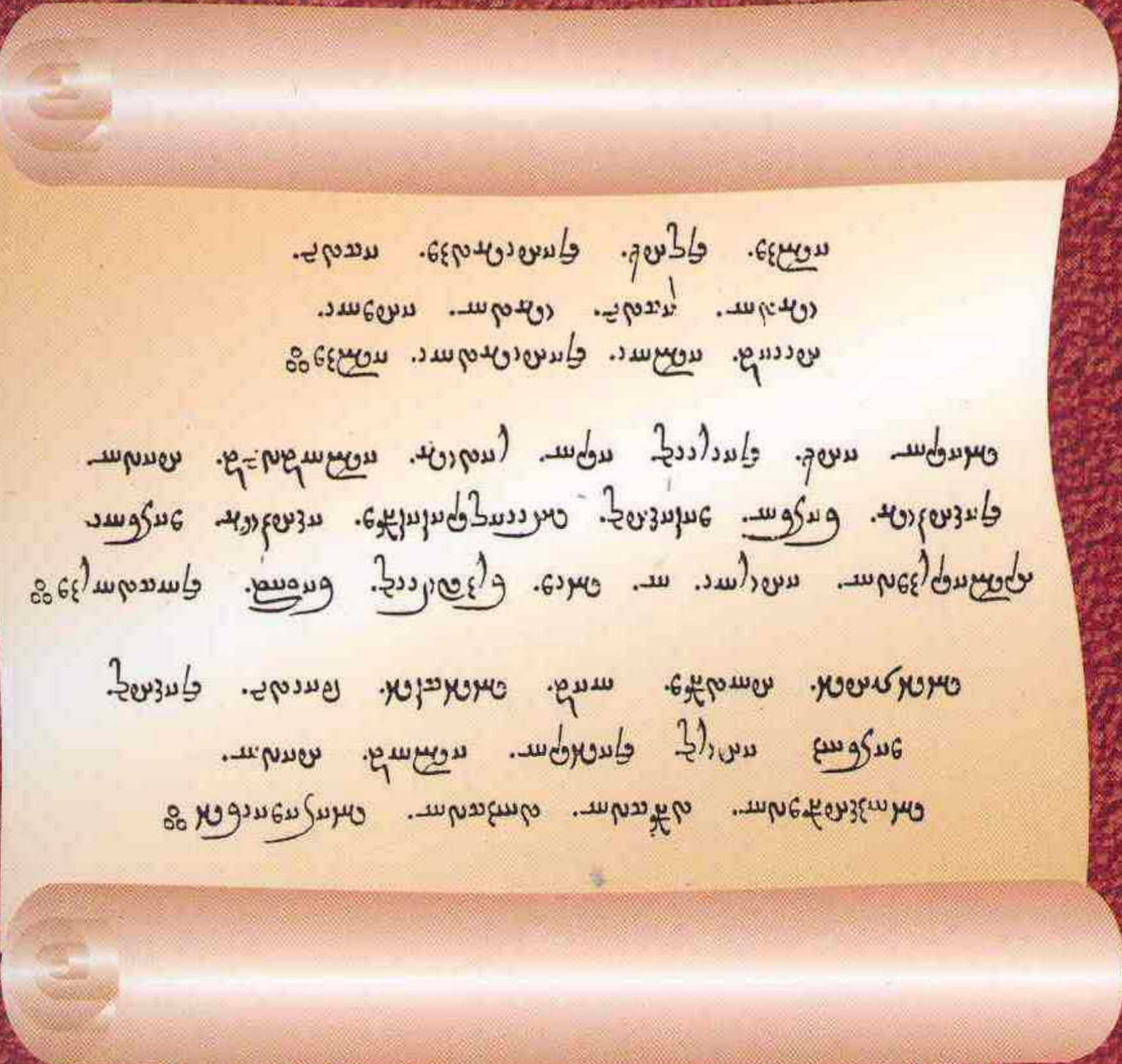

**Books Authored by
Bejon N. Desai**

1. Biography of Sir Jivanji J. Mody
(K. R. Cama Oriental Institute Publication)
2. Biography of J. N. Marshal, an Industrialist.
3. Avestan Scripture transcribed in Devnagari script.
4. Cactus & Succulents.
5. Names & Surnames - A philological study.
6. Several Publications edited for the
P. N. Mehta Education Trust.
7. Parimal (Gujarati)
8. Homage Unto Asho Zarathushtra.
9. Vyakti Vishesh - Manubhai.
10. The Master (Three Editions)
11. Thus spake the Master.
12. Ramya Katha Shabdoni (Gujarati)
13. Learning Gujarati through English.
14. A Compendium for Learning Avesta
(In English & Gujarati)

A COMPENDIUM FOR LEARNING AVESTA

(In English & Gujarati)

આવેસ્તાના અભ્યાસ માટે આ પુસ્તક એક સારું સાધન છે. આમાં અવેસ્તાના શબ્દો અને વાક્યોની સમજૂતી આપવામાં આવી છે. આ પુસ્તક અવેસ્તાના અભ્યાસ માટે એક સારું સાધન છે.

આ પુસ્તક અવેસ્તાના અભ્યાસ માટે એક સારું સાધન છે. આમાં અવેસ્તાના શબ્દો અને વાક્યોની સમજૂતી આપવામાં આવી છે. આ પુસ્તક અવેસ્તાના અભ્યાસ માટે એક સારું સાધન છે.

આ પુસ્તક અવેસ્તાના અભ્યાસ માટે એક સારું સાધન છે. આમાં અવેસ્તાના શબ્દો અને વાક્યોની સમજૂતી આપવામાં આવી છે. આ પુસ્તક અવેસ્તાના અભ્યાસ માટે એક સારું સાધન છે.

Bejon N. Desai

I am confident that your latest labour of love, "The Compendium for Learning Avesta" will act as a spark that will ignite a few minds and motivate them to learn this ancient language that is so very vital and linked with the spiritual needs and thereby the survival of our faith.

Dinshaw K. Tamboly

I have studied your Compendium for learning Avesta. You have taken great pains to explain the minutest detail and illustrate the writing of each Avesta letter.

Dasturji Kaikhushroo M Jamaspasa

**A Compendium
for Learning Avesta
(in English & Gujarati)**

Bejon Desai

**A Compendium
for Learning Avesta
(in English & Gujarati)**

Published by :

Navaz Publication

'De Sai' 111 - Shivgiri Colony,
Desouza Marg, College Road,
Nashik - 422 005.
Ph. 577821

First Edition : (2003)

Author : Mr. B. N. Desai

Printer :

Padhye Associate,
7, Naadbrahma, Nashik-Satpur Road,
Mahatma Nagar, Satpur
Nashik - 422 007.
Ph. 364196

Price : Rs.200/-

All rights reserved. No part of this book be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior permission of Navaz Publication or the Author.

Dedication

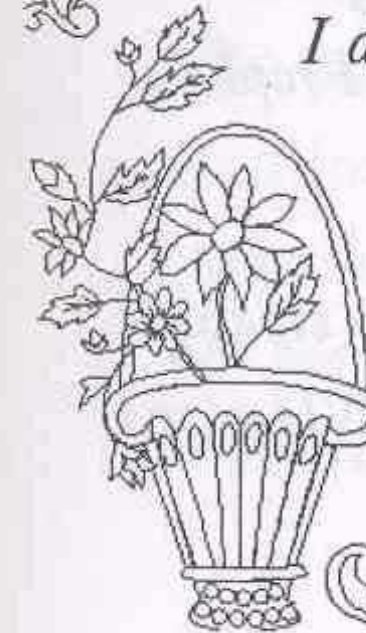
"Such men and women we adore and honour whose every act of devotion and worship is vibrant with righteousness and who are recognised as best and noblest of mankind by Mazda Ahura."

Yenghe' Haataam

I dedicate this 'Compendium for Learning Avesta' with great humility to Zoroastrians all over the world.

I do so with great affection towards my mother ROSHAN who shaped me as I am and took benevolent care of me since the time of my birth when only my noble father SOHRAB passed away.

I do so in his sacred memory too.

Hafeez Contractor

What do the words

'VEDA' and 'AVESTA' signify ?

Many enthusiastic students of Indology and Iranology are eager to know about :-

- (i) the meaning of the words "Veda" and "Avesta".
- and -*
  - (ii) the age in which both these sacred songs were sung by their creators.*
- *Both the words have sprung from the root "Vid" (विद्) = to know. The song that had come into the knowledge of the great "Rishis" through Shrutis and Smritis (i.e. the scripture that was listened from the DIVINE and was kept in memory by them) is called "VEDA" and that which was not known but brought by the Paigambars (Paigam = message; bar = carrier) i.e. Prophets was called AVETTA → AVESTA.*
  - *Both Veda and Avesta were sung by their creators approximately some SEVEN THOUSAND years before Lord Christ.*

The Scripts - Devanāgarī & Avesta

Devanāgarī and Avestan scripts have many aspects in common except that Avestan script is written from right to left and the Devanāgarī from left to right. Both the scripts have strokes, curves and circular patterns. Devanāgarī as its name suggests is the script that has been bestowed by the DIVINE (= DEVA) upon refined, learned, civil human beings Nāgarika (Nāgarī = Civil).

Whilst studying the script of the cuneiform inscriptions carved on the mountain walls of Tāk-i-Behistun and other such caves and coves, we come to know that the said script could not afford to have curves at all and therefore the script was comprised of vertical and horizontal patterns - easy to carve on the mountain walls like; ʎ — or ʎ←. The German scholar Rawlinson has aptly described the script of the cuneiform inscriptions.

Both the Devanāgarī and Avestan scripts seem to be similar in stroke that are vertical and horizontal. These two scripts were inscribed formerly on leather (चर्म) or on leaves (पत्र) and then on papyrus; because both have curves and circular patterns too. This field of research has been ploughed by very many occidental and oriental scholars and yet much work remains to be done.

Dinshaw K Tamboly

SHANTI, 5th Floor, 6 Banaji Street, Fort, Mumbai 400 001. India.
Tel No.91-22-281 3718; 28 13719. Fax No. 91-22- 281 0560. E- Mail: beedee@vsnl.com

February 04, 2003

Mr. Bejon N. Desai,
"De Sai" 111, Shivgiri Colony,
Desouza Marg, H.P.T. College Road,
Nashik 422 005.

Dear Bejonji,

Thank you very much for your letter dated February 01, 2003 which has been received and the contents noted.

Whatever little I do for my community is on account of my respect and affection for it; to give back in some small measure what all of us receive in some form or another. Whilst there is no need for any felicitation, I am grateful to you for the gesture. It is graces such as these that have made our community shine, and the inspiration and the example that elders such as you provide, augurs well for our future.

I will be overseas on a professional assignment on the day the function has been scheduled. I therefore do regret my inability to remain present.

I am confident that your latest labour of love, "The Compendium for Learning Avesta" will act as a spark that will ignite a few minds and motivate them to learn this ancient language that is so very vital and linked with the spiritual needs and thereby the survival of our faith.

With respects and warm regards,

Very Sincerely,

Dinshaw K Tamboly

FOREWORD

Samuel Johnson had rightly said, "I am always sorry when any language is lost, because languages are the pedigree of nations." In the same vein, Mexican Nobel Prize winner Octavio Paz wrote, "With every language that dies, an image of mankind is wiped out."

Ancient languages have been faced with the gradual threat of extinction due to disuse. Linguistic ecology has been facing a steady erosion. The ancient Avestan language which has nurtured the Zarathushti community for several centuries has been a vast treasure house of wisdom. It throws light on our religion, history, culture and heritage. It has sustained the soul of the community as parts of it are a reservoir of divine inspiration. Some of its important concepts have also influenced other religious traditions.

The survival of this language cannot depend only on its rich literature, but also on it being used and studied. Today, Zarathushtis all over the world recite prayers in the Avestan language, transliterated in Gujarati or English without understanding its meaning.

Unfortunately, today the language is being studied by very few students due to lack of interest. Therefore, every conceivable effort should be made to rescue this endangered language. Hence, I wish to commend Mr. Bejon Desai for his efforts in attempting to rekindle the spark of interest in those who wish to study it. He has brought forth this important work at a time when it is needed the most. "The Compendium of Learning Avesta" introduces an easy method to the student to learn the alphabet either in English or in Gujarati. Each step of the process has been lucidly explained by the author.

Mr. Desai was fortunate to have studied the Avesta and Pahlavi languages under the able guidance of some of our most illustrious scholars, viz., Ervad Bomanji Dhabhar, Dr. Irach Taraporewala, Behramgore Anklesaria and others. This wealth of knowledge has helped him in bringing out this book.

I do hope that this work will encourage the younger generation of our community to learn more about their religion and culture through the study of the Avesta.

January 27, 2003

Dr. Homi B. Dhalla

A few words from the Author

My last book 'Learning Gujarati through English' met with great success. The response was from the enthusiastic learners in India and abroad. My sole intention was to awaken the Jains, Vaishnavas, Parsis and Bohris whose mother tongue was Gujarati; but for various reasons, gradually and slowly had forgoteen to read and write Gujarati. Especially, the children and the grandchildren of the above communities - to my great surprise - were very eager to know about, to read and to write Gujarati, if they could do so through the medium of English; because that was the only language they knew.

My community members - Parsis - made me aware that the language of their scriptures - Avesta should NOW be learnt by them; if they are taught their scriptural language through the medium of English as well as Gujarati. 'The Compendium of Learning Avesta' was, therefore, contemplated to be published in English and Gujarati. I feel in within that this book will find its place one day in another capsule for the use of future learners; and dear Dinshawji Tamboly shall do it!

I am aware of the response that this book will get. May be, it would be very well accepted or it would be lukewarm! I am dutybound to write and publish such a volume; because some of my great Gurus - Stalwart Scholars of Avesta and Pahlavi languages anticipated that their efforts must continue by their very enthusiastic disciples and that their pupils must teach Avesta and/or Pahlavi through lectures and through books, whenever possible. It was my good fortune to also pass my Masters' degree in these languages and then immediately to be accepted by these very humble, great and scholarly teachers who entrusted me with the work of taking classes every week

alternately under the auspices of the Gatha Society and Rahnumae Mazdayasni Sabha. These classes were also conducted by them whenever time permitted them to do so.

Who were these great savants? They were : Lt. Sheth Behramgore T. Anklesaria, Lt. Sheth Sohrabsha Bulsara, Lt. Ervad Rustam D. Dastur (Bapaji) Meherjirana and Lt. Sheth Sorabji N. Kanga. I was then a novice and yet I was asked by Lt. Sheth Behramgore Anklesaria to take the deputation periods whenever required.

Another great scholar of Gujarati and Persian - Lt. Sir Rustam P. Masani, who was, at that time, at the helm of Cama Oriental Institute, assigned to me the work of writing a biographical sketch of a great renowned orientalist Lt. Ervad Sir Jivanji Jamshdji Mody within a short space of one month. It was to be written in Gujarati and all the required minutes and other documents were placed at my disposal in the K. R. Cama Oriental Institute's library. It was published by the same Institute, as soon as it was completed.

This very training from these great teachers prompted me to write 'The Compendium' although I knew that this venture would not prove very successful monetarily. My student emeritus (now the internationally renowned architect) Hafeez Contractor, bore a big part of the burden of its printing cost and I am, therefore, very grateful to him. I express my thankfulness to my learned friend Dr. Homi B. Dhalla who acceded to my request to write a FOREWORD to this book.

I am also beholden to Hafeez's uncle Mr. Eruch Chinwalla who evinces great interest in my creations. If funds permit, a work-book for learners will also be published in near future. Even during the twilight years of my life, I have not stopped dreaming !

22.02.2003

Bejon N. Desai

મનોગત

પાક દાદાર અહુરમઝદની કૃપાના કારણે માફ આ પહેલાનું પુસ્તક અંગ્રેજી ભાષા દ્વારા ગુજરાતી ભાષાનું શિક્ષણ આપવામાં ઘણું સફળ પૂરવાર થયું. આ સફળતાને વાગોળતાં વાગોળતાં પારસી સમાજના ઘણા શિક્ષિત સભ્યો દ્વારા મને જણાવવામાં આવ્યું કે સમાજનું ધર્મશાસ્ત્ર અવેસ્તા ભાષા વડે સુવર્ણાકિત થયું છે; અને તે ભાષા ફરી પાછી ભણવા માટે આ સભ્યો તત્પર હોવાથી એ ભાષા ભણવા માટેની એક પોથી પ્રગટ થાય તો સમાજને અને તેના ઉત્સુક એવા મોટા ભાગને મોટો ફાયદો થાય! અવસ્તા ભાષાના સઘળા મૂળાક્ષરો ભણવા માટે એક ઘણા મોટા ગ્રંથની આવશ્યકતા હોઈ તેને એક નાના પુસ્તકમાં સમાવવું અશક્ય બને અને તે છતાં પણ અંતર ઊડે કોતરાયા કીધું કે હું જે ભાષા ભણ્યો છું તેને મારા સમાજબંધુઓ અને ભગિનીઓ માટે તેમની સેવામાં અવસ્તા ભાષાનાં જ્ઞાન રુપે સાદર કરું તો માફ ભણ્યું સાર્થક થાય અને તે કારણે આ 'કમ્પેન્ડીઅમ ફૉર અવેસ્તા' લખવાના વિચારનો જન્મ થયો એમ કહી શકાય. ખૂબ વિશાળ ક્ષેત્રને આવરી લઈ એક લઘુપોથી (કમ્પેન્ડીઅમ) માં સમાવવાનો પ્રયત્ન કરવો તે સાગરને ગાગરમાં સમાવવા જેવું લગભગ અશક્ય કાર્ય હતું; છતાં આ પુસ્તક લખવાના ગણેશ કીધા ત્યારપછી પાક દાદાર અહુરમઝદે મને રોજ બ રોજ આગળ અને આગળ લખવાને માટે દિવસરાત પ્રેરણા આપી. ચારેક મહિનાના શ્રમ પછી આ પોથી હું પૂરી કરી શક્યો છું. વિશાળ ગ્રંથને યોગ્ય અક્ષર જ્ઞાન સંક્ષિપ્તમાં આ બાળપોથી દ્વારા રજૂ કરી શક્યો છું.

આ બધું આકાર પામે તે પહેલાં સમાજની એક ખાસ આવશ્યકતા પ્રત્યે મારું ધ્યાન દોરાયું કે મારા નાનકડા પારસી સમાજના ઘણા સભ્યો ફક્ત અંગ્રેજી ભાષામાં આ જ્ઞાન લેવા માટે તૈયાર નહોતા અને ભારતમાં આગમન થયું ત્યારની એમના પૂર્વજોની ભાષા ગુજરાતીમાં પણ આ જ્ઞાનપોથી લખાય એવી ઈચ્છા ધરાવતા હતા; અને તે કારણે આ પોથીમાં અંગ્રેજી અને ગુજરાતી (બન્ને) ભાષામાં અવેસ્તા ભાષાની સમજણ આપવાનું નક્કી થયું.

મારા શિક્ષાગુરુઓના ચરણકમળ નીચે મને ઘણી ભાષાઓ ભણવાનો સુયોગ પ્રાપ્ત થયો છે. તેથી અવેસ્તા-પહેલવી ભાષાના મારા ગુરુઓની યાદ અત્રે થાય એ યોગ્ય સમજી છું. સદ. શેઠ બહેરામગોર અંકલેસરિયા, એ. બમનજી ઘાભર, શેઠ સોરાબશા બલસારા, શેઠ ખુદાબક્ષ પૂનેગર, શ્રી હોમી યાચા, શ્રી રતનજી ગોરવાલા, ડો. જમશેદ ઉનવાલા, એ. રૂસ્તમ દીનશાહજી દસ્તુર (મહેરજી રાણા) - બાપાજી, ડો. ઈરચ તારાપોરાવાલા, કવિવર્ય અરદેશર ફ. ખબરદાર જેવા મહાગુરુઓ તથા વિદ્યાપીઠ સમયના સર્વ ગુરુઓએ મને શ્રમપૂર્વક અવેસ્તા ભાષા કંઈ વર્ષો સુધી ભણાવી તેમનું આ વેળા પવિત્ર સ્મરણ કરવાનું યોગ્ય સમજું છું.

છ વર્ષના અભ્યાસ બાદ ઘણીબધી પરીક્ષાઓમાં ઉત્તીર્ણ થયા પછી; મારા વિદ્વાન પ્રાચાર્ય સદ. શેઠ બહેરામગોર અંકલેસરિયા અને પવિત્ર યાદના મારા પ્રાતઃસ્મરણિય ગુરુ શ્રી એરવદ રૂસ્તમ દીનશાહજી દસ્તુર મહેરજી રાણા દ્વારા મને શિક્ષણનું કાર્ય સોંપાયું. દરેક અઠવાડિયે એમના દ્વારા ચલાવાતા ગાથા સોસાયટી ના વર્ગોમાં શિક્ષણ આપવા માટે મારી પસંદગી કરવામાં આવી. અને તે કારણે એ મહાગુરુઓના પવિત્ર મનમાં એકજ વિષય રમતો હતો કે અવેસ્તા-પહેલવીનો શાસ્ત્રોક્ત અભ્યાસ કીધા પછી દરેક શિષ્યે વર્ગો ચલાવવા અને તક તથા સમય મળવે સંભાષણો દ્વારા પોતાની ભાષા અને ધર્મનો પ્રચાર પારસી સમાજના લોકો માટે કરવો. આ બધા માટે શ્રી અહુરમજૂદ નો, પયગામ્બર સાહેબ શ્રી જરથુષ્ટ્રનો તથા મહાવિદ્વાન મારા સદ. શિક્ષાગુરુઓનો આભાર જીવનની હરેક ક્ષણે માનું તેટલો થોડો છે. આ મહાન પ્રાધ્યાપકોએ મારા જેવા કેટલાય અભ્યાસીઓના મિત્ર બનીને શિક્ષણ આપ્યું છે.

આ તકે એક મહામાનવ, મહાન અભ્યાસીનું પવિત્ર સ્મરણ કરવું યોગ્ય સમજું છું. સીધા સાદા આચાર વિચાર ધરાવનારા મારા ખાસ શુભેચ્છક સર રૂસ્તમ પે. મસાનીનું સ્મરણ મારા દિલને ભરી દે છે. મુંબઈ વિદ્યાપીઠના તે સમયના વાઈસ-ચેન્સેલર તથા ધી. કે. આર. કામા ઓરીએન્ટલ ઈન્સ્ટીટ્યુટના વિદ્વાન પ્રમુખ અને અસંખ્ય સંસ્થાઓના

પ્રમુખપદે વિરાજતા સર રૂસ્તમ મસાનીએ, મારો વિદ્યાર્થીકાળ પૂરો થયા પછી, તુરતજ મને એક પુસ્તક લખવાનું કાર્ય સોંપ્યું હતું. “મહાન” શબ્દને અક્ષરસઃ સાર્થક કરતા આ વિદ્વાનની મારા પ્રત્યેની મમતાના કારણેજ કામા ઓરીએન્ટલ ઈન્સ્ટીટ્યુટ દ્વારા આ પુસ્તક ગુજરાતી ભાષામાં પ્રગટ થયું છે. પુસ્તક લખવા માટે આ સંસ્થાના અપ્રતિમ પુસ્તકાલયમાંના પુસ્તકો, મિનિટસ તથા ગ્રંથાલયનો ઉપયોગ કરવાને મને છૂટ અપાઈ હતી. મહાન વિદ્વાન સર જીવનજી જમશેદજી મોદીનું સર્વપ્રથમ જીવનચરિત્ર મારી કલમે આલેખાયું છે; અને તે આ સંસ્થા દ્વારાજ પ્રગટ થયું છે.

કમપેન્ડીઅમ પુસ્તક ભ્યવિષ્યની પેઢી માટે ઘણું ઉપયોગી થઈ પડશે એ વાત નિઃશંકજ છે; પરંતુ તેનું પ્રાગટ્ય સારી જેવી નાણાકીય સહાય માગી લે છે. આવાં પુસ્તકોની બહુજ થોડી નકલો ખરીદાય છે તેનું જ્ઞાન હોવા છતાં હું આ પુસ્તક લખવાને પ્રવૃત્ત થયો છું. મારી આ પ્રવૃત્તિમાં મને આગળ ઉપરના વર્ષો માં મારા પ્રશંસક અને મિત્ર સદ. શ્રી રૂસી લાકડાવાલા તથા શ્રી સલીમભાઈ ની સહાયતા મળી છે. હાલ મારા વહાલા વિદ્યાર્થી દેશના અગ્રણી આર્કિટક્ટ બેટા હાફિજ કોન્ટ્રાક્ટર અને મારા બીજા પ્રસંશક મિત્ર (મુંબઈ પારસી પંચાયતના વિશ્વસ્ત) શેઠ દીનશાહજી તંબોલીએ છપાઈનો કિંચિત્ ખર્ચ ઉઠાવ્યો છે તે માટે તેમનો હું ખાસ ઋણી બન્યો છું. આ વિષયમાં શ્રી એરચ ચીનવાલાનો પણ ઋણઉલ્લેખ કરું છું. વધુમાં સમાજોપયોગી કાર્યોમાં સદા રત રહેતા મારા વિદ્વાન મિત્ર ડૉ. હોમી બ. ઘાલાએ આ પુસ્તકનો ‘આમુખ’ લખ્યો છે તે માટે હું તેમનો ખાસ ગુણઓશિંગણ બન્યો છું.

પારસી સમાજ તથા ભાષા અભ્યાસીઓ આ પુસ્તકને જરૂરથી આવકારશે એવી આશા છે. જૈફીના ઓળા પડી ચૂક્યા છે; છતાં સમાજોપયોગી વાચનસામગ્રી આપ્યે જવાના સ્વપ્ના હજી મને લખવાને પ્રવૃત્ત કરતાજ રહે છે ! સ્વપ્ન જોવાને ઉમરની મર્યાદાનો કોઈ બાધ હોય ખરો?

ધર્મ અભ્યાસ અને ભાષામાં પ્રચૂર એવા
મારા સદ.વિદ્વાન ગુરુવર્યો ને મારા નમસ્કાર

- ◆ શેઠ બમનજી ન. ધાભર
- ◆ શેઠ સોરાબશા બલસારા
- ◆ શેઠ બહેરામગોર અંકલેસરીયા
- ◆ ડૉ. સાહેબ એચ જે. એસ. તારાપોરવાલા
- ◆ શેઠ રતનજી ફ. ગોરવાલા
- ◆ શેઠ ખોદાબક્ષ પૂનેગર
- ◆ એરવદ રૂસ્તમ દીનશાજી દસ્તુર મહેરજીરાણા (બાપાજી)
- ◆ ડૉ. જમશેદ મા. ઉનવાલા
- ◆ સ્વા. ગંગેશ્વરાનન્દજી ઉદાસિન
- ◆ ડૉ. સુનીતિકુમાર ચેટરજી
- ◆ ડૉ. સુકુમાર સેન
- ◆ શ્રી હરિવલ્લભ ભાયાણી
- ◆ શ્રી. ગૌરીપ્રસાદ યુ. ઝાલા
- ◆ કવિવર્ય શ્રી. અરદેસર ફ. ખબરદાર
- ◆ શ્રી. જેહાંગીર મા. દેસાઈ

મારા અભ્યાસ અને સંશોધનના પ્રસંશક....

અધૂના અવેસ્તા ભાષા અભ્યાસના પ્રખર વિદ્વાન

દસ્તુરજી ડૉ. હોરમજૂદ્યાર મિરઝા - કે જેઓ સાહેબ મારા એમ.એ.ના
વર્ષમાં મુંબઈ વિદ્યાપીઠે નીમેલા 'પહેલવી' ભાષાના પરીક્ષક હતા;
તેમને પણ મારી માનવંદના !

I express my deep gratitude...

to my dear departed Gurus of Oriental Studies :

- ◆ *Sheth Bomanji Dhabhar*
- ◆ *Sheth Sohrabsha Bulsara*
- ◆ *Sheth Behramgore T. Anklesaria*
- ◆ *Dr. Iruch J. S. Taraporevala*
- ◆ *Sheth R. F. Gorvala*
- ◆ *Sheth Khodabux Punegar*
- ◆ *Ervad Rustom Dinshaji Dastur Meherjirana*
- ◆ *Dr. Jamshed M. Unwalla*
- ◆ *Swami Gangeshwaranandji Udasin*
- ◆ *Dr. Sunitikumar Chatterjee*
- ◆ *Dr. Sukumar Sen*
- ◆ *Shri Harivallabh Bhayani*
- ◆ *Shri Gauriprasad C. Jhala*
- ◆ *Poet A. F. Khabardar*
- ◆ *Shri Jehangir M. Desai*

I also express my beholdenness..... to .....

The present torch - bearer of Avesta - Pahlavi Studies :

*Dasurji Dr. Hormazdyar P. Mirza, who incidentally was
my university examiner in Pahlavi language during my
postgraduate period.*

A note on the Printer of this book

Mr. Nandkishor Padhye has been printing my books since last very many years. A talented printer that he is, his mastery in creating new alphabets on computer is commendable. He created the entire Gujarati Script for my last book 'Learning Gujarati through English'. I was surprised to find that a person who did not know any other script of a deshya language, except his own mother tongue Marathi, gained mastery over Gujarati alphabets amazingly.

He created the complete Avestan script for this book also with the help of his computer. I was thoroughly amazed to find this talented printer creating each page of this book in three languages viz., Avesta, English and Gujarati. A man of few words and hard work that Mr. Padhye is, he has worked with me during the period of printing, most assiduously, intelligently and industriously. I express my gratitude with all sincerity at my command.

Author

This book will be available

In Mumbai at P. N. Mehta Education Trust Office,
Cook's Building,
324, Dadabai Naoroji Road, Fort,
Mumbai-400 001.

In Nasik at Boys' Town Public School,
Trimbak Road, Nasik-422 007.

આ પુસ્તકના મુદ્રક (પ્રિન્ટર) વિષે એક નોંધ

શ્રી નન્દકિશોર પાધ્યે ઘણા વર્ષોથી મારા બહુભાષી પુસ્તકોનું મુદ્રણ નાસિકમાં કરતા રહે છે. ખૂબ કુશળ, મુદ્રણ-વિશારદ હોઈ-સંગણક ઉપર મારા ગુજરાતી, પ્રાકૃત, સંસ્કૃત પુસ્તકોનું મુદ્રણ એક વિદ્વાનની અદાથી કીધું છે. સંપૂર્ણ ગુજરાતી બારાખડી ને પ્રથમજ ઉપજાવવાનું અને છાપવાનું કામ એમણે મારા આ પહેલાંના બે પુસ્તકો ("રમ્ય કથા શબ્દોની" તથા "Learning Gujarati through English") માં કીધું છે.

આ પુસ્તકમાં એમણે ત્રણ ભાષાઓ (અવેસ્તા, અંગ્રેજી અને ગુજરાતી) માં બીનચૂક મુદ્રણ નાસિકમાંજ કીધું હોવાથી કોઈ મોટા શહેરમાં આવું પુસ્તક છપાવવા માટે મારે કોઈ મોટું મુદ્રણ-કાર્યાલય શોધવા જવું પડ્યું નથી. બહુજ થોડા શબ્દોના અને સંશોધક વૃત્તિના ઘણું કાર્ય કરવાને ટેવાયલા ભાઈ શ્રી નન્દકિશોરનો હું જેટલો પણ આભાર માનું તેટલો થોડો છે.

બેજન ન. દેસાઈ

આ પુસ્તકનાં પ્રાપ્તિસ્થાન :

મુંબઈ માં પી. એન. મેહતા એજ્યુકેશન ટ્રસ્ટ ઓફિસ,
થૉમસ કુક બિલ્ડિંગ, ૩૨૪, દાદાભાઈ નવરોજી માર્ગ,
ફોર્ટ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૧.

નાસિક માં બૉયઝ ટાઉન પબ્લિક સ્કૂલ, ત્રિંબકરોડ,
નાસિક-૪૨૨ ૦૦૭.

With feeling of gratitude, do I remember here :

- ◆ *Dinshawji Tamboly (Trustee, Mumbai Parsi Punchayet)*
- ◆ *Dr. Homi B. Dhalla - for his thought Provoking Foreward.*
- ◆ *Khursheed Merchant - eloquence unbound & my great well-wisher*
- ◆ *Arvind Inamdar - Ex-Director General of Police*
(This book was released by him in Mumbai on 22nd Feb., 2003)
- ◆ *Great admirers of my literary pursuits : Late Bahram D. Pithwala and Late Roni Khan.*
- ◆ *Vandan Potnis - Editor & Prop. Daily Gaokari*
- ◆ *Vikram Sarda - President, Maharashtra Chamber of Commerce*
- ◆ *Navaz (my better half) and Mahrukh (my daughter) pillars of strength and encouragement to me.*
- ◆ *My grandson Behzad (working steam in an engine never makes noise !)*
- ◆ *Sabiha and Salimbhai (my helpers at all times)*
- ◆ *Hafeez Contractor (architect of international fame; through whose munificence this book has seen light of the day)*
- ◆ *Erach Chinwalla (my great well-wisher)*
- ◆ *Nandkishor Padhye (the most difficult work of printing this book in four languages has been done most successfully by him)*
- ◆ *Manubhai Shah and Bhogibhai Mehta (Props & pillars of encouragement)*
- ◆ *Homai Mody & Jasmine Khan of the K. R. Cama Oriental Institute.*
- ◆ *Syed M. Bahwan - My well - wisher from Oman.*
- ◆ *Dr. Keki Hathi (Ex-Executive GODREJ) - a consistent friend*
- ◆ *D. J. Hanswani - of D. J. Builders (A friend as ever)*
- ◆ *Suvarna Shah (my office asstt.)*

- Most of the alphabets in different languages are created through :

(a) Vertical lines : |

(b) Horizontal lines : —

(c) Slanting lines : \ /

(d) Curves or Hooks : ( ) ^ ^

(e) Circles : o O

- દરેક ભાષાના મૂળાક્ષરોનું સર્જન :

(અ) ઊભી રેખા : |

(બ) આડી રેખા : —

(ક) ઝૂકેલી રેખા : \ /

(ડ) અર્ધવર્તુળો, વલયો : ( ) ^ ^

(ચ) પૂર્ણ વર્તુળો : o O

દ્વારા થતું હોય છે.

Avesta Alphabets are also created through the vertical and horizontal lines, slanting lines, curves or hooks and circles.

અવેસ્તાના મૂળાક્ષરોના સર્જન માટે પણ ઊભી, આડી કે ઝૂકેલી રેખાઓ, અર્ધ વર્તુળો કે પૂર્ણ વર્તુળો નો ઉપયોગ થાય છે.

𐬀 (k, 𐬀); 𐬁 (kh, 𐬁); 𐬂 (z, 𐬂); 𐬃 (b, 𐬃)

Avestan Alphabets

અવેસ્તાના મૂળાક્ષરો

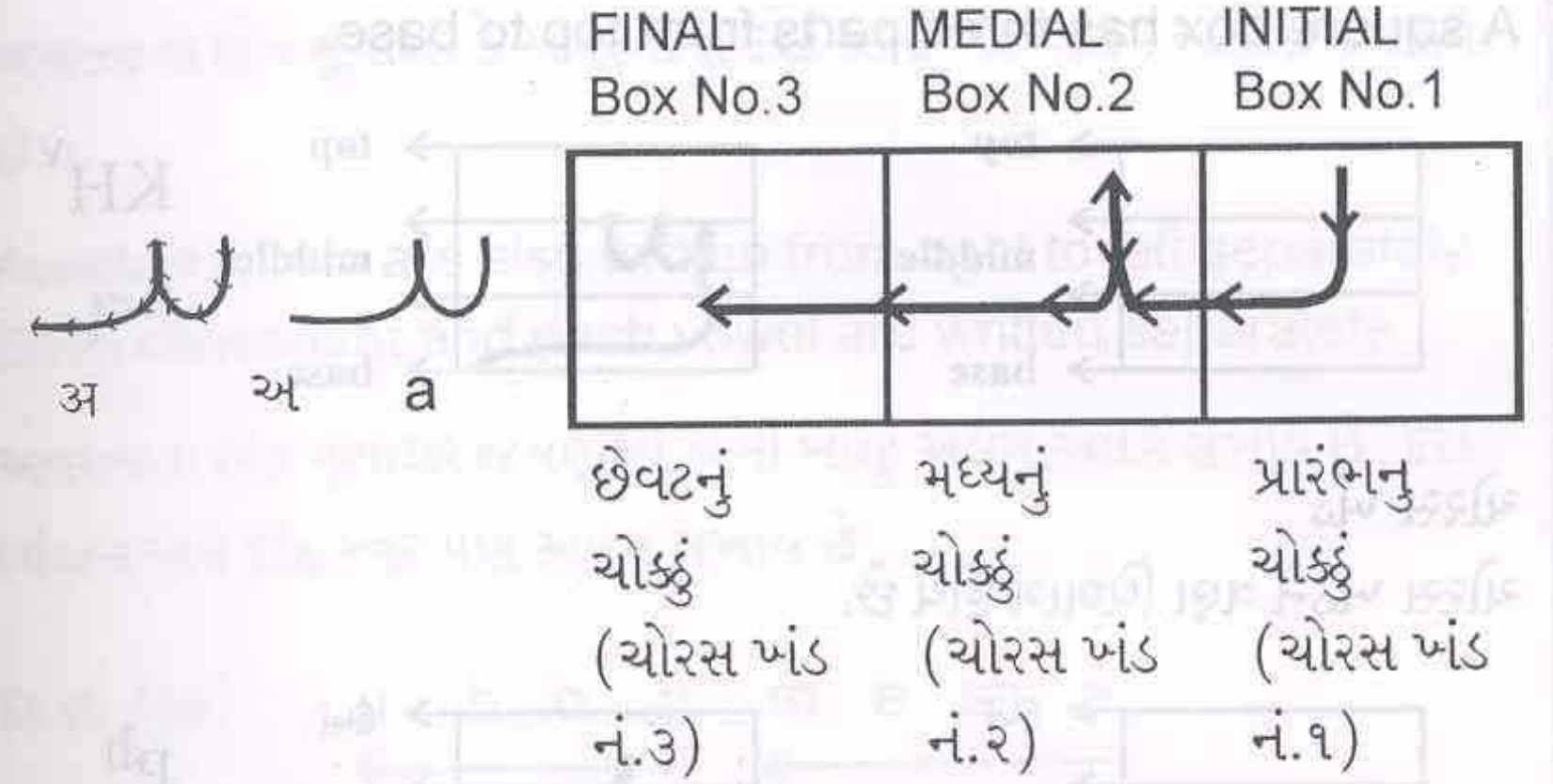
- There are 47 letters to learn Avesta.
અવેસ્તા ભાષાનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવાને ૪૭ મૂળાક્ષરો આવશ્યક છે.
- The script contains 13 Vowels and 34 Consonants.
આ મૂળાક્ષરોમાં ૧૩ સ્વર છે અને ૩૪ વ્યંજન છે.
- Each letter is read and written from right to left in Avesta. Persian alphabet also is read and written from right to left.
અવેસ્તા ભાષાના દરેક મૂળાક્ષરો જમણી બાજુથી શરુ કરી ડાબી બાજુએ પૂરા થાય છે. ફારસી ભાષાના મૂળાક્ષરો પણ જમણી બાજુથી શરુ થઈ ડાબી બાજુ સુધી વંચાય કે લખાય છે.
- Avestan Alphabets are written from right to left and the Avestan words are also written the same way i.e. from right to left.
અવેસ્તા મૂળાક્ષરો જમણી બાજુથી ડાબી બાજુ તથા શબ્દો પણ જમણી બાજુથી ડાબી બાજુ લખાય છે.

(1) Learn to read and write Avestan alphabet from right to left.

અવેસ્તાના દરેક મૂળાક્ષરો વાંચવા કે લખવા માટે જમણી બાજુ થી શરુ કરો અને ડાબી બાજુના અંત (છેવટ) સુધી વાંચો તથા લખો.

(2) Therefore, to learn to read and write an Avestan alphabet, method of learning through one, two or three square boxes is presented here.

આ કારણે અવસ્તાના મૂળાક્ષરો જમણી બાજુથી શરુ કરી ડાબી બાજુના અંત (છેવટ) સુધી વાંચવા કે લખવા માટે પણ ચોક્કાં (ચોરસ ખંડો) નીચે પ્રમાણે બનાવવામાં આવ્યાં છે.

(3) An example in English and Gujarati will illustrate how to read and write from right to left.

અંગ્રેજી તથા ગુજરાતીના શબ્દો જો જમણી બાજુથી ડાબી બાજુ સુધી લખવાનો પ્રયત્ન કરીએ તો આ પ્રમાણે વાંચી કે લખી શકાય. દષ્ટાંત -

(English)

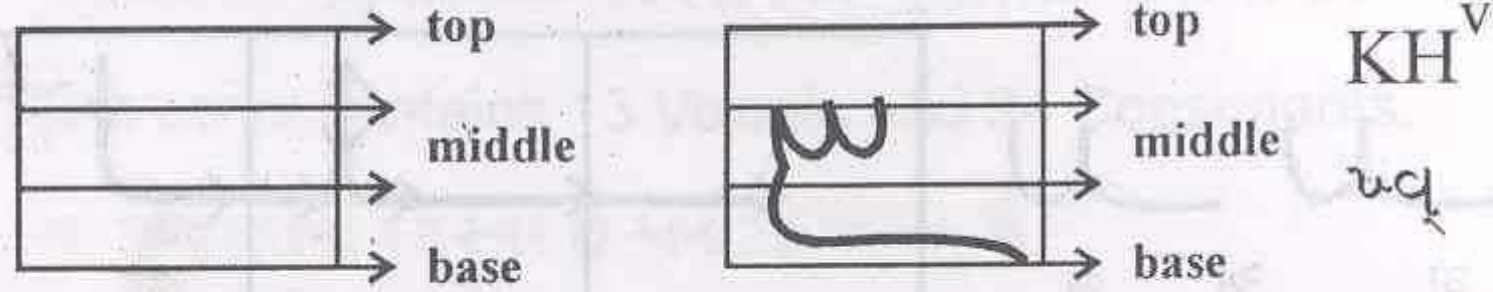
- luos sih fo edoba eht si ydob namuh
- soul ← his ← of ← abode ← the ← is ← body ← human
- છે રથ નુંતમાઆ નાએ રરીશ નુંખ્યનુમ
- છે ← ઘર ← આત્માનું ← એના ← શરીર ← મનુષ્યનું

Let us learn Alphabets through boxes

ચોરસ ખંડને ત્રણ વિભાગ હોય છે.

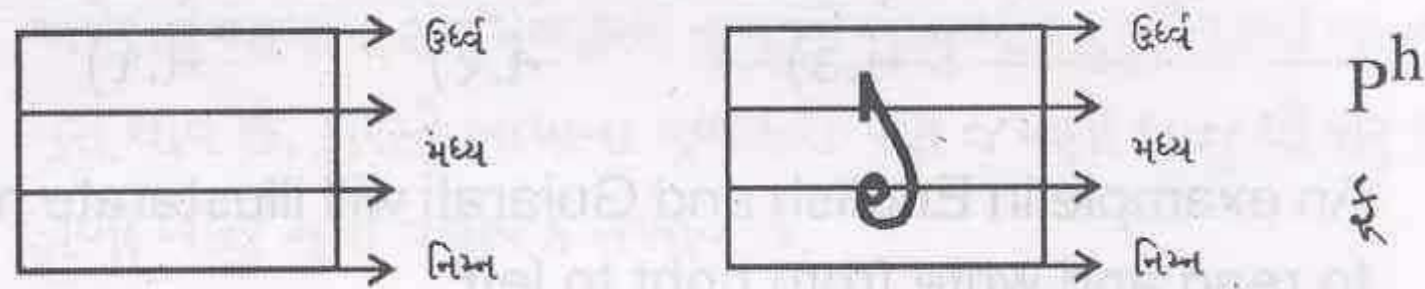
Square box

A square box has three parts from top to base.

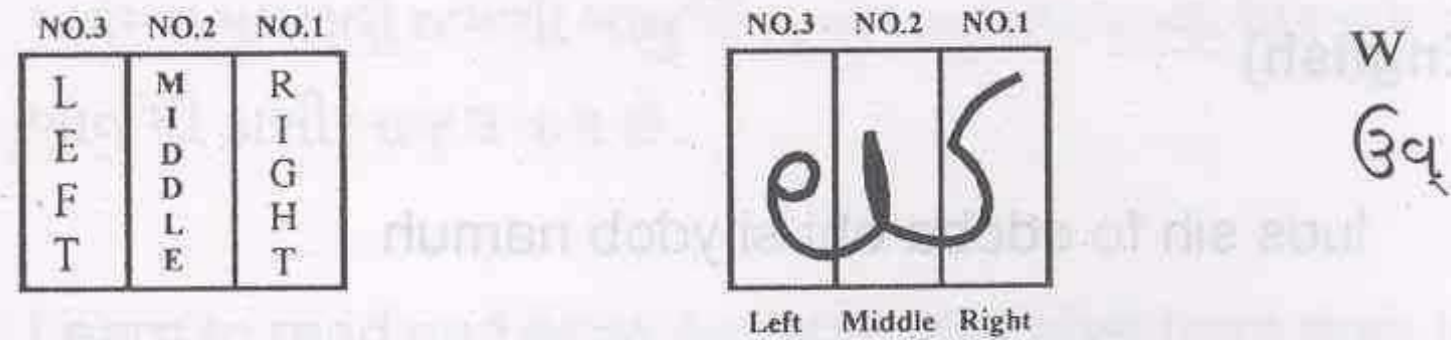
ચોરસ ખંડ

ચોરસ ખંડને ત્રણ વિભાગ હોય છે.

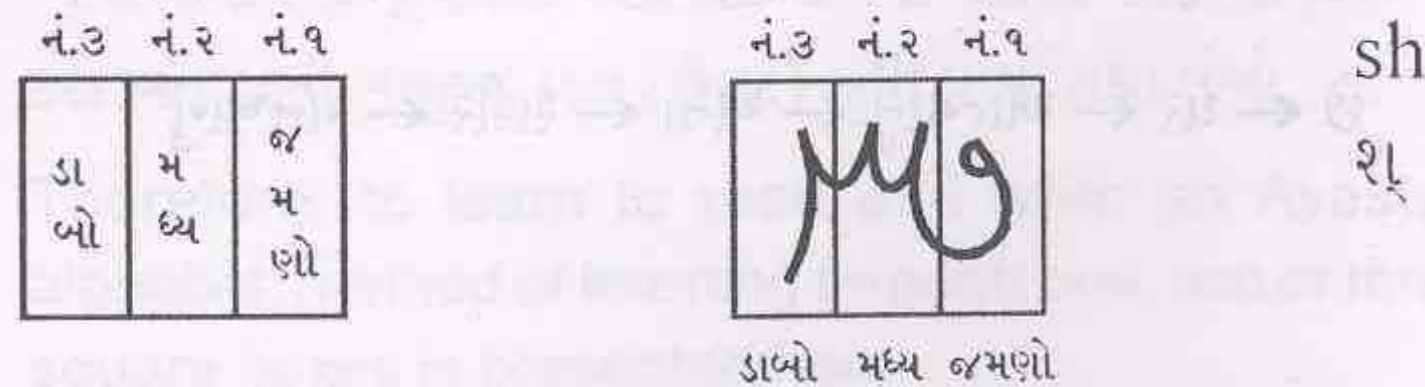

Rectangle box

A rectangle box has three parts right, middle and left.

ચોરસ ખંડને ત્રણ વિભાગ હોય છે. નં. ૧ (જમણો) નં. ૨ (મધ્ય) નં. ૩ (ડાબો)

How to read and write Avestan letters and words.

Each Avestan letter or each Avestan word has separate existence.

અવસ્તાનો દરેક મૂળાક્ષર કે અવસ્તાનો દરેક શબ્દ એક અલગ અસ્તિત્વ ધરાવે છે.

Avestan letters are also written from right to left separately. Each consonant and each vowel are written separately.

અવસ્તાના દરેક મૂળાક્ષર જમણેથી ડાબી બાજુ અલગ અલગ લખાય છે. દરેક વ્યંજન અને દરેક સ્વર પણ અલગ લખાય છે.

દા.ત. (અ) u h o v m e s h a

(વોહૂ = હૂવો =) ઊ' હ ઓ વ મ્ અં ષ અ = (મ્ ષે અ) = અષેમ્

(બ) Mazdā --- 𐬨𐬀𐬄𐬌
= ā d z a m = ā d z a m
= આ દ જ્ અ મ = Mazdā
= દા જ્ મ
= મ જ્ દા

(ક) sh u e' h gn a anghe'ush
શુ ઉ એ હ (નધ) અ
અ-ધહેઉશ

Avestan Vowels

અવેસ્તા સ્વરો

As already mentioned, Avestan script has 13 vowels.

આગળ ઉપર બોધે ગયા તે પ્રમાણે અવેસ્તા મૂળાક્ષરો ૧૩ સ્વર ધરાવે છે.

Vowel No.1

(-u - a - short)

(av.) u ; (Roman) a

(Nagari) अ ; (Guj.) અ

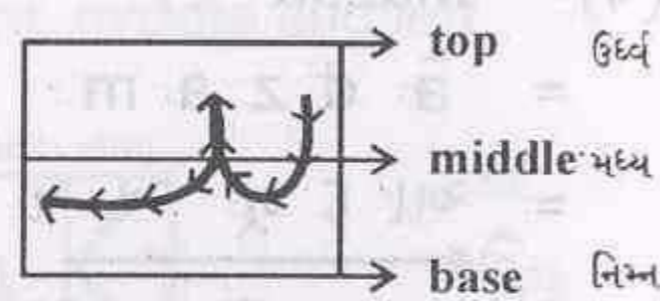
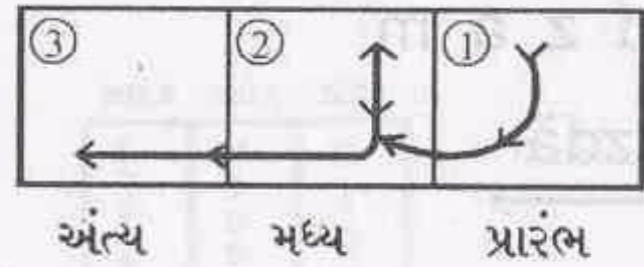
સ્વર ક.૧

(-u - a - लघु)

(अवे.) u ; (रोमन) a

(नागरी) अ ; (गुज.) अ

Final Medial Initial

Draw a figure similar to English alphabet U in initial and medial boxes as shown above. Mark the directions as per arrow points starting from right to left (←); extend the figure (from box no.1) with a horizontal line (cutting box no.2) and extend it upto the final point (in box no. 3).

અંગ્રેજી મૂળાક્ષર (યૂ) U ને મળતી આકૃતિ પ્રારંભ (ના ચોરસ ખંડ નં.૧) તથા મધ્યના (ચોરસ ખંડ નં.૨) માં દર્શાવેલી તીર-દિશા પ્રમાણે જમણેથી શરુ કરી અને ડાબે (ચોરસ ખંડ નં.૩) તરફ લઇ જઇ મૂળાક્ષર 'અ' ની આકૃતિ પૂરી કરો. u આ આકૃતિ અવેસ્તાનો 'અ' મૂળાક્ષર છે.

Vowel No.2

(-u - ā ; aa - long)

(av.) u ; (Roman) ā, aa

(Nagari) आ ; (Guj.) આ

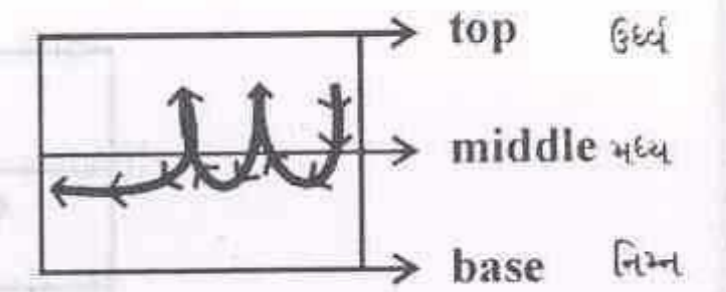
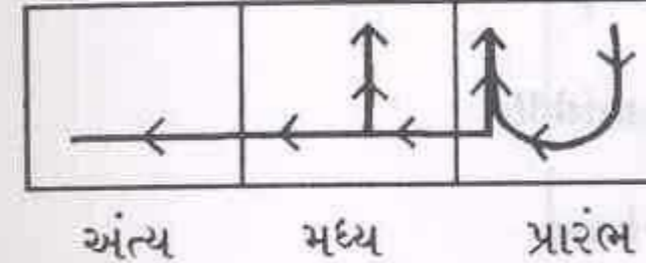
સ્વર ક.૨

(-u - આ - दीर्घ)

(अवे.) u ; (रोमन) ā અથવા aa

(नागरी) आ ; (गुज.) આ

Final Medial Initial

Draw a figure similar to English alphabet w in initial and medial boxes as shown above. Mark the arrow - point directions starting from right to left (←); extend the figure (from box no.1) with a horizontal line (cutting box no.2) and extend it upto the final point (in box no.3).

અંગ્રેજી મૂળાક્ષર (ડબલ્યુ) w ને મળતી આકૃતિ પ્રારંભ ના (ચોરસ ખંડ નં.૧) તથા મધ્યના (ચોરસ ખંડ નં.૨) માં દર્શાવેલી તીર-દિશા પ્રમાણે જમણેથી શરુ કરી અને ડાબે (ચોરસ ખંડ નં.૩) તરફ લઇ જઇ મૂળાક્ષર 'આ' ની આકૃતિ પૂરી કરો.

Vowel No.3

(ɪ - i - short)

(av.) ɪ ; (Roman) i (short)

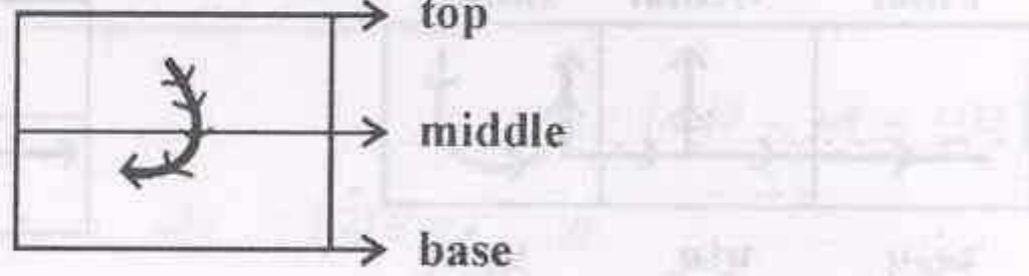
(Nagari) इ ; (Guj.) ઇ (હસ્વ)

સ્વર ક.૩

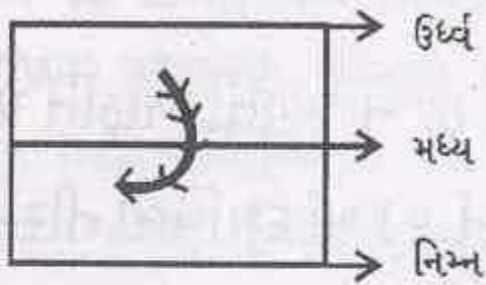
(ɪ - ઇ - લઘુ અથવા હસ્વ)

(અવે.) ɪ ; (રોમન) i (short)

(નાગરી) इ ; (ગુજ.) ઇ (હસ્વ)

Avestan 'i' (short) be drawn as per the above figure almost similar to the right side of a parenthesis (a bracket) starting from the top (following the arrow marks) cutting the middle and almost reaching the base.

અવેસ્તા મૂળાક્ષર (લઘુ યા હસ્વ) ઇ ઉપરના ચોરસ ખંડમાં દર્શાવ્યા પ્રમાણે (તીર-દિશા મુજબ) ઉર્ધ્વથી શરુ કરી; મધ્ય ને પાર કરી; નિમ્ન ખંડ સુધી દોરવાનો છે.

Vowel No.4

(ɪ̄ - ī - long)

(av.) ɪ̄ ; (Roman) ī (long)

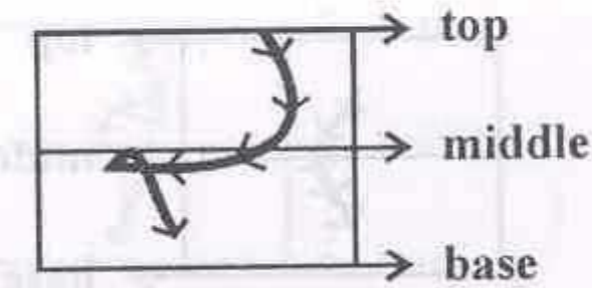
(Nagari) ई ; (Guj.) ઈ (દીર્ઘ)

સ્વર ક.૪

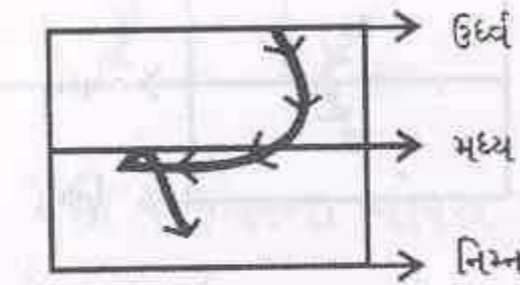
(ɪ̄ - ઈ - દીર્ઘ)

(અવે.) ɪ̄ ; (રોમન) ī (long)

(નાગરી) ई ; (ગુજ.) ઈ (દીર્ઘ)

Avestan 'ī' (Long.) be drawn as per the above figure almost similar to the right side of a parenthesis (a bracket) starting from the top (following the arrow marks) cutting the middle and reaching the base; from the last point of the figure (ɪ̄) a small hook (ɹ) is to be joined to make it long "ī".

અવેસ્તા મૂળાક્ષર (દીર્ઘ) "ઈ" ઉપરના ચોરસ ખંડમાં દર્શાવ્યા પ્રમાણે (તીર-દિશા) મુજબ ઉર્ધ્વથી શરુ કરી; મધ્યને પાર કરી; નિમ્ન ખંડ સુધી જઈ ત્યાંથી પાછા વળી એક નાના હૂક જેવી (ɹ) આકૃતિ દોરતાં "દીર્ઘ ઈ" મૂળાક્ષર બને છે.

Vowel No.5

(> - u - short)

(av.) > ; (Roman) u (short)

(Nagari) उ ; (Guj.) ઉ (હસ્વ)

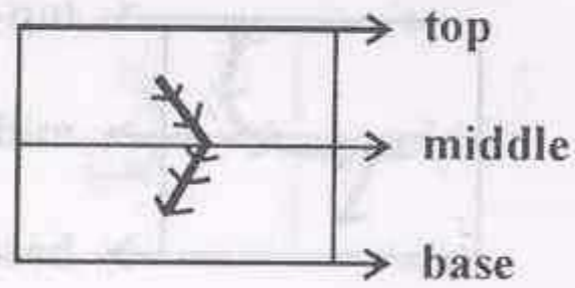
स्वर ऊ.प

(> - ઉ - હસ્વ)

(અવે.) > ; (રોમન) u (short)

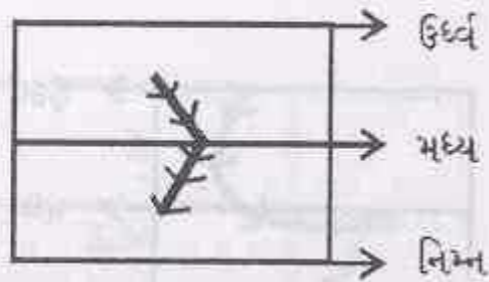
(નાગરી) उ ; (ગુજ.) ઉ (હસ્વ)

(> - u - short)

Avestan 'u' (short) be drawn as per the above figure almost similar to the maorian weapon 'boomerang' (>) starting from the top (following the arrow-marks) cutting the middle and reaching the base.

(> - ઉ - હસ્વ)

અવેસ્તા મૂળાક્ષર (હસ્વ) “ઉ” ઉપરના ચોરસ ખંડમાં દર્શાવ્યા પ્રમાણે (તીર-દિશા) મુજબ ઉર્ધ્વથી શરુ કરી; મધ્યમાં ખૂણો બનાવી (>) ત્યાંથી નિમ્ન ખંડ સુધી ઉપર દર્શાવ્યા પ્રમાણે દોરવાનો છે. આ આકૃતિ (>) ઑસ્ટ્રેલિયાના માઓરી જાતિના ‘બુમરેન્ગ’ નામના શસ્ત્ર ને મળતી આવે છે.

Vowel No.6

(૧ - û - long)

(av.) ૧ ; (Roman) û (long)

(Nagari) ऊ ; (Guj.) ઊ (દીર્ઘ)

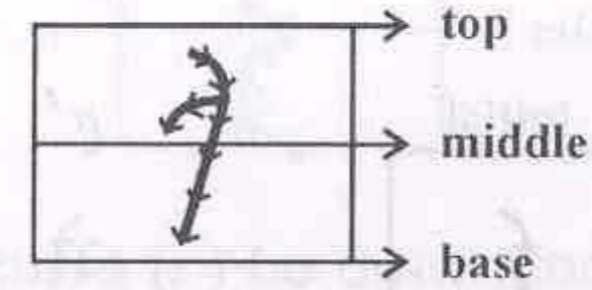
स्वर ऊ.ङ

(૧ - ઊ - દીર્ઘ)

(અવે.) ૧ ; (રોમન) û (long)

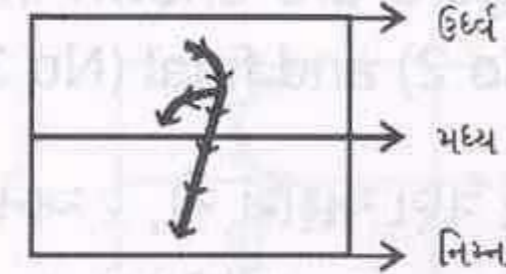
(નાગરી) ऊ ; (ગુજ.) ઊ (દીર્ઘ)

(૧ - û - long)

Avestan > (already learnt) be drawn between top and middle. From the meeting point of the acute angle (>) a slanting line (from right to left) be drawn reaching upto the base (૧) thus.

(૧ - ઊ - દીર્ઘ)

અવેસ્તા મૂળાક્ષર (દીર્ઘ) “ઊ” ઉપરના ચોરસ ખંડ માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે (તીર-દિશા) મુજબ ઉર્ધ્વથી શરુ કરી; મધ્યમાં ખૂણો બનાવી મધ્ય ખંડમાં > (હસ્વ “ઉ”) બનાવવો. ખૂણાના મિલન-બિન્દુ (>) થી શરુ કરી ડાબેથી ઠળતી એક રેખા નિમ્ન ખંડ સુધી જાય ત્યાં સુધી દોરવી. અવેસ્તા દીર્ઘ ‘ઊ’ ની આકૃતિ ૧ આ પ્રમાણે તૈયાર થશે.

Vowel No.7

(૬'૬ - u - e're')

(av.) ૬'૬ ; (Roman) e're'

(Nagari) अरे ; (Guj.) अरे

(Sanskrit "ऋ")

સ્વર ક.૭

(૬'૬ - u - અરે)

(અવે.) ૬'૬ ; (રોમન) e're'

(નાગરી) अरे ; (ગુજ.) अरे

Final	Medial	Initial
૬	ઋ	૬
No.3	No.2	No.1

e' ← r ← e'

એ ← ર ← એ

એ ← ર ← એ

The av. Vowel "૬'૬" is composed of three letters (ê) '૬', (r) "J" and (e) "૬". Its Sanskrit equivalent is - ऋ - "ऋ". These letters in the above figure are shown in three boxes viz. Initial (No.1) Medial (No.2) and final (No.3)

અવેસ્તા મૂળાક્ષર "૬'૬" અરે ત્રણ અક્ષરો એ, ર અને એ મળીને બનેલો છે. આ મૂળાક્ષરોનો સંસ્કૃત સમાક્ષર - ऋ - "ऋ" છે. આ અક્ષરો ઉપર દર્શાવેલા ત્રણ ચોરસ ખંડમાં ગોઠવાયેલા છે. (ડાબેથી જમણે જોતાં) ચોરસ ખંડ નં.૧ (પ્રારંભ) માં "એ" - '૬' લખાયો છે; ચોરસ ખંડ ૨ (મધ્ય) માં "ર" 'J' લખાયો છે; અને ચોરસ ખંડ ૩ (અંત્ય) માં ફરી "એ" - "૬" લખાયો છે. એનો પૂર્ણ ઉચ્ચાર "અરે" થાય છે. अरे - e're'ta અરેત → अरेता arata અરેત અર્ત ઉપરથી અવેસ્તા શબ્દ अश्व - ashva - અષ શબ્દ બન્યો છે. 'અષ' એટલે 'સન્માર્ગ' (righteousness) એનો અર્થ થાય છે.

Vowel No.8

(૬ - e')

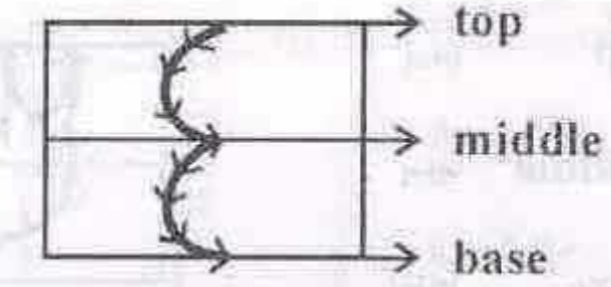
(av.) ૬ ; (Roman) e' (Short)

(Nagari) ए ; (Guj.) એ (હસ્વ)

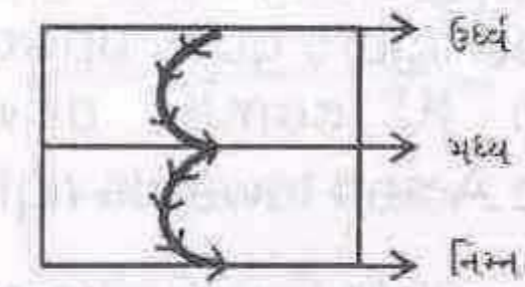
સ્વર ક.૮

(અવે.) ૬ ; (રોમન) e' (Short)

(નાગરી) ए ; (ગુજ.) એ (હસ્વ)

A bracket type curve (L) be drawn from top to the middle; then giving a small loop (C) down below the bracket, make a figure of English numeral six (6). Again proceeding from the top to the middle draw another curve some what similar to another bracket.

કૌંસના જેવી એક આકૃતિ ઉર્ધ્વ કક્ષાથી શરુ કરી મધ્યમાં એક નાના બિન્દુ (Loop) ને દોરી મધ્ય કક્ષા સુધી લાવો; ત્યાંથી ફરી તેને બીજા કૌંસ આકારમાં દોરીને નીચેના અંત્ય કક્ષા સુધી લઈ જાઓ. ત્રીજા કૃતિને અવલોકતા જાણેને આખો અક્ષર દોરો. અવેસ્તા અક્ષર ૬ (હસ્વ) 'એ' બનશે.

Vowel No.9

(૩-૩)

(૫૭/૯ - ê)

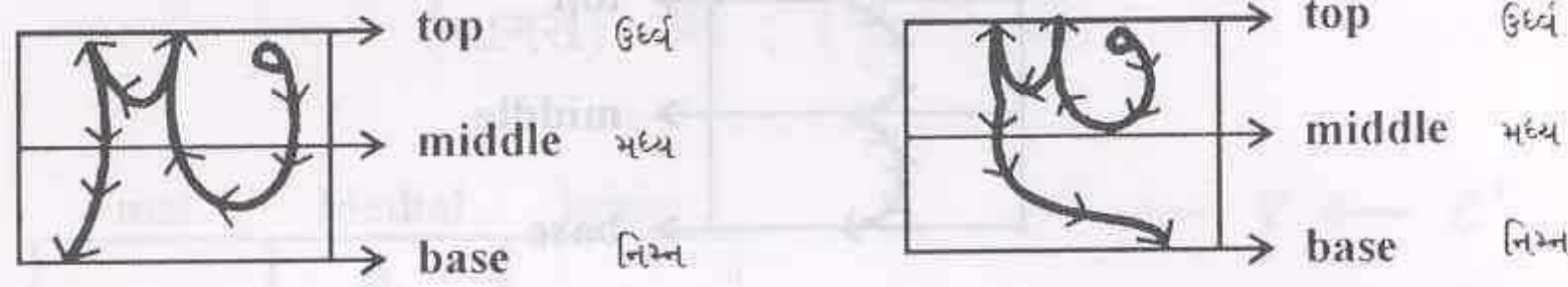
(av.) ૫૭/૯; (Roman) ê (middle)
(Nagari) ऐ ; (Guj.) એ (મધ્ય)

સ્વર ક.૯

(અવે.) ૫૭/૯; (રોમન) ê (middle)
(નાગરી) ऐ ; (ગુજ.) એ (મધ્ય)

(A) (અ)

(B) (બ)

Both the boxes (A) and (B) above contain the letter (Vowel) ê (middle). The end of the same letter in Box A, bends towards left (૫) and the end of the same letter in box B, bends towards right (૯). It is pronounced like "e" in the word "bed".

This letter starts with a loop little above the middle and starting from right (following the arrow marks) going down and forming a U - Shaped figure goes upwards (U) and making a small loop ૫ comes down with a bend towards left in figure A and towards right in figure B.

અવેસ્તા મૂળાક્ષર એ - એ - ૫૭/૯ ઉપરના ચોરસ ખંડોના મધ્યથી નીકળીને નીચે જઈને ગુજરાતી (U) અંક સાતની આકૃતિ બનાવે છે; ત્યારપછી જમણેથી ડાબે એક નાની રકાબીના આકારની આકૃતિ બનાવે છે. → આ રીતે (૫) અને ત્યાંથી ફરી પાછી એ આકૃતિ એક વલય દ્વારા (આકૃતિ અ) માં ડાબી બાજુએ અને (આકૃતિ બ) માં જમણી બાજુએ નિમ્ન વિભાગમાં ખતમ થાય છે. એનું ઉચ્ચારણ ગુજરાતી શબ્દો "એમ", "એમનું" માં વાપરાયેલા અક્ષર "એ" ના ધ્વનિ દ્વારા થાય છે.

Vowel No.10

(૬-૩-૧)

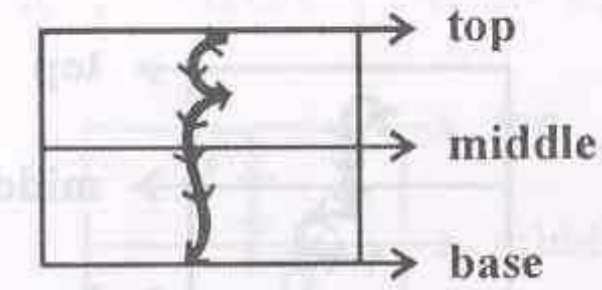
{ Long (Gathic - e')

(av.) { ; (Roman) e' (long & narrow)
(Nagari) ऐ ; (Guj.) એ (દીર્ઘ)
(pronounced like "a" in the english word "trade")

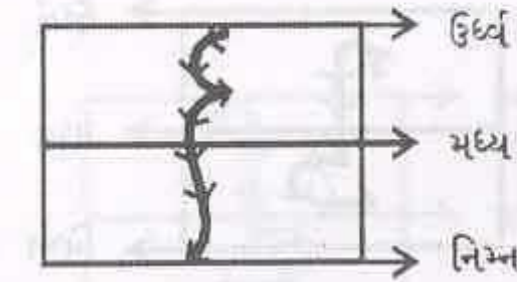
સ્વર ક.૧૦

(અવે.) { ; (રોમન) e' (long, narrow)
(નાગરી) ऐ ; (ગુજ.) એ (સાંકડો)

ગુજરાતી શબ્દો એક; એકમ; એકલો માંના એ નો ઉચ્ચાર ધ્વનિ ધરાવે છે.

Gathic e' (narrow) be drawn from top (right to left direction) as per arrowmarks almost like a bracket (C) with a small loop touching the middle of the box and to be drawn further down below vertically almost upto the base ({). It is pronounced like "a" in the english words spade; gape; brake; etc. Gathic { is similar to ૫ but occurs more frequently in the Gathas.

અવેસ્તા મૂળાક્ષર ગાથિક "એ" ચોરસખંડના ઉર્ધ્વ ભાગથી તીરોથી દર્શાવેલ, આકૃતિ (જમણેથી ડાબે) કૌંસ આકારમાં દોરી એક નાના વર્તૂલ (Loop) આંકડીના આકારમાં મધ્યમાં લાવી ત્યાંથી નીચે સીધી રેખામાં નિમ્ન (નીચે) સુધી મધ્યમાં લઈ જવાથી બને છે. ગુજરાતી શબ્દો; એજ; એક; એકલો માંના "એ" નો ઉચ્ચાર ધ્વનિ આ મૂળાક્ષર ધરાવે છે. ગાથિક { નો ઉચ્ચાર ૫ ના જેવોજ છે; પરંતુ { - ગાથિક વારંવાર ગાથામાં વપરાયો છે.

Vowel No.11

(ॐ - ॐ - ओ)

(av.) ॐ ; (Roman) ॐ (short)

(Nagari) ओ ; (Guj.) ओ (લઘુ)

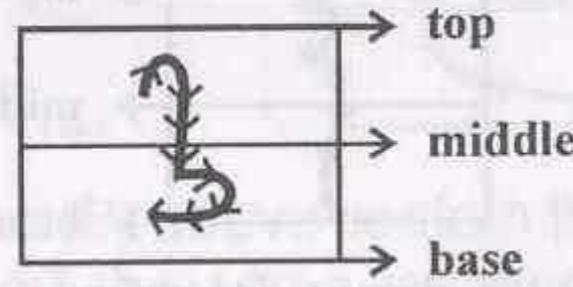
(Pronounced like "o" in English words 'for', 'fort' etc.)

स्वर क. ११

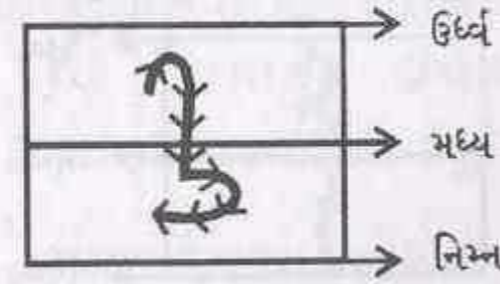
(अवे.) ॐ ; (रोमन) ॐ (short)

(नागरी) ओ ; (गुज.) ओ (लघु)

(गुज. शब्दो "ओरमान" मां रहेला ओ नो ध्वनि)

Avestan letter ॐ (short) be drawn (starting from) top in a hooklike manner (1) and going vertically (down) further upto the middle (1) and making a curve thus, be stretched upto the base in a horizontal line (2). It is pronounced like "o" in the English words, "for"; "fort" etc.

અવેસ્તા મૂળાક્ષર "ઓ" ચોરસ ખંડના ઉર્ધ્વ ભાગથી એક નાના વલય (હુક) આકારમાં શરુ કરી (1) તેજ રેખાને હુક સીધી નીચે મધ્ય સુધી લઈ જવી અને ત્યાંથી એને જમણી બાજુએ એક કૌંસ (બ્રેકેટ) દ્વારા સંભાળી ને ડાબી બાજુએ (તીરાકારે દર્શાવ્યાપ્રમાણે) નિમ્ન વિભાગમાં દોરવી. ગુજરાતી શબ્દો "ઓરમાન", "ઓલિયા" શબ્દોમાં રહેલા "ઓ" નો ધ્વનિ આ મૂળાક્ષર ધરાવે છે.

Vowel No.12

(ॐ - ॐ - ओ (Long))

(av.) ॐ ; (Roman) ॐ (long)

(Nagari) ओ ; (Guj.) ओ (दीर्घ)

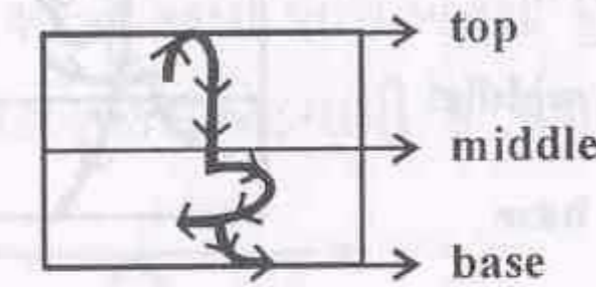
(Pronounced like "o" in the English words "crore", "tore" etc.)

स्वर क. १२

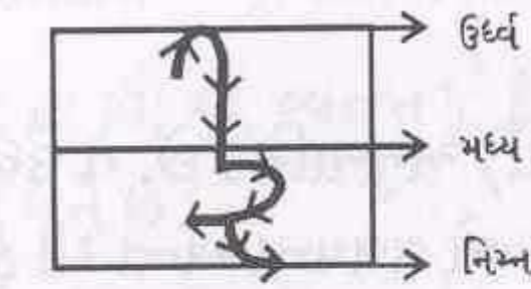
(अवे.) ॐ ; (रोमन) ॐ (long)

(नागरी) ओ ; (गुज.) ओ (दीर्घ)

(गुज. शब्दो "ओरस", "ओरडो", वि.मा. रहेला "ओ" नो ध्वनि)

Vowel No.11 ॐ be drawn. It is already learnt. It is to be drawn like ॐ this. Make a small hook at the end of this letter and as per the arrowmark, take it down below in the shape of a curve (2).

અવેસ્તા સ્વર ક. ૧૧ ની આકૃતિ (જે શીખી ગયા છીએતે) ॐ દોરવી. આકૃતિના છેવટના ॐ બિન્દુ ઉપર (તીરાકારમાં દર્શાવ્યાપ્રમાણે) એક (2) વલય નીચે સુધી લઈ જઈને મૂળાક્ષર પૂર્ણ કરવો.

Vowel No.13

(𐬀 - ā - (nasal))

(av.) 𐬀 ; (Roman) ā - (nasal)

(Nagari) आँ ; (Guj.) आँ (दीर्घ)

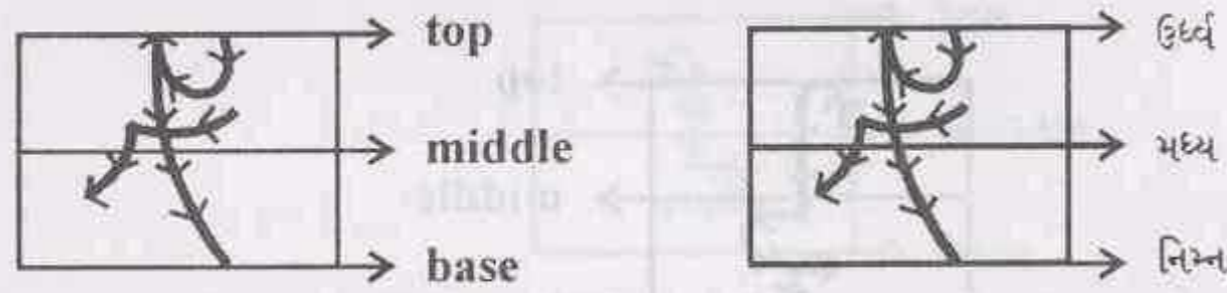
(Pronounced like "ān" in the English "chant")

स्वर ६.१३

(अवे.) 𐬀 ; (रोमन) ā (an)(nasal tinge)

(नागरी) आँ ; (गुज.) आँ (अनुनासिक)

(गुज. शब्द "आंगण" मां आवता अक्षर "आं" नो ध्वनि)

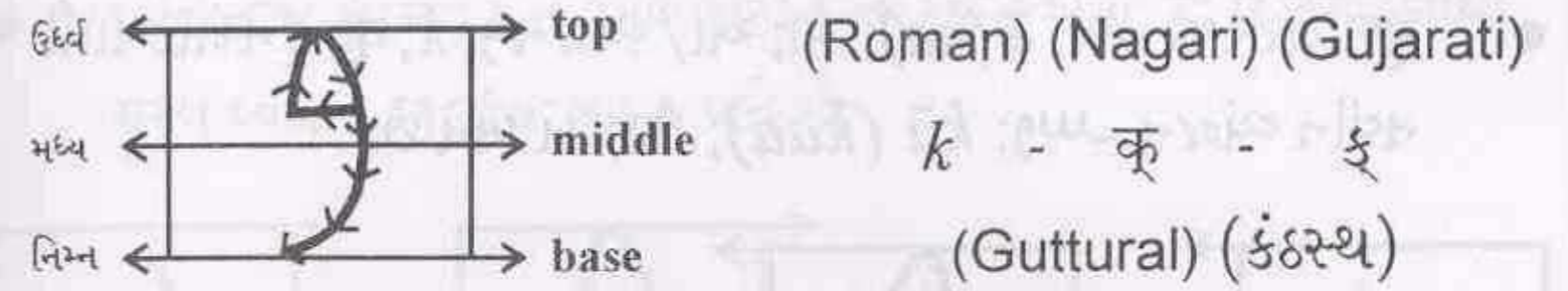
Avestan Vowel "𐬀" ān is slightly nasal. Start at the top with a (∩) curve from right to left (as per the arrowmarks). From the end of the curve 𐬀 draw a slanting vertical line cutting the middle and reaching the base like this 𐬀. In the middle of the slanting vertical 𐬀 line, draw a figure like (𐬀) this. This letter is to be pronounced like "ān" in the English words chant, shan't etc.

અવેસ્તા (સ્વર) "𐬀" (આં) અનુનાસિક છે. તે ઉર્ધ્વ વિભાગથી એક વલય (∩) દ્વારા શરુ થાય છે અને વલયના અન્ત થી ફરી એક એક નીચે જતી રેખા દ્વારા તે મધ્ય ને કાપી ને નિમ્ન સુધી લઈ જવામાં આવે છે.

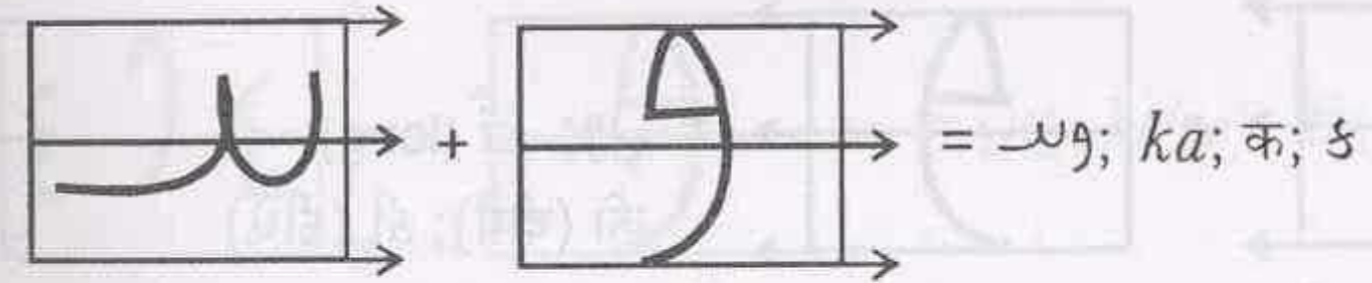
આ તૈયાર થયેલી (𐬀) આકૃતિ ને ચોરસ ખંડ ને મધ્યમાં એક નાની (𐬀) આ પ્રકારની આકૃતિથી કાપવામાં આવતાં - પૂરી આકૃતિ આ પ્રમાણે 𐬀 બને છે. ગુજરાતી શબ્દો "આંક", "આંગણ" માં આવતા અનુનાસિક સ્વર "આં" નો ધ્વનિ આ મૂળાક્ષર ધરાવે છે.

CONSONANTS

1st Consonant

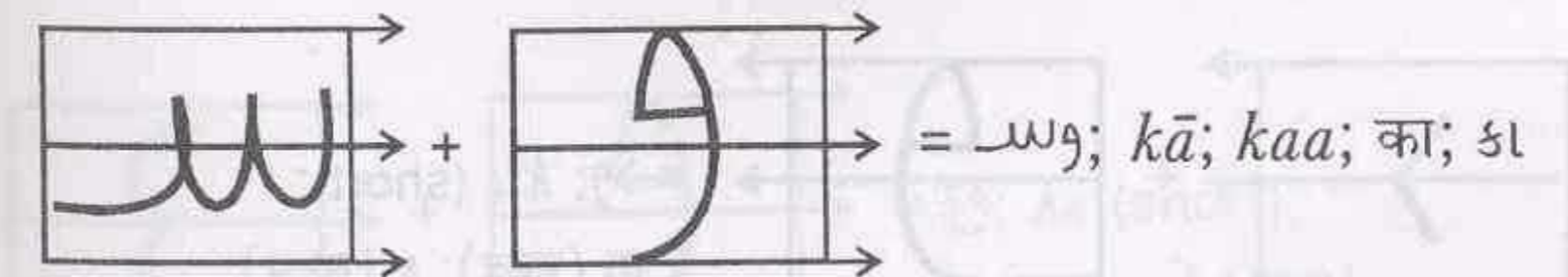

- Draw a bracket like curve) starting form top, cutting the middle and ending towards the base. Add a triangular figure covering almost the upper part of the bracket (𐬀) like this.
- અવેસ્તા મૂળાક્ષર (𐬀) ક લખવા માટે જમણી બાજુ એક કૌંસ આકૃતિ (𐬀) બનાવો. ઉર્ધ્વથી શરુ કરી, મધ્યથી પસાર થઈ, અંત્ય સુધી દોરતાં અવેસ્તા 'ક' મૂળાક્ષરનો અર્ધો ભાગ બનશે. ઉર્ધ્વ વિભાગમાંના કૌંસ ઉપર એક નાનો ત્રિકોણાકાર બેડવાથી 'ક' મૂળાક્ષર સંપૂર્ણ બનશે.

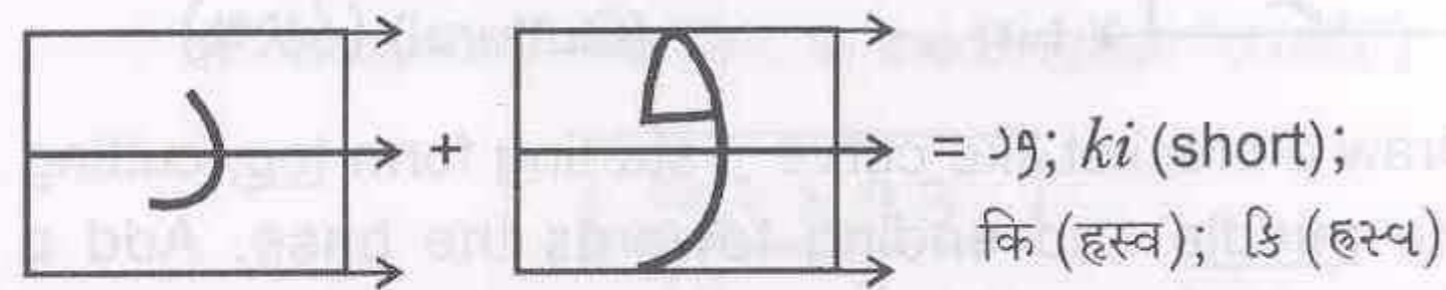
ka = a ← + ← k

- By joining the vowel 𐬀; a; અ; અ to the consonant 𐬀; k; ક; ક, the consonant 𐬀; ka; ક; ક will be formed.
- મૂળાક્ષર સ્વર 𐬀; a; અ; અ, વ્યંજન 𐬀; k; ક; ક ને બેડવાથી 𐬀; ka; ક; ક વ્યંજન બને છે.

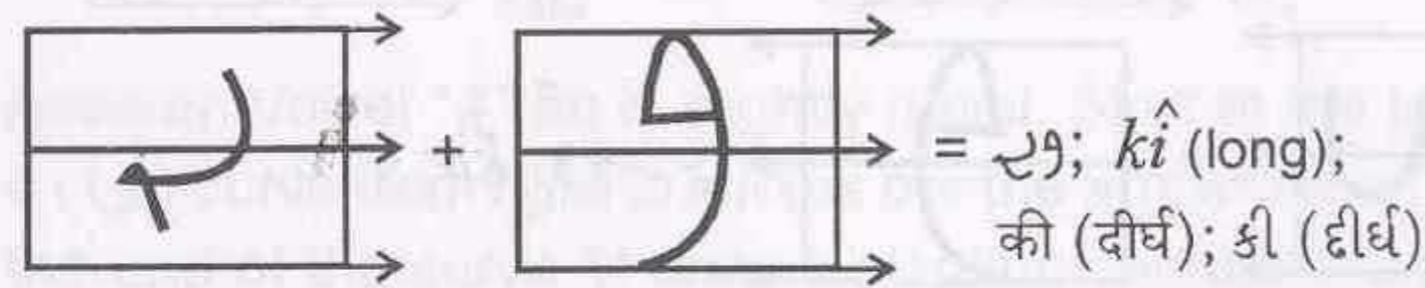
kā (kaa) = ā (aa) ← + ← k

- By joining the vowel $\bar{a}$ (aa); आ; आ to the consonant g ; k ; क्; क्, another consonant $\bar{a}g$; $k\bar{a}$ (kaa); का; क् will be formed.
- मूलाक्षर स्वर $\bar{a}$ (aa); आ; आ/व्यंजन g ; k ; क्; क् ने जोડવાથી નવીન વ્યંજન $\bar{a}g$; $k\bar{a}$ (kaa); का; क् બને છે.

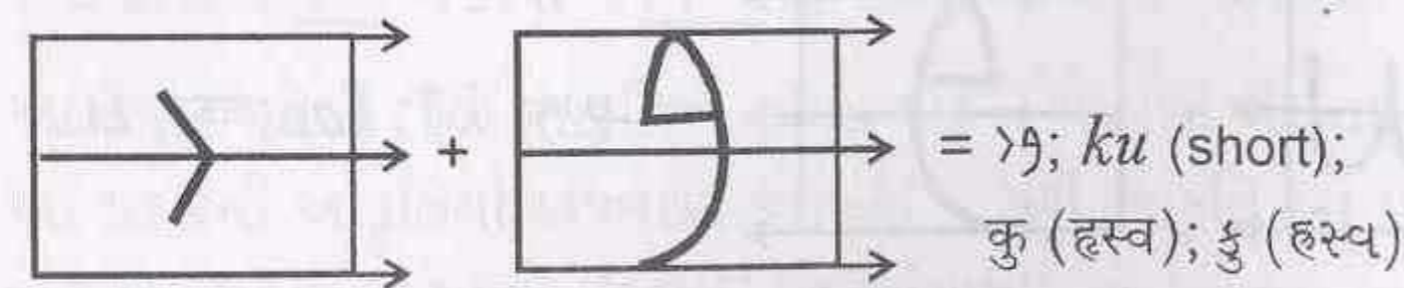
ki (short) = i (short) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ k

- By joining the short vowel i (short); इ (हस्व); ष (हस्व) to the consonant g ; k ; क्; क्, the consonant ig ; ki (short); कि (हस्व); डि (हस्व) will be formed.
- વ્યંજન g ; k ; ક્; ક્ ને (મૂલાક્ષર) હસ્વ સ્વર i ; i ; ઇ; ષ લગાડવાથી હસ્વ વ્યંજન ig ; ki ; કિ; ડિ બને છે.

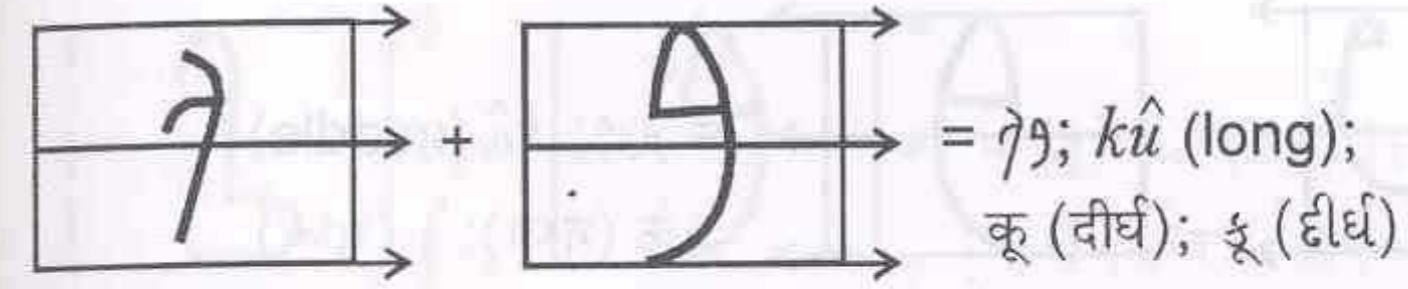
$k\hat{i}$ (long) = $\hat{i}$ (long) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ k

- By joining the long vowel $\hat{i}$ (long); ई (दीर्घ); ष (दीर्घ) to the consonant g ; k ; क्; क्, a consonant $\hat{i}g$; $k\hat{i}$ (long); की (दीर्घ); डी (दीर्घ) will be formed.
- વ્યંજન g ; k ; ક્; ક્ ને મૂલાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) $\hat{i}$; $\hat{i}$; ઈ; ષ લગાડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન $\hat{i}g$; $k\hat{i}$; કી; ડી બને છે.

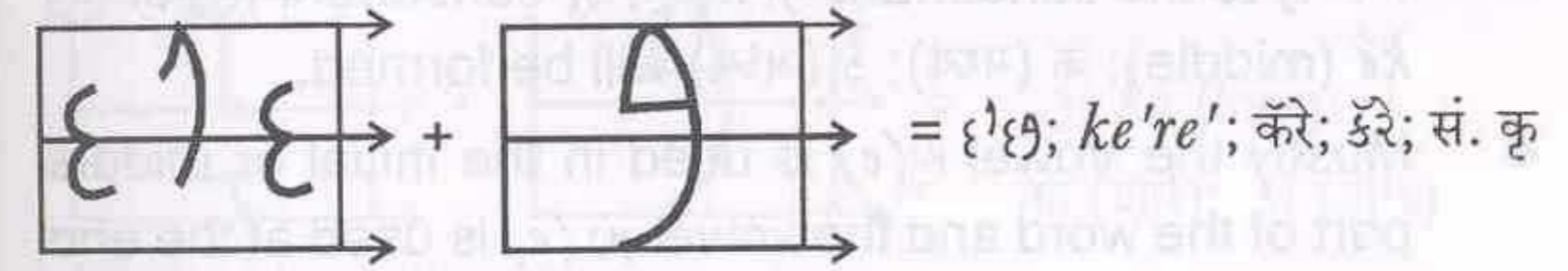
ku (short) = u (short) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ k

- By joining the short vowel u (short); उ (हस्व); ष (हस्व) to the consonant g ; k ; क्; क्, consonant ug ; ku (short); कु (हस्व); डु (हस्व) will be formed.
- વ્યંજન g ; k ; ક્; ક્ ને (મૂલાક્ષર) હસ્વ સ્વર; u ; u ; ષ લગાડવાથી હસ્વ વ્યંજન ug ; ku ; કુ; ડુ બને છે.

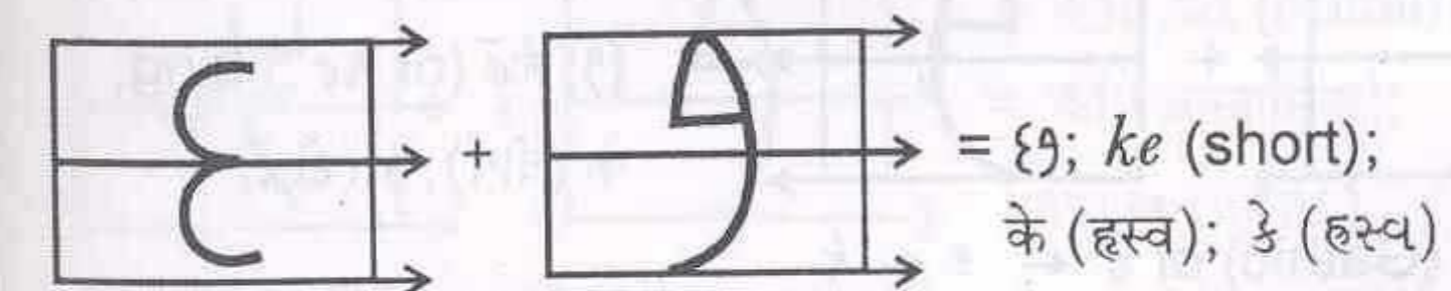
$k\hat{u}$ (long) = $\hat{u}$ (long) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ k

- By joining the long vowel $\hat{u}$ (long); ऊ (दीर्घ); ष (दीर्घ) to the consonant g ; k ; क्; क्, consonant $\hat{u}g$; $k\hat{u}$ (long); कू (दीर्घ); डू (दीर्घ) will be formed.
- વ્યંજન g ; k ; ક્; ક્ ને મૂલાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) $\hat{u}$; $\hat{u}$; ષ લગાડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન $\hat{u}g$; $k\hat{u}$; કૂ; ડૂ બને છે.

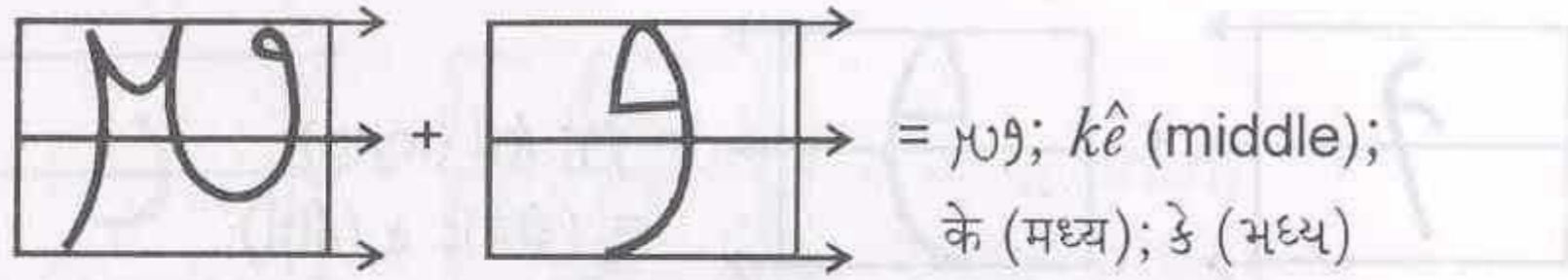
$ke're'$ = $e're'$ $\leftarrow$ + $\leftarrow$ k

- By joining the vowel $e're'$; ऐ; अरे to the consonant g ; k ; क्; क्, a consonant $e're'g$; $ke're'$; कै; कै will be formed.
- વ્યંજન g ; k ; ક્; ક્ ને મૂલાક્ષર (સ્વર) $e're'$; $e're'$; અરે; અરે લગાડવાથી વ્યંજન $e're'g$; $ke're'$; કૈ; કૈ બને છે. કૈ નો સંસ્કૃત સમ-અક્ષર 'કૃ' થાય છે.

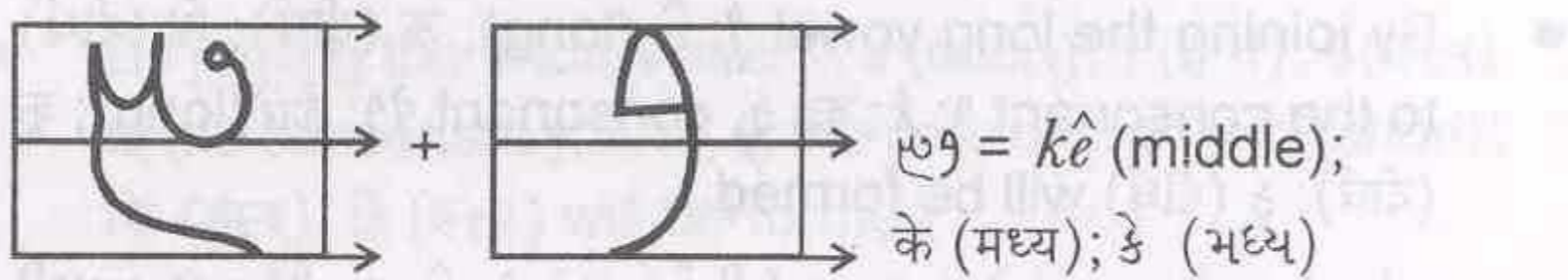

ke (short) = e (short) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ k

- By joining the short vowel $\{$; e (short); એ (હસ્વ); એ (હસ્વ) to the consonant g ; k ; ક; ક્, consonant $\{g$; ke (short); કે (હસ્વ); કે (હસ્વ) will be formed.
- વ્યંજન g ; k ; ક; ક્ ને મૂળાક્ષર (હસ્વ સ્વર) $\{$; e ; એ; એ લગાડવાથી હસ્વ વ્યંજન $\{g$; ke ; કે; કે બને છે.

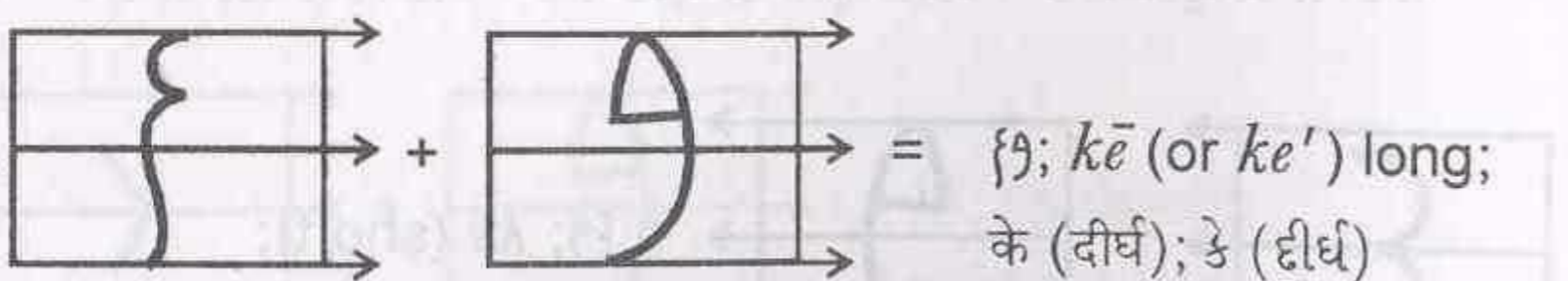

$k\hat{e}$ (mid.) = $\hat{e}$ (mid.) $\leftarrow + \leftarrow k$ OR

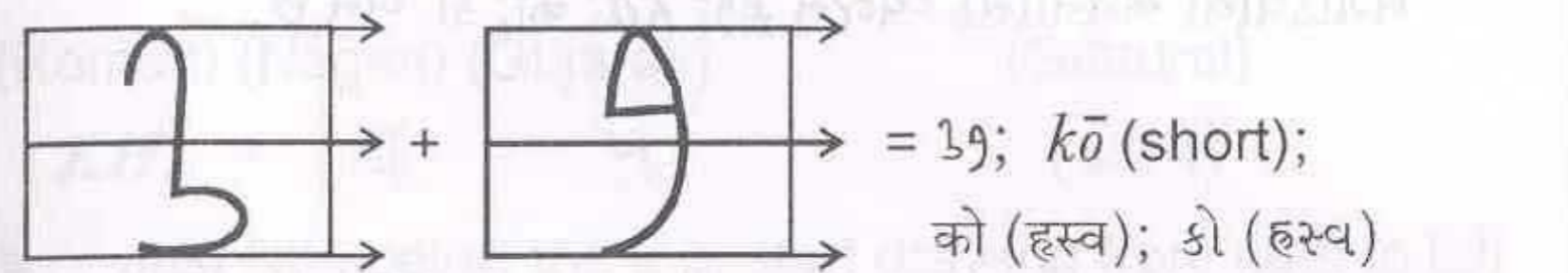
$k\hat{e}$ (mid.) = $\hat{e}$ (mid.) $\leftarrow + \leftarrow k$

- By joining the vowel $\{g$ or $\{g$; $\hat{e}$ (middle); એ (મધ્ય); એ (મધ્ય) to the consonant g ; k ; ક; ક્, consonant $\{g$ or $\{g$; $k\hat{e}$ (middle); કે (મધ્ય); કે (મધ્ય) will be formed.
- Mostly the Vowel $\{g$ (e) is used in the initial or middle part of the word and the vowel $\{g$ (e) is used at the end of the word. ($\{g\{g - kea$; $\{g\{g - kae$)
- વ્યંજન g ; k ; ક; ક્ ને મૂળાક્ષર (મધ્ય સ્વર) $\{g$ અથવા $\{g$; $\hat{e}$; એ; એ લગાડવાથી નવીન વ્યંજન $\{g$ અથવા $\{g$; $k\hat{e}$; કે; કે બને છે.
- બહુધા સ્વર $\{g$ (e) શબ્દના મધ્ય ભાગમાં અને સ્વર $\{g$ (e) શબ્દના અંત્ય ભાગમાં લખાય છે. ($\{g\{g \rightarrow kea$; $\{g\{g \rightarrow kae$)

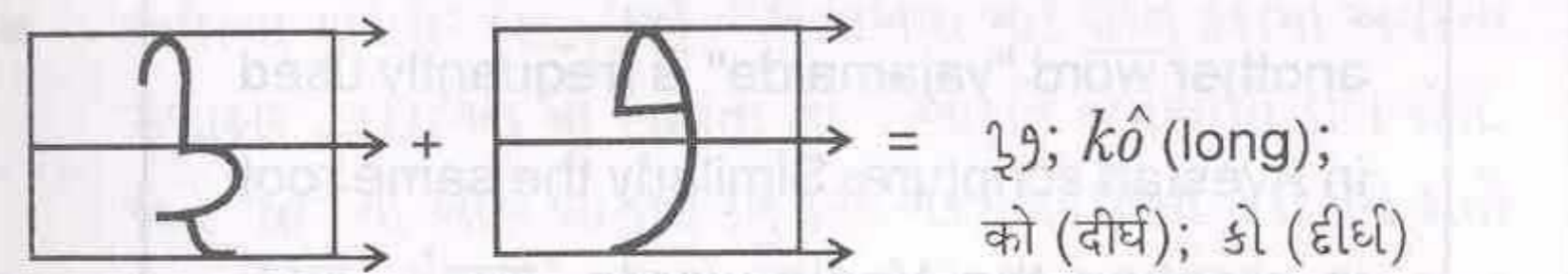
$k\bar{e} = e'$ (Gathic) or $\bar{e}$ $\leftarrow + \leftarrow k$
(narrow) (long)

- By joining the vowel $\{g$; (gathic $\bar{e}$); એ (દીર્ઘ); એ (દીર્ઘ) to the consonant g ; k ; ક; ક્, consonant $\{g$; $k\bar{e}$ (long) or ke' ; કે (દીર્ઘ); કે (દીર્ઘ) will be formed.
- વ્યંજન g ; k ; ક; ક્ ને મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) $\{g$; $\bar{e}$; એ; એ; લગાડવાથી વ્યંજન $\{g$; $k\bar{e}$ અથવા ke' ; કે; કે બને છે.

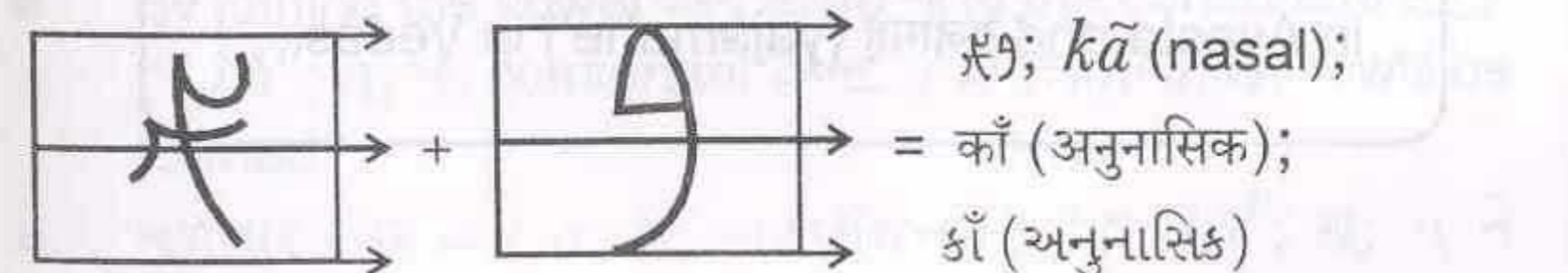
$k\bar{o}$ (short) = $\bar{o}$ (short) $\leftarrow + \leftarrow k$

- By joining the short vowel $\{g$; $\bar{o}$ (short); ઓ (હસ્વ); ઓ (હસ્વ) to the consonant g ; k ; ક; ક્, consonant $\{g$; $k\bar{o}$ (short); કો (હસ્વ); કો (હસ્વ) will be formed.
- વ્યંજન g ; k ; ક; ક્ ને મૂળાક્ષર (હસ્વ સ્વર) $\{g$; $\bar{o}$; ઓ; ઓ લગાડવાથી હસ્વ વ્યંજન $\{g$; $k\bar{o}$; કો; કો બને છે.

$k\hat{o}$ (long) = $\hat{o}$ (long) $\leftarrow + \leftarrow k$

- By joining the long (narrow) vowel $\{g$; $\hat{o}$ (long); ઓ (દીર્ઘ); ઓ (દીર્ઘ) to the consonant g ; k ; ક; ક્, consonant $\{g$; $k\hat{o}$ (long); કો (દીર્ઘ); કો (દીર્ઘ) will be formed.
- વ્યંજન g ; k ; ક; ક્ ને મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) $\{g$; $\hat{o}$; ઓ; ઓ લગાડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન $\{g$; $k\hat{o}$; કો; કો બનશે.

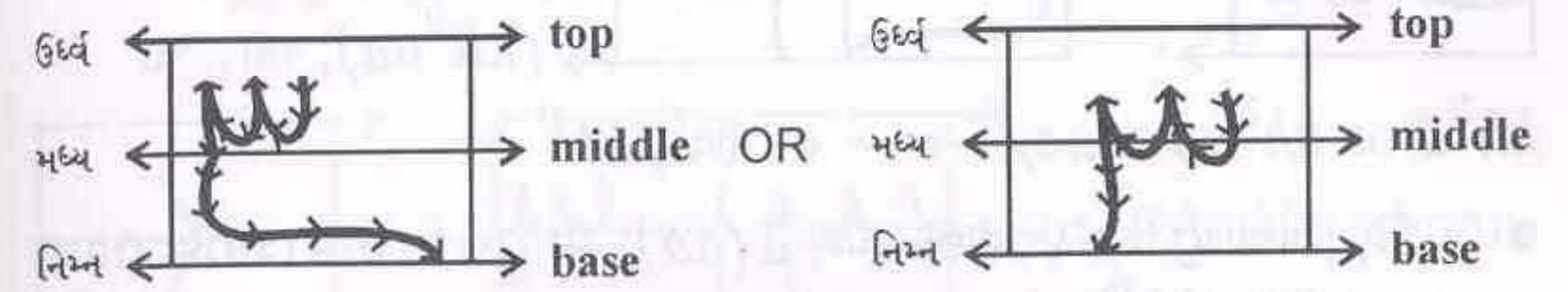
$k\tilde{a}$ (nasal) = $\tilde{a}$ (nasal) $\leftarrow + \leftarrow k$

- By joining the nasal-tinged vowel 𑀓; ā (nasal); आँ (अनुनासिक); आँ (अनुनासिक) to the consonant 𑀧; k; क; 𑀧, a nasal-tinged consonant 𑀧; k̄ā (nasal); काँ (अनुनासिक); काँ (अनुनासिक) will be formed.
- व्यंजन 𑀧; k; क; 𑀧 ने मूलाक्षर (अनुनासिक स्वर) 𑀓; ā; आँ, आँ, लगाडवाथी अनुनासिक व्यंजन 𑀧; k̄ā; काँ; काँ બને છે.

The Avestan word 'yazata'

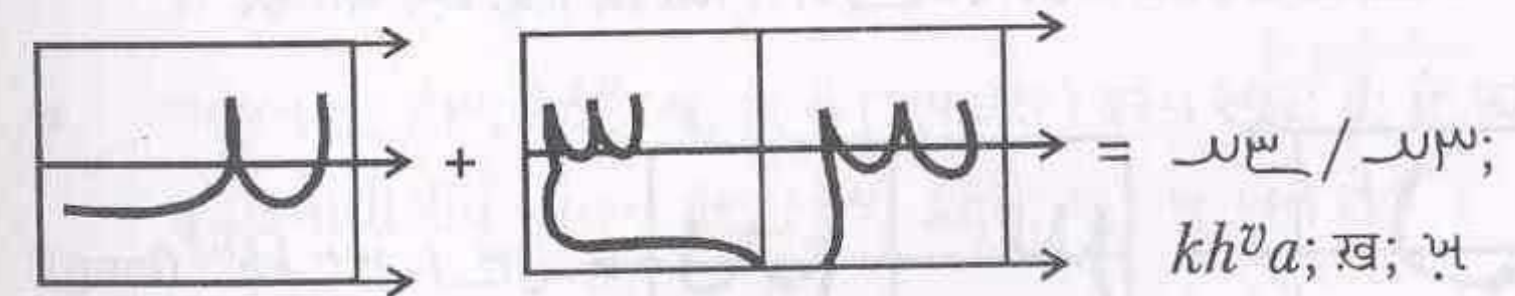
'Yazata' - later pronounced as 'yazada' (यज़द) 'yazad' is formed from the root "yaj"; "Yaz" = to worship. From the same root, another word "yajamaide" is frequently used in Avestan scripture. Similarly the same root is creating the Vedic words 'यजत'; 'यजत्र' (yajata; yajatra). These words are found in Rigveda Mandal 4 (four). They are used bearing the same meaning i.e. "Worthy of Worship". From यज् or यज् = to worship. From the same root are formed यजमइदे (yajamaide') in Avesta and यजामहे (yajamahe') in Vedas.

2nd & 3rd Consonant

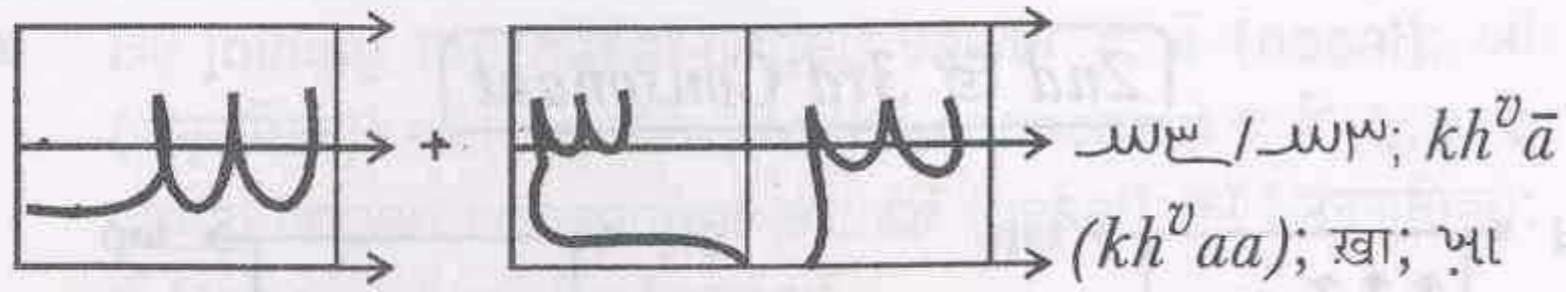
(Roman) (Nagari) (Gujarati) (Guttural)
 KH^v - ख - ખ (કંઠસ્થ)

- Just little below the top, start drawing from right to left half of the letter 𑀓 - ā; aa - already learnt. It will look like "w" i.e English alphabet "w" (coming after the alphabet 'v'). Draw a vertical line below joining the same figure 𑀓 or 𑀓 - one going to the right and the other going to the left - as above. The letter 𑀓 or 𑀓; KH^v; 𑀓; 𑀓, is formed. This letter is same as the letter "kh^v" in the Persian word "kh^v ā b" meaning "dream".
- અવેસ્તા મૂલાક્ષર (𑀓 / 𑀓) - 𑀓 લખવા માટે ઉર્ધ્વ કક્ષામાં અવેસ્તા મૂલાક્ષર 𑀓/આ માં આવતી 𑀓 - આકૃતિ જમાણોથી ડાબે દોરો. અને "w" ના અંત્ય ભાગથી શરુ કરી એક રેખા ઊભી દોરી તેને કાંતો જમાણી બાજુએ 𑀓 યા તો ડાબી બાજુએ 𑀓 પૂર્ણ કરો. ફારસી શબ્દ 𑀓 માં આવતા ખ્વ નો ઉચ્ચાર આ અક્ષર ધરાવે છે.

kh^va = a ← + ← kh^v / kh^v

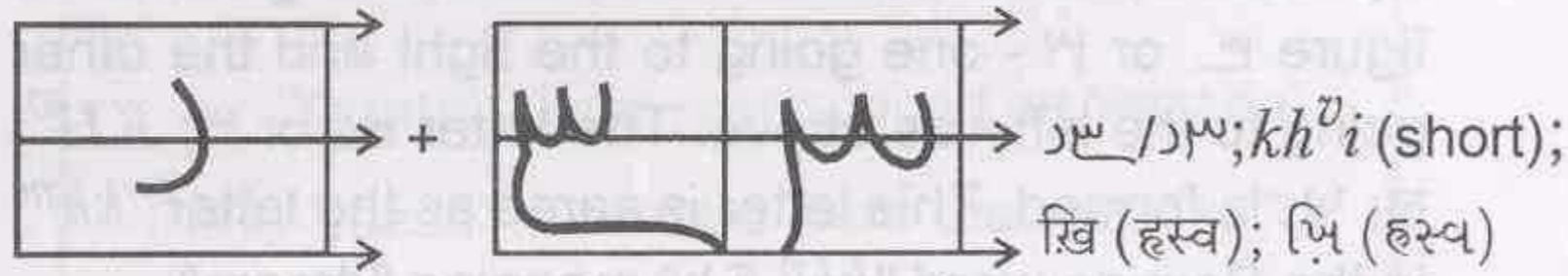
- By joining the vowel 𑀓; a; અ; અ to the consonant 𑀓 / 𑀓; kh^v; 𑀓; 𑀓, consonant 𑀓 / 𑀓 kh^va; 𑀓; 𑀓 will be formed.
- મૂલાક્ષર સ્વર 𑀓; a; અ; અ/વ્યંજન 𑀓 / 𑀓; kh^v; 𑀓; 𑀓 ને લગાડવાથી વ્યંજન 𑀓 અથવા 𑀓; kh^va; 𑀓; 𑀓 વ્યંજન બને છે.

$kh^v \bar{a}$ or $kh^v aa = aa/\bar{a} \leftarrow + \leftarrow kh^v/kh^v$

- By joining the vowel $\bar{a}$ (aa); આ; આ to the consonant kh^v (kh^v); ख; ખ, consonant $kh^v \bar{a}$ ($kh^v aa$); खा; ખા will be formed.

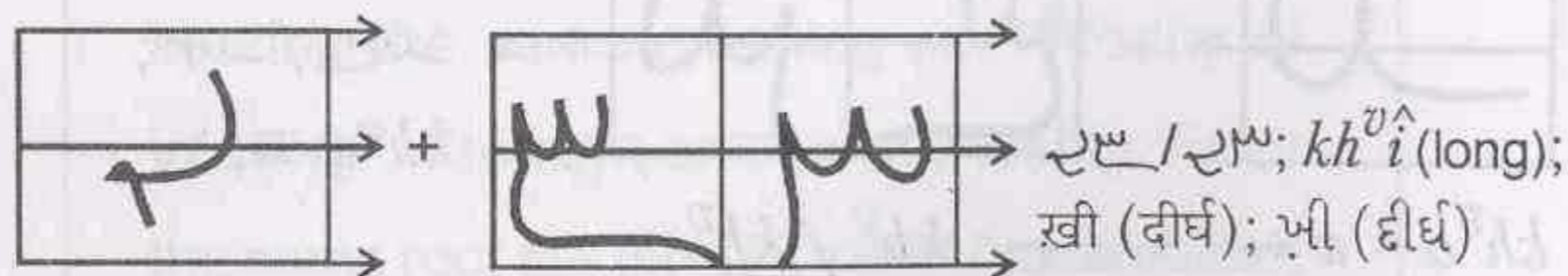
- મૂળાક્ષર સ્વર $\bar{a}$ (aa); આ; આ/વ્યંજન kh^v (kh^v); ख; ખ ને લગાડવાથી વ્યંજન $kh^v \bar{a}$ ($kh^v aa$); खा; ખા બને છે.

$kh^v i$ (short) = i (short) $\leftarrow kh^v/kh^v$

- By joining the short vowel i (short); इ (हस्व); ઇ (હસ્વ) to the consonant kh^v (kh^v); ख; ખ, consonant $kh^v i$ (short); खि (हस्व); ખિ (હસ્વ) will be formed.

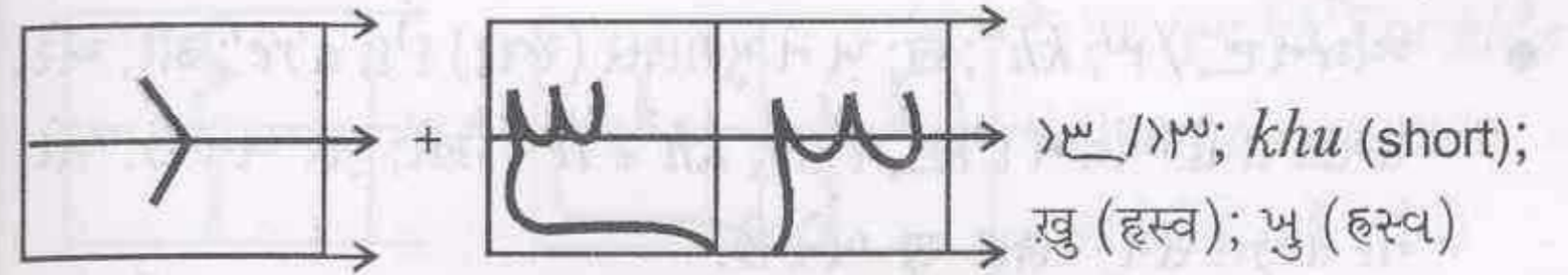
- વ્યંજન kh^v (kh^v); ख; ખ ને (મૂળાક્ષર) હસ્વ સ્વર i ; इ; ઇ; ઇ લગાડવાથી હસ્વ વ્યંજન $kh^v i$; खि; ખિ બને છે.

$kh^v \hat{i}$ (long) = $\hat{i}$ (long) $\leftarrow + \leftarrow kh^v/kh^v$

- By joining the long vowel $\hat{i}$ (long); ई (दीर्घ); ઈ (દીર્ઘ) to the consonant kh^v (kh^v); ख; ખ, consonant $kh^v \hat{i}$ (long); खी (दीर्घ); ખી (દીર્ઘ) will be formed.

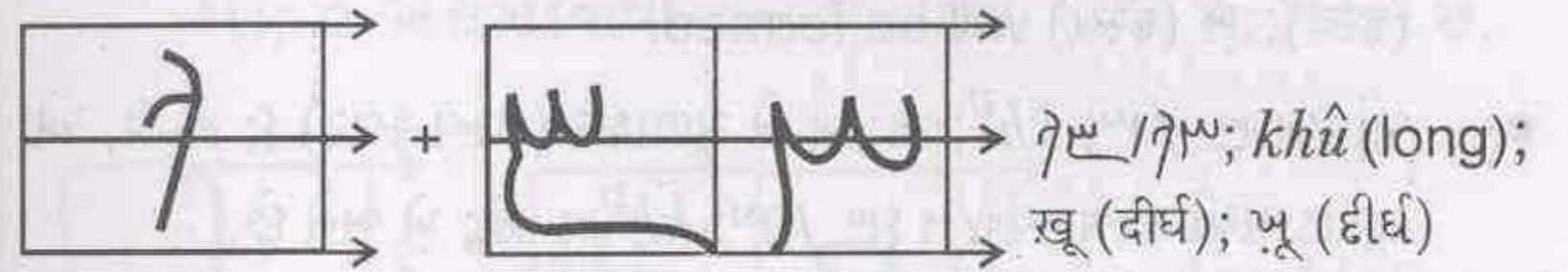
- વ્યંજન kh^v (kh^v); ख; ખ ને (મૂળાક્ષર) દીર્ઘ સ્વર $\hat{i}$; ई; ઈ; ઈ લગાડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન $kh^v \hat{i}$; खी; ખી બને છે.

$kh^v u$ (short) = u (short) $\leftarrow + \leftarrow kh^v/kh^v$

- By joining the short vowel u (short); उ (हस्व); ઉ (હસ્વ) to the consonant kh^v (kh^v); ख; ખ, consonant $kh^v u$ (short); खु (हस्व); ખુ (હસ્વ) will be formed.

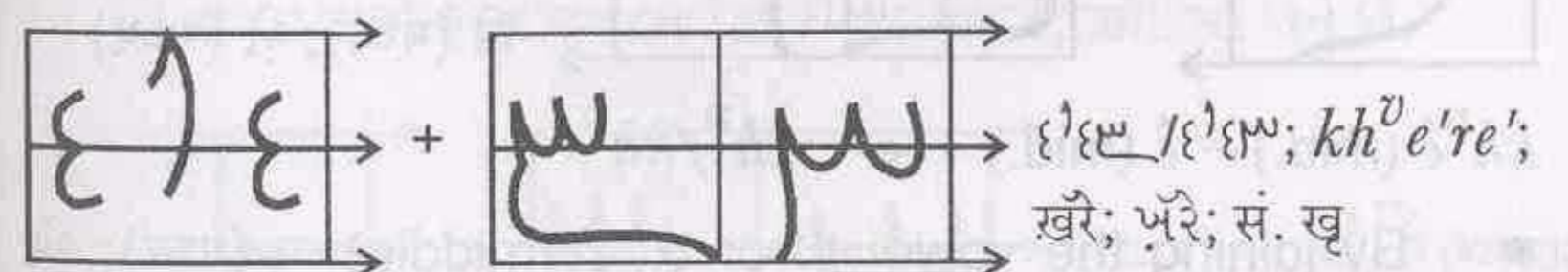
- વ્યંજન kh^v (kh^v); ख; ખ ને (મૂળાક્ષર) હસ્વ સ્વર u ; उ; ઉ લગાડવાથી હસ્વ વ્યંજન $kh^v u$; खु; ખુ બને છે.

$kh^v \hat{u}$ (long) = $\hat{u}$ (long) $\leftarrow + \leftarrow kh^v/kh^v$

- By joining the long vowel $\hat{u}$ (long); ऊ (दीर्घ); ઊ (દીર્ઘ) to the consonant kh^v (kh^v); ख; ખ, consonant $kh^v \hat{u}$ (long); खू (दीर्घ); ખૂ (દીર્ઘ) will be formed.

- વ્યંજન kh^v (kh^v); ख; ખ ને (મૂળાક્ષર) હસ્વ સ્વર $\hat{u}$; ऊ; ઊ લગાડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન $kh^v \hat{u}$; खू; ખૂ બને છે.

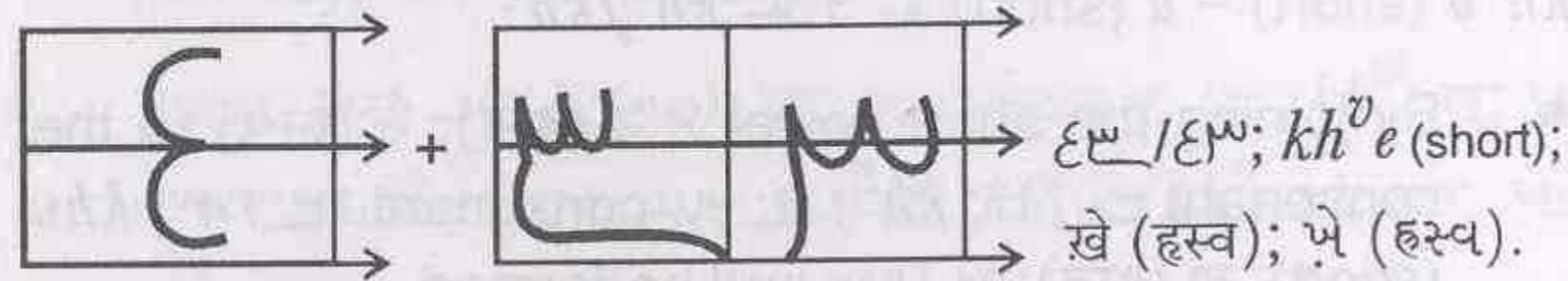

$kh^v e're' = e're' \leftarrow + \leftarrow kh^v/kh^v$

- By joining the vowel ए (सं.ऋ); e're'; अरे; अरे to the consonant ए/ए; kh^v; ख; प्र, consonant ए/ए; kh^ve're'; खरे; प्ररे will be formed.

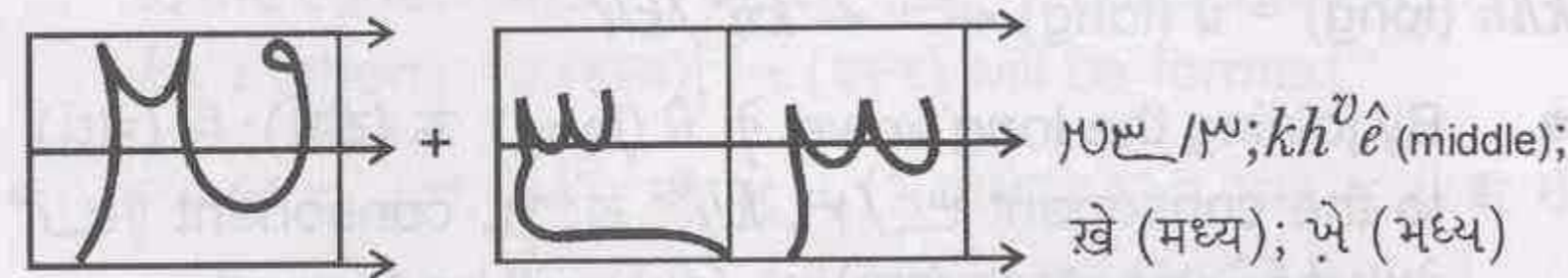
- व्यंजन ए/ए; kh^v; ख; प्र ने मूलाक्षर (स्वर) ए; e're'; अरे; अरे लगाडवाथी व्यंजन ए/ए; kh^ve're'; खरे; प्ररे बने छे. प्ररे नो संस्कृत सम-अक्षर ख बने छे.

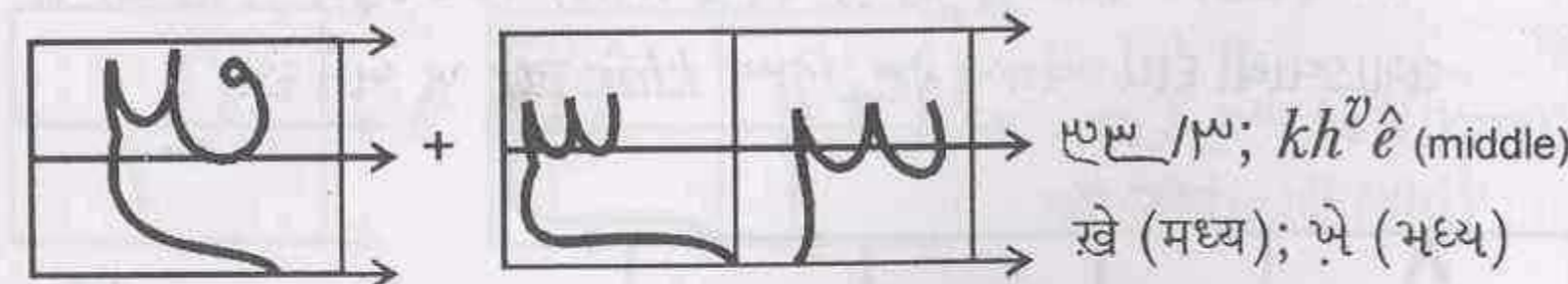
$$kh^v e \text{ (short)} = e \text{ (short)} \leftarrow + \leftarrow kh^v / kh^v$$

- By joining the short vowel ए; e; अरे, अरे to the consonant ए/ए; kh^v; ख; प्र, consonant ए/ए; kh^ve (short); खे (हस्व); प्रे (हस्व) will be formed.

- व्यंजन ए/ए; kh^v; ख; प्र ने मूलाक्षर (हस्व स्वर) ए; e; अरे, अरे लगाडवाथी हस्व व्यंजन ए/ए; kh^ve; खे; प्रे बने छे.

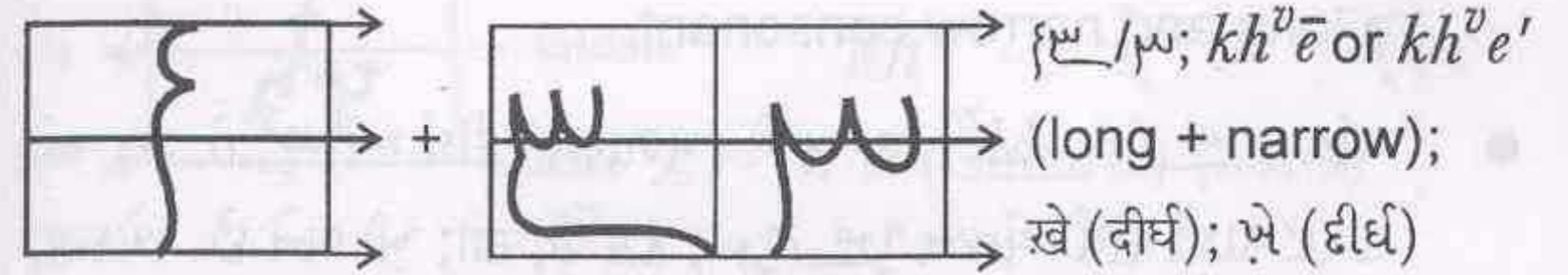
$$kh^v ê \text{ (mid.)} = ê \text{ (mid.)} + \leftarrow kh^v / kh^v \text{ OR}$$

$$kh^v ê \text{ (mid.)} = ê \text{ (mid.)} + \leftarrow kh^v / kh^v$$

- By joining the vowel ए or ए; ê (middle); ए (मध्य); अरे (मध्य) to the consonant ए/ए; kh^v; ख; प्र, consonant ए/ए; kh^vê (middle); खे (मध्य); प्रे (मध्य) will be formed.

- व्यंजन ए/ए; kh^v; ख; प्र ने मूलाक्षर (मध्य स्वर) ए अथवा ए; ê; ए; अरे लगाडवाथी व्यंजन ए/ए; kh^vê; खे; प्रे बने छे.

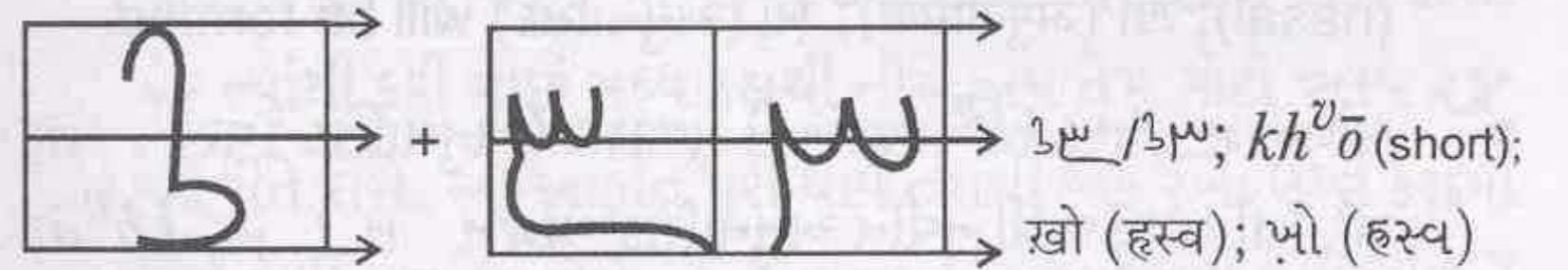

$$kh^v ē \text{ or } kh^v e' = ē \text{ or } e' \leftarrow + \leftarrow kh^v / kh^v$$

(gathic) (narrow - long)

- By joining the long & narrow sounding vowel ए; (gathic ē); अरे (दीर्घ); अरे (दीर्घ) to the consonant ए/ए; kh^v; ख; प्र, consonant ए/ए; kh^vē (long + narrow); खे (दीर्घ); प्रे (दीर्घ) will be formed.

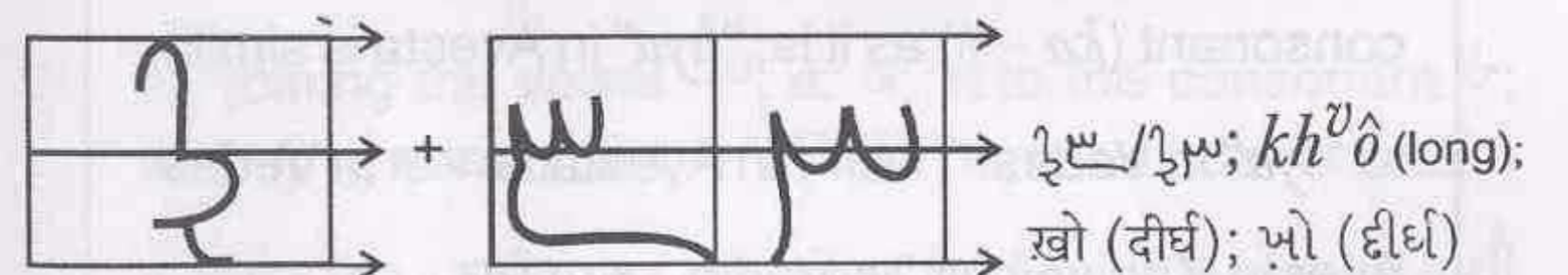
- व्यंजन ए/ए; kh^v; ख; प्र ने (मूलाक्षर) दीर्घ स्वर ए; ē (गाथिक अरे); अरे; अरे लगाडवाथी व्यंजन ए/ए; kh^vē; खे; प्रे बने छे.

$$kh^v ô \text{ (short)} = ô \text{ (short)} \leftarrow + \leftarrow kh^v / kh^v$$

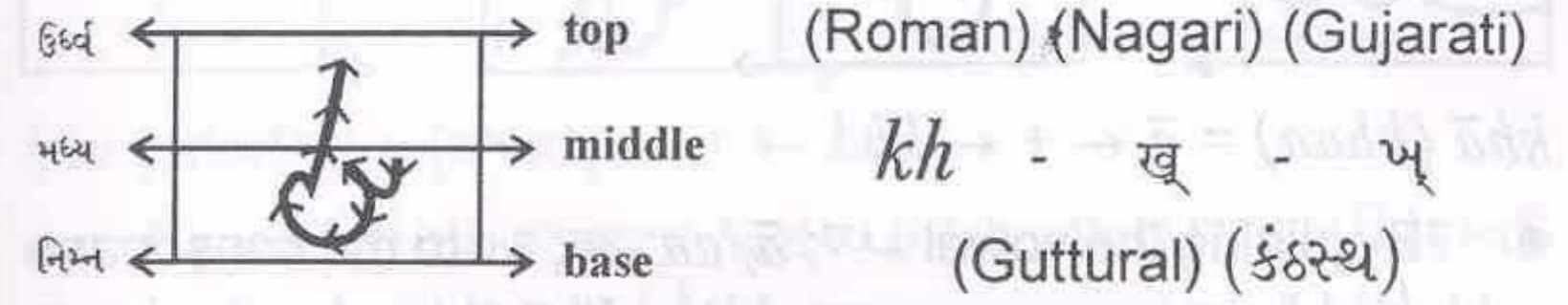
- By joining the short vowel ए; ô (short); ओ (हस्व), ओ (हस्व) to the consonant ए/ए; kh^v; ख; प्र, consonant ए/ए; kh^vô (short); खो (हस्व); प्रो (हस्व) will be formed.

- व्यंजन ए/ए; kh^v; ख; प्र ने (मूलाक्षर) हस्व स्वर ए; ô; ओ, ओ लगाडवाथी हस्व व्यंजन ए/ए; kh^vô; खो; प्रो बने छे.

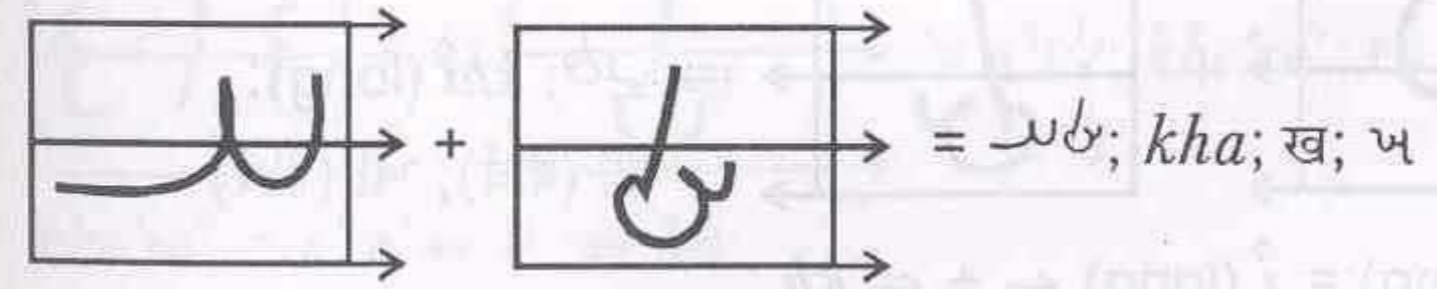
$$kh^v ô \text{ (long)} = ô \text{ (long)} \leftarrow + \leftarrow kh^v / kh^v$$

4th Consonant

- Just little below the top, draw a small curve, shaped like U (English alphabet coming after 't'); again attached to it, draw another larger figure like alphabet "U". It will now assume a new shape like U (cutting the middle) and going from right to left. Another stroke like this will have to be attached to the already drawn figure U. This figure is Kh; ख; ખ.

- અવેસ્તા મૂળાક્ષર U ખ લખવા માટે ઉર્ધ્વ કક્ષામાં અને મધ્ય કક્ષાથી થોડે ઉપર એક વલય આ U પ્રમાણે કાઢો. જમણેથી ડાબે દોરો. U ત્યાંથી ફરી પાછું મધ્ય કક્ષાથી નીચે જાય તેમ મોટો વલય U આ રીતે દોરો. આ આકૃતિ પૂરી થાય ત્યાંથી એક રેખા ઉર્ધ્વ કક્ષામાં ઊંચે સુધી જાય તેમ દોરો. U આ આકૃતિ જયારે પૂર્ણ થાય ત્યારે તે મૂળાક્ષર U Kh; ख; ખ બનશે.

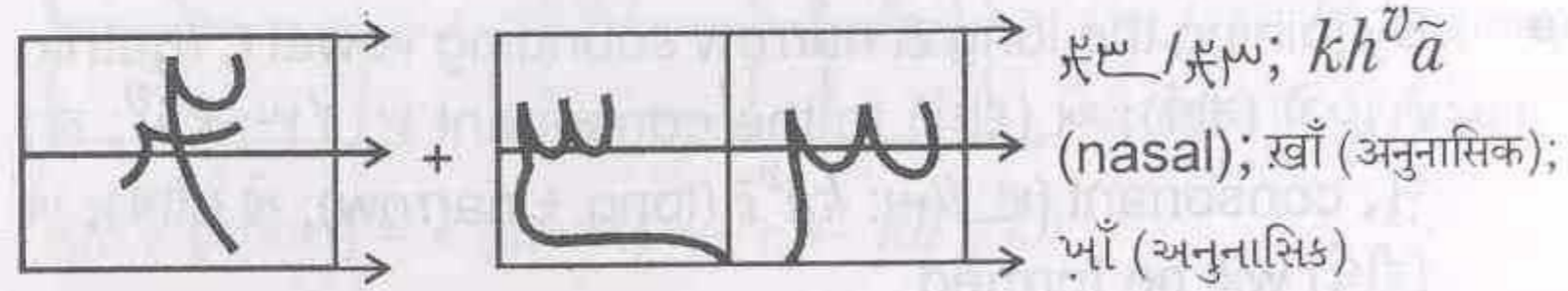

$$kha = a \leftarrow + \leftarrow kh$$

- By joining the vowel a ; અ; અ to the consonant kh ; ख; ખ, consonant a-kh ; kha; ख; ખ will be formed.
- મૂળાક્ષર સ્વર a ; અ; અ/વ્યંજન kh ; ख; ખ ને લગાડવાથી પૂર્ણ વ્યંજન a-kh ; kha; ख; ખ બને છે.

- By joining the long vowel ô (long); ओ (दीर्घ); ओ (दीर्घ) to the consonant kh ; ख; ખ, consonant kh-ô (long); खो (दीर्घ); ओ (दीर्घ) will be formed. It's a long and narrow consonant.

- વ્યંજન kh ; ख; ખ ને (મૂળાક્ષર) દીર્ઘ સ્વર ô ; ओ; ओ લગાડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન kh-ô ; खो; ओ બને છે. છોકરા; યોખા; વિ. શબ્દમાં છો, યો અક્ષરોના જેવો સાંકડો ઉચ્ચાર ધરાવે છે.

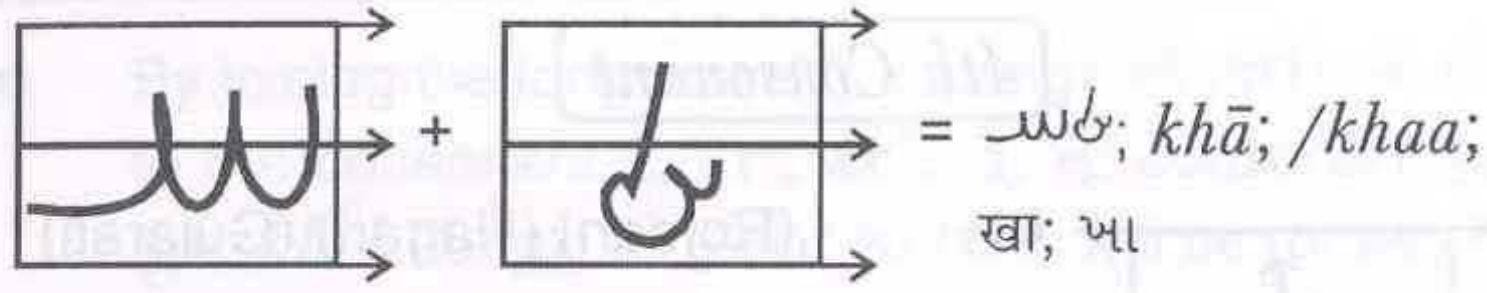
$$kh\tilde{a} \text{ (nasal)} = \tilde{a} \text{ (nasal)} \leftarrow + kh/kh$$

- By joining the nasal-tinged vowel ā ; आँ; आँ to the consonant kh ; ख; ખ, consonant kh-ā (nasal); खँ (अनुनासिक); ખँ (अनुनासिक) will be formed.

- વ્યંજન kh ; ख; ખ ને મૂળાક્ષર (અનુનાસિક સ્વર) ā ; आँ; आँ લગાડવાથી નવીન અનુનાસિક વ્યંજન kh-ā ; खँ; ખँ બને છે.

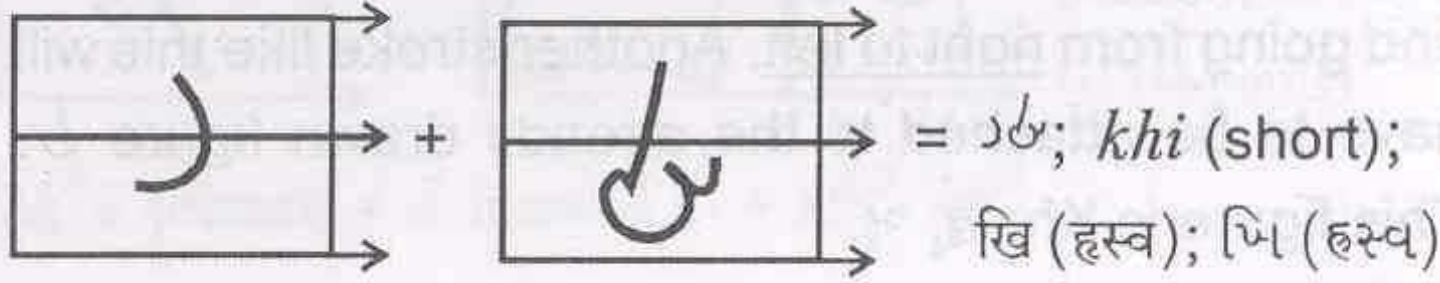
Unaspirated - ka "क"

In Gathic Avesta, there occurs a word "Kahiyāichit" - "कह्याइचित्. The aspirate 'h' keeps the consonant (ka - क) as it is. "hya" in Avesta is similar to "sya" in Vedas. "अह्या" in Avesta is अस्य in Vedas. Avesta Kahiyāichit "is Vedic - कस्य चित्.

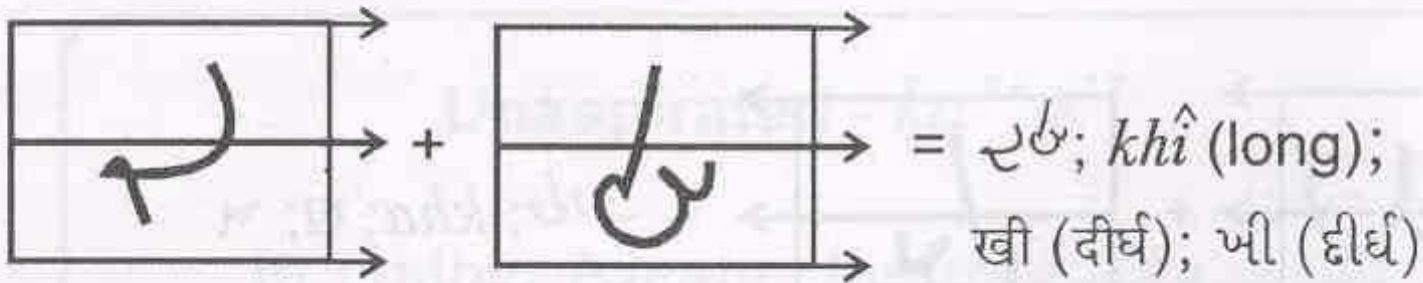
$khā$ (*khaa*) = $\bar{a} \leftarrow + \leftarrow kh$

- By joining the vowel $\bar{a}$; $\bar{a}/aa$; आ; आ to the consonant kh ; kh ; ख; ખ, consonant $khā$ (*khaa*); खा; ખા will be formed.
- મૂળાક્ષર સ્વર $\bar{a}$ (*aa*); આ; આ/વ્યંજન kh ; kh ; ख; ખ ને લગાડવાથી વ્યંજન $khā$ (*khaa*); खा; ખા બને છે.

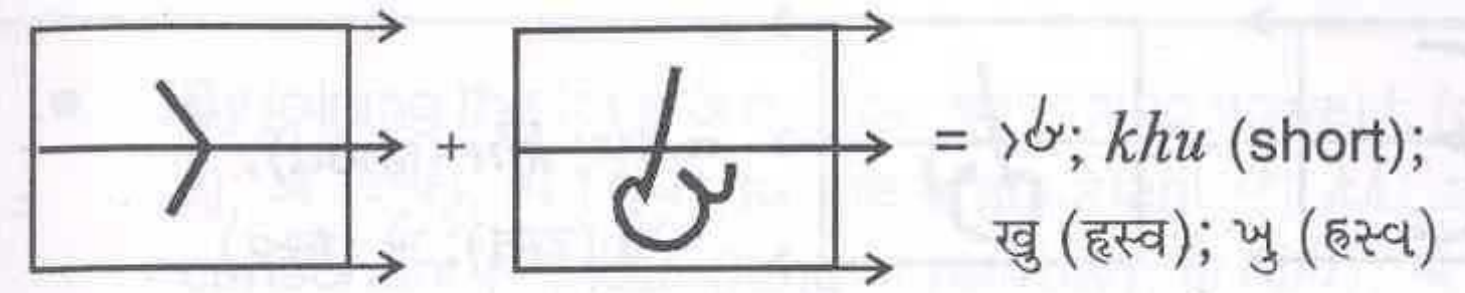
khi (short) = i (short) $\leftarrow + \leftarrow kh$

- By joining the short vowel i ; i (short); इ (ह्रस्व); ઇ (હ્રસ્વ) to the consonant kh ; kh ; ख; ખ, consonant khi (short); खि (ह्रस्व); ખિ (હ્રસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હ્રસ્વ) સ્વર i ; i ; इ; ઇ/વ્યંજન kh ; kh ; ख; ખ ને જોડવાથી (હ્રસ્વ) વ્યંજન khi ; खि; ખિ બને છે.

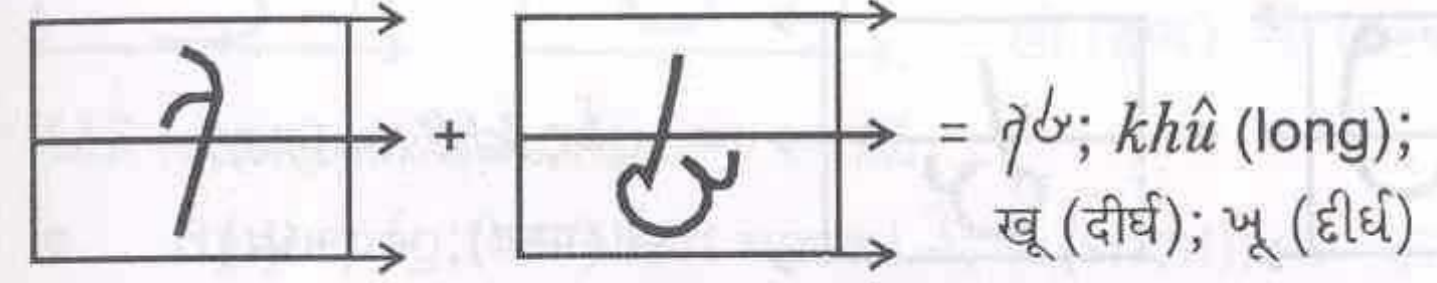
khi (long) = $\hat{i}$ (long) $\leftarrow + \leftarrow kh$

- By joining the long vowel $\hat{i}$; $\hat{i}$ (long); ई (दीर्घ); ઈ (દીર્ઘ) to the consonant kh ; kh ; ख; ખ, consonant khi (long); खी (दीर्घ); ખી (દીર્ઘ) will be formed.
- વ્યંજન kh ; kh ; ख; ખ ને (મૂળાક્ષર) દીર્ઘ સ્વર $\hat{i}$; $\hat{i}$; ई; ઈ લગાડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન khi ; खी; ખી બને છે.

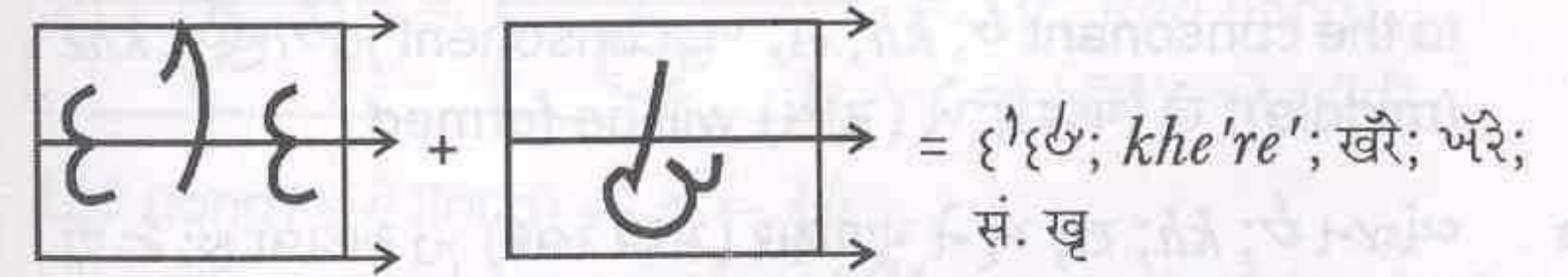
khu (short) = u (short) $\leftarrow + \leftarrow kh$

- By joining the short vowel u ; u (short); उ (ह्रस्व); ઉ (હ્રસ્વ) to the consonant kh ; kh ; ख; ખ, consonant khu (short); खु (ह्रस्व); ખુ (હ્રસ્વ) will be formed.
- વ્યંજન kh ; kh ; ख; ખ ને (મૂળાક્ષર) હ્રસ્વ સ્વર u ; u ; उ; ઉ લગાડવાથી હ્રસ્વ વ્યંજન khu ; खु; ખુ બને છે.

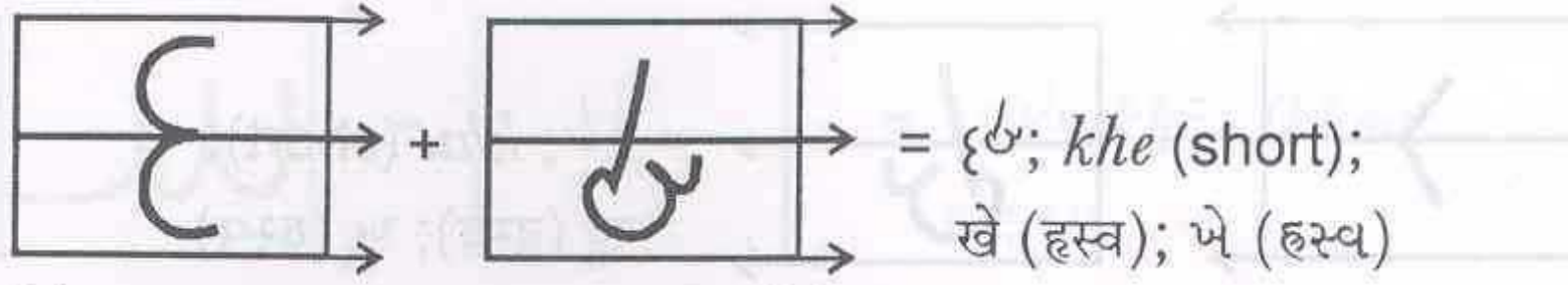
khu (long) = $\hat{u}$ (long) $\leftarrow + \leftarrow kh$

- By joining the long vowel $\hat{u}$; $\hat{u}$ (long); ऊ (दीर्घ); ઊ (દીર્ઘ) to the consonant kh ; kh ; ख; ખ, consonant khu (long); खू (दीर्घ); ખૂ (દીર્ઘ) will be formed.
- વ્યંજન kh ; kh ; ख; ખ ને મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) $\hat{u}$; $\hat{u}$; ऊ; ઊ લગાડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન khu ; खू; ખૂ બને છે.

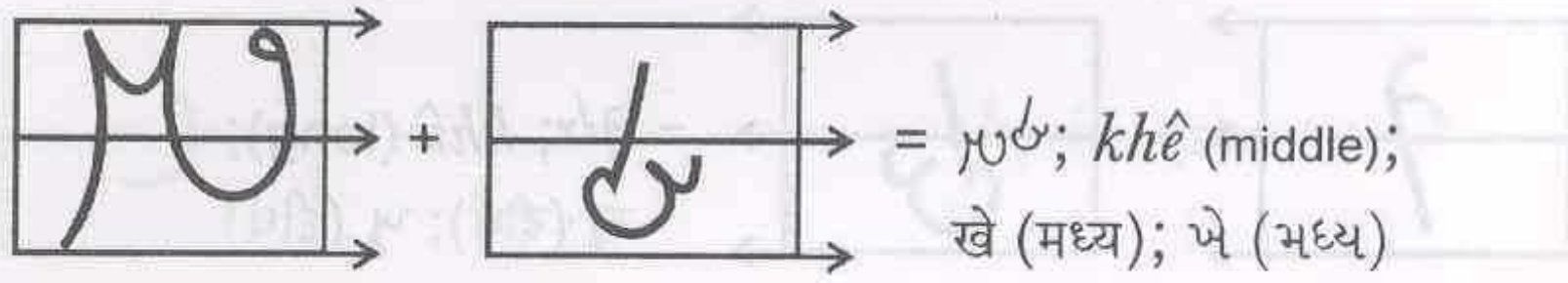
$khe're'$ = $e're'$ $\leftarrow + \leftarrow kh$

- By joining the vowel $e're'$ (સં.ઋ); $e're'$; अरे; अरे to the consonant kh ; kh ; ख; ખ, consonant $khe're'$; खैरे; अरे will be formed.
- વ્યંજન kh ; kh ; ख; ખ ને મૂળાક્ષર (સ્વર) $e're'$; $e're'$; अरे; अरे લગાડવાથી વ્યંજન $khe're'$; खैरे; अरे બને છે. અરે નો સંસ્કૃત સમ-અક્ષર $khe're'$ બને છે.

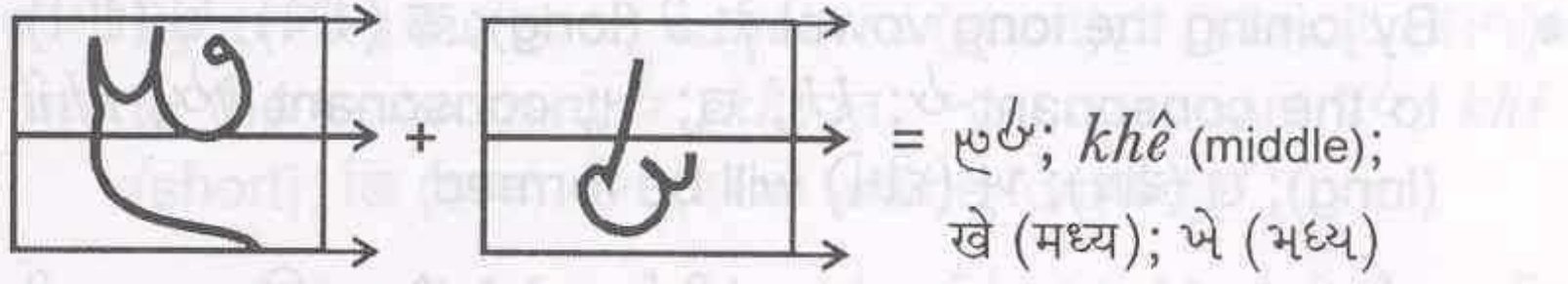

$\text{khē (short)} \leftarrow \text{e (short)} + \leftarrow \text{kh}$

- By joining the short vowel e ; e (short); ए (ह्रस्व); એ (હ્રસ્વ) to the consonant kh ; kh ; ख; ખ, consonant khē (short); खे (ह्रस्व); ખે (હ્રસ્વ) will be formed.
- व्यंजन kh ; ख; ખ ने मूलाक्षर (ह्रस्व स्वर) e ; e ; એ, એ लगावधी ह्रस्व व्यंजन khē ; खे; ખે બને છે.

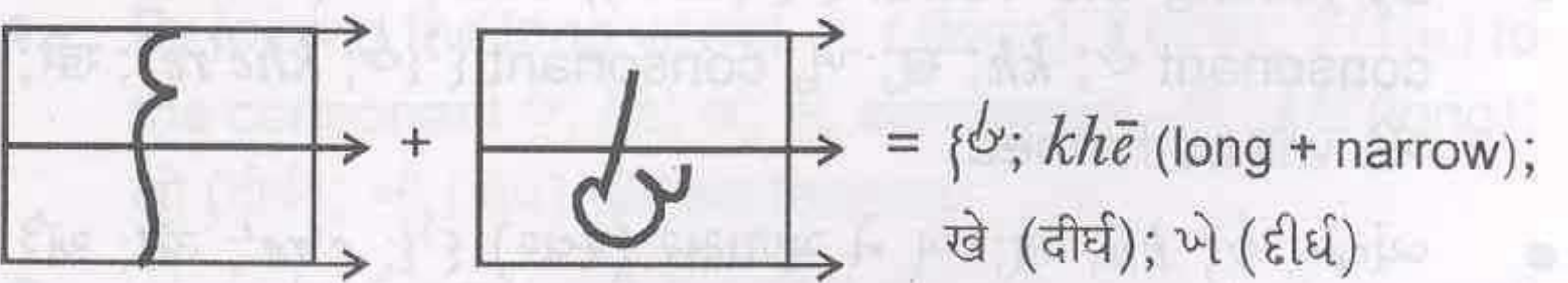

$\text{khê (mid.)} = \text{ê (mid.)} \leftarrow + \leftarrow \text{kh}$ OR

$\text{khê (mid.)} = \text{ê (mid.)} \leftarrow + \leftarrow \text{kh}$

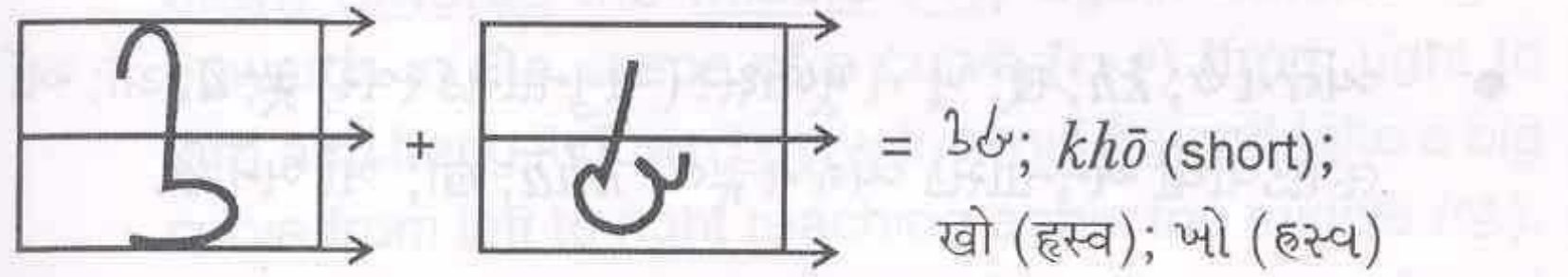
- By joining the vowel ê (middle); ए (मध्य); એ (મધ્ય) to the consonant kh ; kh ; ख; ખ, consonant khê (middle); खे (मध्य); ખે (મધ્ય) will be formed.
- व्यंजन kh ; ख; ખ ने मूलाक्षर (मध्य स्वर) ê अथवा ए; ê ; ए; એ लगावधी व्यंजन khê ; खे; ખે બને છે.

$\text{khē} = \text{ē} \leftarrow + \leftarrow \text{kh}$
 (gathic) (narrow + long)

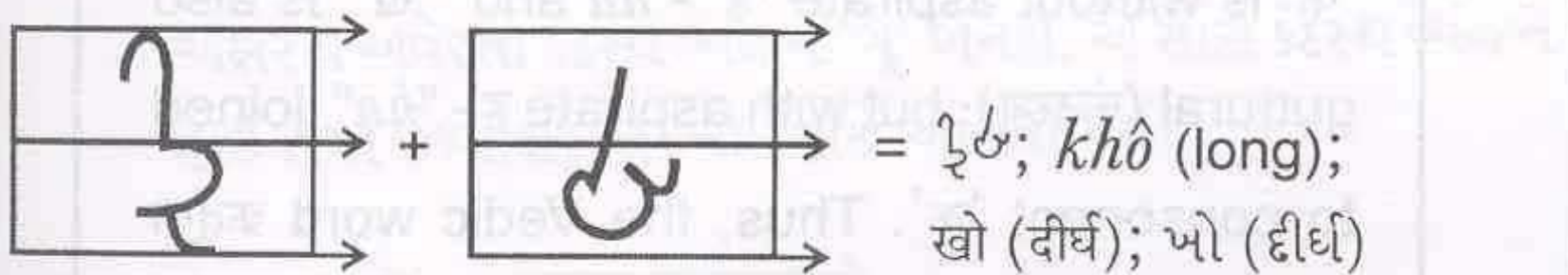
- By joining the long & narrow sounding vowel ē ; (gathic ē); એ (દીર્ઘ); એ (દીર્ઘ) to the consonant kh ; kh ; ख; ખ, consonant khē (long + narrow); खे (दीर्घ); ખે (દીર્ઘ) will be formed.

- व्यंजन kh ; ख; ખ ने (मूलाक्षर) दीर्घ स्वर ē ; ए (गाथिक ए); એ (दीर्घ); એ (દીર્ઘ) लगावधी व्यंजन khē ; खे; ખે બને છે.

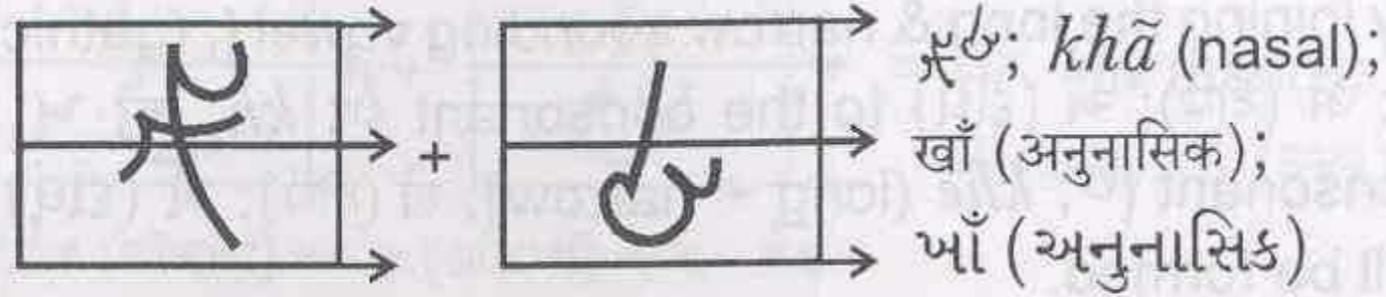
$\text{khō (short)} = \text{ō (short)} \leftarrow + \leftarrow \text{kh}$

- By joining the short vowel ō ; ō (short); ओ (ह्रस्व); ઓ (હ્રસ્વ) to the consonant kh ; kh ; ख; ખ, consonant khō (short); खो (ह्रस्व); ખો (હ્રસ્વ) will be formed.
- व्यंजन kh ; ख; ખ ने (मूलाक्षर) ह्रस्व स्वर ō ; ō ; ओ; ઓ लगावधी ह्रस्व व्यंजन khō ; खो; ખો બને છે.

$\text{khô (long)} = \text{ô (long)} \leftarrow + \leftarrow \text{kh}$

- By joining the long vowel ô ; ô (long); ओ (दीर्घ); ઓ (દીર્ઘ) to the consonant kh ; kh ; ख; ખ, consonant khô (long); खो (दीर्घ); ખો (દીર્ઘ) will be formed. It's a long and narrow consonant.
- व्यंजन kh ; ख; ખ ने (मूलाक्षर) दीर्घ स्वर ô ; ô ; ओ; ઓ लगावधी दीर्घ व्यंजन khô ; खो; ખો બને છે.

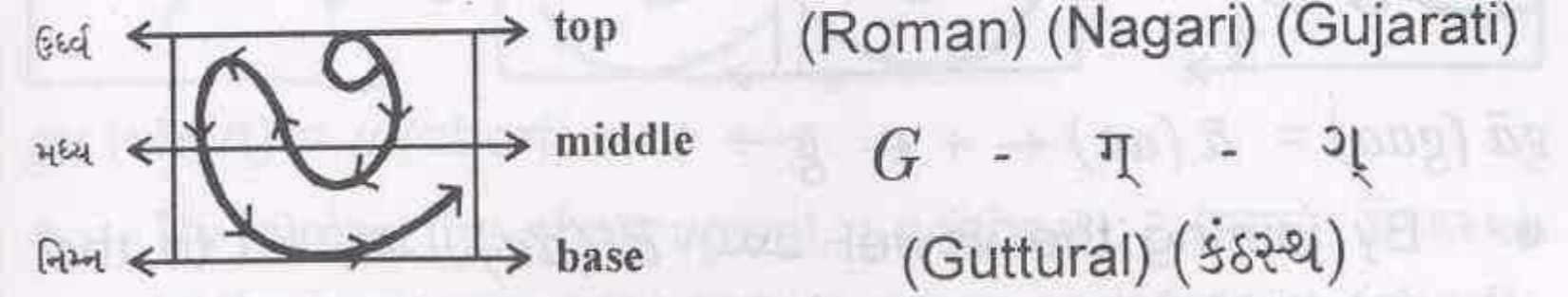
$khā$ (nasal) = $ā$ (nasal) ← + ← kh

- By joining the nasal-tinged vowel $khā$; $ā$; $ā$; $ā$ to the consonant kh ; kh ; kh ; kh , consonant $khā$; $khā$ (nasal); $khā$ (अनुनासिक); $khā$ (अनुनासिक) will be formed.
- व्यंजन kh ; kh ; kh ; kh ने मूलाक्षर (अनुनासिक स्वर) $khā$; $ā$; $ā$; $ā$ लगावधी अनुनासिक व्यंजन $khā$; $khā$; $khā$ બને છે.

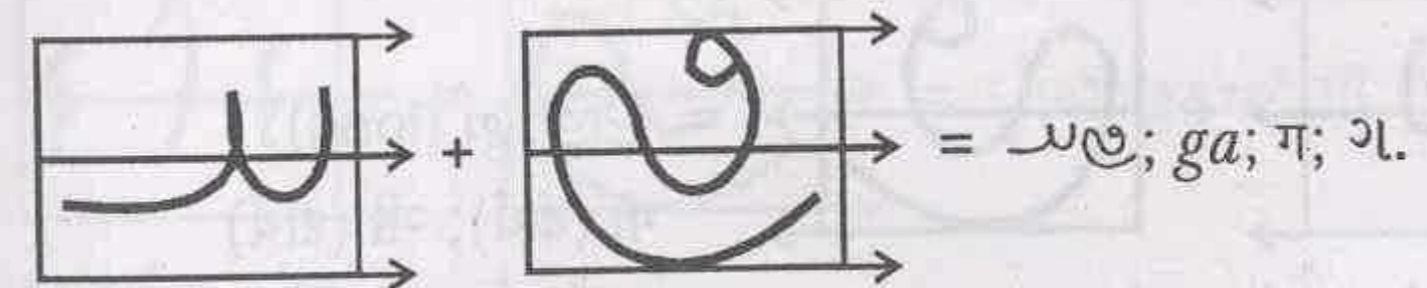
Avestan "Kha"

The consonant 'k' (*kra*) in Vedas is similar to the consonant "x"/"kh" (*khra*) in Avesta. Both 'k' and 'x' (*ka* and *kha*) are guttural (કંઠસ્થ). 'k' is without aspirate 'h' - *ha* and "x" is also guttural (કંઠસ્થ); but with aspirate *h* - "*ha*" joined to consonant 'k'. Thus, the Vedic word *kratva* (*kratva*) has similar sounding Avestan word *khra* (*khra*). There are some words in Vedas starting with *k* - *ka* that do not become aspirated *kh* - "*kha*" in the Avesta. E.G. *ku* - *Kutrā* (6-3-3) in Vedas and *ku* (*Kuthrā*) in Gathas; *ka* - *ka* in Vedas (7-32-2) and *ka* in Avesta.

5th Consonant

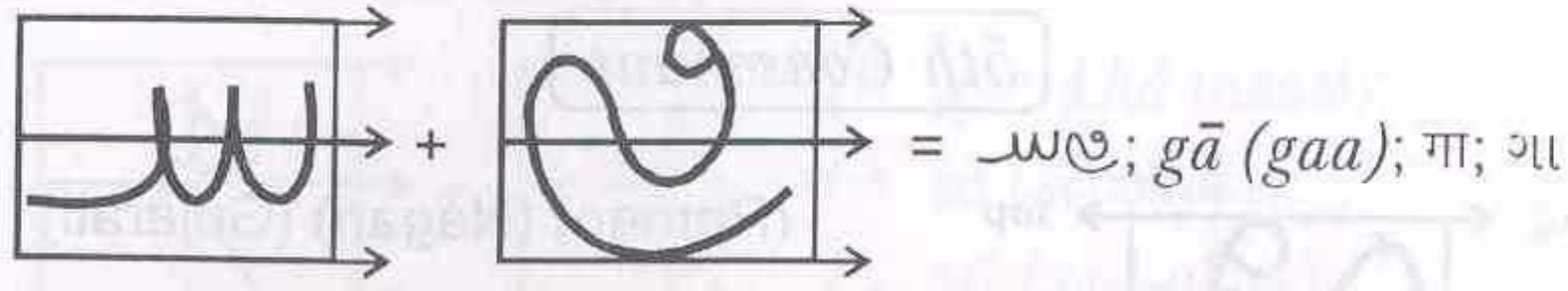

- Draw a loop (g) little below the top and take it further down towards the middle (g) again extending it upwards in the shape of a curve (g) (from right to left) and bring it down below the middle and take a big curve from left to right reaching again the middle (g). Letter *g* - *g* - *g* - *g* is formed. It is a plain unaspirated guttural letter.
- અવેસ્તા મૂલાક્ષર વ્યંજન (g) *g*, *g* - *g* દોરવા માટે એક બિન્દુ ઉધર્વ કક્ષમાં (g) દોરો; તેને જમણેથી ડાબે એક સાંકડા વલયાકારમાં ઊંચે (ડાબી બાજુએ) લઈ જાઓ (g); ત્યાંથી તેને મધ્ય કક્ષમાંથી આગળ લઈ જઈને ડાબેથી જમણે દોરી મધ્ય કક્ષને સ્પર્શ કરે તેમ મોટો વલયાકાર આમ (g) બનાવો. આવો g બનેલો અક્ષર તે અવેસ્તા કંઠસ્થ વ્યંજન 'g' બનેશે. એ સાદો કંઠસ્થ વ્યંજન હોઈ તેમાં ઉષ્માક્ષર 'h' નો ધ્વનિ આવતો નથી.

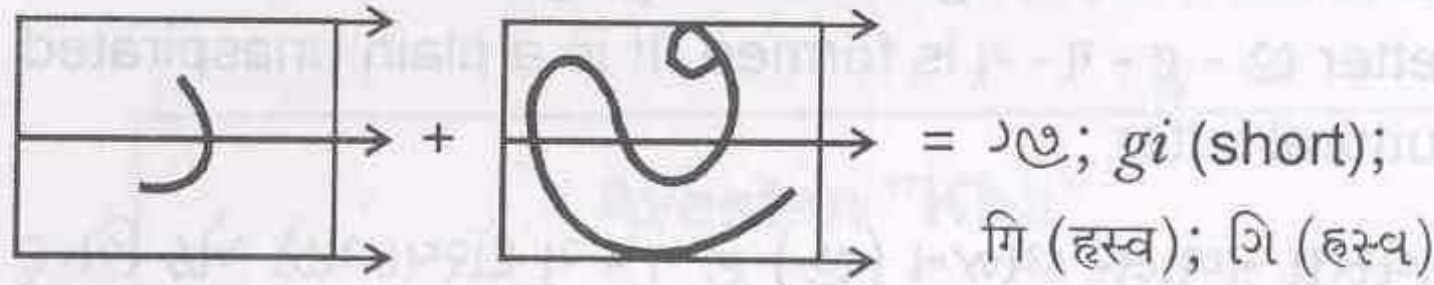
$ga = a$ ← + ← g

- By joining the vowel ga ; a ; a ; a to the consonant g ; g ; g , consonant ga ; ga ; ga will be formed.
- મૂલાક્ષર સ્વર ga ; a ; a ; a વ્યંજન g ; g ; g ને જોડવાથી વ્યંજન ga ; ga ; ga બને છે.

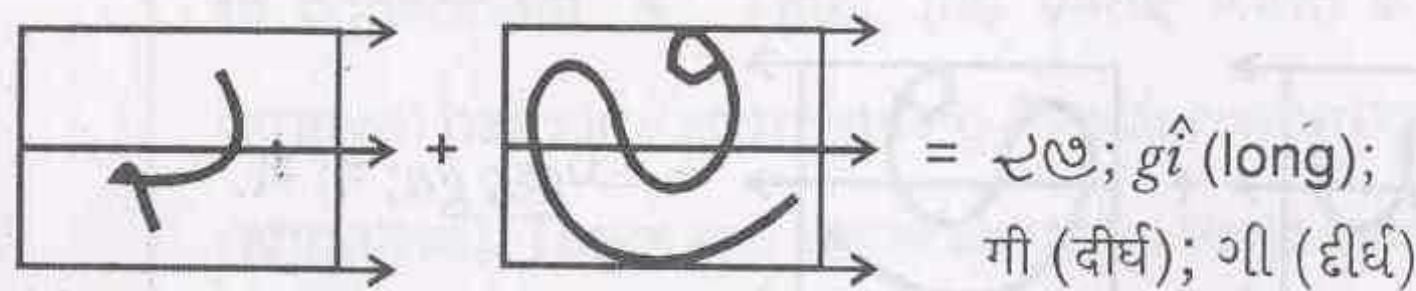
$g\bar{a} (gaa) = \bar{a} (aa) \leftarrow + \leftarrow g$

- By joining the vowel ા; ā (aa); આ; આ to the consonant ગ; g; ગ; ગ, consonant ગા; gā (gaa); ગા; ગા will be formed.
- મૂળાક્ષર સ્વર ા; ā (aa); આ; આ/વ્યંજન ગ; g; ગ; ગ સાથે જોડવાથી વ્યંજન ગા; gā (gaa); ગા; ગા બનશે.

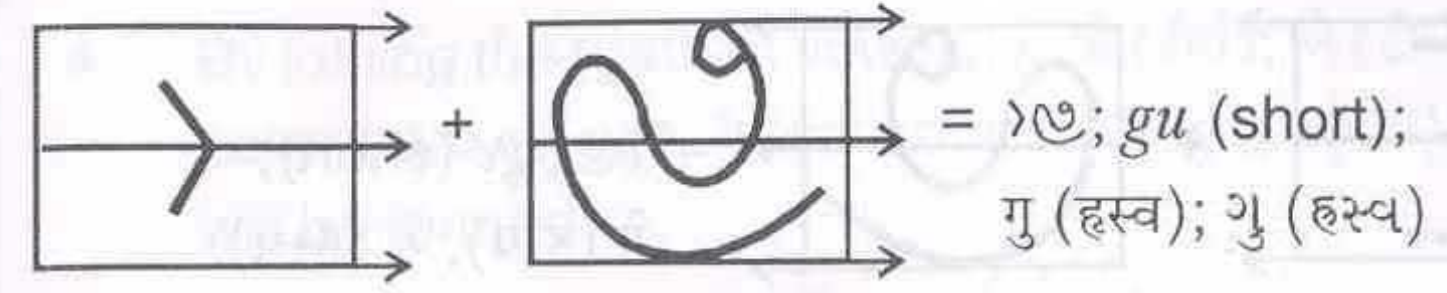
$gi (short) = i (short) \leftarrow + \leftarrow g$

- By joining the short vowel િ; i (short); િ (હસ્વ); િ (હસ્વ) to the consonant ગ; g; ગ; ગ, consonant ગિ (short); ગિ (હસ્વ); ગિ (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર િ; i; િ, વ્યંજન ગ; g; ગ; ગ સાથે જોડવાથી (હસ્વ) વ્યંજન ગિ; ગિ; ગિ બનશે.

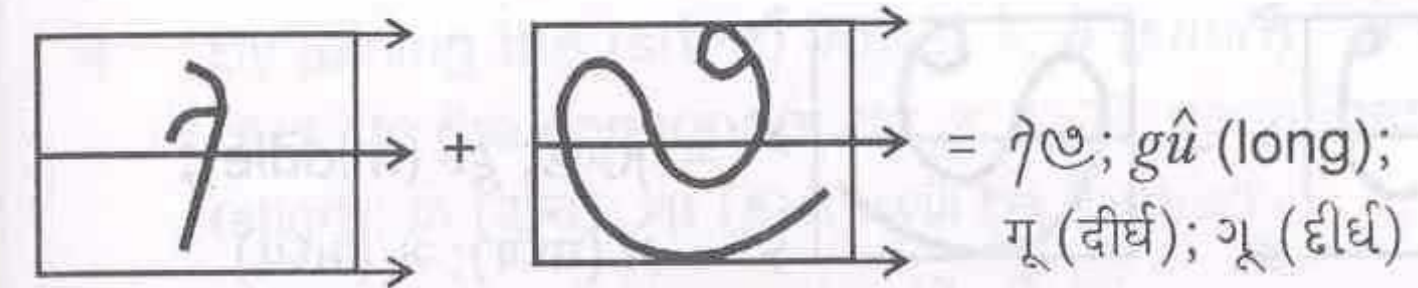
$g\hat{i} (long) = \hat{i} (long) \leftarrow + \leftarrow g$

- By joining the short vowel િ; ī (long); િ (દીર્ઘ); િ (દીર્ઘ) to the consonant ગ; g; ગ; ગ, consonant ગી (long); ગી (દીર્ઘ); ગી (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર દીર્ઘ સ્વર િ; ī; િ, વ્યંજન ગ; g; ગ; ગ સાથે જોડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન ગી; ગી; ગી બનશે.

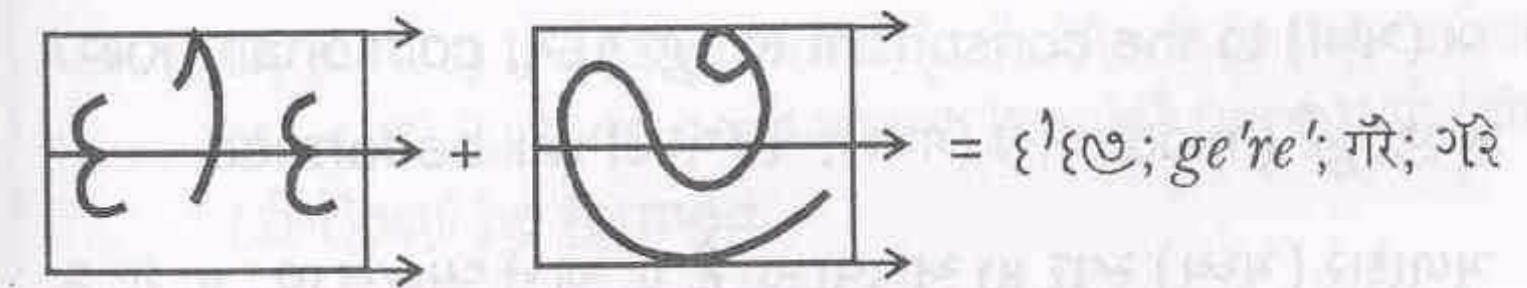
$gu (short) = u (short) \leftarrow + \leftarrow g$

- By joining the short vowel ઁ; u (short); ઁ (હસ્વ); ઁ (હસ્વ) to the consonant ગ; g; ગ; ગ, consonant ગુ (short); ગુ (હસ્વ); ગુ (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર હસ્વ સ્વર ઁ; u; ઁ ને વ્યંજન ગ; g; ગ; ગ સાથે જોડવાથી હસ્વ વ્યંજન ગુ; ગુ; ગુ બનશે.

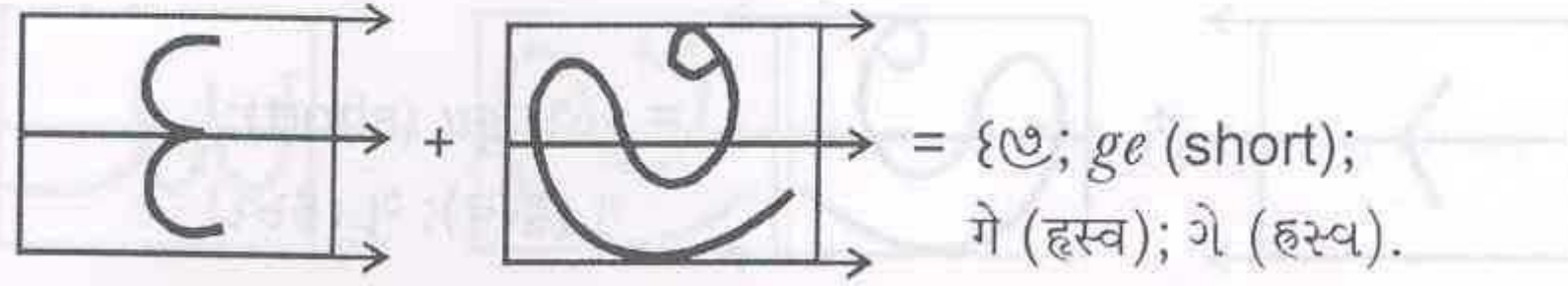
$g\hat{u} (long) = \hat{u} (long) \leftarrow + \leftarrow g$

- By joining the long vowel ઁ; ū; ઁ; ઁ to the consonant ગ; g; ગ; ગ, consonant ગૂ (long); ગૂ (દીર્ઘ); ગૂ (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર દીર્ઘ સ્વર ઁ; ū; ઁ; ઁ વ્યંજન ગ; g; ગ; ગ સાથે જોડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન ગૂ; ગૂ; ગૂ બનશે.

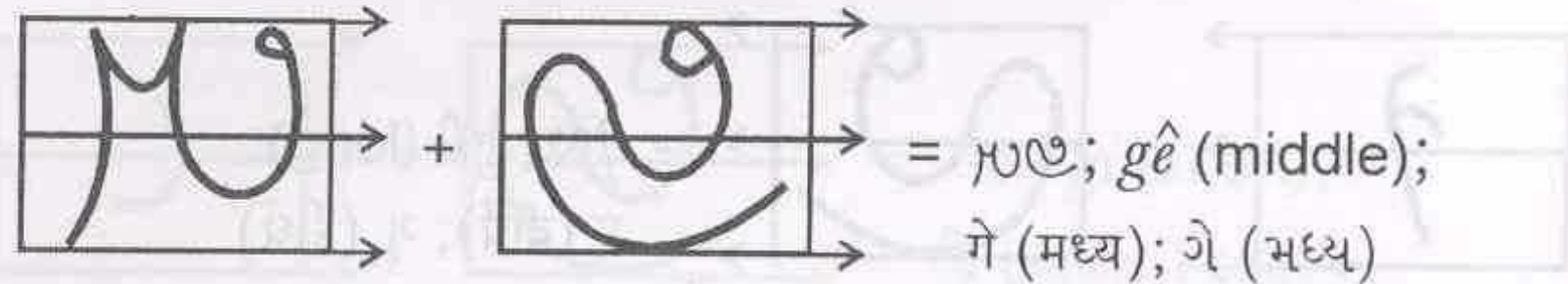
$ge're' = e're' \leftarrow + \leftarrow g$

- By joining the vowel ઈ; e're'; ઈ; ઈ to the consonant ગ; g; ગ; ગ, consonant ગૈ (ge're'); ગૈ; ગૈ will be formed. Its Sanskrit equivalent is "गृ"
- મૂળાક્ષર (સ્વર) ઈ; e're'; ઈ; ઈ ને વ્યંજન ગ; g; ગ; ગ સાથે જોડવાથી વ્યંજન ગૈ; ગૈ; ગૈ બનશે.

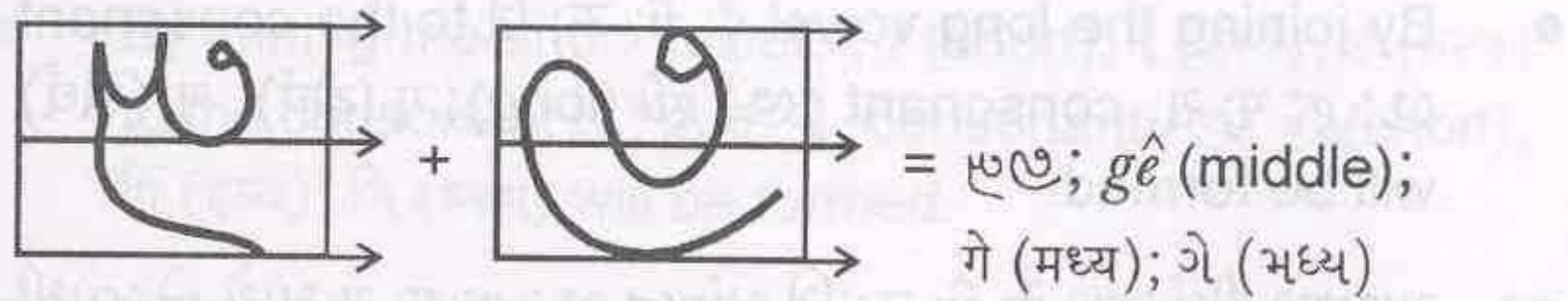

ge (short) = e (short) $\leftarrow + \leftarrow g$

- By joining the short vowel e (short); ए (ह्रस्व), ऐ (ह्रस्व) to the consonant g ; ग; गृ, consonant $\{g\}$; ge (short); गे (ह्रस्व); गे (ह्रस्व) will be formed.
- भूणाक्षर (ह्रस्व) स्वर e ; ऐ, ऐ ने व्यंजन g ; ग; गृ साथे ऋडवाथी ह्रस्व व्यंजन $\{g\}$; ge ; गे; गे बनशे.

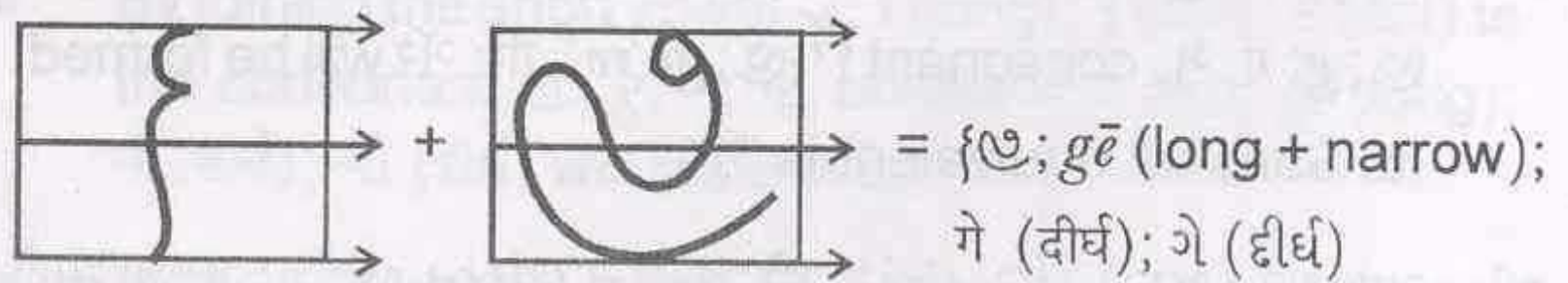

$gê$ (mid.) = $\hat{e}$ (mid.) $\leftarrow + \leftarrow g$ OR

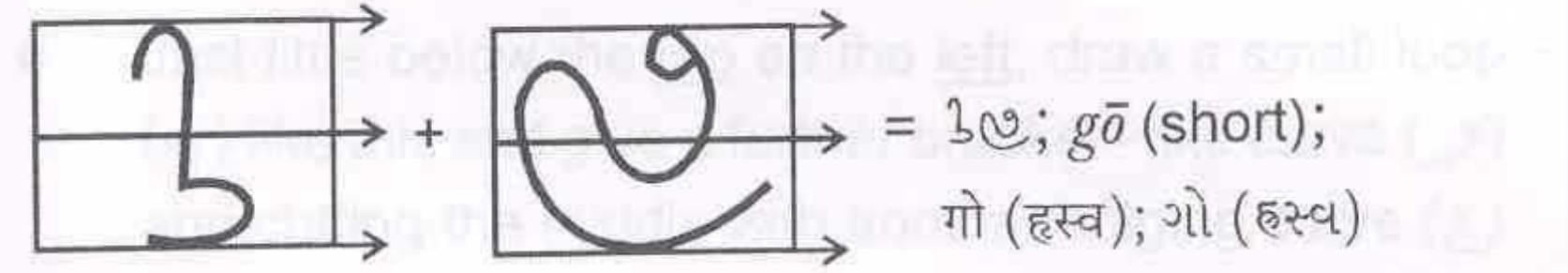
$gê$ (mid.) = $\hat{e}$ (mid.) $\leftarrow + \leftarrow g$

- By joining the middle vowel μ/ϵ ; $\hat{e}$ (middle); ए (मध्य); ऐ (मध्य) to the consonant g ; ग; गृ, consonant μ/ϵ ; $gê$ (middle); गे (मध्य); गे (मध्य) will be formed.
- भूणाक्षर (मध्य) स्वर μ अथवा ϵ ; $\hat{e}$; ए; ऐ ने व्यंजन g ; ग; गृ साथे ऋडवाथी (मध्य) व्यंजन μ/ϵ ; $gê$; गे; गे बनशे.

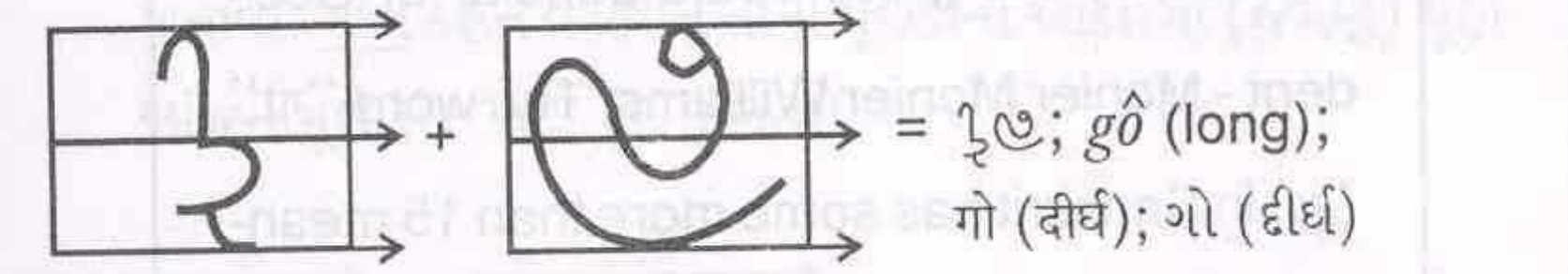
$gē$ (gathic) = $\bar{e}$ $\leftarrow + \leftarrow g$

- By joining the (gathic) vowel $\bar{e}$; ऐ (दीर्घ); ऐ (दीर्घ) to the consonant g ; ग; गृ, consonant $\{g\}$; $gē$; गे (दीर्घ); गे (दीर्घ) will be formed.
- भूणाक्षर गाधिक स्वर $\bar{e}$; ऐ; ऐ; ऐ ने व्यंजन g ; ग; गृ साथे ऋडवाथी व्यंजन $\{g\}$; $gē$; गे; गे बनशे.

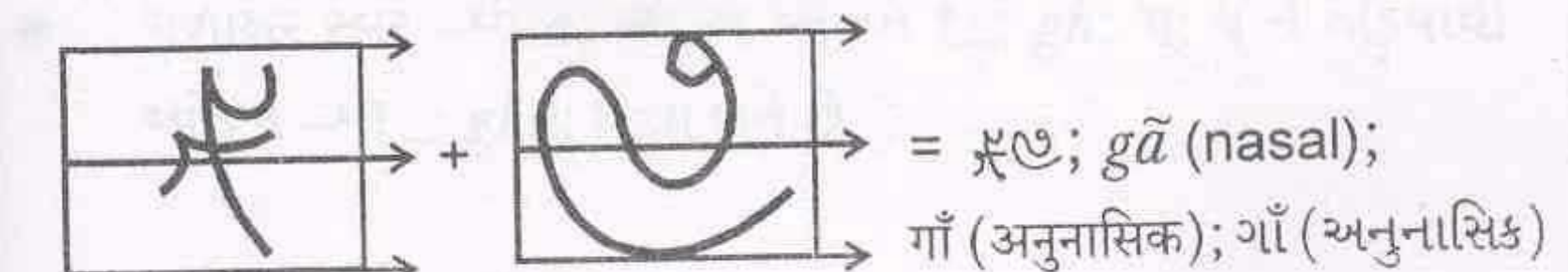
$gō$ (short) = $\bar{o}$ (short) $\leftarrow + \leftarrow g$

- By joining the (short) vowel $\bar{o}$; ओ (ह्रस्व); ओ (ह्रस्व) to the consonant g ; ग; गृ, consonant $\bar{o}$; $gō$ (short); गो (ह्रस्व); गो (ह्रस्व) will be formed.
- भूणाक्षर ह्रस्व स्वर $\bar{o}$; ओ; ओ ने व्यंजन g ; ग; गृ साथे ऋडवाथी ह्रस्व व्यंजन $\bar{o}$; $gō$; गो; गो बनशे.

$gô$ (long) = $\hat{o}$ (long) $\leftarrow + \leftarrow g$

- By joining the long vowel $\hat{o}$; ओ; ओ to the consonant g ; ग; गृ, long consonant $\hat{o}$; $gô$ (long); गो (दीर्घ); गो (दीर्घ) will be formed.
- भूणाक्षर दीर्घ स्वर $\hat{o}$; ओ; ओ, ने व्यंजन g ; ग; गृ साथे ऋडवाथी दीर्घ व्यंजन $\hat{o}$; $gô$; गो; गो बनशे.

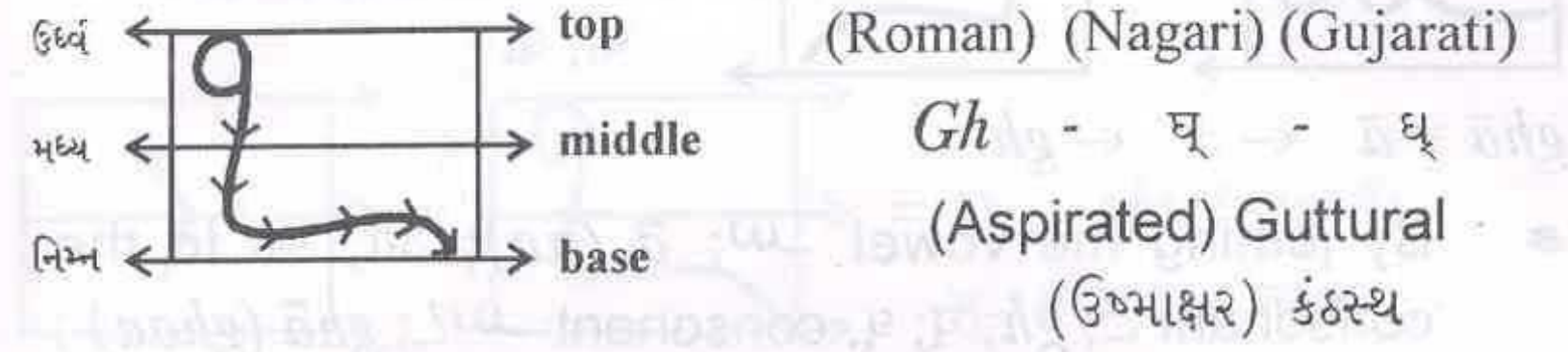
$gã$ (nasal) = $\tilde{a}$ (nasal) $\leftarrow + \leftarrow g$

- By joining the nasal-tinged vowel ङ; ञ; आँ; आँ to the consonant ७; g; ग; ग, nasal-tinged consonant ङ७; gā (nasal); गाँ (अनुनासिक); गाँ (अनुनासिक) will be formed.
- मूलाक्षर (अनुनासिक) स्वर ङ; ञ; आँ; आँ ने व्यंजन ७; g; ग; ग, साथे ङेडवाथी (अनुनासिक) व्यंजन ङ७; gā; गाँ; गाँ बनશે.

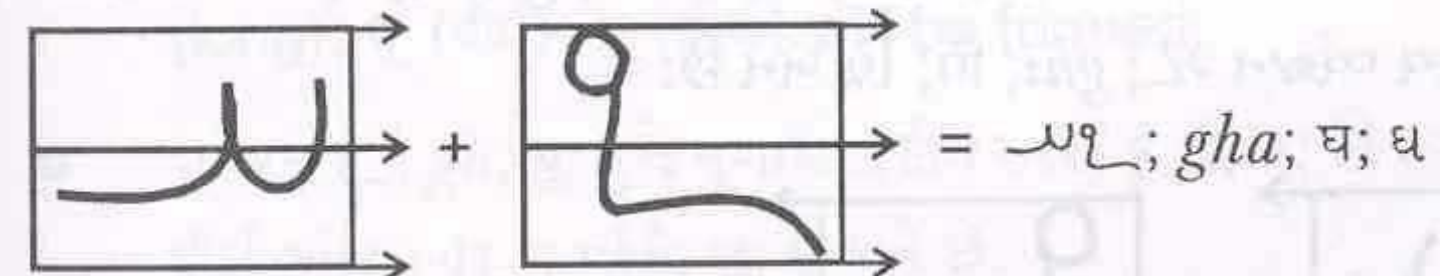
Vedic "गोः" and Avestan "गओ"

The philological ambrosia is contained in one unique Sankrit Dictionary and that was created by the great Vedic Scholar of Occident - Monier Monier Williams. The word "गो" (go) in Sanskrit has some more than 15 meanings. The word means : cow; horse; sky; grass; earth; firmament; herd and many more. Avestan equivalent is "gao" - गओ - also "ge'ush" गेउश. (Vedic गोः / 5-41-18)

6th Consonant

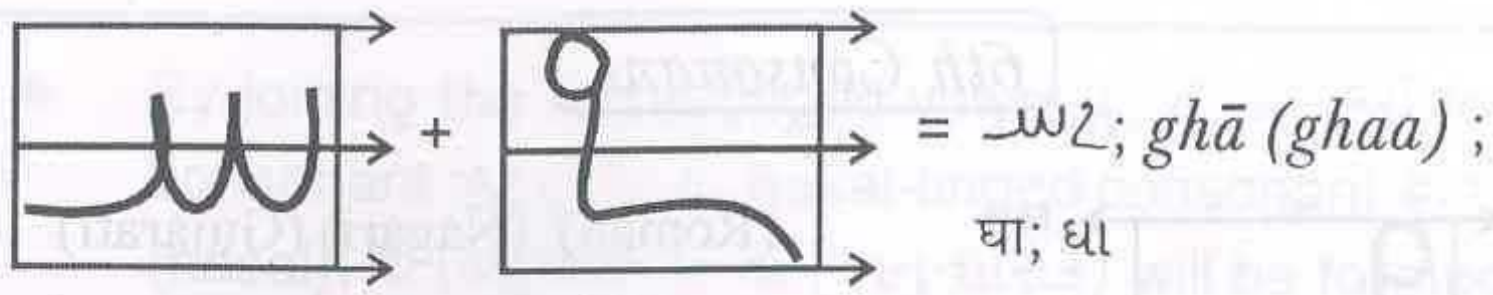
- Just little below the top on the left, draw a small loop (९) like this and give a further bracket - like curve (७) and cutting the middle with another bulging curve (८) on the left, extend it in the shape of a tail little further towards right (९) like this. Avesta letter ९; Gh; घ; ઘ will be formed.
- અવેસ્તા મૂલાક્ષર ९; gh; घ; ઘ (ઉષ્માક્ષર કંઠસ્થ) વ્યંજન દોરતાં શીખવા માટે ઉર્ધ્વ કક્ષમાં (ડાબે) દીર્ઘ 'ઊ' દર્શાવવા માટે વપરાતું ચિન્હ (९) દોરો; ત્યાથી તેને નીચે વધારે લંબાવીને આ પ્રકારની (७) આકૃતિ બનાવો. મધ્ય કક્ષને વટાવીને નાની પૂંછડીના આકારમાં (જમણે) પૂર્ણ વ્યંજન મૂલાક્ષર "ઘ" (९) બનશે.

gha = a ← + ← gh

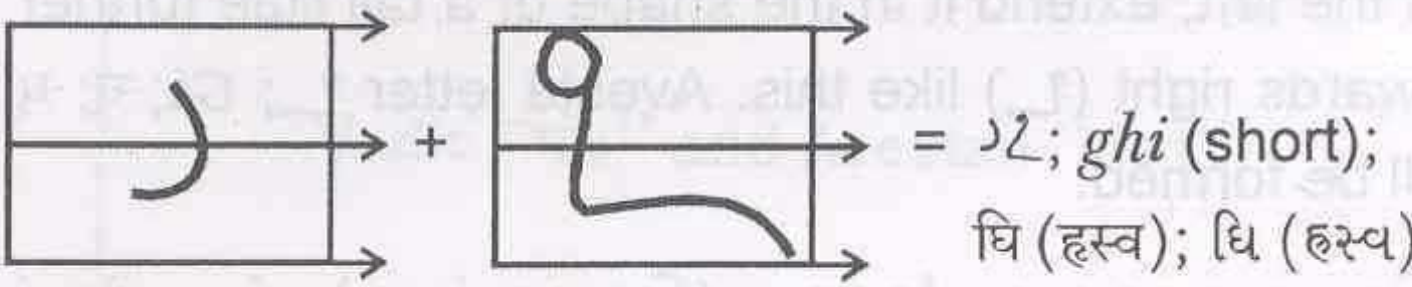
- By joining the vowel ७; a; अ; अ, to the consonant ९; gh; घ; ઘ, consonant ७९; gha; घ; ઘ will be formed.
- મૂલાક્ષર સ્વર ७; a; अ; અ વ્યંજન ९; gh; घ; ઘ ને જોડવાથી વ્યંજન ७९; gha; घ; ઘ બને છે.

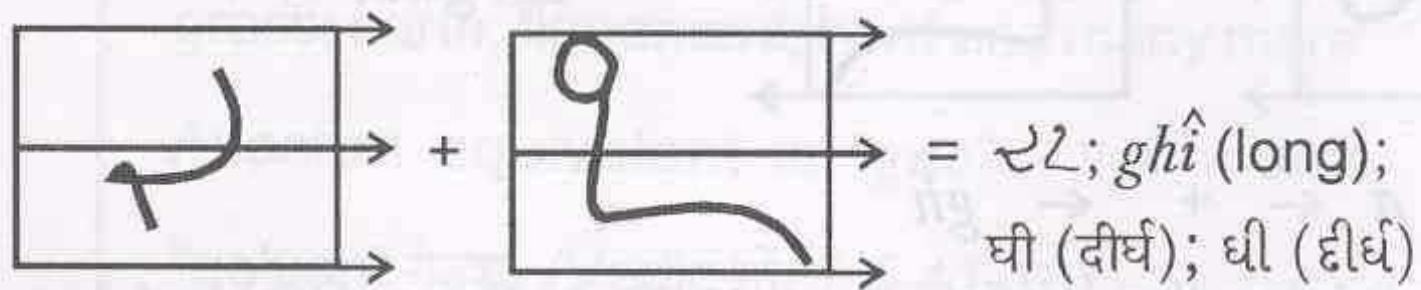
$ghā = ā \leftarrow + \leftarrow gh$

- By joining the vowel ɔ̄; ā (aa); आ; आ to the consonant ɔ; gh; घ; ध, consonant ɔ̄; ghā (ghaa); घा; धा will be formed.
- भूणाक्षर स्वर ɔ̄; ā (aa); आ; आ व्यंजन ɔ; gh; घ; ध ने जोडवाथी व्यंजन ɔ̄; ghā (ghaa); घा; धा બને છે.

$ghi = i \leftarrow + \leftarrow gh$
(short) (short)

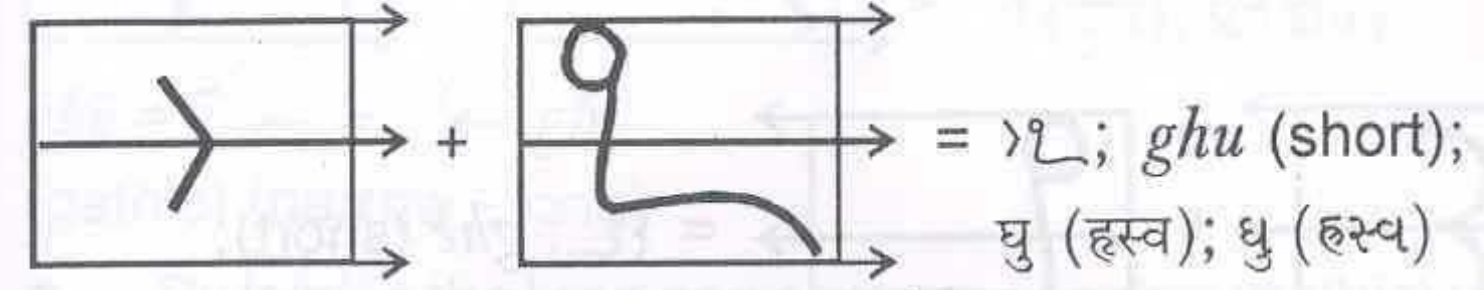
- By joining the short vowel ɔ; i; इ (ह्रस्व); ઇ (હ્રસ્વ) to the consonant ɔ; gh; घ; ध, consonant ɔ; ghi (short); घि (ह्रस्व); धि (ह्रस्व) will be formed.
- भूणाक्षर ह्रस्व स्वर ɔ; i; इ; ઇ, व्यंजन ɔ; gh; घ; ध ने जोडवाथી હ્રસ્વ વ્યંજન ɔ; ghi; ઘિ; ધિ બને છે.

$ghî (long) = î (long) \leftarrow + \leftarrow gh$

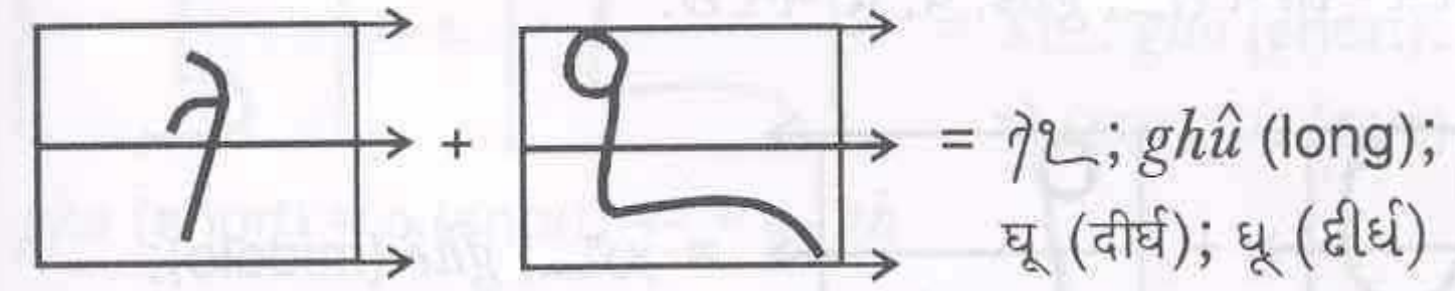
- By joining the long vowel ɔ̄; î (long); ई (दीर्घ); ઈ (દીર્ઘ) to the consonant ɔ; gh; घ; ध, (long) consonant ɔ̄; ghî (long); घी (दीर्घ); धी (दीर्घ) will be formed.

- વ્યંજન ɔ; gh; ઘ; ધ ને ભૂણાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ɔ̄; î; ઈ; ઈ લગાડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન ɔ̄; ghî; ઘી; ધી બને છે.

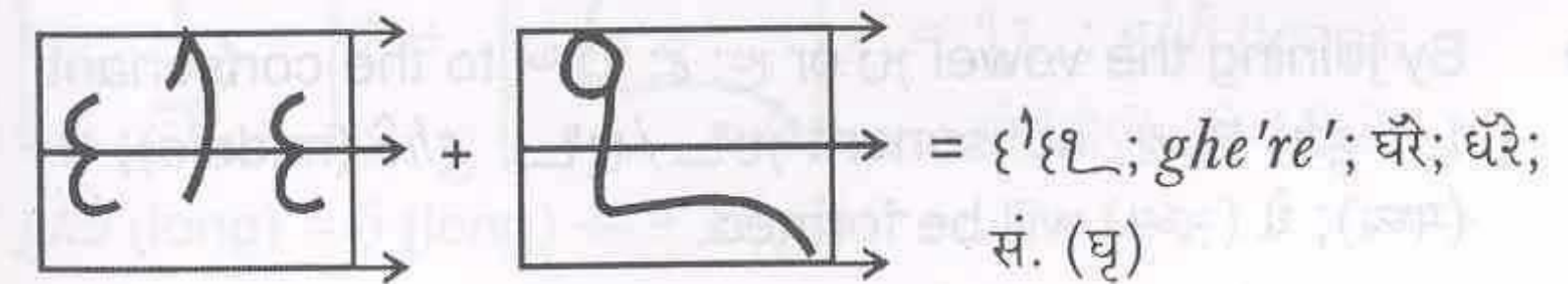
$ghu (short) = u (short) \leftarrow + \leftarrow gh$

- By joining the short vowel ɔ; u; उ (ह्रस्व); ઉ (હ્રસ્વ) to the consonant ɔ; gh; ઘ; ધ, consonant ɔ; ghu (short); घु (ह्रस्व); धु (ह्रस्व) will be formed.
- વ્યંજન ɔ; gh; ઘ; ધ ને (ભૂણાક્ષર) હ્રસ્વ સ્વર; ɔ; u; ઉ લગાડવાથી હ્રસ્વ વ્યંજન ɔ; ghu; ઘુ; ધુ બને છે.

$ghû (long) = û (long) \leftarrow + \leftarrow gh$

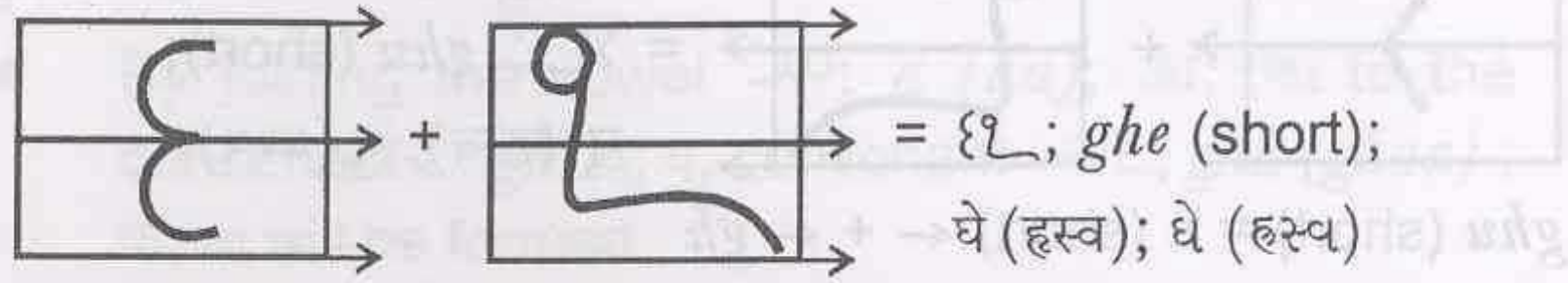
- By joining the long vowel ɔ̄; û (long); ऊ (दीर्घ); ઊ (દીર્ઘ) to the consonant ɔ; gh; ઘ; ધ, consonant ɔ̄; ghû (long); घू (दीर्घ); धू (दीर्घ) will be formed.
- વ્યંજન ɔ; gh; ઘ; ધ ને ભૂણાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ɔ̄; û; ઊ; ઊ લગાડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન ɔ̄; ghû; ઘૂ; ધૂ બને છે.

$ghe're' = e're' \leftarrow + \leftarrow gh$

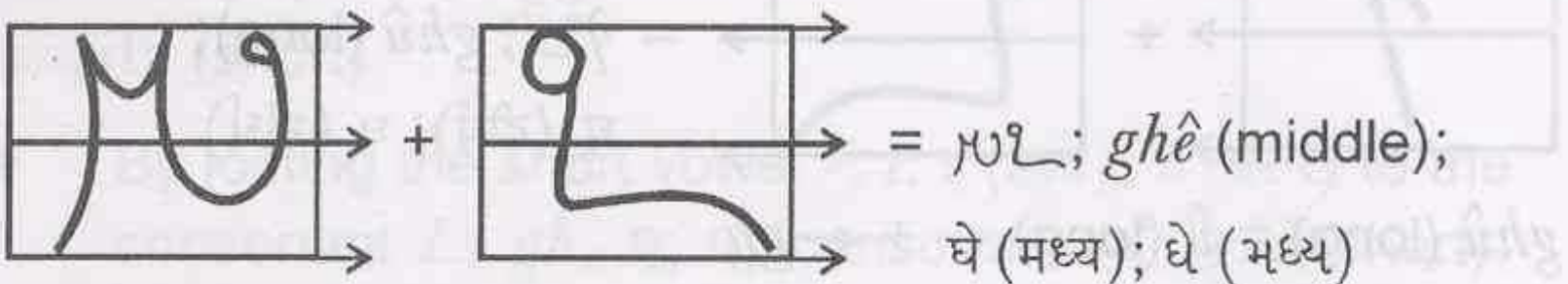
- By joining the long vowel ɔ̄; e're' (स. ऋ); e're'; औरे; ઔરે to the consonant ɔ; gh; ઘ; ધ, a new consonant ɔ̄; ghe're'; घैरे; धैरे will be formed.

- વ્યંજન ્; *gh*; ઘ; ધ ને મૂળાક્ષર (સ્વર) ્; *e're'*; ઐ; ઔ લગાડવાથી નવીન વ્યંજન ્; *ghe're'*; ઘૈ; ધૈ બને છે. ઘૈ ના સંસ્કૃત સમ-અક્ષર 'ઘૈ' બને છે.

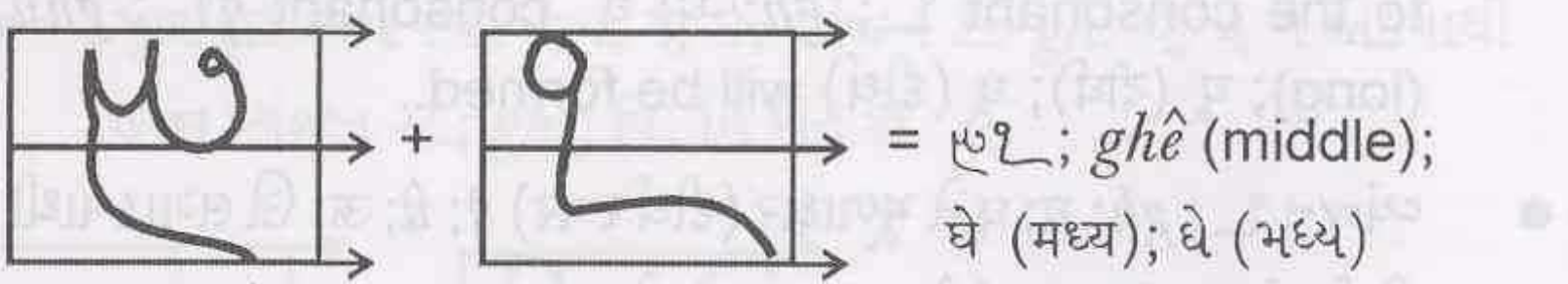

ghe (short) = *e* (short) ← + ← *gh*

- By joining the short vowel ્; *e* (short); એ (હસ્વ); એ (હસ્વ) to the consonant ્; *gh*; ઘ; ધ, consonant ્; *ghe* (short); ઘે (હસ્વ); ધે (હસ્વ) will be formed.
- વ્યંજન ્; *gh*; ઘ; ધ ને મૂળાક્ષર (હસ્વ સ્વર) ્; *e*; એ; એ લગાડવાથી હસ્વ વ્યંજન ્; *ghe*; ઘે; ધે બને છે.

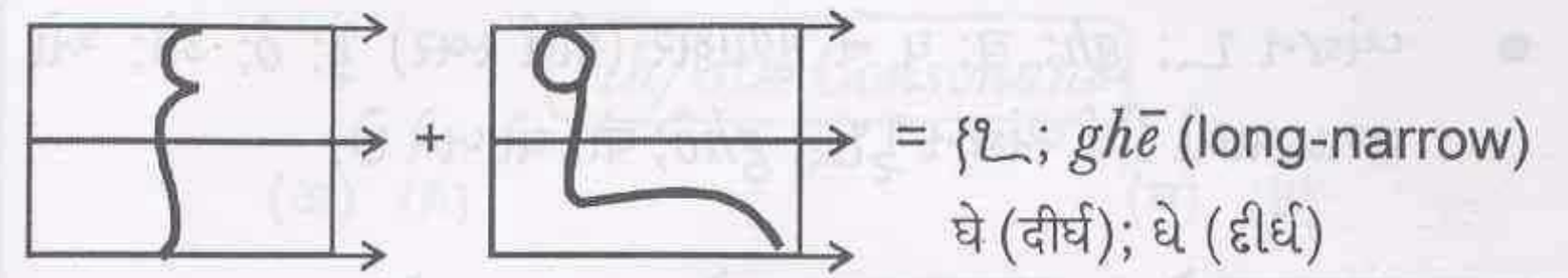

ghê (mid.) = *ê* (mid.) ← + ← *gh* OR

ghê (mid.) = *ê* (mid.) ← + ← *gh*

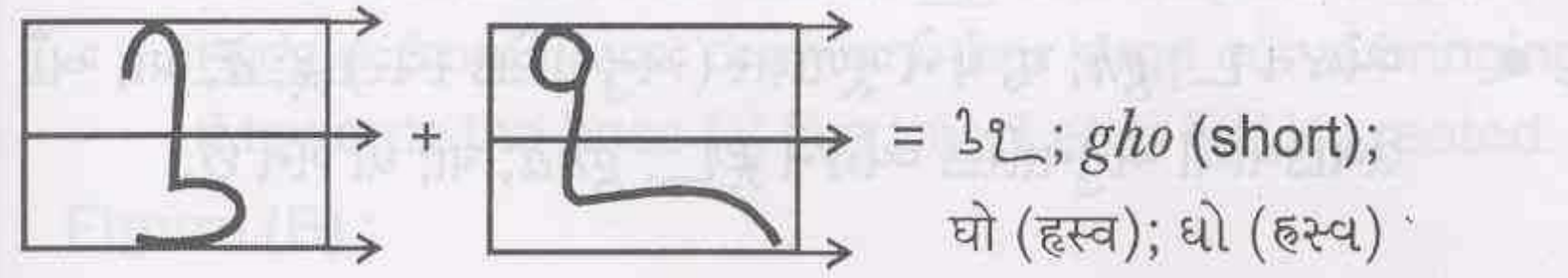
- By joining the vowel ્ or ્; *ê*; એ; એ to the consonant ્; *gh*; ઘ; ધ, consonant ્/ૃ; *ghê* (middle); ઘે (મધ્ય); ધે (મધ્ય) will be formed.
- વ્યંજન ્; *gh*; ઘ; ધ ને મૂળાક્ષર (મધ્ય) સ્વર ્ or ્; *ê*; એ; એ લગાડવાથી વ્યંજન ્/ૃ; *ghê*; ઘે; ધે બને છે.

ghē = *ē* ← + ← *gh*

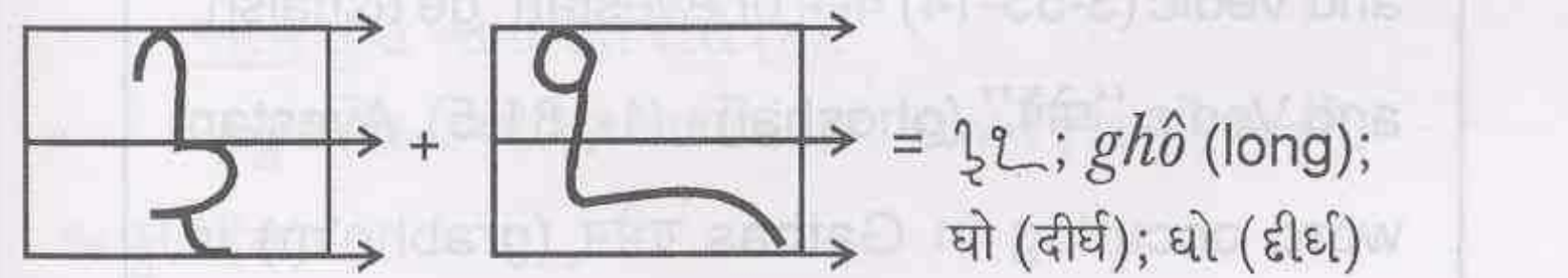
(gathic) (narrow - long)

- By joining the long and narrow sounding (gathic) vowel ્; *ē*; એ; એ to the consonant ્; *gh*; ઘ; ધ, consonant ્; *ghē*; ઘે; ધે (દીર્ઘ) will be formed.
- વ્યંજન ્; *gh*; ઘ; ધ ને મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ્; *ē*; (ગાથિક 'એ') એ (દીર્ઘ); એ (દીર્ઘ) લગાડવાથી વ્યંજન ્; *ghē*; ઘે; ધે બને છે.

gho (short) = *o* (short) ← + ← *gh*

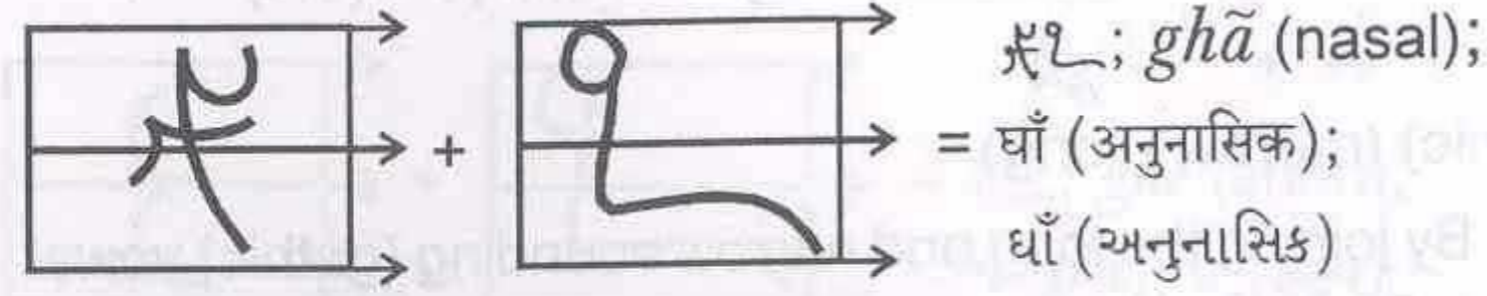
- By joining the short vowel ્; *o* (short); ઓ (હસ્વ); ઓ (હસ્વ) to the consonant ્; *gh*; ઘ; ધ, consonant ્; *gho* (short); ઘો (હસ્વ); ધો (હસ્વ) will be formed.
- વ્યંજન ્; *gh*; ઘ; ધ ને મૂળાક્ષર (હસ્વ સ્વર) ્; *o*; ઓ; ઓ લગાડવાથી હસ્વ વ્યંજન ્; *gho*; ઘો; ધો બને છે.

ghô (long) = *ô* (long) ← + ← *gh*

- By joining the long vowel ્; *ô*; ઓ (દીર્ઘ); ઓ (દીર્ઘ) to the consonant ્; *gh*; ઘ; ધ, consonant ્; *ghô* (long); ઘો (દીર્ઘ); ધો (દીર્ઘ) will be formed.

- વ્યંજન ૧; *gh*; ઘ; ઘ ને મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ૧; ઠ; ઠો; ઠો લગાડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન ૧; *ghô*; ઘો; ઘો બને છે.

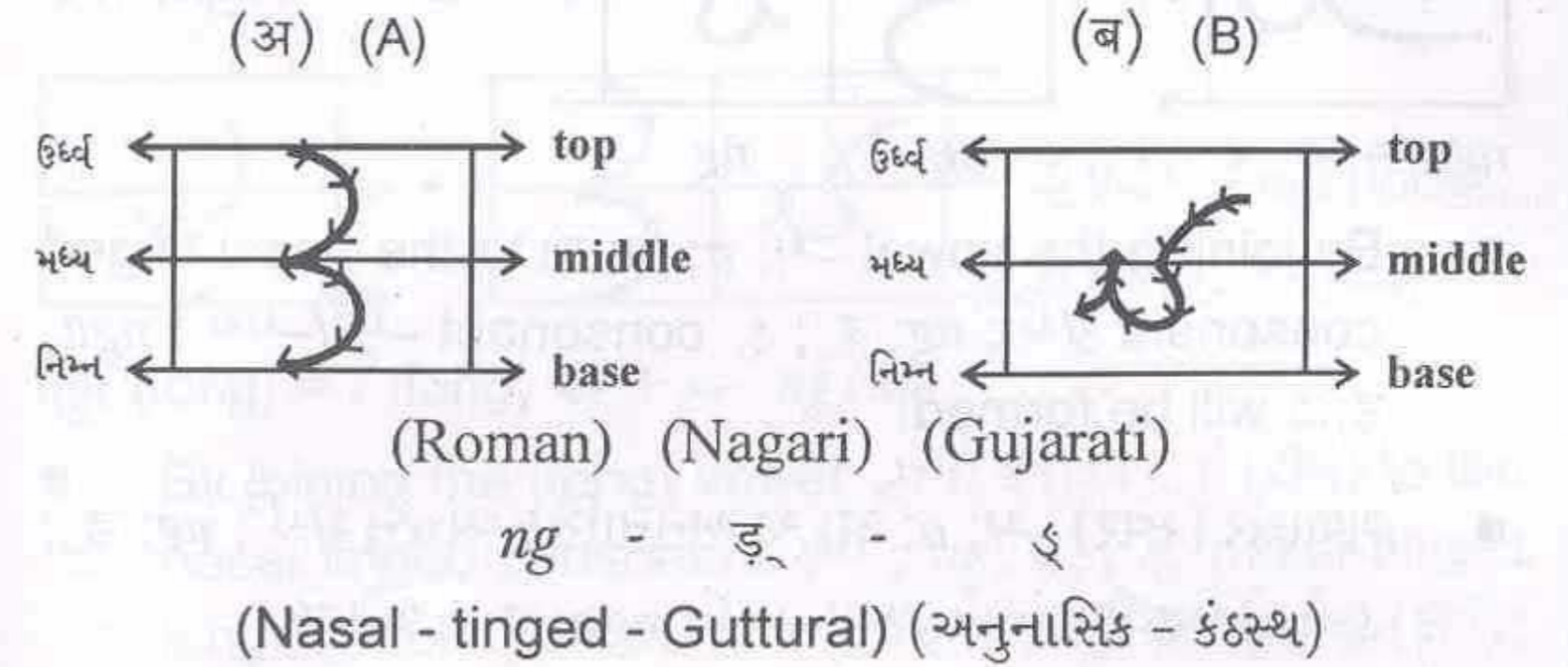
ghā (nasal) = *ā* (nasal) ← + ← *gh*

- By joining the nasal-tinged vowel ૧; *ā* (nasal); ઠાં (અનુનાસિક); ઠાં (અનુનાસિક) to the consonant ૧; *gh*; ઘ; ઘ, (nasal-tinged) consonant ૧; *ghā* (nasal); ઘાં (અનુનાસિક); ઘાં (અનુનાસિક) will be formed.
- વ્યંજન ૧; *gh*; ઘ; ઘ ને મૂળાક્ષર (અનુનાસિક સ્વર) ૧; *ā*; ઠાં; ઠાં લગાડવાથી અનુનાસિક વ્યંજન ૧; *ghā*; ઘાં; ઘાં બને છે.

Avestan - Gha “घ”

It is hardly a matter of great difference between the Avestan words "gare'me'm" (ગરેમેમ) and Vedic (3-53-14) ઘર્મમ or Avestan "ge'ushāish" and Vedic “ઘોષૈ” (ghoshai) - (1-181-5). Avestan word occurring in Gathas ગ્રભેમ (grabhe'm) is similar to Vedic word (3-31-2) ગ્રભમ. Here 'ga' remains the same in both.

7th/8th Consonant

Figure (A) :

Draw a bracket little below top and extend it upto (2) middle; from there, draw another large curve bringing it towards the base (3) like this. Letter 'ng' is created.

Figure (B) :

Draw a small slanting line little below the top like this (1) from right to left. Again from its end draw a slanting English letter (U) 'U' which cuts the middle. From the end point, draw a small curve from right to left in the middle portion like this (2) .

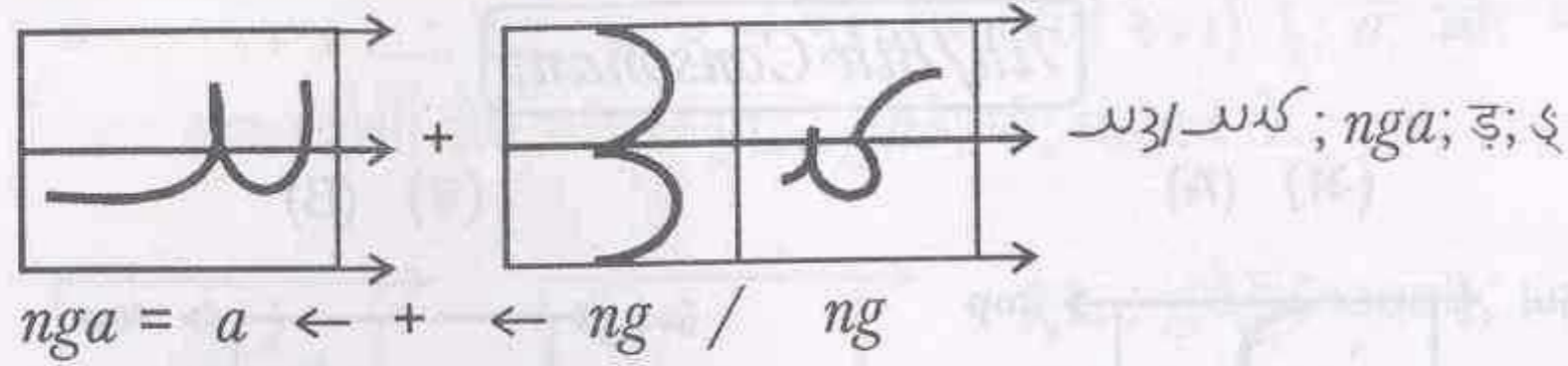
આકૃતિ (અ)

બે વલયો (એક નાનો અને બીજો મોટો) ઉપરથી નીચે યાને ઉર્ધ્વથી અંત્ય સુધી આવી રીતે દોરો (૩).

અનુનાસિક ઉચ્ચારણ વાળો કંઠસ્થ વ્યંજન (અન્ધ) બનશે.

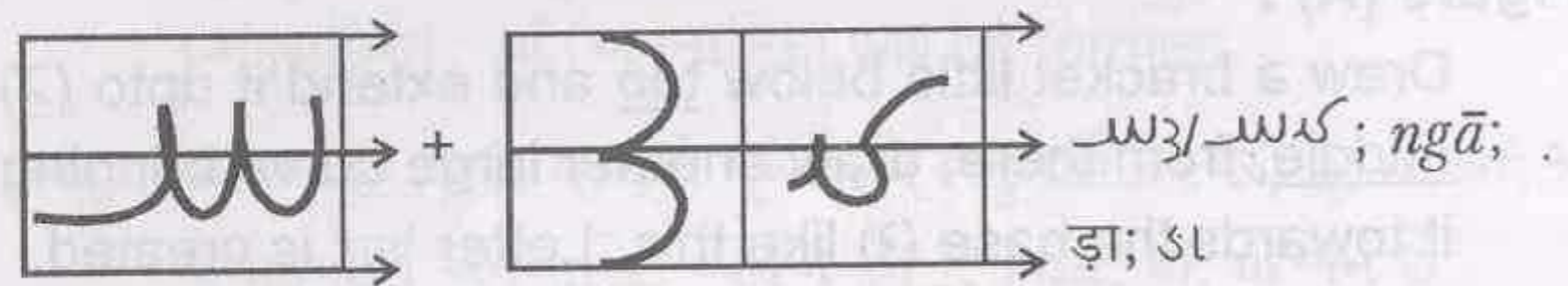
આકૃતિ (બ)

ઉર્ધ્વ કક્ષમાં જમણે બાજુથી એક સરળ વળેલી રેખા આ રીતે (1) દોરો. તેના નીચલા છેડાથી તે અંત સુધી અંગ્રેજી 'યુ' આકારની આડી આકૃતિ આવી રીતે દોરો (2) અને ફરી પાછી તેના અંત્ય છેડાથી લઈને (જમણેથી ડાબે) એક વલય-રેખા તેને જોડો (3). 'અન્ધ' ઉચ્ચારવાળો (4) અનુનાસિક વ્યંજન બનશે.

- By joining the vowel a ; અ; અ to the nasal tinged consonant ng ; ઙ; ઙ, consonant nga ; ઙ; ઙ will be formed.

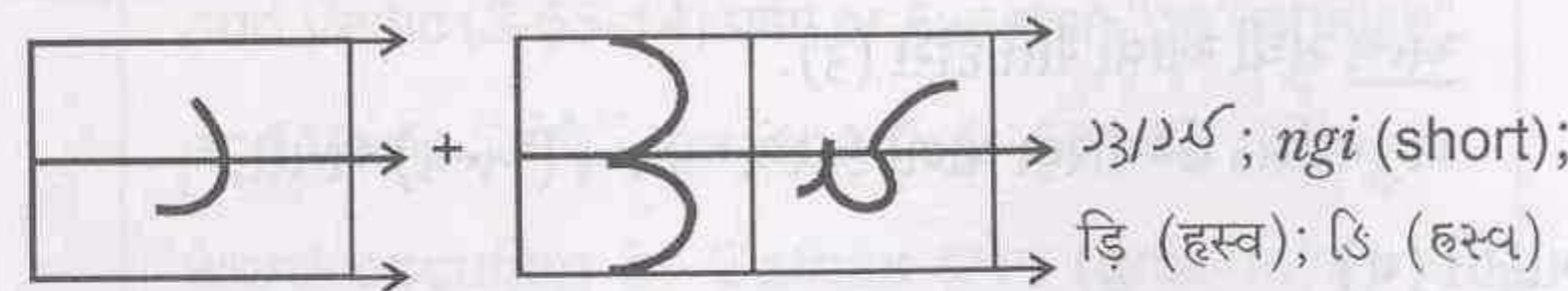
- મૂળાક્ષર (સ્વર) a ; અ; અ અનુનાસિક વ્યંજન ng ; ઙ; ઙ; ઙ ને જોડવાથી વ્યંજન nga ; ઙ; ઙ બને છે.

ngā (ngaa) = ā (aa) + ng/ng

- By joining the vowel ā (aa); આ; આ to the nasal tinged consonant ng ; ઙ; ઙ, consonant ngā ; ઙ; ઙ will be formed.

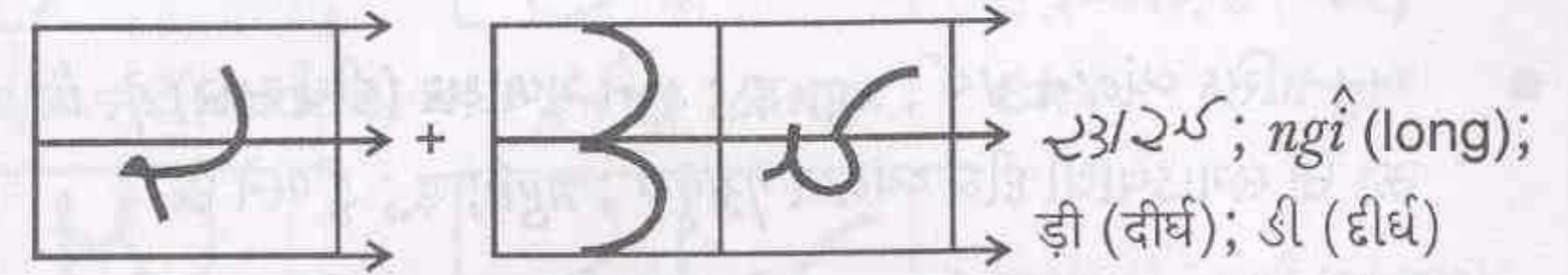
- મૂળાક્ષર (સ્વર) ā (aa); આ; આ અનુનાસિક વ્યંજન ng ; ઙ; ઙ ને જોડવાથી વ્યંજન ngā ; ઙ; ઙ બને છે.

ngi (short) = i (short) + ng/ng

- By joining the short vowel i (short); ઇ (હસ્વ); ઇ (હસ્વ), to the nasal tinged consonant ng ; ઙ; ઙ, nasal short (guttural) consonant ngi (short); ઙિ (હસ્વ); ઙિ (હસ્વ) will be formed.

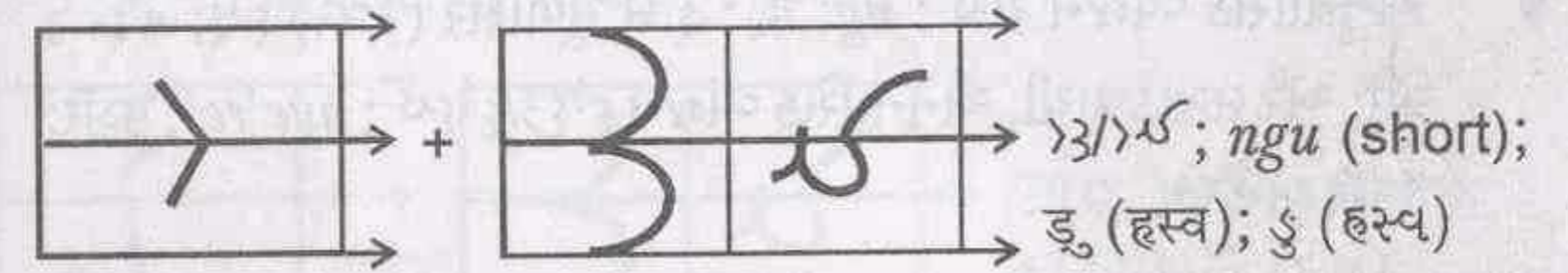
- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર i ; ઇ; ઇ, અનુનાસિક વ્યંજન ng ; ઙ; ઙ; ઙ ને જોડવાથી હસ્વ વ્યંજન ngi ; ઙિ; ઙિ બને છે.

ngî (long) = î (long) + ng/ng

- By joining the (long) vowel î ; ઈ (દીર્ઘ); ઈ (દીર્ઘ) to the nasal tinged consonant ng ; ઙ; ઙ, nasal tinged long (guttural) consonant ngî (long); ઙી (દીર્ઘ); ઙી (દીર્ઘ) will be formed.

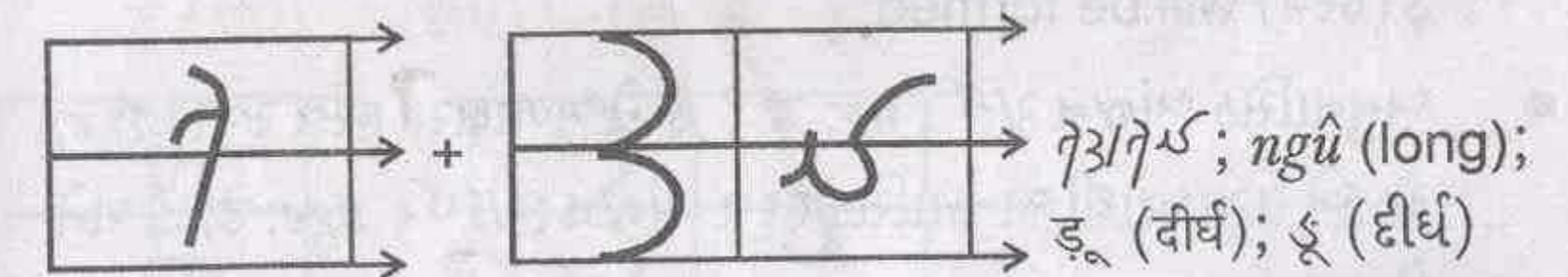
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) î ; ઈ (દીર્ઘ); ઈ (દીર્ઘ) અનુનાસિક વ્યંજન ng ; ઙ; ઙ ને જોડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન ngî ; ઙી; ઙી બને છે.

ngu (short) = u (short) + ng/ng

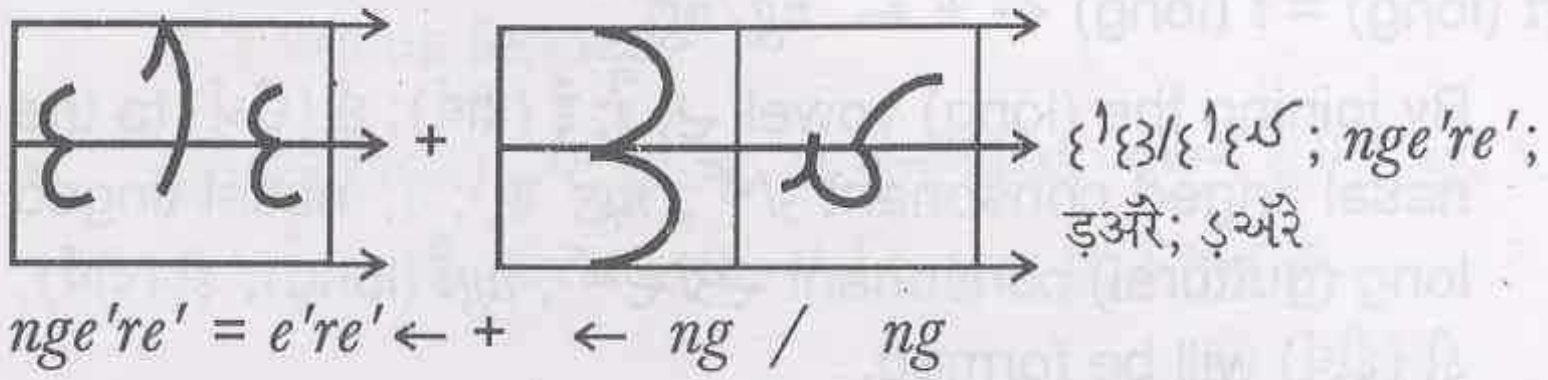
- By joining the short vowel u (short); ઉ (હસ્વ); ઉ (હસ્વ) to the nasal tinged consonant ng ; ઙ; ઙ, nasal tinged long (guttural) consonant ngu (short); ઙુ (હસ્વ); ઙુ (હસ્વ) will be formed.

- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર; u ; ઉ; ઉ અનુનાસિક વ્યંજન ng ; ઙ; ઙ; ઙ જોડવાથી હસ્વ વ્યંજન ngu ; ઙુ; ઙુ બને છે.

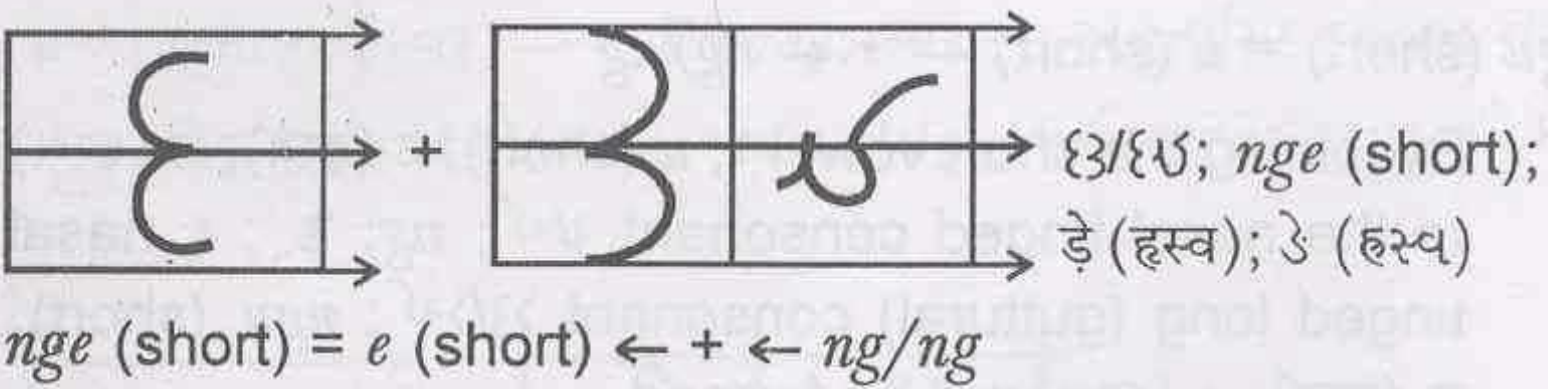

ngû (long) = û (long) + ng/ng

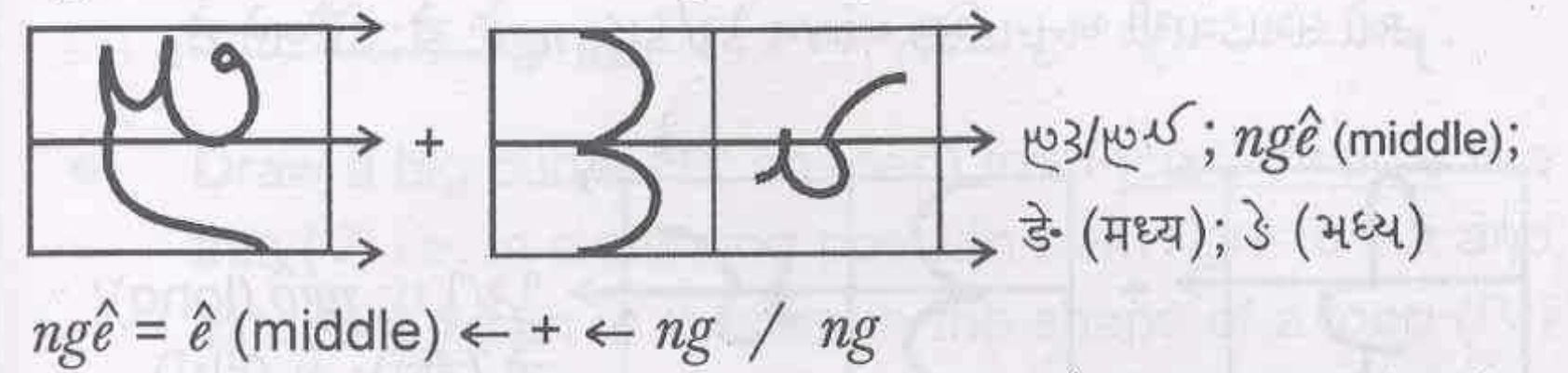
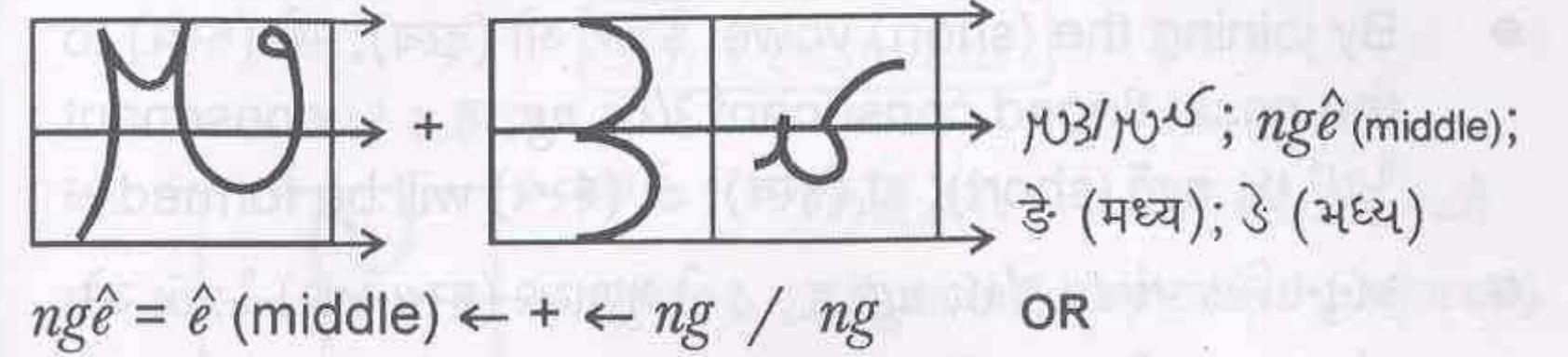
- By joining the (long) vowel η ; $\hat{u}$ (long); ऊ (दीर्घ); ॠ (दीर्घ) to the nasal tinged consonant ञ ; ng ; ङ; ञ, consonant $\eta\text{ञ}$ / $\eta\text{ञ}$; $ng\hat{u}$ (long); ङू (दीर्घ); ञू (दीर्घ) will be formed.
- अनुनासिक व्यंजन ञ ; ng ; ङ; ञ ने मूलाक्षर (दीर्घ स्वर) η ; $\hat{u}$; ऊ; ॠ लगावधी दीर्घ व्यंजन $\eta\text{ञ}$ / $\eta\text{ञ}$; $ng\hat{u}$; ङू; ञू બને છે.

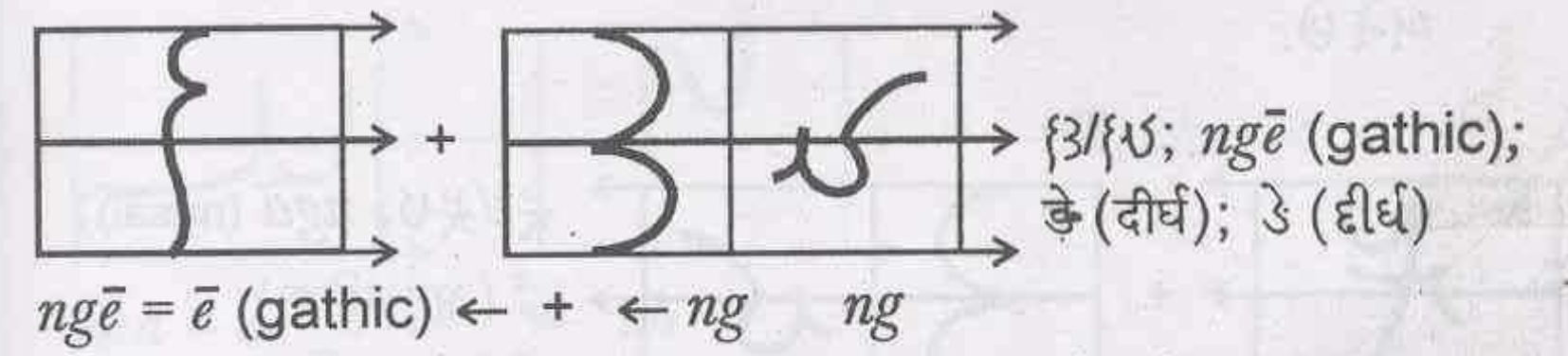
- By joining the vowel ॠ (स. ऋ); $e're'$; ॡरे; ॢरे to the nasal tinged consonant ञ ; ng ; ङ; ञ nasal tinged (guttural) consonant ॠञ / ॠञ ; $ng\hat{e}'re'$; ॡअरे; ॢअरे will be formed.
- अनुनासिक व्यंजन ञ ; ng ; ङ; ञ ने मूलाक्षर (स्वर) ॠ ; $e're'$; ॡरे; ॢरे लगावधी, अनुनासिक व्यंजन ॠञ / ॠञ ; $ng\hat{e}'re'$; ॡअरे; ॢअरे બને છે.

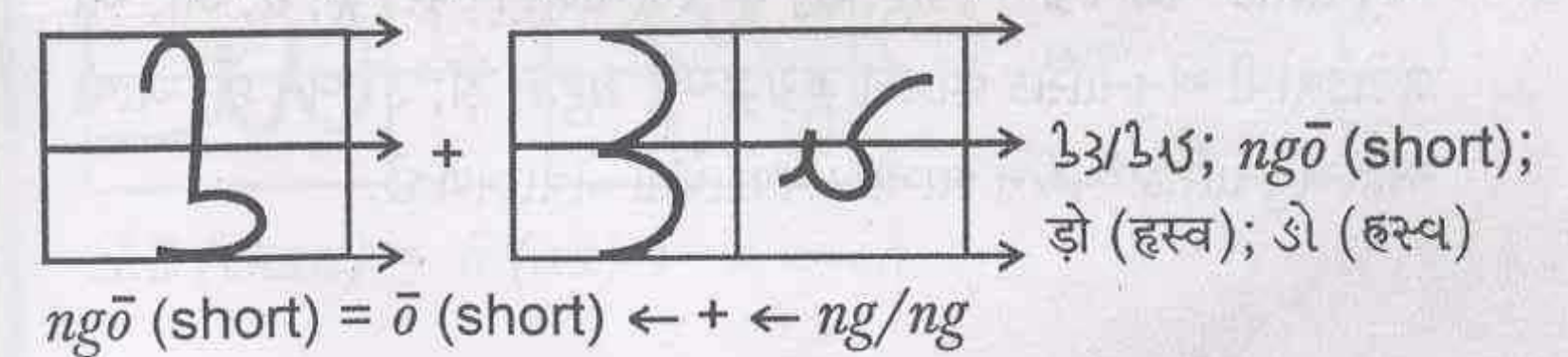
- By joining the short vowel e ; e (short); अ (ह्रस्व); अ (ह्रस्व) to the nasal tinged consonant ञ ; ng ; ङ; ञ, nasal-tinged (short) consonant $e\text{ञ}$ / $e\text{ञ}$; $ng\hat{e}$ (short); ॡ(ह्रस्व); ॢ(ह्रस्व) will be formed.
- अनुनासिक व्यंजन ञ ; ng ; ङ; ञ ने मूलाक्षर (ह्रस्व स्वर) e ; e ; अ, अ लगावधी अनुनासिक ह्रस्व व्यंजन $e\text{ञ}$ / $e\text{ञ}$; $ng\hat{e}$; ॡ; ॢ બને છે.

- By joining the middle (vowel) η or ॡ ; $\hat{e}$ (middle); ए (मध्य); ऐ (मध्य) to the nasal tinged consonant ञ ; ng ; ङ; ञ, nasal-tinged (middle) consonant $\eta\text{ञ}$ / $\eta\text{ञ}$ - ॡञ / ॡञ ; $ng\hat{e}$ (middle); ॡ(मध्य); ॢ(मध्य) will be formed.
- अनुनासिक व्यंजन ञ / ञ ; ng ; ङ; ञ ने मूलाक्षर (मध्य) स्वर η or ॡ ; $\hat{e}$; ए; ऐ लगावधी अनुनासिक (मध्य) व्यंजन $\eta\text{ञ}$ / $\eta\text{ञ}$ - ॡञ / ॡञ ; $ng\hat{e}$; ॡ; ॢ બને છે.

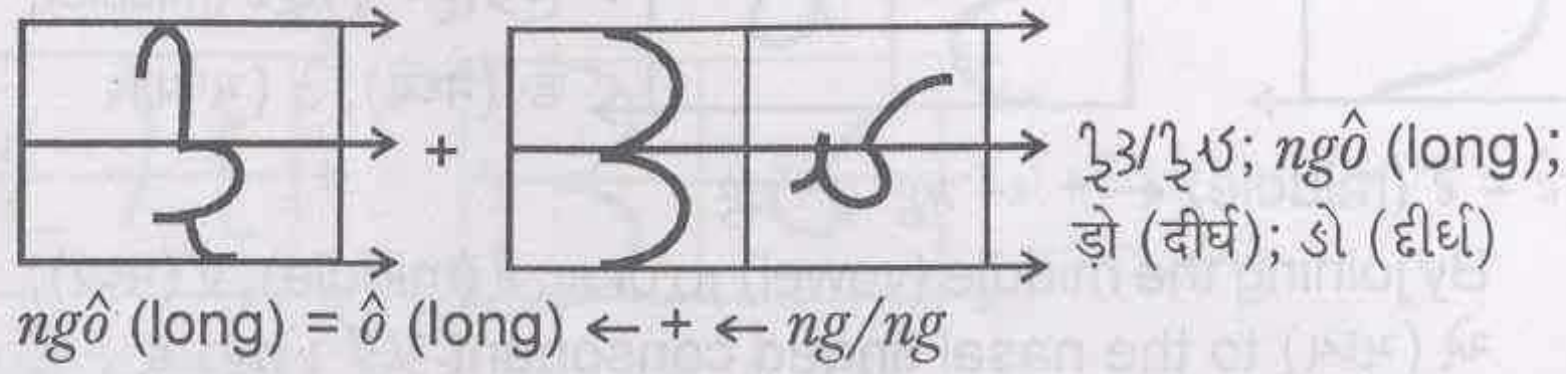

- By joining the (gathic) vowel ॡ ; $\bar{e}$; अ; अ (गाथिक) to the nasal tinged consonant ञ ; ng ; ङ; ञ, consonant with gathic $\bar{e}$, ॡञ / ॡञ ; $ng\hat{e}$ (gathic); ॡ(दीर्घ); ॢ(दीर्घ) will be formed.
- अनुनाસિક વ્યંજન ञ / ञ ; ng ; ઙ; ઞ ને મૂલાક્ષર સ્વર (ગાથિક); ॡ - $\bar{e}$ (ગાથિક 'એ') ॡ(દીર્ઘ); ॢ(દીર્ઘ) બેડવાથી વ્યંજન ॡञ / ॡञ ; $ng\hat{e}$; ॡ(દીર્ઘ); ॢ(દીર્ઘ) બને છે.

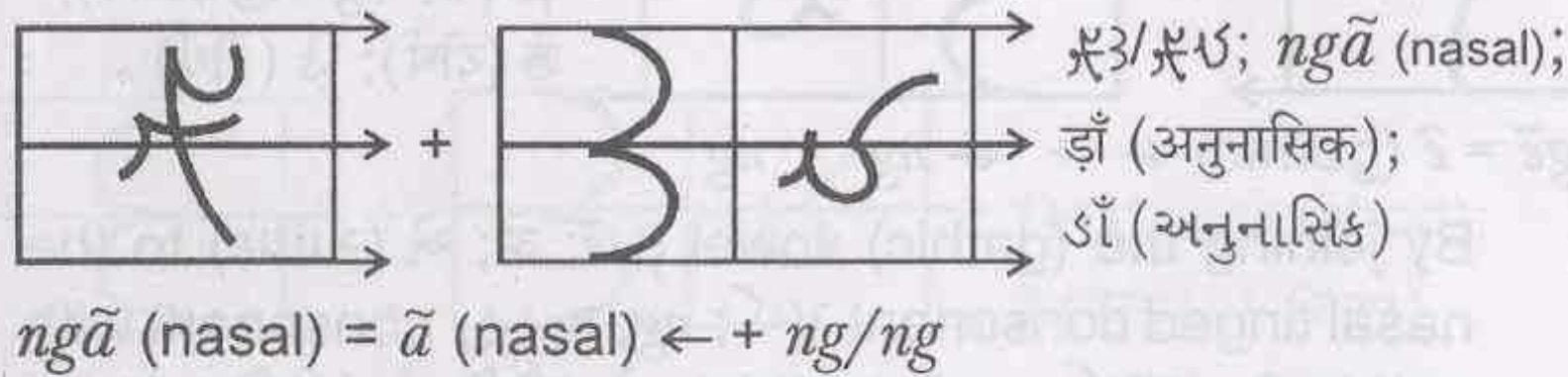

9th Consonant

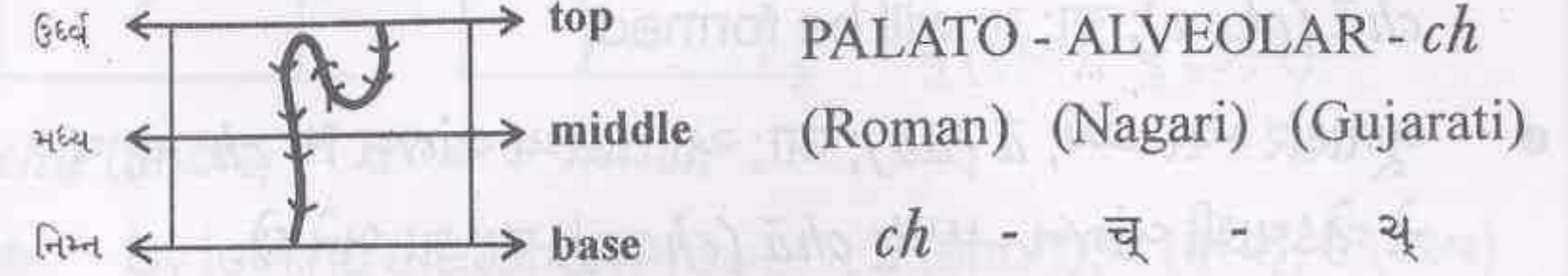
- By joining the (short) vowel ડ; ઠ; ઓ (હસ્વ); ઓ (હસ્વ) to the nasal tinged consonant ડ/ઠ; ng; ડ; ડ, consonant ડૃ/ઠૃ; ngō (short); ડો (હસ્વ); ડો (હસ્વ) will be formed.
- અનુનાસિક વ્યંજન ડ/ઠ; ng; ડ; ડ ને મૂળાક્ષર (હસ્વ સ્વર) ડ; ઠ; ઓ; ઓ લગાડવાથી અનુનાસિક વ્યંજન ડૃ/ઠૃ; ngō; ડો; ડો બને છે.

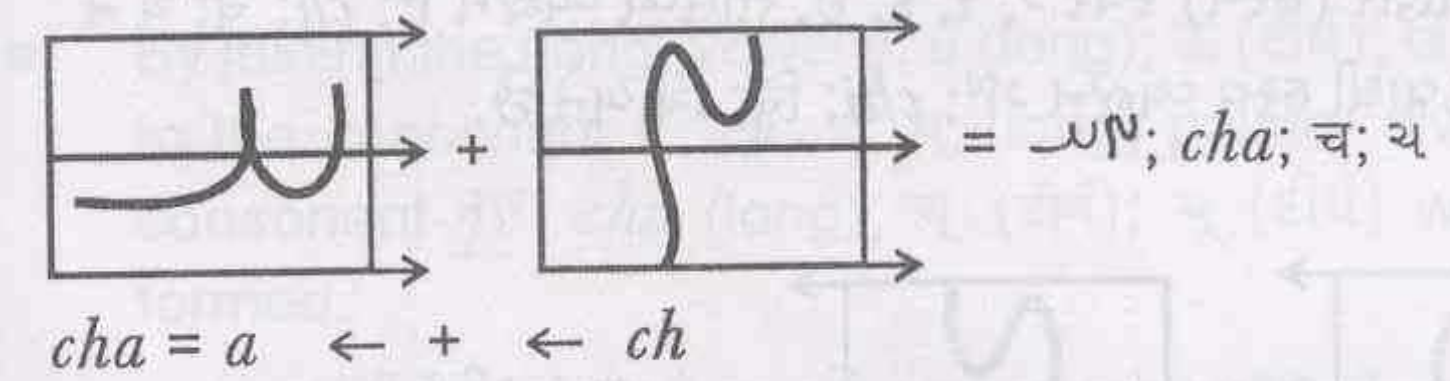
- By joining the (long) vowel ડૃ; ઠૃ; ઓ (દીર્ઘ); ઓ (દીર્ઘ) to the nasal tinged consonant ડ/ઠ; ng; ડ; ડ, consonant ડૃૃ/ઠૃૃ; ngō (long); ડો (દીર્ઘ); ડો (દીર્ઘ) will be formed.
- અનુનાસિક વ્યંજન ડ/ઠ; ng; ડ; ડ ને મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ડૃ; ઠૃ; ઓ; ઓ લગાડવાથી અનુનાસિક દીર્ઘ વ્યંજન ડૃૃ/ઠૃૃ; ngō; ડો; ડો બને છે.

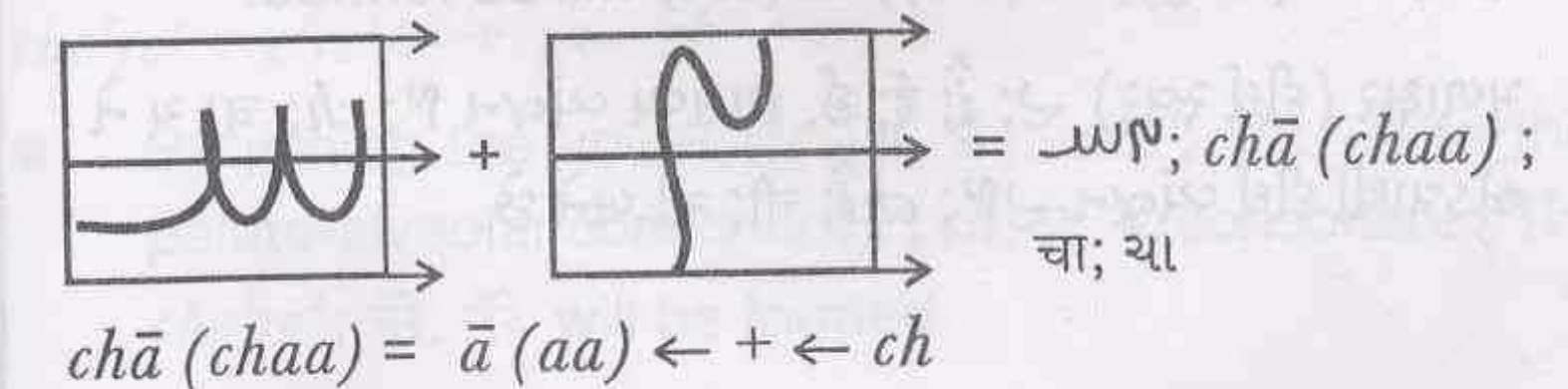
- By joining the nasal-tinged vowel ડૃૃ; ઠૃૃ; ઓ, ઓ to the nasal tinged consonant ડ/ઠ; ng; ડ; ડ, doubly nasal tinged (rarely used) consonant ડૃૃૃ/ઠૃૃૃ; ngā (nasal); ડૃૃૃ (અનુનાસિક); ડૃૃૃ (અનુનાસિક) will be formed.
- અનુનાસિક વ્યંજન ડ/ઠ; ng; ડ; ડ ને મૂળાક્ષર (સ્વર) ડૃૃ; ઠૃૃ; ઓ, ઓ લગાડવાથી અનુનાસિક વ્યંજન ડૃૃૃ/ઠૃૃૃ; ngā; ડૃૃૃ; ડૃૃૃ બને છે. આવો અતિઅનુનાસિક વ્યંજન ભાગ્યેજ વપરાયેલો જોવા મળે છે.

- Draw a big curve ('U' shaped) from top to middle like this (U) i.e. in a slanting position from right to left and extend it again to the top in the shape of a loop (U) like this. Bring the same loop down below upto the base (U) like this. Palato - alveolar consonant 'ch' is created.
- એક મોટો વલય ઉર્ધ્વ કક્ષાથી લઈ (જમણેથી ડાબે) મધ્ય કક્ષા સુધી દોરો; અને ત્યાંથી ફરી તેજ વલય ને ઉર્ધ્વ કક્ષામાં લઈ જઈને એક લૂપ (loop) બનાવી ને તે રેખાને ફરી નિમ્ન કક્ષા સુધી સહજ વાળીને દોરો - આ રીતે (U) વ્યંજન 'ચ' બનશે.

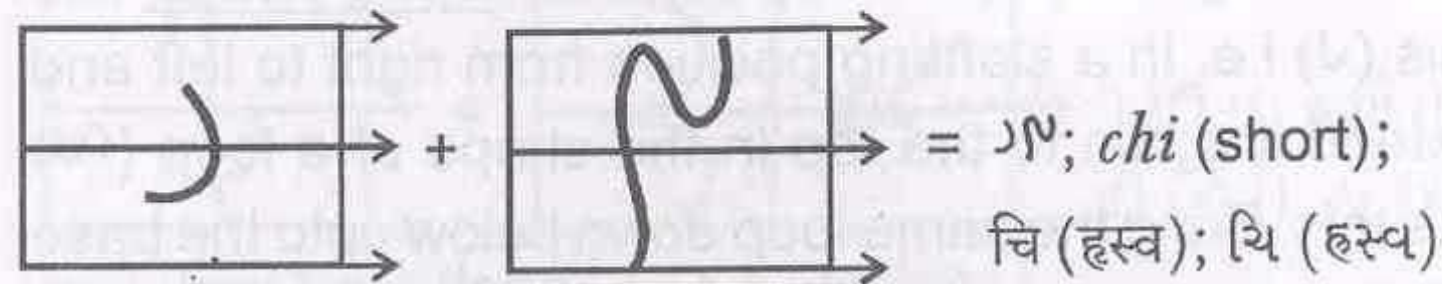

- By joining the vowel ડૃ; a; અ; અ to the palato - alveolar consonant ડૃ; ch; ચ; ચ, (full) consonant ડૃૃ; cha; ચ; ચ will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) ડૃ; a; અ; અ, તાલવ્ય વ્યંજન ડૃ; ch; ચ; ચ ને જોડવાથી વ્યંજન ડૃૃ; cha; ચ; ચ મૂળાક્ષર બને છે.

- By joining the vowel a ; $\bar{a}$ (*aa*); आ; आ to the palato-alveolar consonant N ; *ch*; च; य, (full) consonant aN ; *chā* (*chaa*); चा; या will be formed.

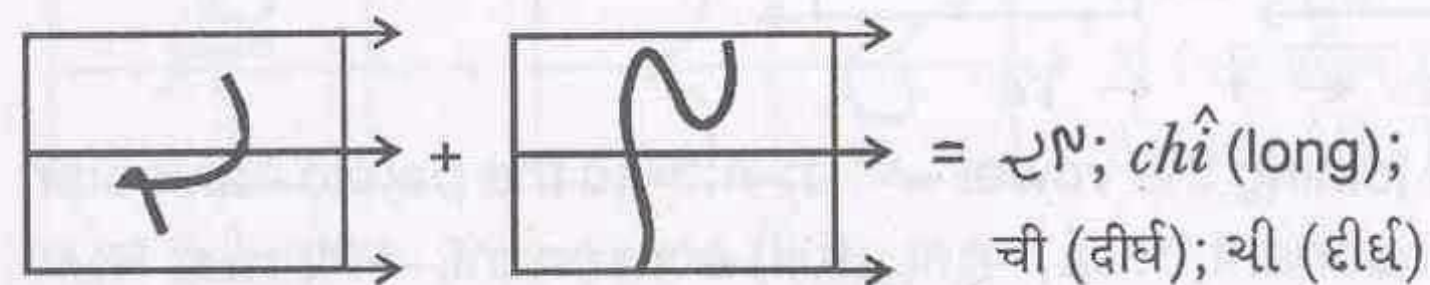
- भूणाक्षर स्वर a ; $\bar{a}$ (*aa*); आ; आ तालव्य व्यंजन N ; *ch*; च; य ने जोडवाथी व्यंजन aN ; *chā* (*chaa*); चा; या બને છે.

chi (short) = *i* (short) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ *ch*

- By joining the short vowel u ; *i* (short); इ चि (ह्रस्व); ઇ (હ્રસ્વ) to the palato-alveolar consonant N ; *ch*; च; य, (short) consonant uN ; *chi* (short); चि (ह्रस्व); यि (ह्रस्व) will be formed.

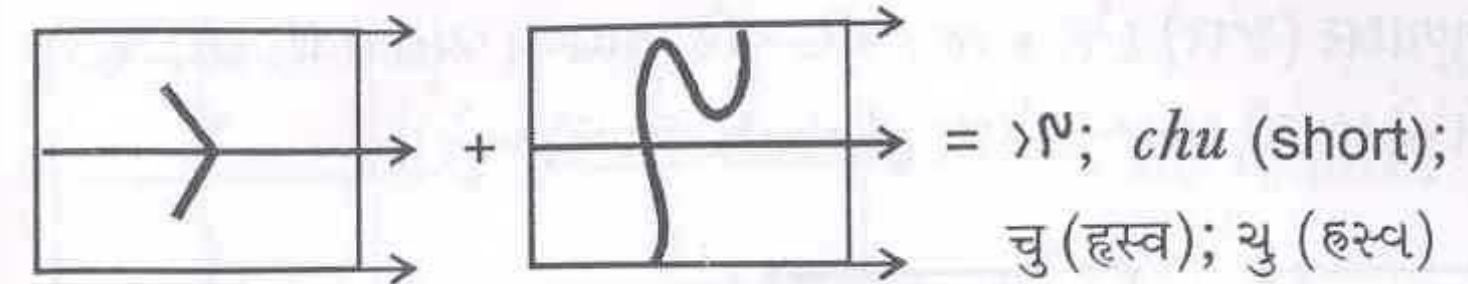
- भूणाक्षर (ह्रस्व) स्वर u ; *i*; इ; ઇ, તાલવ્ય વ્યંજન N ; *ch*; च; य ने जोडवाथी ह्रस्व व्यंजन uN ; *chi*; चि; यि બને છે.

chî (long) = $\hat{i}$ (long) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ *ch*

- By joining the (long) vowel e ; $\hat{i}$; ई (दीर्घ); ઈ (દીર્ઘ) to the palato-alveolar consonant N ; *ch*; च; य, (long) consonant eN ; *chî* (long); ची (दीर्घ); यी (दीर्घ) will be formed.

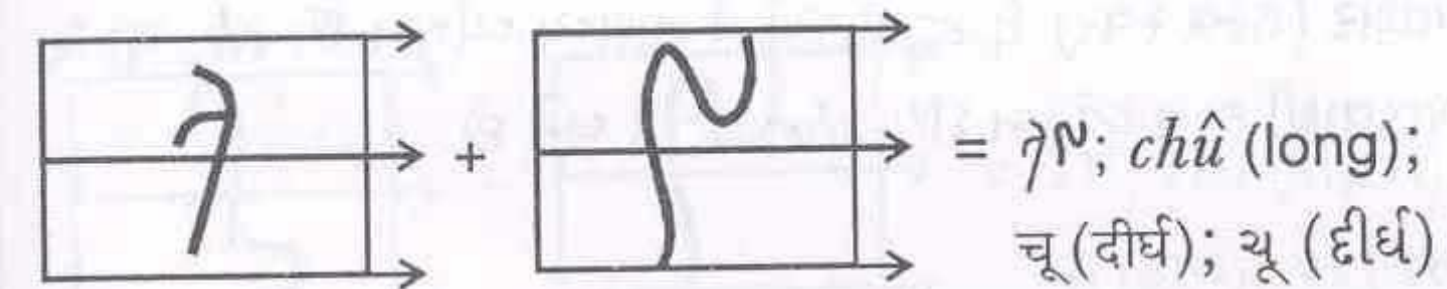
- भूणाक्षर (दीर्घ स्वर) e ; $\hat{i}$; ई; ઈ, તાલવ્ય વ્યંજન N ; *ch*; च; य ने जोडवाथી दीर्घ व्यंजन eN ; *chî*; ची; यी બને છે.

chu (short) = *u* $\leftarrow$ + $\leftarrow$ *ch*

- By joining the (short) vowel u ; *u* (short); उ (ह्रस्व); ઉ (હ્રસ્વ) to the palato-alveolar consonant N ; *ch*; च; य, (short) consonant uN ; *chu* (short); चु (ह्रस्व); यु (ह्रस्व) will be formed.

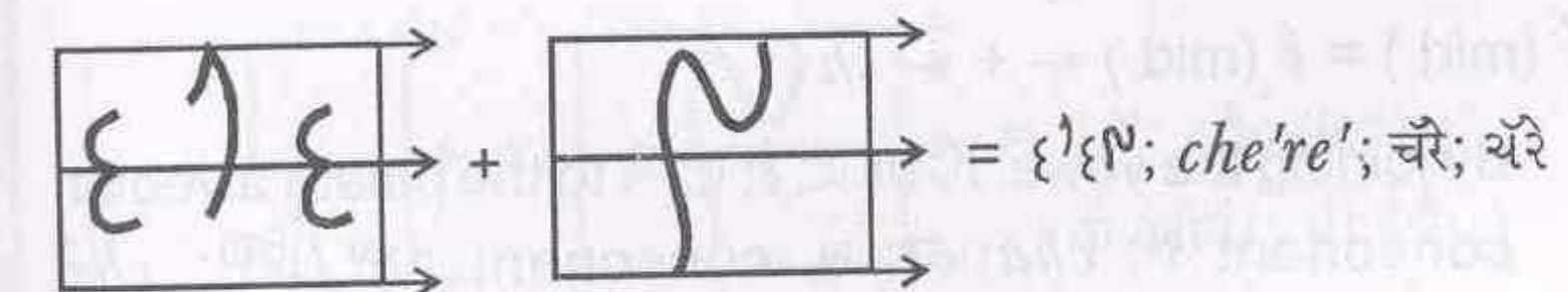
- भूणाक्षर (ह्रस्व) स्वर u ; उ; ઉ, તાલવ્ય વ્યંજન N ; *ch*; च; य ने जोडवाथी નવીન હ્રસ્વ વ્યંજન uN ; *chu*; चु; यु બને છે.

chû (long) = $\hat{u}$ (long) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ *ch*

- By joining the (long) vowel e ; $\hat{u}$ (long); ऊ (दीर्घ); ઊ (દીર્ઘ) to the consonant N ; *ch*; च; य, (long) palato-alveolar consonant eN ; *chû* (long); चू (दीर्घ); यू (दीर्घ) will be formed.

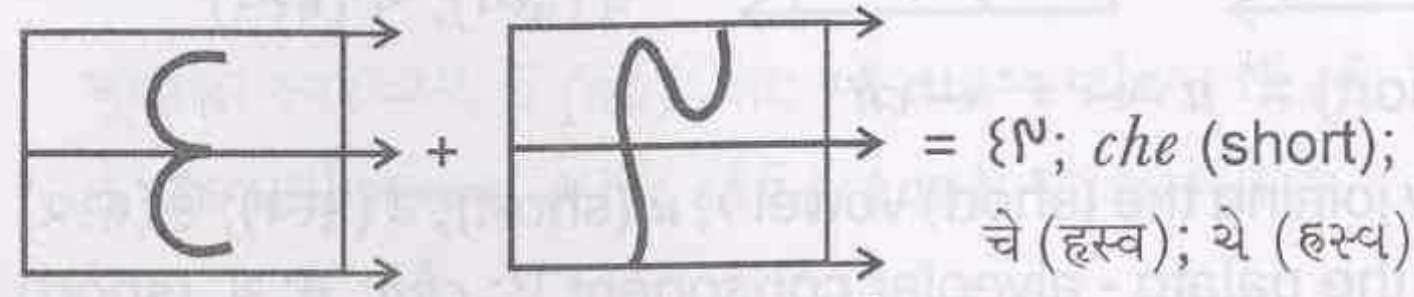
- भूणाक्षर (दीर्घ स्वर) e ; $\hat{u}$; ऊ; ઊ, તાલવ્ય વ્યંજન N ; *ch*; च; य ने जोडवाथી दीर्घ व्यंजन eN ; *chû*; चू; यू બને છે.

che're' = *e're'* $\leftarrow$ + $\leftarrow$ *ch*

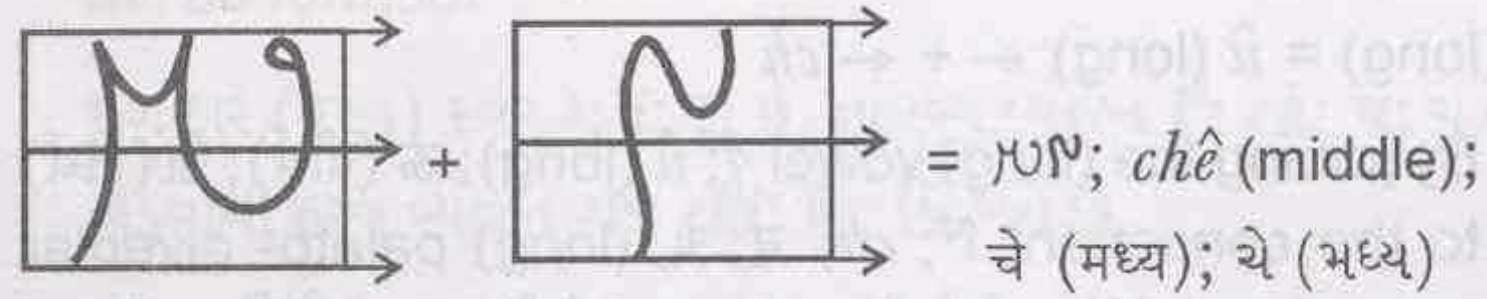
- By joining the vowel e (स. ऋ); *e're'*; अँ; अँरे to the palato-alveolar consonant N ; *ch*; च; य, consonant e'N ; *che're'*; चँ; यँ will be formed.

- મૂળાક્ષર (સ્વર) $\{e\}$; $e're'$; ઔ; ઔરે, તાલવ્ય વ્યંજન $\{N\}$; ch ; ch ; ch ; ch ને જોડવાથી વ્યંજન $\{N\}$; $che're'$; ch ; ch બને છે.

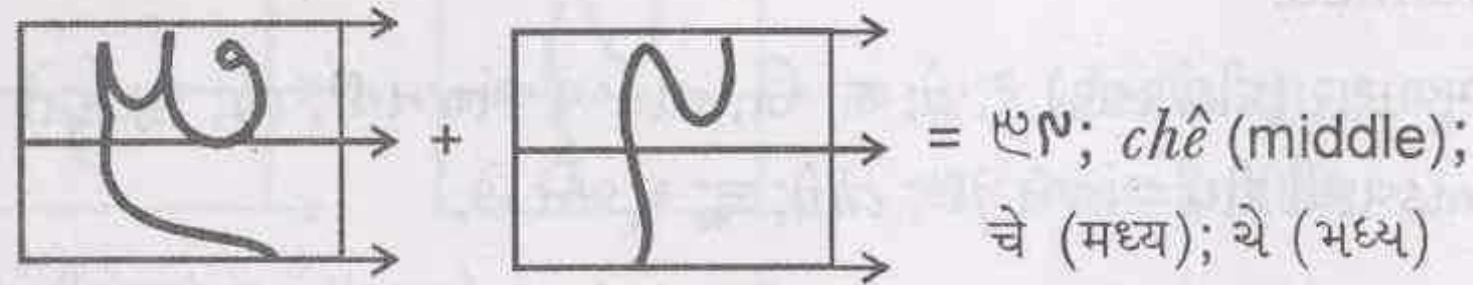

che (short) = e (short) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ ch

- By joining the (short) vowel $\{e\}$; e (short); એ (હસ્વ); એ (હસ્વ) to the palato-alveolar consonant $\{N\}$; ch ; ch ; ch ; ch consonant $\{N\}$; che (short); ચે (હસ્વ); ચે (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ સ્વર) $\{e\}$; e ; એ, એ ને તાલવ્ય વ્યંજન $\{N\}$; ch ; ch ; ch ; ch લગાડવાથી હસ્વ વ્યંજન $\{N\}$; che ; ચે; ચે બને છે.

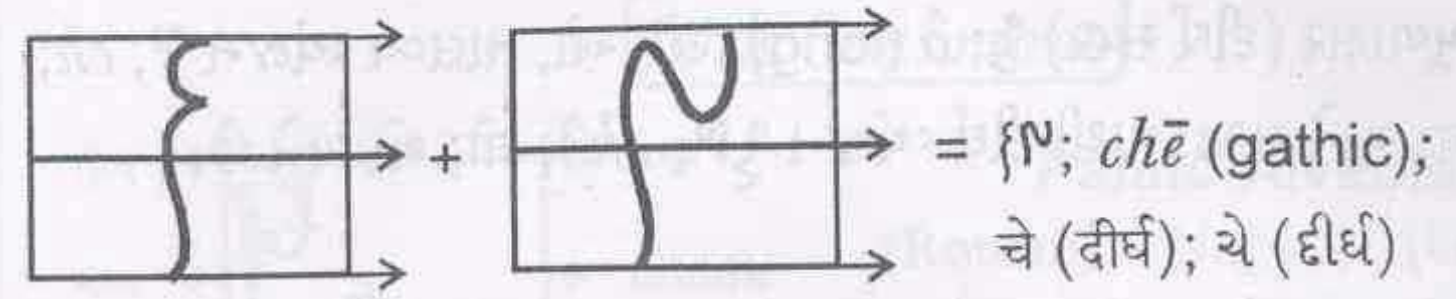

$chê$ (mid.) = $ê$ (mid.) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ ch OR

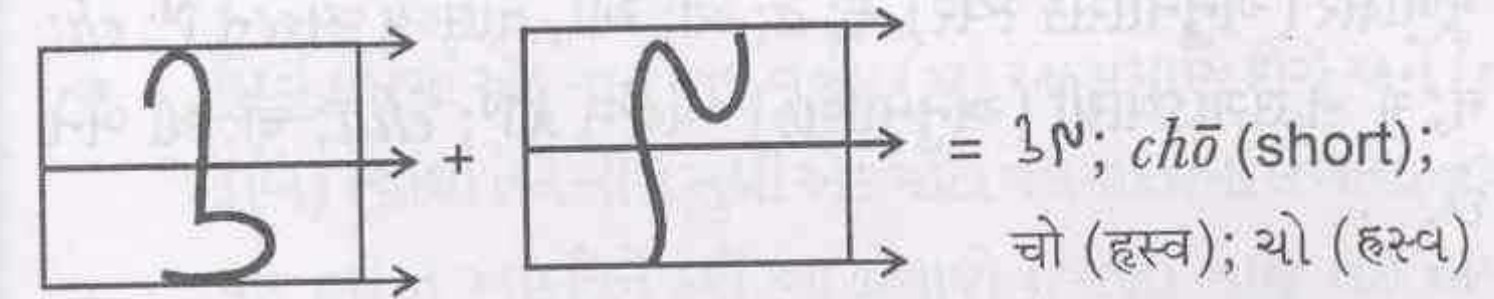
$chê$ (mid.) = $ê$ (mid.) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ ch

- By joining the vowel $\{U\}$ or $\{U\}$; $ê$; એ, એ to the palato alveolar consonant $\{N\}$; cha ; ch ; ch ; ch consonant $\{N\}$; $chê$ (middle); ચે (મધ્ય); ચે (મધ્ય) will be formed.
- મૂળાક્ષર (મધ્ય) સ્વર $\{U\}$ or $\{U\}$; $ê$; એ, એ, તાલવ્ય વ્યંજન $\{N\}$; ch ; ch ; ch ; ch ને લગાડવાથી વ્યંજન $\{N\}$; $chê$; ચે; ચે બને છે.

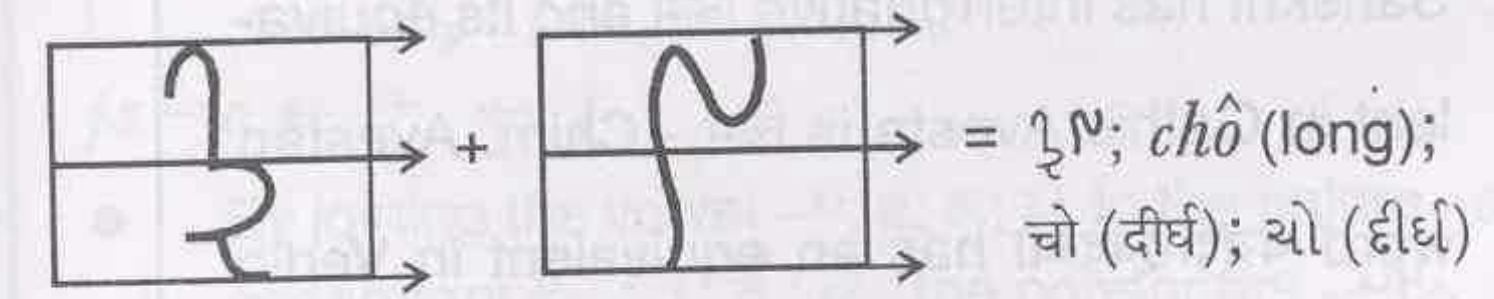
$chē$ (gathic) = $ē$ (gathic) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ ch

- By joining the gathic vowel $\{ē\}$; $ē$; એ; એ (ગાથિક) to the palato-alveolar consonant $\{N\}$; ch ; ch ; ch ; ch consonant with gathic e , $\{N\}$; $chē$; ચે (દીર્ઘ); ચે (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર સ્વર (ગાથિક); $\{ē\}$ - $ē$ (ગાથિક 'એ') એ (દીર્ઘ); એ (દીર્ઘ), તાલવ્ય વ્યંજન $\{N\}$; ch ; ch ; ch ; ch ને જોડવાથી વ્યંજન $\{N\}$; $chē$; ચે; ચે બને છે.

$chō$ (short) = $ō$ (short) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ ch

- By joining the short vowel $\{o\}$; $ō$; ઓ (હસ્વ); ઓ (હસ્વ) to the palato-alveolar consonant $\{N\}$; ch ; ch ; ch ; ch consonant $\{N\}$; $chō$ (short); ચો (હસ્વ); ચો (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ સ્વર) $\{o\}$; $ō$; ઓ; ઓ, તાલવ્ય વ્યંજન $\{N\}$; ch ; ch ; ch ; ch ને જોડવાથી હસ્વ વ્યંજન $\{N\}$; $chō$; ચો; ચો બને છે.

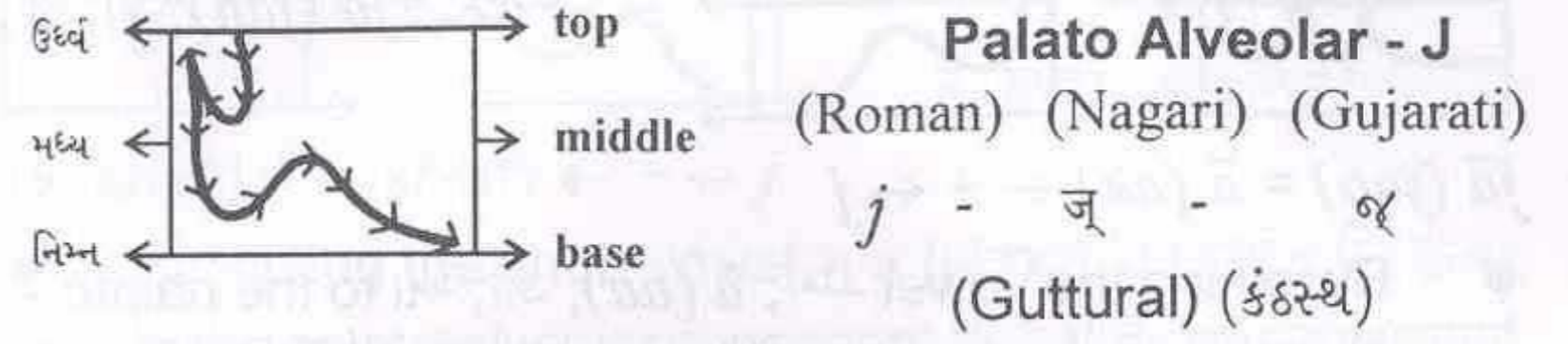

$chô$ (long) = $ô$ (long) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ ch

- By joining the long vowel $\{ô\}$; $ô$; ઓ (દીર્ઘ); ઓ (દીર્ઘ) to the palato - alveolar consonant $\{N\}$; ch ; ch ; ch ; ch (long) consonant $\{N\}$; $chô$ (long); ચો (દીર્ઘ); ચો (દીર્ઘ) will be formed.

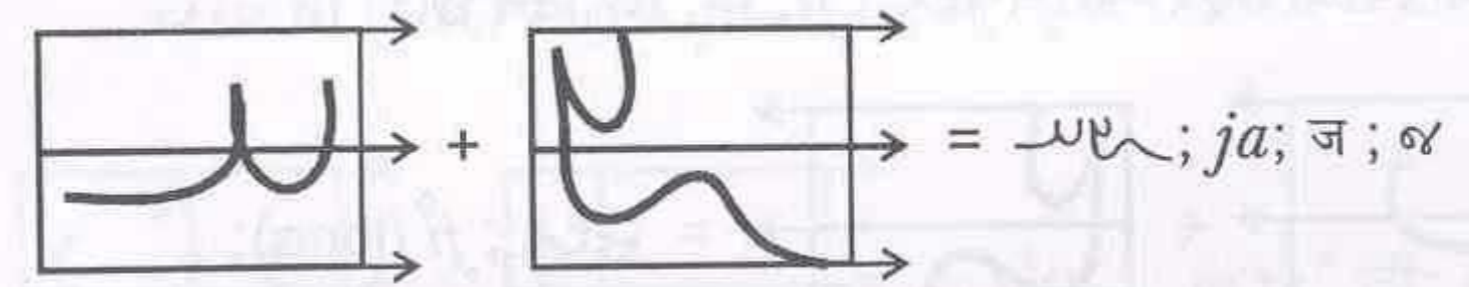

10th Consonant

- Create a half loop like curve (∩) little above the middle portion and little below the top. Come down below with a slanting big curve (∩) drawn in the middle. Extend it to the right above creating another small curve like human knee like this (∩). The figure thus created is that of a palato-alveolar consonant "j" in Avesta.

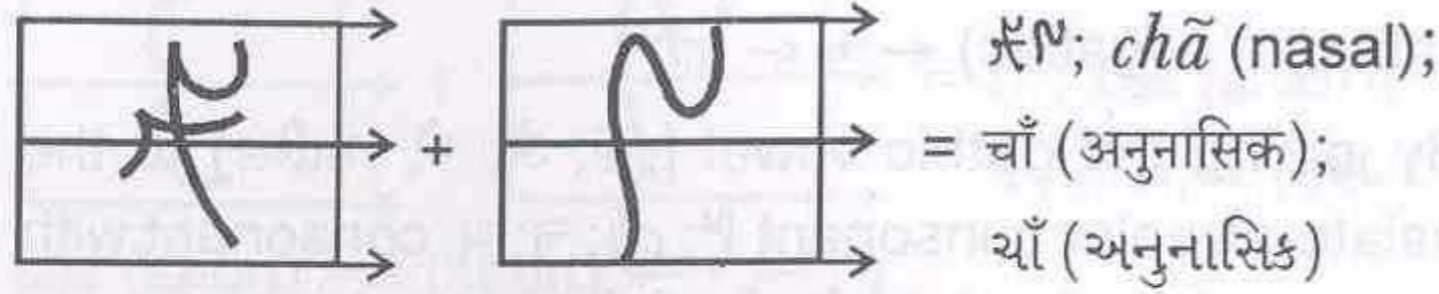
- ઉર્ધ્વ કક્ષામાં એક નાનું અર્ધ વર્તુલ (∩) આ પ્રમાણે દોરો અને (જમણેથી ડાબે) ત્યાંથી તેને નીચે સુધી એક મોટા વલયાકારમાં લંબાવો તથા મધ્યને પાર કરી તે આકૃતિને ફરી આ પ્રમાણે જમણી બાજુ લઈ જાઓ (∩) ત્યાંથી આગળ વધુ દોરો અને એક નાનો વલય બનાવીને એક સહજ વળેલી રેખા સાથે આકૃતિને પૂર્ણ કરો. આ આકૃતિ તે અવેસ્તા વ્યંજન 'જ' મૂળાક્ષરની છે.

$$ja = a \leftarrow + \leftarrow j$$

- By joining the vowel μ ; a; અ; અ to the palato - alevolar consonant ∩ ; j; જ; જ, the consonant $\mu\text{∩}$; ja; જ; જ will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) μ ; a; અ; અ તાલવ્ય, વ્યંજન ∩ ; j; જ; જ ને જોડવાથી વ્યંજન $\mu\text{∩}$; ja; જ; જ બને છે.

- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ઠ; ઠ (long); ઓ; ઓ, તાલવ્ય વ્યંજન ∩ ; ch; ચ; ચ ને લગાડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન ઠ ∩ ; chઠ; ઓ; ઓ બને છે.

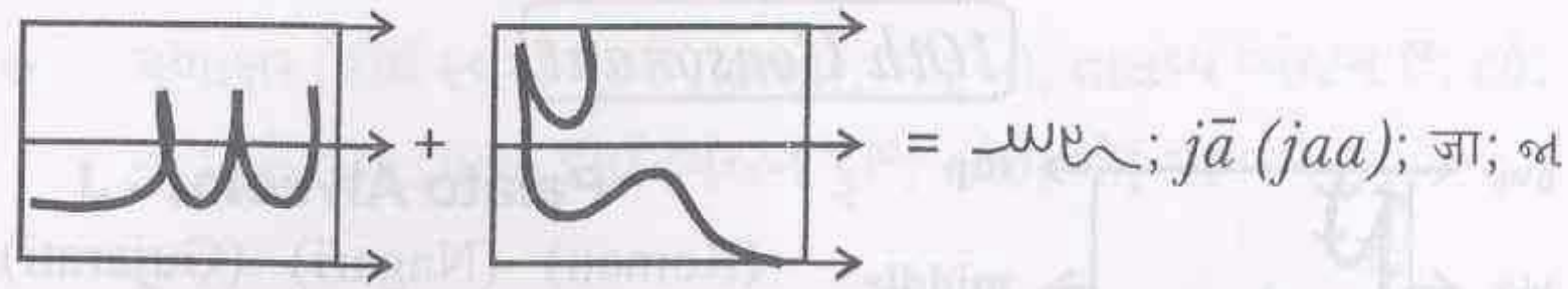

$$ch\tilde{a} \text{ (nasal)} = \tilde{a} \text{ (nasal)} \leftarrow + \leftarrow ch$$

- By joining the nasal vowel ∩ ; $\tilde{a}$; આં; આં to the palato - alveolar consonant ∩ ; ch; ચ; ચ, (nasal) consonant ∩ ; $ch\tilde{a}$ (nasal); ચાં (અનુનાસિક); ચાં (અનુનાસિક) will be formed.
- મૂળાક્ષર (અનુનાસિક સ્વર) ∩ ; $\tilde{a}$; આં; આં, તાલવ્ય વ્યંજન ∩ ; ch; ચ; ચ ને લગાડવાથી (અનુનાસિક) વ્યંજન ∩ ; $ch\tilde{a}$; ચાં; ચાં બને છે.

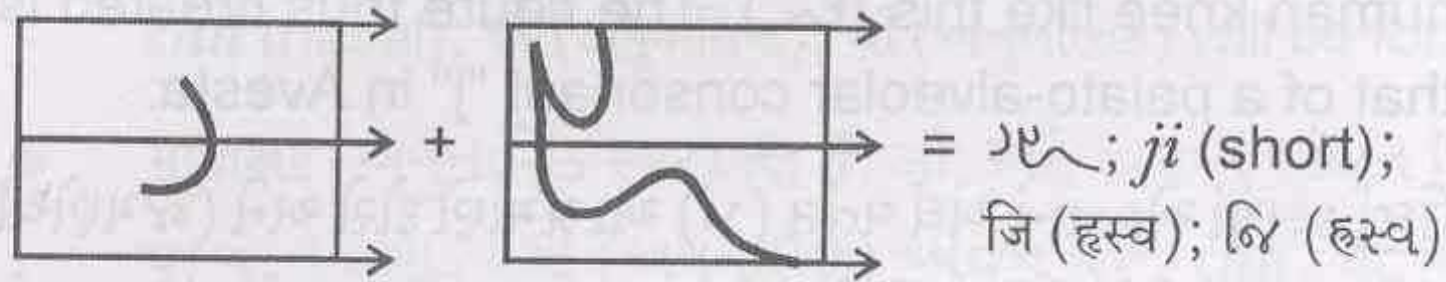
Palato Alveolar - ∩ ; ch; ચ; ચ

Generally च - cha in Vedas is to be found as चा - chā (chaa) in Gathic Avesta. Vedic Sanskrit has interrogative किम् and its equivalent in Gathic Avesta is चिम् - Chim. Avestan word चज़दाँइवदेव्यो has an equivalent in Vedic Sanskrit as चक्षस्म्य; चक्षसा.

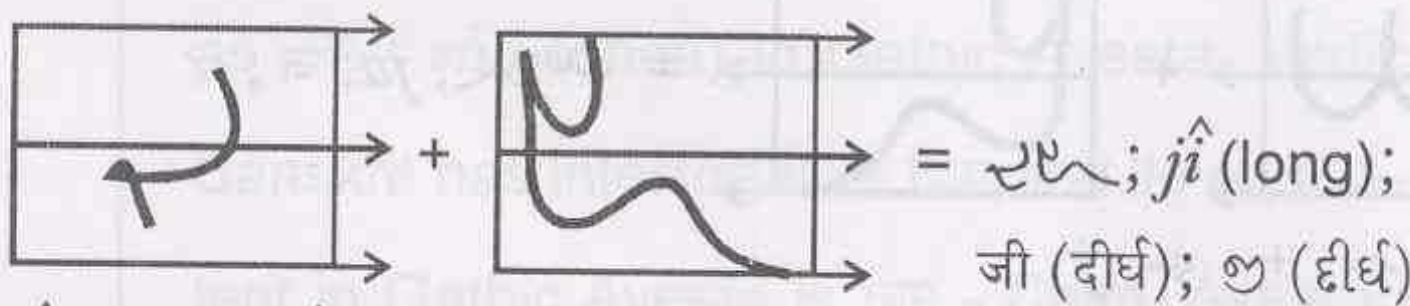
$j\bar{a} (jaa) = \bar{a} (aa) \leftarrow + \leftarrow j$

- By joining the vowel $\bar{a}$ (aa); आ; आ to the palato-alveolar consonant j ; ज; ञ, consonant $j\bar{a}$ (jaa); जा; ञ will be formed.
- भूणाक्षर (स्वर) $\bar{a}$ (aa); आ; आ, तालव्य व्यंजन j ; ज; ञ ने ञेडवाथी व्यंजन $j\bar{a}$ (jaa); जा; ञ બને છે.

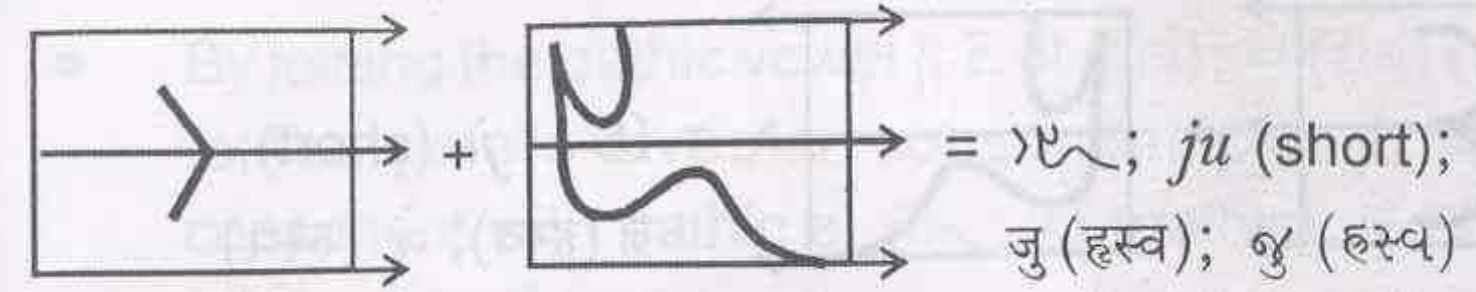
$ji \text{ (short)} = i \text{ (short)} \leftarrow + \leftarrow j$

- By joining the (short) vowel i , i (short); इ (हस्व); ए (हस्व) to the palato-alveolar consonant j ; ज; ञ, (short) consonant ji (short); जि (हस्व); ञि (हस्व) will be formed.
- भूणाक्षर (हस्व) स्वर i ; इ; ए, तालव्य व्यंजन j ; ज; ञ ने ञेडवाथी હસ્વ વ્યંજન ji ; जि; ञि બને છે.

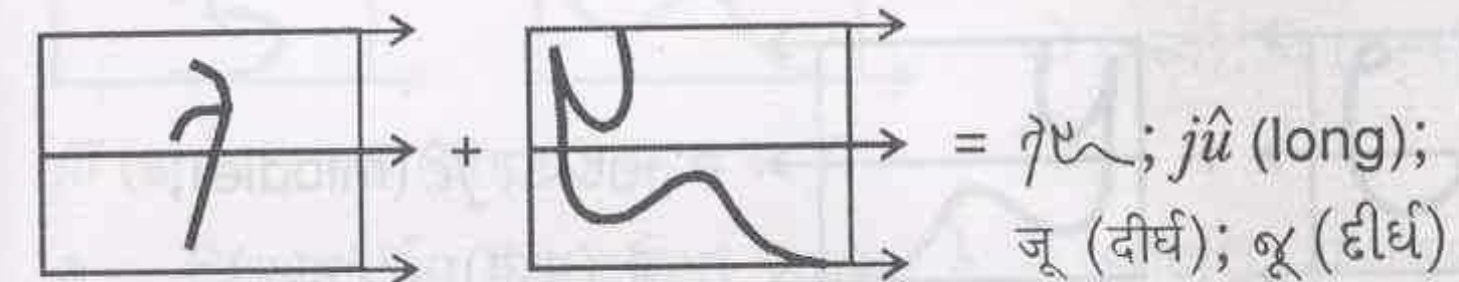
$j\hat{i} \text{ (long)} = \hat{i} \text{ (long)} \leftarrow + \leftarrow j$

- By joining the (long) vowel $\hat{i}$, $\hat{i}$ (long); ई (दीर्घ); ए (दीर्घ) to the palato-alveolar consonant j ; ज; ञ, (long) consonant $j\hat{i}$ (long); जी (दीर्घ); ञि (दीर्घ) will be formed.
- भूणाक्षर (दीर्घ) स्वर $\hat{i}$; ई; ए, तालव्य व्यंजन j ; ज; ञ ने લગાડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન $j\hat{i}$; जी; ञि બને છે.

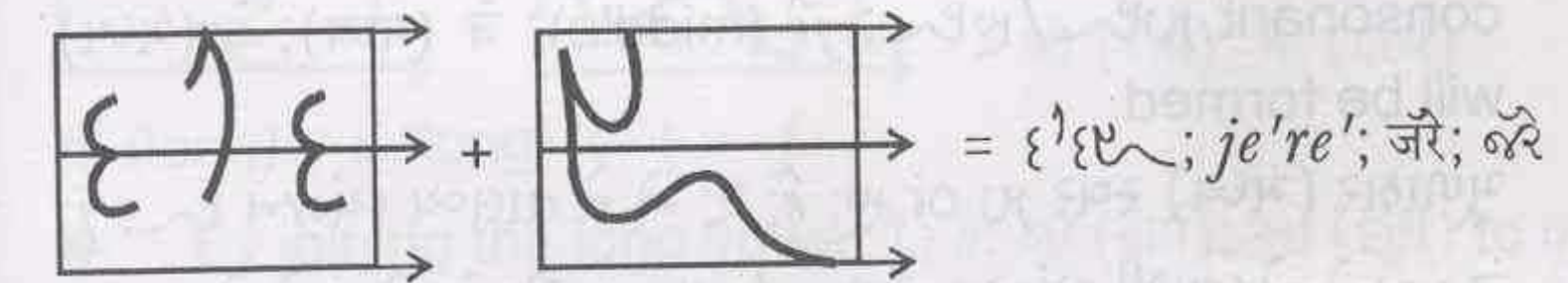
$ju \text{ (short)} = u \text{ (short)} \leftarrow + \leftarrow j$

- By joining the short vowel u ; u (short); उ (हस्व); ए (हस्व) to the palato-alveolar consonant j ; ज; ञ, consonant ju (short); जु (हस्व); ञु (हस्व) will be formed.
- भूणाक्षર (હસ્વ) સ્વર; u ; उ; ए, તાલવ્ય વ્યંજન j ; જ; ञ ને જોડવાથી હસ્વ વ્યંજન ju ; जु; ञु બને છે.

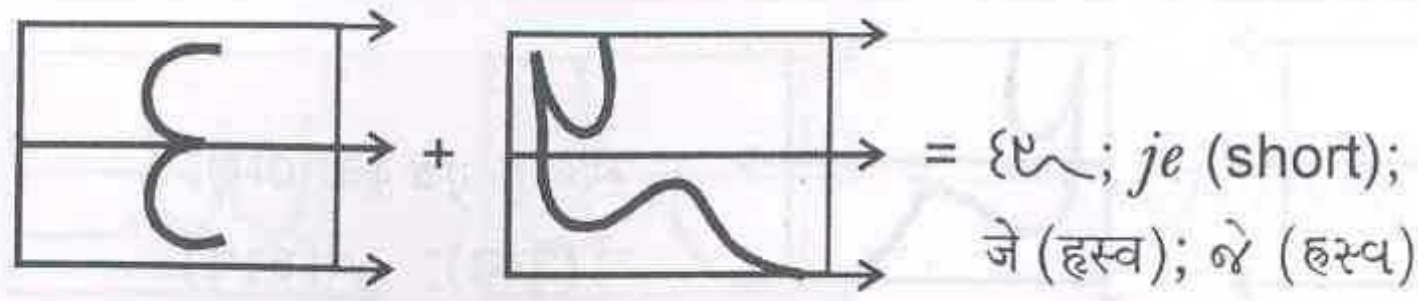
$j\hat{u} = \hat{u} \text{ (long)} \leftarrow + \leftarrow j$

- By joining the (long) vowel $\hat{u}$, $\hat{u}$ (long); ऊ (दीर्घ); ए (दीर्घ) to the palato-alveolar consonant j ; ज; ञ, (long) palato-alveolar consonant $j\hat{u}$ (long); जू (दीर्घ); ञू (दीर्घ) will be formed.
- भूणाक्षર (દીર્ઘ) સ્વર $\hat{u}$; ऊ; ए ને તાલવ્ય વ્યંજન j ; જ; ञ ને જોડવાથી (દીર્ઘ) વ્યંજન $j\hat{u}$; जू; ञू બને છે.

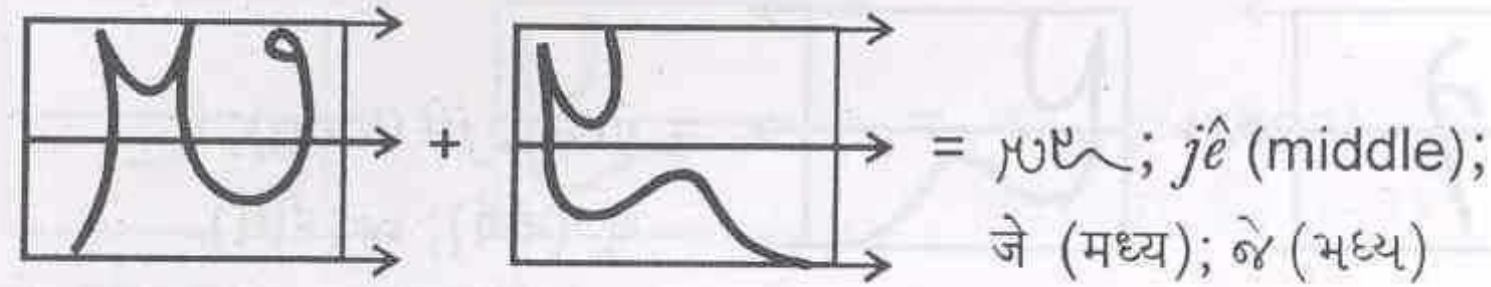
$je're' = e're' \leftarrow + \leftarrow j$

- By joining the long vowel $e're'$ (स. ऋ); $e're'$; अरे; अरे to the palato-alveolar consonant j ; ज; ञ, consonant $je're'$; जैरे; ञैरे will be formed.
- भૂणाક્ષર (સ્વર) $e're'$; अरे; अरे ને તાલવ્ય વ્યંજન j ; જ; ञ ને જોડવાથી વ્યંજન $je're'$; जैरे; ञैरे બને છે.

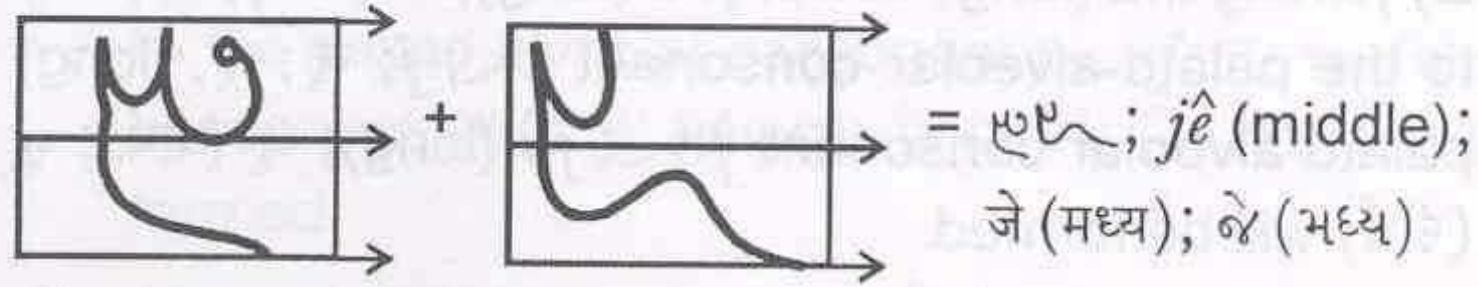
je (short) = e (short) $\leftarrow + \leftarrow j$

- By joining the short vowel e ; e ; એ (હ્રસ્વ); એ (હ્રસ્વ) to the palato-alveolar consonant j ; j ; જ; જ, consonant je (short); જે (હ્રસ્વ); જે (હ્રસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હ્રસ્વ સ્વર) e ; e ; એ, એ તાલવ્ય વ્યંજન j ; j ; જ; જ ને જોડવાથી હ્રસ્વ વ્યંજન je ; જે; જે બને છે.

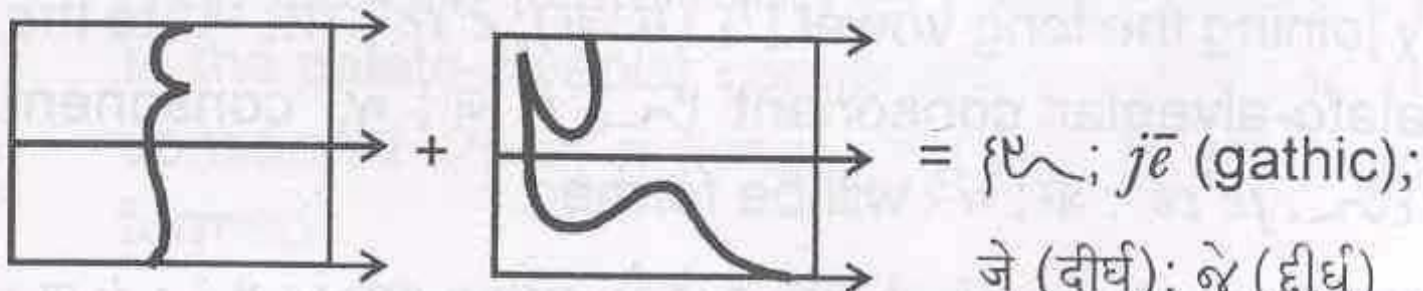
$jê$ (mid.) = $ê$ (mid.) $\leftarrow + \leftarrow j$

OR

$jê$ (mid.) = $ê$ (mid.) $\leftarrow + \leftarrow j$

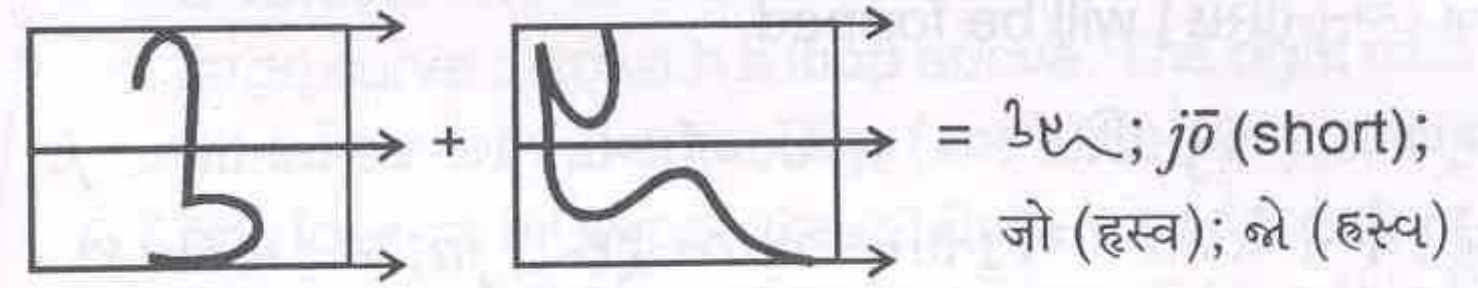
- By joining the vowel j or j ; $ê$ (middle); એ (મધ્ય); એ (મધ્ય) to the palato-alveolar consonant j ; j ; જ; જ, consonant $jê$ (middle); જે (મધ્ય); જે (મધ્ય) will be formed.
- મૂળાક્ષર (મધ્ય) સ્વર j or j ; $ê$; એ, એ ને તાલવ્ય વ્યંજન j ; j ; જ; જ ને જોડવાથી વ્યંજન $jê$; જે; જે બને છે.

$jê$ (gathic) = $ê$ (gathic) $\leftarrow + \leftarrow j$

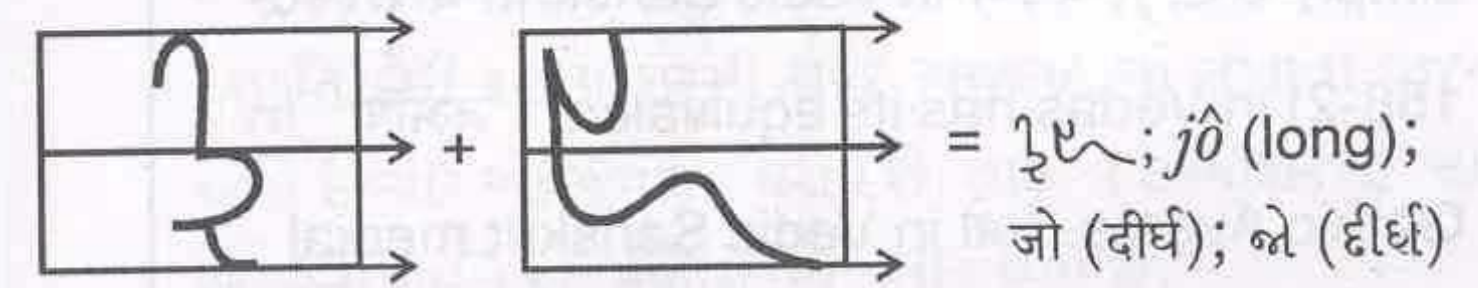
- By joining the gathic vowel j ; $ê$; એ (દીર્ઘ); એ (દીર્ઘ) (ગાથિક) to the palato-alveolar consonant j ; j ; જ; જ, consonant with gathic e , $jê$ (gathic); જે (દીર્ઘ); જે (દીર્ઘ) will be formed.

- મૂળાક્ષર સ્વર (ગાથિક); j - $ê$ (ગાથિક 'એ') એ (દીર્ઘ); એ (દીર્ઘ) ને તાલવ્ય વ્યંજન j ; j ; જ; જ ને જોડવાથી વ્યંજન $jê$; જે; જે બને છે.

$jô$ (short) = $ô$ (short) $\leftarrow + \leftarrow j$

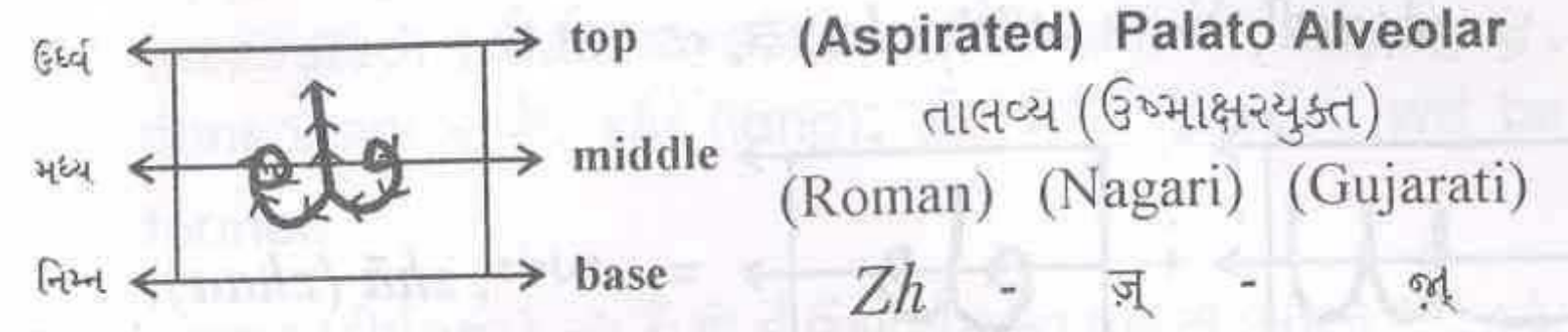
- By joining the short vowel j ; $ô$ (short); ઓ (હ્રસ્વ), ઓ (હ્રસ્વ) to the palato-alveolar consonant j ; j ; જ; જ, consonant $jô$ (short); જો (હ્રસ્વ); જો (હ્રસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હ્રસ્વ સ્વર) j ; $ô$; ઓ; ઓ ને તાલવ્ય વ્યંજન j ; j ; જ; જ ને જોડવાથી હ્રસ્વ વ્યંજન $jô$; જો; જો બને છે.

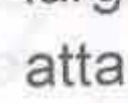
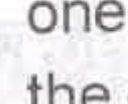
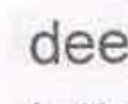

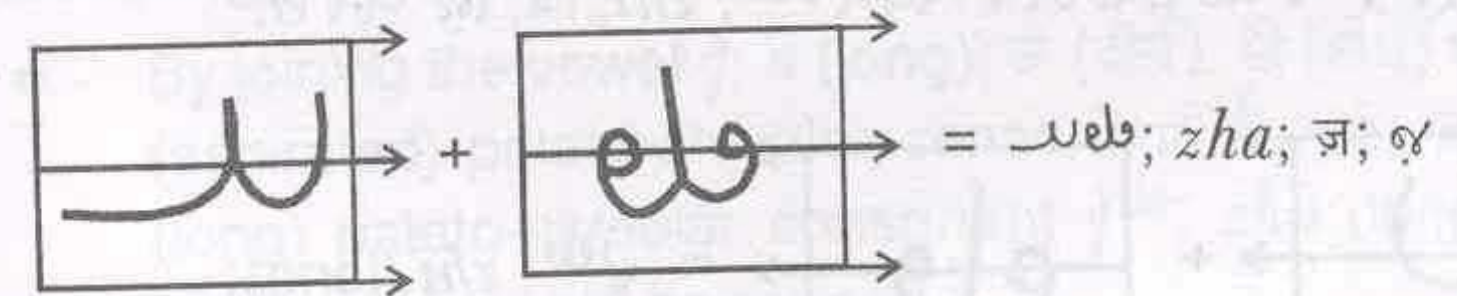
$jô$ (long) = $ô$ (long) $\leftarrow + \leftarrow j$

- By joining the long vowel j ; $ô$; ઓ (દીર્ઘ); ઓ (દીર્ઘ) to the palato-alveolar consonant j ; j ; જ; જ, (long) consonant $jô$ (long); જો (દીર્ઘ); જો (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) j ; $ô$ (long); ઓ; ઓ ને તાલવ્ય વ્યંજન j ; j ; જ; જ ને જોડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન $jô$; જો; જો બને છે.

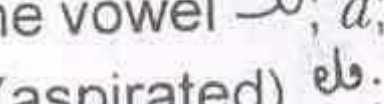
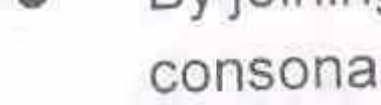
11th Consonant

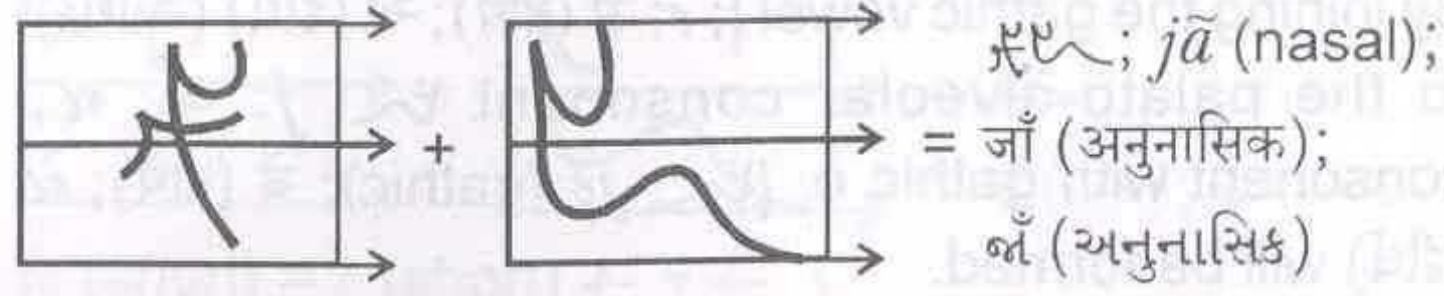

- The anchor-shaped letter looks quite ornamental. One small curve with a loop up above is on the right side of a vertical line and on the left of this vertical line is a large curve also with a loop above. The right side curve attached to the vertical line looks like this and the left one looks a bit larger like . Both joined together make the complete figure of an alphabet 'Zh' like this . The deeply pronounced 'Zh' as in 'Azure' is the sound of this letter.
- એક ઊભી રેખાની આજુબાજુ બે વલયો - જમણી બાજુ નાનો અને ડાબી બાજુ મોટો - દોરવાથી આ મૂળાક્ષર (તાલવ્ય - જ) બને છે. આ મૂળાક્ષર પણ ડાબેથી જમણે દોરાય છે. તીરાકૃતિ ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે દોરી શકાય. બન્ને બાજુના વલયોની ટોચે 'શૂન્ય' જેવા આકારનો (loop) - લૂપ દોરવાનો છે. ઉપરના વર્ણન પ્રમાણે દોરતાં આવા (જ) પ્રકારની આકૃતિ દોરી શકાય ફારસી શબ્દ અજુદાહ માં લખાતા વજન ભરેલા જનો ઉચ્ચાર આ મૂળાક્ષર ધરાવે છે. તાલવ્ય ઉષ્માક્ષર 'હ' સાથનો જ અક્ષરનો ધ્વનિ આ મૂળાક્ષરમાં પ્રતીત થાય છે.

$$zha = a \leftarrow + \leftarrow zh$$

- By joining the vowel ; a; અ; અ to the palato - alveolar consonant (aspirated) ; zh; જ; જ્, consonant ; zha; જ; જ્ will be formed.

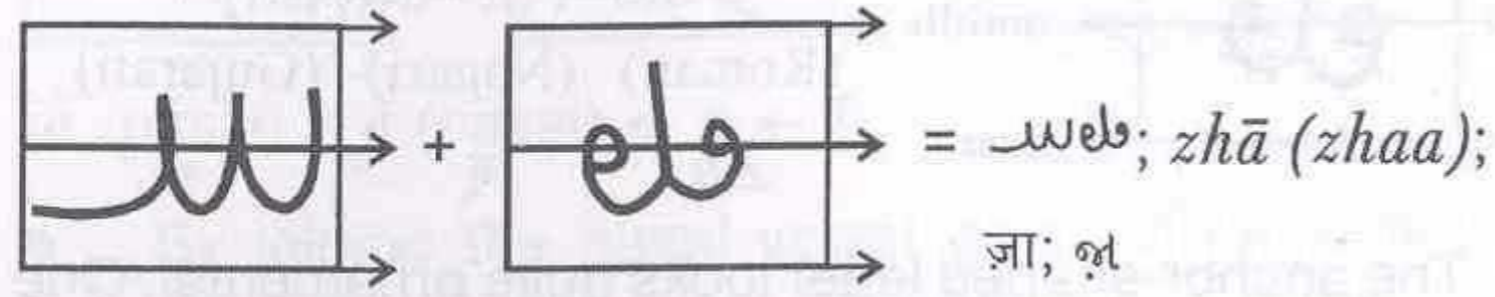
$$jã (nasal) = ã (nasal) \leftarrow + \leftarrow j$$

- By joining the nasal vowel ; ã; आँ (अनुनासिक); आँ (अनुनासिक) to the palato - alveolar consonant ; j; ज; ज; (nasal) consonant ; jã (nasal); जाँ (अनुनासिक); जाँ (अनुनासिक) will be formed.
- મૂળાક્ષર (અનુનાસિક સ્વર) ; ã; आँ; आँ, તાલવ્ય વ્યંજન ; j; ज; ज; ને જોડવાથી અનુનાસિક વ્યંજન ; jã; जाँ; जाँ બને છે.

जरत - उश्त्र (Zarath ushtra)

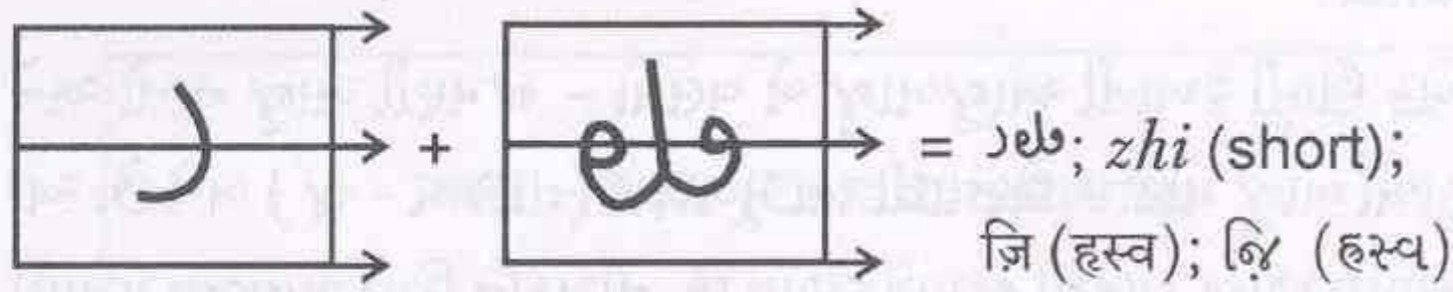
ज/झ - z - ज frequently used in Avesta is simply ; j; ज; ज in Vedic Sanskrit. जोषा (10-158-2) in Vedas has its equivalent "जऑषा" in Gathic Avesta. (ओ in Vedic Sanskrit medial - is अओ - ao - in gathic avesta). Avestan "ष्यओ" has an equivalent "च्यौ" in Vedic Sanskrit "Shyaōthana" of Gathic prime Canto Ahunavar is च्यौत्ता (8-2-33) in Vedas.

- મૂળાક્ષર (સ્વર) a ; અ; આ, તાલવ્ય વ્યંજન zh ; જ; જૂ ને જોડવાથી વ્યંજન zha ; જા; જા બને છે.

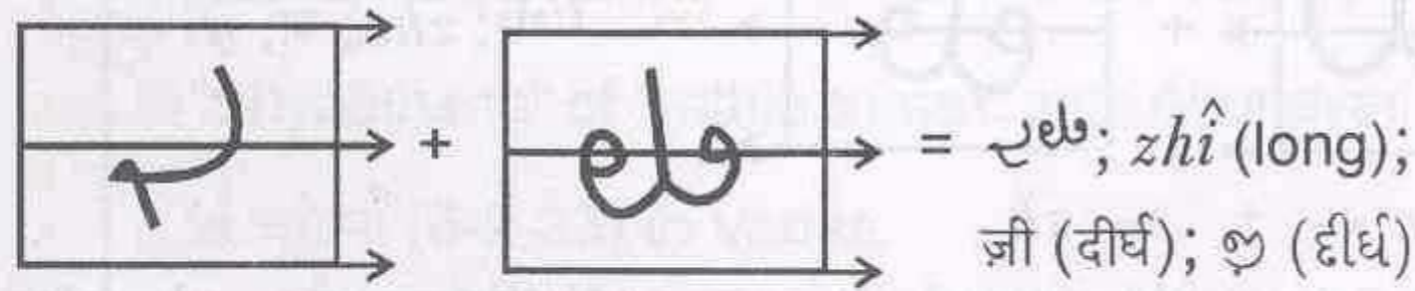
$zhā (zhaa) = ā (aa) \leftarrow + \leftarrow zh$

- By joining the vowel ā (aa); આ; આ to the (aspirated) palato - alveolar consonant zh ; જ; જૂ, consonant zha ($zhaa$); જા; જા will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) ā (aa); આ; આ તાલવ્ય વ્યંજન zh ; જ; જૂ ને જોડવાથી વ્યંજન zha ($zhaa$); જા; જા બને છે.

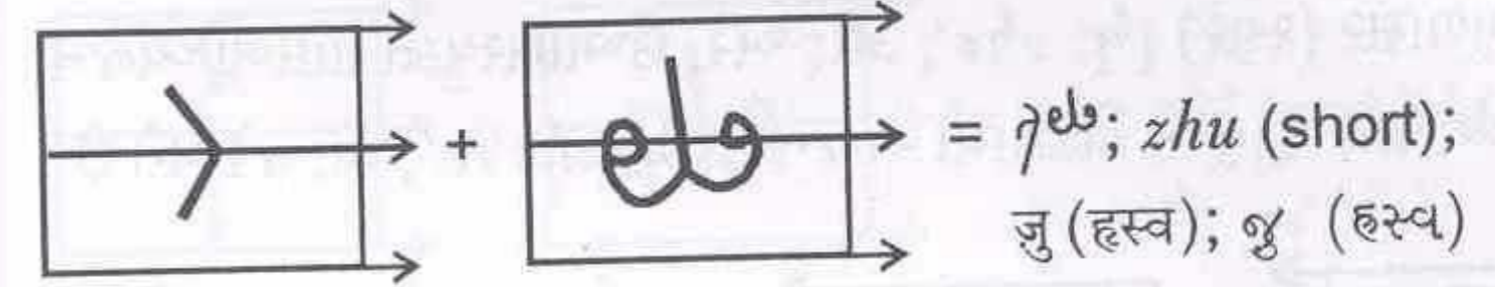
$zhi (short) = i (short) \leftarrow + \leftarrow zh$

- By joining the vowel i (short); ઇ (હસ્વ); ઇ (હસ્વ) to the (aspirated) palato-alveolar consonant zh ; જ; જૂ, (short) consonant zhi (short); જિ (હસ્વ); જિ (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર i ; ઇ; ઇ, ઉચ્ચાક્ષર યુક્ત તાલવ્ય વ્યંજન zh ; જ; જૂ ને જોડવાથી હસ્વ વ્યંજન zhi ; જિ; જિ બને છે.

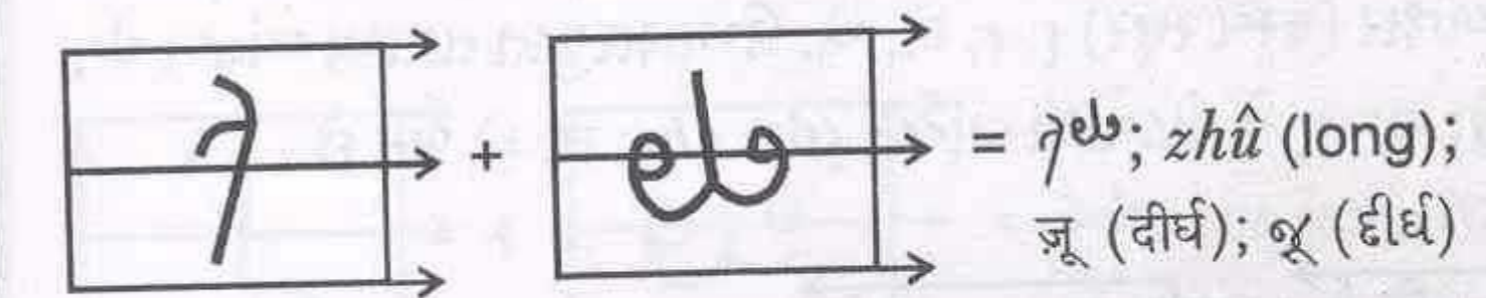
$zhi (long) = \hat{i} (long) \leftarrow + \leftarrow zh$

- By joining the vowel i (long); ઈ (દીર્ઘ); ઈ (દીર્ઘ) to the (aspirated) palato-alveolar consonant zh ; જ; જૂ, consonant zhi (long); જી (દીર્ઘ); જી (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) i ; ઈ; ઈ, ઉચ્ચાક્ષર યુક્ત તાલવ્ય વ્યંજન zh ; જ; જૂ ને જોડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન zhi ; જી; જી બને છે.

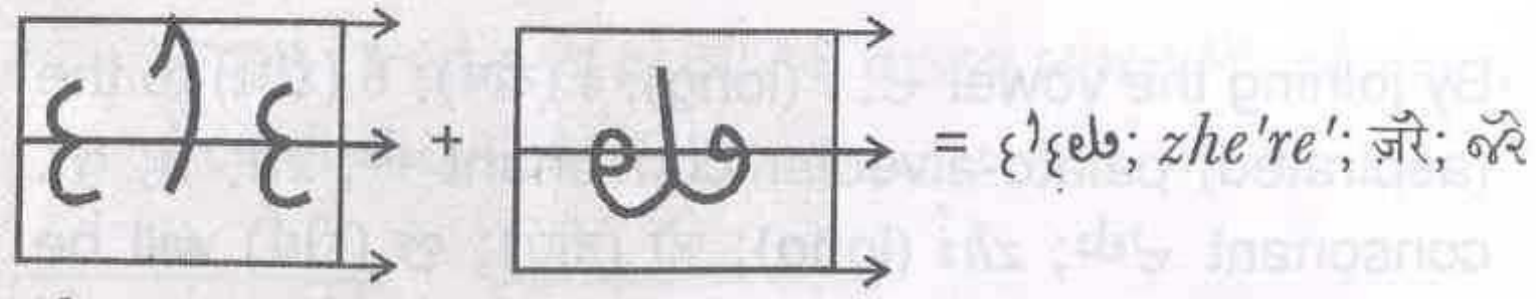
$zhu (short) = u (short) \leftarrow + \leftarrow zh$

- By joining the vowel u (short); ઊ (હસ્વ); ઊ (હસ્વ) to the (aspirated) palato - alveolar consonant zh ; જ; જૂ, (short) consonant zhu (short); જુ (હસ્વ); જુ (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર u ; ઊ; ઊ, ઉચ્ચાક્ષર યુક્ત તાલવ્ય વ્યંજન zh ; જ; જૂ ને જોડવાથી હસ્વ વ્યંજન zhu ; જુ; જુ બને છે.

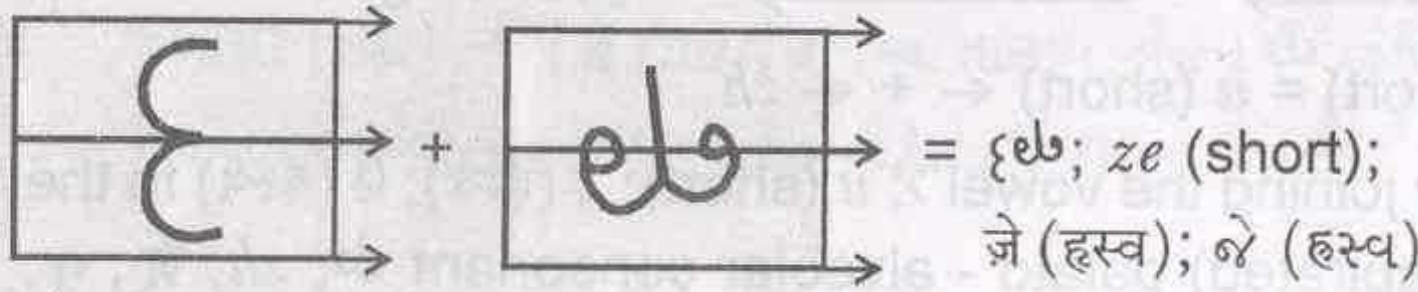
$zhu (long) = \hat{u} (long) \leftarrow + \leftarrow zh$

- By joining the vowel u (long); ઊ (દીર્ઘ); ઊ (દીર્ઘ) to the (aspirated) palato-alveolar consonant zh ; જ; જૂ, (long) palato-alveolar consonant zhu (long); જૂ (દીર્ઘ); જૂ (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) u ; ઊ; ઊ, ઉચ્ચાક્ષર યુક્ત તાલવ્ય વ્યંજન zh ; જ; જૂ ને જોડવાથી (દીર્ઘ) વ્યંજન zhu ; જૂ; જૂ બનશે.

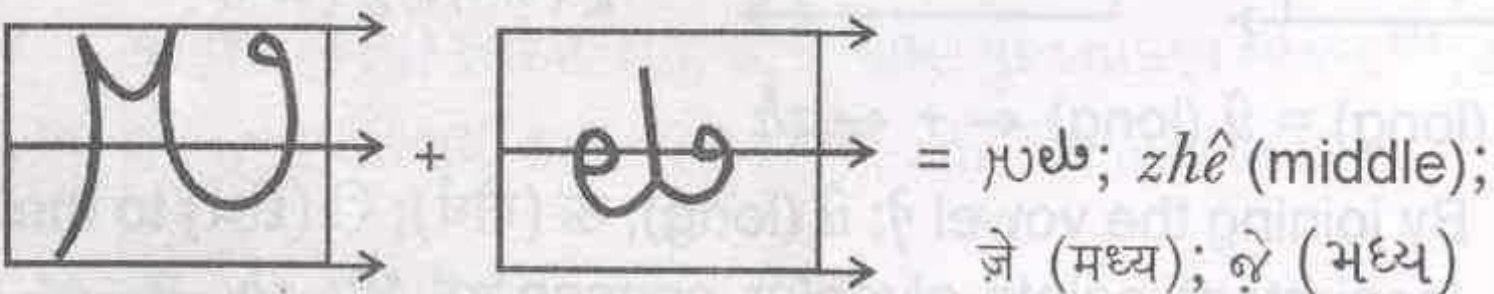
$zhe're' = e're' \leftarrow + \leftarrow zh$

- By joining the vowel ϵ (स. ऋ); $e're'$; अरे; अरे to the (aspirated) palato-alveolar consonant ϵh ; zh ; ज़; ज़, consonant ϵh ; $zhe're'$; ज़रे; ज़रे will be formed.
- मूणाक्षर (स्वर) ϵ ; $e're'$; अरे; अरे, उष्माक्षरयुक्त तालव्य व्यंजन ϵh ; zh ; ज़; ज़ ने जोडवाथी व्यंजन ϵh ; $zhe're'$; ज़रे; ज़रे બને છે.

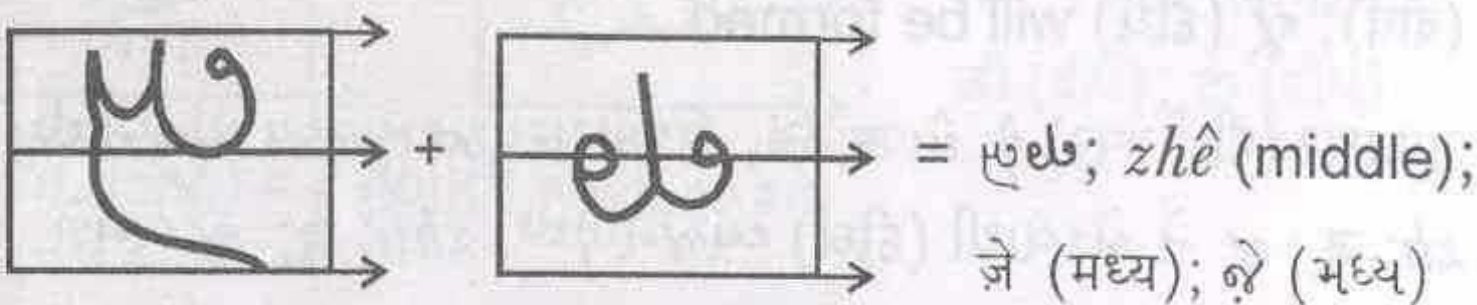

$zhe (short) = e (short) \leftarrow + \leftarrow zh$

- By joining the short vowel ϵ ; $e (short)$; એ (હસ્વ); એ (હસ્વ) to the palato-alveolar consonant ϵh ; zh ; જ़; જ़, consonant ϵh ; $zhe (short)$; જે (હસ્વ); જે (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ સ્વર) ϵ ; e ; એ, એ, ઉષ્માક્ષરયુક્ત તાલવ્ય વ્યંજન ϵh ; zh ; જ़; જ़ ને જોડવાથી વ્યંજન ϵh ; zhe ; જે; જે બને છે.

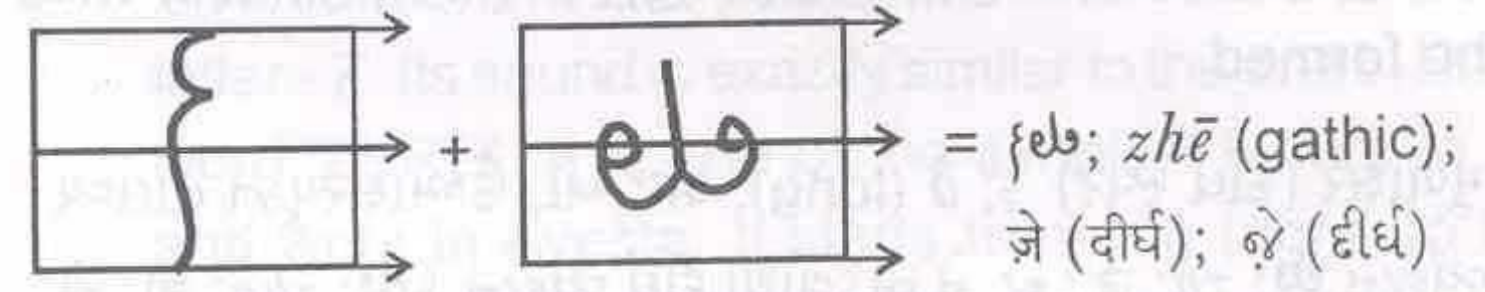

$zhê (mid.) = ê (mid.) \leftarrow + \leftarrow zh$ OR

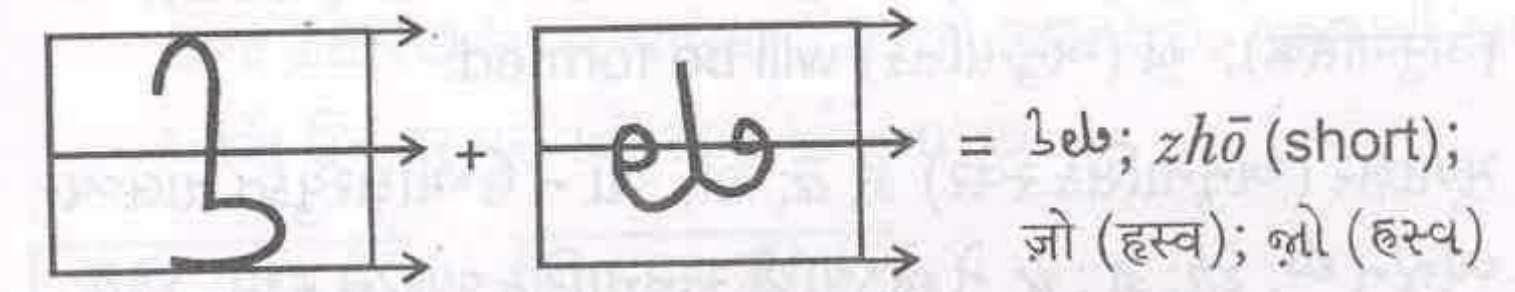
$zhê (mid.) = ê (mid.) \leftarrow + \leftarrow zh$

- By joining the vowel μ or ϵ ; $\hat{e}$ (middle); ए (मध्य); એ (મધ્ય) to the (aspirated) palato-alveolar consonant ϵh ; zh ; જ़; જ़, consonant $\mu \epsilon h$ / $\epsilon \epsilon h$; $zhê$ (middle); જે (મધ્ય); જે (મધ્ય) will be formed.
- મૂળાક્ષર (મધ્ય) સ્વર μ or ϵ ; $\hat{e}$; એ, એ, ઉષ્માક્ષરયુક્ત તાલવ્ય વ્યંજન ϵh ; zh ; જ़; જ़ ને જોડવાથી વ્યંજન $\mu \epsilon h$ / $\epsilon \epsilon h$; $zhê$; જે; જે બને છે.

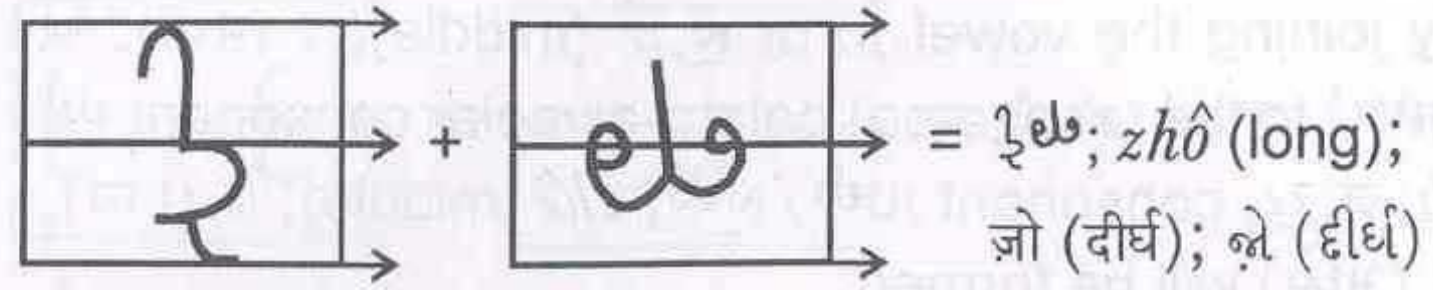
$zhē (gathic) = ē (gathic) \leftarrow + \leftarrow zh$

- By joining the gathic vowel $\bar{e}$; એ; એ (ગાથિક) to the (aspirated) palato-alveolar consonant ϵh ; zh ; જ़; જ़, consonant with gathic $\bar{e}$; $\bar{e} h$; $zhē (gathic)$; જે (દીર્ઘ); જે (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર સ્વર (ગાથિક); $\bar{e}$ (ગાથિક 'એ') એ (દીર્ઘ); એ (દીર્ઘ), ઉષ્માક્ષરયુક્ત તાલવ્ય વ્યંજન ϵh ; zh ; જ़; જ़ ને જોડવાથી વ્યંજન $\bar{e} h$; $zhē$; જે; જે બને છે.

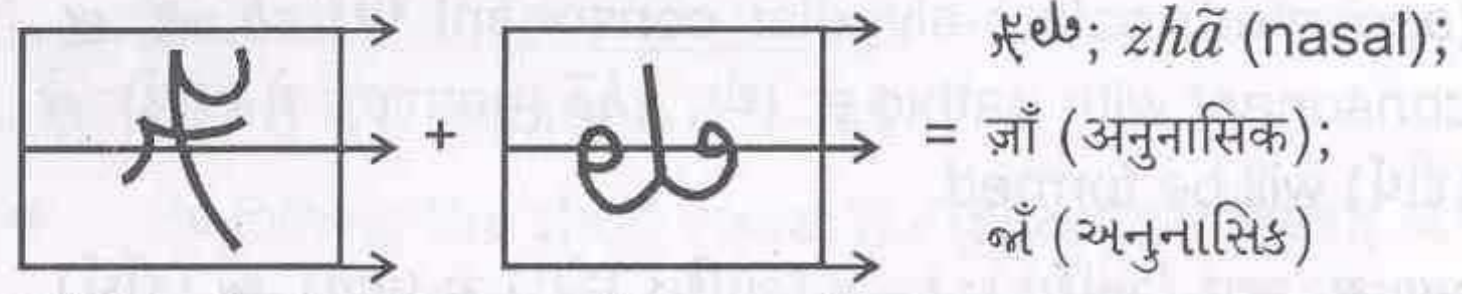
$zhō (short) = \bar{o} (short) \leftarrow + \leftarrow zh$

- By joining the short vowel $\bar{o}$; ઓ (હસ્વ); ઓ (હસ્વ) to the palato-alveolar consonant ϵh ; zh ; જ़; જ़, consonant $\bar{o} h$; $zhō (short)$; જો (હસ્વ); જો (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ સ્વર) $\bar{o}$; ઓ, ઓ, ઉષ્માક્ષરયુક્ત તાલવ્ય વ્યંજન ϵh ; zh ; જ़; જ़ ને જોડવાથી હસ્વ વ્યંજન $\bar{o} h$; $zhō$; જો; જો બને છે.

$zhô$ (long) = $ô$ (long) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ zh

- By joining the long vowel ી; ô; ओ (दीर्घ); ओ (दीर्घ) to the (aspirated) palato alveolar consonant ુ; zh; झ; ञ, (long) consonant ુ; zhô (long); जो (दीर्घ); ज्ञे (दीर्घ) will be formed.
- भूणाक्षर (दीर्घ स्वर) ી; ô (long); ओ; ओ, ઉષ્માક્ષરયુક્ત તાલવ્ય વ્યંજન ુ; zh; झ; ञ ने ङेऽवाथी दीर्घ व्यंजन ુ; zhô; जो; ज्ञे બને છે.

$zhā$ (nasal) = $ā$ (nasal) $\leftarrow$ + zh

- By joining the nasal vowel ુ; ā; आँ (अनुनासिक), आँ (अनुनासिक) to the (aspirated) palato - alveolar consonant ુ; zh; झ; ञ (nasal) consonant ુ; zhā (nasal); जाँ (अनुनासिक); ज्ञाँ (अनुनासिक) will be formed.
- भूणाक्षर (अनुनासिक स्वर) ુ; ā; आँ, आँ ने ઉષ્માક્ષરયુક્ત તાલવ્ય વ્યંજન ુ; zh; झ; ञ ने ङेऽवाथी अनुनासिक व्यंजन ુ; zhā; जाँ; ज्ञाँ બને છે.

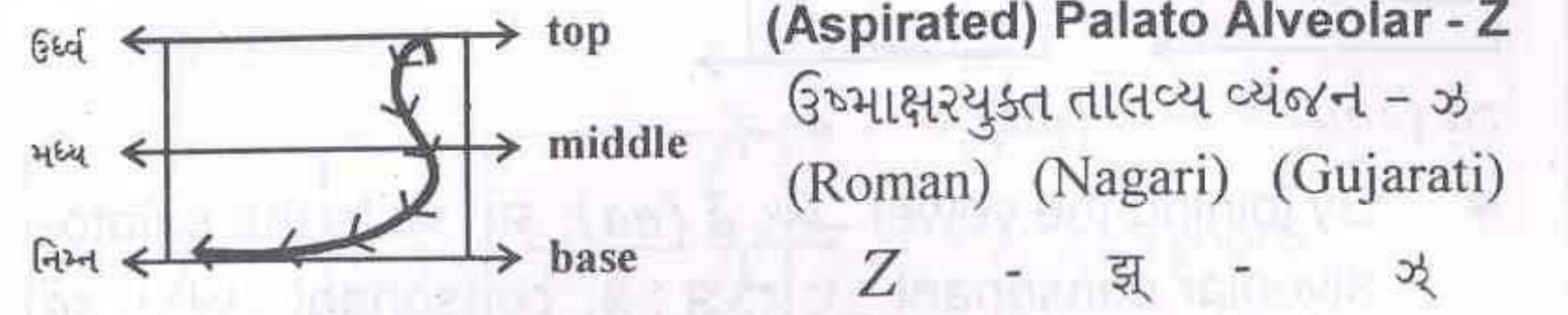
(જ - J) in Vedic Sanskrit

has an equivalent જ (જ - z) in Avesta

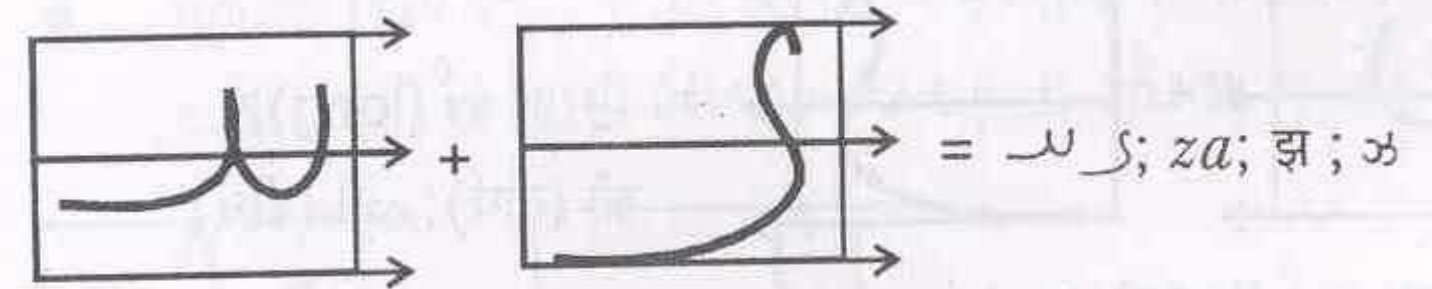
त्रय (1-140-9) of Vedas is त्रयो of Avesta &

जुष्टा (1-182-6) of Vedas is जुष्टा of Avesta.

12th Consonant

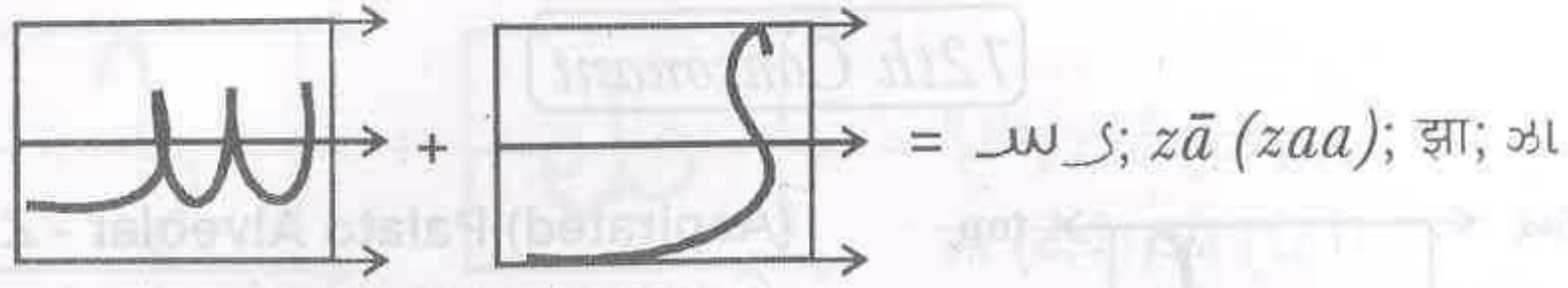

- This consonant is a palatal with the sound of English letter - Z. Its sound is exactly similar to the one in English word 'ZERO'. It is one of the simplest letters to read and write in Avesta. It starts from top (right) to base (left) upper half contains a bracket (Ꞥ) and the lower half contains the same letter extended and then going towards the base. It is to be drawn from top-right to base - left at a stretch. Whilst extended, its other half going to the base looks like (Ꞥ) this. The complete letter looks Ꞥ like this.
- ગુજરાતી ભૂણાક્ષર " " ની આકૃતિ ઉર્ધ્વ સ્તરથી (જમણેથી) શરૂ કરી મધ્ય ને ઓળંગી તેજ વલયને (ડાબે સુધી) નિમ્ન સ્તર ઉપર પૂર્ણ કરો. પૂરી આકૃતિનો આકાર આ (Ꞥ) પ્રમાણે બનશે. એનો ઉચ્ચાર અંગ્રજી શબ્દ ZERO માં વપરાયેલા "Z" ને મળતો છે. ગુજરાતી શબ્દમાં આવો ઉચ્ચાર ધરાવતો શબ્દ 'ઝંખના' છે.

zha = a $\leftarrow$ + $\leftarrow$ zh

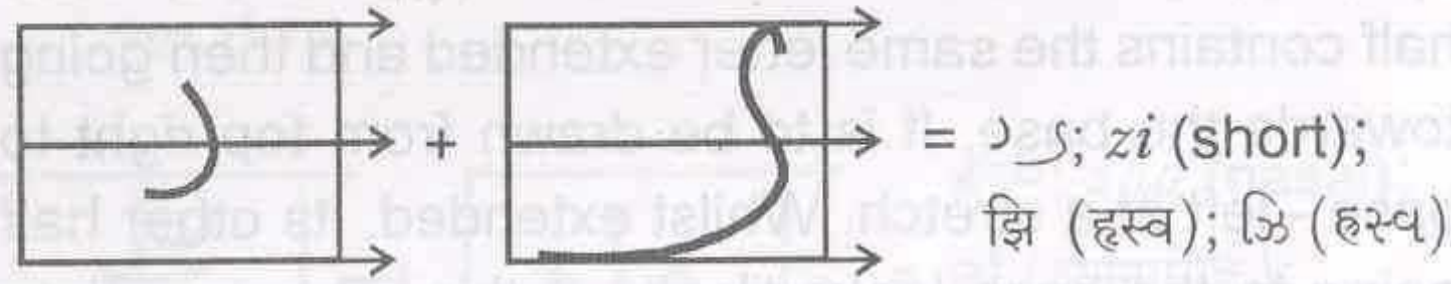
- By joining the vowel ુ; a; अ; अ to the (aspirated) palato-alveolar consonant ુ; zh; झ; ञ, consonant ુ; za; झ; ञ will be formed.
- ભૂણાક્ષર (સ્વર) ુ; a; अ; अ, ઉષ્માક્ષરયુક્ત તાલવ્ય વ્યંજન ુ; z; झ; ञ ने ङेऽवाथी व्यंजन ુ; za; झ; ञ બને છે.

$z\bar{a}$ (zaa) = $\leftarrow \bar{a}$ (aa) $\leftarrow + \leftarrow z$

- By joining the vowel $\bar{a}$ (aa); आ; आ to the palato-alveolar consonant z ; झ; ञ, consonant z ; $z\bar{a}$ (zaa); झा; झ will be formed.

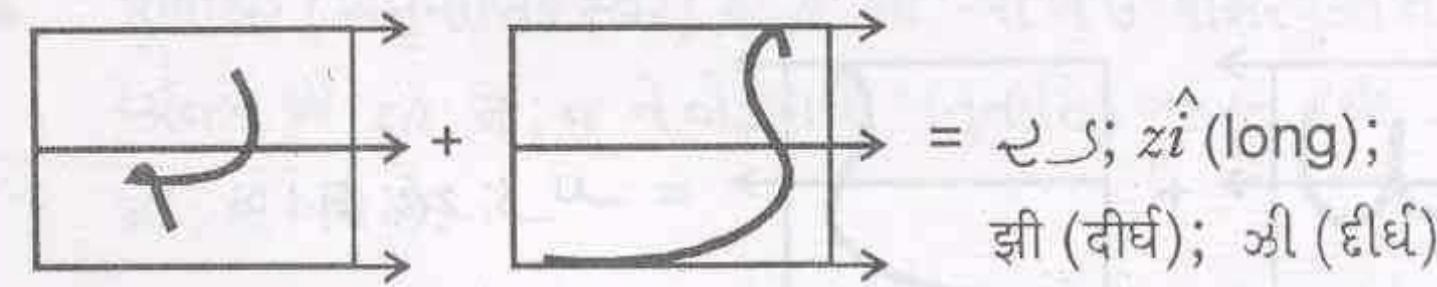
- मूणाक्षर (स्वर) $\bar{a}$ (aa); आ; आ, ઉષ્માક્ષરયુક્ત તાલવ્ય વ્યંજન z ; ઝ; જ્ ને જોડવાથી વ્યંજન z ; $z\bar{a}$ (zaa); झा; झ બને છે.

zi (short) = i (short) $\leftarrow + \leftarrow z$

- By joining the (short) vowel i ; इ; इ to the palato-alveolar consonant z ; झ; જ્, (short) consonant z ; zi (short); झि (ह्रस्व); जि (ह्रस्व) will be formed.

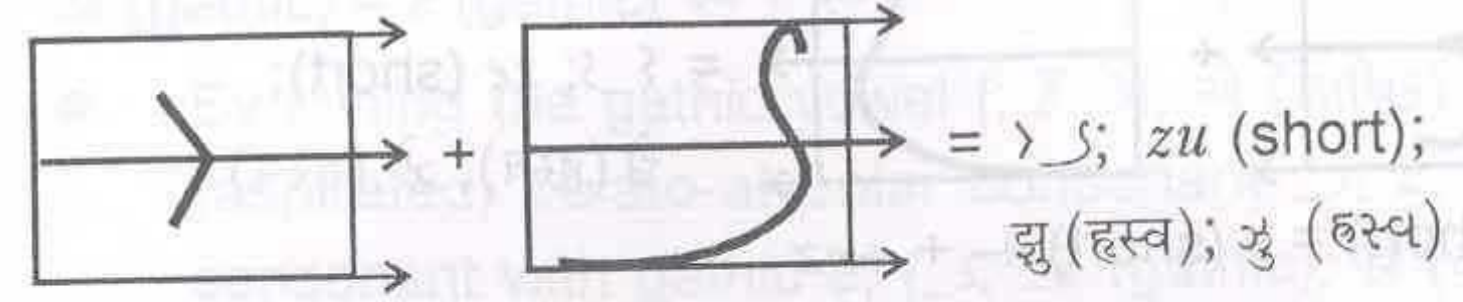
- મૂળાક્ષર (હ્રસ્વ) સ્વર i ; इ; इ, ઉષ્માક્ષરયુક્ત તાલવ્ય વ્યંજન z ; ઝ; જ્ ને જોડવાથી હ્રસ્વ વ્યંજન z ; zi ; झि; जि બને છે.

$z\hat{i}$ (long) = $\hat{i}$ (long) $\leftarrow + \leftarrow z$

- By joining the (long) vowel $\hat{i}$; ई (दीर्घ); ई (दीर्घ) to the (aspirated) palato alveolar consonant z ; झ; જ્, (long) consonant z ; $z\hat{i}$ (long); झी (दीर्घ); जी (दीर्घ) will be formed.

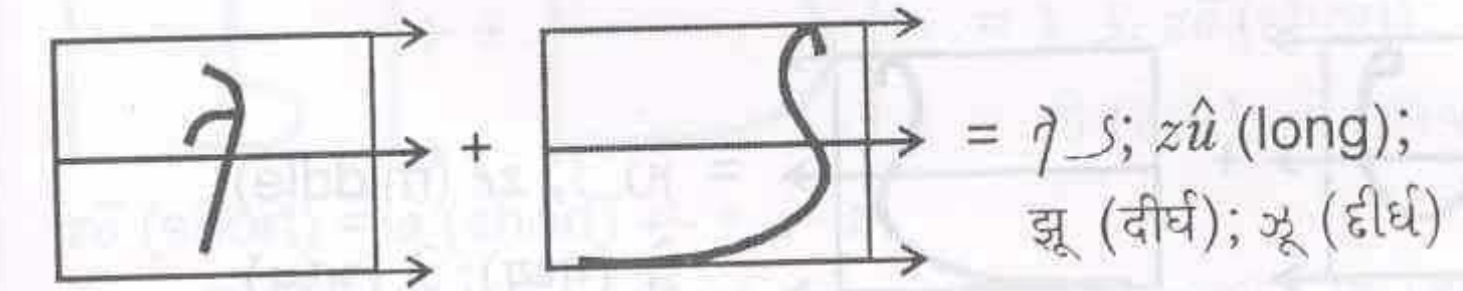
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) $\hat{i}$; ई (दीर्घ); ई (दीर्घ) ઉષ્માક્ષરયુક્ત તાલવ્ય વ્યંજન z ; ઝ; જ્ ને જોડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન z ; $z\hat{i}$; झी; जी બને છે.

zu (short) = u (short) $\leftarrow + \leftarrow z$

- By joining the short vowel u ; उ; ઉ to the (aspirated) palato-alveolar consonant z ; झ; જ્, consonant z ; zu (short); झु (ह्रस्व); जु (ह्रस्व) will be formed.

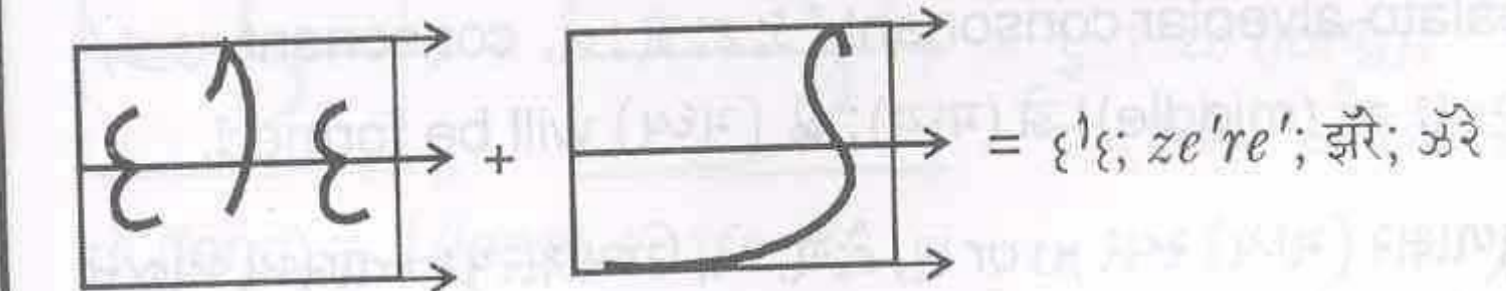
- મૂળાક્ષર (હ્રસ્વ) સ્વર; u ; उ; ઉ, ઉષ્માક્ષરયુક્ત તાલવ્ય વ્યંજન z ; ઝ; જ્ ને જોડવાથી હ્રસ્વ વ્યંજન z ; zu ; झु; जु બને છે.

$z\hat{u}$ (long) = $\hat{u}$ (long) $\leftarrow + \leftarrow z$

- By joining the (long) vowel $\hat{u}$; ऊ (दीर्घ); ऊ (दीर्घ) to the (aspirated) palato-alveolar consonant z ; झ; જ્, (long) palato-alveolar consonant z ; $z\hat{u}$ (long); झू (दीर्घ); जी (दीर्घ) will be formed.

- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) $\hat{u}$; ऊ; ऊ, ને ઉષ્માક્ષરયુક્ત તાલવ્ય વ્યંજન z ; ઝ; જ્ ને જોડવાથી (દીર્ઘ) વ્યંજન z ; $z\hat{u}$; झू; जी બને છે.

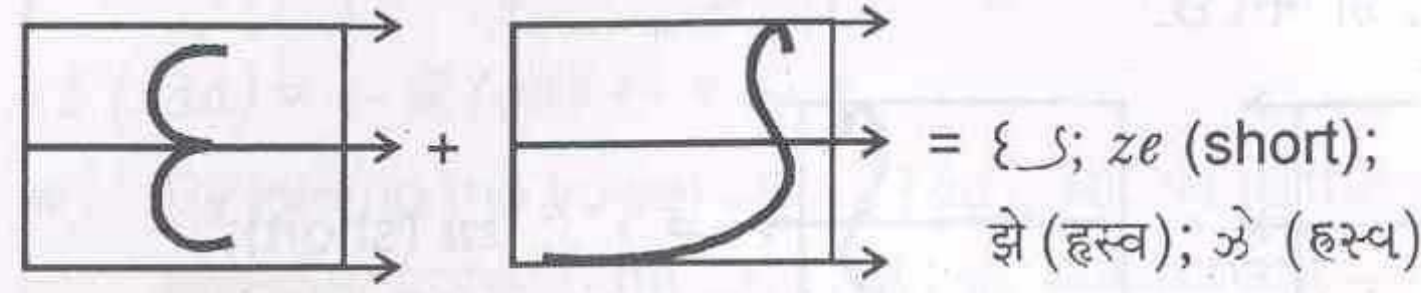

$ze're'$ = $e're'$ $\leftarrow + \leftarrow z$

- By joining the vowel e (e); e're'; और; अरे to the (aspirated) palato-alveolar consonant z ; झ; જ્, (long) consonant z ; $ze're'$; झैरे; अरे will be formed.

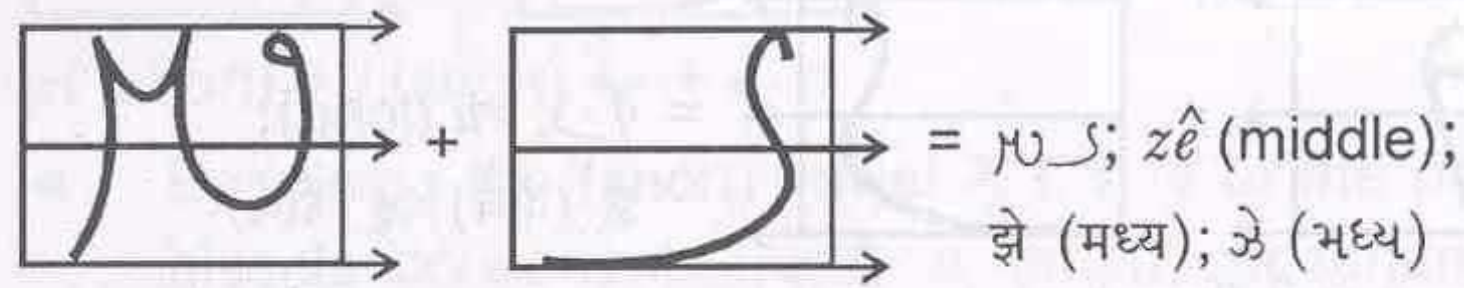

- મૂળાક્ષર (સ્વર) ઈ; e're'; ઔ; ઔને ઉષ્માક્ષરયુક્ત તાલવ્ય વ્યંજન ડ; z; ઙ; ઞ ને જોડવાથી વ્યંજન ઈ; ze're'; ઙૌ; ઔને બને છે.

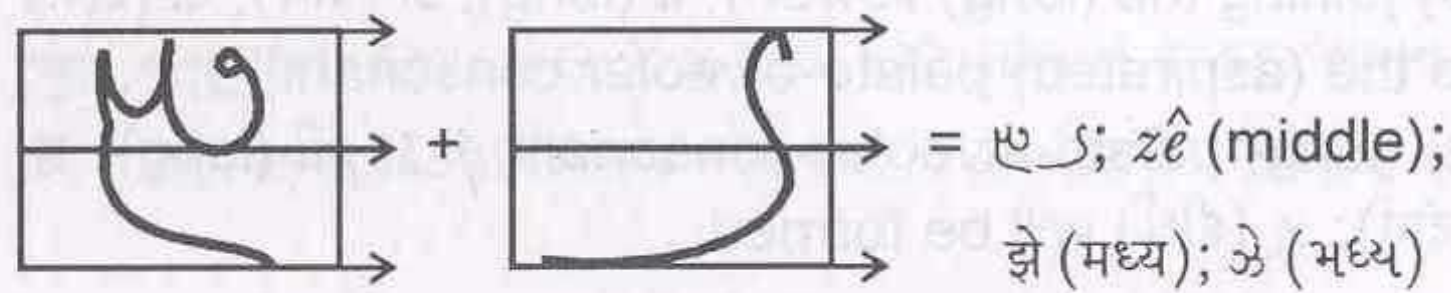

$$zhe \text{ (short)} = e \text{ (short)} \leftarrow + \leftarrow z$$

- By joining the short vowel ઈ; e (short); એ (હસ્વ); એ (હસ્વ) to the (aspirated) palato-alveolar consonant ડ; z; ઙ; ઞ, consonant ઈ; ze (short); ઙૌ (હસ્વ); એ (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ સ્વર) ઈ; e; એ; એ ઉષ્માક્ષરયુક્ત તાલવ્ય વ્યંજન ડ; z; ઙ; ઞ ને જોડવાથી હસ્વ વ્યંજન ઈ; ze; ઙૌ; એ બને છે.

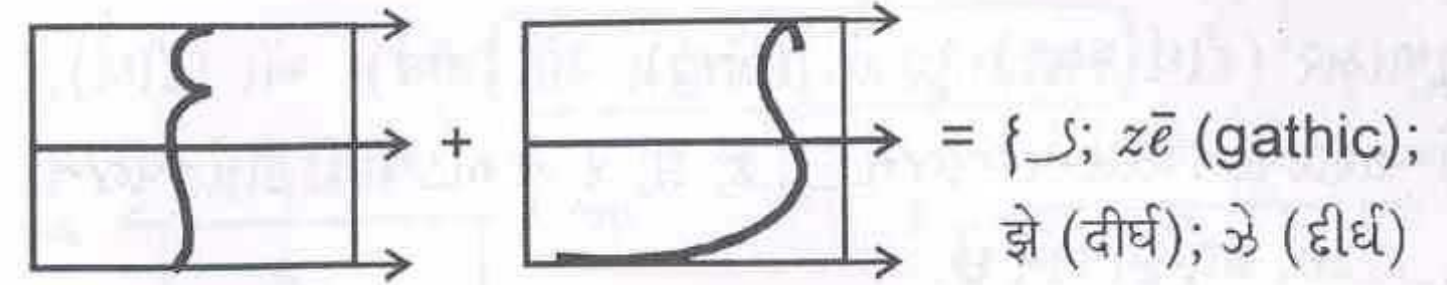

$$zê \text{ (mid.)} = ê \text{ (mid.)} \leftarrow + \leftarrow z \quad \text{OR}$$

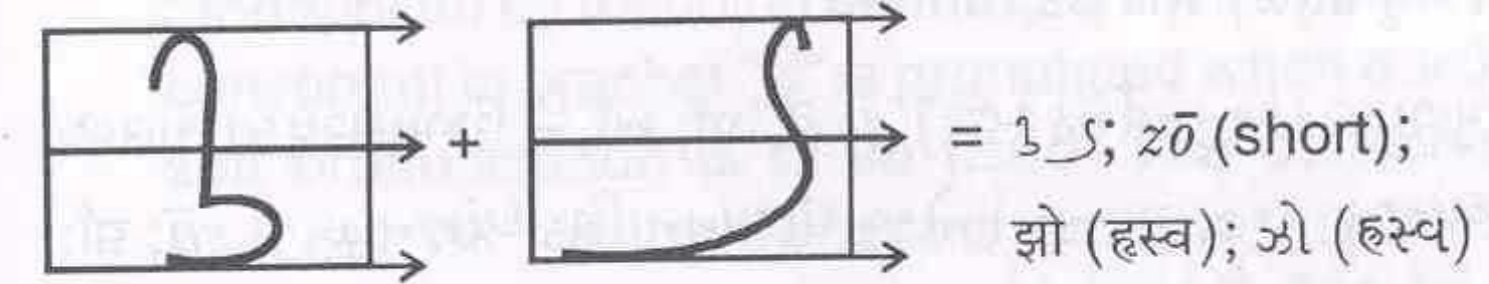
$$zê \text{ (mid.)} = ê \text{ (mid.)} \leftarrow + \leftarrow z$$

- By joining the vowel ઝ or ઞ; ê; ઈ; એ to the (aspirated) palato-alveolar consonant ડ; z; ઙ; ઞ, consonant ઝ/ઞ ડ; zê (middle); ઙૌ (મધ્ય); એ (મધ્ય) will be formed.
- મૂળાક્ષર (મધ્ય) સ્વર ઝ or ઞ; ê; ઈ; એ, ઉષ્માક્ષરયુક્ત તાલવ્ય વ્યંજન ડ; z; ઙ; ઞ ને જોડવાથી વ્યંજન ઝ/ઞ ડ; zê; ઙૌ; એ બને છે.

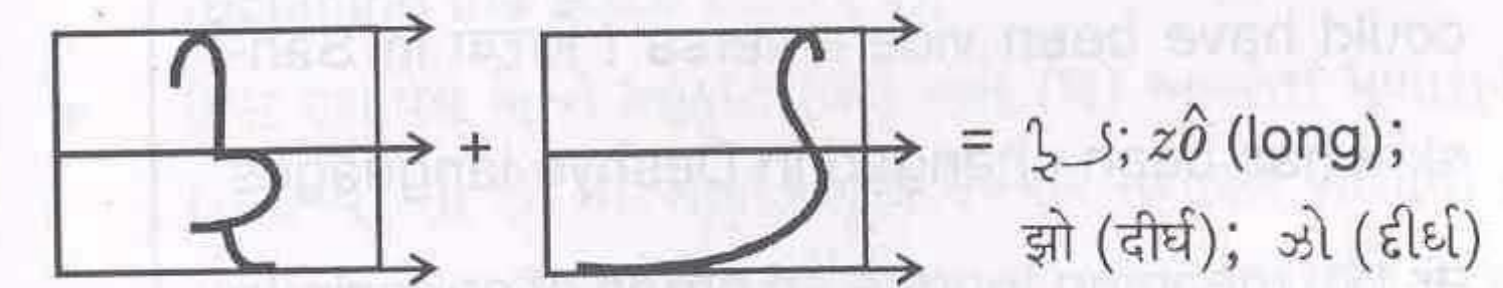
$$zē \text{ (gathic)} = ē \text{ (gathic)} \leftarrow + \leftarrow z$$

- By joining the gathic vowel ઈ; ē; એ; એ (ગાથિક) to the (aspirated) palato-alveolar consonant ડ; z; ઙ; ઞ, consonant with gathic ē, ઈ; zē (gathic); ઙૌ (દીર્ઘ); એ (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર સ્વર (ગાથિક); ઈ - ē (ગાથિક 'એ'); એ (દીર્ઘ); એ (દીર્ઘ), ઉષ્માક્ષરયુક્ત તાલવ્ય વ્યંજન ડ; z; ઙ; ઞ ને જોડવાથી વ્યંજન ઈ; zē; ઙૌ; એ બને છે.

$$zō \text{ (short)} = ō \text{ (short)} \leftarrow + \leftarrow z$$

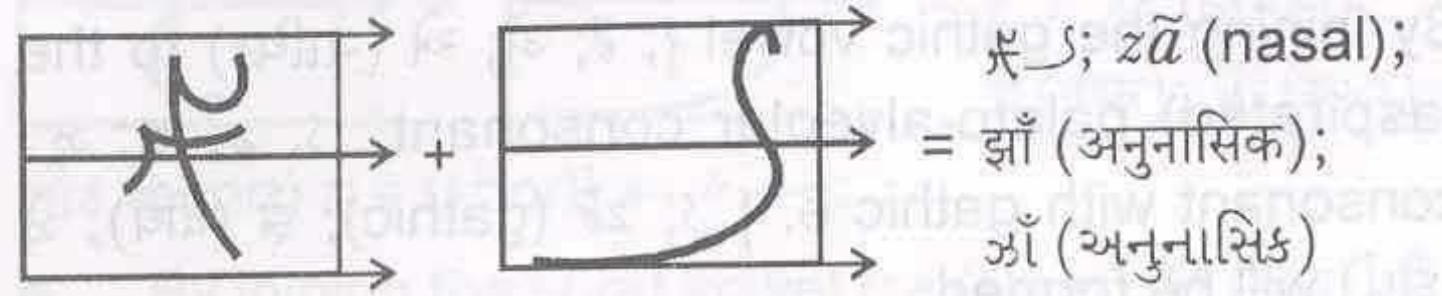
- By joining the short vowel ઝ; ō (short); ઓ (હસ્વ), ઓ (હસ્વ) to the (aspirated) palato-alveolar consonant ડ; z; ઙ; ઞ, consonant ઝ; zō (short); ઙૌ (હસ્વ); ઓ (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ સ્વર) ઝ; ō; ઓ, ઓ, ઉષ્માક્ષરયુક્ત તાલવ્ય વ્યંજન ડ; z; ઙ; ઞ ને જોડવાથી હસ્વ વ્યંજન ઝ; zō; ઙૌ; ઓ બને છે.

$$zô \text{ (long)} = ô \text{ (long)} \leftarrow + \leftarrow z$$

- By joining the long vowel ઝ; ô; ઓ (દીર્ઘ); ઓ (દીર્ઘ) to the (aspirated) palato-alveolar consonant ડ; z; ઙ; ઞ, (long) consonant ઝ; zô (long); ઙૌ (દીર્ઘ); ઓ (દીર્ઘ) will be formed.

- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ડૃ; ઠ (long); ઓ (દીર્ઘ); ઓ (દીર્ઘ), ઉષ્માક્ષરયુક્ત તાલવ્ય વ્યંજન ડ; ઝ; ઞ; ઞ ને જોડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન ડૃ; ઝઠ; ઞો; ઞો બને છે.

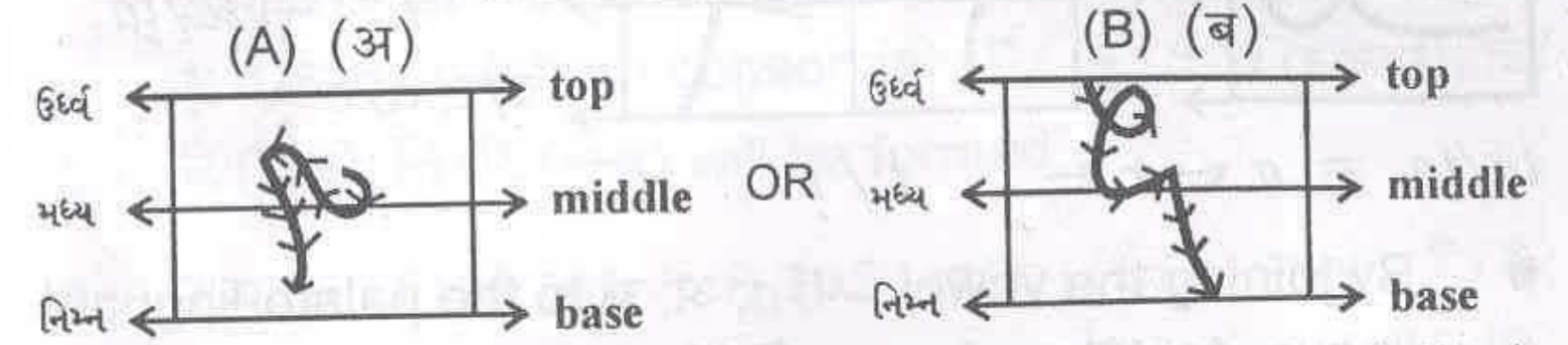
ઞાँ (nasal) = ઞાँ (nasal) ← + ← ઞ

- By joining the nasal vowel ઞ; ઞાँ; ઞાँ; ઞાँ, to the (aspirated) palato - alveolar consonant ડ; ઝ; ઞ; ઞ, (nasal) consonant ઞ ડ; ઞાँ (nasal); ઞાँ (અનુનાસિક); ઞાँ (અનુનાસિક) will be formed.
- મૂળાક્ષર (અનુનાસિક સ્વર) ઞ; ઞાँ; ઞાँ; ઞાँ, ને ઉષ્માક્ષરયુક્ત તાલવ્ય વ્યંજન ડ; ઝ; ઞ; ઞ ને જોડવાથી અનુનાસિક વ્યંજન ઞ ડ; ઞાँ; ઞાँ; ઞાँ બને છે.

જિહ્વા

This word in Sanskrit is changed through Metathesis (સ્વરવ્યત્યય) as જિહ્વા in Avesta or it could have been vice-a-versa ! જિહ્વા in Sanskrit has been changed in Deshye languages as જિભ meaning tongue an organ of speech. In English the word 'TONGUE' signifies "an organ of speech" as well as "language".

13-14th Consonants

(audible pronunciation) (to be used for soft pronunciation)
(પૂર્ણ ઉચ્ચારણ નો મૂળાક્ષર) (મૃદુ ઉચ્ચારણ માટે વપરાતો મૂળાક્ષર)
Palatal - t̪ Linguo Dental - t
તાલવ્ય - ડ જિહ્વા દંતસ્થ

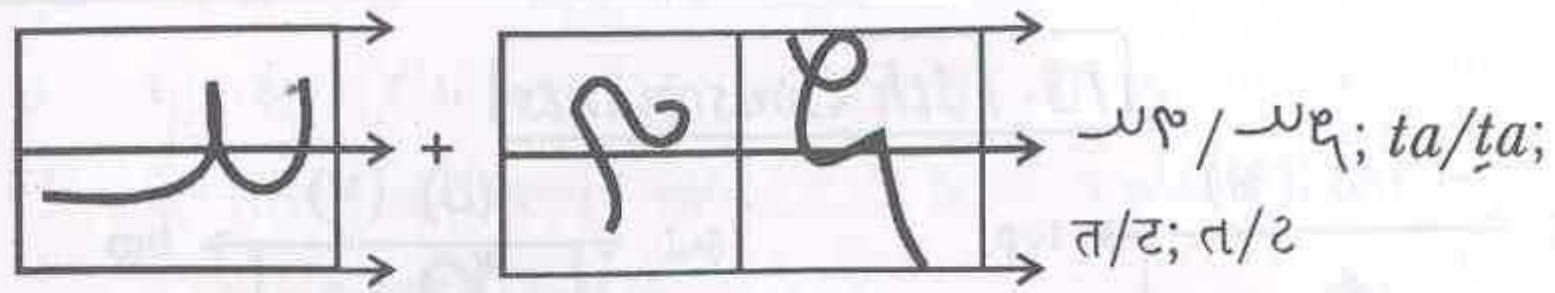
(Roman) (Nagari) (Gujarati)

t̪ - ડ/ત્ - ડ/ત્

- Both the figure (A) and (B) represent 't̪' (to be pronounced by touching the tongue to the palate). The consonant in bracket "B" is pronounced when quick and soft pronunciation is to be used. The consonant in bracket "A" is to be used completely audible pronunciation of the palatal consonant 't̪'. The figure in "A" is to be drawn with a small loop little below top, taken a bit upwards creating a hump-like curve and bringing it down in the shape of a soft curve reaching the base.

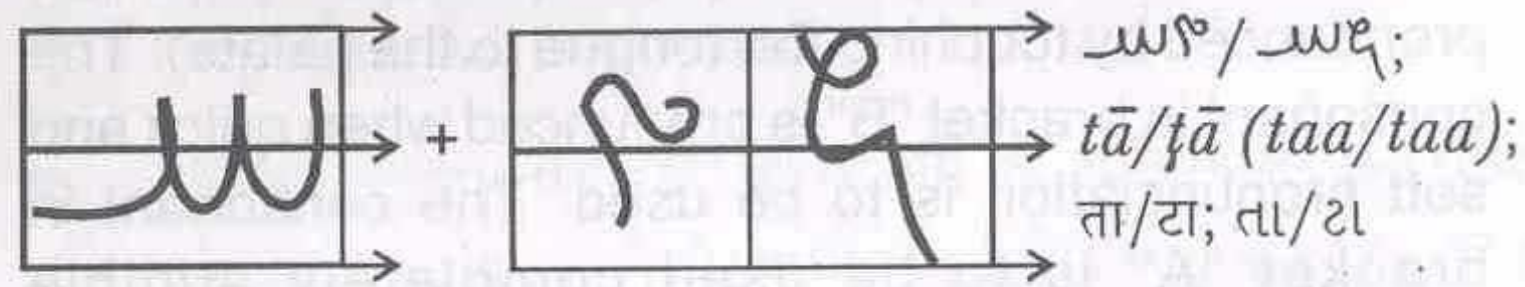
The figure in "B" is a reclining one. It is to be drawn from top with a hook like (૨) this and making a big curve (૩) is to be drawn with a hump-like curve (૪) reclining the base thus (૫).

- ઉપર દર્શાવેલ બન્ને આકૃતિ (અ) અને (બ) અવસ્તા મૂળાક્ષર "ટ" (તાલવ્ય) ની છે. અ આકૃતિ પૂર્ણ ઉચ્ચારે મૂળાક્ષર બોલાતો હોય તે માટે છે અને. મૃદુ (અથવા અર્ધ) ઉચ્ચારણ વેળાની આકૃતિ બ છે. બન્ને આકૃતિઓ ઉર્ધ્વથી શરુ કરી નિમ્ન સુધી દોરાય છે. બન્નેમાં પૂર્ણ તથા અર્ધ વલયોનો ઉપયોગ થાય છે. શરુઆત (બન્ને માં) શૂન્યથી લઈને દર્શાવ્યા પ્રમાણેના વલયો દોરી તેને નિમ્નકક્ષે પૂંછડીના આકારમાં પૂર્ણ કરવાની છે.

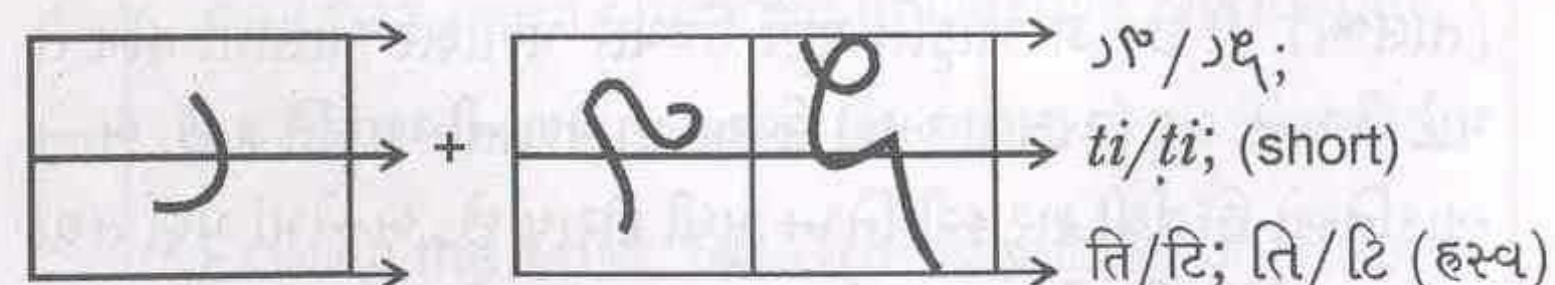
$ta/\dot{t}a = a \leftarrow + \leftarrow t/\dot{t}$

- By joining the vowel અ; a; અ; અ to the palato-lingual / linguo-dental consonant જ્ઞ/જ્ઞ; t/t; ત/ત; ત/ત (complete) consonant અજ્ઞ/અજ્ઞ; ta/ta; ત/ત; ત/ત will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) અ; a; અ; અ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન જ્ઞ/જ્ઞ; t/t; ત/ત; ત/ત ને જોડવાથી પૂર્ણ વ્યંજન અજ્ઞ/અજ્ઞ; ta/ta; ત/ત; ત/ત બને છે.

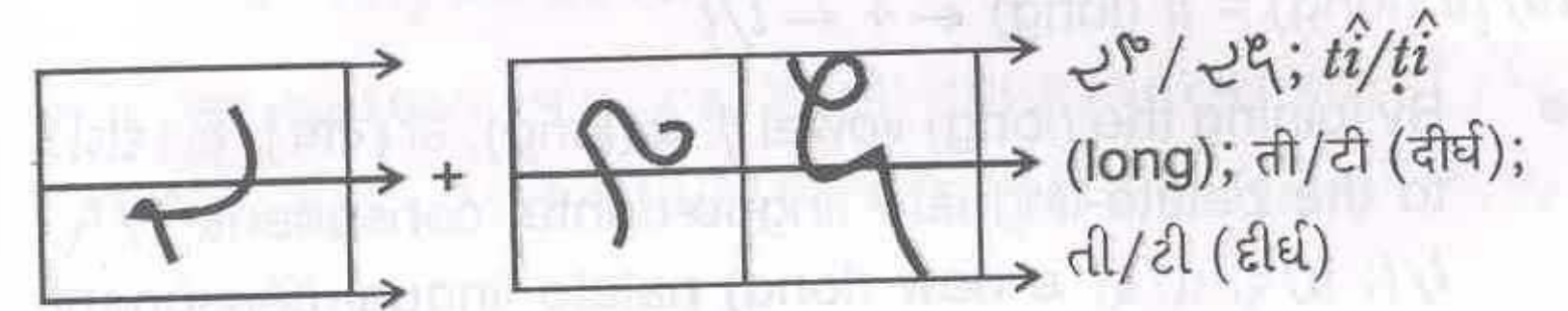
$tā/\dot{t}ā (taa) = ā (aa) \leftarrow + \leftarrow t/\dot{t}$

- By joining the vowel અ; ā (aa); આ; આ to the palato-lingual/linguo-dental consonant જ્ઞ/જ્ઞ; t/t; ત/ત; ત/ત, (full) consonant અજ્ઞ/જ્ઞ; tā (taa)/tā (taa); તા/તા; તા/તા will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) અ; ā (aa); આ; આ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન જ્ઞ/જ્ઞ; t/t; ત/ત; ત/ત ને જોડવાથી વ્યંજન અજ્ઞ/જ્ઞ; tā (taa)/tā (taa); તા/તા; તા/તા બને છે.

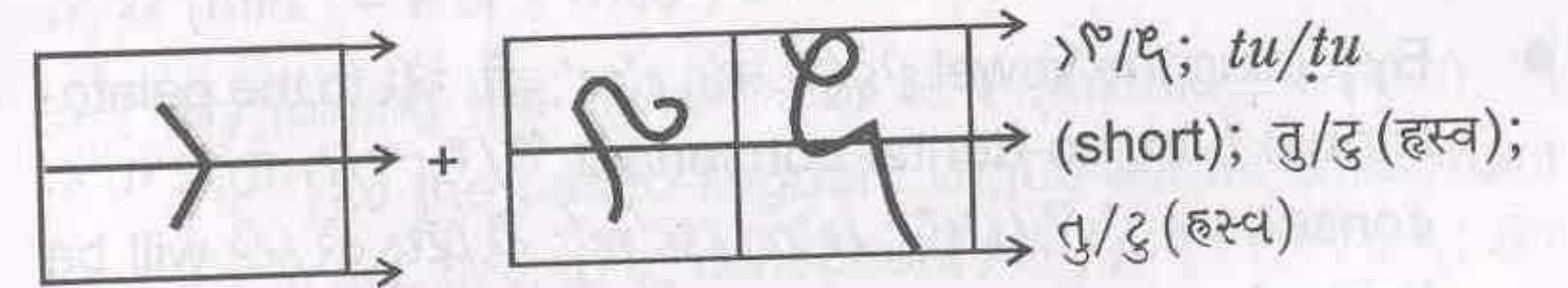
$ti/\dot{t}i (short) = i (short) \leftarrow + t/\dot{t}$

- By joining the (short) vowel ડ, i (short); ઙ (હસ્વ); ઇ (હસ્વ) to the palato-lingual / linguo-dental consonant જ્ઞ/જ્ઞ; t/t; ત/ત; ત/ત, (short) consonant ડજ્ઞ/ડજ્ઞ; ti/ti (short); તિ/તિ (હસ્વ); તિ/તિ (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર ડ; ઙ; ઇ; ઇ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન જ્ઞ/જ્ઞ; t/t; ત/ત; ત/ત ને જોડવાથી હસ્વ વ્યંજન ડજ્ઞ/ડજ્ઞ; ti/ti; તિ/તિ; તિ/તિ બને છે.

$tī/\dot{t}ī (long) = ī (long) \leftarrow + \leftarrow t/\dot{t}$

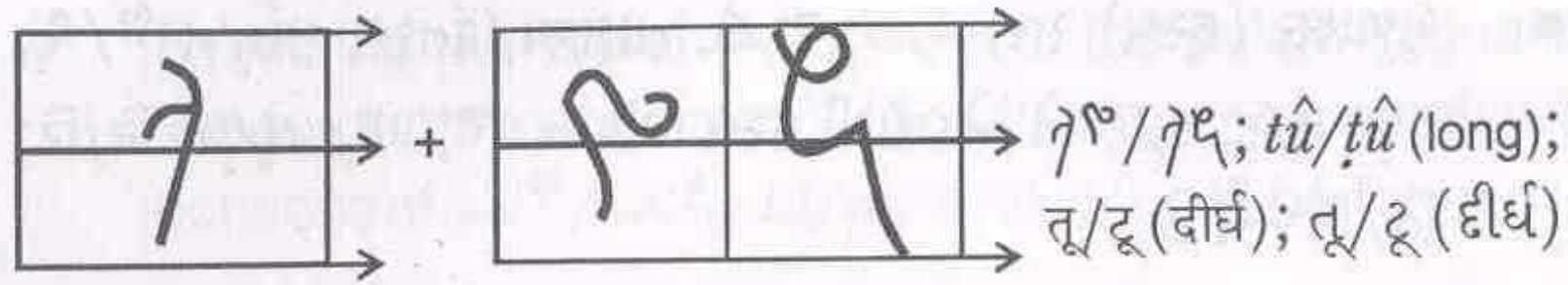
- By joining the (long) vowel ડ; ī (long); ઙ (દીર્ઘ); ઈ (દીર્ઘ) to the palato-lingual / linguo-dental consonant જ્ઞ/જ્ઞ; t/t; ત/ત; ત/ત, (long) consonant ડજ્ઞ/ડજ્ઞ; tī/tī (long); તી/તી (દીર્ઘ); તી/તી (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ડ; ī; ઙ; ઈ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન જ્ઞ/જ્ઞ; t/t; ત/ત; ત/ત ને જોડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન ડજ્ઞ/ડજ્ઞ; tī/tī; તી/તી; તી/તી બને છે.

$tu/\dot{t}u (short) = u (short) \leftarrow + \leftarrow t/\dot{t}$

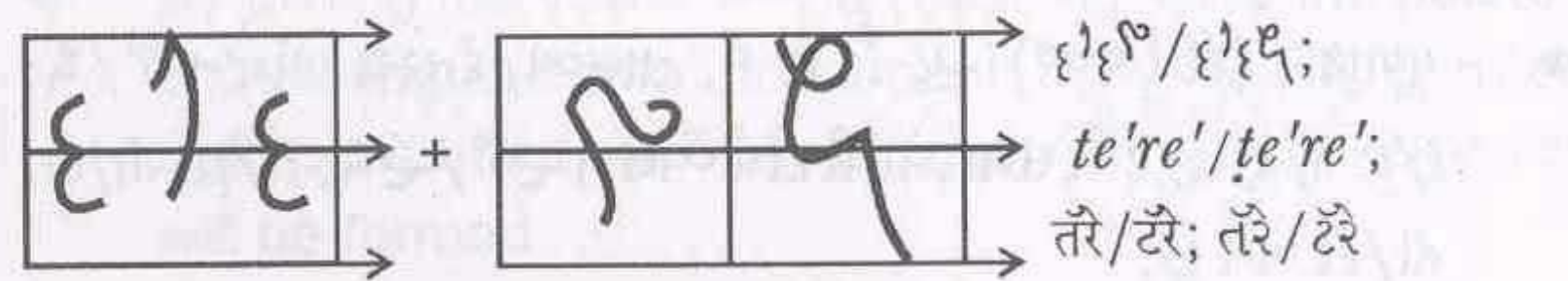
- By joining the short vowel ડ; u (short); ડ (હસ્વ); ઊ (હસ્વ) to the palato-lingual / linguo-dental consonant જ્ઞ/જ્ઞ; t/t; ત/ત; ત/ત, consonant ડજ્ઞ/ડજ્ઞ; tu/tu (short); તુ/તુ (હસ્વ); તુ/તુ (હસ્વ) will be formed.

- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર; ય; u; ડ; ઊ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન જ્/ઢ; ત/ત; ત્/ત્; ત્/ત્ ને જોડવાથી હસ્વ વ્યંજન યજ્/યઢ; tu/tu; તુ/ડ; તુ/ડ બને છે.

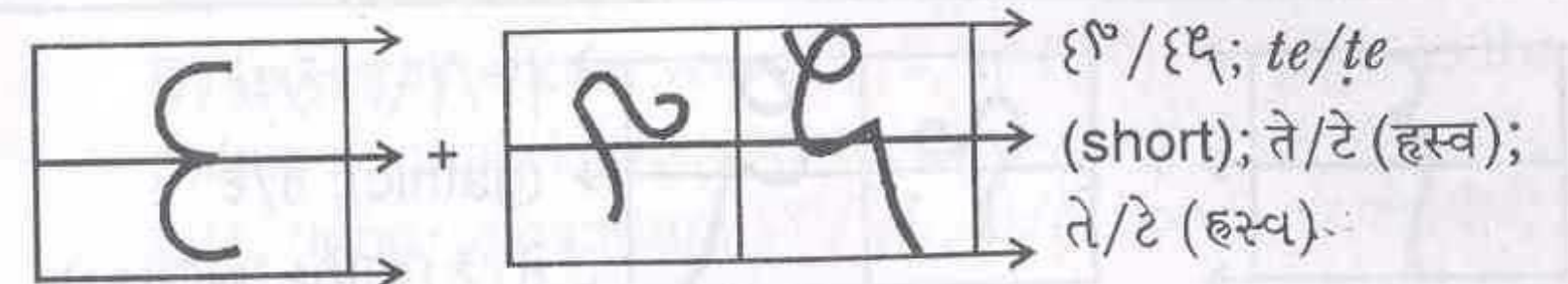
$tû/tû$ (long) = $û$ (long) $\leftarrow + \leftarrow t/t$

- By joining the (long) vowel u ; $û$ (long); ડ (દીર્ઘ); ઊ (દીર્ઘ) to the palato-lingual / linguo-dental consonant જ્/ઢ; ત/ત; ત્/ત્, a new (long) palato lingual consonant યજ્/યઢ; $tû/tû$ (long); તૂ/ટૂ (દીર્ઘ); તૂ/ટૂ (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ય; ઊ; ડ; ઊ ને તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન જ્/ઢ; ત/ત; ત્/ત્; ત્/ત્ ને જોડવાથી (દીર્ઘ) વ્યંજન યજ્/યઢ; $tû/tû$; તૂ/ટૂ; તૂ/ટૂ બને છે.

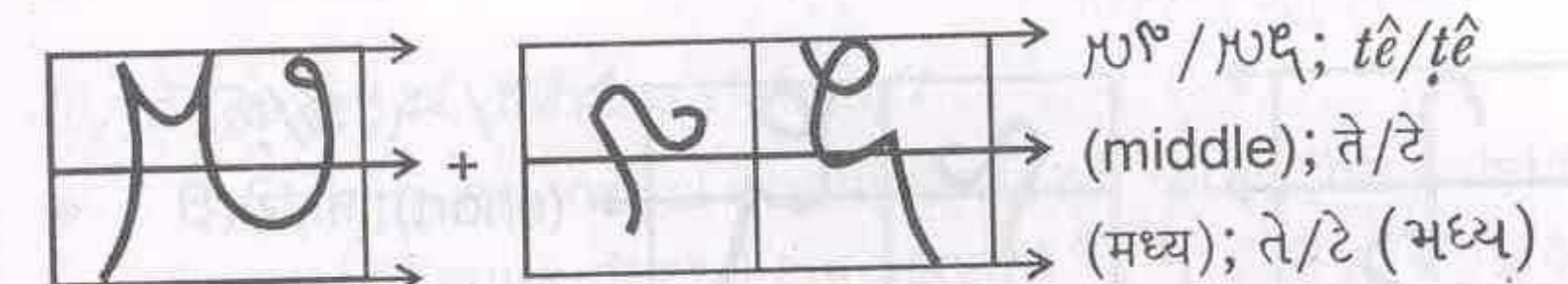
$te're'/te're'$ = $e're'$ $\leftarrow + \leftarrow t/t$

- By joining the vowel ઈ (સ. ઋ); $e're'$; ઐ; ઐ to the palato-lingual / linguo-dental consonant જ્/ઢ; ત/ત; ત્/ત્, consonant ઈજ્/ઈઢ; $te're'/te're'$; તે/ટે; તે/ટે will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) ઈ; $e're'$; (સં. ઋ) ઐ; ઐ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન જ્/ઢ; ત/ત; ત્/ત્ ને જોડવાથી વ્યંજન ઈજ્/ઈઢ; $te're'/te're'$; તે/ટે; તે/ટે બને છે.

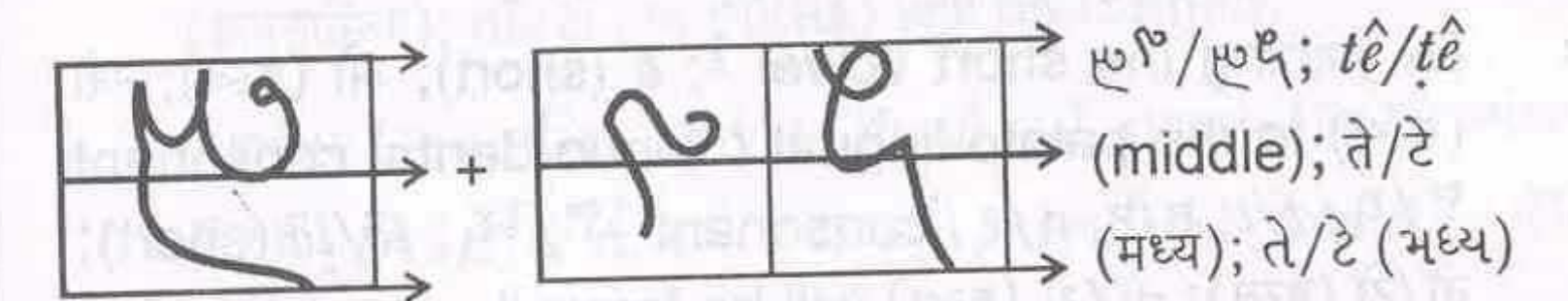

te/te (short) = e $\leftarrow + \leftarrow t/t$

- By joining the short vowel ઈ; e (short); એ (હસ્વ); એ (હસ્વ) to the palato-lingual / linguo-dental consonant જ્/ઢ; ત/ત; ત્/ત્, consonant ઈજ્/ઈઢ; te/te (short); તે/ટે (હસ્વ); તે/ટે (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ સ્વર) ઈ; e ; એ; એ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન જ્/ઢ; ત/ત; ત્/ત્; ત્/ત્ ને જોડવાથી હસ્વ વ્યંજન ઈજ્/ઈઢ; te/te ; તે/ટે; તે/ટે બને છે.

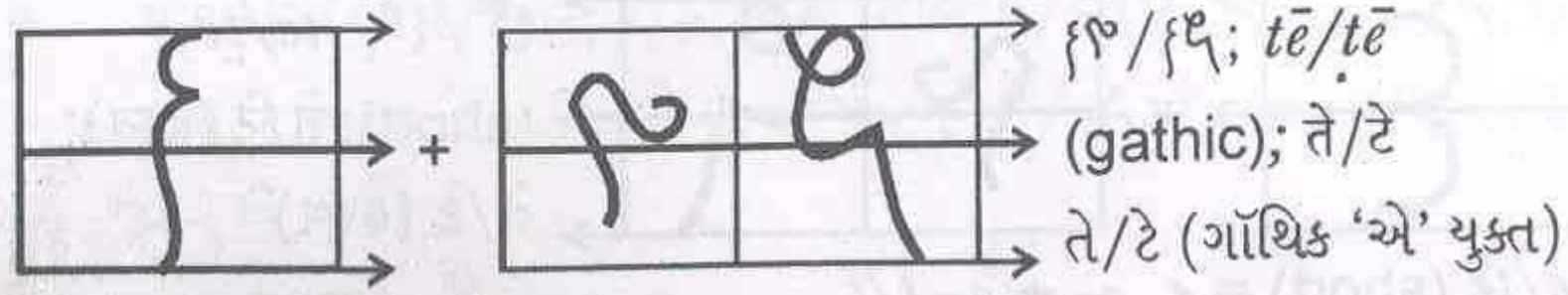

$tê/tê$ (mid.) = $ê$ or $ê$ (mid.) $\leftarrow + \leftarrow t/t$ OR

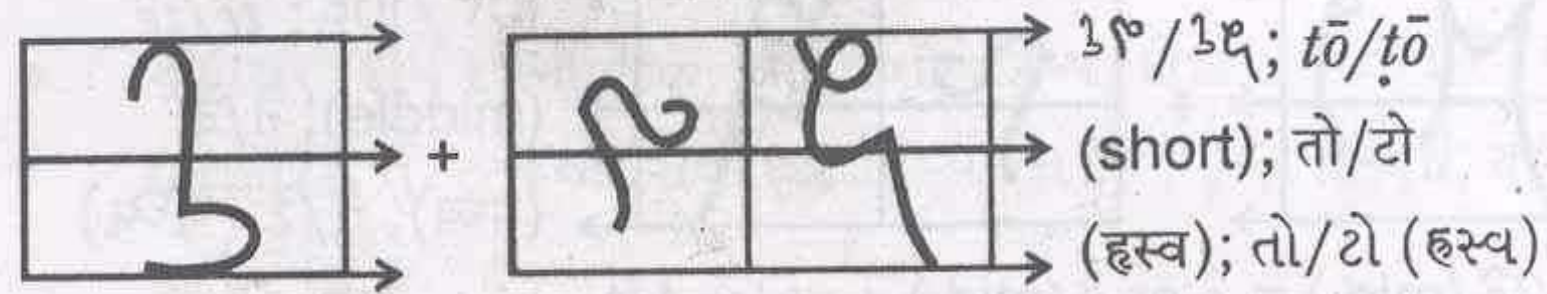
$tê/tê$ (mid.) = $ê$ or $ê$ (mid.) $\leftarrow + \leftarrow t/t$

- By joining the vowel ય or ળ; $ê$ (middle); એ (મધ્ય); એ (મધ્ય) to the palato-lingual / linguo-dental consonant જ્/ઢ; ત/ત; ત્/ત્, consonant યજ્/યઢ - ળજ્/લઢ; $tê/tê$ (middle); તે/ટે (મધ્ય); તે/ટે (મધ્ય) will be formed.
- મૂળાક્ષર (મધ્ય) સ્વર ય or ળ; $ê$; એ; એ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન જ્/ઢ; ત/ત; ત્/ત્ ને જોડવાથી વ્યંજન યજ્/યઢ - ળજ્/લઢ; $tê/tê$; તે/ટે; તે/ટે બને છે.

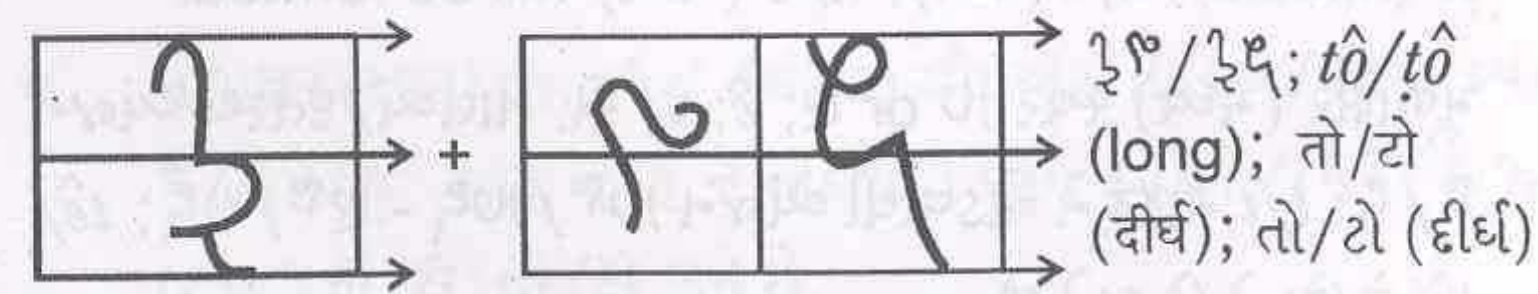
$tē/te$ (gathic) = $\bar{e}$ (gathic) $\leftarrow + \leftarrow t/t$

- By joining the gathic vowel $\bar{e}$; अ; अ (गाथिक) to the palato-lingual / linguo-dental consonant $\ʃ/\ʤ$; t/t ; $ʈ/ፈ$; $ፈ/ፈ$, consonant with gathic e, $\ʃʃ/\ʃʤ$; $tē/tē$ (gathic); ते/टे; ते/टे will be formed.
- भूणाक्षर स्वर (गाथिक); $\bar{e}$ (गाथिक 'अ') अ; अ, तालव्य/दंतस्थ व्यंजन $\ʃ/\ʤ$; t/t ; $ʈ/ፈ$ ने जोडवाथी व्यंजन $\ʃʃ/\ʃʤ$; $tē/tē$; ते/टे; ते/टे બને છે.

$tō/tō$ (short) = $\bar{o}$ (short) $\leftarrow + \leftarrow t/t$

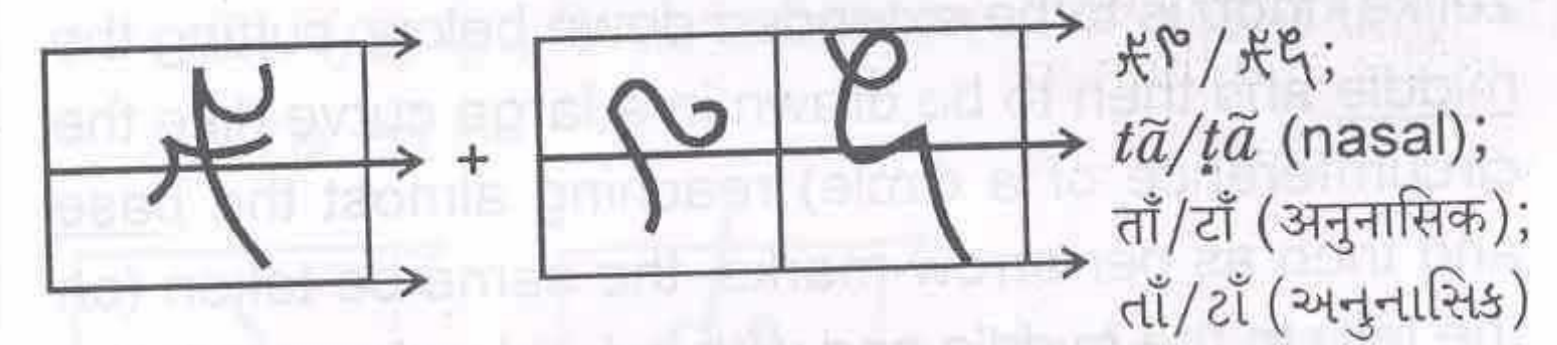
- By joining the short vowel $\bar{o}$ (short); ओ (ह्रस्व); ओ (ह्रस्व) to the palato-lingual / linguo-dental consonant $\ʃ/\ʤ$; t/t ; $ʈ/ፈ$; $ፈ/ፈ$, consonant $\ʃʃ/\ʃʤ$; $tō/tō$ (short); तो/टो (ह्रस्व); तो/टो (ह्रस्व) will be formed.
- भूणाक्षर (ह्रस्व स्वर) $\bar{o}$ (short); ओ (ह्रस्व); ओ (ह्रस्व) ने तालव्य/दंतस्थ व्यंजन $\ʃ/\ʤ$; t/t ; $ʈ/ፈ$; $ፈ/ፈ$ ने जोडवाथी ह्रस्व व्यंजन $\ʃʃ/\ʃʤ$; $tō/tō$; तो/टो; तो/टो બને છે.

$tô/tô$ (long) = $\hat{o}$ (long) $\leftarrow + \leftarrow t/t$

- By joining the long vowel $\hat{o}$; ओ (दीर्घ); ओ (दीर्घ) to the palato-lingual / linguo-dental consonant $\ʃ/\ʤ$; t/t ; $ʈ/ፈ$; $ፈ/ፈ$, (long) consonant $\ʃʃ/\ʃʤ$; $tô/tô$ (long); तो/टो (दीर्घ); तो/टो (दीर्घ) will be formed.

- भूणाक्षर (दीर्घ स्वर) $\hat{o}$; ओ; ओ, तालव्य/दंतस्थ व्यंजन $\ʃ/\ʤ$; t/t ; $ʈ/ፈ$; $ፈ/ፈ$ ने जोडवाथी दीर्घ व्यंजन $\ʃʃ/\ʃʤ$; $tô/tô$; तो/टो; तो/टो બને છે.

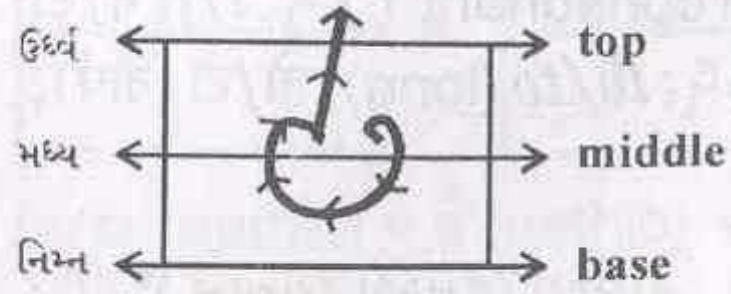

$tã/tã$ (nasal) = $\tilde{a}$ (nasal) $\leftarrow + t/t$

- By joining the nasal vowel $\tilde{a}$; आँ, आँ to the palato-lingual / linguo-dental consonant $\ʃ/\ʤ$; t/t ; $ʈ/ፈ$; $ፈ/ፈ$, (nasal) consonant $\ʃʃ/\ʃʤ$; $tã/tã$ (nasal); ताँ/टाँ (अनुनासिक); ताँ/टाँ (अनुनासिक) will be formed.
- भूणाक्षर (अनुनासिक स्वर) $\tilde{a}$; आँ, आँ, तालव्य/दंतस्थ व्यंजन $\ʃ/\ʤ$; t/t ; $ʈ/ፈ$; $ፈ/ፈ$ ने जोडवाथी अनुनासिक व्यंजन $\ʃʃ/\ʃʤ$; $tã/tã$; ताँ/टाँ; ताँ/टाँ બને છે.

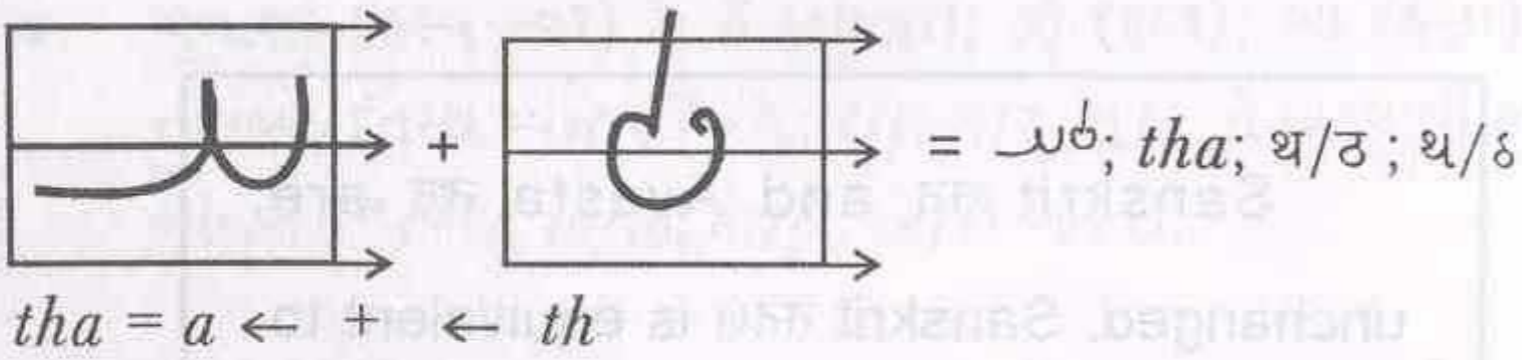
Sanskrit तत् and Avesta तत् are unchanged. Sanskrit ततक्ष is equivalent to ततषा in Avesta. Some times Sanskrit त्वे has an equivalent त्वे in Avesta; त्वोता (5-3-6) in Sanskrit is त्वोता in Avesta.

15th Consonant

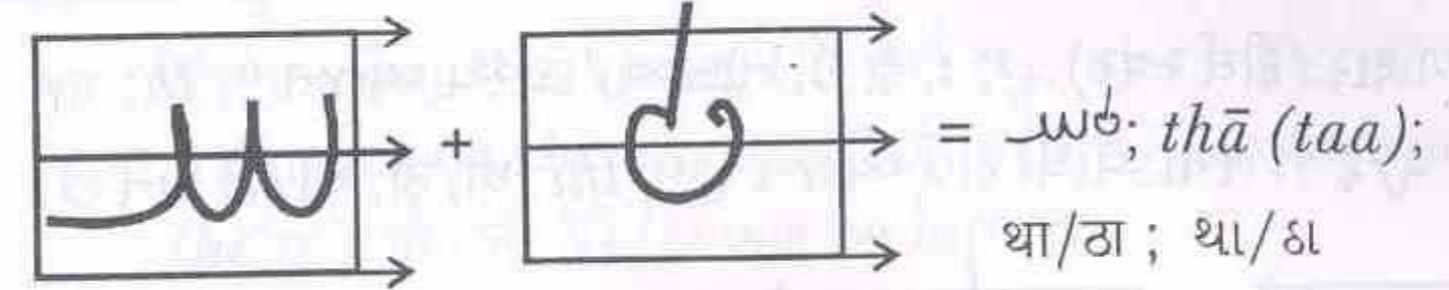

Palatal - th; તાલવ્ય - ઠ or
Palato dental - th;
તાલવ્ય દંતસ્થ - થ્
Roman - 'th' or 'th'
Nagari - 'ठ' અથવા 'थ'
Gujarati - 'ઠ' અથવા 'થ'

- Between the top and the middle, the starting (small zelike) loop is to be extended down below, cutting the middle and then to be drawn in a large curve (like the circumference of a circle) reaching almost the base and then as per arrow-marks, the same be taken (on the left) to the middle and with a (∟) hockey-stick like figure to be ended touching or cutting the top again on the left side (ઠ).
- જમણેથી આ આકૃતિને દોરવાની શરુઆત કરવાની છે. શૂન્ય જેવો લૂપ (loop) મધ્યથી થોડે ઊંચે દોરી તેને નીચે મોટા (U) વલયાકારમાં સંભાળીને મધ્ય કક્ષને (ડાબે) કાપી (લોકી-સ્ટીકના આકારમાં ∟) ઉર્ધ્વ કક્ષથી પણ ઊંચે લઈ જતાં જે આકૃતિ બનશે તે તાલવ્ય 'ઠ' અથવા તાલવ્ય-દંતસ્થ 'થ્' ના અવસ્તા ઉચ્ચારણ સાથનો (ઠ) બનશે.

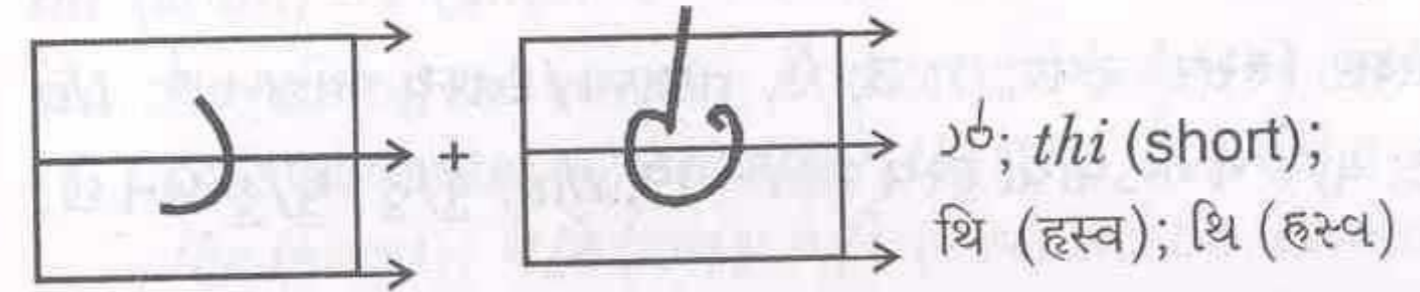

- By joining the vowel — ; a ; અ; આ to the palatal / dental consonant ઠ ; th ; થ/ઠ; થ/ઠ, a (complete) consonant — ; tha ; થ/ઠ; થ/ઠ will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) — ; a ; અ; આ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન ઠ ; th ; થ/ઠ; થ/ઠ ને જોડવાથી વ્યંજન — ; tha ; થ/ઠ; થ/ઠ બને છે.

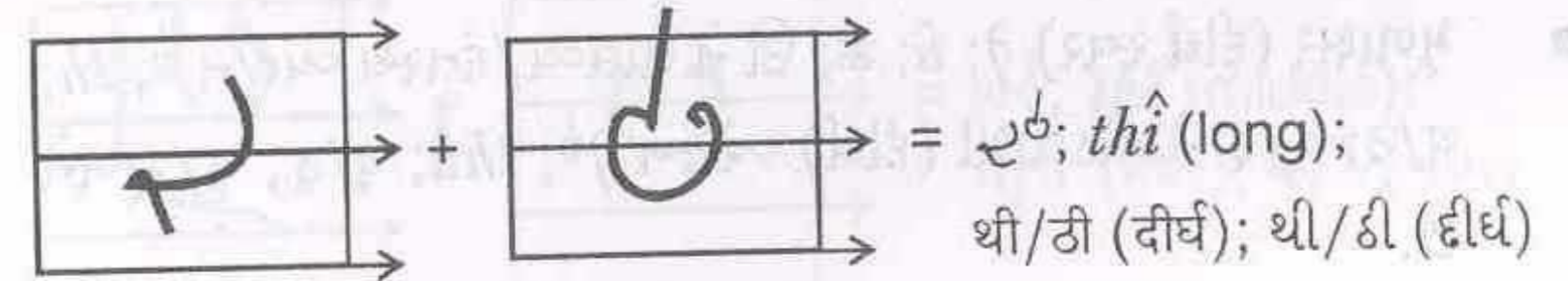
$thā$ ($thaa$) = $\bar{a}$ (aa) $\leftarrow + \leftarrow th$

- By joining the vowel — ; $\bar{a}$ (aa); આ; આ to the palatal/dental consonant ઠ ; th ; થ/ઠ; થ/ઠ, (full) consonant — ; $thā$ ($thaa$); થા/ઠા; થા/ઠા will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) — ; $\bar{a}$ (aa); આ; આ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન ઠ ; th ; થ/ઠ; થ/ઠ ને જોડવાથી વ્યંજન — ; $thā$ ($thaa$); થા/ઠા; થા/ઠા બને છે.

thi (short) = i (short) $\leftarrow + \leftarrow th$

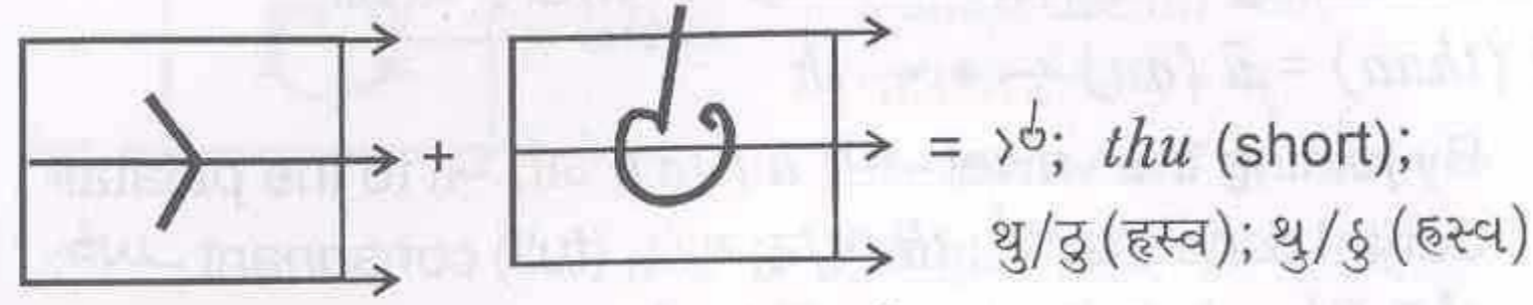
- By joining the (short) vowel ઠ ; i ; ઇ (હસ્વ); ઇ (હસ્વ) to the palatal/dental consonant ઠ ; th ; થ/ઠ; થ/ઠ, (short) consonant ઠ ; thi (short); થિ/ઠિ (હસ્વ); થિ/ઠિ (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર ઠ ; i ; ઇ; ઇ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન ઠ ; th ; થ/ઠ; થ/ઠ ને જોડવાથી હસ્વ વ્યંજન ઠ ; thi ; થિ/ઠિ; થિ/ઠિ બને છે.

$thī$ (long) = $\hat{i}$ (long) $\leftarrow + \leftarrow th$

- By joining the (long) vowel — ; $\hat{i}$ (long); ઈ (દીર્ઘ); ઈ (દીર્ઘ) to the palatal/dental consonant ઠ ; th ; થ/ઠ; થ/ઠ, (long) consonant — ; $thī$ (long); થી/ઠી (દીર્ઘ); થી/ઠી (દીર્ઘ) will be formed.

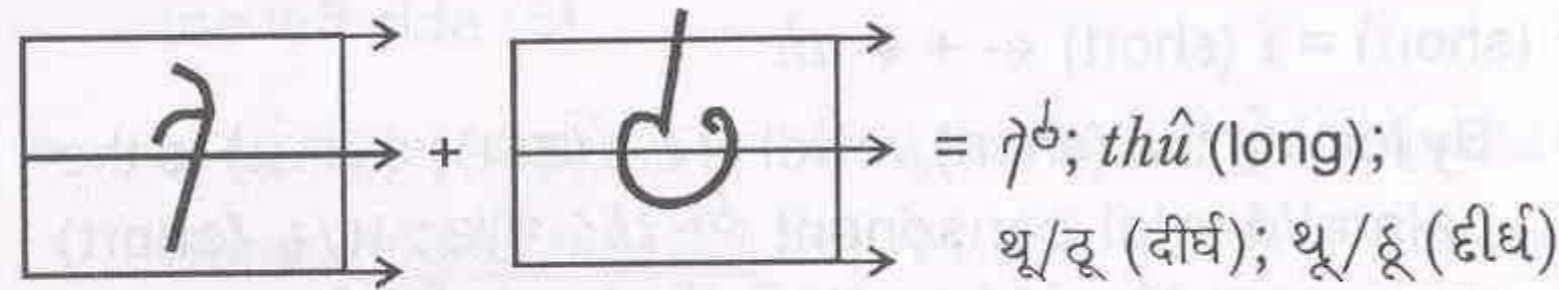
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ્; ્; ્; ્, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન ્; *th*; થ/ર; થ/૬ ને લગાડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન ્; *thi*; થી/ઠી; થી/ઠી બને છે.

thi (short) = *i* (short) ← + ← *th*

- By joining the short vowel ્; *u* (short); ્ (હસ્વ); ્ (હસ્વ) to the palatal / dental consonant ્; *th*; થ/ર; થ/૬, consonant ્; *thu* (short); થુ/રુ (હસ્વ); થુ/ઠુ (હસ્વ) will be formed.

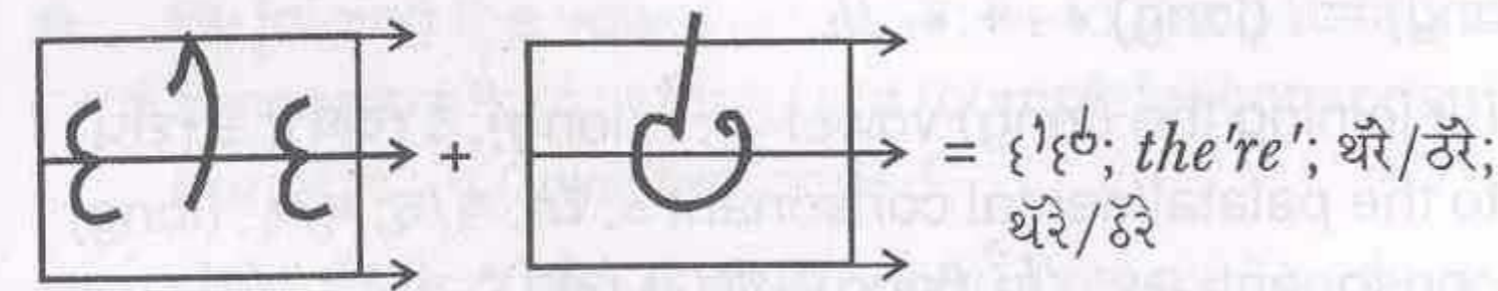
- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર; ્; ્; ્, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન ્; *th*; થ/ર; થ/૬ ને જોડવાથી હસ્વ વ્યંજન ્; *thu*; થુ/રુ; થુ/ઠુ બને છે.

thû (long) = *û* (long) ← + ← *th*

- By joining the (long) vowel ્; *û* (long); ્ (દીર્ઘ); ્ (દીર્ઘ) to the palatal/dental consonant ્; *th*; થ/ર; થ/૬, (long) consonant ્; *thû* (long); થૂ/રૂ (દીર્ઘ); થૂ/ઠૂ (દીર્ઘ) will be formed.

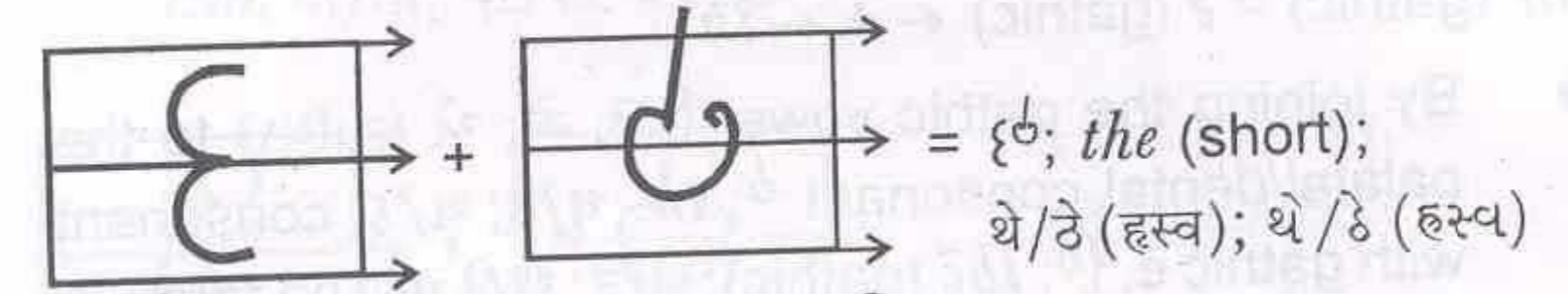
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ્; *û*; ્; ્ ને તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન ્; *th*; થ/ર; થ/૬ ને જોડવાથી (દીર્ઘ) વ્યંજન ્; *thû*; થૂ/રૂ; થૂ/ઠૂ બને છે.

the're' = *e're'* ← + ← *th*

- By joining the vowel ્ (સ. ઋ); *e're'*; ઔ; ઔ to the palatal/dental consonant ્; *th*; થ/ર; થ/૬, consonant ્; *the're'*; થૈ/ઠૈ; થૈરૈ/ઠૈરૈ will be formed.

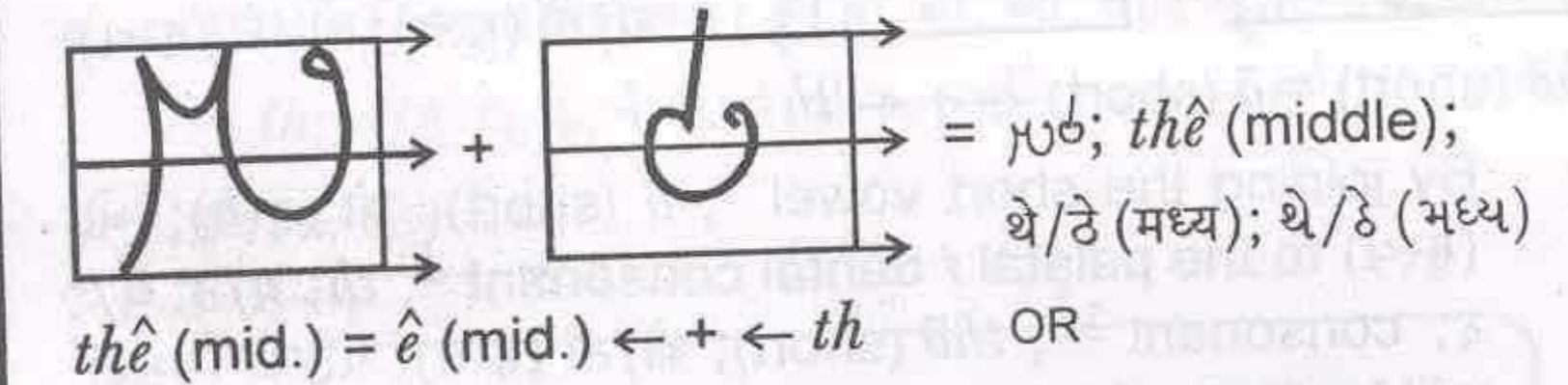
- મૂળાક્ષર (સ્વર) ્; *e're'*; ઔ; ઔ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન ્; *th*; થ/ર; થ/૬ ને જોડવાથી નવીન વ્યંજન ્; *the're'*; થૈ/ઠૈ; થૈરૈ/ઠૈરૈ બને છે.

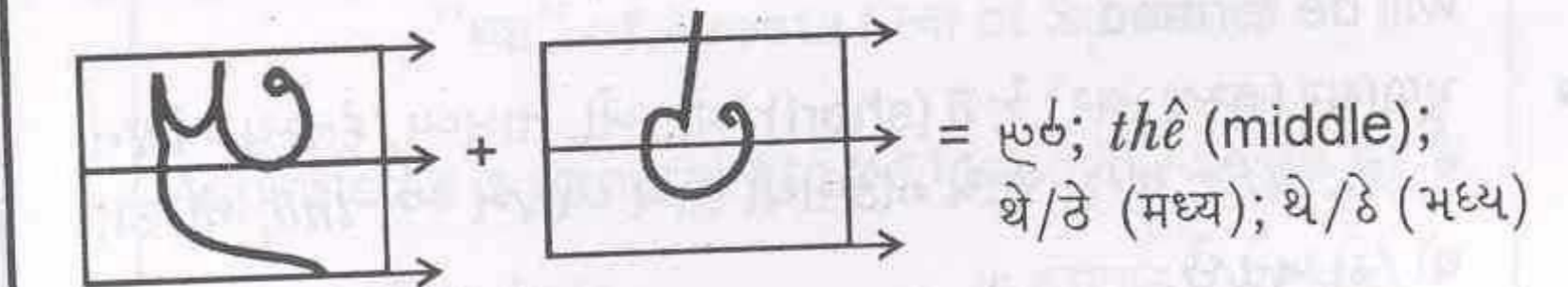
the (short) = *e* (short) ← + ← *th*

- By joining the vowel ્; *e* (short); ્ (હસ્વ); ્ (હસ્વ) to the palatal/dental consonant ્; *th*; થ/ર; થ/૬, consonant ્; *the* (short); થે/ઠે (હસ્વ); થે/ઠે (હસ્વ) will be formed.

- મૂળાક્ષર (હસ્વ સ્વર) ્; *e*; ્; ્, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન ્; *th*; થ/ર; થ/૬ ને જોડવાથી હસ્વ વ્યંજન ્; *the*; થે/ઠે; થે/ઠે બને છે.

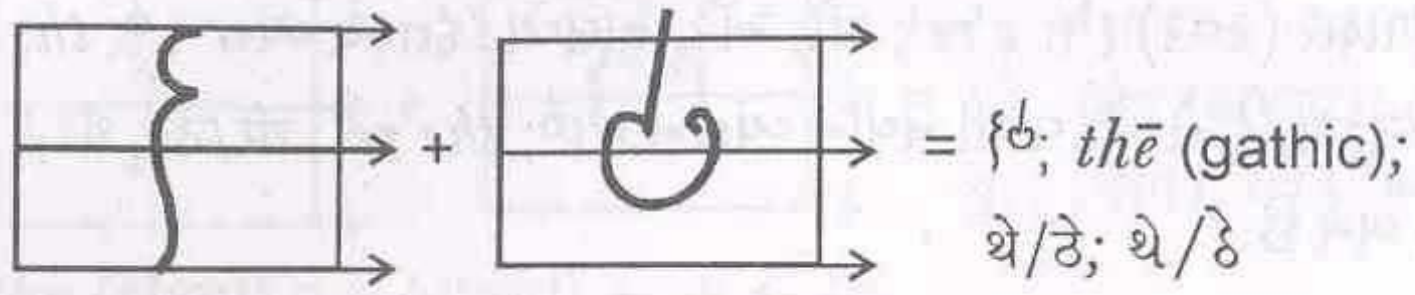
thê (mid.) = *ê* (mid.) ← + ← *th* OR

thê (mid.) = *ê* (mid.) ← + ← *th*

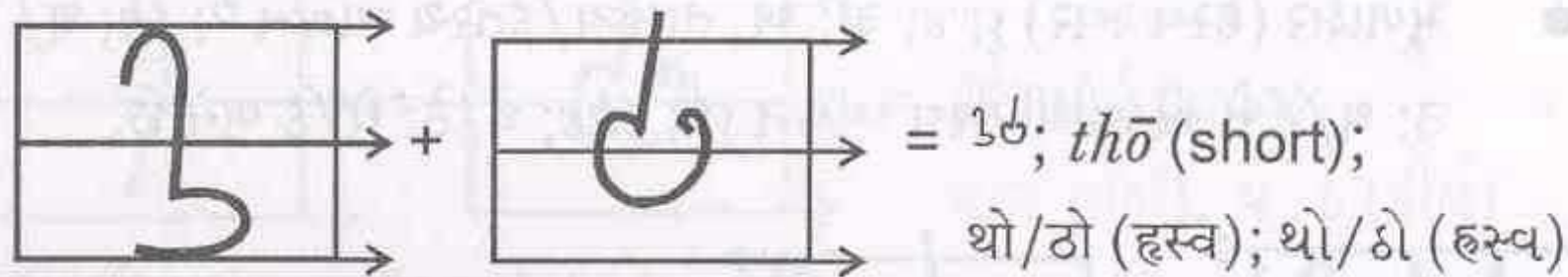
- By joining the vowel ્ or ્; *ê* (middle); ્ (મધ્ય); ્ (મધ્ય) to the palatal/dental consonant ્; *th*; થ/ર; થ/૬, consonant ્/્; *thê* (middle); થે/ઠે (મધ્ય); થે/ઠે (મધ્ય) will be formed.

- મૂળાક્ષર (મધ્ય) સ્વર યુ or ુ; ે; ૈ; ૉ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન ે; *th*; થ/ઢ; થ/ઠ ને જોડવાથી વ્યંજન યુઇ/ૃે; *thē*; થે/ઢે; થે/ઠે બને છે.

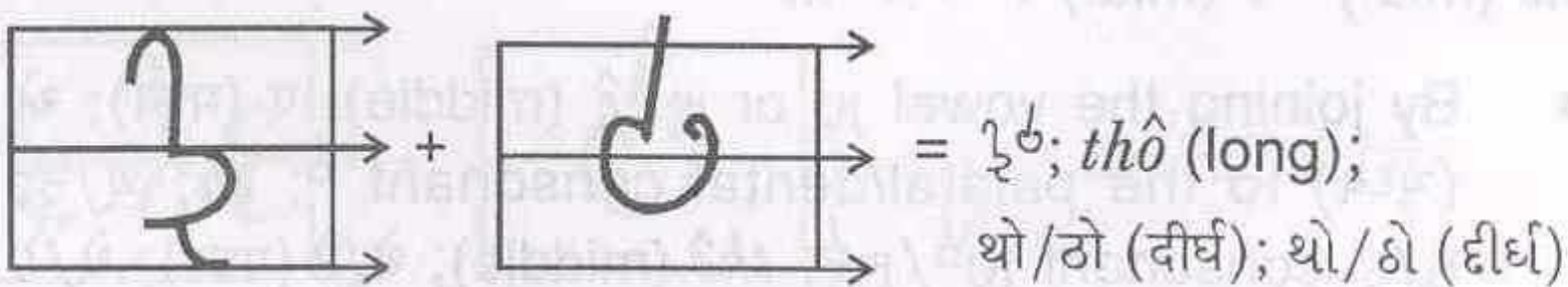
thē (gathic) = *ē* (gathic) ← + ← *th*

- By joining the gathic vowel {; *ē*; એ; એ (ગાથિક) to the palatal/dental consonant ે; *th*; થ/ઢ; થ/ઠ, consonant with gathic *ē*, {; *thē* (gathic); થે/ઢે; થે/ઠે will be formed.
- મૂળાક્ષર સ્વર (ગાથિક); { - *ē* (ગાથિક 'એ') એ; એ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન ે; *th*; થ/ઢ; થ/ઠ ને જોડવાથી વ્યંજન {; *thē*; થે/ઢે; થે/ઠે બને છે.

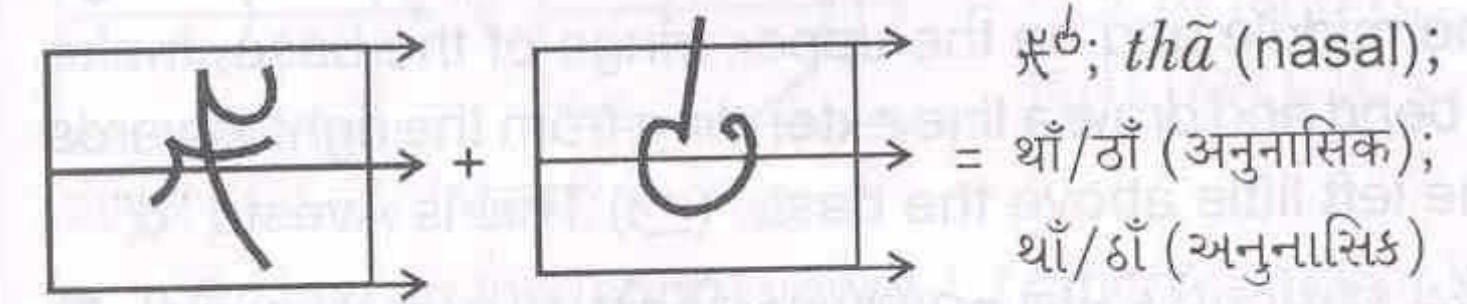
thō (short) = *ō* (short) ← + ← *th*

- By joining the short vowel {; *ō* (short); ઓ (હસ્વ); ઓ (હસ્વ) to the palatal / dental consonant ે; *th*; થ/ઢ; થ/ઠ, consonant {; *thō* (short); થો/ઢો (હસ્વ); થો/ઠો (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ સ્વર) {; *ō* (short); ઓ, ઓ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન ે; *th*; થ/ઢ; થ/ઠ સાથે જોડવાથી હસ્વ વ્યંજન {; *thō*; થો/ઢો; થો/ઠો બને છે.

thō (long) = *ô* (long) ← + ← *th*

- By joining the long vowel {; *ô* (long); ઓ (દીર્ઘ); ઓ (દીર્ઘ) to the palatal/dental consonant ે; *th*; થ/ઢ; થ/ઠ, (long) consonant {; *thō* (long); થો/ઢો (દીર્ઘ); થો/ઠો (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) {; *ô* (long); ઓ (દીર્ઘ); ઓ (દીર્ઘ), તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન ે; *th*; થ/ઢ; થ/ઠ સાથે જોડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન {; *thō*; થો/ઢો; થો/ઠો બને છે.

thā (nasal) = *ā* (nasal) ← + ← *th*

- By joining the nasal vowel {; *ā* (nasal); આં (અનુનાસિક); આં (અનુનાસિક) to the palatal / dental consonant ે; *th*; થ/ઢ; થ/ઠ, (nasal) consonant {; *thā* (nasal); થાં/ઢાં (અનુનાસિક); થાં/ઠાં (અનુનાસિક) will be formed.
- મૂળાક્ષર (અનુનાસિક સ્વર) {; *ā*; આં; આં, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન ે; *th*; થ/ઢ; થ/ઠ, ને જોડવાથી અનુનાસિક વ્યંજન {; *thā*; થાં/ઢાં; થાં/ઠાં બને છે.

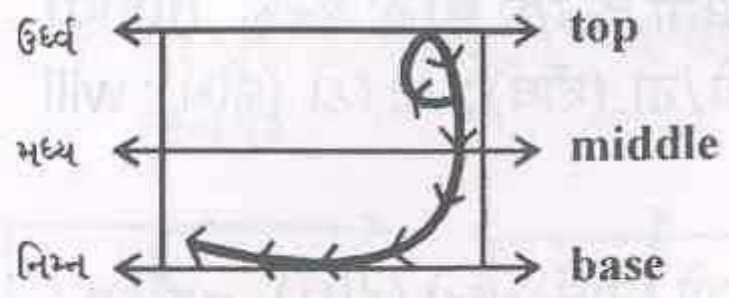
“થ્વા” of Avesta / त्वा of Sanskrit

Aspirated त is generally to be found in Avesta as थ.

त्वावान् (Sanskrit)	→	is थ्वावान् (Avesta)
त्वाम् (Sanskrit)	→	is थ्वाम् (Avesta)
त्रिष्वा (Trishvā) in Sanskrit	→	is थ्रिष्व in (Avesta)
त्वस्य (Sanskrit)	→	is थ्वह्या in (Avesta)

16th Consonant

Palatal Alveolar - d; d

તાલવ્ય દંતસ્થ - દ; ડ

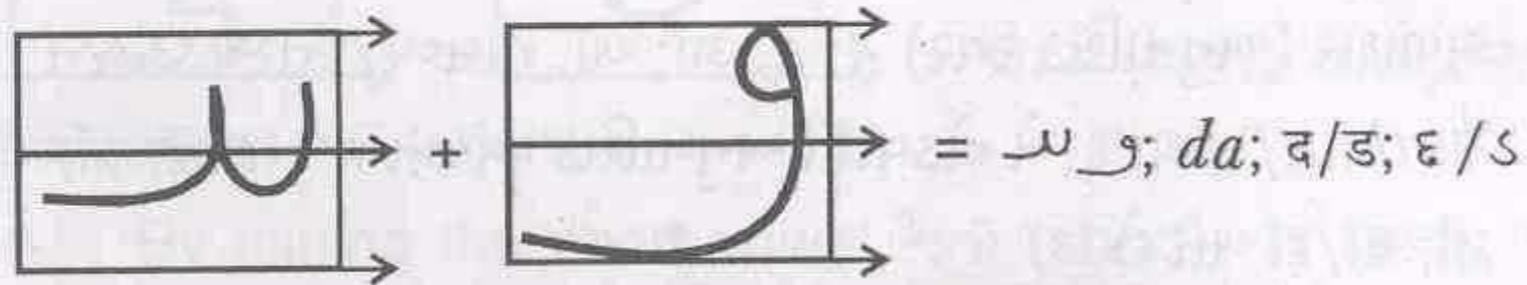
Roman - 'd' or 'd'

Nagari - 'द' અથવા 'द'

Gujarati - 'ડ' અથવા 'દ'

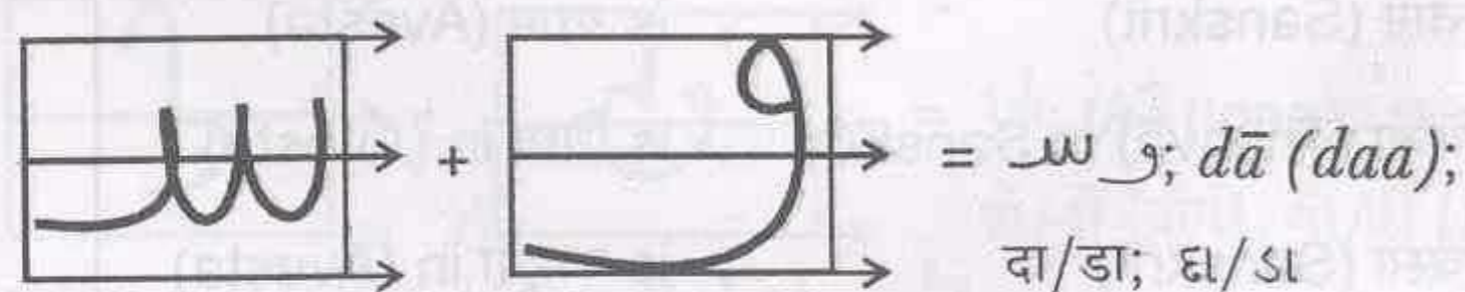
- Start with a small loop - like circle little below the top and draw below it a vertical line that passes through the middle and on the upper fringe of the base, make a bend and draw a line extending from the right towards the left little above the base. ( ) This is Avesta "d"

- ઉર્ધ્વ કક્ષથી થોડેક નીચે જમણે બાજુએ એક શૂન્યકારનો લૂપ દોરી તેને તેજ (જમણે) બાજુ ઊભી રેખામાં મધ્ય કક્ષથી પણ નીચે દોરો. આ પ્રકારની આકૃતિ ( ) બનશે. ત્યાંથી દોરતા જઈ જમણેથી ડાબે એક આડી રેખા નિમ્ન સ્તર સુધી લઈ જાઓ. જે આકૃતિ બનશે તે અવસ્તા મૂળાક્ષર (વ્યંજન) ડ/ડ.

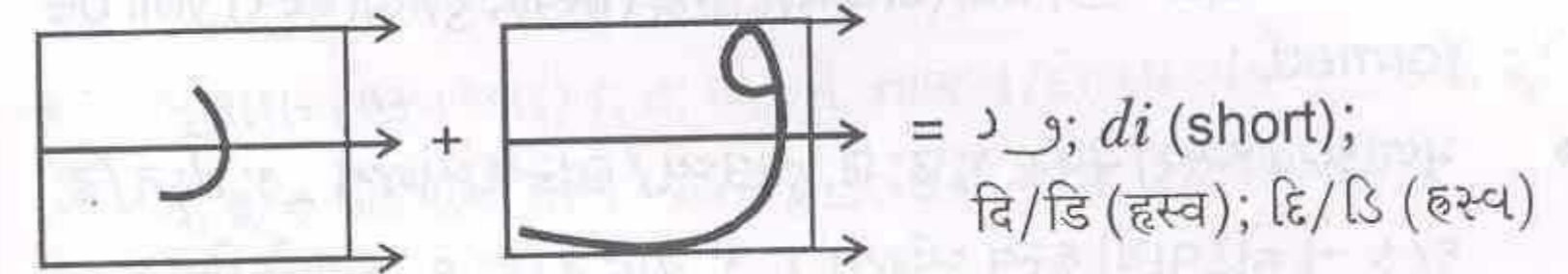
$$da = a \leftarrow + \leftarrow d$$

- By joining the vowel a ; અ; અ to the palatal / dental consonant d ; દ/ડ; દ/ડ, consonant d ; દ/ડ; દ/ડ will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) a ; અ; અ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન d ; દ/ડ; દ/ડ, ને જોડવાથી વ્યંજન d ; દ/ડ; દ/ડ બને છે.

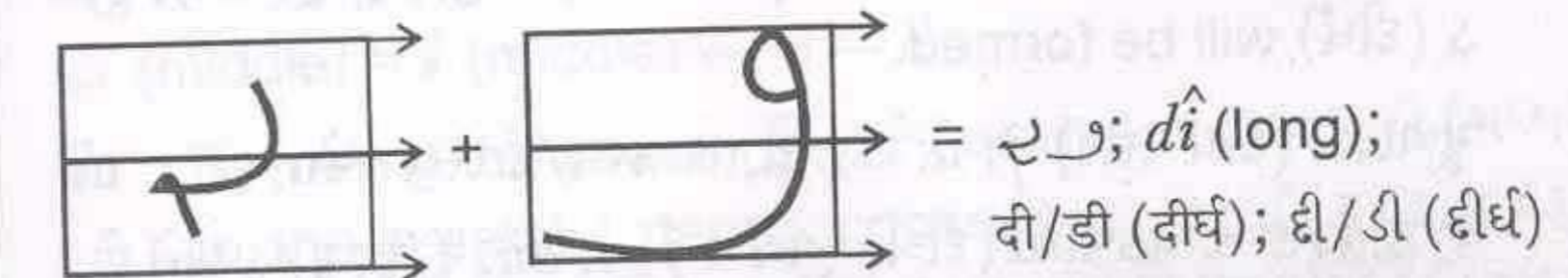
$$dā (daa) = \leftarrow \bar{a} (aa) \leftarrow + \leftarrow d$$

- By joining the vowel $\bar{a}$ (aa); આ; આ to the palatal/dental consonant d ; દ/ડ; દ/ડ, consonant d ; દ/ડ; દ/ડ; $thā$ (taa); ઢા/ઢા; ઢા/ડા will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) $\bar{a}$ (aa); આ; આ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન d ; દ/ડ; દ/ડ ને જોડવાથી વ્યંજન d ; દ/ડ; દ/ડ; $dā$ (daa); ઢા/ઢા; ઢા/ડા બને છે.

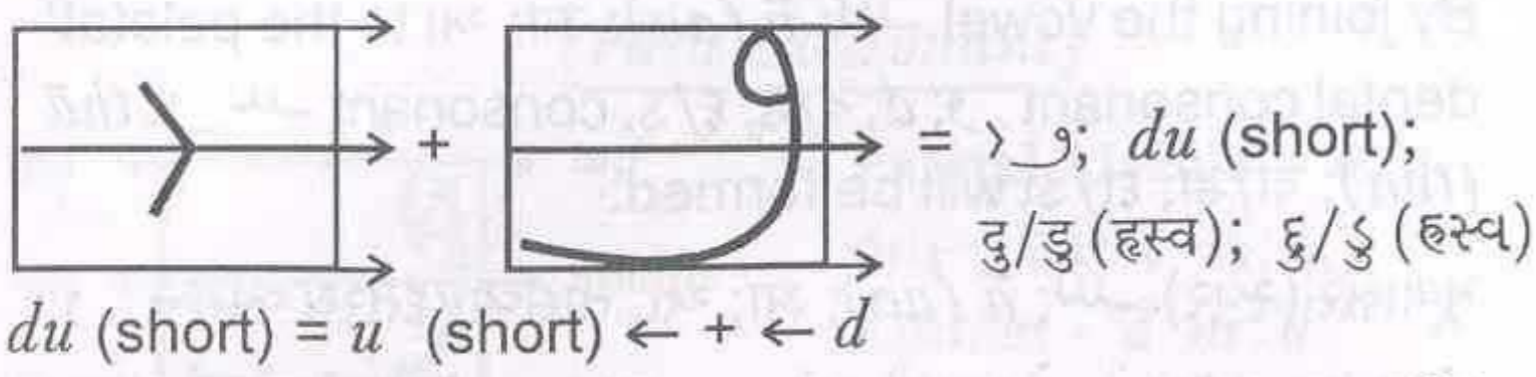
$$di \text{ (short)} = i \text{ (short)} \leftarrow + \leftarrow d$$

- By joining the (short) vowel i ; ઇ (હસ્વ); ઇ (હસ્વ) to the palatal/dental consonant d ; દ/ડ; દ/ડ, (short) consonant d ; દ/ડ; દ/ડ; di (di); ઢિ/ડિ (હસ્વ); ઢિ/ડિ (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર i ; ઇ; ઇ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન d ; દ/ડ; દ/ડ ને જોડવાથી હસ્વ વ્યંજન d ; દ/ડ; દ/ડ; di ; ઢિ/ડિ; ઢિ/ડિ બને છે.

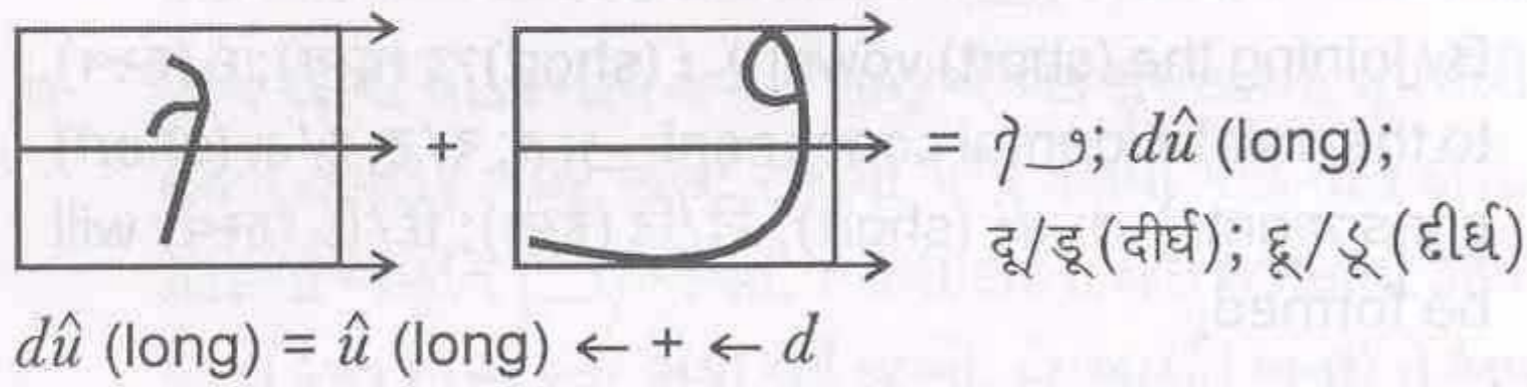

$$dī \text{ (long)} = \hat{i} \text{ (long)} \leftarrow + \leftarrow d$$

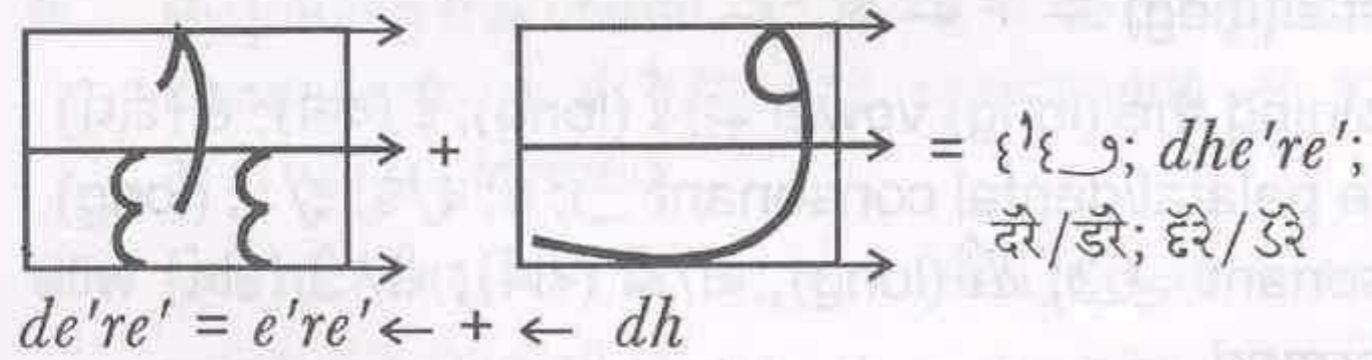
- By joining the (long) vowel $\hat{i}$ ($\hat{i}$); ઈ (દીર્ઘ); ઈ (દીર્ઘ) to the palatal/dental consonant d ; દ/ડ; દ/ડ, (long) consonant d ; દ/ડ; દ/ડ; $dī$ ($dī$); ઢી/ડી (દીર્ઘ); ઢી/ડી (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) $\hat{i}$; ઈ; ઈ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન d ; દ/ડ; દ/ડ ને જોડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન d ; દ/ડ; દ/ડ; $dī$; ઢી/ડી; ઢી/ડી બને છે.

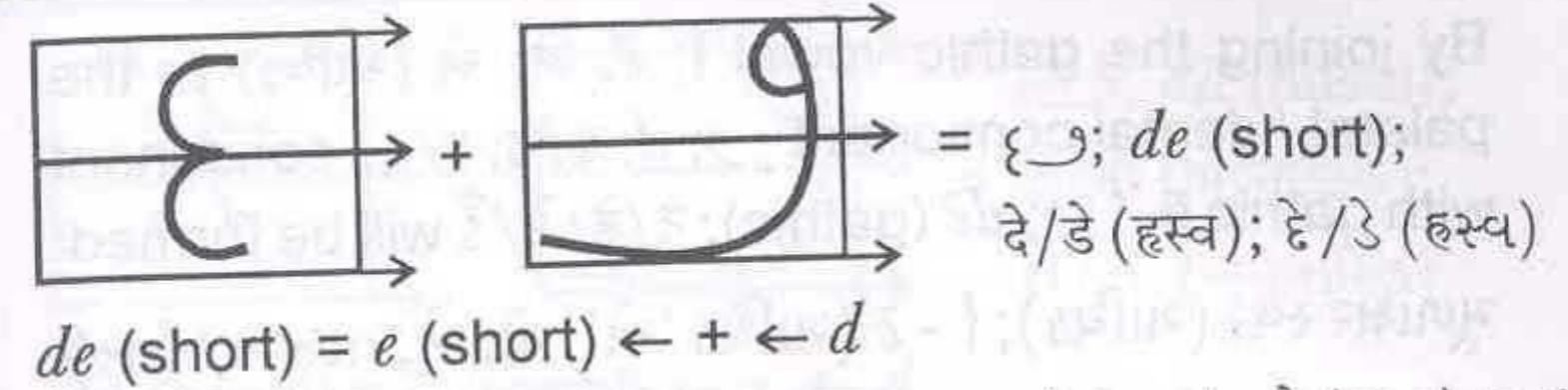
- By joining the short vowel u ; u (short); उ (ह्रस्व); ँ (ह्रस्व) to the palatal / dental consonant d ; d ; द/ड; ढ/ड, consonant du (short); दु/डु (ह्रस्व); दू/डू (ह्रस्व) will be formed.
- भूणाक्षर (ह्रस्व) स्वर; u ; उ; ँ, तालव्य/दंतस्थ व्यंजन d ; d ; द/ड; ढ/ड ने जोडवाथी ह्रस्व व्यंजन du ; दु/डु; दू/डू બને છે.

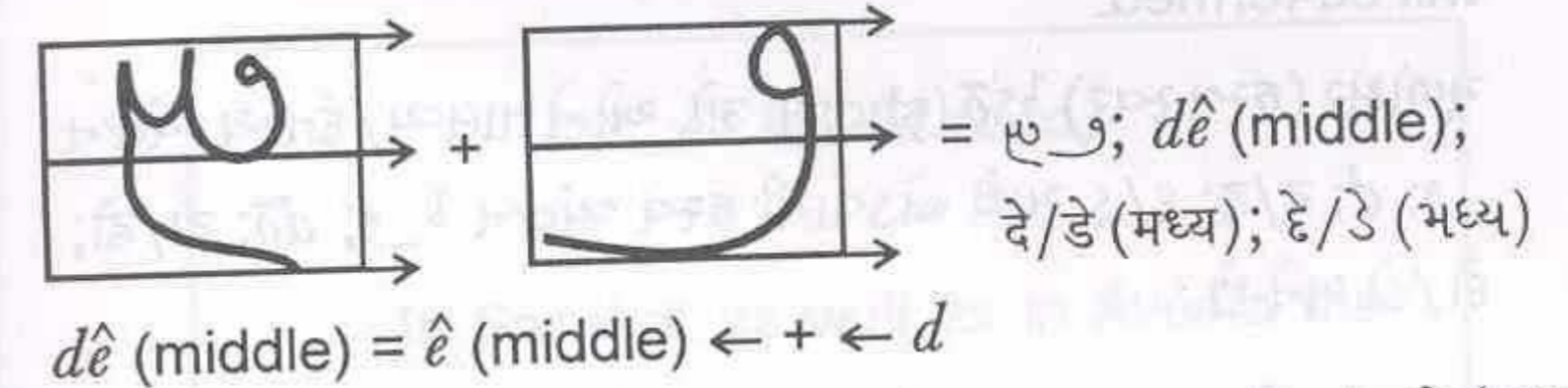
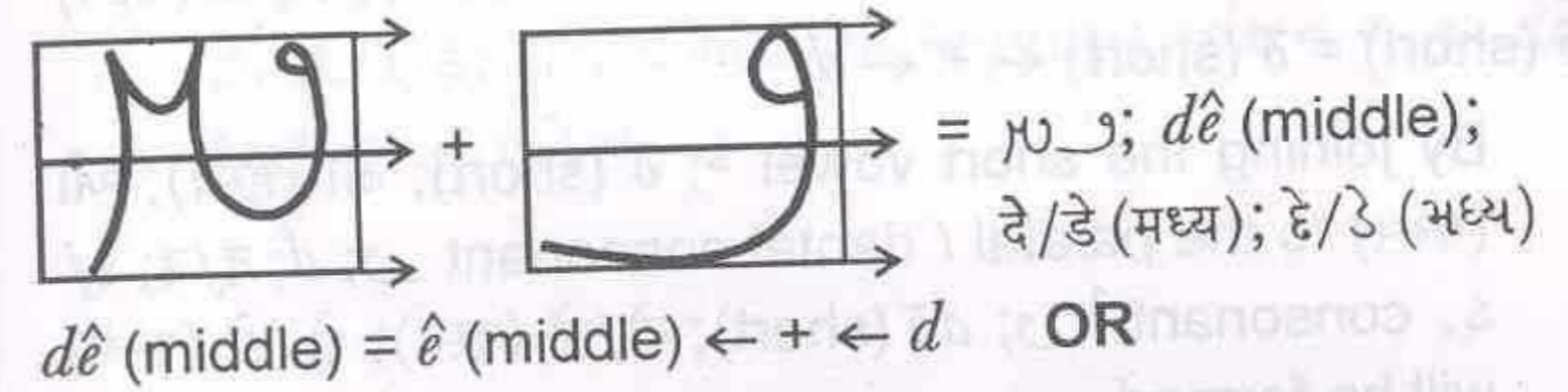
- By joining the (long) vowel $û$; $û$ (long); ऊ (दीर्घ); ऊ (दीर्घ) to the palatal / dental consonant d ; d ; द/ड; ढ/ड, (long) palatal / dental consonant $dû$ (long); दू/डू (दीर्घ); दू/डू (दीर्घ) will be formed.
- भूणाक्षर (दीर्घ स्वर) $û$; $û$; ऊ; ऊ, तालव्य/दंतस्थ व्यंजन d ; d ; द/ड; ढ/ड ने जोडवाथी (दीर्घ) व्यंजन $dû$; दू/डू; दू/डू બને છે.

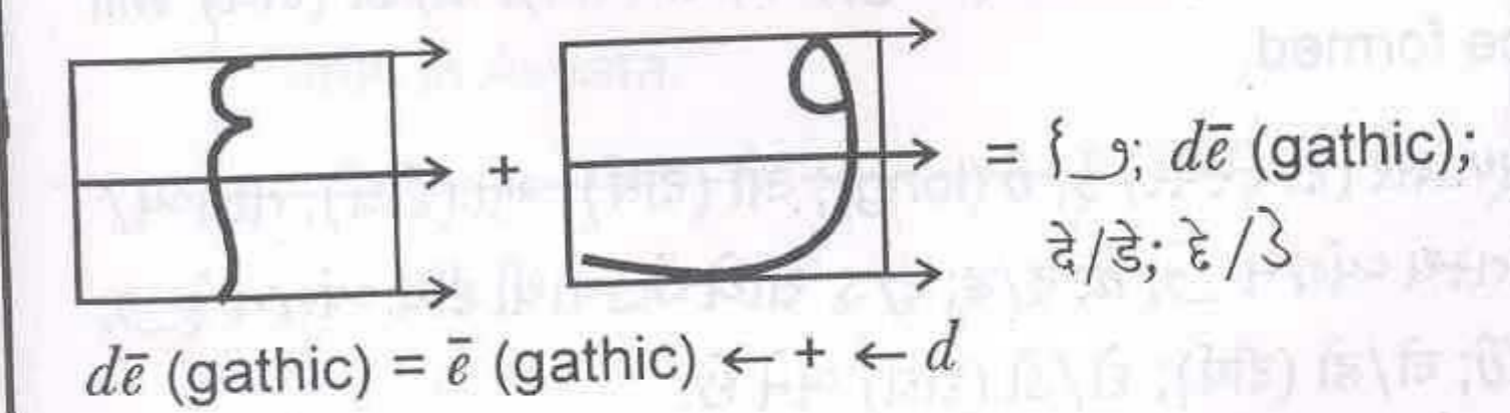
- By joining the vowel $e're$ (स. ऋ); $e're$; अरे; अरे to the palatal / dental consonant d ; d ; द/ड; ढ/ड, consonant $de're$; दै/डै; दै/डै will be formed.
- भूणाक्षर (स्वर) $e're$; $e're$; अरे; अरे ने तालव्य/दंतस्थ व्यंजन d ; d ; द/ड; ढ/ड ने जोडवाथी व्यंजन $de're$; दै/डै; दै/डै બને છે.

- By joining the vowel e ; e (short); ऐ (ह्रस्व); ऐ (ह्रस्व) to the palatal / dental consonant d ; d ; द/ड; ढ/ड, consonant de (short); दे/डे (ह्रस्व); दे/डे (ह्रस्व) will be formed.
- भूणाक्षर (ह्रस्व स्वर) e ; e ; ऐ; ऐ, तालव्य/दंतस्थ व्यंजन d ; d ; द/ड; ढ/ड ने जोडवाथी ह्रस्व व्यंजन de ; दे/डे; दे/डे બને છે.

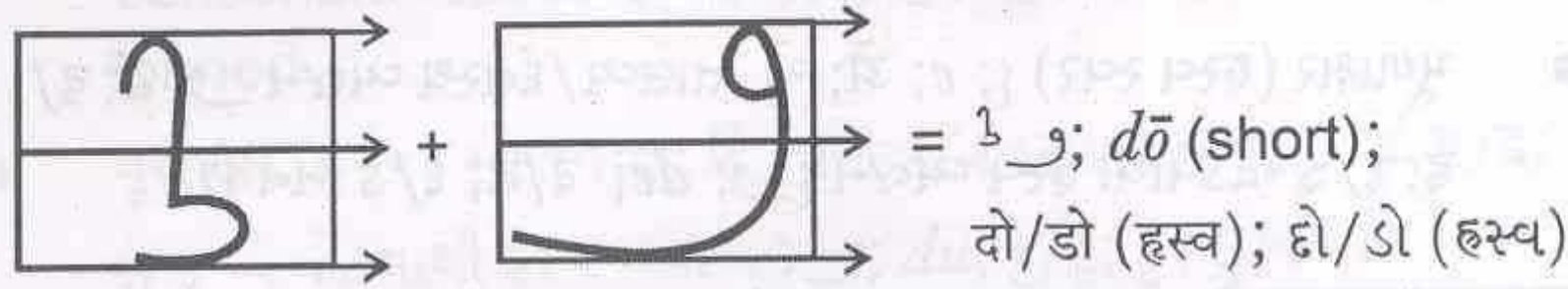

- By joining the vowel $ê$; $ê$ (middle); ए (मध्य); ऐ (मध्य) to the palatal / dental consonant d ; d ; द/ड; ढ/ड, consonant $dê$ (middle); दे/डे (मध्य); दे/डे (मध्य) will be formed.
- भूणाक्षर (मध्य) स्वर $ê$; $ê$; ए; ऐ, तालव्य/दंतस्थ व्यंजन d ; d ; द/ड; ढ/ड ने जोडवाथी व्यंजन $dê$; दे/डे; दे/डे બને છે.

- By joining the gathic vowel ई; ē; ऐ; એ (ગાથિક) to the palatal / dental consonant ડ; d; દ/ઢ; ઢ/ડ, consonant with gathic ē, ડ; dē (gathic); દે/ઢે; ઢે/ડે will be formed.

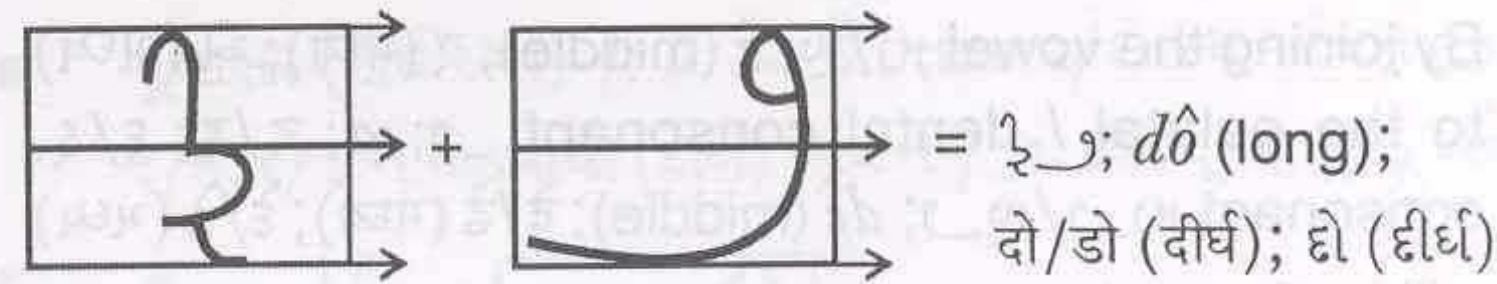
- મૂળાક્ષર સ્વર (ગાથિક); ડ - ē (ગાથિક 'એ') એ; એ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન ડ; d; દ/ઢ; ઢ/ડ ને જોડવાથી ગાથિક વ્યંજન ડ; dē; દે/ઢે; ઢે/ડે બને છે.

$$d\bar{o} \text{ (short)} = \bar{o} \text{ (short)} \leftarrow + \leftarrow d$$

- By joining the short vowel ડ; dō (short); ડો (હસ્વ); ઢો (હસ્વ) to the palatal / dental consonant ડ; d; દ/ઢ; ઢ/ડ, consonant ડ; dō (short); દો/ડો (હસ્વ); ઢો/ડો (હસ્વ) will be formed.

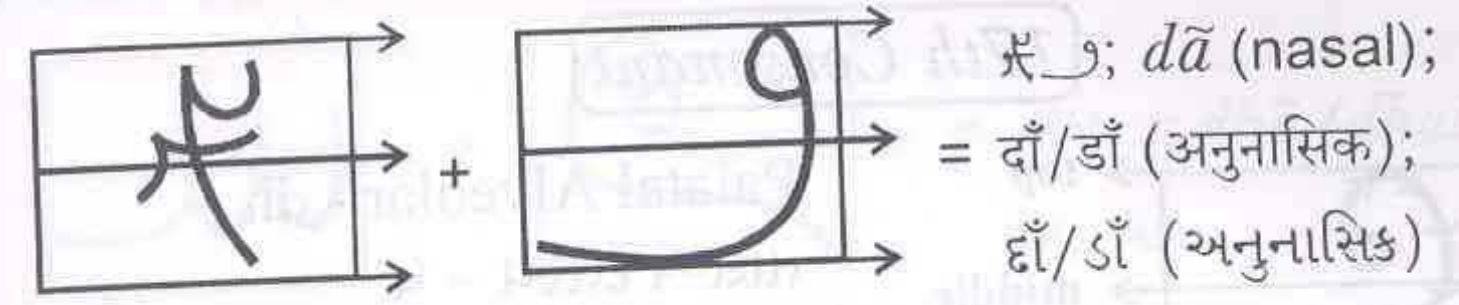
- મૂળાક્ષર (હસ્વ સ્વર) ડ; dō (short); ડો, ઢો ને તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન ડ; d; દ/ઢ; ઢ/ડ સાથે જોડવાથી હસ્વ વ્યંજન ડ; dō; દો/ડો; ઢો/ડો બને છે.

$$d\hat{o} \text{ (long)} = \hat{o} \text{ (long)} \leftarrow + \leftarrow d$$

- By joining the long vowel ડ; dō (long); ડો (દીર્ઘ); ઢો (દીર્ઘ) to the palatal / dental consonant ડ; d; દ/ઢ; ઢ/ડ, (long) consonant ડ; dō (long); દો/ડો (દીર્ઘ); ઢો/ડો (દીર્ઘ) will be formed.

- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ડ; dō (long); ડો (દીર્ઘ); ઢો (દીર્ઘ), તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન ડ; d; દ/ઢ; ઢ/ડ સાથે જોડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન ડ; dō; દો/ડો (દીર્ઘ); ઢો/ડો (દીર્ઘ) બને છે.

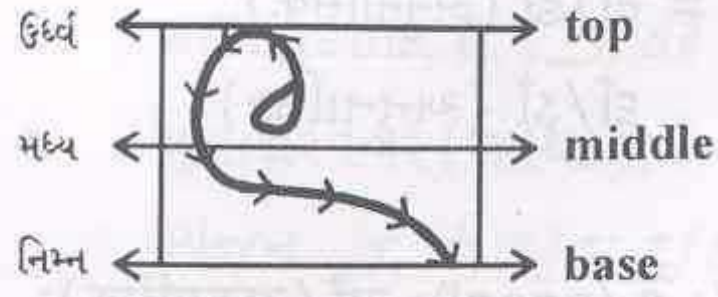
$$d\bar{a} \text{ (nasal)} = \bar{a} \text{ (nasal)} \leftarrow + \leftarrow d$$

- By joining the nasal vowel ડ; dā (nasal); ડાँ (અનુનાસિક); ઢાँ (અનુનાસિક) to the palatal / dental consonant ડ; d; દ/ઢ; ઢ/ડ, a (nasal) consonant ડ; dā (nasal); ડાँ/ડાँ (અનુનાસિક); ઢાँ/ડાँ (અનુનાસિક) will be formed.
- મૂળાક્ષર (અનુનાસિક સ્વર) ડ; dā (nasal); ડાँ, ઢાँ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન ડ; d; દ/ઢ; ઢ/ડ ને જોડવાથી અનુનાસિક વ્યંજન ડ; dā; ડાँ/ડાँ; ઢાँ/ડાँ બને છે.

दा - दा; dā (daa)

In Sanskrit as well as in Avesta the root दा has more than one meaning. दा = to create; to give. The Sanskrit word दाता has equivalent avestan word धाता which means 'giver'. Sanskrit word दस्यु is equivalent to Avesta word दख्यु - दध्यु. दीर्घम् in Sanskrit is दरेगेम् in Avesta.

17th Consonant

Palatal Alveolar - dh

તાલવ્ય દંતસ્થ - ધ

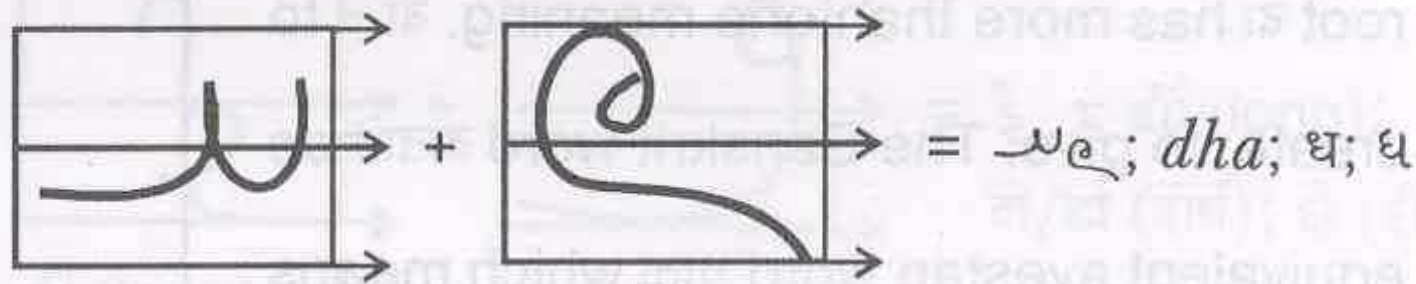
Roman - 'dh'

Nagari - 'ध'

Gujarati - 'ધ'

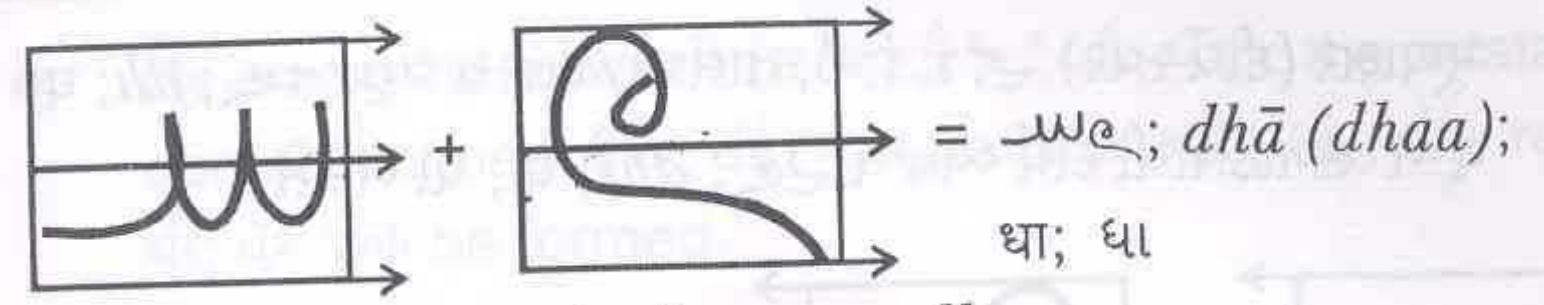
- With a small circle like loop little above the middle, go upward (ઁ) and make a curve little below the top (ઃ) and then draw further to make a bracket (૨) and come down below in a horizontal line little below the middle in a tail shape (૩) thus. This is the Avestan Consonant *dh*; ધ; ધ.

- ઉર્ધ્વ કક્ષમાં થોડેક નીચે એક શૂન્યાકાર લૂપ (ઁ) ને દોરી જમણેથી ડાબે એક નાનો વલય બનાવો. (ઃ) આ રીતે ઉર્ધ્વ કક્ષમાં તે દોરાશે. ત્યાંથી મધ્ય કક્ષ સુધી આ આકૃતિને લઈ જાઓ. (૨) અને આગળ એક પૂરછાકારના વલયમાં તેને પૂર્ણ કરો. (૩) આ આકૃતિ અવસ્તા વ્યંજન 'ધ' બનશે.

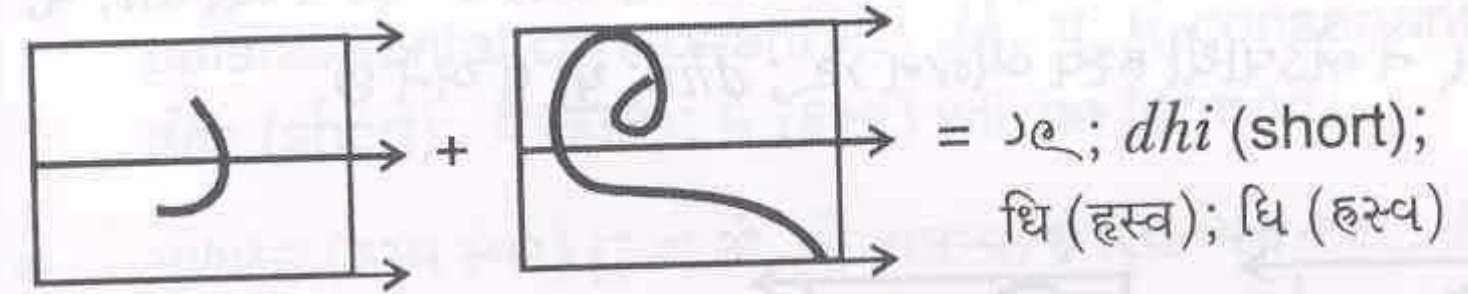
$dha = a \leftarrow + \leftarrow dh$

- By joining the vowel $\mathcal{U}$; *a*; અ; ં to the palatal / dental consonant $\mathcal{L}$; *dh*; ધ; ધ, consonant $\mathcal{UL}$; *dha*; ધ; ધ will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) $\mathcal{U}$; *a*; અ; ં, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન $\mathcal{L}$; *dh*; ધ; ધ ને જોડવાથી વ્યંજન $\mathcal{UL}$; *dha*; ધ; ધ બને છે.

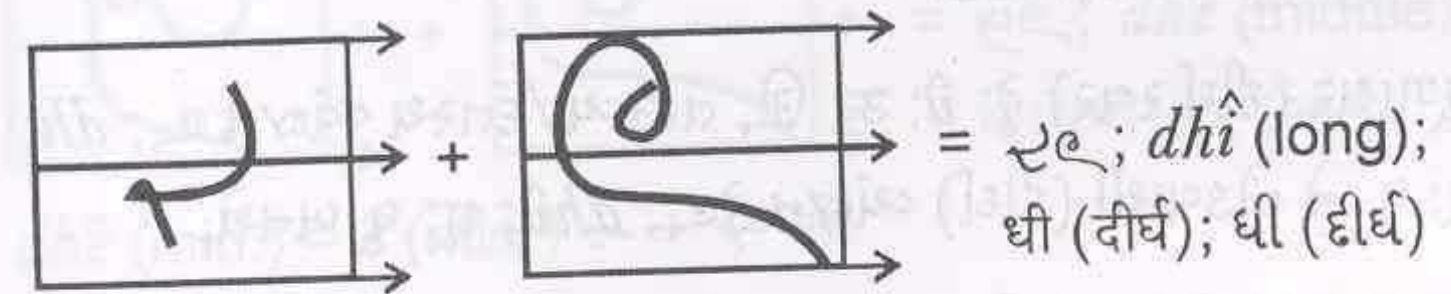
$dhā (dhaa) = \leftarrow \bar{a} (aa) \leftarrow + \leftarrow dh$

- By joining the vowel $\mathcal{U}$; $\bar{a}$ (*aa*); આ; આ to the palatal/dental consonant $\mathcal{L}$; *dh*; ધ; ધ, consonant $\mathcal{UL}$; *dhā* (*dhaa*); ધા; ધા will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) $\mathcal{U}$; $\bar{a}$ (*aa*); આ; આ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન $\mathcal{L}$; *dh*; ધ; ધ ને જોડવાથી વ્યંજન $\mathcal{UL}$; *dhā* (*dhaa*); ધા; ધા બને છે.

$dhi \text{ (short)} = i \text{ (short)} \leftarrow + \leftarrow dh$

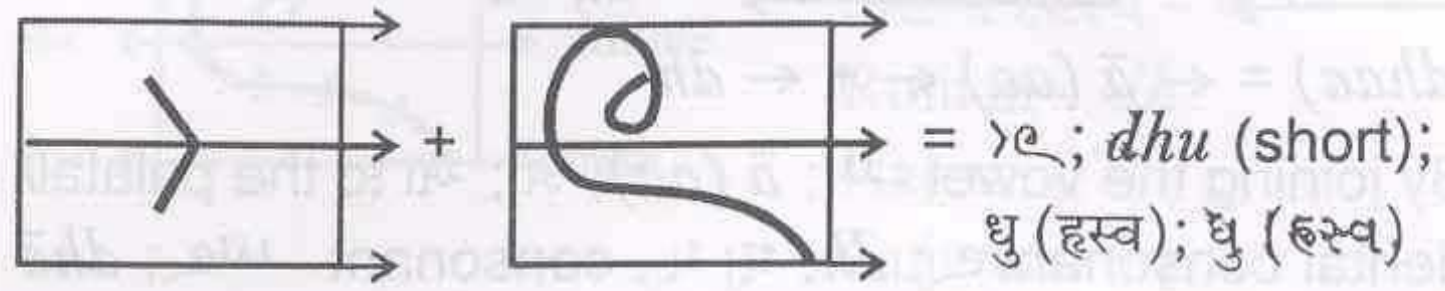
- By joining the (short) vowel $\mathcal{U}$; *i* (short); ઙ (હસ્વ); ઇ (હસ્વ) to the palatal/dental consonant $\mathcal{L}$; *dh*; ધ; ધ, (short) consonant $\mathcal{UL}$; *dhi* (short); ધિ (હસ્વ); ધિ (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર $\mathcal{U}$; *i*; ઙ; ઇ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન $\mathcal{L}$; *dh*; ધ; ધ ને જોડવાથી હસ્વ વ્યંજન $\mathcal{UL}$; *dhi*; ધિ; ધિ બનશે.

$dhî \text{ (long)} = \hat{i} \text{ (long)} \leftarrow + \leftarrow dh$

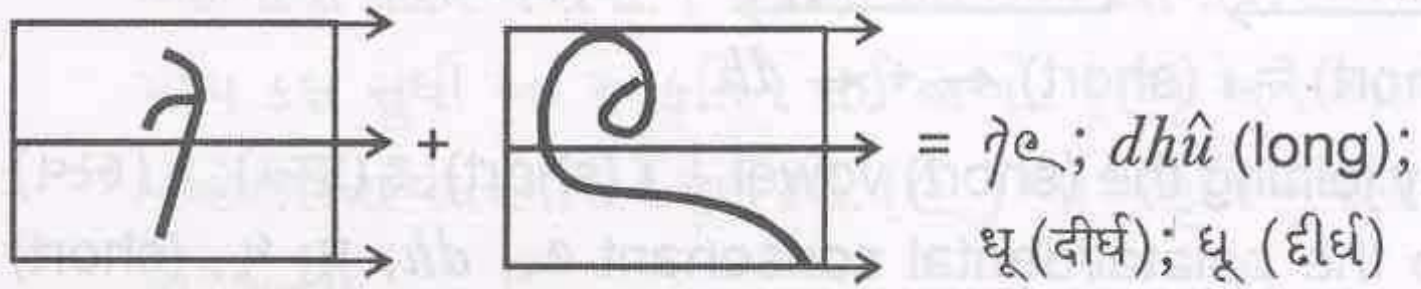
- By joining the (long) vowel $\mathcal{U}$; $\hat{i}$ (long); ઙ (દીર્ઘ); ઈ (દીર્ઘ) to the palatal/dental consonant $\mathcal{L}$; *dh*; ધ; ધ, (long) consonant $\mathcal{UL}$; *dhî* (long); ધી (દીર્ઘ); ધી (દીર્ઘ) will be formed.

- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ્; િ; િ; ઈ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન ્; *dh*; ધ; ધ ને લગાડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન ્; *dhi*; ધી; ધી બનશે.

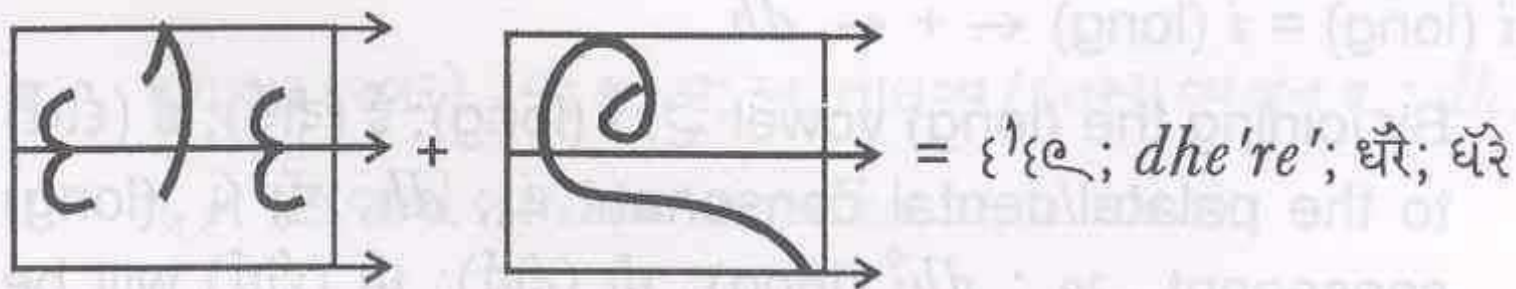
dhi (short) = *i* (short) ← + ← *dh*

- By joining the short vowel ્; *u* (short); ડ (હસ્વ); ડિ (હસ્વ) to the palatal / dental consonant ્; *dh*; ધ; ધ, consonant ્; *dhu* (short); ધુ (હસ્વ); ધુ (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર; ્; ડ; ડિ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન ્; *dh*; ધ; ધ ને જોડવાથી હસ્વ વ્યંજન ્; *dhu*; ધુ; ધુ બને છે.

dhû (long) = *û* (long) ← + ← *dh*

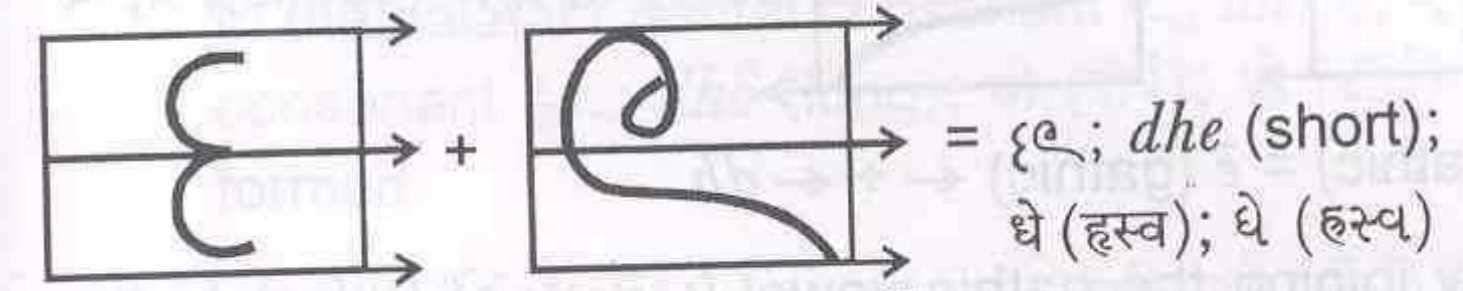
- By joining the (long) vowel ્; *û* (long); ડ (દીર્ઘ); ડિ (દીર્ઘ) to the palatal/dental consonant ્; *dh*; ધ; ધ, (long) palato-alveolar consonant ્; *dhû* (long); ધૂ (દીર્ઘ); ધૂ (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ્; િ; ડ; ડિ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન ્; *dh*; ધ; ધ ને જોડવાથી (દીર્ઘ) વ્યંજન ્; *dhû*; ધૂ; ધૂ બનશે.

dhe're' = *e're'* ← + ← *dh*

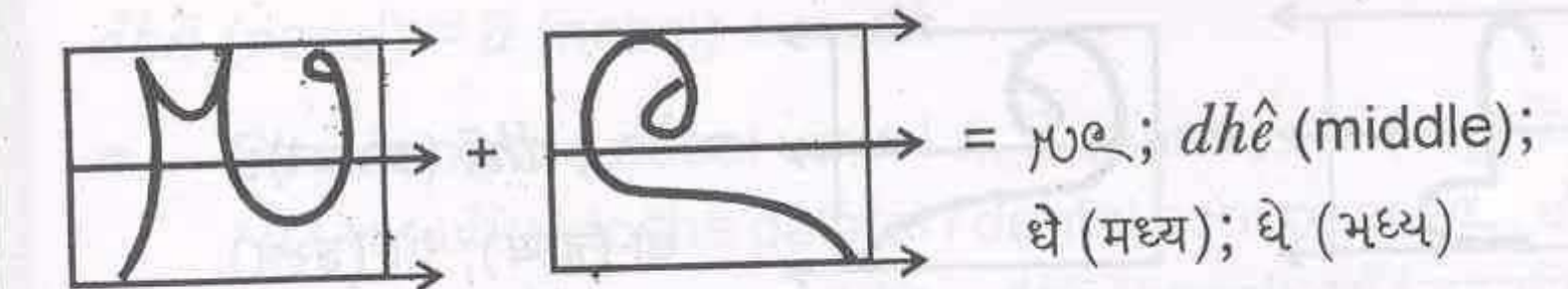
- By joining the vowel ્; *e're'*; ઈ; ઈ to the palatal/dental consonant ્; *dh*; ધ; ધ, consonant ્; *dhe're'*; ધૈ; ધૈ will be formed.

- મૂળાક્ષર (સ્વર) ્; *e're'*; ઈ; ઈ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન ્; *dh*; ધ; ધ ને જોડવાથી વ્યંજન ્; *dhe're'*; ધૈ; ધૈ બને છે.

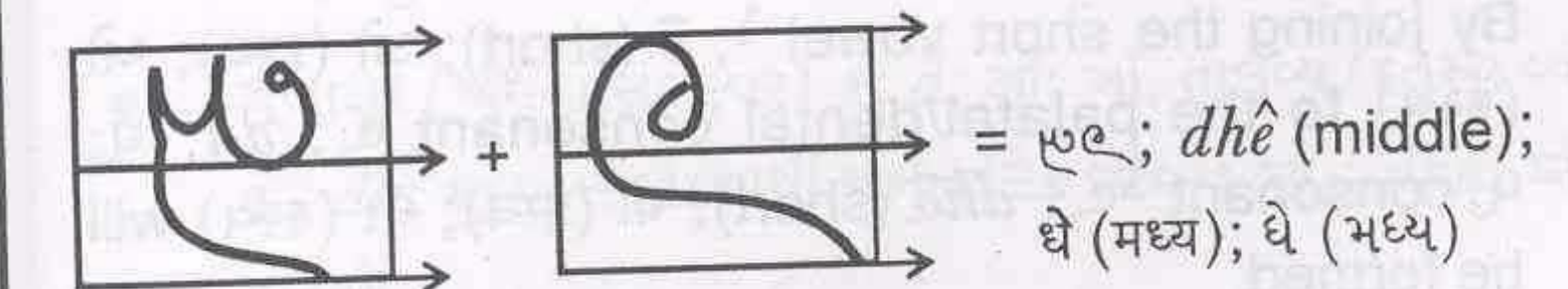

dhe (short) = *e* (short) ← + ← *dh*

- By joining the vowel ્; *e* (short); ઈ (હસ્વ); ઈ (હસ્વ) to the palatal/dental consonant ્; *dh*; ધ; ધ, consonant ્; *dhe* (short); ધે (હસ્વ); ધે (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ સ્વર) ્; *e*; ઈ, ઈ તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન ્; *dh*; ધ; ધ ને જોડવાથી હસ્વ વ્યંજન ્; *dhe*; ધે; ધે બનશે.

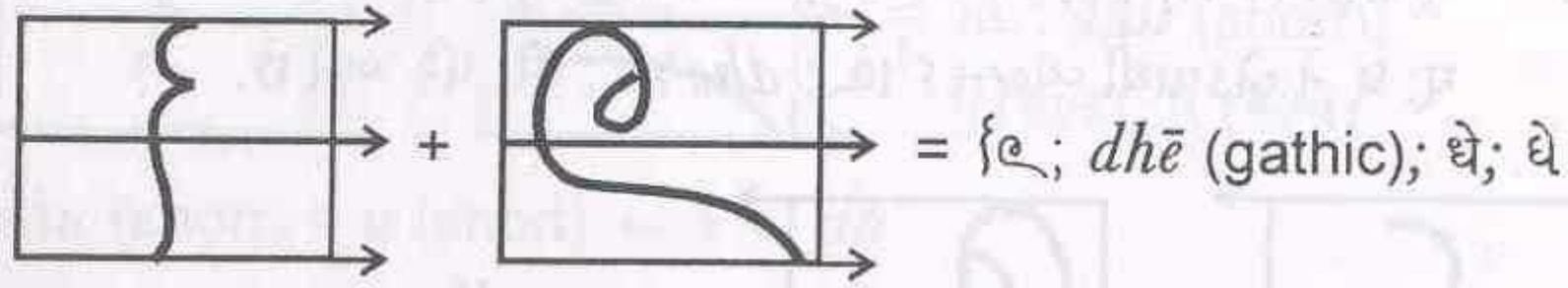
dhê (mid.) = *ê* (mid.) ← + ← *dh* OR

dhê (mid.) = *ê* (mid.) ← + ← *dh*

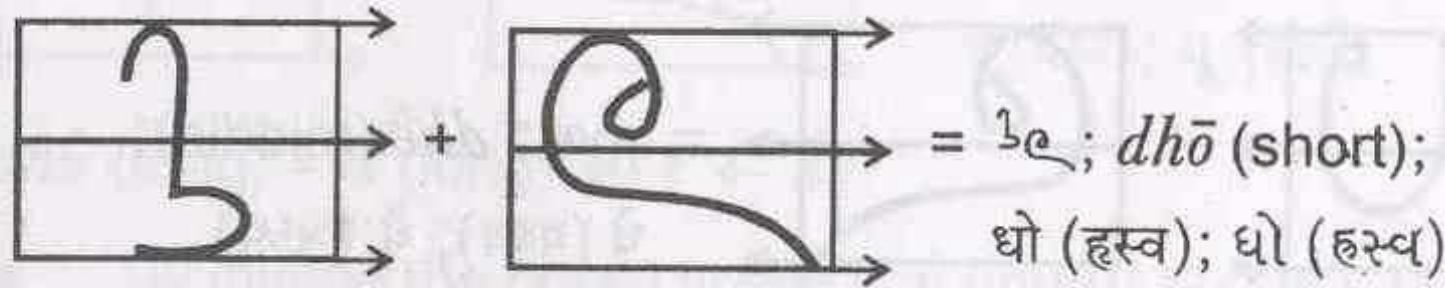
- By joining the vowel ્; *ê* (middle); ઈ (મધ્ય); ઈ (મધ્ય) to the palatal / dental consonant ્; *dh*; ધ; ધ, consonant ્; *dhê* (middle); ધે (મધ્ય); ધે (મધ્ય) will be formed.

- મૂળાક્ષર (મધ્ય) સ્વર યુ or ળ; ઈ; ઍ; એ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન લ; dh ; ધ; ઘ ને જોડવાથી (મધ્ય) વ્યંજન યુલ/લુલ; $dhê$; ધે; ઘે બને છે.

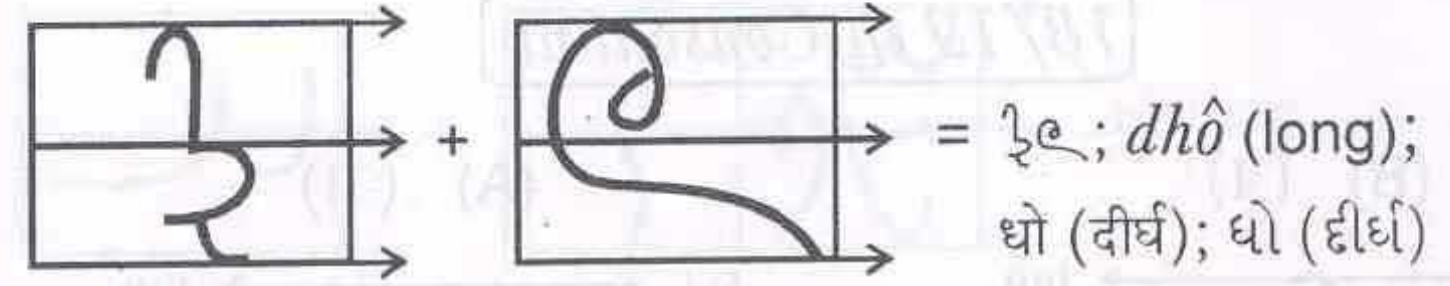
$dhē$ (gathic) = $ē$ (gathic) ← + ← dh

- By joining the gathic vowel $ē$; ઈ; એ; એ (ગાથિક) to the palatal/dental consonant લ; dh ; ધ; ઘ, consonant with gathic $ē$, l ; $dhē$ (gathic); ધે; ઘે will be formed.
- મૂળાક્ષર સ્વર (ગાથિક); $ē$ - ઈ (ગાથિક 'એ') એ; એ ને તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન લ; dh ; ધ; ઘ ને જોડવાથી વ્યંજન l ; $dhē$ (gathic); ધે; ઘે બનશે.

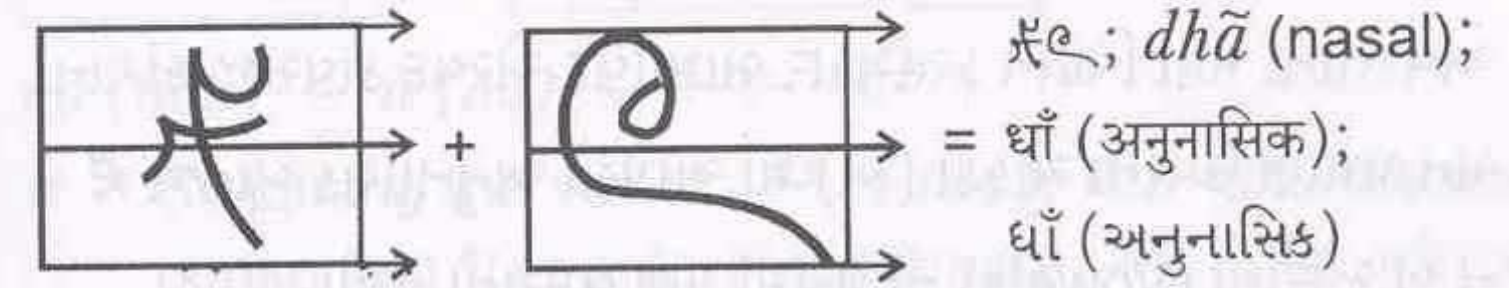
$dhō$ (short) = $ō$ (short) ← + ← dh

- By joining the short vowel $ō$; ઓ (હસ્વ); ઓ (હસ્વ) to the palatal/dental consonant લ; dh ; ધ; ઘ, consonant l ; $dhō$ (short); ધો (હસ્વ); ધો (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ સ્વર) $ō$; ઓ; ઓ ને તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન લ; dh ; ધ; ઘ સાથે જોડવાથી હસ્વ વ્યંજન l ; $dhō$; ધો; ધો બને છે.

$dhô$ (long) = $ô$ (long) ← + ← dh

- By joining the long vowel $ô$; ઓ (દીર્ઘ); ઓ (દીર્ઘ) to the palatal / dental consonant લ; dh ; ધ; ઘ, (long) consonant l ; $dhô$ (long); ધો (દીર્ઘ); ધો (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) $ô$; ઓ (દીર્ઘ); ઓ (દીર્ઘ), તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન લ; dh ; ધ; ઘ સાથે જોડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન l ; $dhô$; ધો; ધો બને છે.

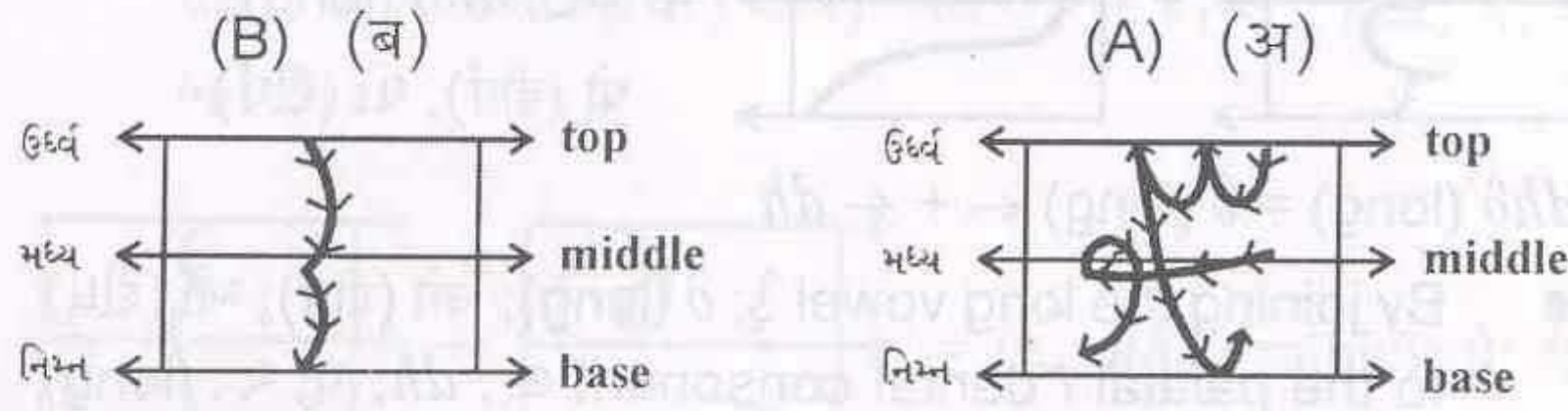
$dhā$ (nasal) = $ā$ (nasal) ← + dh

- By joining the nasal vowel $ā$; ઝાँ (અનુનાસિક); ઝાँ (અનુનાસિક) to the palatal / dental consonant લ; dh ; ધ; ઘ, (nasal) consonant l ; $dhā$ (nasal); ધાँ (અનુનાસિક); ધાँ (અનુનાસિક) will be formed.
- મૂળાક્ષર (અનુનાસિક સ્વર) $ā$; ઝાँ; ઝાँ, તાલવ્ય/દંતસ્થ વ્યંજન લ; dh ; ધ; ઘ ને જોડવાથી અનુનાસિક વ્યંજન l ; $dhā$; ધાँ; ધાँ બને છે.

द्रोण in Vedic Sanskrit (9th Mandal)
is equivalent to Avestan word द्रओनो.

Vedic द्रुहो (10th Mandal) is same
as द्रुजो in Avesta.

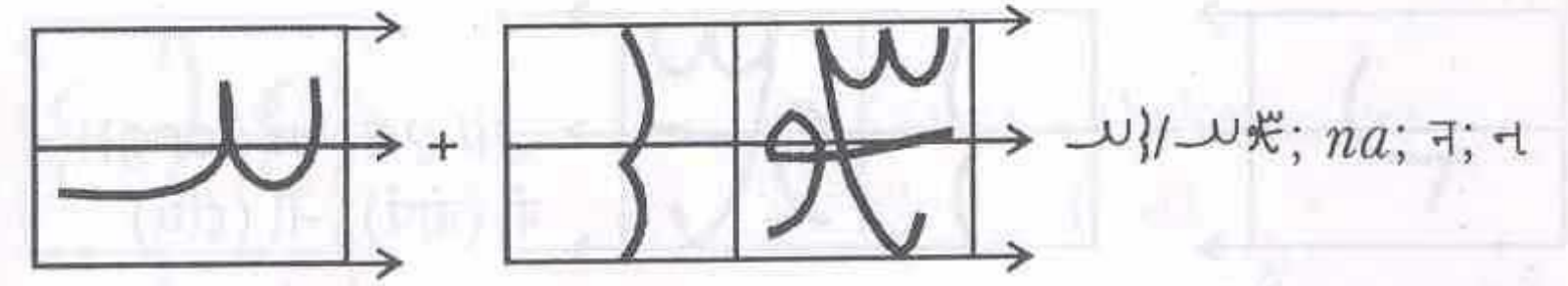
18/19 th Consonant

Nasal - n

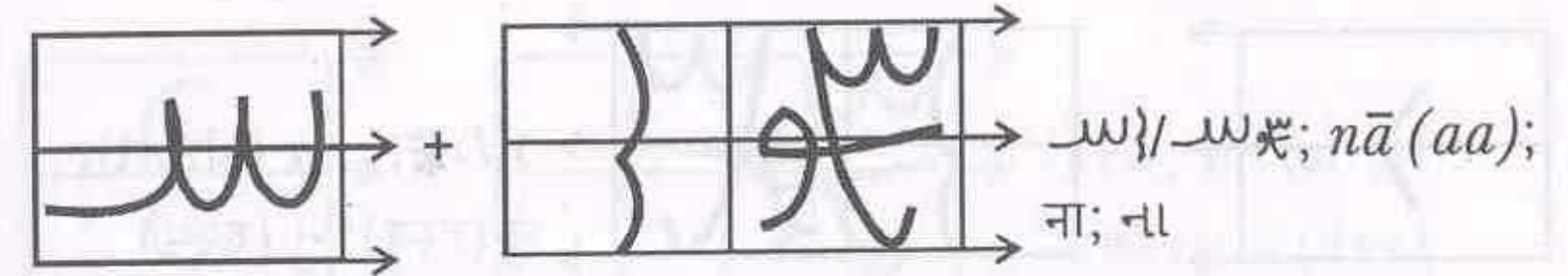
અનુનાસિક - ન્

- The learned avestan lexicographer - scholar Ervad K. E. Kanga in his pioneering work Avestan dictionary states that ્ nasal consonant (n) in figure (A) above does not occur even between two vowels.
- અવસ્તાના મહા વિદ્વાન ફરહંગકાર ભાષાવિદ્ એરવદ કાવસજી કાંગાના મત પ્રમાણે ઉપરના ચોકડાં (અ) માં આપેલો અનુનાસિક વ્યંજન ્ - ન્ બે સ્વરોની (Vowels) ની વચમાં પણ વપરાતો નથી.
- The nasal consonant shown in box (B) above is in vogue. It is a combination of slightly curved two lines that go vertically from top to base passing through the middle. We will make use of (}) this letter only for our study.
- અનુનાસિક વ્યંજન આકૃતિ (બ) માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે બે વલયાકારની ઊભી રેખામાં દોરાયેલો 'ન' વ્યંજન આ પ્રમાણે (}) દર્શાવાય છે; અને તે વપરાય છે. આ અવેસ્તા મૂળાક્ષરનો આપણા અભ્યાસ માટે ઉપયોગ કરીશું.

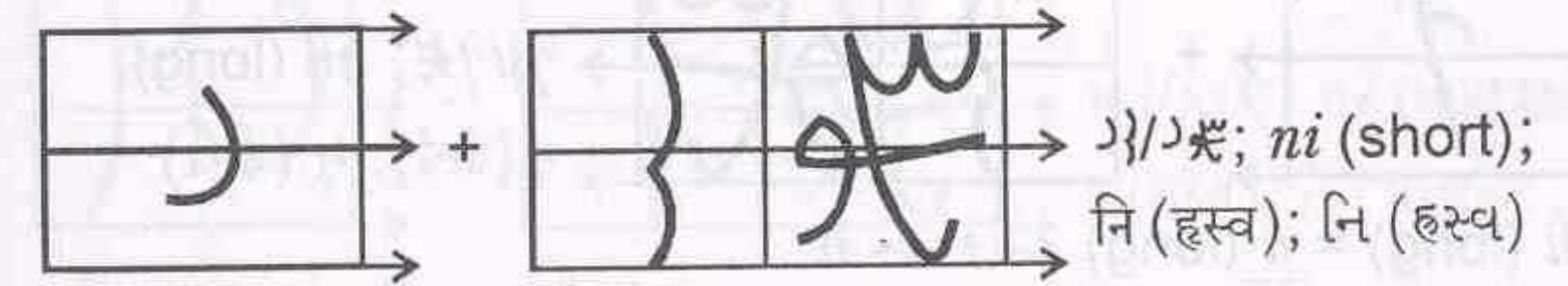
na = a ← + ← n

- By joining the vowel ્; a; અ; અ to the nasal consonant }/}; n; ન્; ન્, consonant ્/}; na; ન; ન will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) ્; a; અ; અ અનુનાસિક વ્યંજન }/}; n; ન્; ન્ ને જોડવાથી વ્યંજન ્/}; na; ન; ન બને છે.

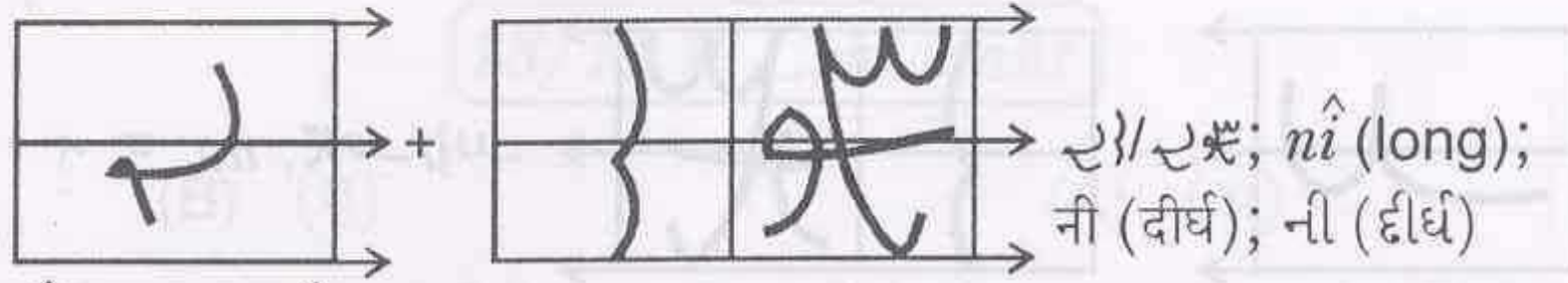
naa (naa) = aa (aa) ← + ← n

- By joining the vowel ્; ā (aa); આ; આ to the nasal consonant }/}; n; ન્; ન્, consonant ્/}; nā (aa); ના; ના will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) ્; ā (aa); આ; આ, અનુનાસિક વ્યંજન }/}; n; ન્; ન્ ને જોડવાથી વ્યંજન ્/}; nā (aa); ના; ના બને છે.

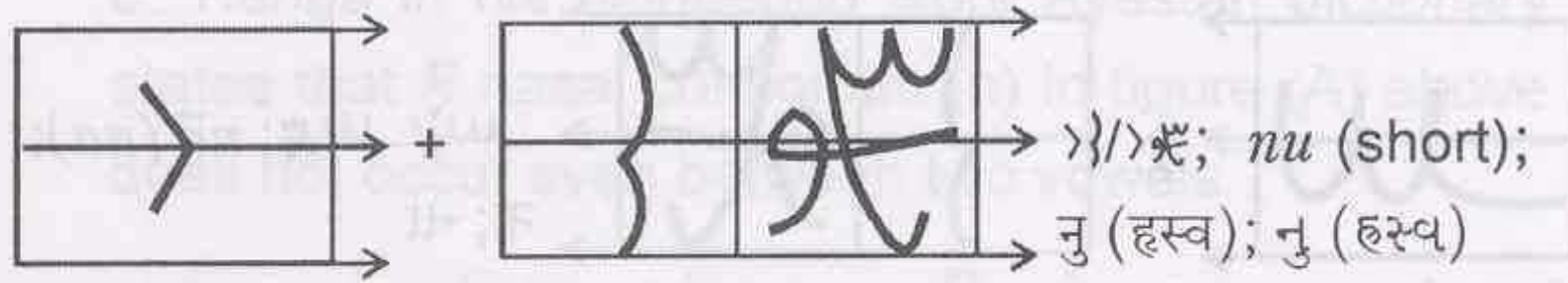
ni (short) = i (short) ← + ← n

- By joining the (short) vowel ્; i; ઇ (હસ્વ); ઇ (હસ્વ) to the nasal consonant }/}; n; ન્; ન્, (short) consonant ્/}; ni (short); નિ (હસ્વ); નિ (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર ્; i; ઇ; ઇ, અનુનાસિક વ્યંજન }/}; n; ન્; ન્ ને જોડવાથી હસ્વ વ્યંજન ્/}; ni; નિ; નિ બને છે.

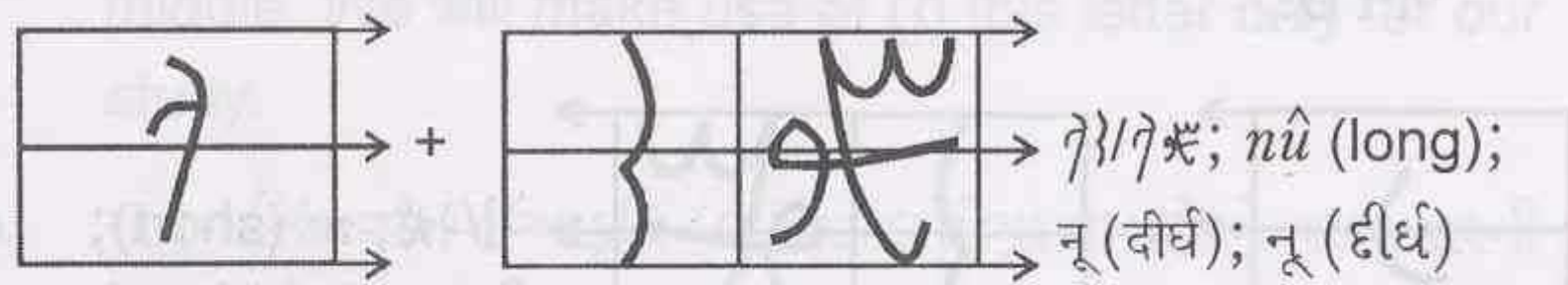
$n\hat{i}$ (long) = $\hat{i}$ (long) $\leftarrow + \leftarrow n$

- By joining the (long) vowel $\hat{i}$; $\hat{i}$ (long); ई (दीर्घ); ઈ (દીર્ઘ) to the nasal consonant $\} / \}$; n ; ન; ન્, (long) consonant $\} / \}$; $n\hat{i}$ (long); ની (દીર્ઘ); ની (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) $\hat{i}$; $\hat{i}$; ई; ઈ, અનુનાસિક વ્યંજન $\} / \}$; n ; ન; ન્ ને લગાડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન $\} / \}$; $n\hat{i}$; ની; ની બને છે.

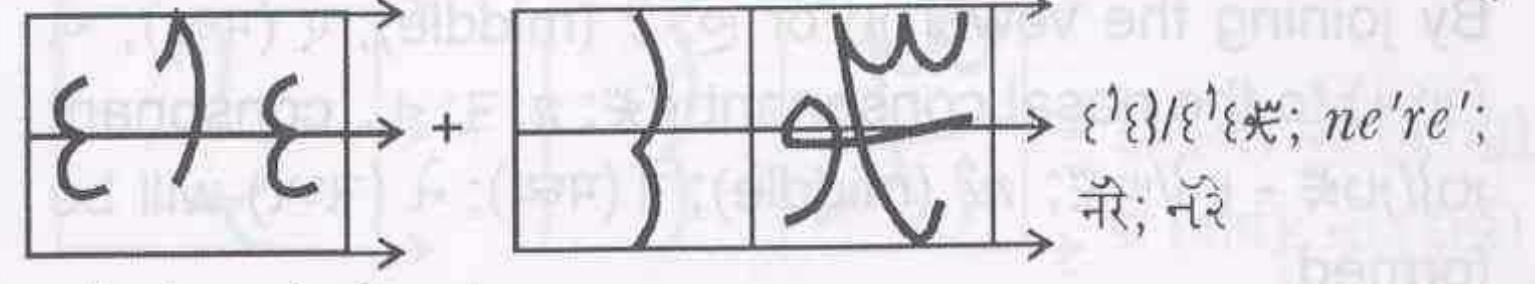
nu (short) = u (short) $\leftarrow + \leftarrow n$

- By joining the short vowel u ; u (short); उ (ह्रस्व); ઉ (હ્રસ્વ) to the nasal consonant $\} / \}$; n ; ન; ન્, consonant $\} / \}$; nu (short); નુ (હ્રસ્વ); નુ (હ્રસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હ્રસ્વ) સ્વર; u ; उ; ઉ, અનુનાસિક વ્યંજન $\} / \}$; n ; ન; ન્ ને લેડવાથી હ્રસ્વ વ્યંજન $\} / \}$; nu ; નુ; નુ બને છે.

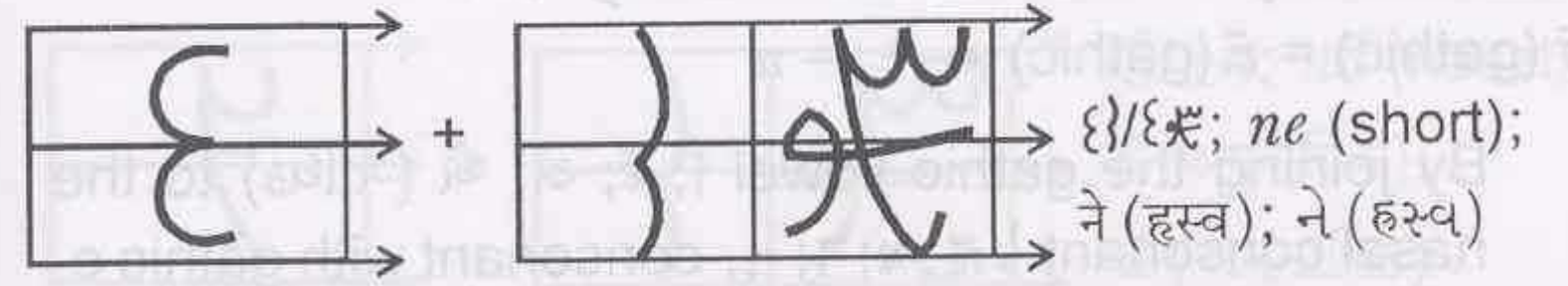
$n\hat{u}$ (long) = $\hat{u}$ (long) $\leftarrow + \leftarrow n$

- By joining the (long) vowel $\hat{u}$; $\hat{u}$ (long); ऊ (दीर्घ); ઊ (દીર્ઘ) to the nasal consonant $\} / \}$; n ; ન; ન્, (long) consonant $\} / \}$; $n\hat{u}$ (long); नू (दीर्घ); नू (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) $\hat{u}$; $\hat{u}$; ऊ; ઊ, અનુનાસિક વ્યંજન $\} / \}$; n ; ન; ન્ ને લેડવાથી (દીર્ઘ) વ્યંજન $\} / \}$; $n\hat{u}$; નૂ; નૂ બને છે.

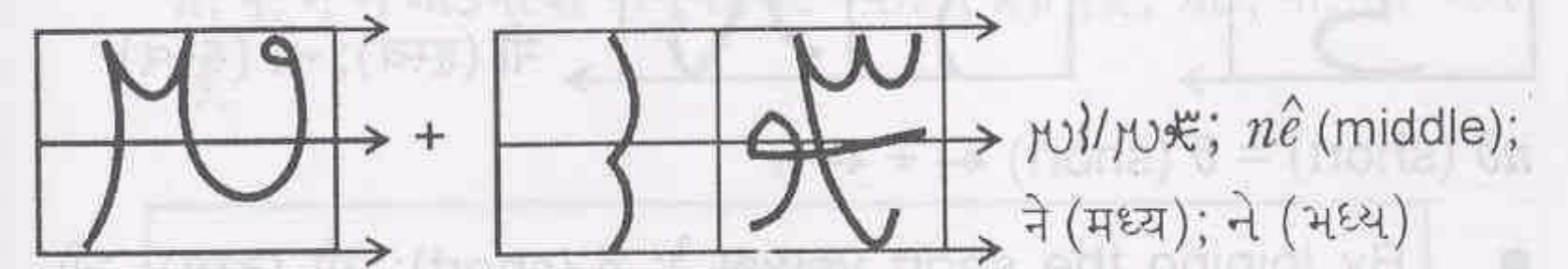
$ne're'$ = $e're'$ $\leftarrow + \leftarrow n$

- By joining the long vowel e' ; $e're'$; ઐ; ઔ to the nasal consonant $\} / \}$; n ; ન; ન્, consonant $\} / \}$; $ne're'$; નૈ; નૈ will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) e' ; $e're'$; ઐ; ઔ ને અનુનાસિક $\} / \}$; n ; ન; ન્ ને લેડવાથી વ્યંજન $\} / \}$; $ne're'$; નૈ; નૈ બને છે.

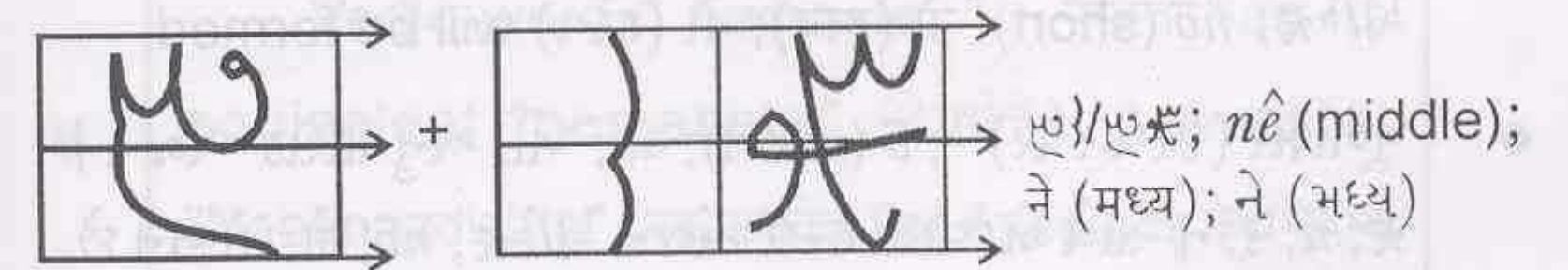
ne (short) = e (short) $\leftarrow + \leftarrow n$

- By joining the vowel e ; e (short); એ (હ્રસ્વ); એ (હ્રસ્વ) to the nasal consonant $\} / \}$; n ; ન; ન્, consonant $\} / \}$; ne (short); ને (હ્રસ્વ); ને (હ્રસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હ્રસ્વ સ્વર) e ; e ; એ, એ અનુનાસિક વ્યંજન $\} / \}$; n ; ન; ન્ ને લેડવાથી હ્રસ્વ વ્યંજન $\} / \}$; ne ; ને; ને બને છે.

$n\hat{e}$ (middle) = $\hat{e}$ (middle) $\leftarrow + \leftarrow n$

OR

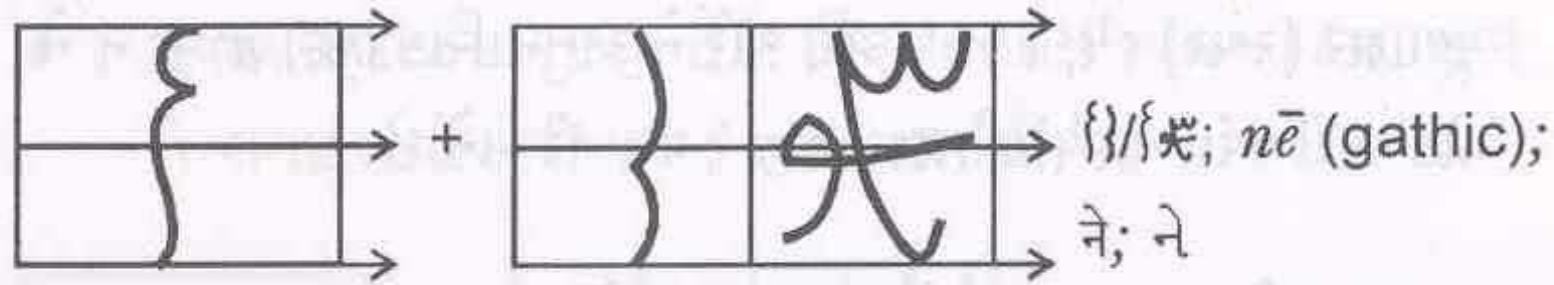

$n\hat{e}$ (middle) = $\hat{e}$ (middle) $\leftarrow + \leftarrow n$

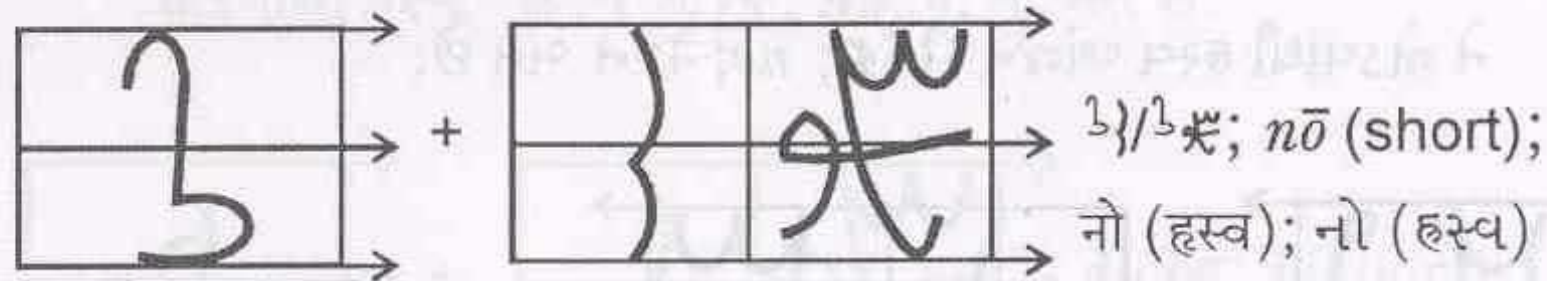
- By joining the vowel ॠ or ॡ; ê (middle); ए (मध्य); ऐ (मध्य) to the nasal consonant ॠ/ॡ; n; न्; ण्, consonant ॠ/ॡ - ॡ/ॡ; nê (middle); ने (मध्य); ने (मध्य) will be formed.

- भूणाक्षर (मध्य) स्वर ॠ or ॡ; ê; ए; ऐ, अनुनासिक व्यंजन ॠ/ॡ; n; न्; ण् ने ङेऽवाधी व्यंजन ॠ/ॡ - ॡ/ॡ; nê; ने; ने બને છે.

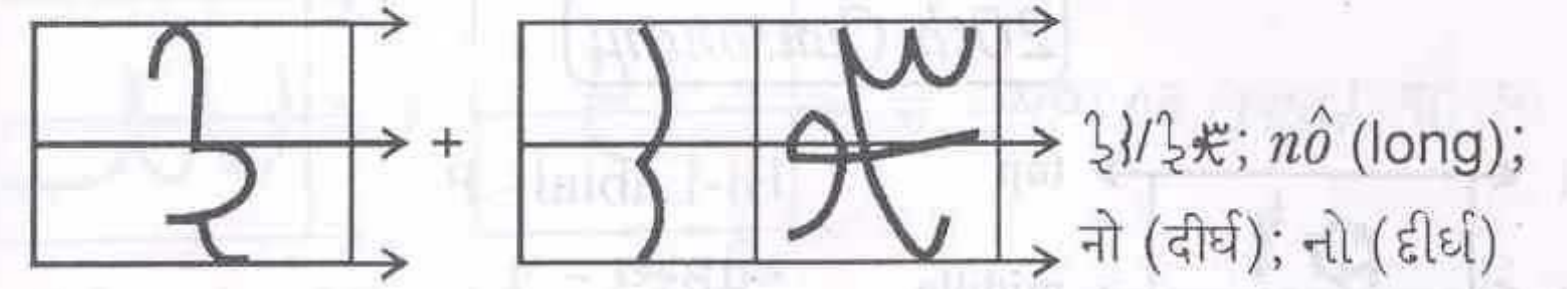
$n\bar{e}$ (gathic) = $\bar{e}$ (gathic) ← + ← n

- By joining the gathic vowel ॠ; ē; એ; એ (ગાથિક) to the nasal consonant ॠ/ॡ; n; ન્; ण्, consonant with gathic e, ॠ/ॡ; nē (gathic); ने; ने will be formed.
- भूणाक्षर स्वर (गाथिक) ॠ; ē; એ; એ (ગાથિક), अनुनासिक व्यंजन ॠ/ॡ; n; न्; ण् ने ङेऽवाधी व्यंजन ॠ/ॡ; nē (gathic); ने; ने બને છે.

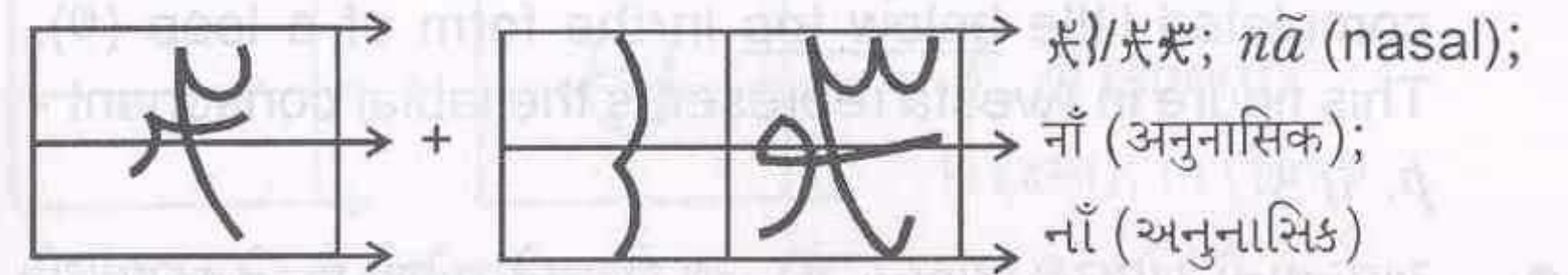
$n\bar{o}$ (short) = $\bar{o}$ (short) ← + ← n

- By joining the short vowel ॠ; ॠ (short); ओ (ह्रस्व); ओ (ह्रस्व) to the nasal consonant ॠ/ॡ; n; न्; ण्, consonant ॠ/ॡ; nō (short); ओ (ह्रस्व); ओ (ह्रस्व) will be formed.
- भूणाक्षर (ह्रस्व स्वर) ॠ; ॠ (short); ओ; ओ, अनुनासिक व्यंजन ॠ/ॡ; n; न्; ण् साथे ङेऽवाधी ह्रस्व व्यंजन ॠ/ॡ; nō; ओ; ओ બને છે.

$n\hat{o}$ (long) = $\hat{o}$ (long) ← + ← n

- By joining the long vowel ॠ; ô (long); ओ (दीर्घ); ओ (दीर्घ) to the nasal consonant ॠ/ॡ; n; न्; ण् (long) consonant ॠ/ॡ; nô (long); ओ (दीर्घ); ओ (दीर्घ) will be formed.
- भूणाक्षर (दीर्घ स्वर) ॠ; ô; आ; ओ, अनुनासिक व्यंजन ॠ/ॡ; n; न्; ण् साथे ङेऽवाधी दीर्घ व्यंजन ॠ/ॡ; nô; ओ; ओ બને છે.

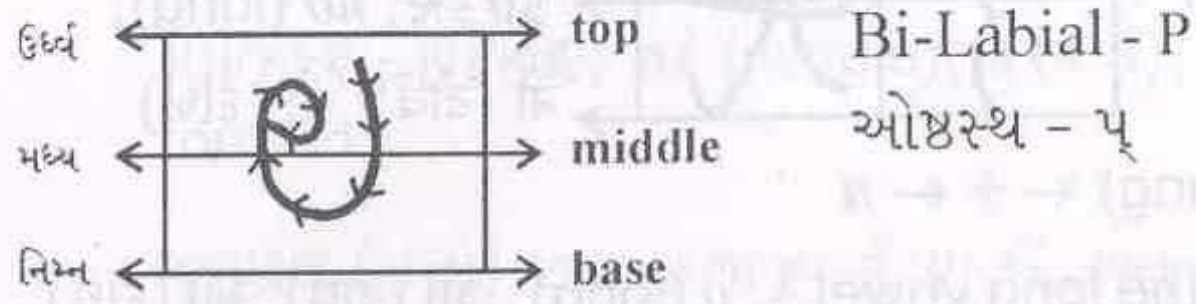
$n\tilde{a}$ (nasal) = $\tilde{a}$ (nasal) ← + ← n

- By joining the nasal vowel ॠ; ā (nasal); आँ (अनुनासिक); आँ (अनुनासिक) to the nasal consonant ॠ/ॡ; n; न्; ण्, (nasal) consonant ॠ/ॡ; nā (nasal); आँ (अनुनासिक); आँ (अनुनासिक) will be formed.
- भूणाक्षर (अनुनासिक स्वर) ॠ; ā; आँ; आँ, अनुनासिक व्यंजन ॠ/ॡ; n; न्; ण् ने ङेऽवाधी अनुनासिक व्यंजन ॠ/ॡ; nā; आँ; आँ બને છે.

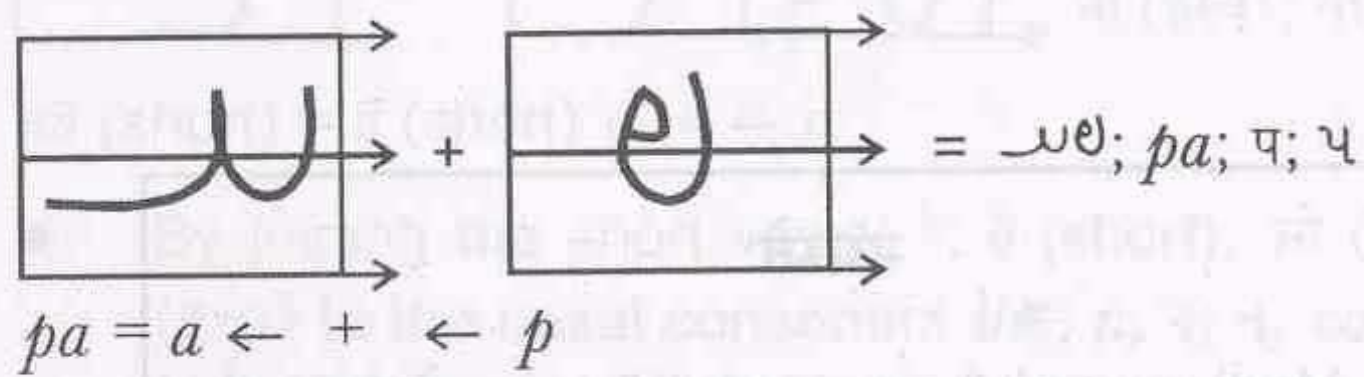
नमस्ते

Vedic word "namaste" - नमस्ते has its equivalent "nemasete" (नेमसेते) in Avesta. "Nabānazdishta" (नबानज़दिष्ट) of Avesta is नेभानेदिष्ट (nebhāne'dishtha) of Vedas.

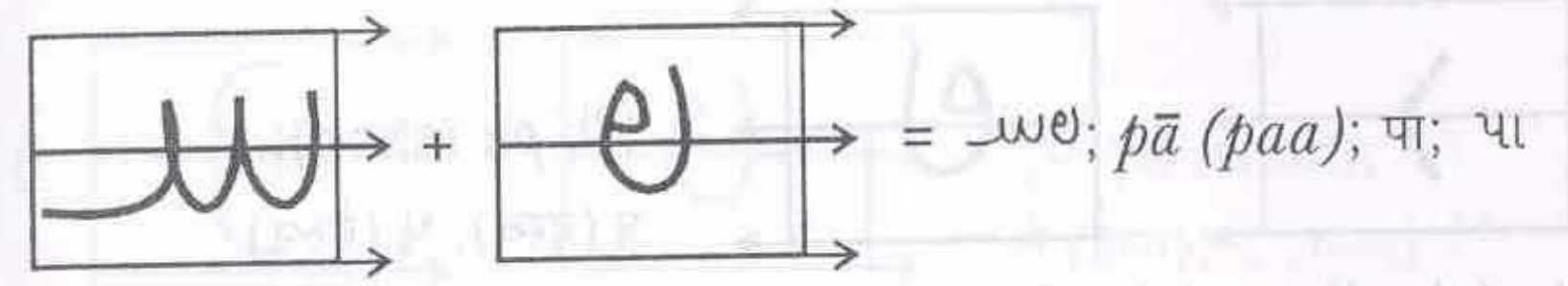
20th Consonant

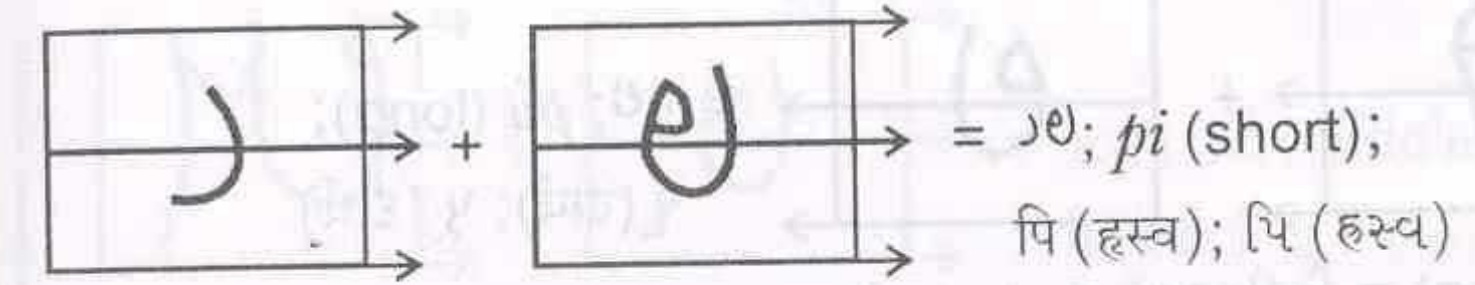
- Avestan consoant starts with a straight line vertically drawn on top which again passes through the middle and goes down little above base; it makes a curve like English alphabet "U". It is drawn from right to left. The said curve is taken up above again on the left side and after passing the middle once again on the left is then completed little below top in the form of a loop (૯). This figure in Avesta represents the labial consonant - p ; પ; પ્.
- અવસ્તાનો ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન 'પ' - ૯ દોરવાને સહેલો છે. તે જમણેથી ડાબે દોરાય છે. જમણેથી ઉર્ધ્વ કક્ષમાં એક નીચે જતી સીધા રેખાથી શરૂ કરી, તેને મધ્યમાંથી પસાર અને નિમ્ન કક્ષથી થોડી ઉપર દોરીને અંગ્રેજી મૂળાક્ષર ૫ ના આકારમાં તેને ડાબી બાજુએ ફરી મધ્ય કક્ષમાંથી પસાર કરી ઉર્ધ્વથી થોડે નીચે એક શૂન્યાકાર લૂપ આપી ને આ આકૃતિ સંપૂર્ણ કરવાની છે. આ રીતે ૯ દોરીને આ આકૃતિ અવસ્તાના ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન p ; પ; પ્ માટે વપરાય છે.

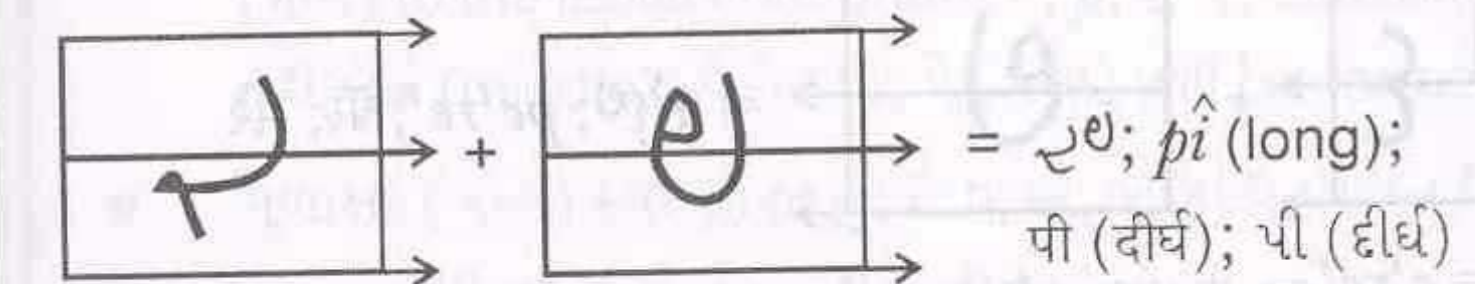
- By joining the vowel a ; અ; અ to the labial consonant p ; પ; પ્, a new combination pa ; પ; પ will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) a ; અ; અ, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન p ; પ; પ્ ને જોડવાથી વ્યંજન pa ; પ; પ બને છે.

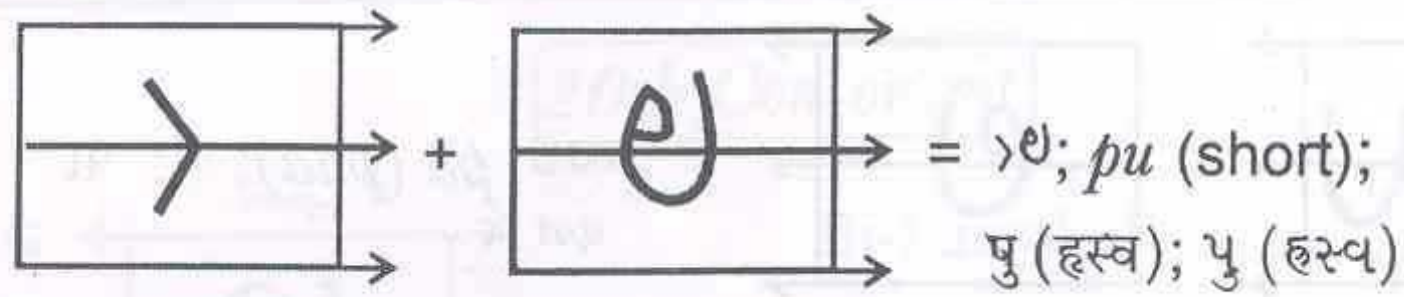
- By joining the vowel $ā$ (aa); આ; આ to the labial consonant p ; પ; પ્, a (long) consonant $pā$ (paa); પા; પા will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) $ā$ (aa); આ; આ, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન p ; પ; પ્ ને જોડવાથી વ્યંજન $pā$ (paa); પા; પા બને છે.

- By joining the (short) vowel i ; ઇ (હસ્વ); ઇ (હસ્વ) to the labial consonant p ; પ; પ્, a (short) consonant pi (short); પિ (હસ્વ); પિ (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર i ; ઇ; ઇ, ઓષ્ઠસ્થ, વ્યંજન p ; પ; પ્ ને જોડવાથી હસ્વ વ્યંજન pi (short); પિ (હસ્વ); પિ (હસ્વ) બને છે.

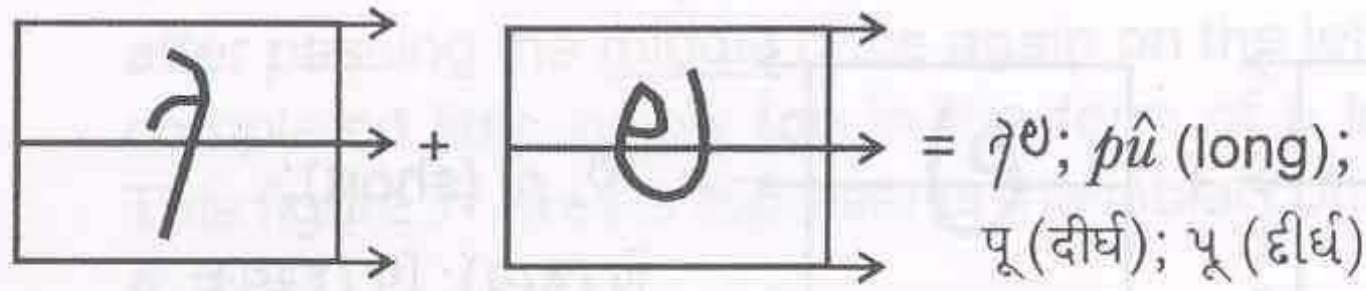

- By joining the (long) vowel $î$ (i); ઈ (દીર્ઘ); ઈ (દીર્ઘ) to the labial consonant p ; પ; પ્, a (long) consonant $pî$ (long); પી (દીર્ઘ); પી (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) $î$; ઈ; ઈ ઓષ્ઠસ્થ, વ્યંજન p ; પ; પ્ ને લગાડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન $pî$; પી; પી બને છે.

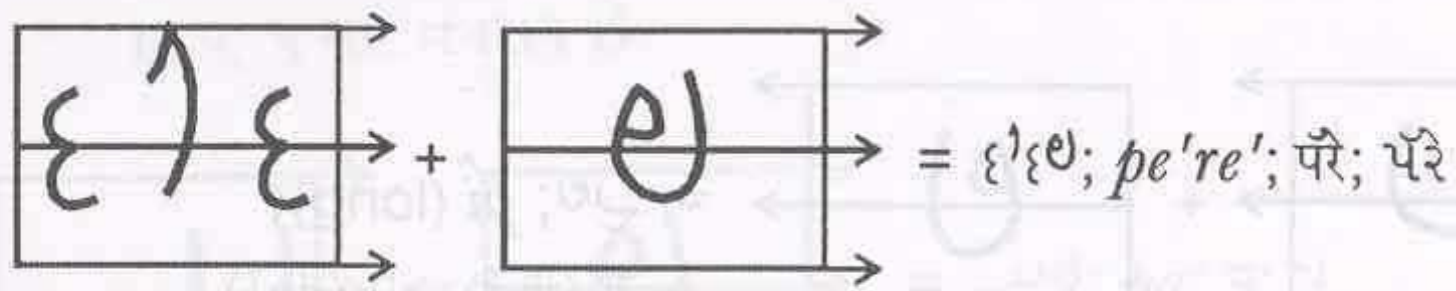
$pu \text{ (short)} = u \text{ (short)} \leftarrow + \leftarrow p$

- By joining the short vowel > u (short); उ (ह्रस्व); उ (ह्रस्व) to the labial consonant > ; p ; प ; प , consonant >^{u} ; pu (short); पु (ह्रस्व); पु (ह्रस्व) will be formed.
- भूणाक्षर (ह्रस्व) स्वर; > ; उ; उ, ओष्ठस्थ व्यंजन > ; p ; प ; प ने ङेऽवाथी ह्रस्व व्यंजन >^{u} ; pu ; पु; पु बने छे.

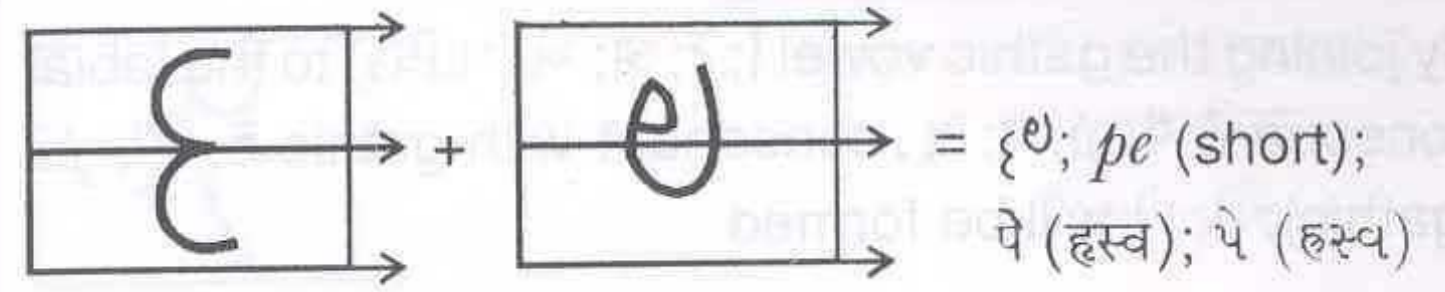
$p\hat{u} \text{ (long)} = \hat{u} \text{ (long)} \leftarrow + \leftarrow p$

- By joining the (long) vowel > $\hat{u}$ (long); ऊ (दीर्घ); उ (दीर्घ) to the labial consonant > ; p ; प ; प , (long) labial consonant >^{u} ; $p\hat{u}$ (long); पू (दीर्घ); पू (दीर्घ) will be formed.
- भूणाक्षर (दीर्घ) स्वर > ; $\hat{u}$; ऊ; उ, ओष्ठस्थ व्यंजन > ; p ; प ; प ने ङेऽवाथी (दीर्घ) व्यंजन >^{u} ; $p\hat{u}$; पू; पू बने छे.

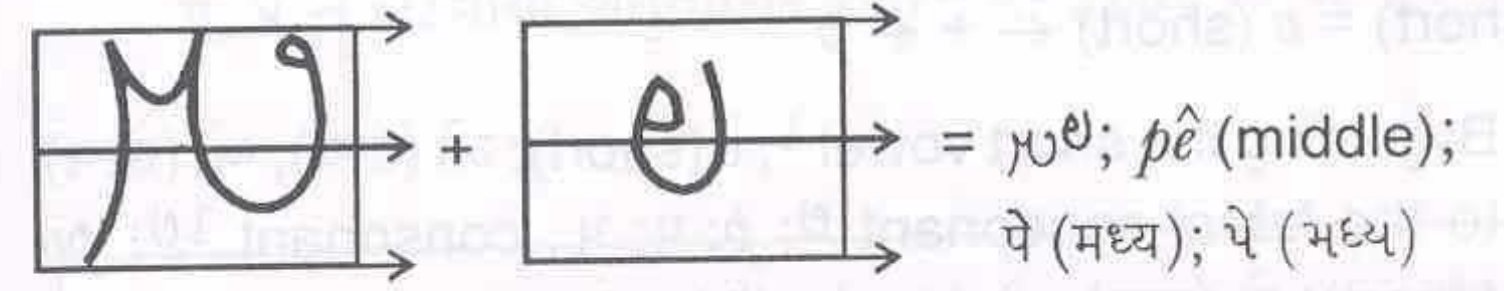
$pe're' = e're' \leftarrow + \leftarrow p$

- By joining the vowel $\text{e}'\text{e}'$ (स. ऋ); $e're'$; अँ; अँरे to the labial consonant > ; p ; प ; प , labial consonant $\text{e}'\text{e}'^{\text{>}}$; $pe're'$; पै; पैरे will be formed.
- भूणाक्षर (स्वर) $\text{e}'\text{e}'$; $e're'$; अँ; अँरे, ओष्ठस्थ व्यंजन > ; p ; प ; प ने ङेऽवाथी व्यंजन $\text{e}'\text{e}'^{\text{>}}$; $pe're'$; पै; पैरे बने छे.

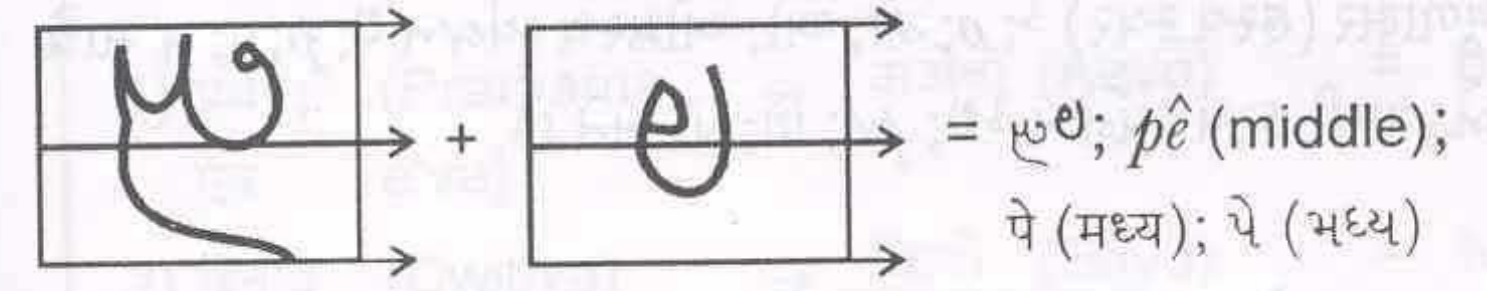

$pe \text{ (short)} = e \text{ (short)} \leftarrow + \leftarrow p$

- By joining the vowel e' ; e (short); ऐ (ह्रस्व); ऐ (ह्रस्व) to the labial consonant > ; p ; प ; प , consonant e'^{e} ; pe (short); पे (ह्रस्व); पे (ह्रस्व) will be formed.
- भूणाक्षर (ह्रस्व) स्वर e' ; e ; ऐ; ऐ, ओष्ठस्थ व्यंजन > ; p ; प ; प ने ङेऽवाथी ह्रस्व व्यंजन e'^{e} ; pe ; पे; पे बने छे.

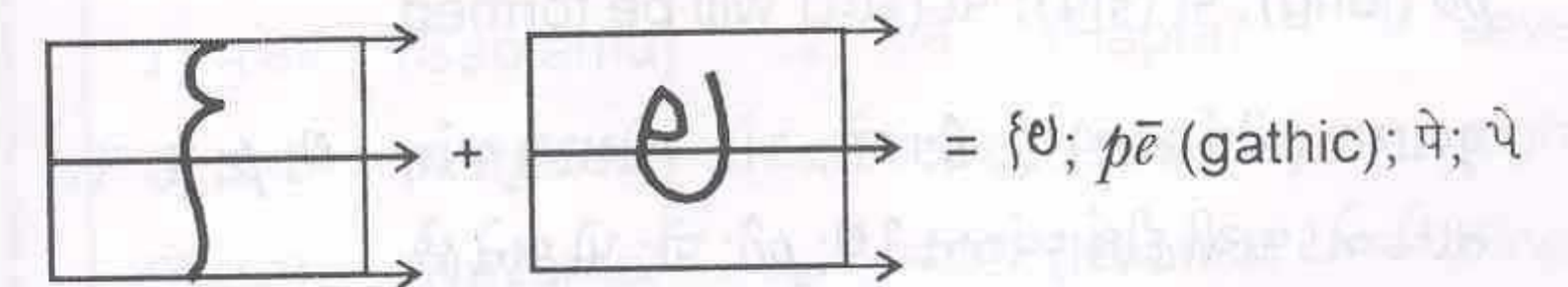

$p\hat{e} \text{ (middle)} = \hat{e} \text{ (middle)} \leftarrow + \leftarrow p$ OR

$p\hat{e} \text{ (middle)} = \hat{e} \text{ (middle)} \leftarrow + \leftarrow p$

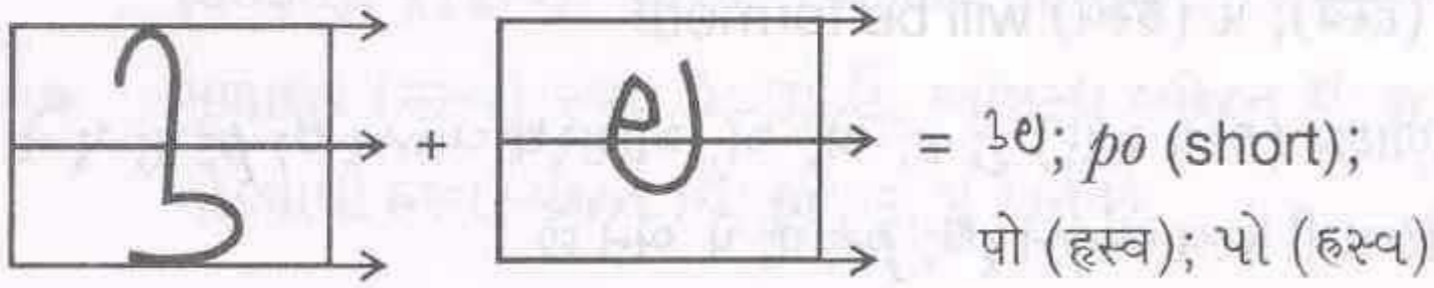
- By joining the vowel e' or e' ; $\hat{e}$ (middle); ए (मध्य); ऐ (मध्य) to the labial consonant > ; p ; प ; प , consonant e'^{e} / e'^{e} ; $p\hat{e}$ (middle); पे (मध्य); पे (मध्य) will be formed.
- भूणाक्षर (मध्य) स्वर e' or e' ; $\hat{e}$; ए; ऐ, ओष्ठस्थ व्यंजन > ; p ; प ; प ने ङेऽवाथी मध्य व्यंजन e'^{e} / e'^{e} ; $p\hat{e}$; पे; पे बने छे.

$p\bar{e} \text{ (gathic)} = \bar{e} \text{ (gathic)} \leftarrow + \leftarrow p$

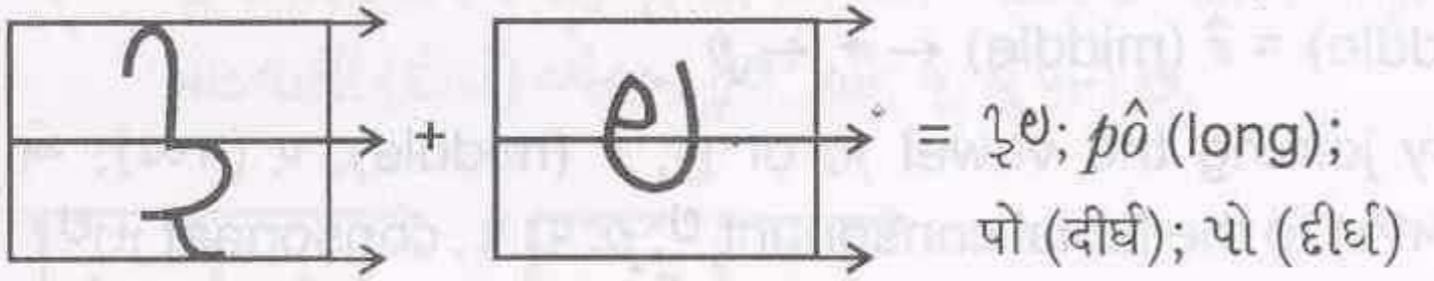
- By joining the gathic vowel ॐ; ē; એ; એ (ગાથિક) to the labial consonant ૭; p; પ; પ્, consonant with gathic ē, ૐ; pē (gathic); પે; પે will be formed.

- મૂળાક્ષર સ્વર (ગાથિક) ॐ; ē (ગાથિક 'એ') એ; એ, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ૭; p; પ; પ્ ને જોડવાથી વ્યંજન ૐ; pē (gathic); પે; પે બને છે.

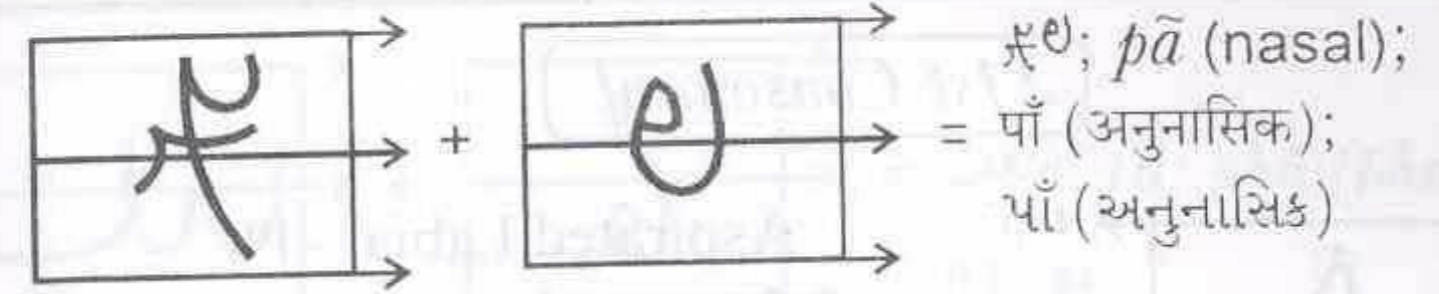
po (short) = o (short) ← + ← p

- By joining the short vowel ૐ; o (short); ઓ (હસ્વ), ઓ (હસ્વ) to the labial consonant ૭; p; પ; પ્, consonant ૐ૭; po (short); પો (હસ્વ); પો (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ સ્વર) ૐ; o ; ઓ; ઓ, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ૭; p; પ; પ્ સાથે જોડવાથી હસ્વ વ્યંજન ૐ૭; po ; પો; પો બને છે.

$pō$ (long) = $ō$ (long) ← + ← p

- By joining the vowel ૐ; $ō$ (long); ઓ (દીર્ઘ); ઓ (દીર્ઘ) to the labial consonant ૭; p; પ; પ્, (long) consonant ૐ૭; $pō$ (long); પો (દીર્ઘ); પો (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ૐ; $ō$; ઓ; ઓ, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ૭; p; પ; પ્ સાથે જોડવાથી દીર્ઘ વ્યંજન ૐ૭; $pō$; પો; પો બને છે.

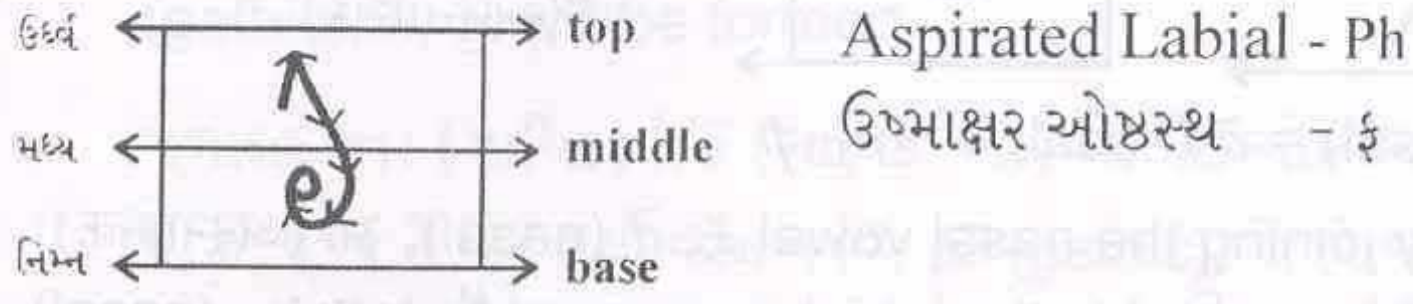
$pā$ (nasal) = $ā$ (nasal) ← + ← p

- By joining the nasal vowel ૐ; $ā$ (nasal); આँ (અનુનાસિક); આँ (અનુનાસિક) to the labial consonant ૭; p; પ; પ્, (nasal) consonant ૐ૭; $pā$ (nasal); પાँ (અનુનાસિક); પાँ (અનુનાસિક) will be formed.
- મૂળાક્ષર (અનુનાસિક સ્વર) ૐ; $ā$; આँ; આँ, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ૭; p; પ; પ્ ને જોડવાથી અનુનાસિક વ્યંજન ૐ૭; $pā$; પાँ; પાँ બને છે.

Vedic and equivalent Avesta numerals

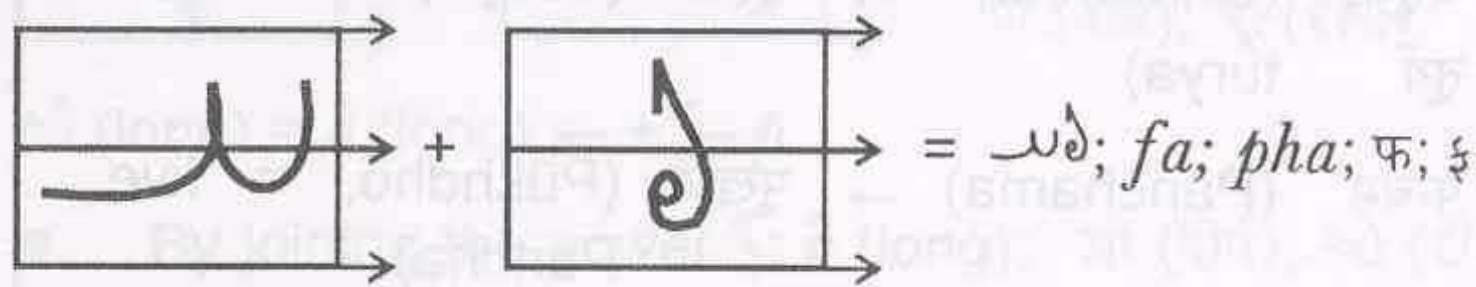
1) પ્રથમ; (Prathama, એવ e'va)	→	અએવો (Aevô)	= one
2) દ્વિતીય (Dwitiya)	→	બિત્યો (Bityô)	= two
3) તૃતીય (Trutiya)	→	શ્રિત્યો (Thrityô)	= three
4) ચતુર્થ; (Chaturtha; તૂર્ય tûrya)	→	તૂર્યો (Tûiryô)	= four
5) પન્ચમ (Panchama)	→	પૂઘ્ધો (Pūkhdhō, Pancha)	= five
6) ષષ્ઠ (Shastha)	→	ક્ષત્તવો (Kshtavô)	= six
7) સપ્તમ (Saptama)	→	હપ્તે (Hapta)	= seven
8) અષ્ટમ (Ashtama)	→	અષ્ટેમ (Ashtema)	= eight
9) નવમ (Navama)	→	નઓમ (Naoma)	= nine
10) દશમ (Dashama)	→	દસેમ (Dasema)	= ten

21st Consonant

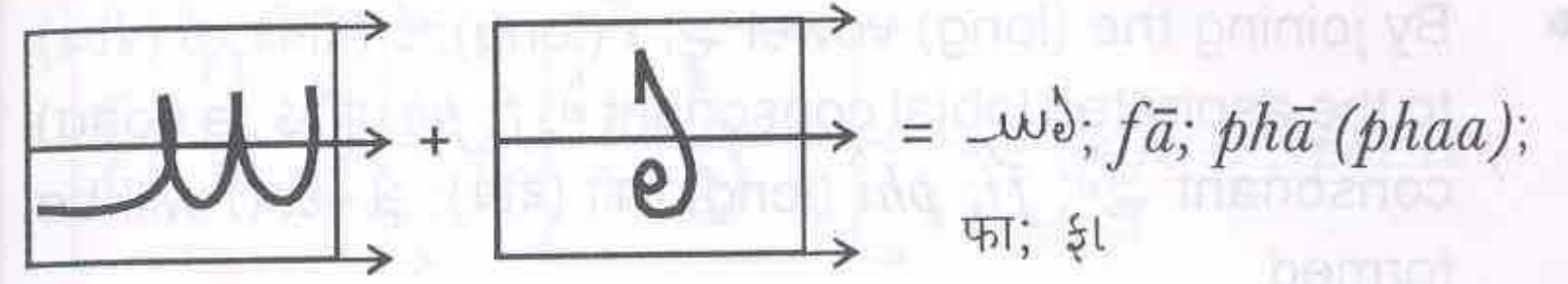
- Avestan consoant (૯) *ph* starts from top with a triangular (apex) pointer (∧) and passes through middle via a straight vertical line with a slight slant like this (∟) and again going down below makes a big curve near the base and on the left proceeds further forming a small hook like curve. Follow the pointers (arrowmarks) and you will read an avestan figure ph - like this (૯). It is an aspirated labial consonant "ph".

- ઉર્ધ્વ કક્ષમાથી આ વ્યંજન ને દોરવાની શરૂઆત એક ત્રિકોણાકાર આકૃતિ (∧) થી કરો. તે આકૃતિને એક મધ્ય કક્ષ સુધી નીચે લઈ જાઓ; ત્યાથી તેને નિમ્ન કક્ષ સુધી જમણે એક વલયાકારમાં દોરો - આમ - (∟) અને ત્યારપછી તે આકૃતિ ડાબે ટૂક જેવા વલયાકારમાં પૂર્ણ કરો. અક્ષર "ફ" ની અવસ્થા આકૃતિ વ્યંજન "૯" માં પરિણમશે.

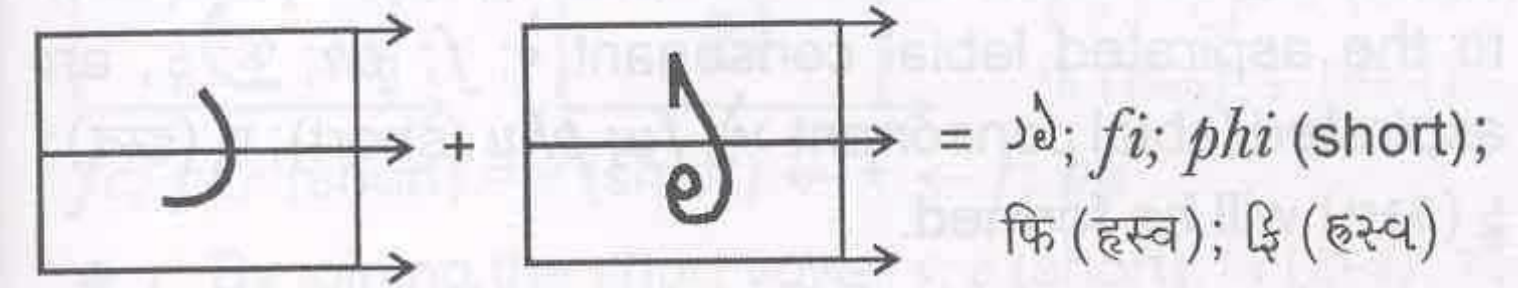
$$fa; pha = a \leftarrow + \leftarrow f; ph$$

- By joining the vowel ઁ ; *a*; અ; આ to the aspirated labial consonant ૯; *f; ph*; ફ; ફ, an aspirated labial consonant ઁ૯ ; *fa; pha*; ફ; ફા will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) ઁ ; *a*; અ; આ, ઉષ્માક્ષરયુક્ત ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ૯; *f; ph*; ફ; ફ ને જોડવાથી ઉષ્માક્ષરયુક્ત ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ઁ૯ ; *fa; pha*; ફ; ફા બને છે.

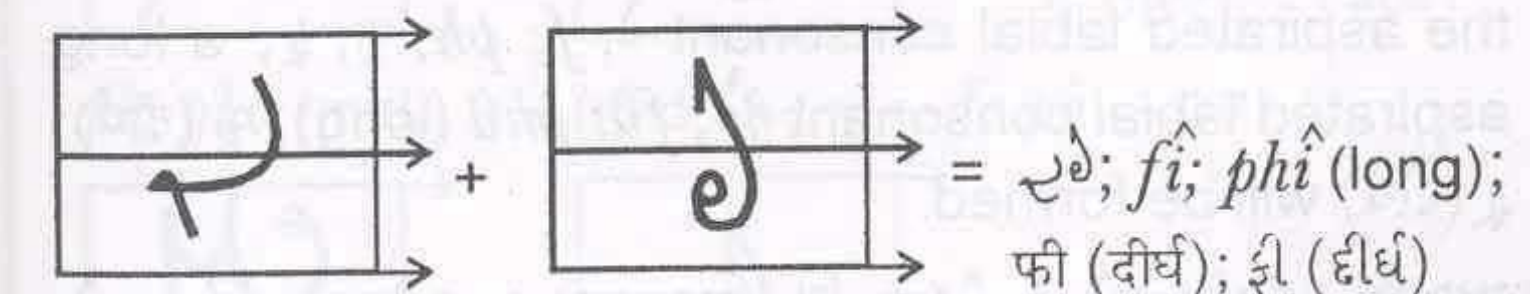
$$fā; phā (phaa) = ā (aa) \leftarrow + \leftarrow f; ph$$

- By joining the vowel ઁ ; *ā (aa)*; આ; આ to the aspirated labial consonant ૯; *f; ph*; ફ; ફ, an complete aspirated labial consonant ઁ૯ ; *fā; phā (phaa)*; ફા; ફા will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) ઁ ; *ā (aa)*; આ; આ, ઉષ્માક્ષરયુક્ત ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ૯; *f; ph*; ફ; ફ ને જોડવાથી પૂર્ણ ઉષ્માક્ષરયુક્ત ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ઁ૯ ; *fā; phā (phaa)*; ફા; ફા બને છે.

$$fi; phi (short) = i (short) \leftarrow + \leftarrow f; ph$$

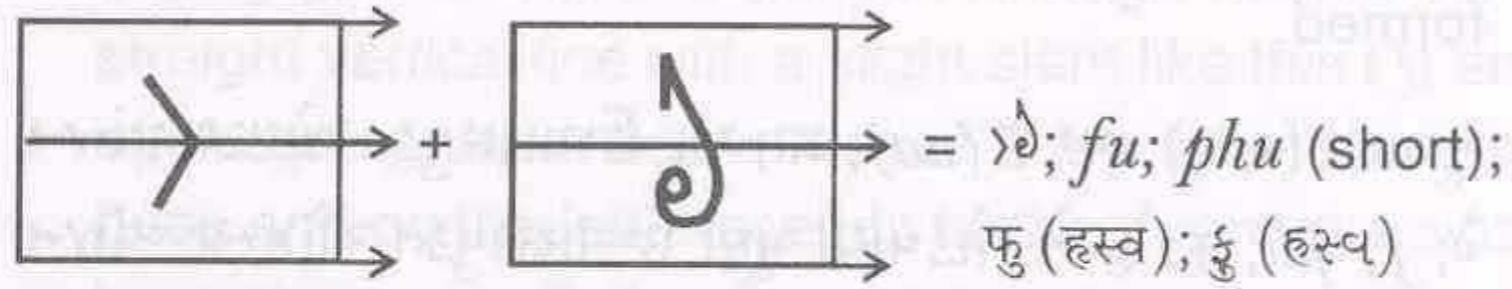
- By joining the (short) vowel ઃ ; *i (short)*; ઇ (હસ્વ); ઇ (હસ્વ) to the aspirated labial consonant ૯; *f; ph*; ફ; ફ, an aspirated labial consonant ઃ૯ ; *fi; phi (short)*; ફિ (હસ્વ); ફિ (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર ઃ ; *i*; ઇ; ઇ, ઉષ્માક્ષરયુક્ત ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ૯; *f; ph*; ફ; ફ ને જોડવાથી હસ્વ ઉષ્માક્ષરયુક્ત ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ઃ૯ ; *fi; phi*; ફિ; ફિ બને છે.

$$fî; phî (long) = î (long) \leftarrow + \leftarrow f; ph$$

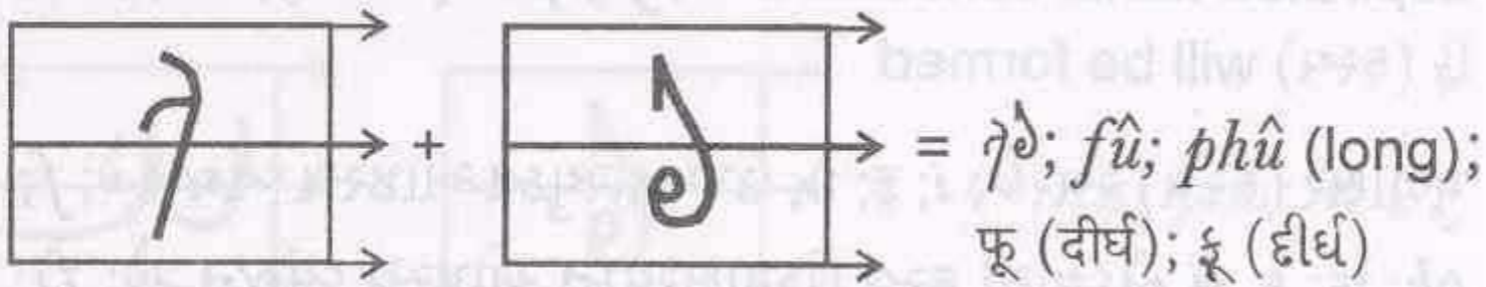
- By joining the (long) vowel ે; $\hat{i}$ (long); ई (दीर्घ); ઈ (દીર્ઘ) to the aspirated labial consonant ્; f ; ph ; फ़; ફ, a (long) consonant ે; $f\hat{i}$; $ph\hat{i}$ (long); फी (दीर्घ); ફી (દીર્ઘ) will be formed.

- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ે; $\hat{i}$; ई; ઈ, ઉચ્ચાક્ષરયુક્ત ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ્; f ; ph ; फ़; ફ ને લગાડવાથી દીર્ઘ ઉચ્ચાક્ષરયુક્ત ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ે; $f\hat{i}$; $ph\hat{i}$; फी; ફી બને છે.

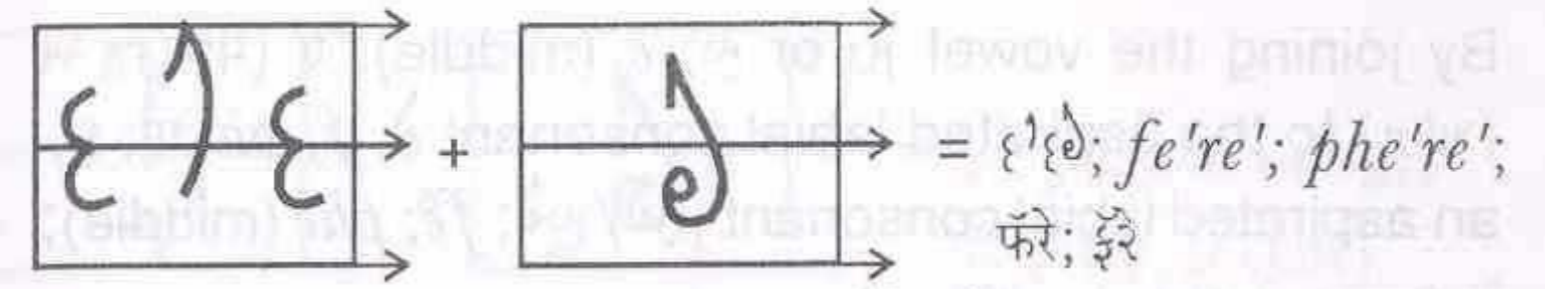
$fu; phu$ (short) = u (short) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ $f; ph$

- By joining the short vowel ્; u (short); उ (ह्रस्व); ઉ (હ્રસ્વ) to the aspirated labial consonant ્; f ; ph ; फ़; ફ, an aspirated labial consonant ે; $fu; phu$ (short); फु (ह्रस्व); ફુ (હ્રસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હ્રસ્વ) સ્વર; ્; उ; ઉ ઉચ્ચાક્ષરયુક્ત ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ્; f ; ph ; फ़; ફ, ને લગાડવાથી ઉચ્ચાક્ષરયુક્ત ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ે; $fu; phu$; फु; ફુ બને છે.

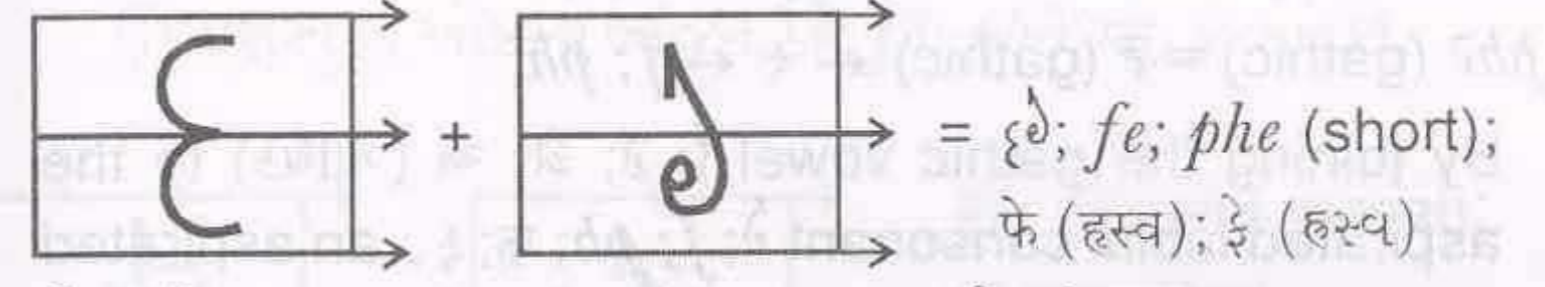
$f\hat{i}; ph\hat{i}$ (long) = $\hat{i}$ (long) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ $f; ph$

- By joining the long vowel ે; $\hat{u}$ (long); ऊ (दीर्घ); ઊ (દીર્ઘ) to the aspirated labial consonant ્; f ; ph ; फ़; ફ, a long aspirated labial consonant ે; $f\hat{u}$; $ph\hat{u}$ (long); फू (दीर्घ); ફૂ (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ે; $\hat{u}$; ऊ; ઊ, ઉચ્ચાક્ષરયુક્ત ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ્; f ; ph ; फ़; ફ ને લગાડવાથી દીર્ઘ ઉચ્ચાક્ષરયુક્ત ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ે; $f\hat{u}$; $ph\hat{u}$; फू; ફૂ બને છે.

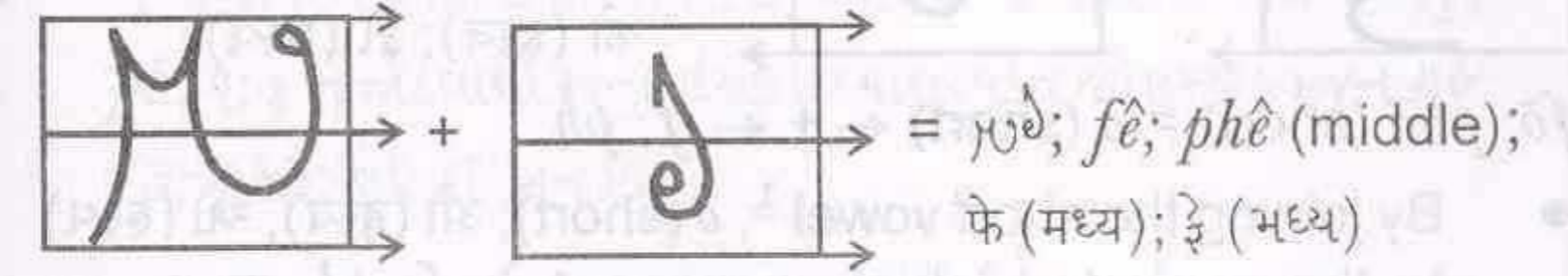
$fe're'; phe're'$ = $e're'$ $\leftarrow$ + $\leftarrow$ $f; ph$

- By joining the vowel ે'ૃ; $e're'$; ઐ; ઔ to the aspirated labial consonant ્; f ; ph ; फ़; ફ, an aspirated labial consonant ે'ૃ; $fe're'$; $phe're'$; फ़ैरे; ફ़ैરે will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) ે'ૃ; $e're'$; ઐ; ઔ, ઉચ્ચાક્ષરયુક્ત ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ્; f ; ph ; फ़; ફ ને લગાડવાથી ઉચ્ચાક્ષરયુક્ત ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ે'ૃ; $fe're'$; $phe're'$; फ़ैरे; ફ़ैરે બને છે.

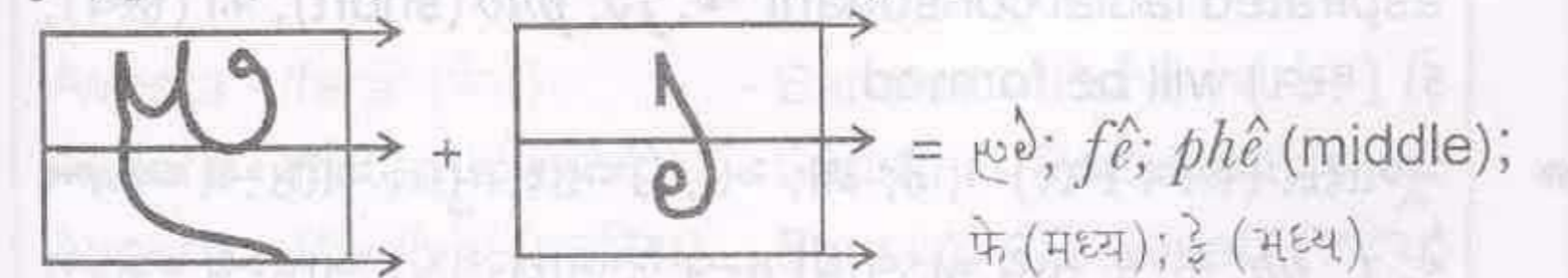

$fe; phe$ (short) = e (short) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ $f; ph$

- By joining the short vowel ે; e (short); ऐ (ह्रस्व); એ (હ્રસ્વ) to the aspirated labial consonant ્; f ; ph ; फ़; ફ, an aspirated labial consonant ે; $fe; phe$ (short); फे (ह्रस्व); फ़े (ह्रस्व) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હ્રસ્વ સ્વર) ે; e ; ऐ; એ, ઉચ્ચાક્ષરયુક્ત ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ્; f ; ph ; फ़; ફ ને લગાડવાથી હ્રસ્વ ઉચ્ચાક્ષરયુક્ત ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ે; $fe; phe$; फे; ફે બને છે.

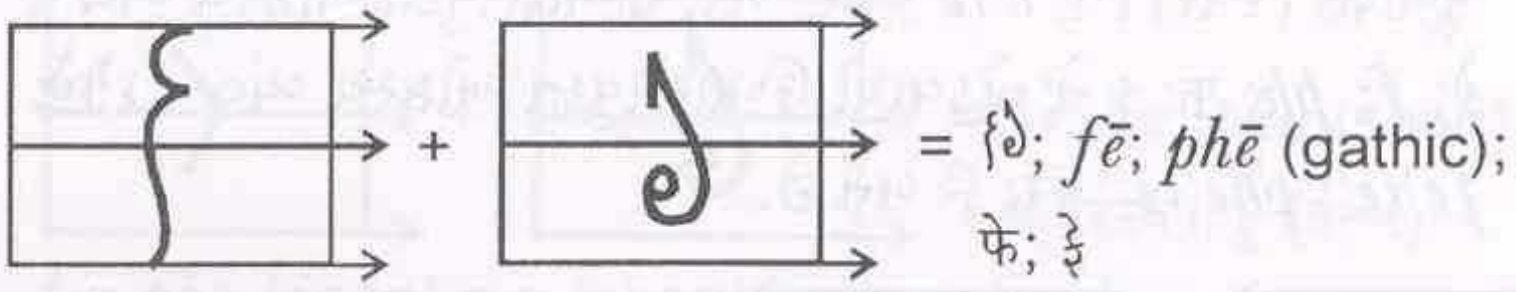
$fê; phê$ (mid.) = $\hat{e}$ (mid.) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ $f; ph$ OR

$fê; phê$ (mid.) = $\hat{e}$ (mid.) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ $f; ph$

- By joining the vowel ॠ or ॡ; ê (middle); ए (मध्य); ऐ (मध्य) to the aspirated labial consonant ॱ; f; ph; फ; झ, an aspirated labial consonant ॠॱ/ॡॱ; fê; phê (middle); फे (मध्य); झे (मध्य) will be formed.

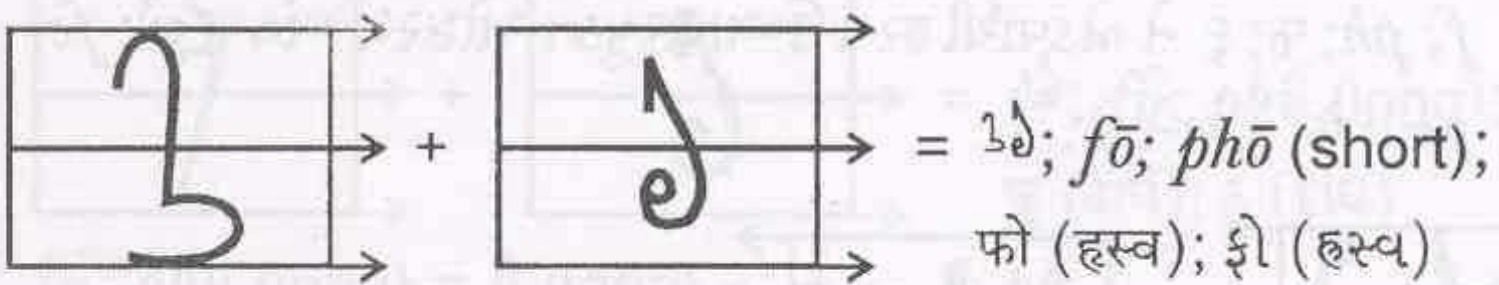
- मूलाक्षर (मध्य) स्वर ॠ or ॡ; ê; ए; ऐ, उष्माक्षरयुक्त ओष्ठस्थ व्यंजन ॱ; f; ph; फ; झ ने जोडवाथी मध्य उष्माक्षरयुक्त ओष्ठस्थ व्यंजन ॠॱ/ॡॱ; fê; phê; फे; झे બને છે.

fê; phê (gathic) = ê (gathic) ← + ← f; ph

- By joining the gathic vowel ॱ̄; ê; એ; એ (ગાથિક) to the aspirated labial consonant ॱ; f; ph; फ; झ, an aspirated labial consonant with gathic e, ॱ̄; fê; phê (gathic); फे; झे will be formed.

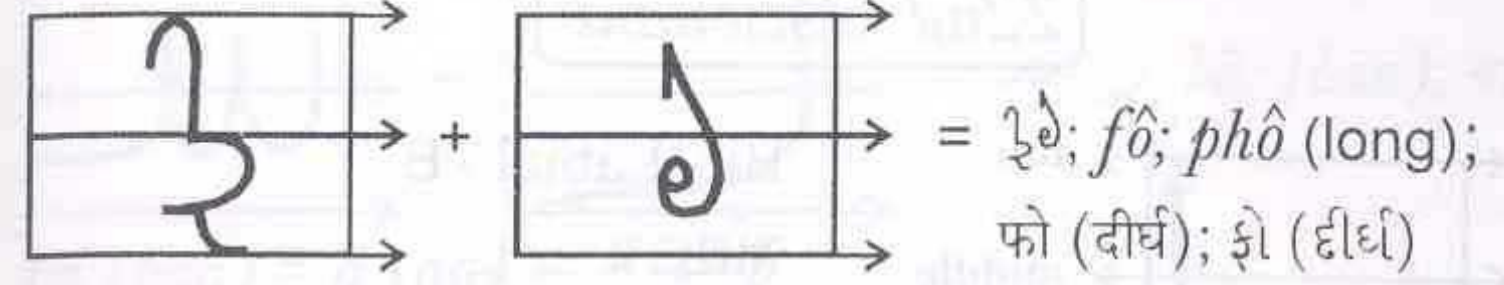
- मूलाक्षर स्वर (गाथिक) ॱ̄; ê; એ; એ, ओष्ठस्थ व्यंजन ॱ; f; ph; फ; झ ने जोडवाथी गाथिक उष्माक्षरयुक्त ओष्ठस्थ व्यंजन ॱ̄; fê; phê; फे; झे બને છે.

fô; phô (short) = ô (short) ← + ← f; ph

- By joining the short vowel ॱ̄; ô (short); ओ (ह्रस्व), ओ (ह्रस्व) to the aspirated labial consonant ॱ; f; ph; फ; झ, an aspirated labial consonant ॱ̄; fô; phô (short); फो (ह्रस्व); झो (ह्रस्व) will be formed.

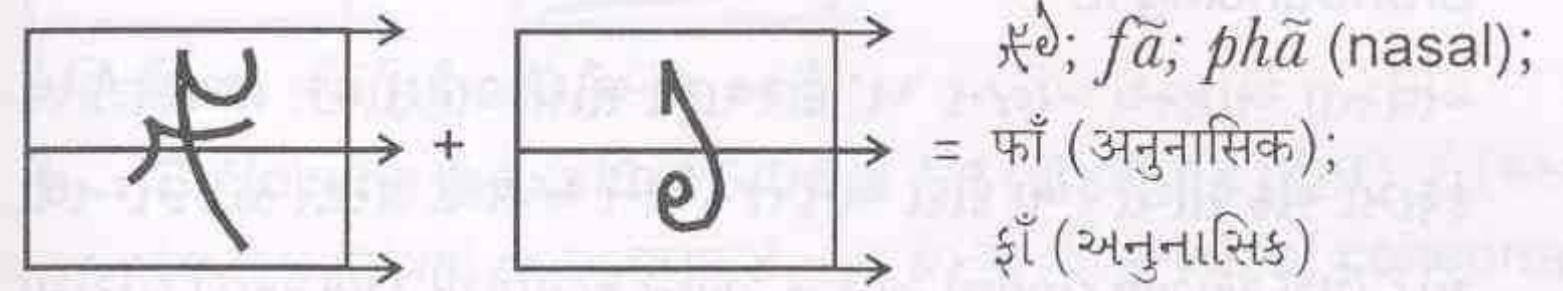
- मूलाक्षर (ह्रस्व स्वर) ॱ̄; ô; ओ; ओ, उष्माक्षरयुक्त ओष्ठस्थ व्यंजन ॱ; f; ph; फ; झ સાથે જોડવાથી હ્રસ્વ ઉષ્માક્ષરયુક્ત ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ॱ̄; fô; phô; ફો; ઝો બને છે.

fô; phô (long) = ô (long) ← + ← f; ph

- By joining the long vowel ॱ̄; ô (long); ओ (दीर्घ); ओ (दीर्घ) to the aspirated labial consonant ॱ; f; ph; फ; झ, an (long) aspirated labial consonant ॱ̄; fô; phô (long); फो (दीर्घ); झो (दीर्घ) will be formed.

- मूलाक्षर (दीर्घ स्वर) ॱ̄; ô (long); ओ (दीर्घ); ओ (दीर्घ), उष्माक्षरयुक्त ओष्ठस्थ व्यंजन ॱ; f; ph; फ; झ સાથે જોડવાથી દીર્ઘ ઉષ્માક્ષરયુક્ત ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ॱ̄; fô; phô; ફો; ઝો બને છે.

fā; phā (nasal) = ā (nasal) ← + ← f; ph

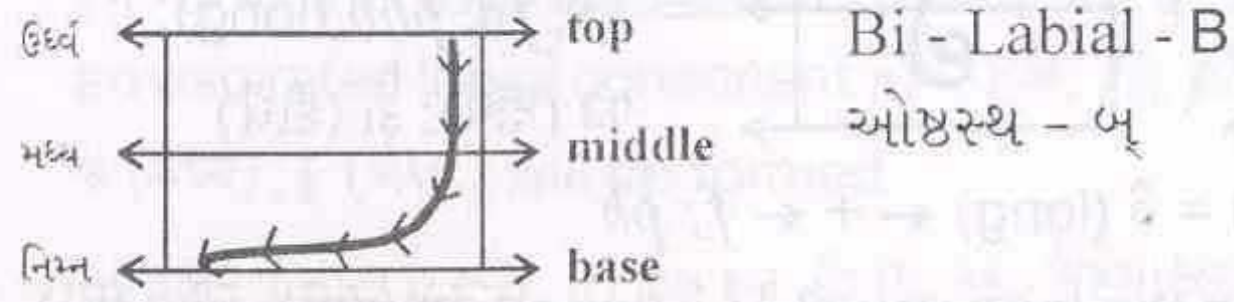
- By joining the nasal vowel ॱ̄; ā (nasal); आँ (अनुनासिक), आँ (अनुनासिक) to the aspirated labial consonant ॱ; f; ph; फ; झ, an aspirated labial (nasal) consonant ॱ̄; fā; phā (nasal); फाँ (अनुनासिक); झाँ (अनुनासिक) will be formed.

- मूलाक्षर (अनुनासिक स्वर) ॱ̄; ā; आँ, आँ ने ओष्ठस्थ व्यंजन ॱ; f; ph; फ; झ ने जोडवाथી અનુનાસિક ઉષ્માક્ષરયુક્ત ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ॱ̄; fā; phā; ફાં; ઝાં બને છે.

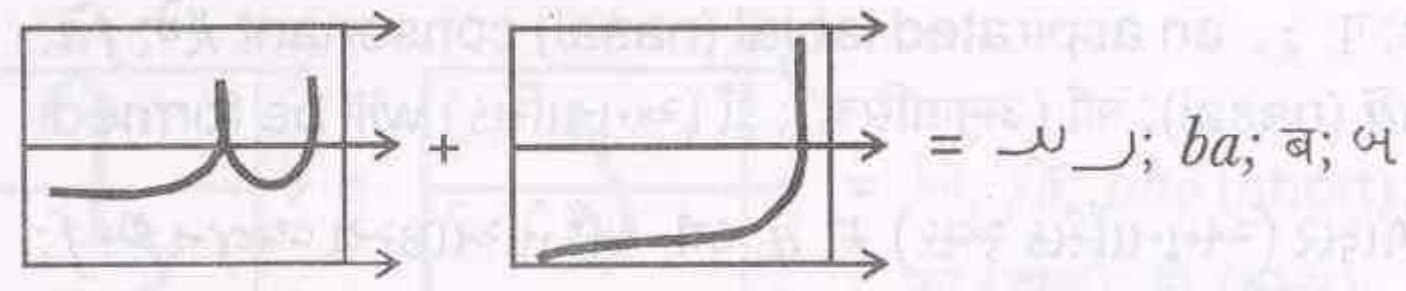
Avesta 'f' - Sanskrit 'p'

Avesta - 'ferā' (फेरा)	- Sanskrit - 'Parā' (परा)
Avesta - 'fratemā' (फ्रतेमा)	- Sanskrit - 'Prathamā' (प्रथमा)
Avesta - 'fraidivā' (फ्रइदिवा)	- Sanskrit - 'Pradipah' (प्रदिपः)

22nd Consonant

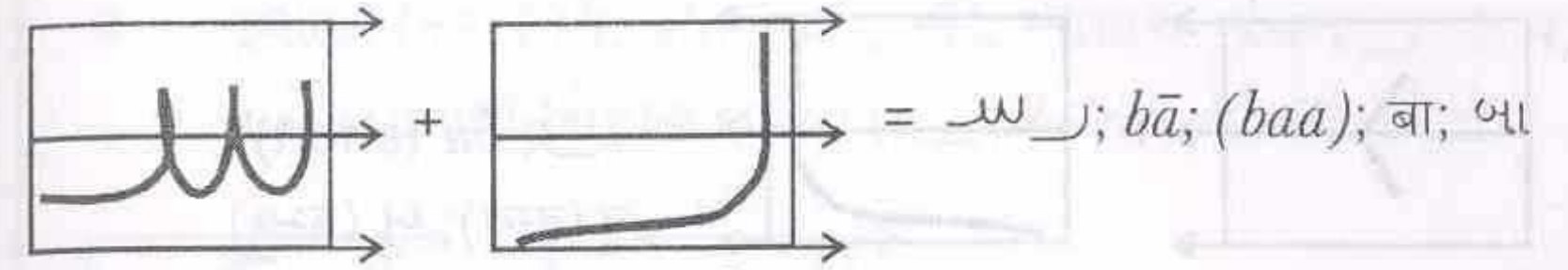

- The easiest to draw, in avestan consonants, is labial 'b' (𐬀). Start drawing a small vertical line on the top right and bring it vertically down cutting the middle. Follow the arrowmarks as above and little above the base, draw a horizontal line from right to left like this (←). This figure (𐬀) is Avestan Labial consonant "b". It is bi-labial; because both the lips are used in pronouncing it.
- અવેસ્તા ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન 'બ' દોરવામાં સૌથી સહેલો છે. જમણે ઉર્ધ્વ કક્ષમાં એક સીધી રેખા દોરો અને તે રેખાને મધ્યથી પસાર કરી નિમ્નથી થોડે ઊંચે આગળ લંબાવો અને તે રેખાને જમણેથી ડાબે આડી લીટીમાં લઈ જાઓ. આ આકૃતિને અવસ્તા ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન 'બ્' (𐬀) કહેવામાં આવે છે.

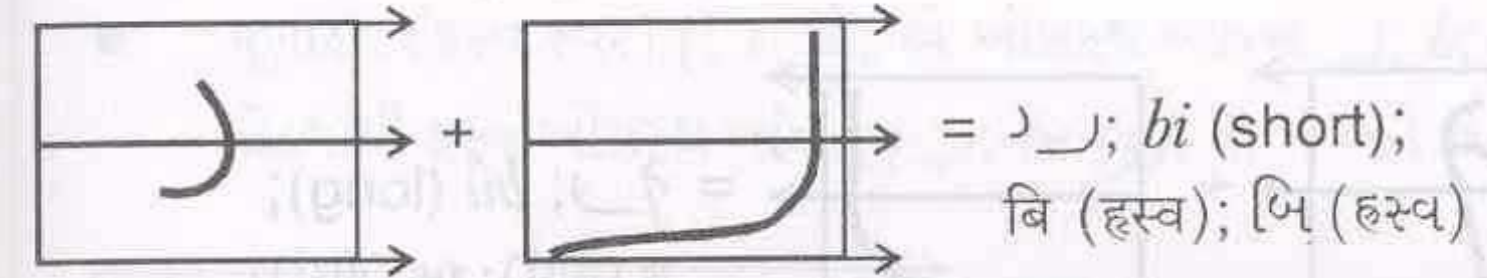
$$ba = a \leftarrow + \leftarrow b$$

- By joining the vowel 𐬀; a; अ; 𐬀 to the labial consonant 𐬀; b; ब; બ, a labial consonant 𐬁; ba; ब; બ will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) 𐬀; a; अ; 𐬀, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન 𐬀; b; ब; બ ને જોડવાથી ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન 𐬁; ba; ब; બ બને છે.

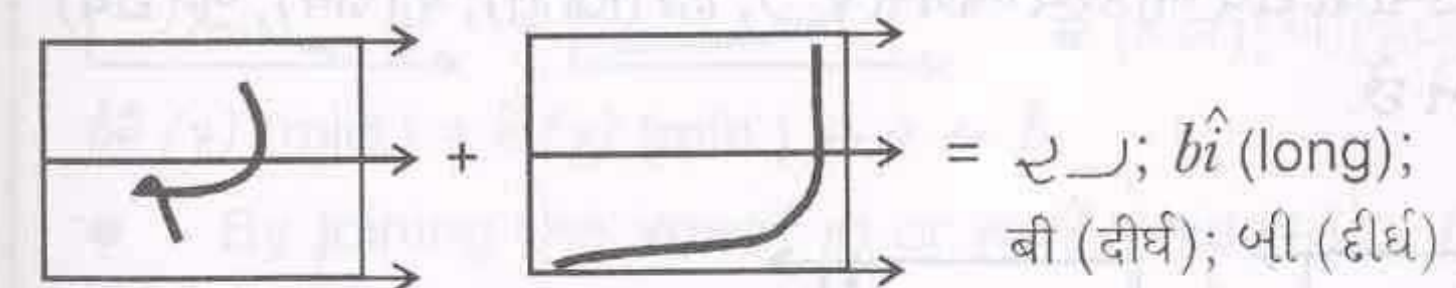
$$bā (baa) = ā (aa) \leftarrow + \leftarrow b$$

- By joining the vowel 𐬀; ā (aa); आ; 𐬀 to the labial consonant 𐬀; b; ब; બ, a labial consonant 𐬂; bā; (baa); बा; બા will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) 𐬀; ā (aa); आ; 𐬀, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન 𐬀; b; ब; બ ને જોડવાથી ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન 𐬂; bā; (baa); बा; બા બને છે.

$$bi (short) = i (short) \leftarrow + \leftarrow b$$

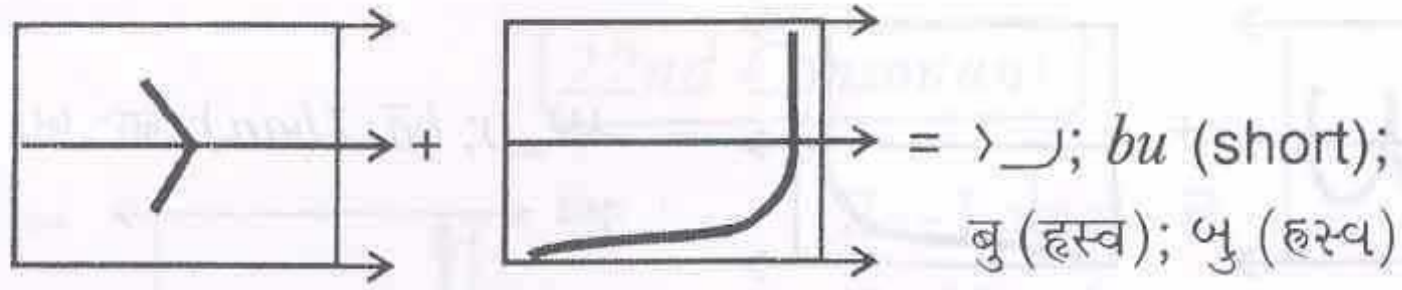
- By joining the (short) vowel 𐬀; i (short); इ (ह्रस्व); ઇ (હ્રસ્વ) to the labial consonant 𐬀; b; ब; બ, a labial consonant 𐬃; bi (short); बि (ह्रस्व); भि (ह्रस्व) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હ્રસ્વ) સ્વર 𐬀; i; इ; ઇ, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન 𐬀; b; ब; બ ને જોડવાથી હ્રસ્વ ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન 𐬃; bi; बि; भि બને છે.

$$bî (long) = î (long) \leftarrow + \leftarrow b$$

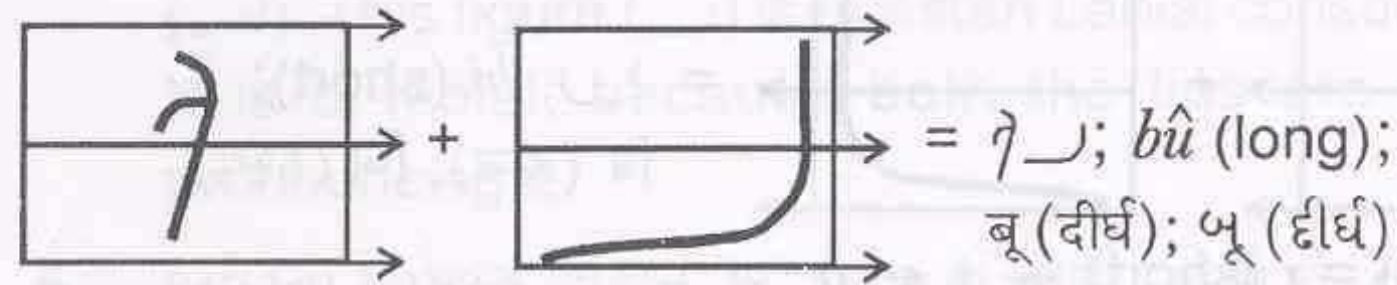
- By joining the (long) vowel 𐬀; î (long); ई (दीर्घ); ઈ (દીર્ઘ) to the labial consonant 𐬀; b; ब; બ, a (long) consonant 𐬄; bî (long); बी (दीर्घ); भी (दीर्घ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) 𐬀; î; ई; ઈ, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન 𐬀; b; ब; બ ને જોડવાથી નવીન દીર્ઘ ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન 𐬄; bî; बी; भी બને છે.

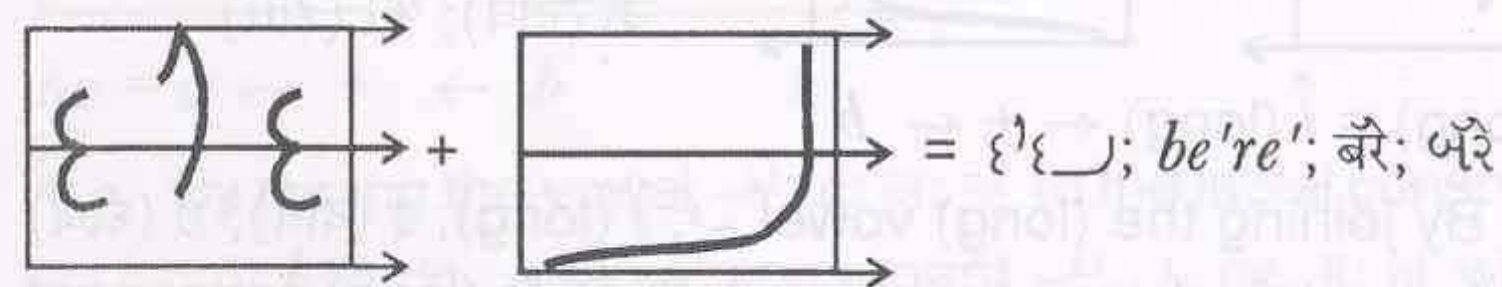
bu (short) = u (short) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ b

- By joining the short vowel > u (short); उ (ह्रस्व); ઉ (હ્રસ્વ) to the labial consonant > b ; ब; બ, a (short) labial consonant > bu (short); बु (ह्रस्व); બુ (હ્રસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હ્રસ્વ) સ્વર; > ; उ; ઉ ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન > b ; ब; બ ને જોડવાથી હ્રસ્વ ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન > bu ; बु; બુ બને છે.

$bû$ (long) = $û$ (long) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ b

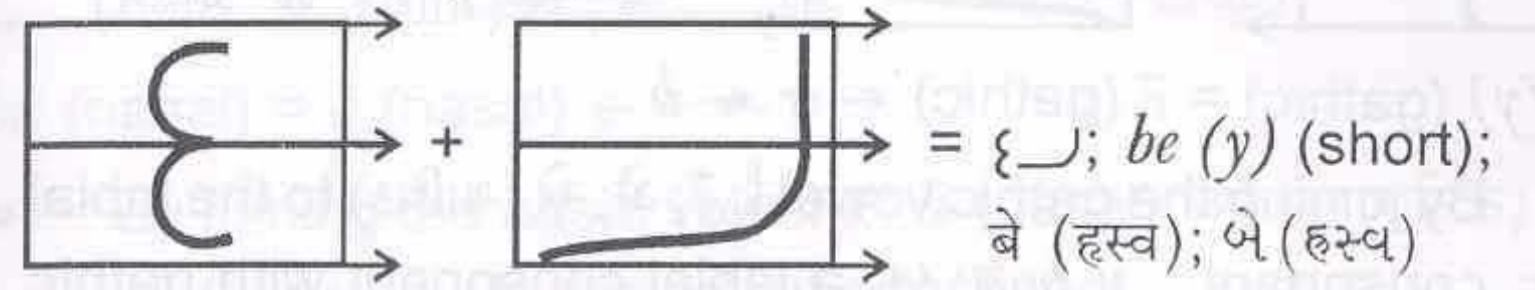
- By joining the long vowel > $û$ (long); ऊ (दीर्घ); ઊ (દીર્ઘ) to the labial consonant > b ; ब; બ, a (long) labial consonant > $bû$ (long); बू (दीर्घ); બૂ (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) > $û$; ऊ; ઊ, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન > b ; ब; બ ને જોડવાથી દીર્ઘ ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન > $bû$ (long); बू (दीर्घ); બૂ (દીર્ઘ) બને છે.

$be're$ = $e're$ $\leftarrow$ + $\leftarrow$ b

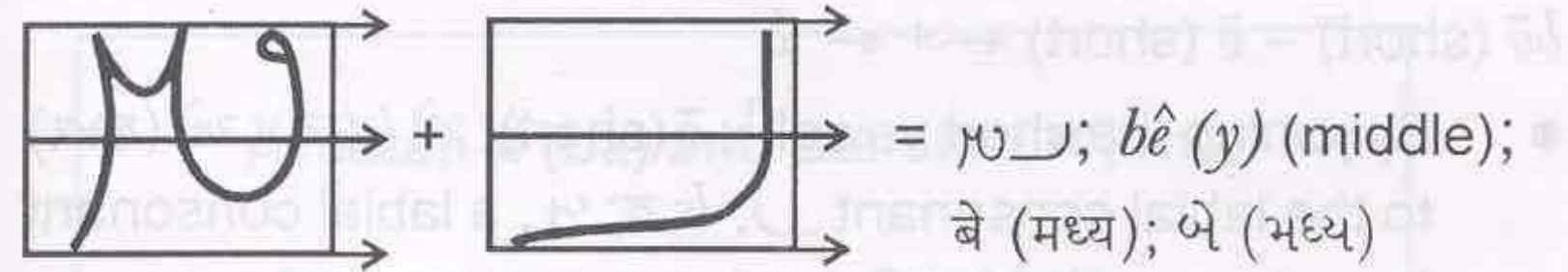
- By joining the vowel > (સ. ऋ); $e're$; और; ઐરે to the labial consonant > b ; ब; બ, a labial consonant > $be're$; बैरै; भैरै will be formed.

- મૂળાક્ષર (સ્વર) > $e're$; और; ઐરે, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન > b ; ब; બ ને જોડવાથી ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન > $be're$; बैरै; भैरै બને છે.

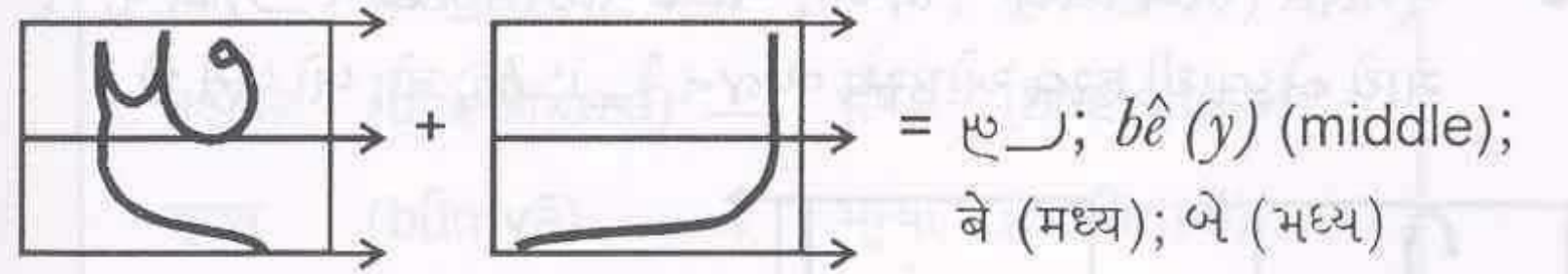

$be(y)$ (short) = $e(y)$ (short) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ b

- By joining the short vowel > e (short); એ (હ્રસ્વ); એ (હ્રસ્વ) to the labial consonant > b ; ब; બ, a labial consonant > $be(y)$ (short); बे (ह्रस्व); भे (ह्रस्व) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હ્રસ્વ સ્વર) > e ; એ; એ ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન > b ; ब; બ ને જોડવાથી હ્રસ્વ ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન > $be(y)$; बे; भे બને છે.

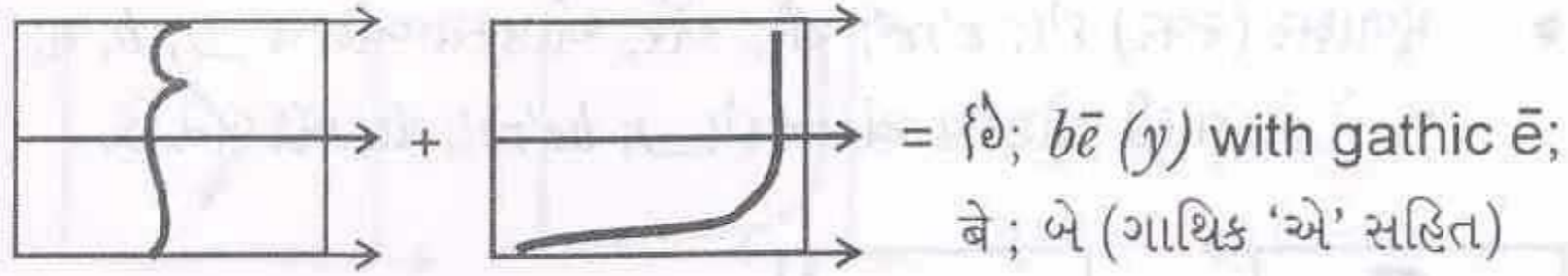

$bê(y)$ (mid.) = $ê(y)$ (mid.) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ b OR

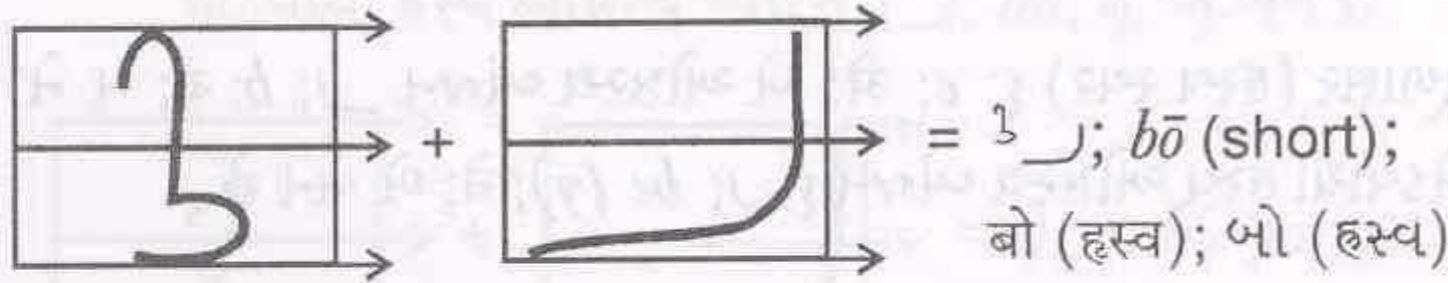
$bê(y)$ (mid.) = $ê(y)$ (mid.) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ b

- By joining the vowel > or > $ê$ (middle); ए (मध्य); એ (મધ્ય) to the labial consonant > b ; ब; બ, a labial consonant > $bê(y)$ (middle); बे (मध्य); भे (मध्य) will be formed.
- મૂળાક્ષર (મધ્ય) સ્વર > or > $ê$; ए; એ ને ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન > b ; ब; બ ને જોડવાથી મધ્ય ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન > $bê(y)$; बे; भे બને છે.

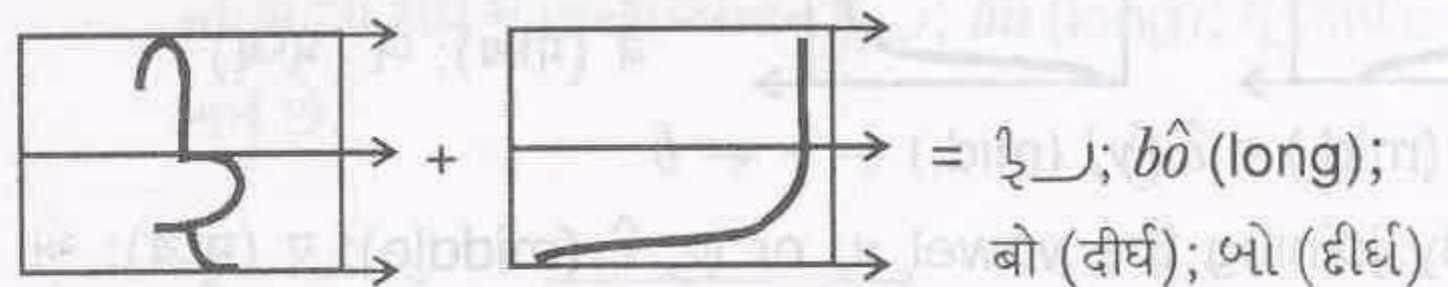
$b\bar{e} (y) \text{ (gathic)} = \bar{e} \text{ (gathic)} \leftarrow + \leftarrow b$

- By joining the gathic vowel $\bar{e}$; એ; એ (ગાથિક) to the labial consonant $\_$; b ; $\bar{b}$; $\bar{b}$, a labial consonant with gathic $\bar{e}$, $\bar{e}$; $b\bar{e} (y)$ (gathic); बे; भे will be formed.
- મૂળાક્ષર સ્વર (ગાથિક) $\bar{e}$; એ; એ, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન $\_$; b ; $\bar{b}$; $\bar{b}$ ને જોડવાથી ગાથિક ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન $\bar{e}$; $b\bar{e} (y)$; बे; भे બને છે.

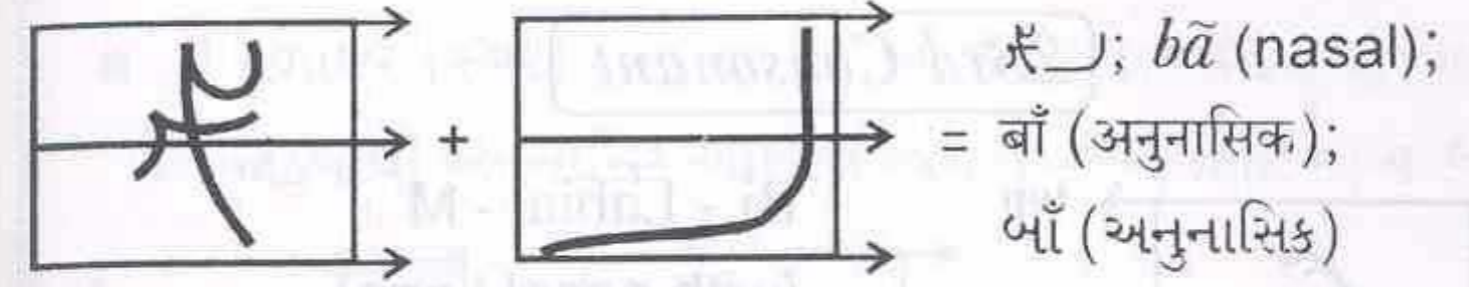
$b\bar{o} \text{ (short)} = \bar{o} \text{ (short)} \leftarrow + \leftarrow b$

- By joining the short vowel $\bar{o}$; ṡ (short); ओ (ह्रस्व); ओ (ह्रस्व) to the labial consonant $\_$; b ; $\bar{b}$; $\bar{b}$, a labial consonant $\bar{o}$; $b\bar{o}$ (short); बो (ह्रस्व); भो (ह्रस्व) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હ્રસ્વ સ્વર) $\bar{o}$; ओ; ओ ને ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન $\_$; b ; $\bar{b}$; $\bar{b}$ સાથે જોડવાથી હ્રસ્વ ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન $\bar{o}$; $b\bar{o}$; बो; भो બને છે.

$b\hat{o} \text{ (long)} = \hat{o} \text{ (long)} \leftarrow + \leftarrow b$

- By joining the vowel $\hat{o}$; ṡ (long); ओ (दीर्घ); ओ (दीर्घ) to the labial consonant $\_$; b ; $\bar{b}$; $\bar{b}$, a (long) labial consonant $\hat{o}$; $b\hat{o}$ (long); बो (दीर्घ); भो (दीर्घ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) $\hat{o}$; ओ; ओ ને ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન $\_$; b ; $\bar{b}$; $\bar{b}$ સાથે જોડવાથી દીર્ઘ ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન $\hat{o}$; $b\hat{o}$; बो; भो બને છે.

$b\bar{a} \text{ (nasal)} = \bar{a} \text{ (nasal)} \leftarrow + \leftarrow b$

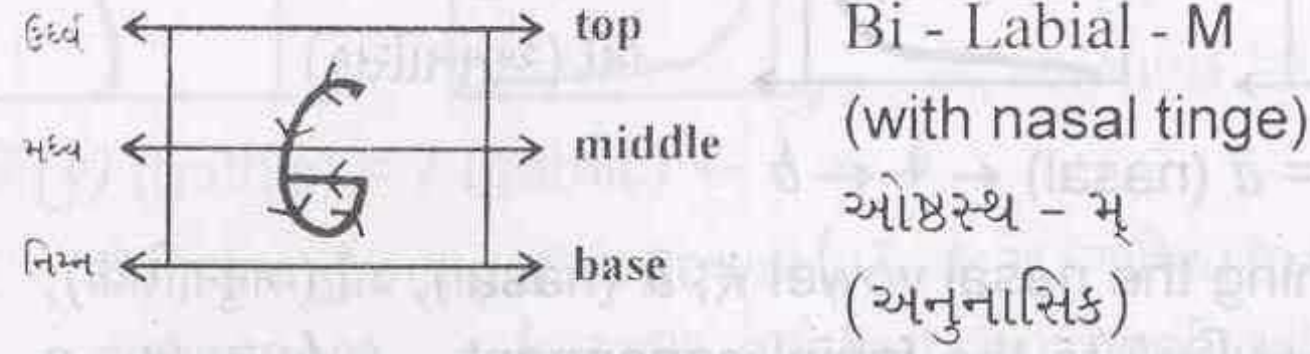
- By joining the nasal vowel $\bar{a}$; ā̄ (nasal); आँ (अनुनासिक); आँ (अनुनासिक) to the labial consonant $\_$; b ; $\bar{b}$; $\bar{b}$, a labial (nasal) consonant $\bar{a}$; $b\bar{a}$ (nasal); बाँ (अनुनासिक); भाँ (अनुनासिक) will be formed.
- મૂળાક્ષર (અનુનાસિક સ્વર) $\bar{a}$; आँ; आँ ને ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન $\_$; b ; $\bar{b}$; $\bar{b}$ ને જોડવાથી અનુનાસિક ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન $\bar{a}$; $b\bar{a}$ (nasal); बाँ (अनुनासिक); भाँ (अनुनासिक) બને છે.

Avestan ब (ba) and Sanskrit भ (bha)

Avesta	Sanskrit
बगा (bagā)	भग (bhaga)
बअषज (bae'shaza)	भेषज (bhe'shaja)
बूम्या (būmyā)	भूम्या (bhūmyā)
बराता (barātā)	भ्राता (bhrātā)
बवइति (bawaiti)	भवति (bhavati)

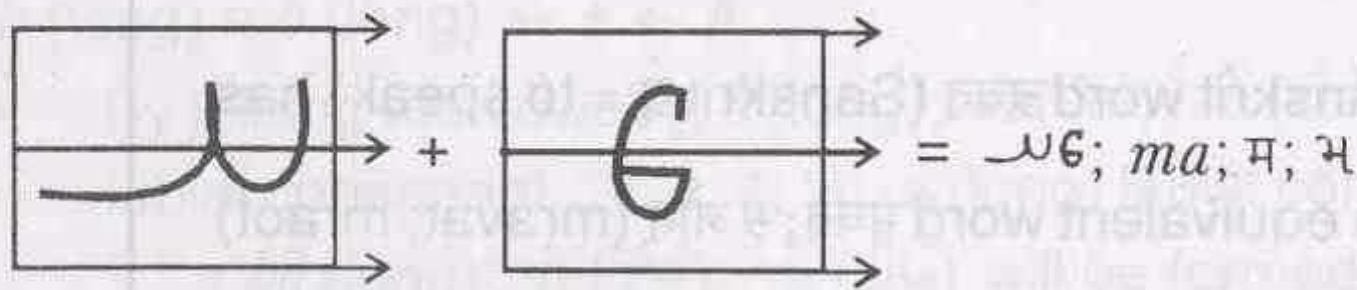
Sanskrit word ब्रवत् (Sanskrit ब्रू = to speak) has an equivalent word म्रवत्; म्रओत् (mrvat; mraot) in Avesta (Avesta म्रू = to speak).

23rd Consonant

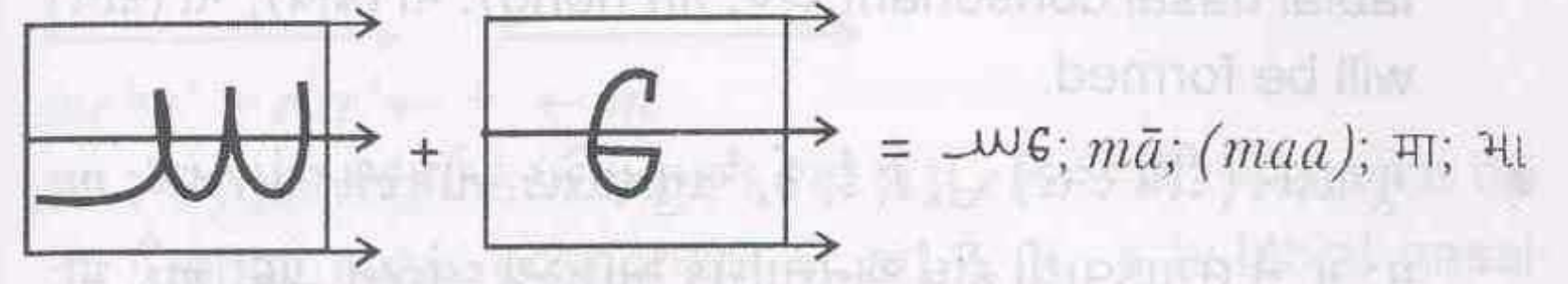
- The labial consonant with a nasal tinge is somewhat similar to the figure "6" (six) in English language. Draw a curve on top like (∩) this on the right and go on drawing it to the left coming down further in a vertical line like this (|). Then, cutting the middle, bring it near the base in a curve like this (∪) and again go from right to left drawing a horizontal line that touches the left side of the figure. It will be drawn like this (6). Both the lips are used in pronouncing this nasal and hence it is called Bi-labial nasal.

- અનુનાસિક ઉચ્ચારણ વાળો આ ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન 'મ' અવેસ્તા માં અંગ્રેજી આંકડા (છ) "6" ને મળતો આવે છે. ઉર્ધ્વ કક્ષમાં જમણેથી તેને દોરવાની શરુઆત થાય છે અને પ્રથમ (∩) આવા આકારની આકૃતિ બનાવી તેને મધ્ય કક્ષથી પણ નીચે લઈ જઈ આવા પ્રકારની આકૃતિ નિમ્ન કક્ષની થોડે ઉંચે એક વલય દ્વારા (∪) આમ બનાવવામાં આવે છે. ત્યાંથી ફરી જમણેથી ડાબે એક આડી રેખા વડે સામી બાજુએ તેને જોડી દેતાં અવેસ્તા વ્યંજન "મ" (6) બને છે.

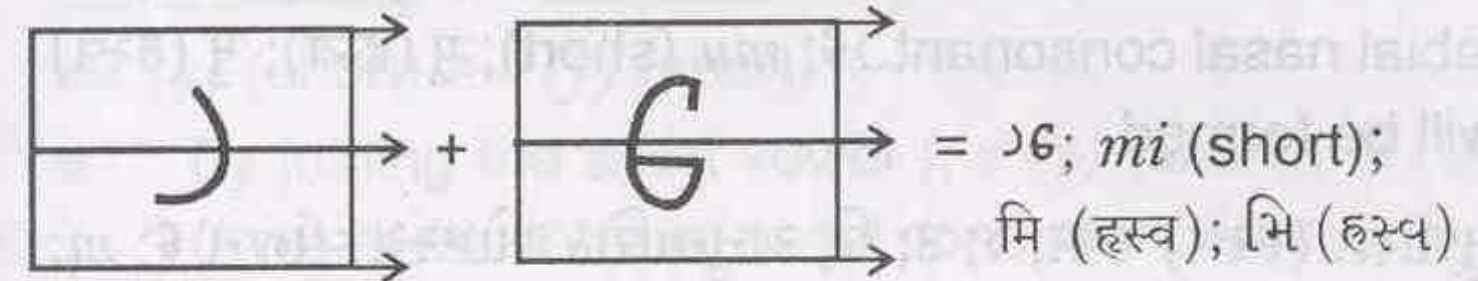
- By joining the vowel a ; અ; અ to the bi-labial nasal consonant m ; મ; મ્, a bi-labial nasal consonant ma ; મા; મા will be formed.

- મૂળાક્ષર (સ્વર) a ; અ; અ, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન m ; મ; મ્ ને જોડવાથી અનુનાસિક ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ma ; મા; મા બને છે.

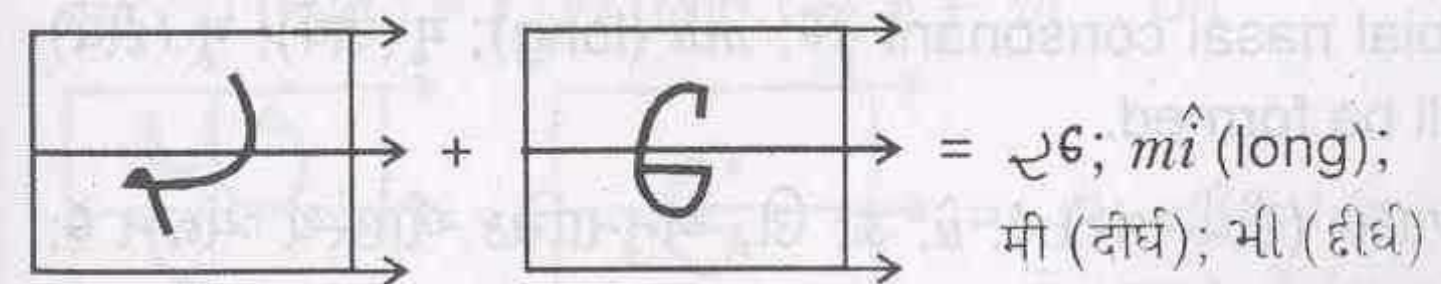
$$mā (maa) = ā (aa) \leftarrow + \leftarrow m$$

- By joining the vowel ā (aa); આ; આ to the bi-labial nasal consonant m ; મ; મ્, a bi-labial nasal consonant mā ; મા; મા will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) ā (aa); આ; આ અનુનાસિક ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન m ; મ; મ્ ને જોડવાથી અનુનાસિક ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન mā ; મા; મા બને છે.

$$mi \text{ (short)} = i \text{ (short)} \leftarrow + \leftarrow m$$

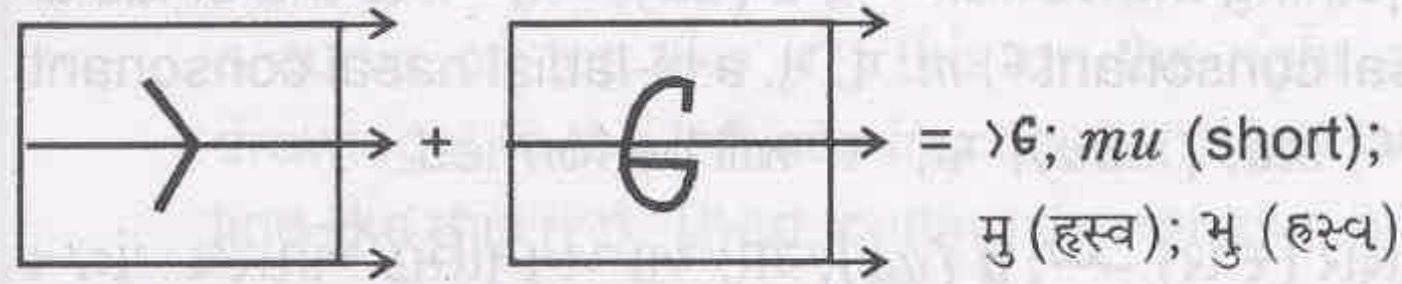
- By joining the (short) vowel i ; ઇ; ઇ, અનુનાસિક ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન m ; મ; મ્, a bi-labial nasal (short) consonant mi (short); મિ (હસ્વ); મિ (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર i ; ઇ; ઇ, અનુનાસિક ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન m ; મ; મ્ ને જોડવાથી એક હસ્વ અનુનાસિક ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન mi ; મિ; મિ બને છે.

$$mî \text{ (long)} = î \text{ (long)} \leftarrow + \leftarrow m$$

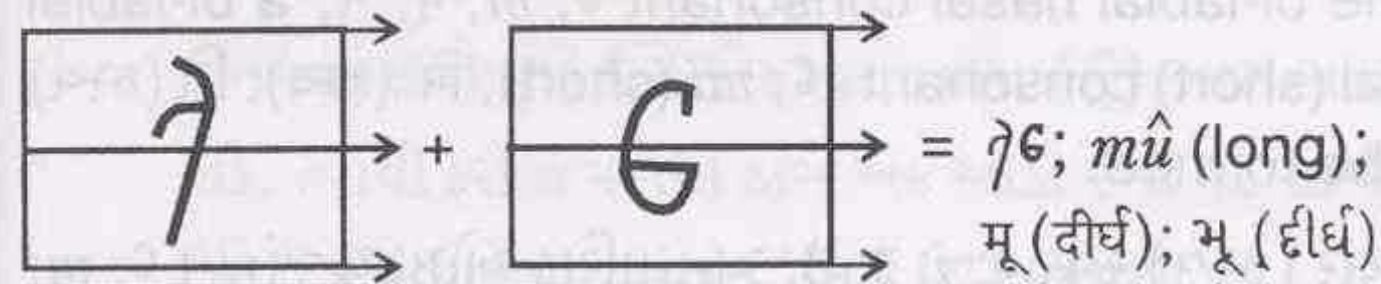
- By joining the (long) vowel e ; $\hat{i}$ (long); ई (दीर्घ); ई (दीर्घ) to the bi-labial nasal consonant G ; m ; m ; m , a (long) bi-labial nasal consonant eG ; $m\hat{i}$ (long); मी (दीर्घ); मी (दीर्घ) will be formed.

- भूणाक्षर (दीर्घ स्वर) e ; $\hat{i}$; ई; ई, अनुनासिक ओष्ठस्थ व्यंजन G ; m ; m ; m ने लगावार्थी दीर्घ अनुनासिक ओष्ठस्थ व्यंजन eG ; $m\hat{i}$; मी; मी બને છે.

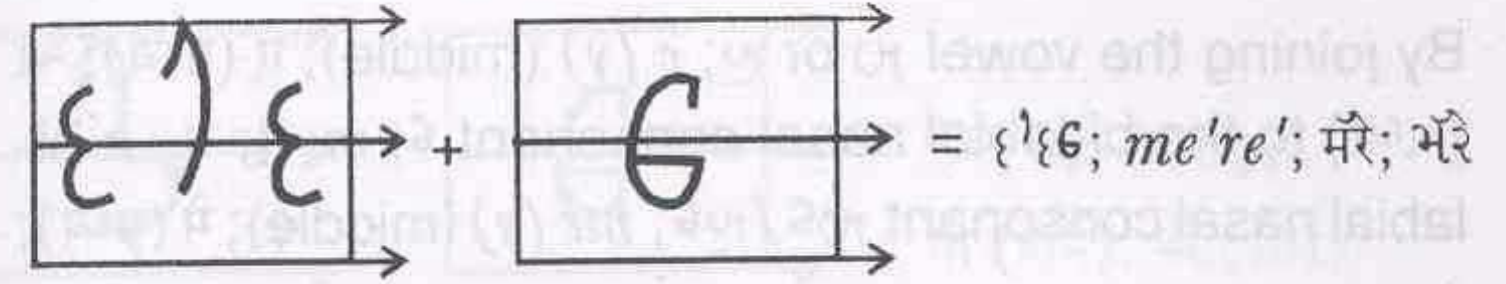
mu (short) = u (short) $\leftarrow$ + $\leftarrow m$

- By joining the short vowel u ; u (short); उ (हस्व); उ (हस्व) to the bi-labial nasal consonant G ; m ; m ; m , a (short) bi-labial nasal consonant uG ; mu (short); मु (हस्व); मु (हस्व) will be formed.
- भूणाक्षर (हस्व) स्वर; u ; उ; उ, अनुनासिक ओष्ठस्थ व्यंजन G ; m ; m ; m ने जोडवार्थी हस्व अनुनासिक ओष्ठस्थ व्यंजन uG ; mu ; मु; मु બને છે.

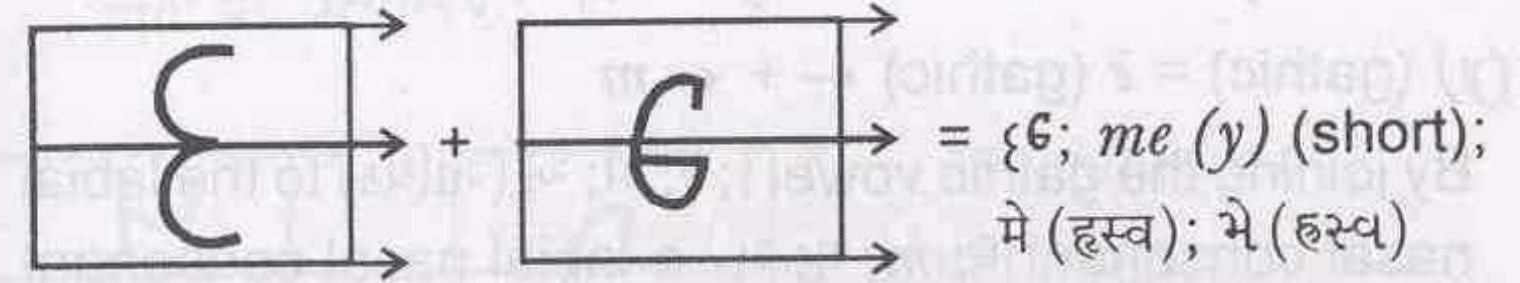
$m\hat{u}$ (long) = $\hat{u}$ (long) $\leftarrow$ + $\leftarrow m$

- By joining the long vowel ê ; $\hat{u}$ (long); ऊ (दीर्घ); ऊ (दीर्घ) to the bi-labial nasal consonant G ; m ; m ; m , a (long) bi-labial nasal consonant êG ; $m\hat{u}$ (long); मू (दीर्घ); मू (दीर्घ) will be formed.
- भूणाक्षर (दीर्घ स्वर) ê ; $\hat{u}$; ऊ; ऊ, अनुनासिक ओष्ठस्थ व्यंजन G ; m ; m ; m ने जोडवार्थी दीर्घ अनुनासिक ओष्ठस्थ व्यंजन êG ; $m\hat{u}$; मू; मू બને છે.

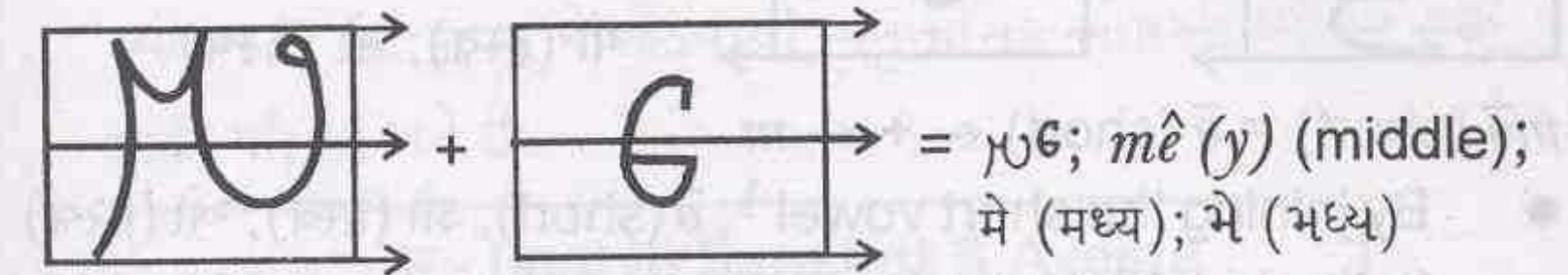
$me're'$ = $e're'$ $\leftarrow$ + $\leftarrow m$

- By joining the vowel e (स. ऋ); $e're'$; और; औरे to the bi-labial nasal consonant G ; m ; m ; m , a bi-labial nasal consonant e'G ; $me're'$; मरे; भरे will be formed.
- भूणाक्षર (સ્વર) e ; $e're'$; और; औरે, અનુનાસિક ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન G ; m ; m ; m ને જોડવાથી અનુનાસિક ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન e'G ; $me're'$; મરે; ભરે બને છે.

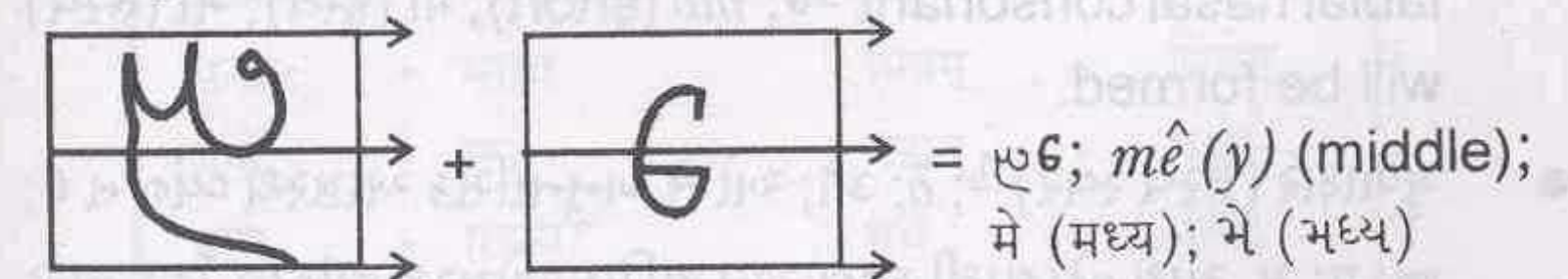

me (y) (short) = e (y) (short) $\leftarrow$ + $\leftarrow m$

- By joining the short vowel e ; e (y) (short); એ (હસ્વ); એ (હસ્વ) to the bi-labial nasal consonant G ; m ; m ; m , a new (short) bi-labial nasal consonant e'G ; me (y) (short); મે (હસ્વ); મે (હસ્વ) will be formed.
- ભૂણાક્ષર (હસ્વ સ્વર) e ; e (y); એ; એ અનુનાસિક ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન G ; m ; m ; m ને જોડવાથી હસ્વ અનુનાસિક ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન e'G ; me (y); મે; મે બને છે.

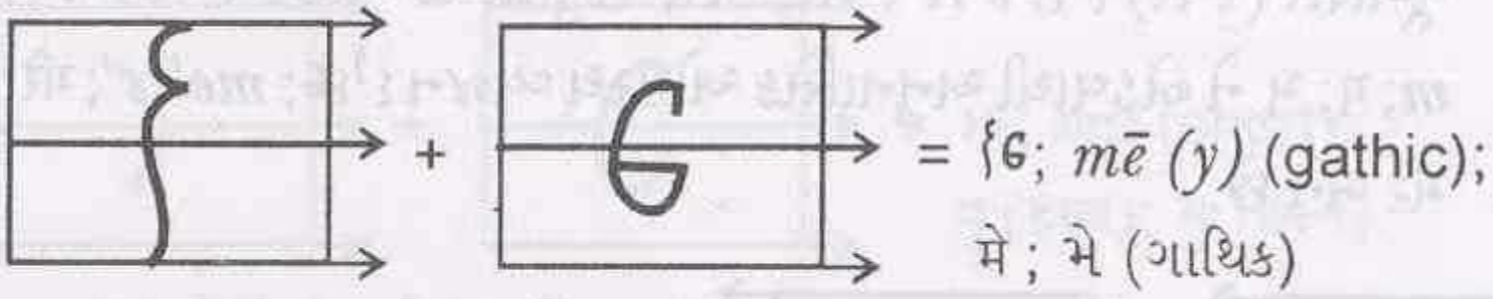
$m\hat{e}$ (y) (mid.) = $\hat{e}$ (y) (mid.) $\leftarrow$ + $\leftarrow m$ OR

$m\hat{e}$ (y) (mid.) = $\hat{e}$ (y) (mid.) $\leftarrow$ + $\leftarrow m$

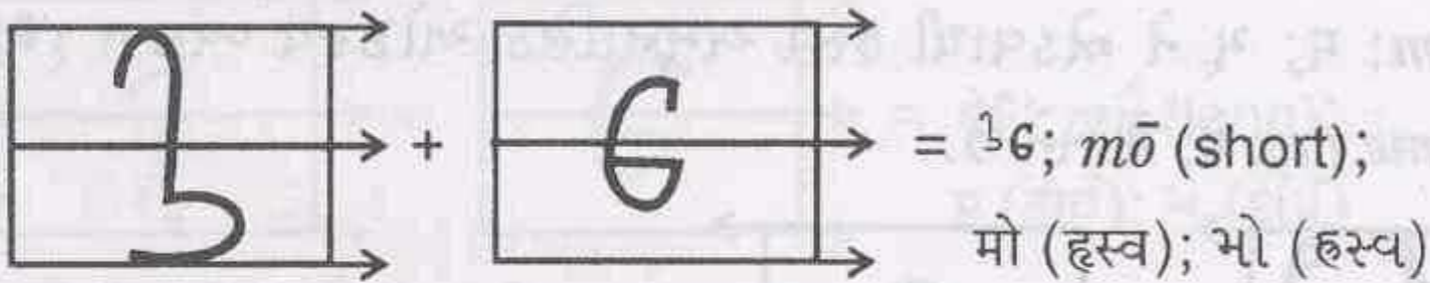
- By joining the vowel ॠ or ॡ; ê (y) (middle); ए (मध्य); ऐ (मध्य) to the bi-labial nasal consonant ॢ; m; म्; भ्, a bi-labial nasal consonant ॠॢ/ॡॢ; mē (y) (middle); मे (मध्य); मे (मध्य) will be formed.

- भूणाक्षर (मध्य) स्वर ॠ or ॡ; ê (y); ए; ऐ ने अनुनासिक ओष्ठस्थ व्यंजन ॢ; m; म्; भ् ने ङेडवाथी मध्य अनुनासिक ओष्ठस्थ व्यंजन ॠॢ/ॡॢ; mē (y); मे; मे બને છે.

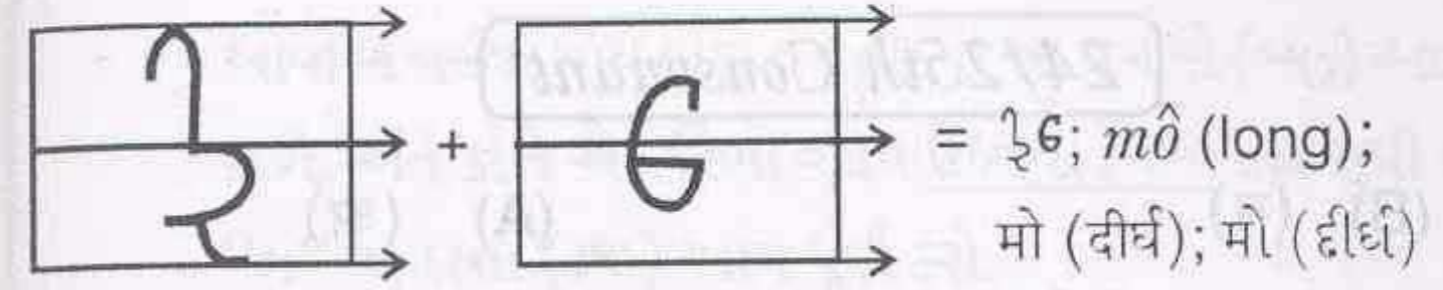
mē (y) (gathic) = ē (gathic) ← + ← m

- By joining the gathic vowel ॢ; ē; ऐ; એ (गाथिक) to the labial nasal consonant ॢ; m; म्; भ्, a labial nasal consonant with gathic e, ॢॢ; mē (y) (gathic); मे; मे (गाथिक) will be formed.
- भूणाक्षर स्वर (गाथिक) ॢ; ē; ऐ; એ ने अनुनासिक ओष्ठस्थ व्यंजन ॢ; m; म्; भ् ने ङेडवाथी गाथिक अनुनासिक ओष्ठस्थ व्यंजन ॢॢ; mē (gathic); मे; मे (गाथिक) બને છે.

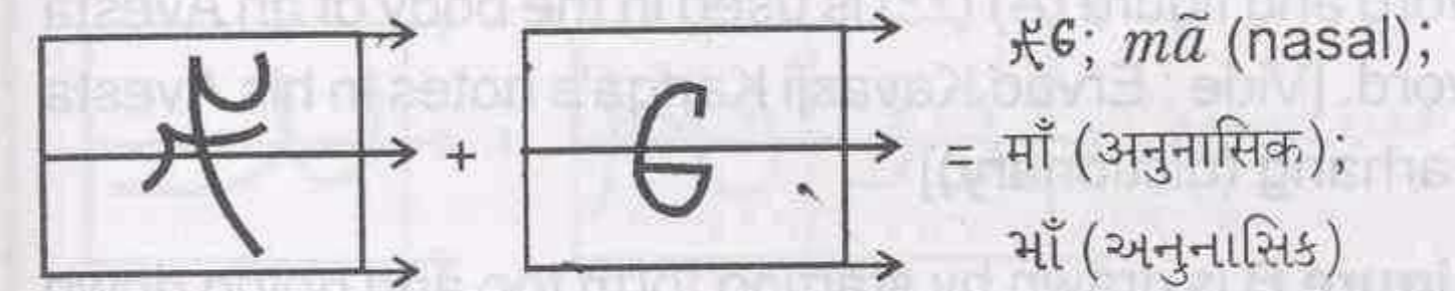
mō (short) = ō (short) ← + ← m

- By joining the short vowel ॠ; ō (short); ओ (ह्रस्व); ओ (ह्रस्व) to the bi-labial nasal consonant ॢ; m; म्; भ्, a (short) bi-labial nasal consonant ॠॢ; mō (short); मो (ह्रस्व); भो (ह्रस्व) will be formed.
- भूणाक्षर (ह्रस्व स्वर) ॠ; ō; ओ; ओ ने अनुनासिक ओष्ठस्थ व्यंजन ॢ; m; म्; भ् साथे ङेडवाथी ह्रस्व अनुनासिक ओष्ठस्थ व्यंजन ॠॢ; mō; मो; भो બને છે.

mō (long) = ô (long) ← + ← m

- By joining the long vowel ॠ; ô (long); ओ (दीर्घ); ओ (दीर्घ) to the labial nasal consonant ॢ; m; म्; भ्, a (long) labial nasal consonant ॠॢ; mō (long); मो (दीर्घ); भो (दीर्घ) will be formed.
- भूणाक्षર (દીર્ઘ સ્વર) ॠ; ô; ओ; ओ ने अनुनासिक ओष्ठस्थ व्यंजन ॢ; m; म्; भ् साथे ङेडवाथી દીર્ઘ અનુનાસિક ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ॠॢ; mō; મો; મો બને છે.

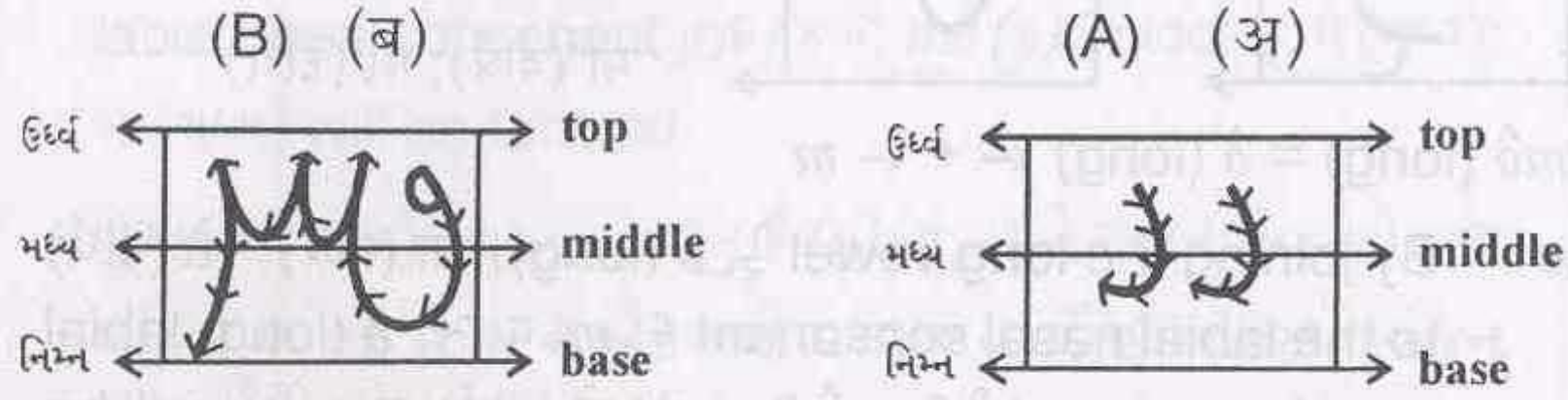
mā (nasal) = ā (nasal) ← + ← m

- By joining the nasal vowel ॢ; ā (nasal); आँ (अनुनासिक); आँ (अनुनासिक) to the bi-labial consonant ॢ; m; म्; भ्, a bi-labial nasal consonant ॢॢ; mā (nasal); माँ (अनुनासिक); भाँ (अनुनासिक) will be formed.
- भूणाक्षર (અનુનાસિક સ્વર) ॢ; ā; आँ; आँ, અનુનાસિક ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ॢ; m; મ્; ભ્ ને ઙેડવાથી અનુનાસિક ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ॢॢ; mā; માँ; भाँ બને છે.

म - (ma) in Sanskrit & Avesta

Sanskrit	Avesta	Sanskrit	Avesta
मन्त्राः	- मांथ्रा	मित्रम्	- मिथ्रेम्
मनो	- मनो	मह्यम्	- मह्या
मन्यु	- मइन्यू	मघै	- मगाइ
महिष्टम्	- मजिश्तेम्	मनसः	- मनइह

24/25th Consonant

Roman - y, Devanagari - य, Gujarati - ય

- For depicting 'y'; ય; ય in Avesta, three different figures were in vogue. The above two (A) and (B) are used and the (C) 3rd figure is no more in current usage. Figure (B) (𐬚) is used at the beginning of an Avesta word and figure (A) (𐬛) is used in the body of an Avesta word. [Vide : Ervad Kavasji Kanga's notes in his Avesta Farhang (dictionary)]
- Figure B** is drawn by starting from top and going down upto the middle giving it a shape of an English alphabet (U). It is to be drawn from right to left with a small loop on the top like this (𐬛) the upper end of this half-drawn figure be attached to two U - like small figures like this (𐬚). On the left, the figure is to be joined by a curved vertical line (𐬚) going from top towards the base.
- Figure A** is the simplest one. Two Avestan letters (𐬛) are written one after the other. This 𐬛 is used in the body of an avestan word.

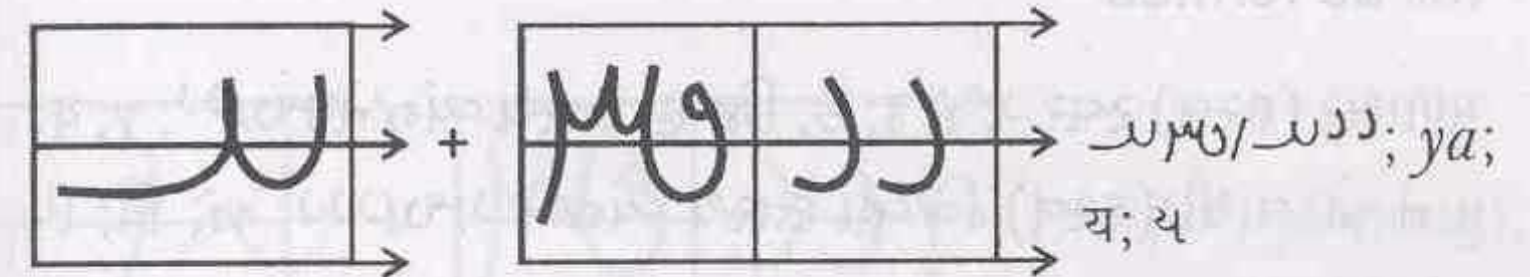
(C) - This is an obsolete form of the same alphabet "y". It is no more in usage.

- આકૃતિ (બ) “𐬚” આ પ્રમાણે દોરાય છે. એક અવસ્તા શબ્દની શરુઆતમાં તે વપરાય છે. ગુજરાતી આંકડા ‘સાત’ ને મળતી એક આકૃતિ આ રીતે (𐬛) દોરો. તેને જમણેથી ડાબે લઈ જતાં ઉર્ધ્વ કક્ષે (𐬚)

આવા બે વલયો સાથે બેડો તેમ બેડતાં આ પ્રમાણે (𐬚) આકાર ધારણ કરશે. અંતે ડાબે એક ઊભો વલય ઉર્ધ્વથી નિમ્ન કક્ષ સુધી લઈ જઈને “ય” અવેસ્તા (𐬚) આમ પૂર્ણ કરો.

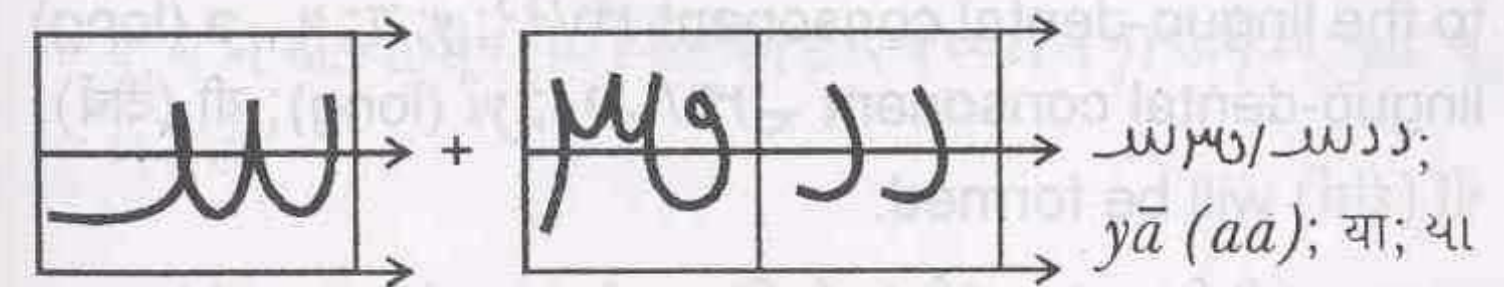
- આકૃતિ (અ) “𐬛” આ પ્રમાણે દોરવામાં સૌથી સરળ છે. અવેસ્તાના સ્વર ‘ઇ’ (હસ્વ) ને સાથે બે વખત આમ (𐬛) લખવાથી અવેસ્તા મૂળાક્ષર ‘ય’ “𐬛” બને છે. આ પ્રકાર અવેસ્તા શબ્દના મધ્ય ભાગેજ વપરાય છે.

(C) - ‘ય’ અવેસ્તામાં આ પ્રકારની આકૃતિ દ્વારા પણ લખાતો હતો હાલ આ મૂળાક્ષર વપરાતો નથી. (એરવદ સાહેબ કાવસજી એદલજી કાંગાનો અવેસ્તા કોષ)

ya = a ← + ← y / y

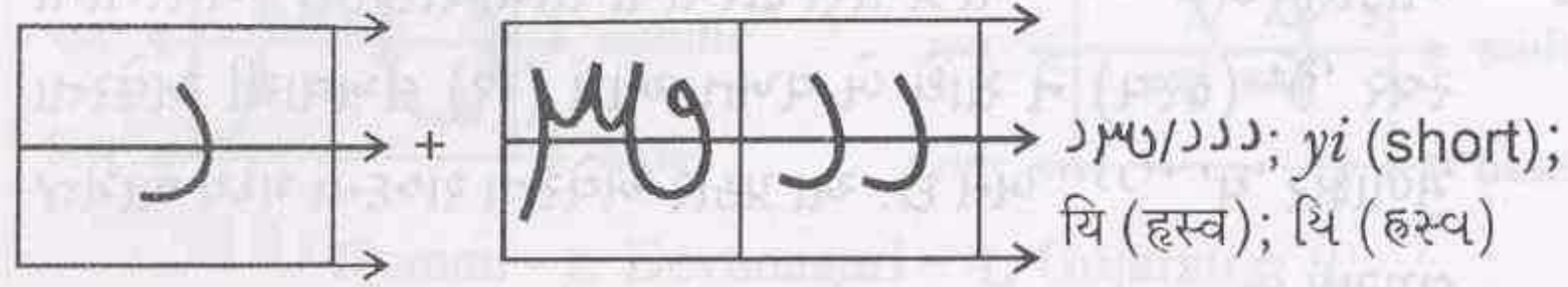
- By joining the vowel 𐬀; a; અ; ં to the linguo-dental consonant 𐬚/𐬛; y; ય; ય, a linguo-dental consonant 𐬚𐬚/𐬛𐬛; ya; ય; ય will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) 𐬀; a; અ; ં, બિલ્લા દંતસ્થ વ્યંજન 𐬚/𐬛; y; ય; ય ને બેડવાથી બિલ્લા દંતસ્થ વ્યંજન 𐬚𐬚/𐬛𐬛; ya; ય; ય બને છે.

yā (yaa) = ā (aa) ← + ← y / y

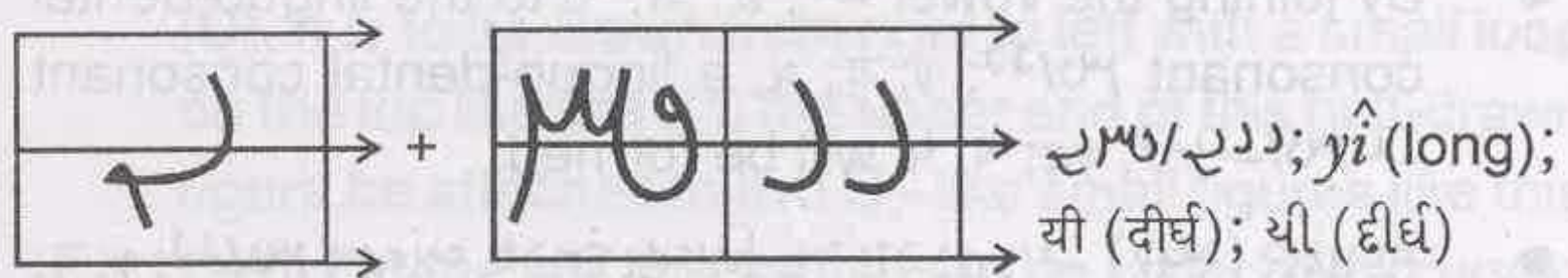
- By joining the vowel 𐬁; ā (aa); આ; આ to the linguo-dental consonant 𐬚/𐬛; y; ય; ય, a linguo-dental consonant 𐬚𐬚/𐬛𐬛; yā (aa); યા; યા will be formed.

- મૂળાક્ષર (સ્વર) ્; ā (aa); આ; આ, જિલ્લા દંતસ્થ વ્યંજન ્/; y; ય; ય ને જોડવાથી જિલ્લા દંતસ્થ વ્યંજન ્/; yā (aa); યા; યા બને છે.

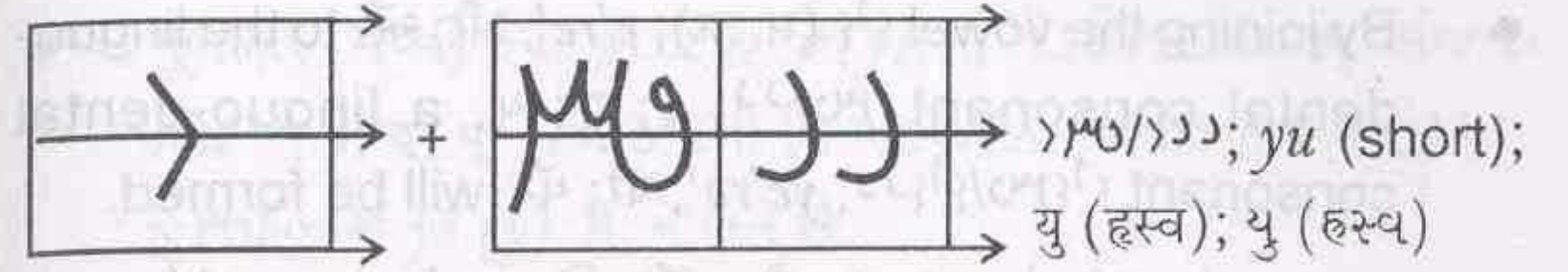
yi (short) = i (short) ← + ← y / y

- By joining the (short) vowel ્, i ; ઇ (હસ્વ); ઇ (હસ્વ) to the linguo-dental consonant ્/; y ; ય; ય, a (short) linguo-dental consonant ્/; yi (short); યિ (હસ્વ); યિ (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર ્; i ; ઇ; ઇ, જિલ્લા દંતસ્થ વ્યંજન ્/; y ; ય; ય ને જોડવાથી (હસ્વ) જિલ્લા દંતસ્થ વ્યંજન ્/; yi ; યિ; યિ બને છે.

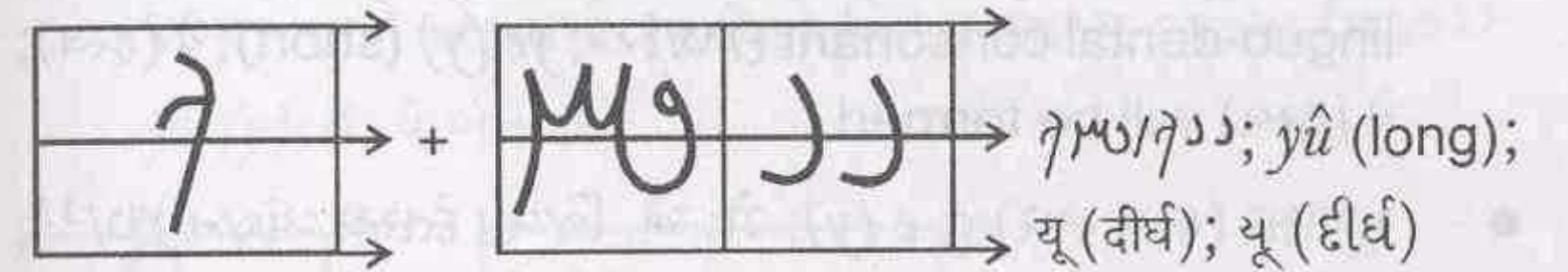
$yî$ (long) = $î$ (long) ← + ← y / y

- By joining the (long) vowel ્; $î$ (long); ઈ (દીર્ઘ); ઈ (દીર્ઘ) to the linguo-dental consonant ્/; y ; ય; ય, a (long) linguo-dental consonant ્/; $yî$ (long); યી (દીર્ઘ); યી (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ્; $î$; ઈ; ઈ, જિલ્લા દંતસ્થ વ્યંજન ્/; y ; ય; ય ને જોડવાથી (દીર્ઘ) જિલ્લા દંતસ્થ વ્યંજન ્/; $yî$; યી; યી બને છે.

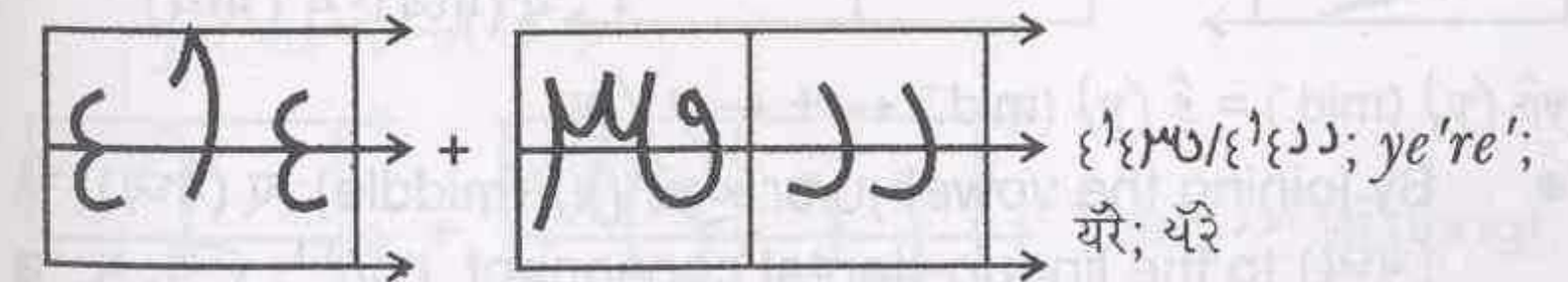
yu (short) = u (short) ← + ← y / y

- By joining the short vowel ્; u (short); ઊ (હસ્વ); ઊ (હસ્વ) to the linguo-dental consonant ્/; y ; ય; ય, a (short) linguo-dental consonant ્/; yu (short); યુ (હસ્વ); યુ (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર; ્; ઊ; ઊ, જિલ્લા દંતસ્થ વ્યંજન ્/; y ; ય; ય ને જોડવાથી (હસ્વ) જિલ્લા દંતસ્થ વ્યંજન ્/; yu ; યુ; યુ બને છે.

$yû$ (long) = $û$ (long) ← + ← y / y

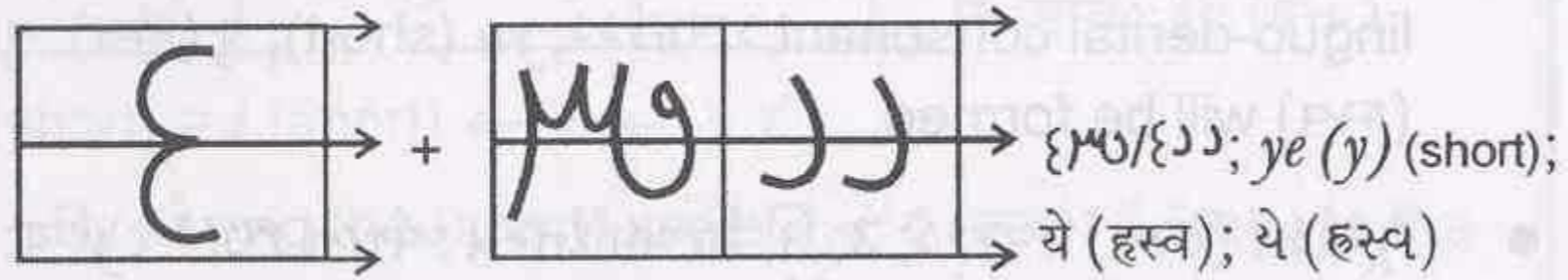
- By joining the (long) vowel ્; $û$ (long); ઊ (દીર્ઘ); ઊ (દીર્ઘ) to the linguo-dental consonant ્/; y ; ય; ય, a (long) linguo-dental consonant ્/; $yû$ (long); યૂ (દીર્ઘ); યૂ (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ્; $û$; ઊ; ઊ, જિલ્લા દંતસ્થ વ્યંજન ્/; y ; ય; ય ને જોડવાથી (દીર્ઘ) જિલ્લા દંતસ્થ વ્યંજન ્/; $yû$; યૂ; યૂ બને છે.

$ye're'$ = $e're'$ ← + ← y / y

- By joining the vowel ે (ਸ. ਫ਼); *e're'*; ਐ; ਐ, to the linguo-dental consonant ੲ/ੲ; *y*; ਯ; ਯ, a linguo-dental consonant ੇ/ੲ/ੲ; *ye're'*; ਯੈ; ਯੈ will be formed.

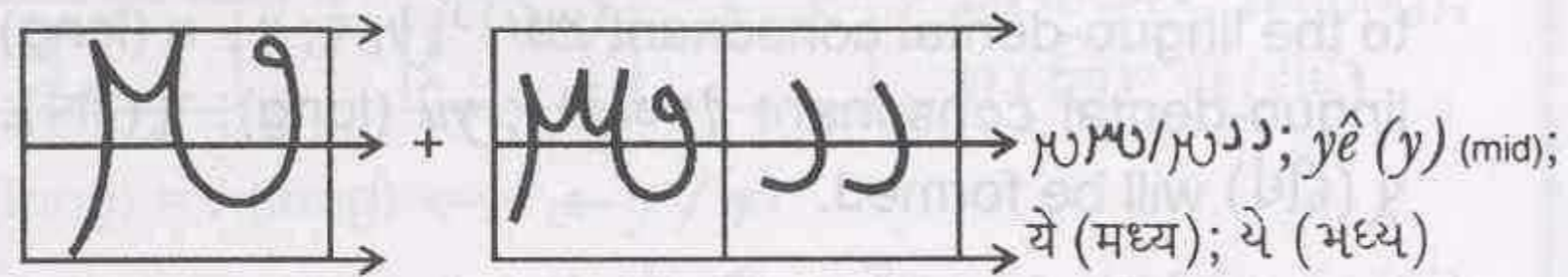
- ਮੂਲਾਕਸ਼ਰ (ਸਵਰ) ੇ; *e're'*; ਐ; ਐ, ਨਿੱਘਣਾ ਫ਼ੰਤਸਥ ਵਯੰਨ *ੲ/ੲ*; *y*; ਯ; ਯ, ਨੇ ਨੇੜਵਾਥੀ ਨਵੀਨ ਨਿੱਘਣਾ ਫ਼ੰਤਸਥ ਵਯੰਨ ੇ/ੲ/ੲ; *ye're'*; ਯੈ; ਯੈ ਆਨੇ ਏ.

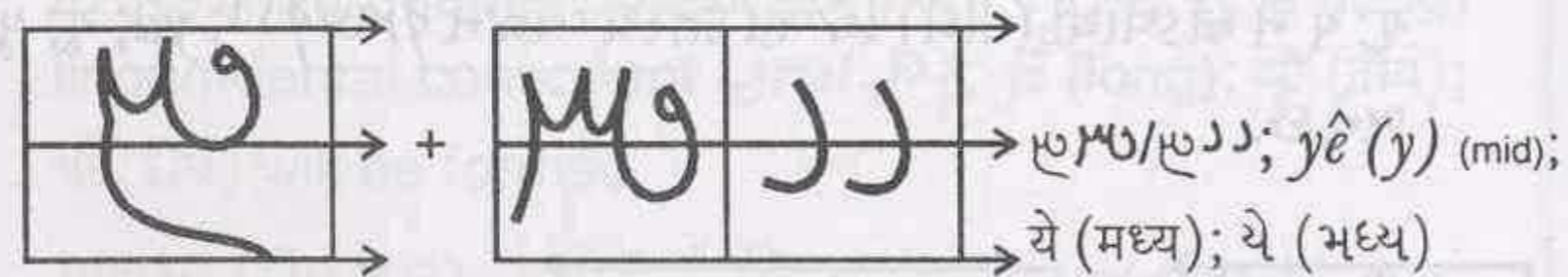
$ye (y) (short) = e (y) (short) \leftarrow + \leftarrow y / y$

- By joining the vowel ੇ; *e (y) (short)*; ਐ (ਹਸਵ); ਐ (ਹਸਵ) to the linguo-dental consonant ੲ/ੲ; *y*; ਯ; ਯ, a (short) linguo-dental consonant ੇ/ੲ/ੲ; *ye (y) (short)*; ਯੈ (ਹਸਵ); ਯੈ (ਹਸਵ) will be formed.

- ਮੂਲਾਕਸ਼ਰ (ਹਸਵ ਸਵਰ) ੇ; *e (y)*; ਐ; ਐ, ਨਿੱਘਣਾ ਫ਼ੰਤਸਥ ਵਯੰਨ *ੲ/ੲ*; *y*; ਯ; ਯ ਨੇ ਨੇੜਵਾਥੀ (ਹਸਵ) ਨਿੱਘਣਾ ਫ਼ੰਤਸਥ ਵਯੰਨ ੇ/ੲ/ੲ; *ye (y)*; ਯੈ; ਯੈ ਆਨੇ ਏ.

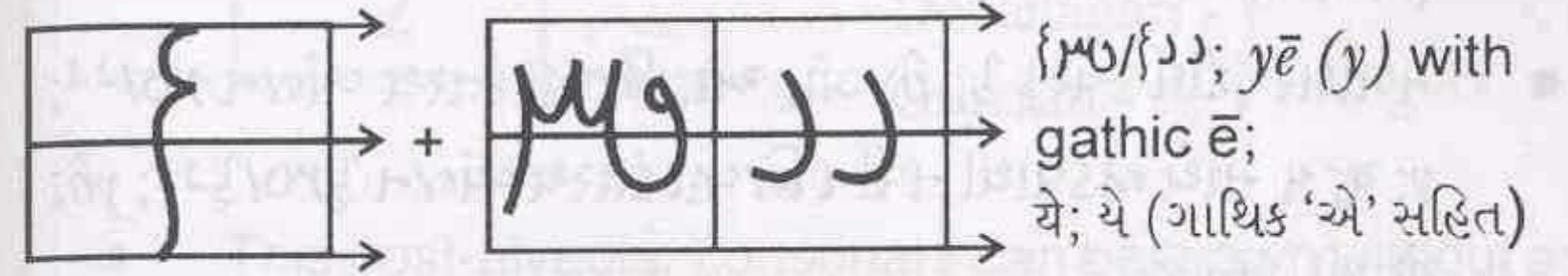
$yê (y) (mid.) = ê (y) (mid.) \leftarrow + \leftarrow y / y$ OR

$yê (y) (mid.) = ê (y) (mid.) \leftarrow + \leftarrow y / y$

- By joining the vowel ੲ or ੳ; *ê (y) (middle)*; ਐ (ਮਧਯ); ਐ (ਮਧਯ) to the linguo-dental consonant ੲ/ੲ; *y*; ਯ; ਯ, a linguo-dental consonant ੲੲ/ੲੲ - ੳੲ/ੳੲ; *yê (y) (middle)*; ਯੈ (ਮਧਯ); ਯੈ (ਮਧਯ) will be formed.

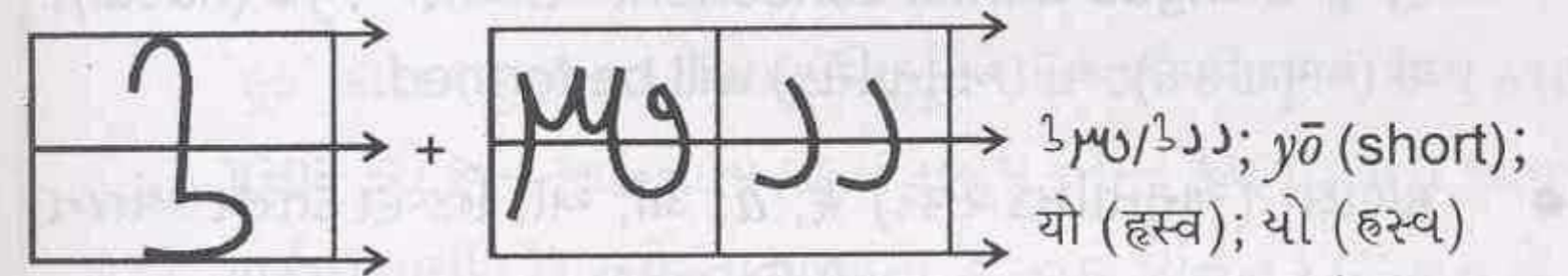
- ਮੂਲਾਕਸ਼ਰ (ਮਧਯ) ਸਵਰ ੲ or ੳ; *ê (y)*; ਐ; ਐ, ਨਿੱਘਣਾ ਫ਼ੰਤਸਥ ਵਯੰਨ *ੲ/ੲ*; *y*; ਯ; ਯ ਨੇ ਨੇੜਵਾਥੀ ਨਿੱਘਣਾ ਫ਼ੰਤਸਥ ਵਯੰਨ ੲੲ/ੲੲ - ੳੲ/ੳੲ; *yê (y)*; ਯੈ; ਯੈ ਆਨੇ ਏ.

$yē (y) (gathic) = ē (y) (gathic) \leftarrow + \leftarrow y / y$

- By joining the gathic vowel ੇ; *ē (y)*; ਐ; ਐ (ਗਾਥਿਕ) to the linguo-dental consonant ੲ/ੲ; *y*; ਯ; ਯ, a linguo-dental consonant with gathic *ē*, ੇ/ੲ/ੲ; *yē (y)*; ਯੈ; ਯੈ (ਗਾਥਿਕ 'ਐ') will be formed.

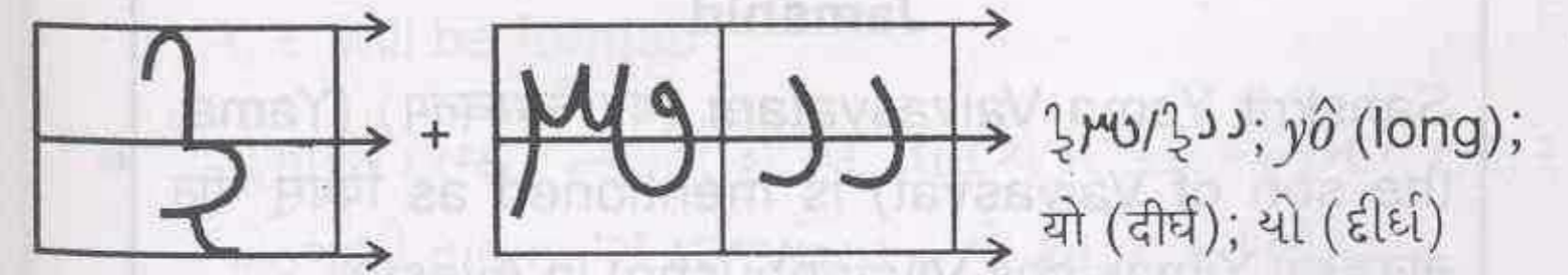
- ਮੂਲਾਕਸ਼ਰ ਸਵਰ (ਗਾਥਿਕ) ੇ; *ē (y)*; ਐ; ਐ, ਨਿੱਘਣਾ ਫ਼ੰਤਸਥ ਵਯੰਨ *ੲ/ੲ*; *y*; ਯ; ਯ, ਨੇ ਨੇੜਵਾਥੀ (ਗਾਥਿਕ) ਨਿੱਘਣਾ ਫ਼ੰਤਸਥ ਵਯੰਨ ੇ/ੲ/ੲ; *yē (y)*; ਯੈ; ਯੈ ਆਨੇ ਏ.

$yō (short) = ō (short) \leftarrow + \leftarrow y / y$

- By joining the short vowel ੇ; *ō (short)*; ਐ (ਹਸਵ); ਐ (ਹਸਵ) to the linguo-dental consonant ੲ/ੲ; *y*; ਯ; ਯ, a linguo-dental consonant ੇ/ੲ/ੲ; *yō (short)*; ਯੋ (ਹਸਵ); ਯੋ (ਹਸਵ) will be formed.

- ਮੂਲਾਕਸ਼ਰ (ਹਸਵ ਸਵਰ) ੇ; *ō*; ਐ, ਐ, ਨਿੱਘਣਾ ਫ਼ੰਤਸਥ ਵਯੰਨ *ੲ/ੲ*; *y*; ਯ; ਯ ਸਾਥੇ ਨੇੜਵਾਥੀ (ਹਸਵ) ਨਿੱਘਣਾ ਫ਼ੰਤਸਥ ਵਯੰਨ ੇ/ੲ/ੲ; *yō*; ਯੋ; ਯੋ ਆਨੇ ਏ.

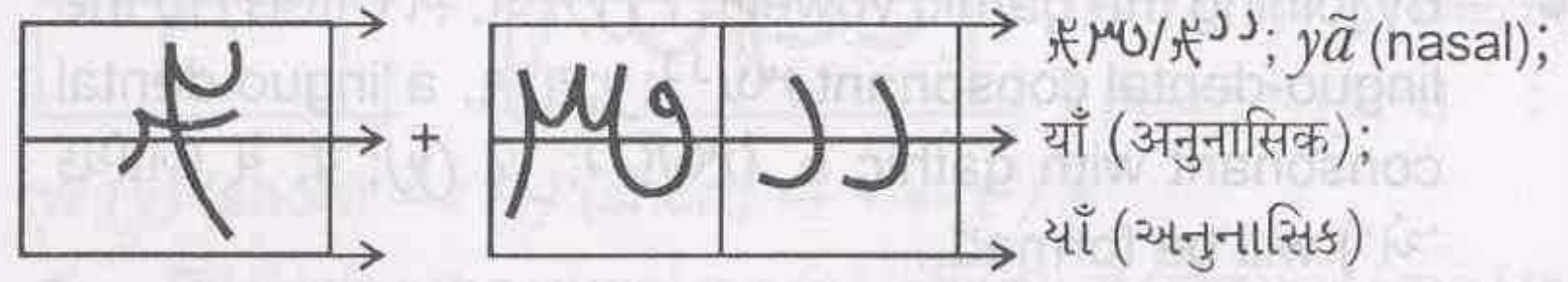

$yō̄ (long) = ō̄ (long) \leftarrow + \leftarrow y / y$

- By joining the long vowel ી; ુ (long); ુ (दीर्घ); ુ (दीर्घ) to the linguo-dental consonant ુ/ੲ; y; y; y, a (long) linguo-dental consonant ુ/ੲ; yੳ (long); yੳ (दीर्घ); yੳ (दीर्घ) will be formed.

- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ી; ુ; ુ, જિલ્લા દંતસ્થ વ્યંજન ુ/ੲ; y; y; y સાથે જોડવાથી નવીન જિલ્લા દંતસ્થ વ્યંજન ુ/ੲ; yੳ; yੳ; yੳ યો; યો બને છે.

$y\tilde{a}$ (nasal) = $\tilde{a}$ (nasal) + y / y

- By joining the nasal vowel ુ; $\tilde{a}$ (nasal); ુ (अनुनासिक); ુ (अनुनासिक) to the linguo-dental consonant ુ/ੲ; y; y; y, a linguo-dental consonant ુ/ੲ; $y\tilde{a}$ (nasal); ુ (अनुनासिक); ુ (अनुनासिक) will be formed.

- મૂળાક્ષર (અનુનાસિક સ્વર) ુ; $\tilde{a}$; ુ; ુ, જિલ્લા દંતસ્થ વ્યંજન ુ/ੲ; y; y; y ને જોડવાથી જિલ્લા દંતસ્થ (અનુનાસિક) વ્યંજન ુ/ੲ; $y\tilde{a}$; ુ; ુ બને છે.

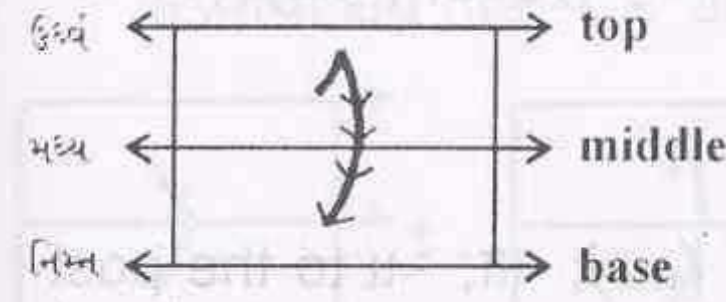
य (ya) in Sanskrit & Avesta

Sanskrit	Avesta	Sanskrit	Avesta
यजत	- यजत	यज्ञे	- यस्नाइश्
यजन्ते	- यजन्ते	यत्र	- यथा
यजामहे	- यजमइदे	यथा	- यथा

Jamshid

Sanskrit Yama Vaivasvatam (यम वैवस्वतम्) (Yama, the son of Vaivasvat) is mentioned as यिमस् चीत् बीवइहूषो Yimas chit Vivanghûsho) in Avesta.

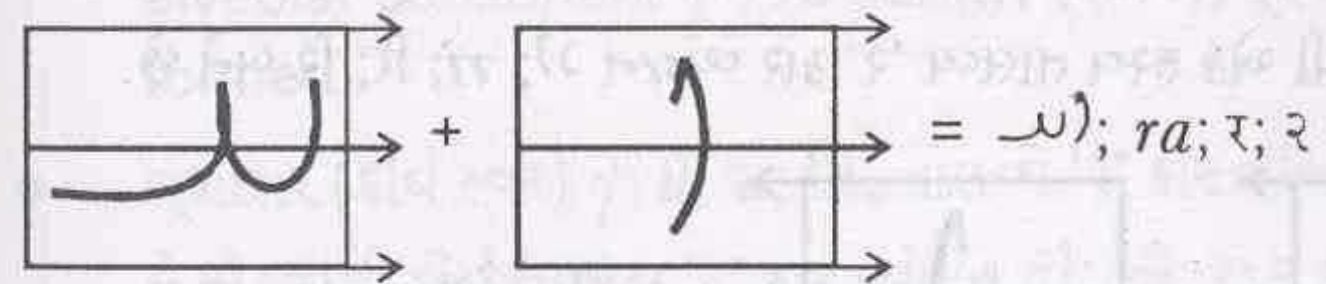
26th Consonant

Post - Alveolar (fricative)
Roman - R
Devanagari - र
Gujarati - ર

- This post-alveolar consonant can be drawn without any difficulty; it is the easiest of all the alphabets; as it can be drawn, read and learnt in a very facile manner. Draw the upper hook (the apex of a triangle) in the top section like this (∧); and bring the same hook down below on the right-hand side in the shape of a curve like this (∩).

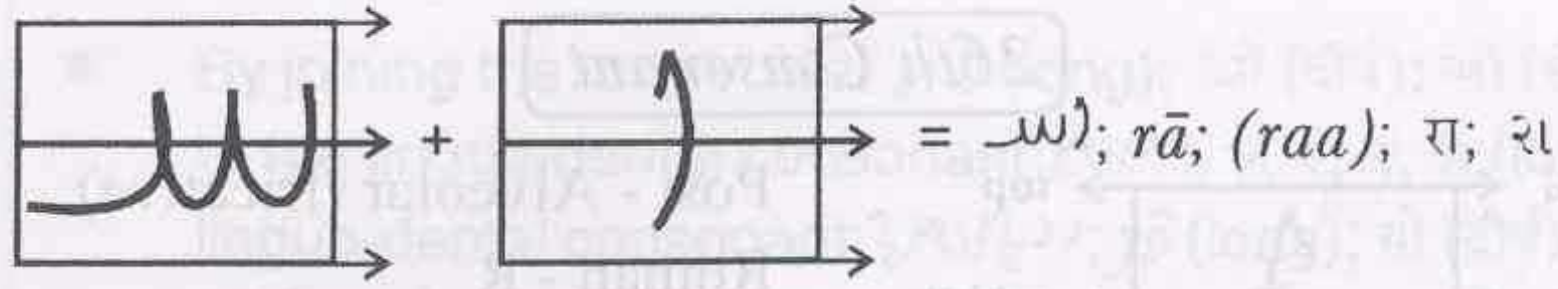
- “ર”કાર ઉચ્ચારણવાળો આ અક્ષર વ્યંજન તરીકે ઓળખવામાં, વાંચવામાં તથા લખવામાં સહજ છે; અને સીધો સાદો હોવાથી ત્વરિત વપરાશમાં લઈ શકાય છે. ઉર્ધ્વ કક્ષમાં એક નાના ત્રિકોણાકાર (∧) ‘હુક’ દ્વારા શરુઆત કરી તેજ આકૃતિને જમણી બાજુએ મધ્ય કક્ષથી પસાર કરી અને એક નાના વલય સ્વરુપે નિમ્ન કક્ષમાં ડાબી બાજુએ પૂર્ણ કરવાથી (∩) અવસ્તા ભાષાનો ‘ર’-કાર વ્યંજન “ર” બને છે.

$ra = a + r$

- By joining the vowel ુ; a; અ; અ to the post-alveolar consonant ુ; r; ર; ર, a post-alveolar consonant ુ; ra; ર; ર will be formed.

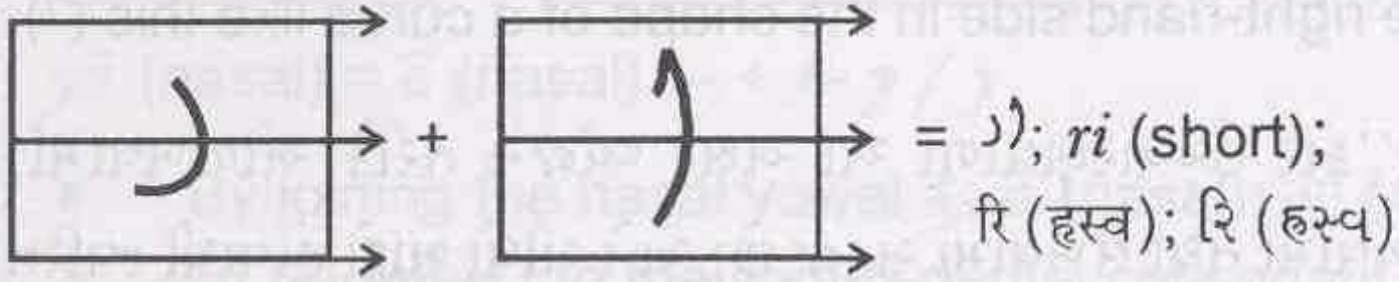
- મૂળાક્ષર (સ્વર) ુ; a; અ; અ, તાલવ્ય ‘ર’ કાર વ્યંજન ુ; r; ર; ર ને જોડવાથી તાલવ્ય ‘ર’ કાર વ્યંજન ુ; ra; ર; ર બને છે.

$rā (raa) = ā (aa) \leftarrow + \leftarrow r$

- By joining the vowel $ā$; $ā (aa)$; આ; આ to the post-alveolar consonant r ; r ; r , a post-alveolar consonant ra ; $rā$; (raa) ; રા; રા will be formed.

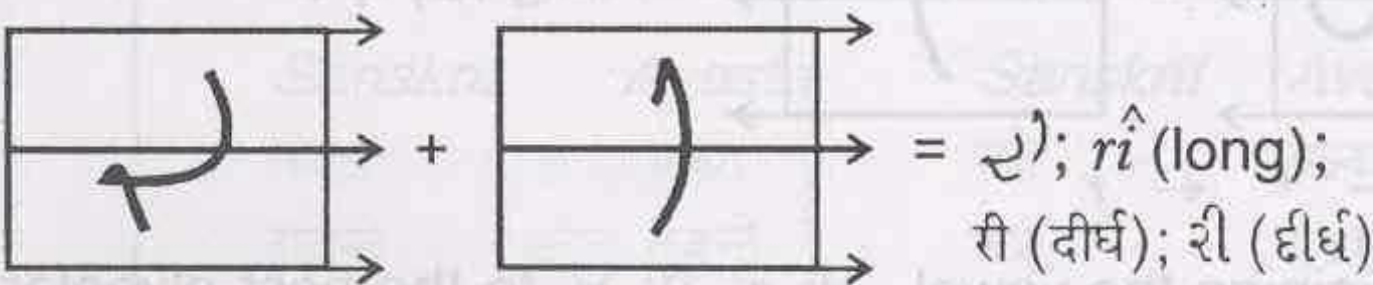
- મૂળાક્ષર (સ્વર) $ā$; $ā (aa)$; આ; આ, તાલવ્ય 'ર' કાર વ્યંજન r ; r ; r ને જોડવાથી તાલવ્ય 'ર' કાર વ્યંજન ra ; $rā$; (raa) ; રા; રા બને છે.

$ri (short) = i (short) \leftarrow + \leftarrow r$

- By joining the (short) vowel i ; $i (short)$; ઇ (હસ્વ); ઇ (હસ્વ) to the post-alveolar consonant r ; r ; r , a post-alveolar (short) consonant ri ; $ri (short)$; રિ (હસ્વ); રિ (હસ્વ) will be formed.

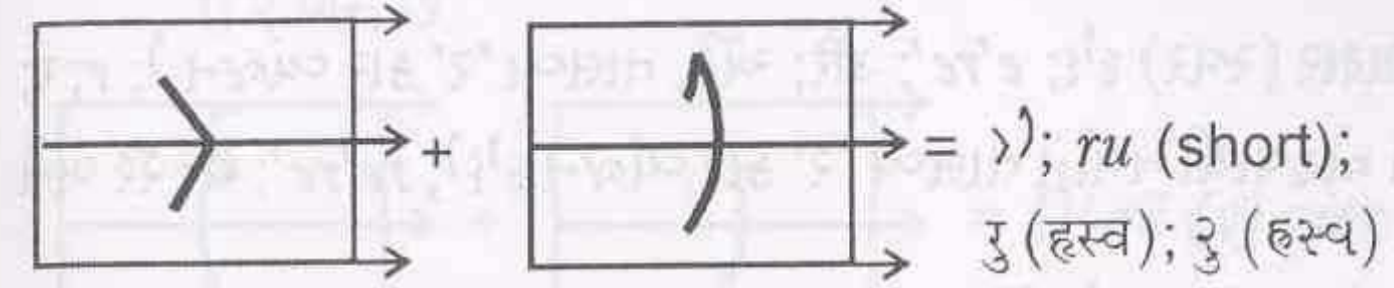
- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર i ; i ; ઇ; ઇ, તાલવ્ય 'ર' કાર વ્યંજન r ; r ; r ને જોડવાથી એક હસ્વ તાલવ્ય 'ર' કાર વ્યંજન ri ; ri ; રિ બને છે.

$rî (long) = î (long) \leftarrow + \leftarrow r$

- By joining the (long) vowel $î$; $î (long)$; ई (दीर्घ); ई (दीर्घ) to the post-alveolar consonant r ; r ; r , a (long) post-alveolar consonant $rî$; $rî (long)$; री (दीर्घ); री (दीर्घ) will be formed.

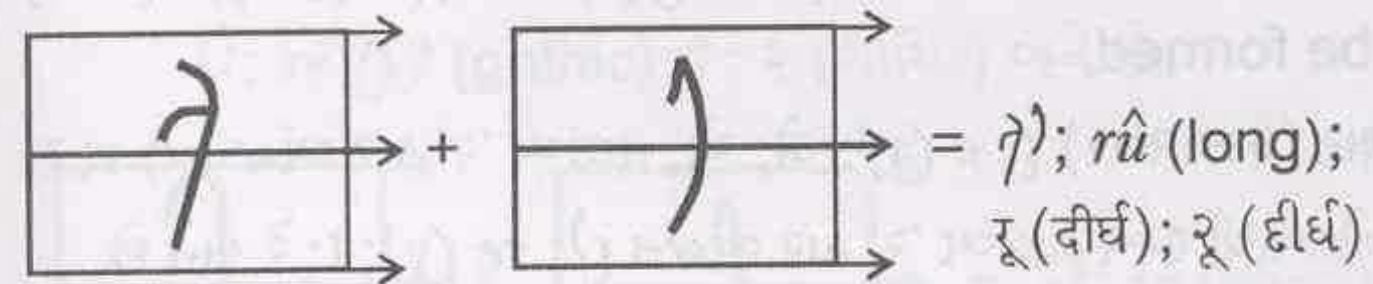
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) $î$; $î$; ई; ई, તાલવ્ય 'ર' કાર વ્યંજન r ; r ; r ને જોડવાથી દીર્ઘ તાલવ્ય 'ર' કાર વ્યંજન $rî$; $rî$; री બને છે.

$ru (short) = u (short) \leftarrow + \leftarrow r$

- By joining the short vowel u ; $u (short)$; उ (हस्व); उ (हस्व) to the post-alveolar consonant r ; r ; r , a (short) post-alveolar consonant ru ; $ru (short)$; रु (हस्व); रु (हस्व) will be formed.

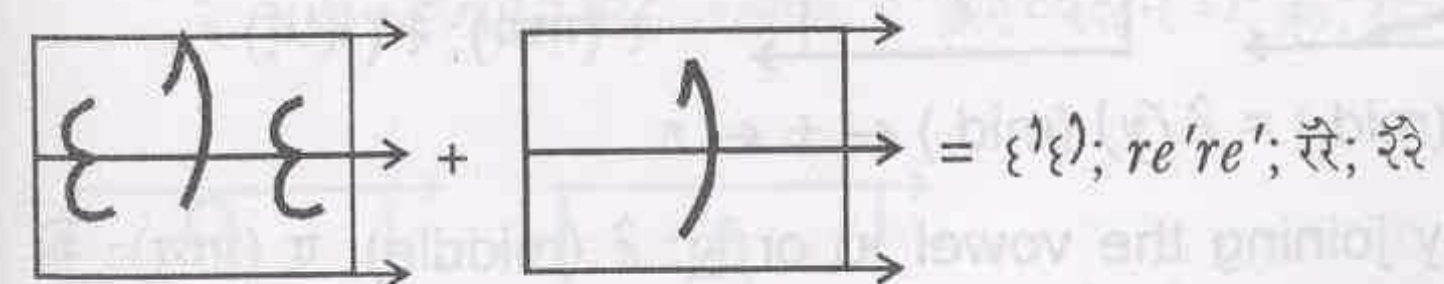
- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર; u ; उ; उ, તાલવ્ય 'ર' કાર વ્યંજન r ; r ; r ને જોડવાથી હસ્વ તાલવ્ય 'ર' કાર વ્યંજન ru ; ru ; रु બને છે.

$rû (long) = û (long) \leftarrow + \leftarrow r$

- By joining the long vowel $û$; $û (long)$; ऊ (दीर्घ); ऊ (दीर्घ) to the post-alveolar consonant r ; r ; r , a (long) post-alveolar consonant $rû$; $rû (long)$; रू (दीर्घ); रू (दीर्घ) will be formed.

- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) $û$; $û$; ऊ; ऊ, તાલવ્ય 'ર' કાર વ્યંજન r ; r ; r ને જોડવાથી દીર્ઘ તાલવ્ય 'ર' કાર વ્યંજન $rû$; $rû$; रू બને છે.

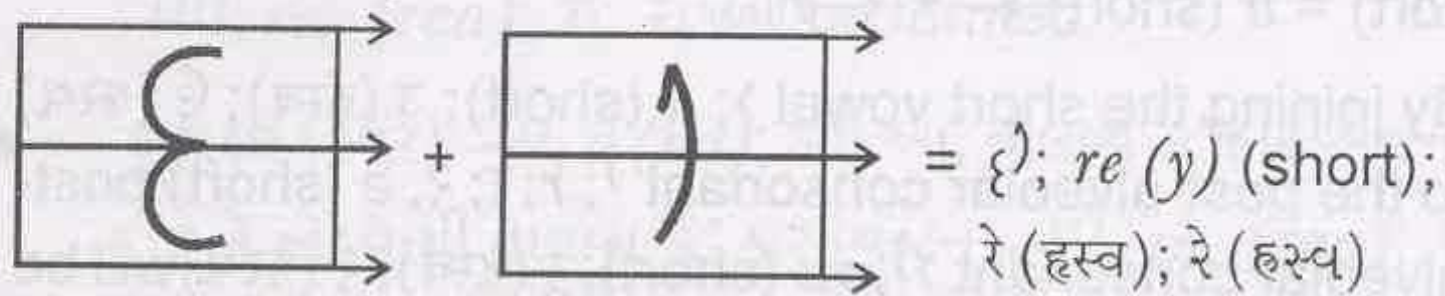

$re're' = e're' \leftarrow + \leftarrow r$

- By joining the (long) vowel e ; $e (long)$; ऐ (दीर्घ); ऐ (दीर्घ) to the post-alveolar consonant r ; r ; r , a (long) post-alveolar consonant $re're'$; $re're'$; रै; रै will be formed.

- By joining the vowel $\epsilon^1\epsilon$ (स. ऋ); $e're'$; और; अरे to the post-alveolar consonant $\uparrow$; r ; r ; r , a post-alveolar consonant $\epsilon^1\epsilon$; $re're'$; रे; रे will be formed.

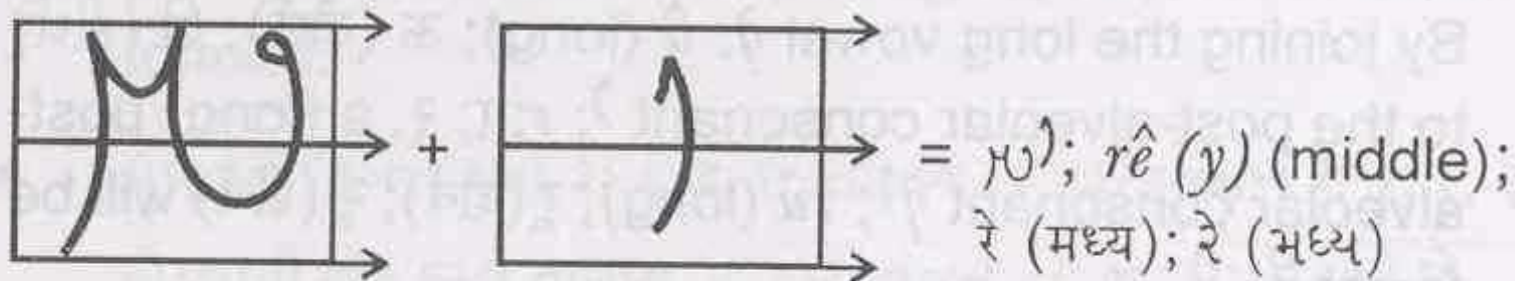
- मूलाक्षर (स्वर) $\epsilon^1\epsilon$; $e're'$; और; अरे, तालव्य 'र' कार व्यंजन $\uparrow$; r ; r ; r ने जोड़वाची नवीन तालव्य 'र' कार व्यंजन $\epsilon^1\epsilon$; $re're'$; रे; रे बने છે.

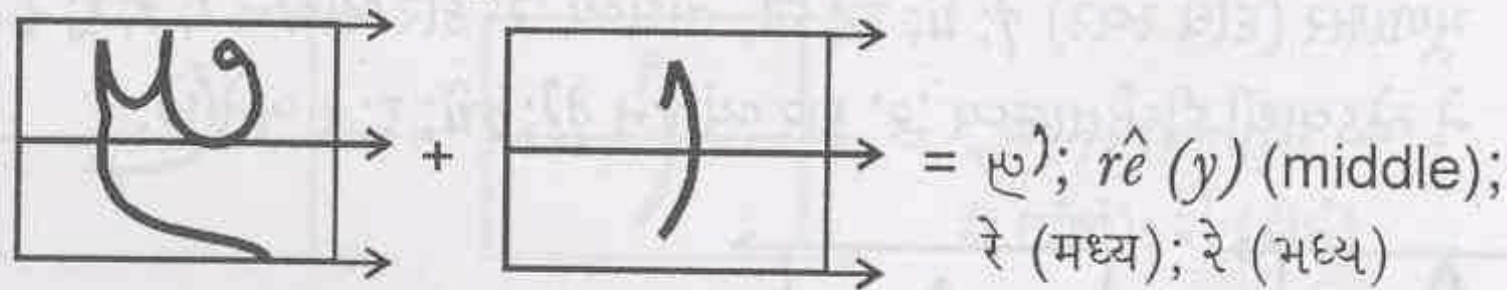
$$re(y) \text{ (short)} = e(y) \text{ (short)} \leftarrow + \leftarrow r$$

- By joining the short vowel ϵ ; e (y) (short); अ (ह्रस्व); अ (ह्रस्व) to the post-alveolar consonant $\uparrow$; r ; r ; r , a (short) post-alveolar consonant ϵ ; re (y) (short); रे (ह्रस्व); रे (ह्रस्व) will be formed.

- मूलाक्षर (ह्रस्व स्वर) ϵ ; e (y); अ; अ, तालव्य 'र' कार व्यंजन $\uparrow$; r ; r ; r ने जोड़वाची ह्रस्व तालव्य 'र' कार व्यंजन ϵ ; re (y); रे; रे बने છે.

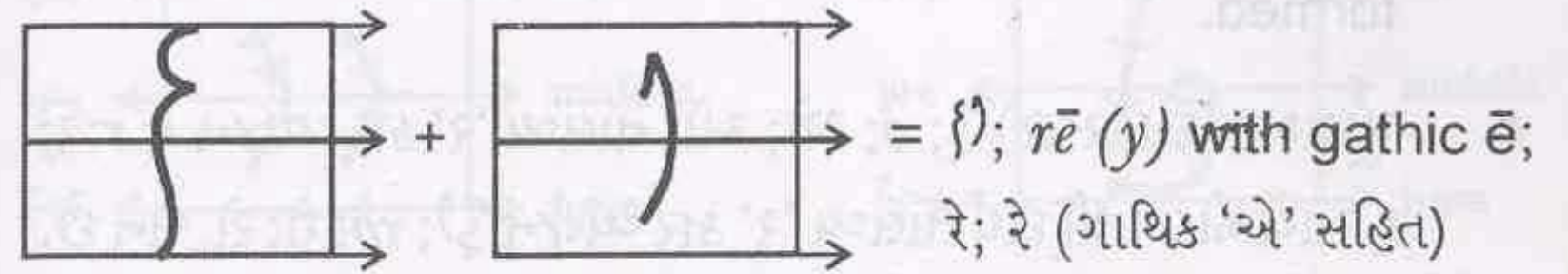
$$re(y) \text{ (mid.)} = \hat{e}(y) \text{ (mid.)} \leftarrow + \leftarrow r \quad \text{OR}$$

$$re(y) \text{ (mid.)} = \hat{e}(y) \text{ (mid.)} \leftarrow + \leftarrow r$$

- By joining the vowel μ or ϵ ; $\hat{e}$ (middle); ए (मध्य); अ (मध्य) to the post-alveolar consonant $\uparrow$; r ; r ; r , a post-alveolar consonant μ^1/ϵ^1 ; re (y) (middle); रे (मध्य); रे (मध्य) will be formed.

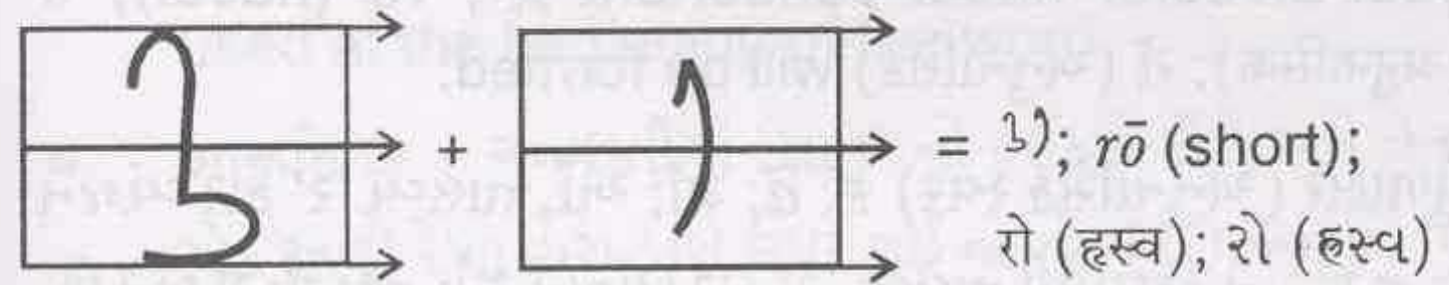
- मूलाक्षर (मध्य) स्वर μ or ϵ ; $\hat{e}$; ए; अ, तालव्य 'र' कार व्यंजन $\uparrow$; r ; r ; r ने जोड़वाची मध्य तालव्य 'र' कार व्यंजन μ^1/ϵ^1 ; re (y); रे; रे बने છે.

$$re(y) \text{ (gathic)} = \bar{e}(y) \text{ (gathic)} \leftarrow + \leftarrow r$$

- By joining the gathic vowel $\bar{e}$; $\bar{e}$ (y); अ; अ (गाथिक) to the post-alveolar consonant $\uparrow$; r ; r ; r , a post-alveolar consonant with gathic $\bar{e}$, $\bar{e}$; re (y) (gathic); रे; रे (गाथिक) will be formed.

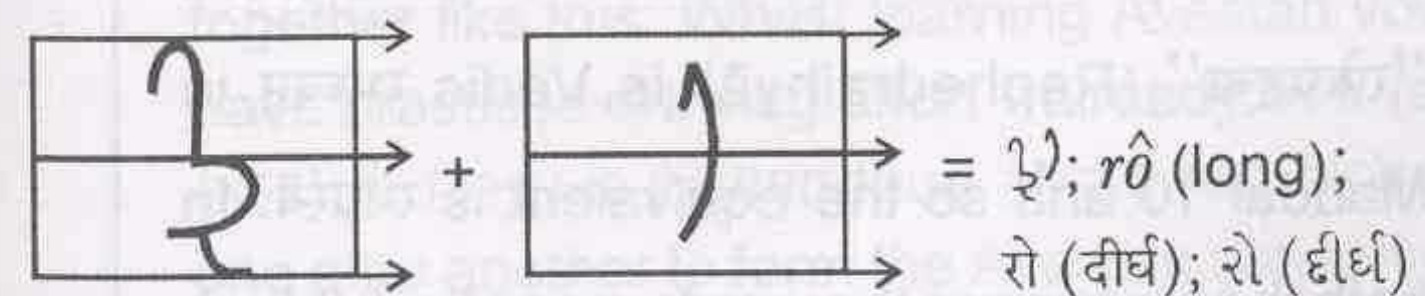
- मूलाक्षर स्वर (गाथिक) $\bar{e}$; $\bar{e}$ (y) (गाथिक 'अ') अ; अ, तालव्य 'र' कार व्यंजन $\uparrow$; r ; r ; r ने जोड़वाची गाथिक तालव्य 'र' कार व्यंजन $\bar{e}$; re (y) (gathic); रे; रे (गाथिक) बने છે.

$$ro \text{ (short)} = \bar{o} \text{ (short)} \leftarrow + \leftarrow r$$

- By joining the short vowel $\bar{o}$; $\bar{o}$ (short); ओ (ह्रस्व); ओ (ह्रस्व) to the post-alveolar consonant $\uparrow$; r ; r ; r , a (short) post-alveolar consonant $\bar{o}$; ro (short); रो (ह्रस्व); रो (ह्रस्व) will be formed.

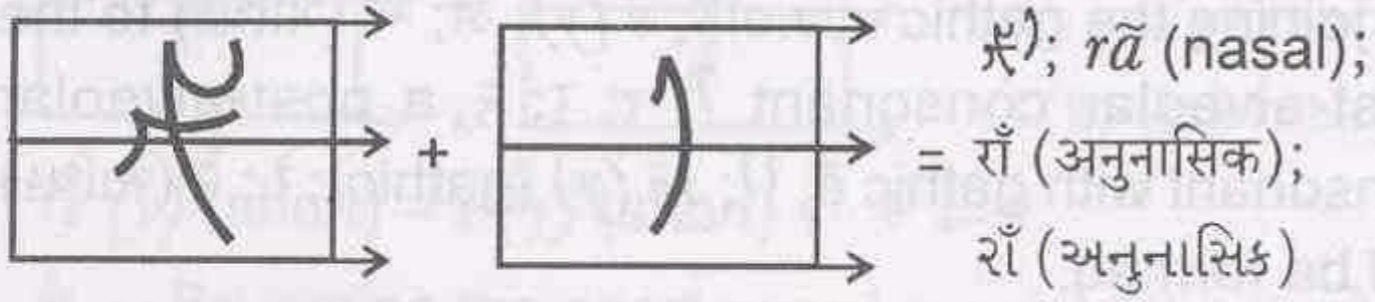
- मूलाक्षर (ह्रस्व स्वर) $\bar{o}$; ओ; ओ, तालव्य 'र' कार व्यंजन $\uparrow$; r ; r ; r साथे जोड़वाची ह्रस्व तालव्य 'र' कार व्यंजन $\bar{o}$; ro ; रो; रो बने છે.

$$ro \text{ (long)} = \hat{o} \text{ (long)} \leftarrow + \leftarrow r$$

- By joining the long vowel 𑀓; ô (long); ओ (दीर्घ); ओ (दीर्घ) to the post-alveolar consonant 𑀠; r; 𑀡; 𑀢, a (long) post-alveolar consonant 𑀣; rô (long); रो (दीर्घ); रो (दीर्घ) will be formed.

- भूणाक्षर (दीर्घ स्वर) 𑀓; ô; ओ; ओ, तालव्य 'र' कार व्यंजन 𑀠; r; 𑀡; 𑀢 साथे ङेडवाथी दीर्घ तालव्य 'र' कार व्यंजन 𑀣; rô; रो; रो બને છે.

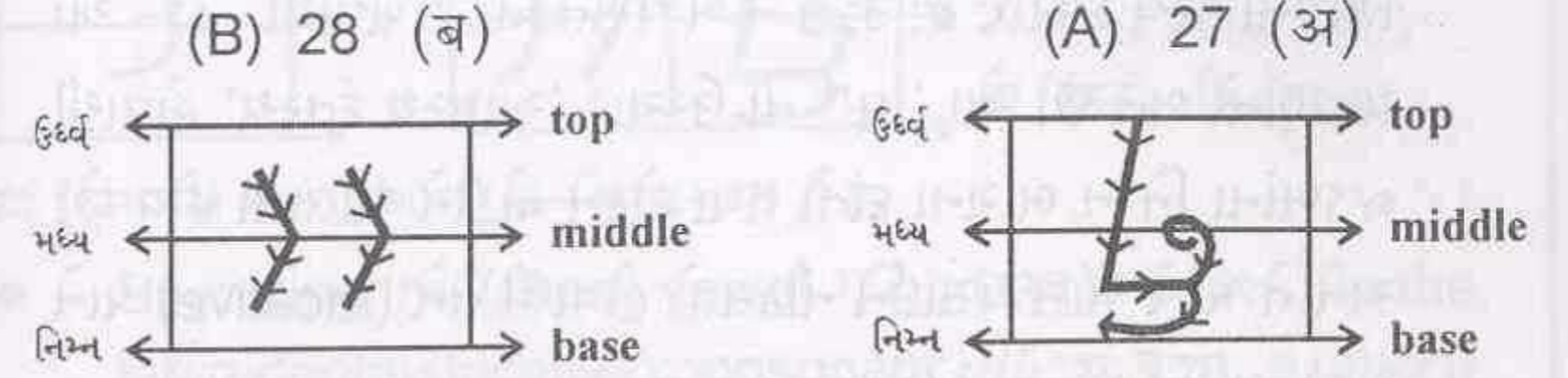
𑀣 (nasal) = 𑀤 (nasal) ← + ← r

- By joining the nasal vowel 𑀤; 𑀥 (nasal); आँ (अनुनासिक); आँ (अनुनासिक) to the post-alveolar consonant 𑀠; r; 𑀡; 𑀢, a post-alveolar nasal consonant 𑀣; rā (nasal); राँ (अनुनासिक); राँ (अनुनासिक) will be formed.
- भूणाक्षर (अनुनासिक स्वर) 𑀤; 𑀥; आँ; आँ, तालव्य 'र' कार व्यंजन 𑀠; r; 𑀡; 𑀢 ने ङेडवाथी તાલવ્ય 'ર' કાર વ્યંજન 𑀣; rā; રાँ; રાँ બને છે.

રથેષ્ઠા of Vedas (1-173-4) is રથએશ્તા of Avesta.

In the fire litany (આતશ નિયાયેશ્ન) a word viz. રપેન્તામ્ (rapentām) occurs. Its equivalent in Vedas (1-174-7) is રપત્; રમન્તે meaning (in both Sanskrit & Avesta) "the firm devotee." Avesta word "રફેદ્રહ્યા" (Raphedraihyā) is Vedic રમઘ્વમ્ in Mandal 10 and so the equivalent is રમઘ્વસ્ય. In both the languages the words mean 'joy'; 'bliss'.

27/28th Consonant

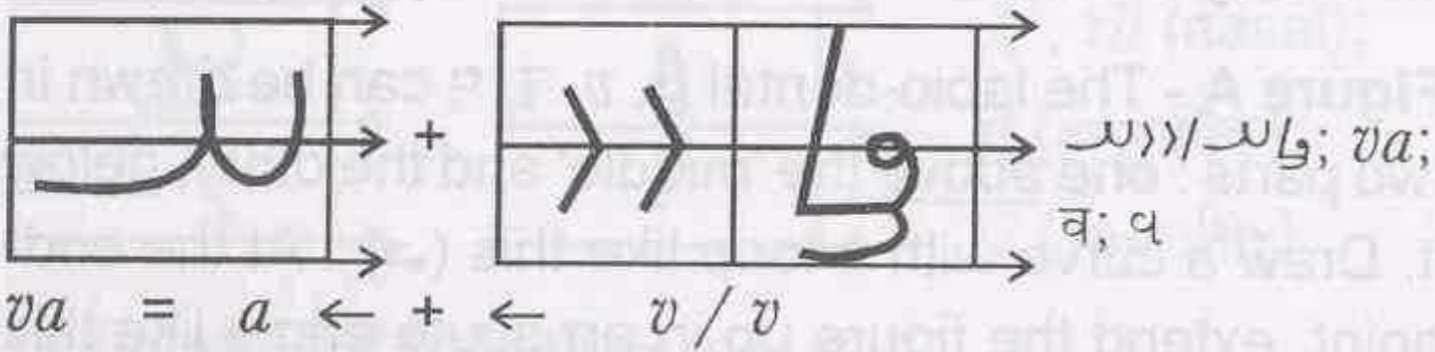

Labio-dental (fricative) - V
(used in the body of a word)

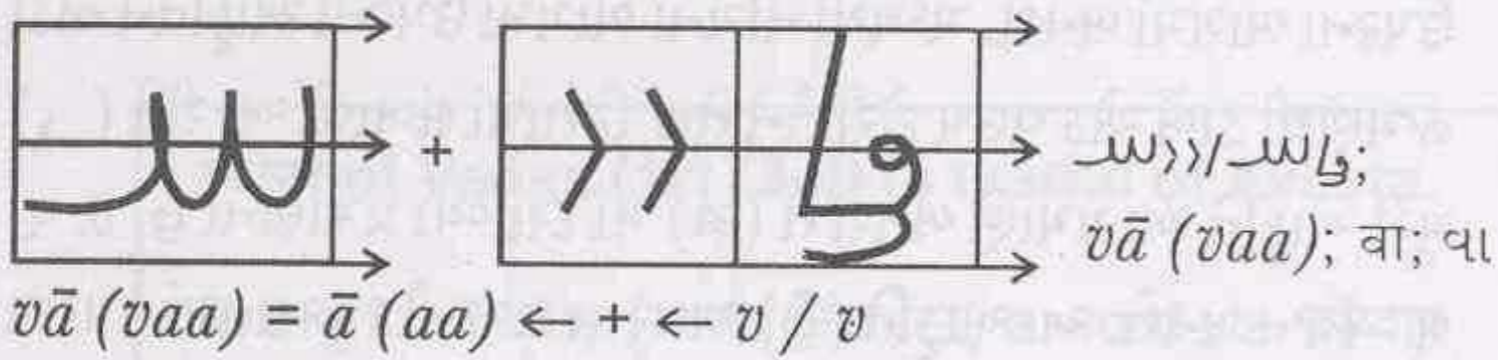
Labio-dental (fricative) - V
(used at the beginning of a word)

- **Figure A** - The labio-dental 𑀤, 𑀥, 𑀦, 𑀧 can be drawn in two parts : one above the 'middle' and the other, below it. Draw a curve with a loop like this (𑀤). At the end-point, extend the figure up in an acute angle like this (𑀥). Again, draw a small curve below the 'middle' like this (𑀦). The whole figure looking like (𑀤) this is labio-dental "V" - fricative in Avesta. This figure is mostly used at the beginning of the word.
- આકૃતિ અ - ગુજરાતીમાં 'સાત' નો આંકડો દોરો અને તેના છેડાને એક આડી રેખા દ્વારા ડાબે ઉપર લઈ જાઓ. (𑀤) આકૃતિ 'મધ્ય' ના ઉપરના ભાગમાં બનશે. મધ્યથી નીચેના ભાગમાં ઉપરની આકૃતિને ઢોડી જમાણેથી ડાબે એક વલય દોરી તેને તેજ દિશામાં લંબાવો આ રીતે (𑀥) પૂરી આકૃતિ આ પ્રમાણે બનશે તે (અ) માં દર્શાવ્યા પ્રમાણેનો 𑀤, 𑀥, 𑀦, 𑀧 વ્યંજન બનશે. આ આકૃતિ (𑀤) અવસ્તા શબ્દની શરુઆતમાં વપરાય છે.
- **Figure B** - The consonant 𑀨, 𑀩, 𑀪, 𑀫 used in the body of a word is drawn by writing two avestan vowels 𑀬 together like this. Whilst learning Avestan vowels we have practised drawing short 𑀬 already. 𑀭; u (short); 𑀮 (હસ્વ); 𑀯 (હસ્વ) is written thus. Write two alphabets 𑀬 one after another to form the Avestan consonant 𑀨, 𑀩, 𑀪, 𑀫 labio-dental-fricative.

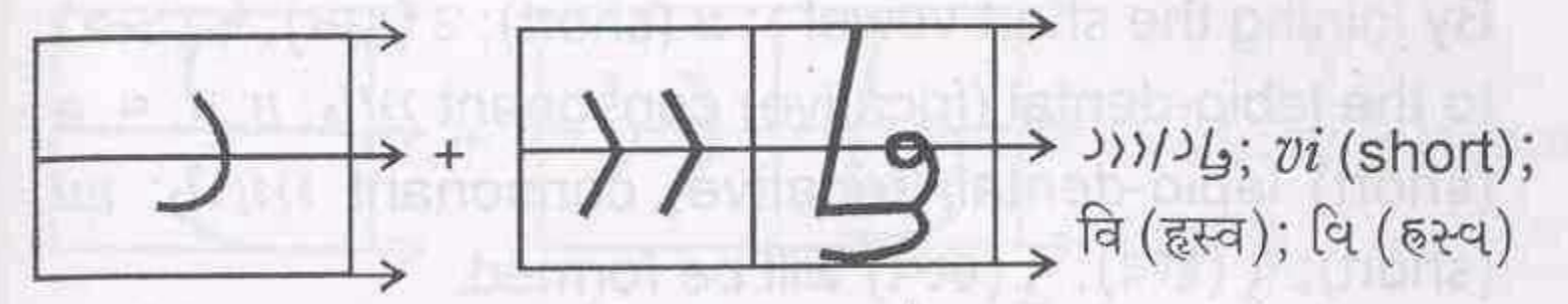
- આકૃતિ બ - અવેસ્તા શબ્દના મધ્યમાં વપરાતો >>, ષ, વ, વ્ અવેસ્તા લિપિના હસ્વ સ્વર ઻; ળ; ડ; ડિ ને બે વખત જોડે લખવાથી ->>- આ પ્રમાણેનો બને છે. આ “વ્” નો ઉચ્ચાર ‘ઓષ્ઠસ્થ દંતસ્થ’ હોવાથી જડબાંના નિમ્ન ભાગના દાંતો તથા ટોકને જોડીને બોલાતો હોય છે; અને તે મધ્યે શ્વાસ ધસાઈને નીકલતો હોવાથી તેને (fricative) યાને શ્વાસ-ઘર્ષિત વ્યંજન કહેવામાં આવે છે.

- By joining the vowel v ; a ; અ; અ to the labio-dental (fricative) consonant $\text{>>}/\text{L}$; v ; વ; વ્, a labio-dental consonant $\text{v}>>/\text{vL}$; va ; વા; વા will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) v ; a ; અ; અ, ઓષ્ઠ-દંતસ્થ વ્યંજન $\text{>>}/\text{L}$; v ; વ; વ્ ને જોડવાથી ઓષ્ઠ-દંતસ્થ વ્યંજન $\text{v}>>/\text{vL}$; va ; વા; વા બને છે.

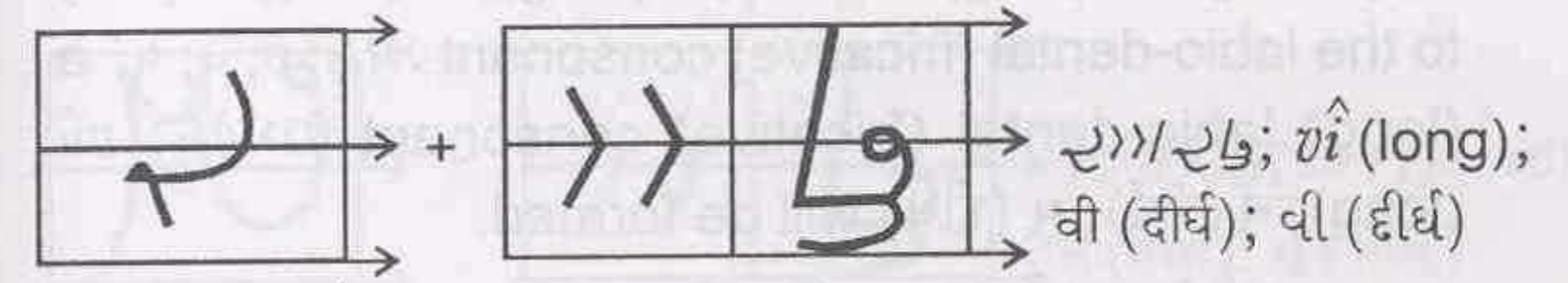

- By joining the vowel v ; $\bar{a}$ (aa); આ; આ to the labio-dental (fricative) consonant $\text{>>}/\text{L}$; v ; વ; વ્, a labio-dental (fricative) consonant $\text{v}>>/\text{vL}$; $v\bar{a}$ (vaa); વા; વા will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) v ; $\bar{a}$ (aa); આ; આ, ઓષ્ઠ-દંતસ્થ વ્યંજન $\text{>>}/\text{L}$; v ; વ; વ્ ને જોડવાથી ઓષ્ઠ-દંતસ્થ વ્યંજન $\text{v}>>/\text{vL}$; $v\bar{a}$ (vaa); વા; વા બને છે.

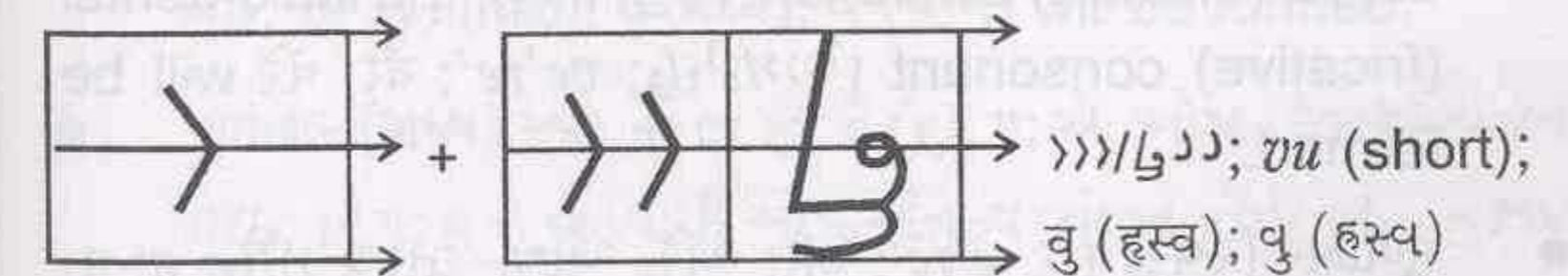
vi (short) = i (short) ← + ← v / v

- By joining the (short) vowel v ; i ; ઇ (હસ્વ); ઇ (હસ્વ) to the labio-dental (fricative) consonant $\text{>>}/\text{L}$; v ; વ; વ્, a (short) labio-dental (fricative) consonant $\text{v}>>/\text{vL}$; vi (short); વિ (હસ્વ); વિ (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર v ; i ; ઇ; ઇ, ઓષ્ઠ-દંતસ્થ વ્યંજન $\text{>>}/\text{L}$; v ; વ; વ્ ને જોડવાથી એક (હસ્વ) ઓષ્ઠ-દંતસ્થ વ્યંજન $\text{v}>>/\text{vL}$; vi ; વિ; વિ બને છે.

vi (long) = $\hat{i}$ (long) ← + ← v / v

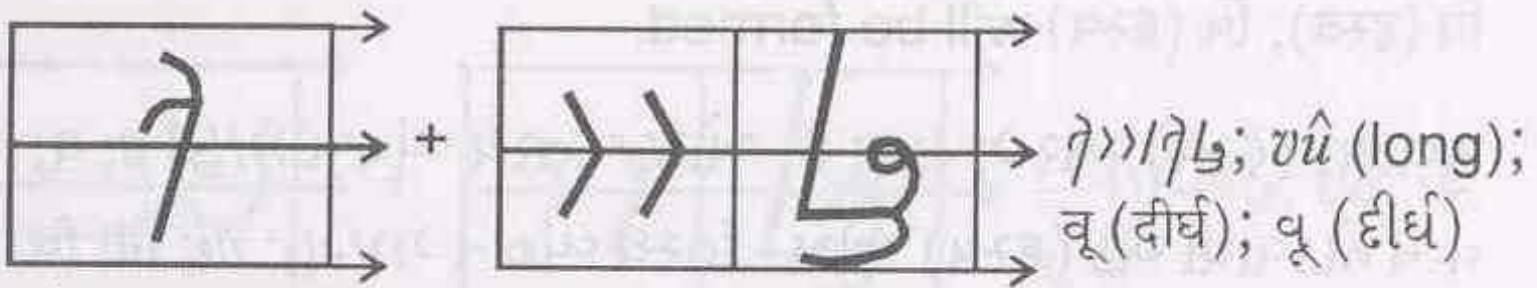
- By joining the (long) vowel v ; $\hat{i}$ (long); ઈ (દીર્ઘ); ઈ (દીર્ઘ) to the labio-dental (fricative) consonant $\text{>>}/\text{L}$; v ; વ; વ્, a (long) labio-dental (fricative) consonant $\text{v}>>/\text{vL}$; $v\hat{i}$ (long); વી (દીર્ઘ); વી (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) v ; $\hat{i}$; ઈ; ઈ, ઓષ્ઠ-દંતસ્થ વ્યંજન $\text{>>}/\text{L}$; v ; વ; વ્ ને જોડવાથી (દીર્ઘ) ઓષ્ઠ-દંતસ્થ વ્યંજન $\text{v}>>/\text{vL}$; $v\hat{i}$; વી; વી બને છે.

vu (short) = u (short) ← + ← v / v

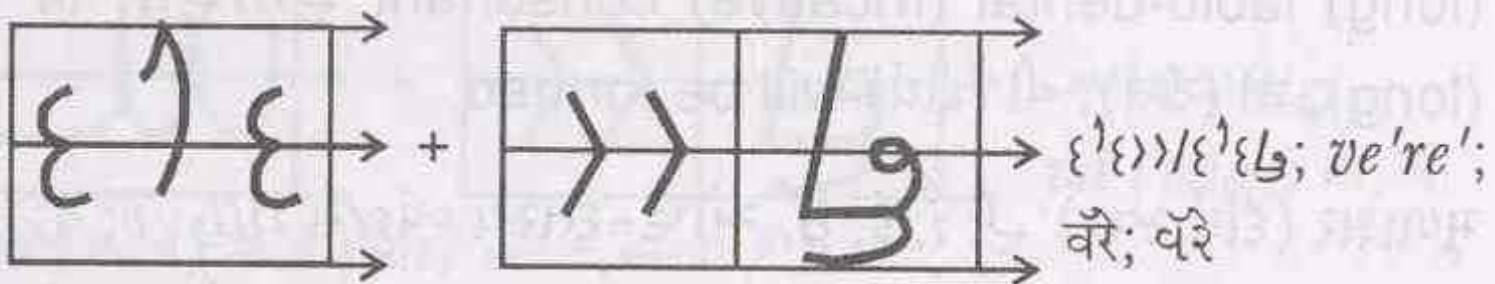
- By joining the short vowel > ; u (short); उ (ह्रस्व); उ (ह्रस्व) to the labio-dental (fricative) consonant >>/> ; v; व; व, a (short) labio-dental (fricative) consonant >>>/> ; vu (short); वु (ह्रस्व); वु (ह्रस्व) will be formed.

- भूणाक्षर (ह्रस्व) स्वर; > ; उ; उ, ओष्ठ-दंतस्थ व्यंजन >>/> ; v; व; व, a (short) labio-dental (fricative) consonant >>>/> ; vu; वु; वु બને છે.

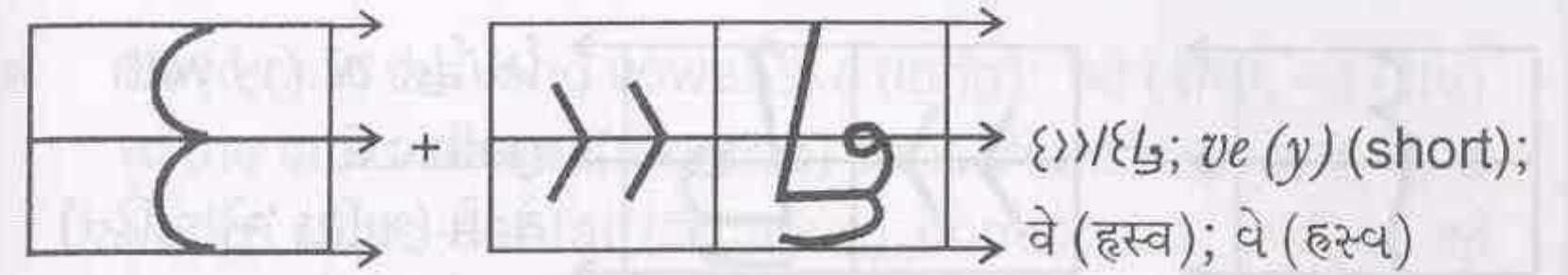
$$\text{>u (long)} = \text{>u (long)} \leftarrow + \leftarrow v / v$$

- By joining the (long) vowel > ; u (long); ऊ (दीर्घ); उ (दीर्घ) to the labio-dental (fricative) consonant >>/> ; v; व; व, a (long) labio-dental (fricative) consonant >>>/> ; >u (long); वू (दीर्घ); वू (दीर्घ) will be formed.
- भूणाक्षर (दीर्घ) स्वर) > ; u; ऊ; उ, ओष्ठ-दंतस्थ व्यंजन >>/> ; v; व; व, a (long) labio-dental (fricative) consonant >>>/> ; >u; वू; वू બને છે.

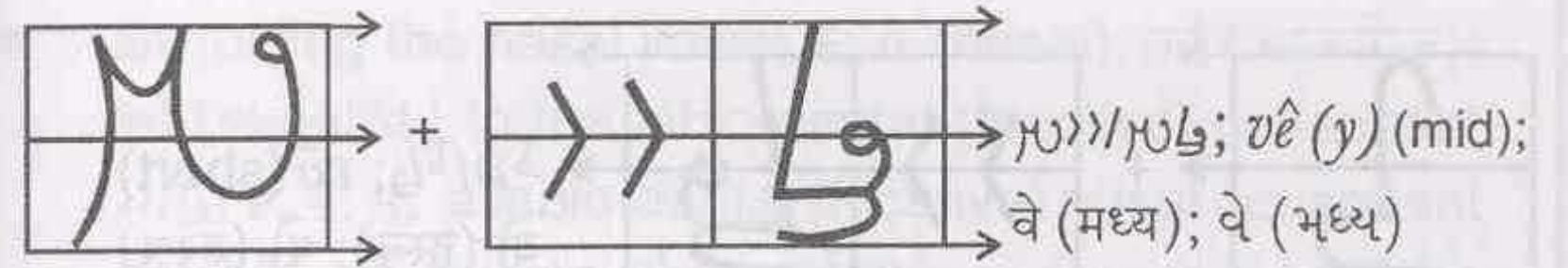
$$\text{>e (long)} = \text{>e (long)} \leftarrow + \leftarrow v / v$$

- By joining the vowel >'e (स. ऋ); >'re'; और; औरे to the labio-dental (fricative) consonant >>/> ; v; व; व, a labio-dental (fricative) consonant >>>/> ; >'re'; वरै; वरै will be formed.
- भूणाक्षर (स्वर) >'e; >'re'; और; औरे, ओष्ठ-दंतस्थ व्यंजन >>/> ; v; व; व, a labio-dental (fricative) consonant >>>/> ; >'re'; वरै; वरै બને છે.

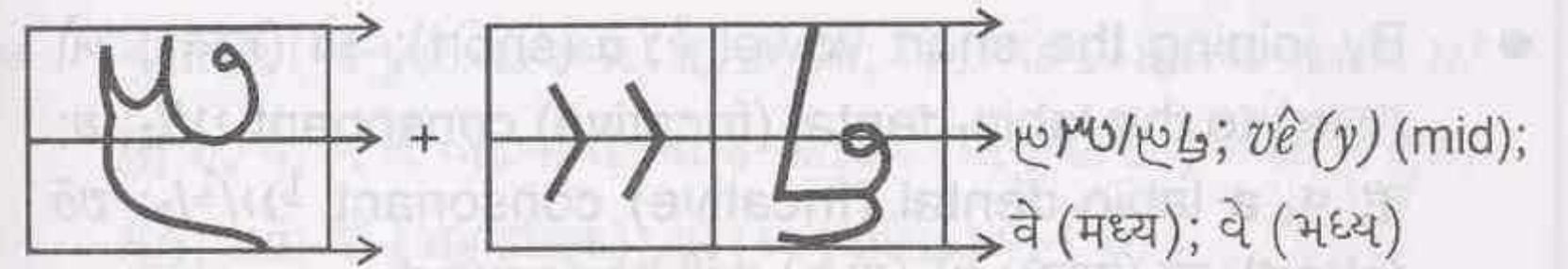

$$\text{>e (short)} = \text{>e (short)} \leftarrow + \leftarrow v / v$$

- By joining the vowel > ; e (y) (short); ऐ (ह्रस्व); ऐ (ह्रस्व) to the labio-dental (fricative) consonant >>/> ; v; व; व, a (short) labio-dental (fricative) consonant >>>/> ; >e (y) (short); वे (ह्रस्व); वे (ह्रस्व) will be formed.
- भूणाक्षर (ह्रस्व) स्वर) > ; e (y); ऐ; ऐ, ओष्ठ-दंतस्थ व्यंजन >>/> ; v; व; व, a (short) labio-dental (fricative) consonant >>>/> ; >e (y); वे; वे બને છે.

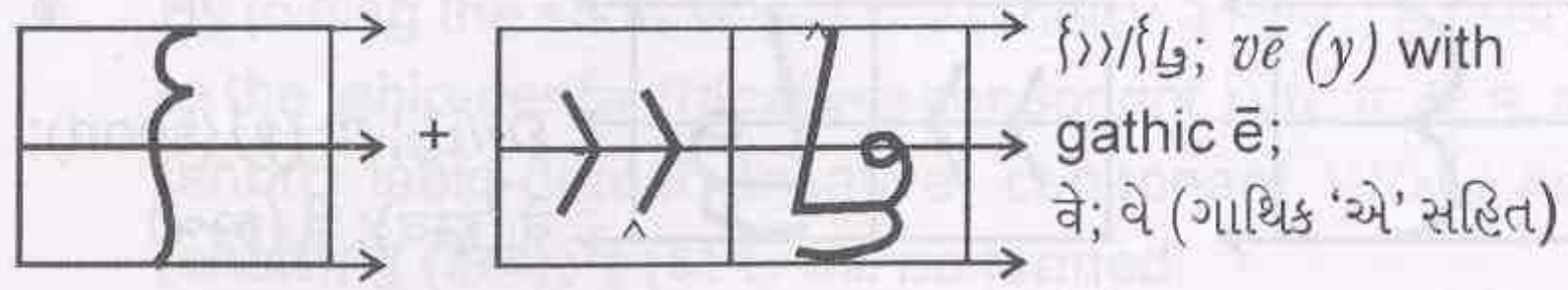

$$\text{>e (mid.)} = \text{>e (mid.)} \leftarrow + \leftarrow v / v \quad \text{OR}$$

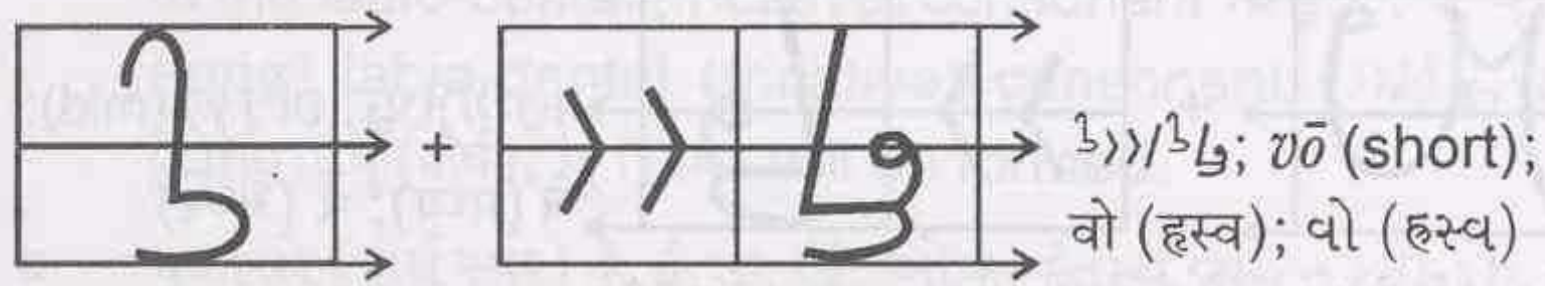
$$\text{>e (mid.)} = \text{>e (mid.)} \leftarrow + \leftarrow v / v$$

- By joining the vowel > or >; >e (y) (middle); ए (मध्य); ऐ (मध्य) to the labio-dental (fricative) consonant >>/> ; v; व; व, a labio-dental (fricative) consonant >>>/> ; >e (y) (mid); वे (मध्य); वे (मध्य) will be formed.
- भूणाक्षर (મધ્ય) સ્વર > or >; >e (y); ए; ऐ, ओष्ठ-दंतस्थ व्यंजन >>/> ; v; व; व, a labio-dental (fricative) consonant >>>/> ; >e (y); वे; वे બને છે.

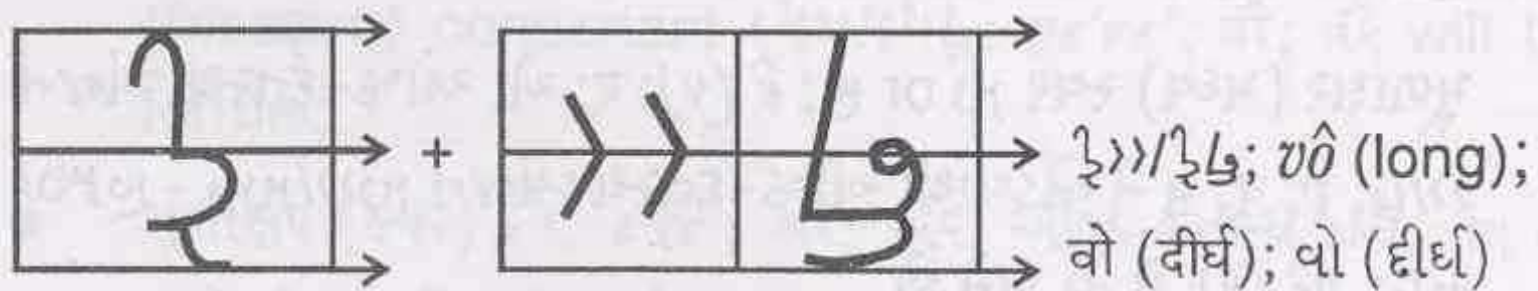
$v\bar{e} (y) \text{ (gathic)} = \bar{e} (y) \text{ (gathic)} \leftarrow + \leftarrow v / v$

- By joining the gathic vowel $\bar{e} (y)$; એ; એ (ગાથિક) to the labio-dental (fricative) consonant $\{ \}$; v ; વ; વ, a labio-dental (fricative) consonant with gathic $\bar{e}$, $\{ \}$; $v\bar{e} (y)$; વે; વે (ગાથિક 'એ' સહિત) will be formed.
- મૂળાક્ષર સ્વર (ગાથિક) $\bar{e}$; એ; એ, ઓષ્ઠ-દંતસ્થ વ્યંજન $\{ \}$; v ; વ; વ, ને જોડવાથી (ગાથિક) ઓષ્ઠ-દંતસ્થ વ્યંજન $\{ \}$; $v\bar{e} (y)$; વે; વે બને છે.

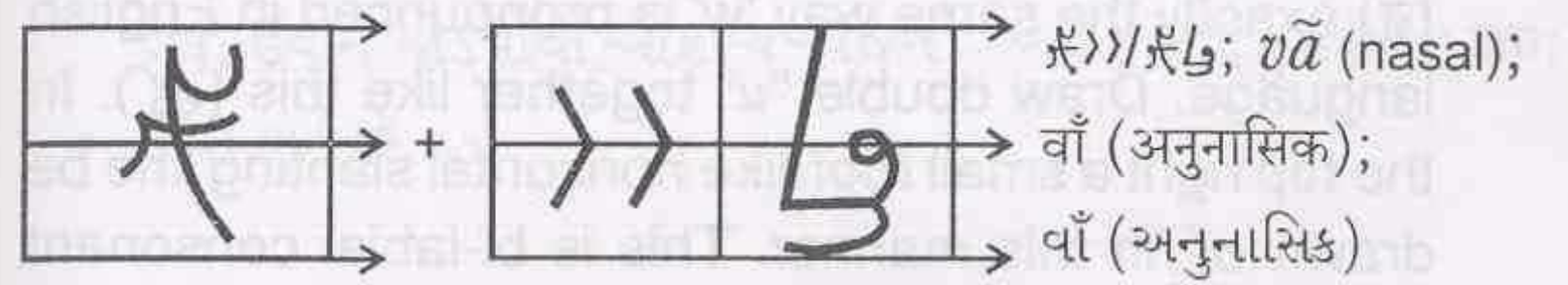
$v\bar{o} \text{ (short)} = \bar{o} \text{ (short)} \leftarrow + \leftarrow v / v$

- By joining the short vowel $\bar{o}$ (short); ઓ (હસ્વ); ઓ (હસ્વ) to the labio-dental (fricative) consonant $\{ \}$; v ; વ; વ, a labio-dental (fricative) consonant $\{ \}$; $v\bar{o}$ (short); વો (હસ્વ); વો (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ સ્વર) $\bar{o}$; ઓ; ઓ, ઓષ્ઠ-દંતસ્થ વ્યંજન $\{ \}$; v ; વ; વ ને જોડવાથી (હસ્વ) ઓષ્ઠ-દંતસ્થ વ્યંજન $\{ \}$; $v\bar{o}$; વો; વો બને છે.

$v\hat{o} \text{ (long)} = \hat{o} \text{ (long)} \leftarrow + \leftarrow v / v$

- By joining the long vowel $\hat{o}$ (long); ઓ (દીર્ઘ); ઓ (દીર્ઘ) to the labio-dental (fricative) consonant $\{ \}$; v ; વ; વ, a (long) labio-dental (fricative) consonant $\{ \}$; $v\hat{o}$ (long); વો (દીર્ઘ); વો (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) $\hat{o}$; ઓ; ઓ, ઓષ્ઠ-દંતસ્થ વ્યંજન $\{ \}$; v ; વ; વ સાથે જોડવાથી (દીર્ઘ) ઓષ્ઠ-દંતસ્થ વ્યંજન $\{ \}$; $v\hat{o}$; વો; વો બને છે.

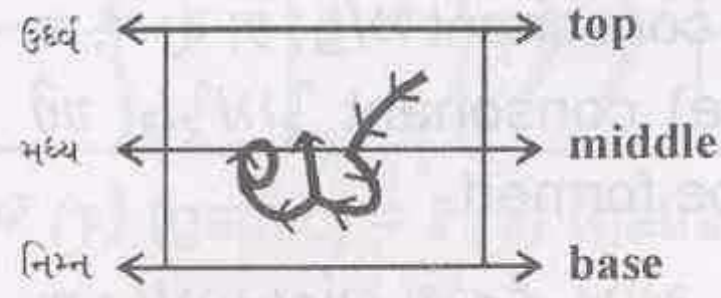
$v\tilde{a} \text{ (nasal)} = \tilde{a} \text{ (nasal)} \leftarrow + \leftarrow v / v$

- By joining the nasal vowel $\tilde{a}$ (nasal); આં (અનુનાસિક); આં (અનુનાસિક) to the labio-dental (fricative) consonant $\{ \}$; v ; વ; વ, a labio-dental (fricative) nasal consonant $\{ \}$; $v\tilde{a}$ (nasal); વાં (અનુનાસિક); વાં (અનુનાસિક) will be formed.
- મૂળાક્ષર (અનુનાસિક સ્વર) $\tilde{a}$; આં; આં, ઓષ્ઠ-દંતસ્થ વ્યંજન $\{ \}$; v ; વ; વ ને જોડવાથી ઓષ્ઠ-દંતસ્થ (અનુનાસિક) વ્યંજન $\{ \}$; $v\tilde{a}$; વાં (અનુનાસિક); વાં (અનુનાસિક) બને છે.

Some words from Sanskrit and Avesta starting with વ - va.

Sanskrit	Avesta
વચ	- વચો
વચસા	- વચહા
વર્તા	- વરેતા
વસો	- વહ્નો
વશત્	- વસત્

29th Consonant

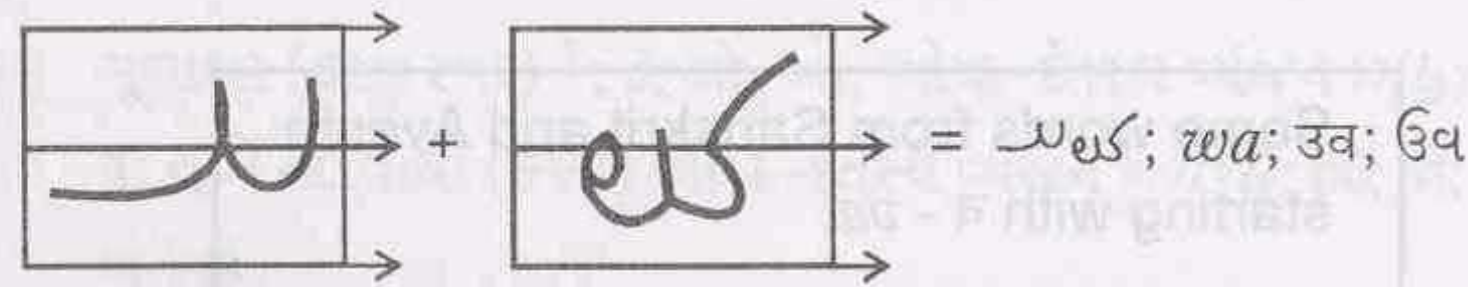

Bi-labial (semi-vowel like)
Consonant - *w* - (VELAR)

- This seems to be similar to a fancy version of the English alphabet "w". It is to be pronounced by using both the lips and producing the sounds "u" (उ) and "v" (व) exactly the same way 'w' is pronounced in English language. Draw double "u" together like this (વક). In the top right a small roof-like horizontal slanting line be drawn વક in this manner. This is bi-labial consonant like a semi-vowel "u, v".

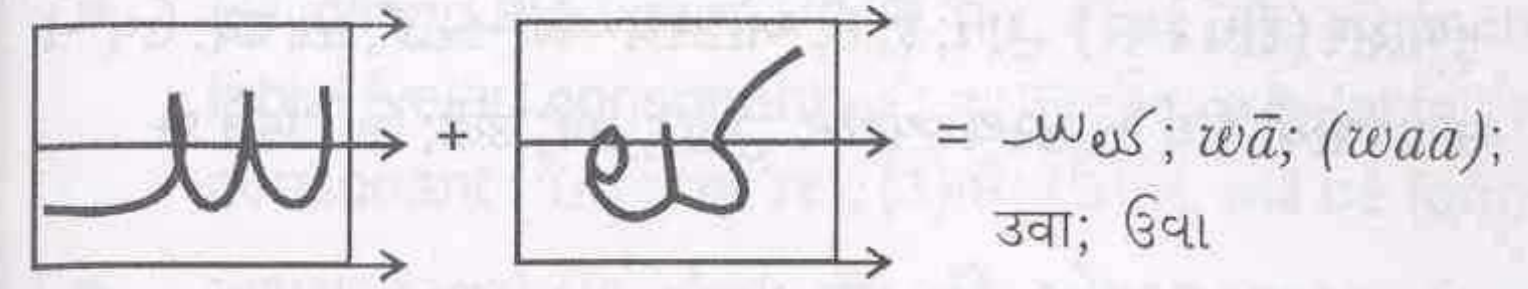
- અંગ્રેજી આકૃતિ *w* ને મળતી આ આકૃતિ તેના દેખાવમાં તથા ઉચ્ચારણમાં પણ સરખીજ છે. બન્ને હોઠોના ઉપયોગથી "ઉવ્" જેવો ઉચ્ચાર આ વ્યંજન (અર્ધસ્વરની જેમ) ધરાવે છે.

અંગ્રેજી મૂળાક્ષર 'u' ને બે વખત જોડવાથી (તે 'ડબલ - યુ' બને છે) આ ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન 'ઉવ્' ના ધ્વનિથી ઉચ્ચારાય છે અને લખાય છે. ઘ આ પ્રમાણે જમણે ઉર્ધ્વ કક્ષમાં એક આડી રેખા દોરીને આ આકૃતિને પૂરી કરવામાં આવે છે વક આ પ્રમાણે.

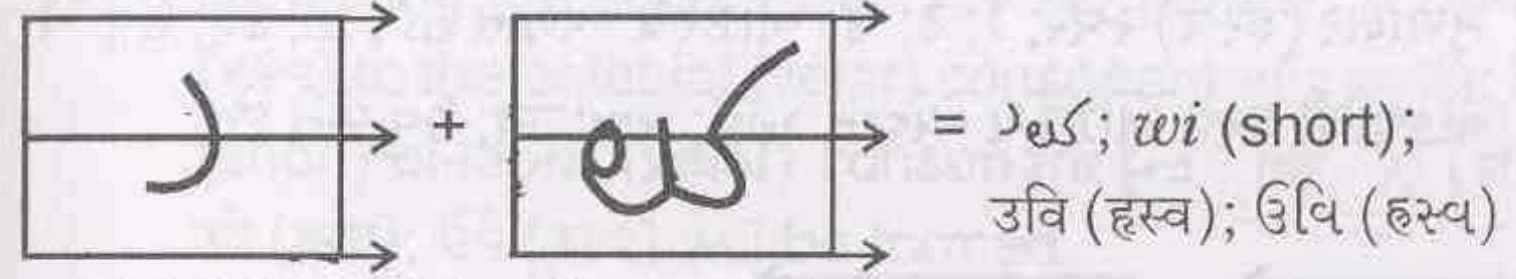
$wa = a \leftarrow + \leftarrow w$

- By joining the vowel a ; અ; અ to the bi-labial (velar) consonant વક; *w*; ઉવ્; ઉવ્, a bi-labial (velar) consonant વા ; *wa*; ઉવ; ઉવ will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) a ; અ; અ, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન વક; *w*; ઉવ્; ઉવ્ ને જોડવાથી ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન વા ; *wa*; ઉવ; ઉવ બને છે.

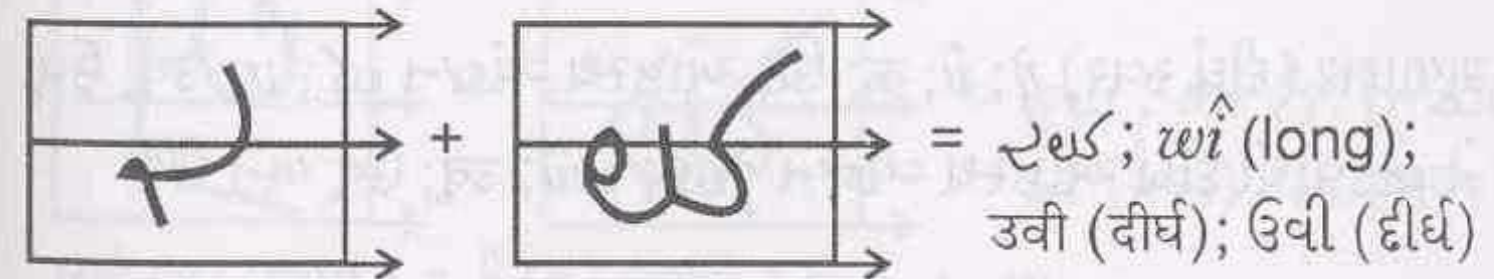
$wā (waa) = ā (aa) \leftarrow + \leftarrow w$

- By joining the vowel ā ; આ; આ to the bi-labial (velar) consonant વક; *w*; ઉવ્; ઉવ્, a bi-labial (velar) consonant વા ; *wā*; (waa); ઉવા; ઉવા will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) ā ; આ; આ, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન વક; *w*; ઉવ્; ઉવ્ ને જોડવાથી ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન વા ; *wā*; (waa); ઉવા; ઉવા બને છે.

$wi (short) = i (short) \leftarrow + \leftarrow w$

- By joining the (short) vowel i ; ઇ; ઇ to the bi-labial (velar) consonant વક; *w*; ઉવ્; ઉવ્, a (short) bi-labial (velar) consonant વિ ; *wi (short)*; ઉવિ (હસ્વ); ઉવિ (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર i ; ઇ; ઇ, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન વક; *w*; ઉવ્; ઉવ્ ને જોડવાથી એક હસ્વ ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન વિ ; *wi*; ઉવિ; ઉવિ બને છે.

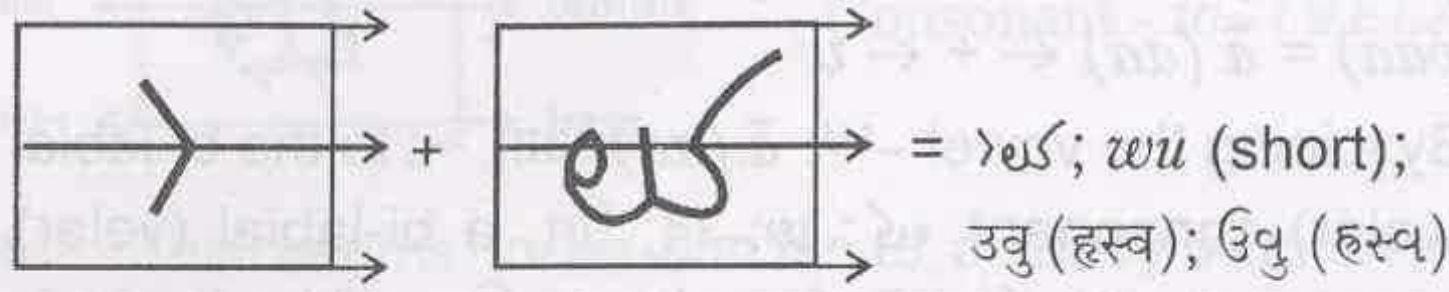

$wī (long) = ī (long) \leftarrow + \leftarrow w$

- By joining the (long) vowel ī ; ઈ; ઈ to the bi-labial (velar) consonant વક; *w*; ઉવ્; ઉવ્, a (long) bi-labial (velar) consonant વી ; *wī (long)*; ઉવી (દીર્ઘ); ઉવી (દીર્ઘ) will be formed.

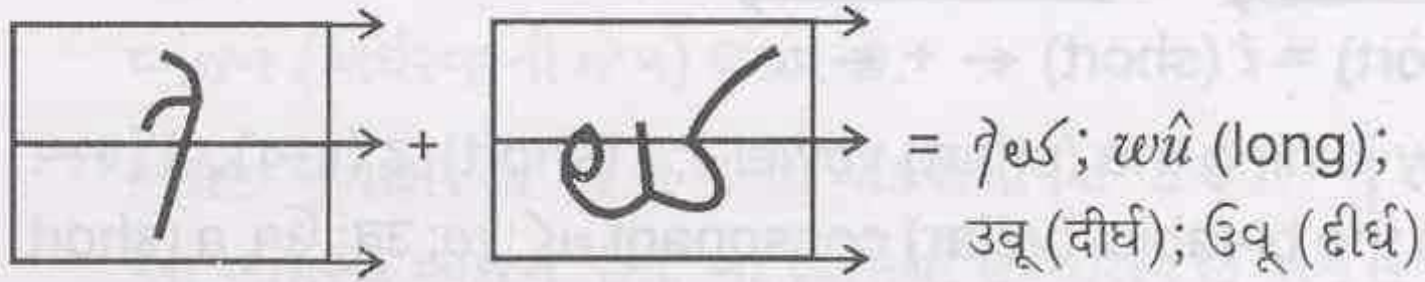

- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ્; ્; ્; ્, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ્; ્; ્; ્ ને લગાડવાથી દીર્ઘ ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ્; ્; ્; ્ અને છે.

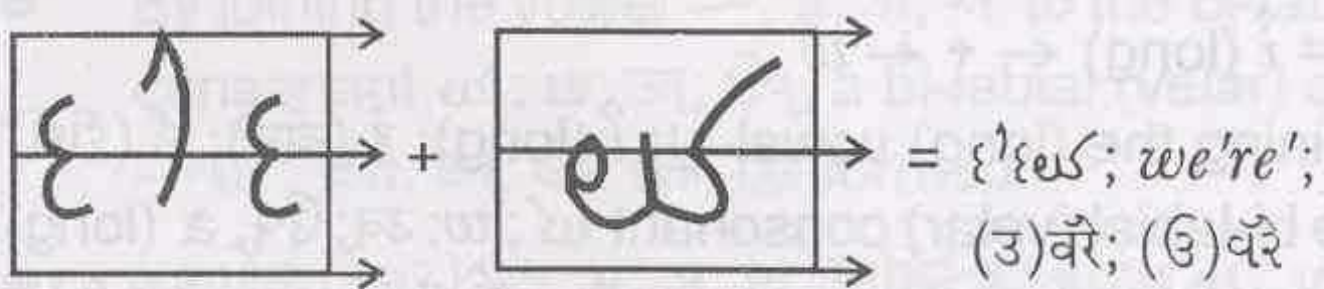
wu (short) = u (short) ← + ← w

- By joining the short vowel ્; u (short); ્ (હસ્વ); ્ (હસ્વ) to the bi-labial (velar) consonant ્; ્; ્; ્, a (short) bi-labial (velar) consonant ્; ્; ્; ્ will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર; ્; ્; ્, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ્; ્; ્; ્ ને જોડવાથી હસ્વ ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ્; ્; ્; ્ અને છે.

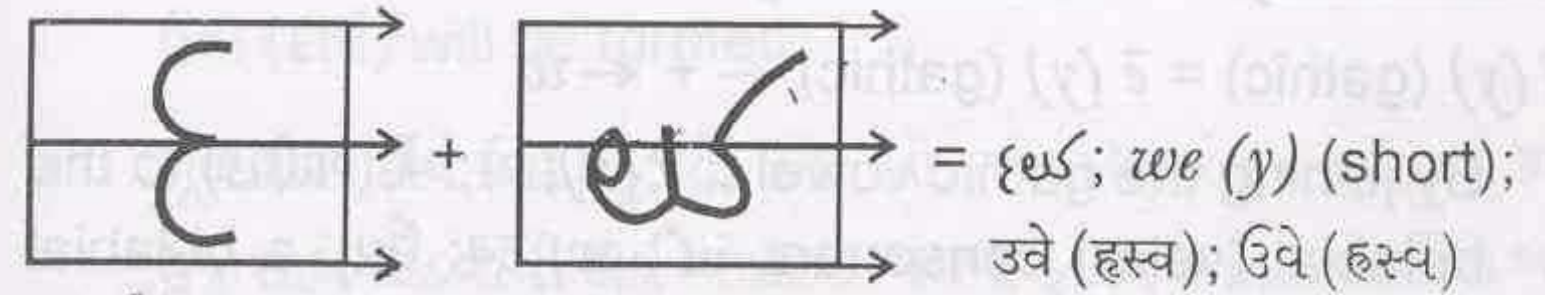
$wû$ (long) = $û$ (long) ← + ← w

- By joining the long vowel ્; ્ (long); ્ (દીર્ઘ); ્ (દીર્ઘ) to the bi-labial (velar) consonant ્; ્; ્; ્, a (long) bi-labial (velar) consonant ્; ્; ્; ્ will be formed.
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ્; ્; ્; ્, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ્; ્; ્; ્ ને જોડવાથી દીર્ઘ ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ્; ્; ્; ્ અને છે.

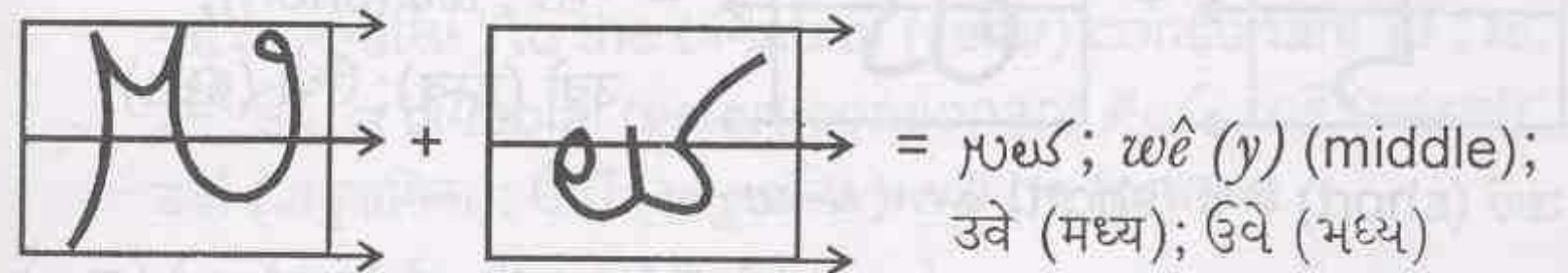
$we're'$ = $e're'$ ← + ← w

- By joining the vowel ્ (સ. ઋ); $e're'$; ્; ્ to the bi-labial (velar) consonant ્; ્; ્; ્, a bi-labial (velar) consonant ્; ્; ્; ્ will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) ્; $e're'$; ્; ્, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ્; ્; ્; ્ ને જોડવાથી ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ્; ્; ્; ્ અને છે.

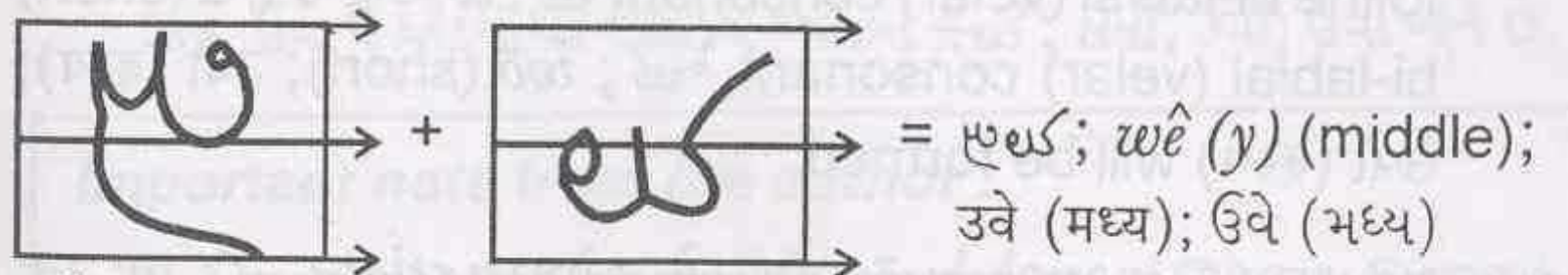

we (y) (short) = e (y) (short) ← + ← w

- By joining the short vowel ્; e (y) (short); ્ (હસ્વ); ્ (હસ્વ) to the bi-labial (velar) consonant ્; ્; ્; ્, a (short) bi-labial (velar) consonant ્; ્; ્; ્ will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ સ્વર) ્; e (y); ્; ્, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ્; ્; ્; ્ ને જોડવાથી હસ્વ ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ્; ્; ્; ્ અને છે.

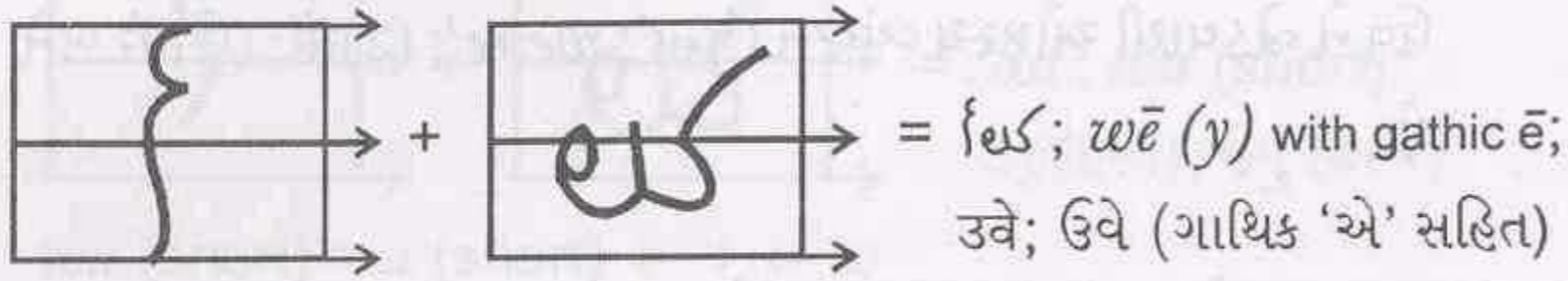
$wê$ (y) (mid.) = $ê$ (y) (mid.) ← + ← w OR

$wê$ (y) (mid.) = $ê$ (y) (mid.) ← + ← w

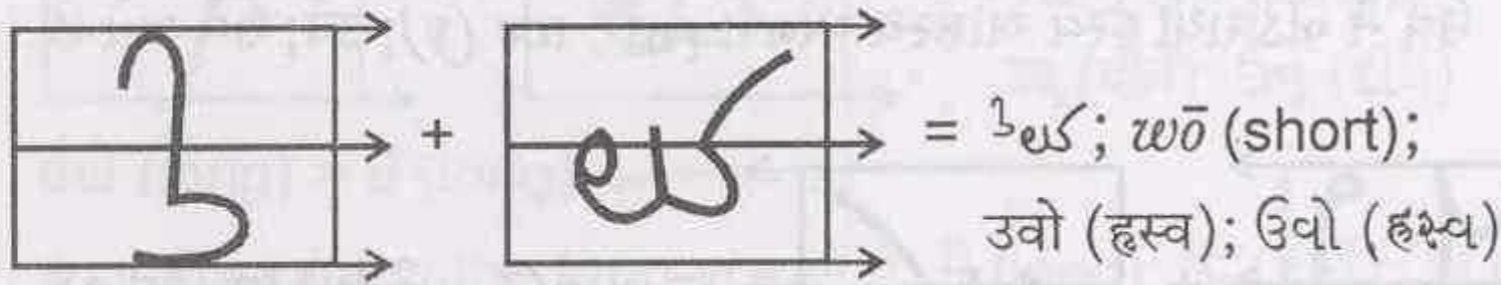
- By joining the vowel ્ or ્; $ê$ (middle); ્ (મધ્ય); ્ (મધ્ય) to the bi-labial (velar) consonant ્; ્; ્; ્, a bi-labial (velar) consonant ્; ્; ્; ્ will be formed.

- મૂળાક્ષર (મધ્ય) સ્વર યુ or ય; ઈ; ઈ; એ, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ળ; w; ઉવ; ઉવ્ ને જોડવાથી મધ્ય ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ળ; wê (y); ઉવે; ઉવે બને છે.

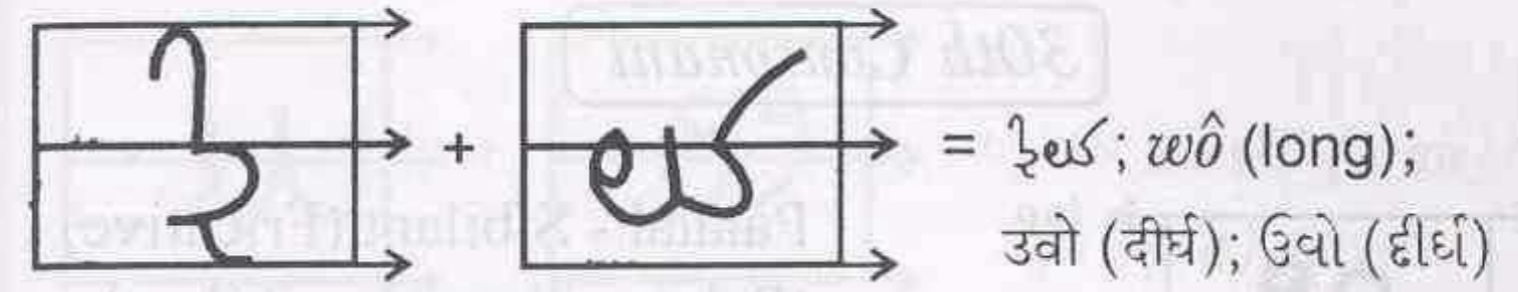
$wē \text{ (y) (gathic)} = ē \text{ (y) (gathic)} \leftarrow + \leftarrow w$

- By joining the gathic vowel $\bar{e}$ (y); એ; એ (ગાથિક) to the bi-labial (velar) consonant w ; ઉવ; ઉવ્, a bi-labial (velar) consonant with gathic $\bar{e}$, $w\bar{e}$ (y) (gathic); ઉવે; ઉવે (ગાથિક) will be formed.
- મૂળાક્ષર સ્વર (ગાથિક) $\bar{e}$ (y); એ; એ, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ળ; w; ઉવ; ઉવ્ ને જોડવાથી ગાથિક ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ળ; wē (y) (gathic); ઉવે; ઉવે (ગાથિક) બને છે.

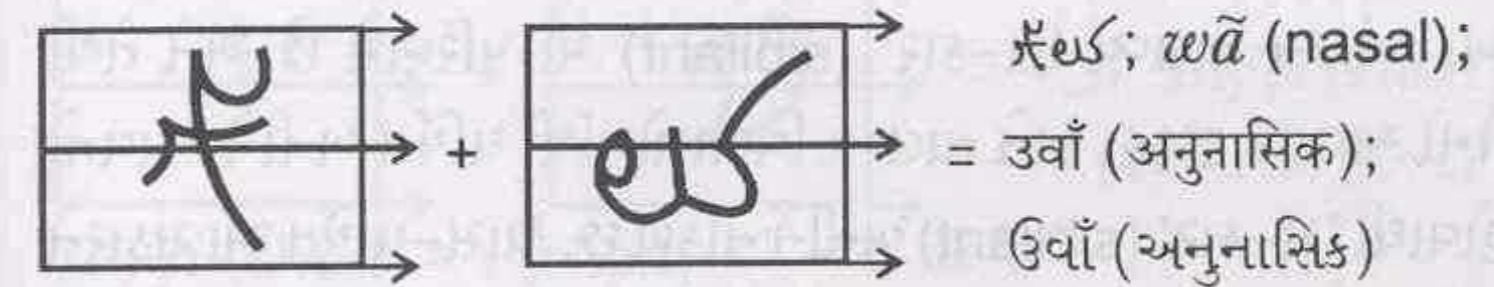
$w\bar{o} \text{ (short)} = \bar{o} \text{ (short)} \leftarrow + \leftarrow w$

- By joining the short vowel $\bar{o}$ (short); ઓ (હસ્વ); ઓ (હસ્વ) to the bi-labial (velar) consonant w ; ઉવ; ઉવ્, a (short) bi-labial (velar) consonant $\bar{o}$; $w\bar{o}$ (short); ઉવો (હસ્વ); ઉવો (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ સ્વર) $\bar{o}$; ઓ; ઓ, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ળ; w; ઉવ; ઉવ્ સાથે જોડવાથી હસ્વ ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ળ; wō; ઉવો; ઉવો બને છે.

$w\hat{o} \text{ (long)} = \hat{o} \text{ (long)} \leftarrow + \leftarrow w$

- By joining the long vowel $\hat{o}$ (long); ઓ (દીર્ઘ); ઓ (દીર્ઘ) to the bi-labial (velar) consonant w ; ઉવ; ઉવ્, a (long) bi-labial (velar) consonant $\hat{o}$; $w\hat{o}$ (long); ઉવો (દીર્ઘ); ઉવો (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) $\hat{o}$; ઓ; ઓ, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ળ; w; ઉવ; ઉવ્ સાથે જોડવાથી દીર્ઘ ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ળ; wō; ઉવો; ઉવો બને છે.

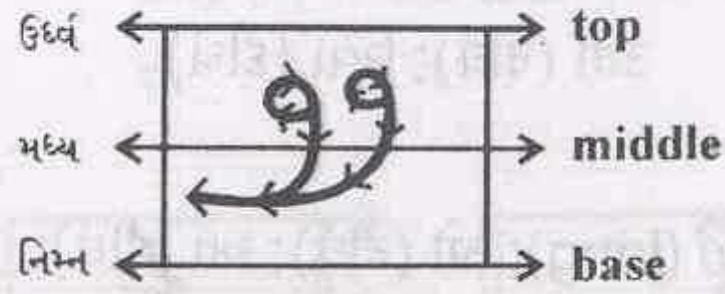
$w\tilde{a} \text{ (nasal)} = \tilde{a} \text{ (nasal)} \leftarrow + \leftarrow w$

- By joining the nasal vowel $\tilde{a}$ (nasal); ઑ (અનુનાસિક); ઑ (અનુનાસિક) to the bi-labial (velar) consonant w ; ઉવ; ઉવ્, a bi-labial (velar) consonant $\tilde{a}$; $w\tilde{a}$ (nasal); ઉવૌ (અનુનાસિક); ઉવૌ (અનુનાસિક) will be formed.
- મૂળાક્ષર (અનુનાસિક સ્વર) $\tilde{a}$; ઑ; ઑ, ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ળ; w; ઉવ; ઉવ્ ને જોડવાથી ઓષ્ઠસ્થ વ્યંજન ળ; wã; ઉવૌ; ઉવૌ બને છે.

Important note from the author :

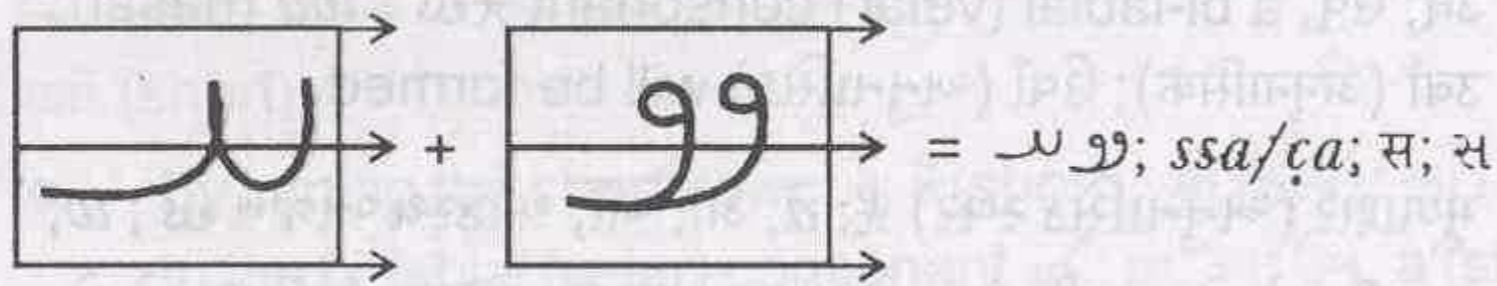
I am thoroughly beholden to my great Gurus, Swami Gangeshwaranandji and the poet Laureate of Gujarat Kavi A. F. Khabardar under whom I have learnt for years together, the Gathic-Vedic analogy which has helped me a lot in learning these two great languages in a scientific manner.

30th Consonant

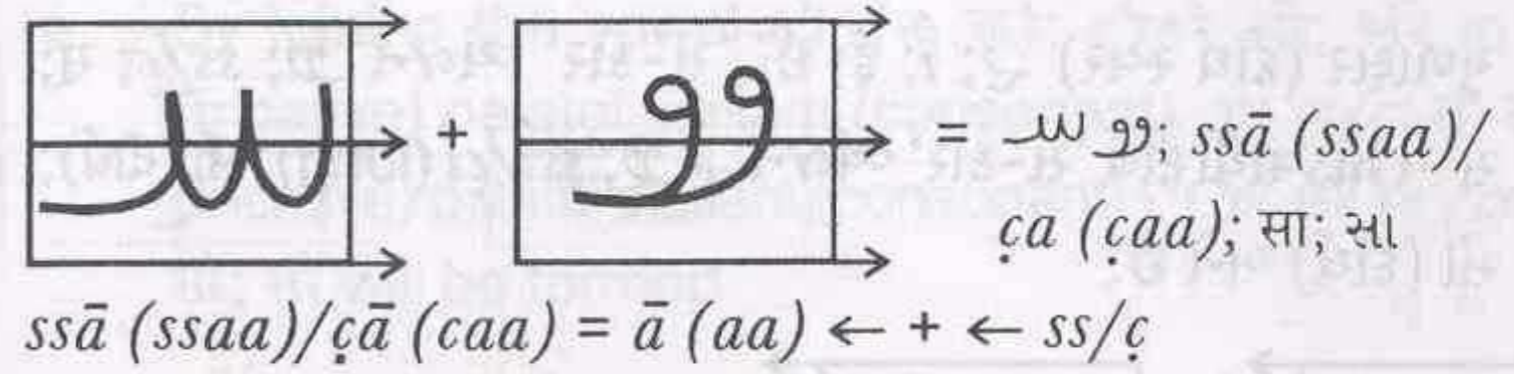
Palatal - Sibilant (Fricative)
(Palato - lingual - sibilant)
ç (ss) (as in CITY)

- This is a consonant produced by the air that passes through the tongue and the palate with force (or friction) and therefore it is called a fricative consonant. The sound produced is similar to 'hissing' - ss - ss and thus it is recognised as a sibilant. It can be drawn from right to left by two curves with loops on the top. A small curve sits in the lap of a big curve (ç) both ends joining one another.
- આ વ્યંજન તાલવ્ય 'સ-કાર' (sibilant) માં પરિણમે છે અને તેથી તેનો અવાજ જીલ્લા અને તાલવ્ય વિભાગોમાંથી ઘર્ષિત બનીને આવતો હોવાથી 'સ-કાર' (sibilant) બનીને નીકળે છે. શ્વાસ-ઘર્ષિત આ સકારને અંગ્રેજીમાં 'fricative' 'ફ્રિકેટિવ' કહેવામાં આવે છે. જમણેથી ડાબે એક નાના વલયને મોટા વલય સાથે જોડવામાં આવે છે. ગુજરાતીના અંક સાત જેવા એ બંને વલયો આવા (ç) દેખાય છે.

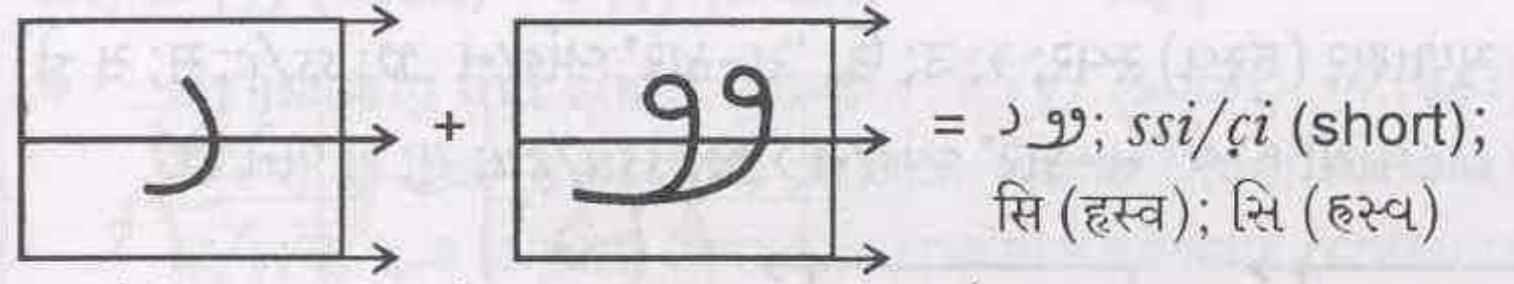
ssa/ça = a ← + ← ss/ç

- By joining the vowel a ; a; અ; આ to the (fricative) palatal sibilant consonant ç; ss/ç; સ; સ, a (fricative) palatal sibilant (consonant) ç; ss/ç; સ; સ will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) a ; a; અ; આ, 'સ-કાર' વ્યંજન ç; ss/ç; સ; સ ને જોડવાથી 'સ-કાર' વ્યંજન ç; ss/ç; સ; સ બને છે.

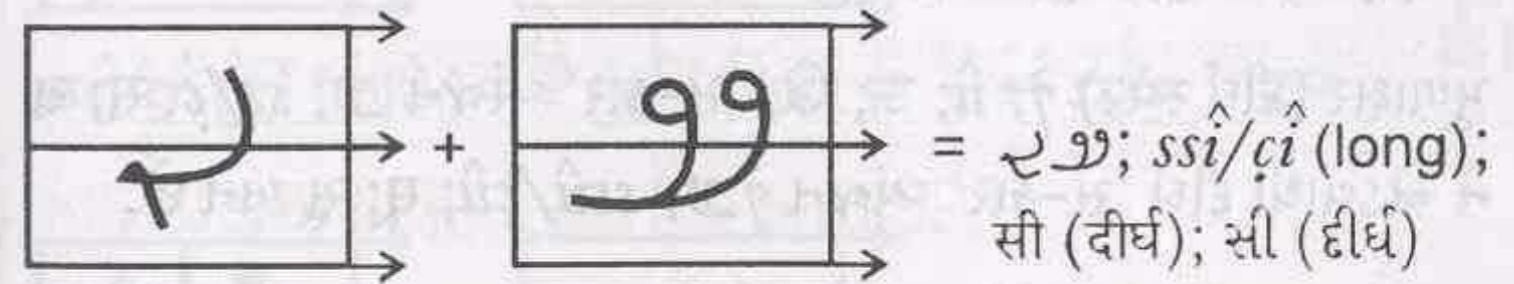
ssā (ssaa)/çā (caa) = ā (aa) ← + ← ss/ç

- By joining the vowel ā ; ā (aa); આ; આ to the (fricative) palatal sibilant (consonant) ç; ss/ç; સ; સ, a (fricative) palatal sibilant (consonant) ç; ss/ç; સ; સ will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) ā ; ā (aa); આ; આ, 'સ-કાર' વ્યંજન ç; ss/ç; સ; સ ને જોડવાથી 'સ-કાર' વ્યંજન ç; ss/ç; સ; સ બને છે.

ssi/çi (short) = i (short) ← + ← ss/ç

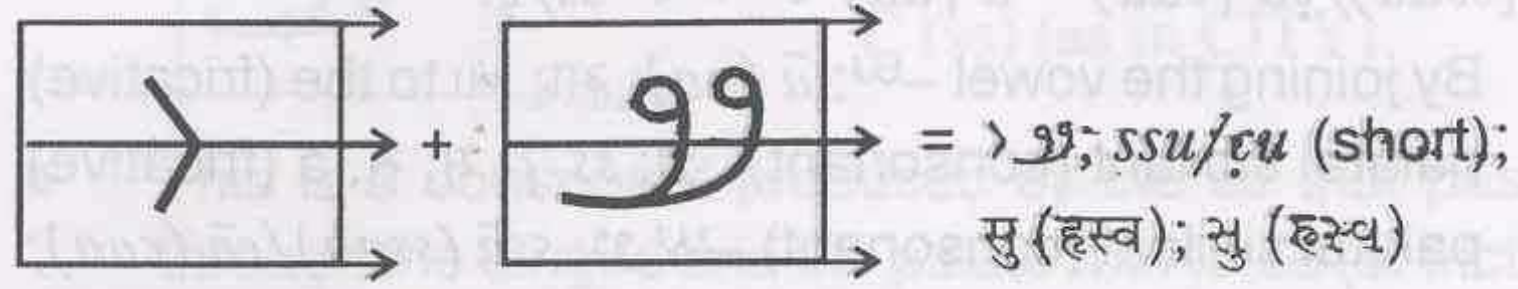
- By joining the (short) vowel i ; i (short); ઇ (હસ્વ); ઈ (હસ્વ) to the (fricative) palatal sibilant (consonant) ç; ss/ç; સ; સ, a (short) (fricative) palatal sibilant (consonant) ç; ss/ç; સ; સ will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર i ; i; ઇ; ઈ, 'સ-કાર' વ્યંજન ç; ss/ç; સ; સ ને જોડવાથી એક હસ્વ 'સ-કાર' વ્યંજન ç; ss/ç; સ; સ બને છે.

ssî/çî (long) = î (long) ← + ← ss/ç

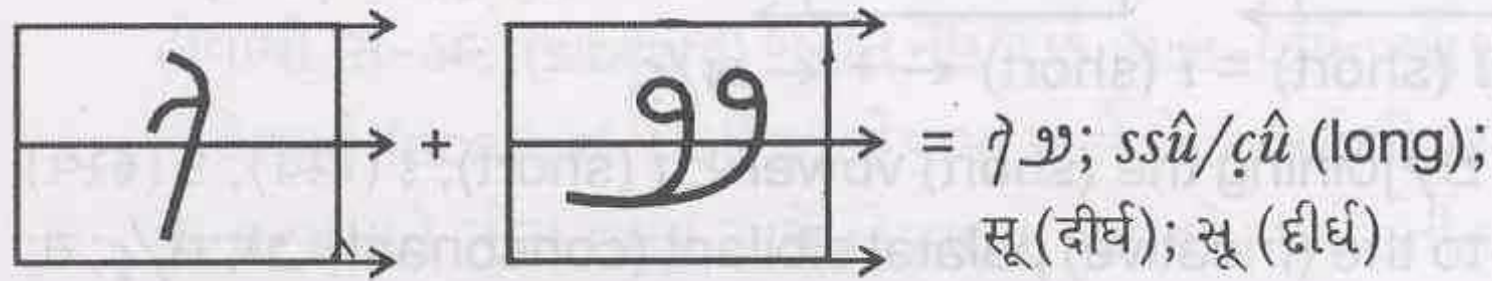
- By joining the (long) vowel î ; î (long); ई (दीर्घ); ई (दीर्घ) to the (fricative) palatal sibilant (consonant) ç; ss/ç; સ; સ, a (long) (fricative) palatal sibilant (consonant) ç; ss/ç; સ; સ will be formed.

- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ્; ્; ્; ્, 'સ-કાર' વ્યંજન ્; ss/c ; સ; સ્ ને જોડવાથી દીર્ઘ 'સ-કાર' વ્યંજન ્; ssi/ci (long); સી (દીર્ઘ); સી (દીર્ઘ) બને છે.

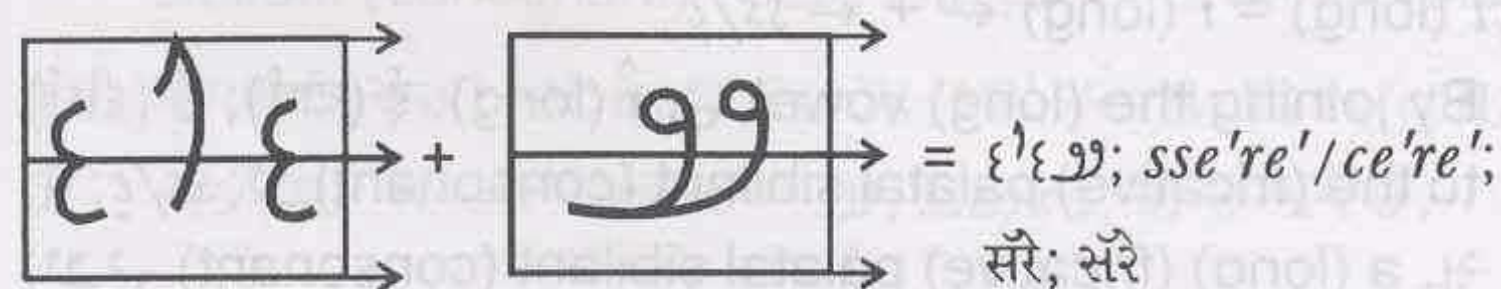
ssu/cu (short) = u (short) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ ss/c

- By joining the short vowel ્; u (short); ્ (હસ્વ); ્ (હસ્વ) to the (fricative) palatal sibilant (consonant) ્; ss/c ; સ; સ્, a (short) (fricative) palatal sibilant (consonant) ્; ssu/cu (short); સુ (હસ્વ); સુ (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર; ્; ્; ્, 'સ-કાર' વ્યંજન ્; ss/c ; સ; સ્ ને જોડવાથી હસ્વ 'સ-કાર' વ્યંજન ્; ssu/cu ; સુ; સુ બને છે.

ssu/cu (long) = u (long) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ ss/c

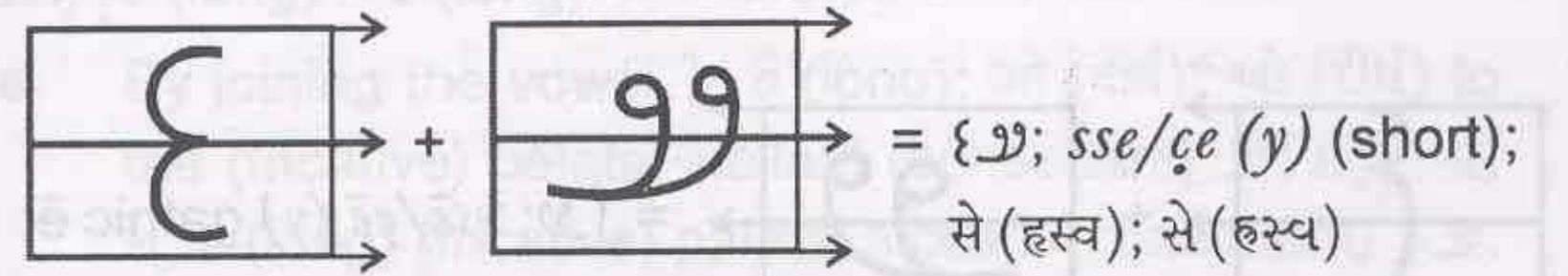
- By joining the long vowel ્; u (long); ્ (દીર્ઘ); ્ (દીર્ઘ) to the (fricative) palatal sibilant (consonant) ્; ss/c ; સ; સ્, a (long) (fricative) palatal sibilant (consonant) ્; ssu/cu (long); સૂ (દીર્ઘ); સૂ (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ્; ્; ્, 'સ-કાર' વ્યંજન ્; ss/c ; સ; સ્ ને જોડવાથી દીર્ઘ 'સ-કાર' વ્યંજન ્; ssu/cu ; સૂ; સૂ બને છે.

$sse're'/ce're'$ = e (long) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ ss/c

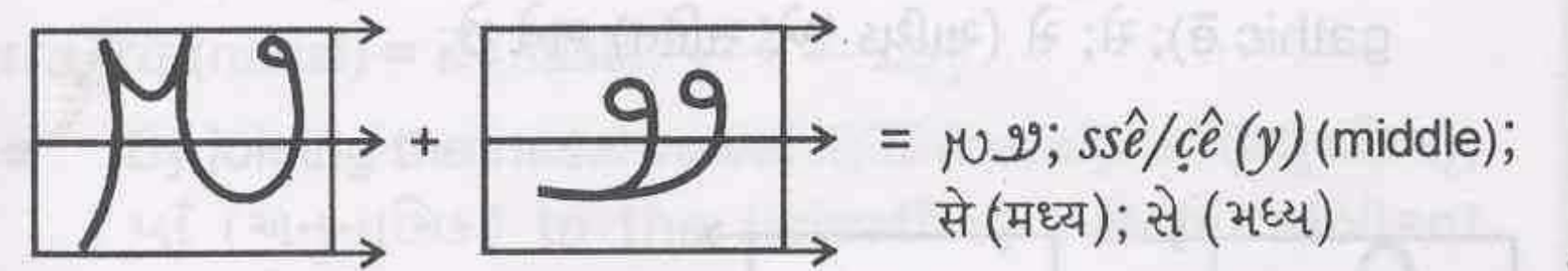
- By joining the vowel ્ (સ. ઋ); $e're'$; ઔ; ઔ to the (fricative) palatal sibilant (consonant) ્; ss/c ; સ; સ્, a (fricative) palatal sibilant (consonant) ્; $sse're'/ce're'$; સૈ; સૈ will be formed.

- મૂળાક્ષર (સ્વર) ્; $e're'$; ઔ; ઔ, 'સ-કાર' વ્યંજન ્; ss/c ; સ; સ્ ને જોડવાથી 'સ-કાર' વ્યંજન ્; $sse're'/ce're'$; સૈ; સૈ બને છે.

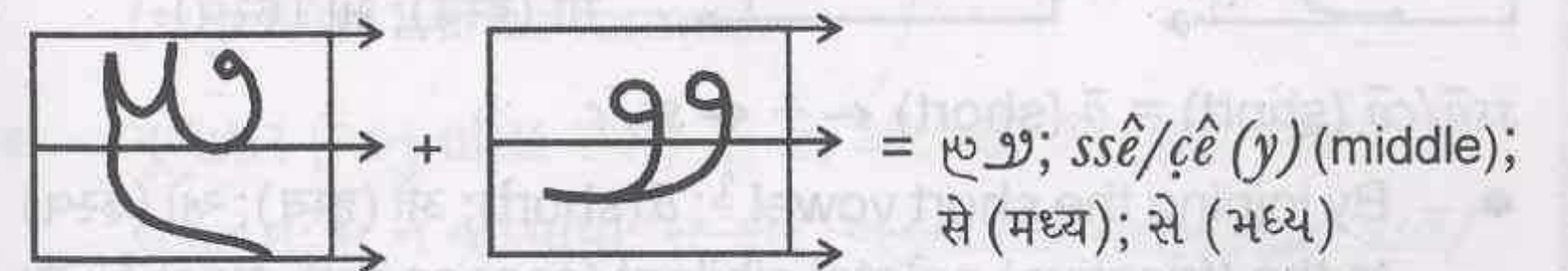

sse/ce (y) (short) = e (y) (short) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ ss/c

- By joining the short vowel ્; e (y) (short); ં (હસ્વ); ં (હસ્વ) to the (fricative) palatal sibilant (consonant) ્; ss/c ; સ; સ્, a (short) (fricative) palatal sibilant (consonant) ્; sse/ce (y) (short); સે (હસ્વ); સે (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ સ્વર) ્; e (y); ં; ં, 'સ-કાર' વ્યંજન ્; ss/c ; સ; સ્ ને જોડવાથી હસ્વ 'સ-કાર' વ્યંજન ્; sse/ce (y); સે; સે બને છે.

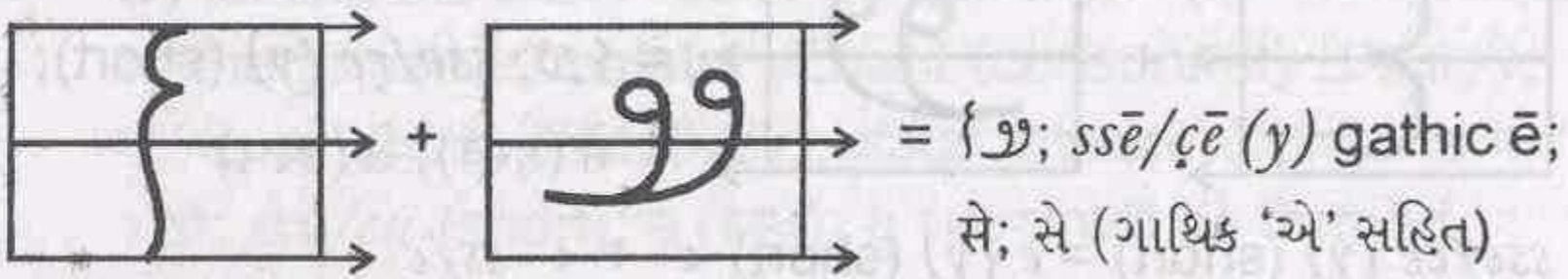
$ssê/cê$ (y) (mid.) = $ê$ (y) (mid.) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ ss/c OR

$ssê/cê$ (y) (mid.) = $ê$ (y) (mid.) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ ss/c

- By joining the vowel ॠ or ॡ; ê (middle); ए (मध्य); ऐ (मध्य) to the (fricative) palatal sibilant (consonant) ५; ss/ç; स; स, a (fricative) palatal sibilant (consonant) ॠ५/ॡ५; ssê/çê (y) (middle); से (मध्य); से (मध्य) will be formed.

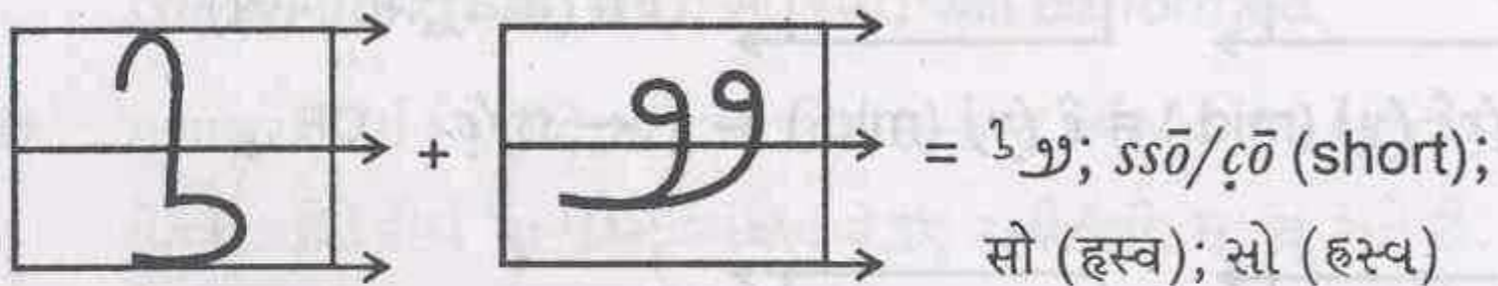
- मूणाक्षर (मध्य) स्वर ॠ or ॡ; ê; ए; ऐ, 'स-कार' व्यंजन ५; ss/ç; स; स ने ञेडवाथी मध्य 'स-कार' व्यंजन ॠ५/ॡ५; ssê/çê (y) (middle); से (मध्य); से (मध्य) भने છે.

$$ssẽ/çẽ (y) \text{ (gathic)} = ẽ (y) \text{ (gathic)} \leftarrow + \leftarrow ss/\ç$$

- By joining the gathic vowel ẽ̃; ẽ (y); એ; એ (ગાથિક) to the (fricative) palatal sibilant (consonant) ५; ss/ç; સ; સ, a (fricative) palatal sibilant (consonant) with gathic ẽ̃, ẽ̃; ssẽ̃/çẽ̃ (y); સે; સે (ગાથિક) will be formed.

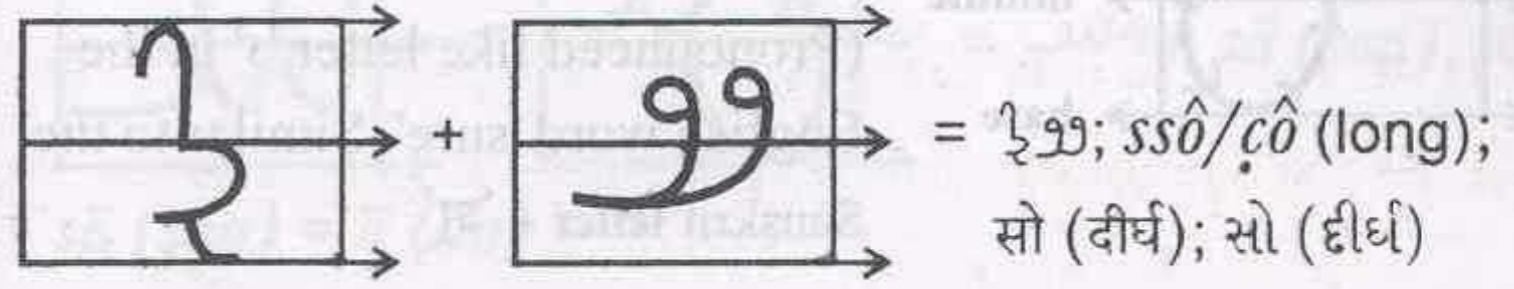
- મૂળાક્ષર સ્વર (ગાથિક) ẽ̃; ẽ (y); એ; એ, 'સ-કાર' વ્યંજન ५; ss/ç; સ; સ ને ઞેડવાથી ગાથિક 'સ-કાર' વ્યંજન ẽ̃; ssẽ̃/çẽ̃ (y) (with gathic ẽ̃); સે; સે (ગાથિક 'એ' સહિત) બને છે.

$$ss̄/ç̄ \text{ (short)} = ̄ \text{ (short)} \leftarrow + \leftarrow ss/\ç$$

- By joining the short vowel ̄; ̄ (short); ઓ (હસ્વ); ઓ (હસ્વ) to the (fricative) palatal sibilant (consonant) ५; ss/ç; સ; સ, a (short) (fricative) palatal sibilant (consonant) ̄; ss̄/ç̄ (short); સો (હસ્વ); સો (હસ્વ) will be formed.

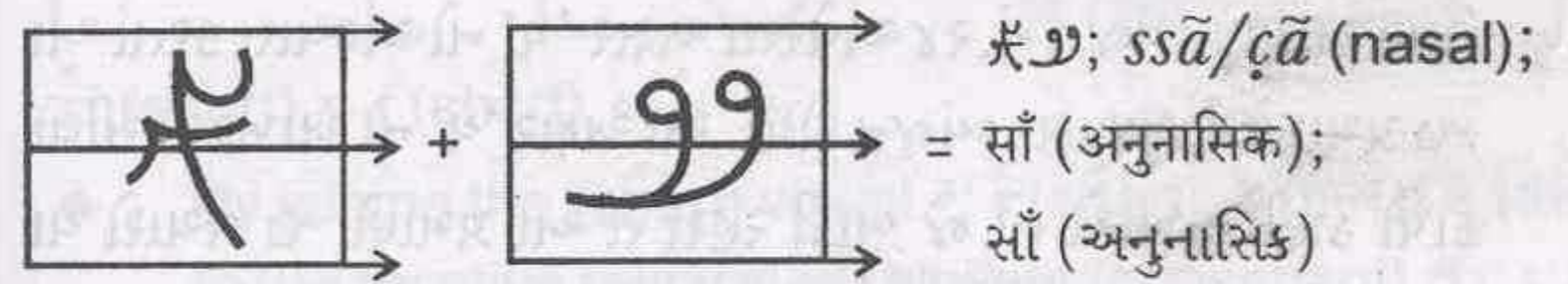
- મૂળાક્ષર (હસ્વ સ્વર) ̄; ̄; ઓ; ઓ, 'સ-કાર' વ્યંજન ५; ss/ç; સ; સ સાથે ઞેડવાથી હસ્વ 'સ-કાર' વ્યંજન ̄; ss̄/ç̄; સો; સો બને છે.

$$ss̄̄/ç̄̄ \text{ (long)} = ̄̄ \text{ (long)} \leftarrow + \leftarrow ss/\ç$$

- By joining the vowel ̄̄; ̄̄ (long); ઓ (દીર્ઘ); ઓ (દીર્ઘ) to the (fricative) palatal sibilant (consonant) ५; ss/ç; સ; સ, a (long) (fricative) palatal sibilant (consonant) ̄̄; ss̄̄/ç̄̄ (long); સો (દીર્ઘ); સો (દીર્ઘ) will be formed.

- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ̄̄; ̄̄; ઓ; ઓ, 'સ-કાર' વ્યંજન ५; ss/ç; સ; સ સાથે ઞેડવાથી દીર્ઘ 'સ-કાર' વ્યંજન ̄̄; ss̄̄/ç̄̄; સો; સો બને છે.

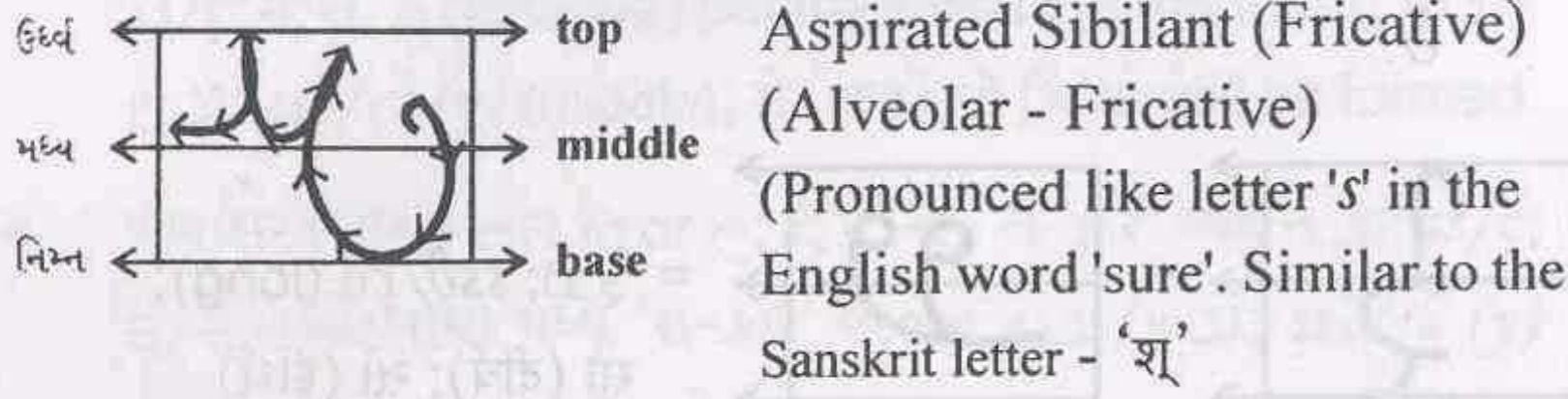

$$ss̄̄̄/ç̄̄̄ \text{ (nasal)} = ̄̄̄ \text{ (nasal)} \leftarrow + \leftarrow ss/\ç$$

- By joining the nasal vowel ̄̄̄; ̄̄̄ (nasal); સાँ (અનુનાસિક); સાँ (અનુનાસિક) to the (fricative) palatal sibilant (consonant) ५; ss/ç; સ; સ, a (nasal) (fricative) palatal sibilant (consonant) ̄̄̄; ss̄̄̄/ç̄̄̄ (nasal); સાँ (અનુનાસિક); સાँ (અનુનાસિક) will be formed.

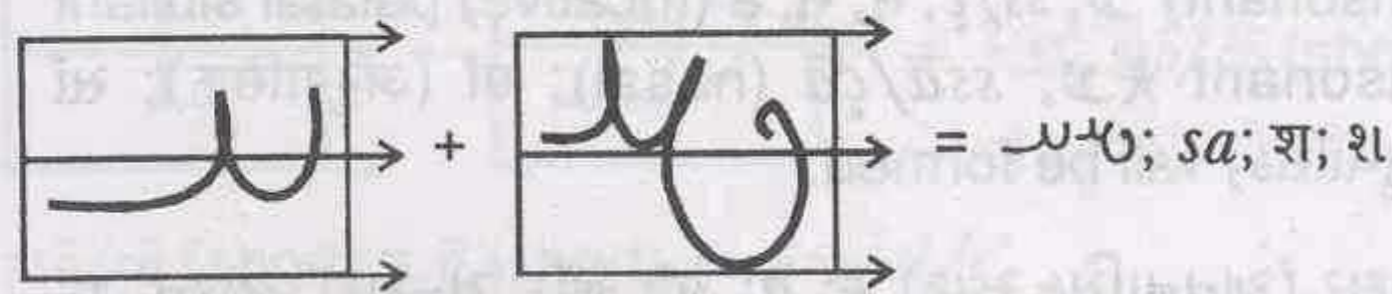
- મૂળાક્ષર (અનુનાસિક સ્વર) ̄̄̄; ̄̄̄; સાँ; સાँ, 'સ-કાર' વ્યંજન ५; ss/ç; સ; સ ને ઞેડવાથી 'સ-કાર' અનુનાસિક વ્યંજન ̄̄̄; ss̄̄̄/ç̄̄̄; સાँ; સાँ બને છે.

31st Consonant

- The aspirated (fricative) sibilant ॡ is easily drawn. The final vertical line in consonant no. 24 - y - य - av. ॡ be deleted and the rest of the figure after deletion will look like ॡ - the present letter ॡ (s, श) under study. Follow the arrow-marks to draw this sibilant. It is a sibilant produced by the tongue touching both the sides of the palate and therefore it is known as alveolar - fricative or linguo - alveolar. The sound produced is similar to letter 'श' in the Sanskrit word 'शक्ति' or 's' in the English word 'sure'.

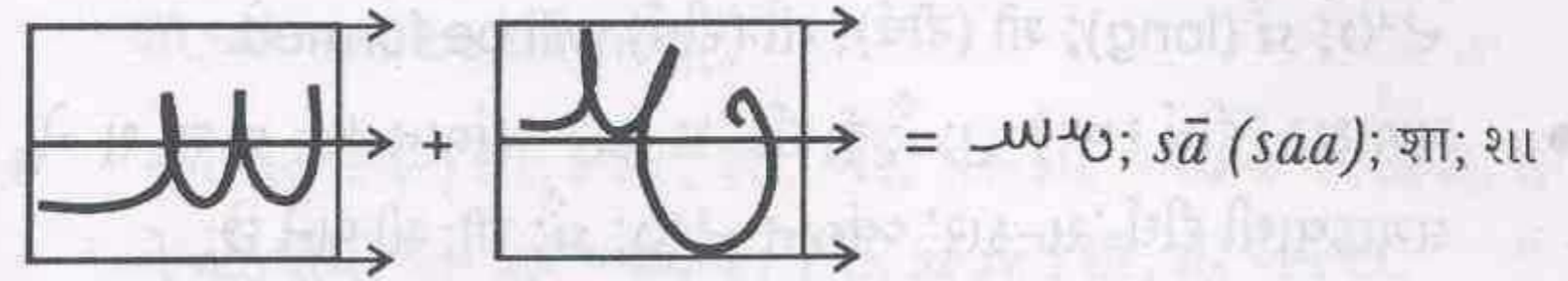
- ઉપર આપણે વ્યંજન નં. ૨૪ અવેસ્તા અક્ષર 'ય' નો અભ્યાસ કરતાં આ ॡ પ્રમાણોનો મૂળાક્ષર વ્યંજન દોર્યો. આ અક્ષર 'ય' નો આખરનો સીધો કાપો કાઢી નાખીએ તો જે બાકી રહેશે તે આ પ્રમાણે ॡ વંચાશે યા લખાશે તે ઉષ્માક્ષર યુક્ત 'સ-કાર' (ॡ) છે. સંસ્કૃત શબ્દ 'શક્તિ' માં આવતા 'શ' નો ઉચ્ચાર અથવા અંગ્રેજી શબ્દ 'sure' માં આવતા 's' નો ઉચ્ચાર આ મૂળાક્ષર વ્યંજનને મળતો હોય છે.

$$sa = a \leftarrow + \leftarrow s$$

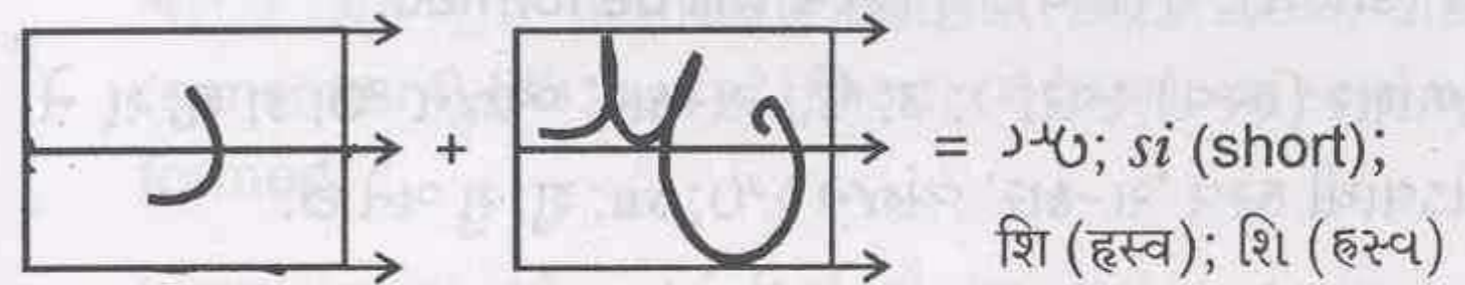
- By joining the vowel ॡ; a; अ; अ to the fricative (aspirated) sibilant (consonant) ॡ; s; श; श, a fricative (aspirated) sibilant (consonant) ॡॡ; sa; श; श will be formed.

- મૂળાક્ષર (સ્વર) ॡ; a; अ; अ, 'સ-કાર' વ્યંજન ॡ; s; श; श ને જોડવાથી 'સ-કાર' વ્યંજન ॡॡ; sa; श; श બને છે.

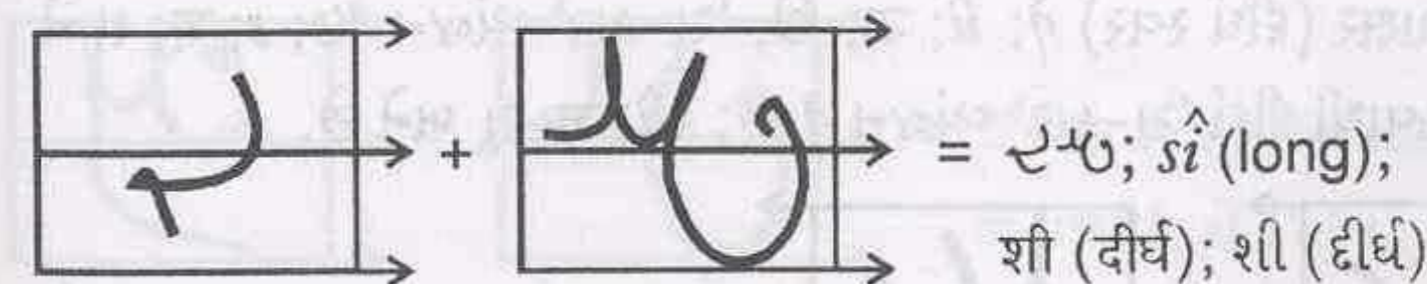
$$sā (saa) = ā (aa) \leftarrow + \leftarrow s$$

- By joining the vowel ॡ; ā (aa); आ; आ to the fricative (aspirated) sibilant (consonant) ॡ; s; श; श, a complete fricative (aspirated) sibilant (consonant) ॡॡ; sā (saa); शा; श will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) ॡ; ā (aa); आ; आ, 'સ-કાર' વ્યંજન ॡ; s; श; श ને જોડવાથી 'સ-કાર' વ્યંજન ॡॡ; sā (saa); शा; श બને છે.

$$sī (short) = i (short) \leftarrow + \leftarrow s$$

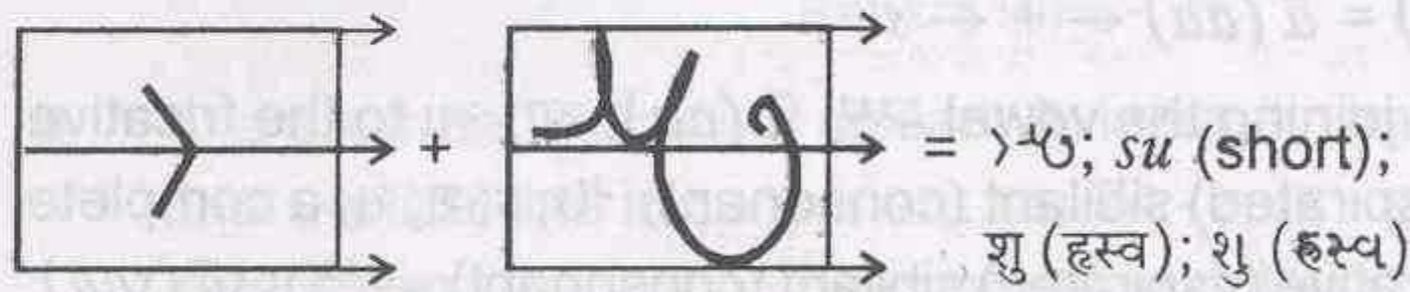
- By joining the (short) vowel ॡ; i (short); इ (ह्रस्व); इ (ह्रस्व) to the fricative (aspirated) sibilant (consonant) ॡ; s; श; श, a (short) fricative (aspirated) sibilant consonant ॡॡ; si (short); शि (ह्रस्व); शि (ह्रस्व) will be formed.
- મુળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર ॡ; i; इ; इ, 'સ-કાર' વ્યંજન ॡ; s; श; श ને જોડવાથી એક હસ્વ 'સ-કાર' વ્યંજન ॡॡ; si; शि; शि બને છે.

$$sī (long) = ī (long) \leftarrow + \leftarrow s$$

- By joining the (long) vowel ે; ੀ (long); ੈ (दीर्घ); ੉ (दीर्घ) to the fricative (aspirated) sibilant (consonant) ੁ; s; श; श, a (long) fricative (aspirated) sibilant (consonant) ੁ; s; श; श will be formed.

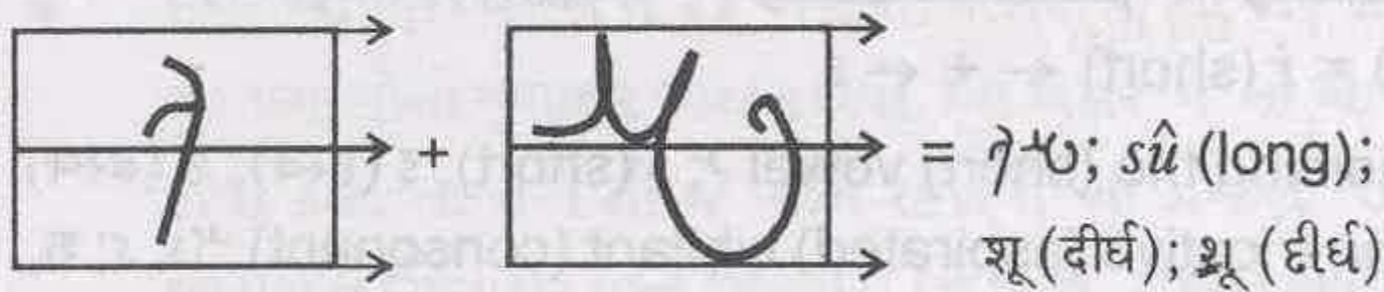
- भूणाक्षर (दीर्घ स्वर) ੇ; ੀ; ੈ; ੉, 'स-कार' व्यंजन ੁ; s; श; श ने लगाडवाथी दीर्घ 'स-कार' व्यंजन ੁ; s; श; शी बने छे.

su (short) = u (short) $\leftarrow + \leftarrow s$

- By joining the short vowel ੁ; u (short); उ (ह्रस्व); उ (ह्रस्व) to the fricative (aspirated) sibilant (consonant) ੁ; s; श; श, a (short) fricative (aspirated) sibilant (consonant) ੁ; s; श; श will be formed.

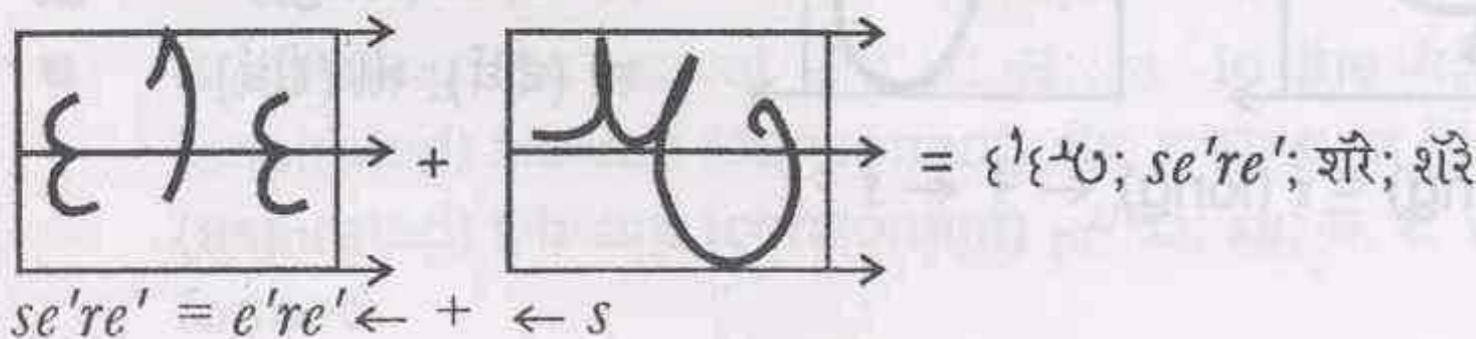
- भूणाक्षर (ह्रस्व) स्वर; ੁ; उ; उ, 'स-कार' व्यंजन ੁ; s; श; श ने नेडवाथी ह्रस्व 'स-कार' व्यंजन ੁ; s; श; शी बने छे.

$sû$ (long) = $û$ (long) $\leftarrow + \leftarrow s$

- By joining the long vowel ੇ; ੀ (long); ऊ (दीर्घ); उ (दीर्घ) to the fricative (aspirated) sibilant (consonant) ੁ; s; श; श, a (long) fricative (aspirated) sibilant (consonant) ੇ; ੀ will be formed.

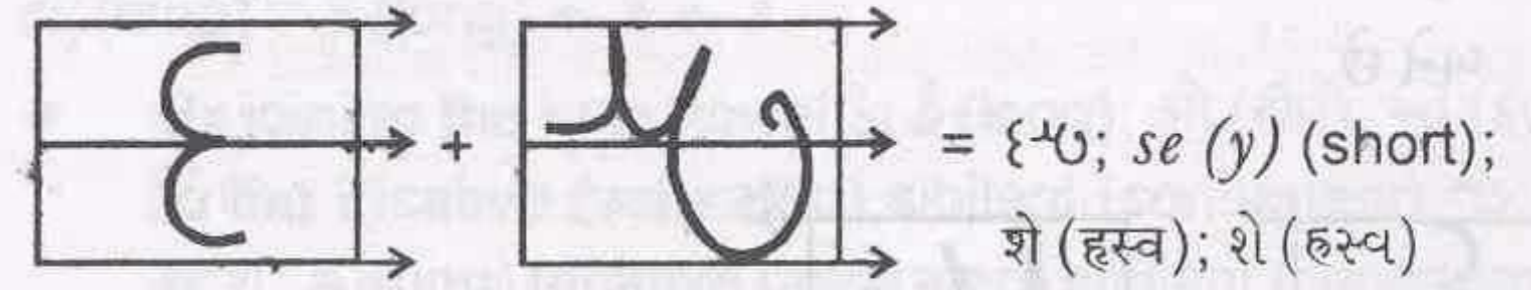
- भूणाक्षर (दीर्घ स्वर) ੇ; ੀ; ऊ; उ, 'स-कार' व्यंजन ੁ; s; श; श ने नेडवाथी दीर्घ 'स-कार' व्यंजन ੇ; ੀ; श; शी बने छे.

$se're'$ = $e're'$ $\leftarrow + \leftarrow s$

- By joining the vowel ੈ (स. ऋ); $e're'$; अरे; अरे to the fricative (aspirated) sibilant (consonant) ੁ; s; श; श, a fricative (aspirated) sibilant (consonant) ੈ; $se're'$; शरे; शरे will be formed.

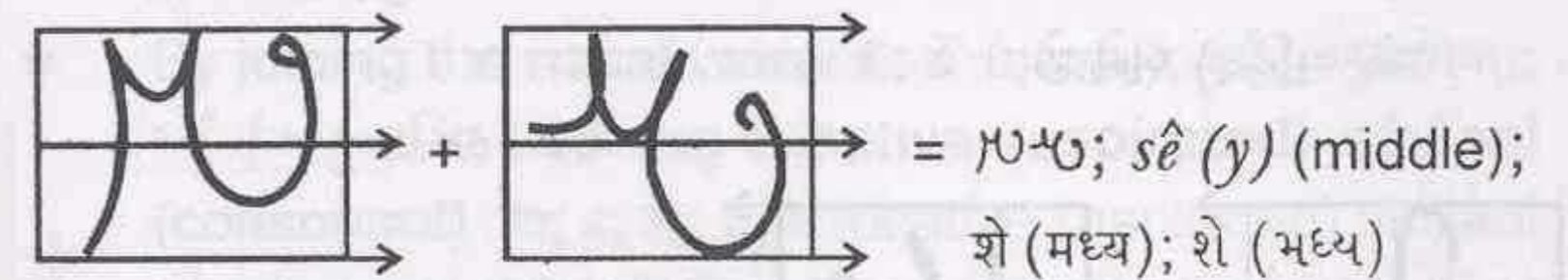
- भूणाक्षर (स्वर) ੈ; $e're'$; अरे; अरे, 'स-कार' व्यंजन ੁ; s; श; श ने नेडवाथी 'स-कार' व्यंजन ੈ; $se're'$; शरे; शरे बने छे.

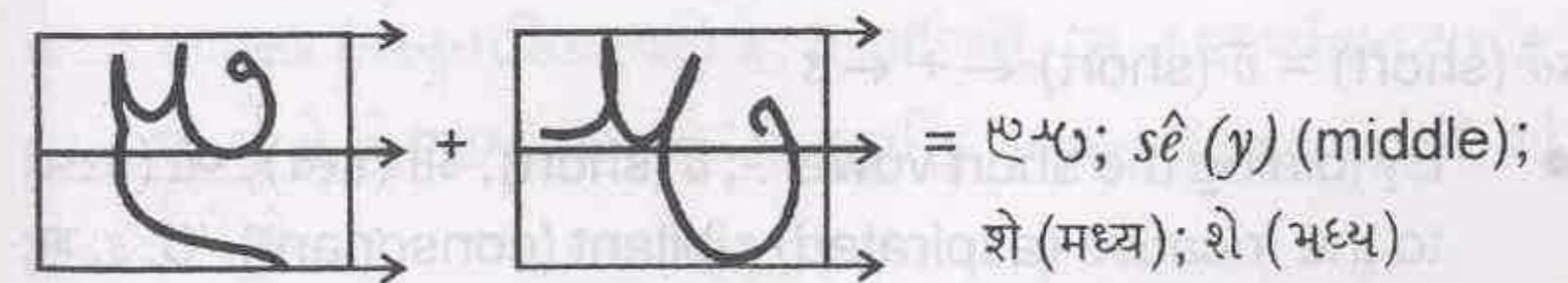
se (y) (short) = e (y) (short) $\leftarrow + \leftarrow s$

- By joining the short vowel ੈ; e (y) (short); अ (ह्रस्व); अ (ह्रस्व) to the fricative (aspirated) sibilant (consonant) ੁ; s; श; श, a (short) fricative (aspirated) sibilant (consonant) ੈ; se (y) (short); श (ह्रस्व); श (ह्रस्व) will be formed.

- भूणाक्षर (ह्रस्व स्वर) ੈ; e (y); अ; अ, 'स-कार' व्यंजन ੁ; s; श; श ने नेडवाथी ह्रस्व 'स-कार' व्यंजन ੈ; se (y); श; शी बने छे.

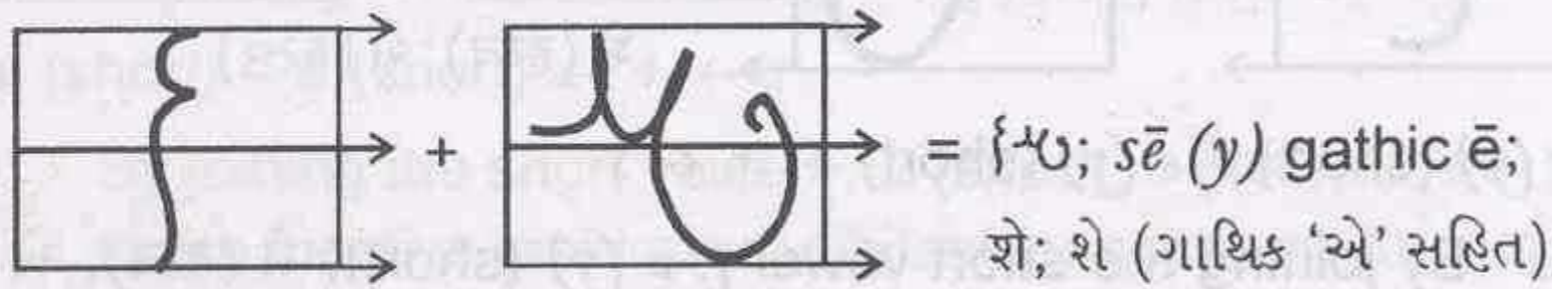
$sê$ (y) (mid.) = $ê$ (y) (mid.) $\leftarrow + \leftarrow s$ OR

$sê$ (y) (mid.) = $ê$ (y) (mid.) $\leftarrow + \leftarrow s$

- By joining the vowel ॠ or ॡ; ê (middle); ए (मध्य); ऐ (मध्य) to the fricative (aspirated) sibilant (consonant) ॡ; s; श; श, a fricative (aspirated) sibilant (consonant) ॠॡ/ॡॡ; sê (y) (middle); शे (मध्य); शे (मध्य) will be formed.

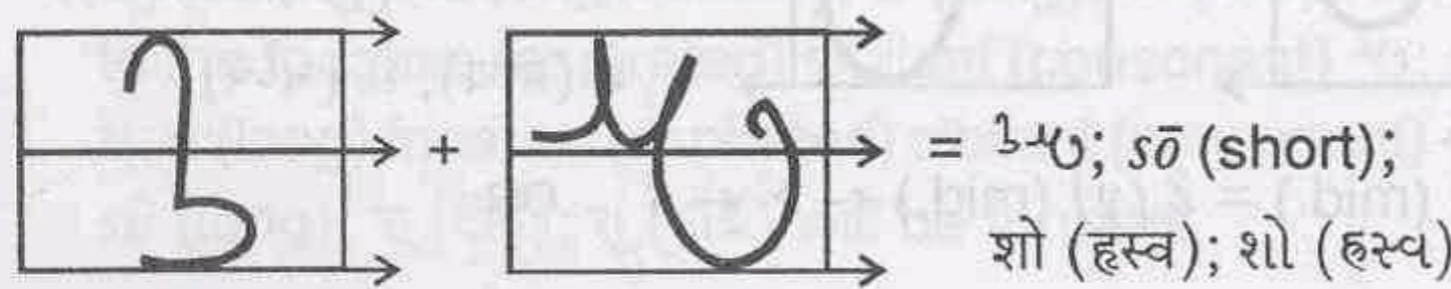
- मूलाक्षर (मध्य) स्वर ॠ or ॡ; ê; ए; ऐ, 'स-कार' व्यंजन ॡ; s; श; श ने जोडवार्थी मध्य 'स-कार' व्यंजन ॠॡ/ॡॡ; sê (y); शे; शे બને છે.

$$s\bar{e} (y) \text{ (gathic)} = \bar{e} (y) \text{ (gathic)} \leftarrow + \leftarrow s$$

- By joining the gathic vowel ॠ; ē (y); ऐ; એ (ગાથિક) to the fricative (aspirated) sibilant (consonant) ॡ; s; શ; શ, a fricative (aspirated) sibilant (consonant) with gathic ē, ॠॡ; sē (y); શે; શે (ગાથિક 'એ' સહિત) will be formed.

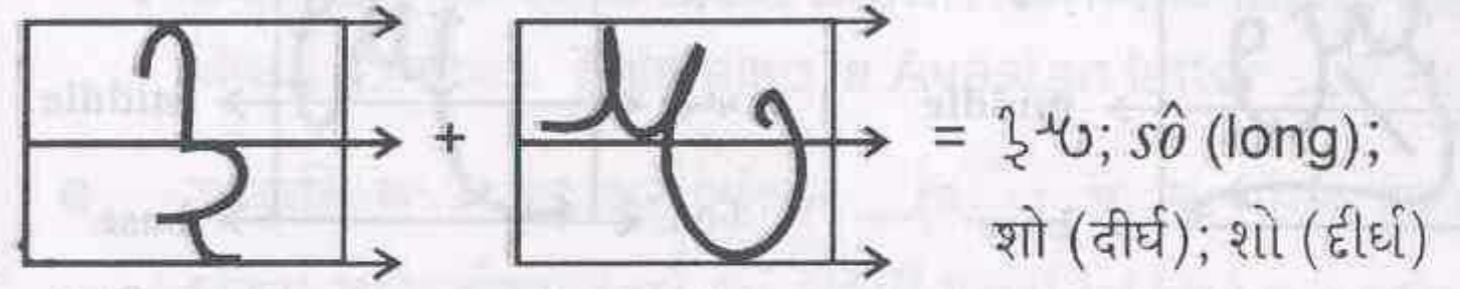
- મૂલાક્ષર સ્વર (ગાથિક) ॠ; ē (y); ऐ; એ, 'સ-કાર' વ્યંજન ॡ; s; શ; શ ને જોડવાર્થી ગાથિક 'સ-કાર' વ્યંજન ॠॡ; sē (y); શે; શે (ગાથિક 'એ' સહિત) બને છે.

$$s\bar{o} \text{ (short)} = \bar{o} \text{ (short)} \leftarrow + \leftarrow s$$

- By joining the short vowel ॠ; ȓ (short); ओ (ह्रस्व); ओ (ह्रस्व) to the fricative (aspirated) sibilant (consonant) ॡ; s; श; श, a (short) fricative (aspirated) sibilant (consonant) ॠॡ; sȓ (short); शो (ह्रस्व); शो (ह्रस्व) will be formed.

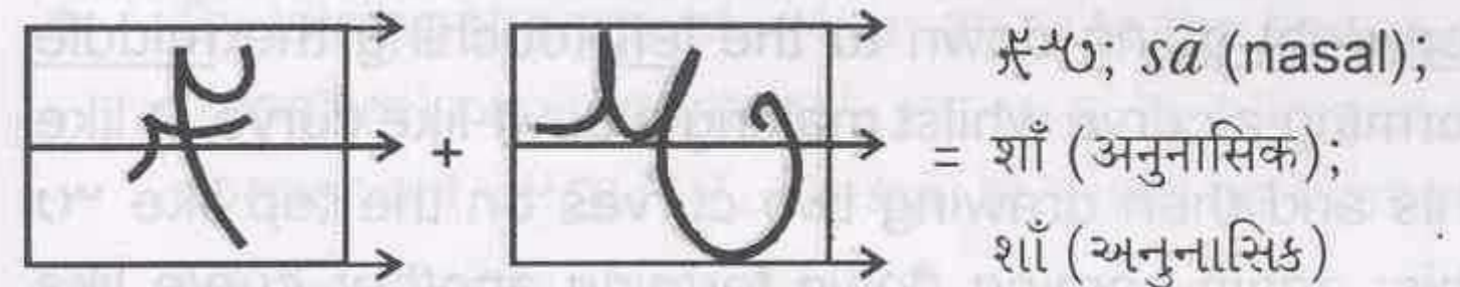
- મૂલાક્ષર (હ્રસ્વ સ્વર) ॠ; ȓ; ओ; ओ, 'સ-કાર' વ્યંજન ॡ; s; શ; શ સાથે જોડવાર્થી હ્રસ્વ 'સ-કાર' વ્યંજન ॠॡ; sȓ; શો; શો બને છે.

$$s\hat{o} \text{ (long)} = \hat{o} \text{ (long)} \leftarrow + \leftarrow s$$

- By joining the long vowel ॠ; ô (long); ओ (दीर्घ); ओ (दीर्घ) to the fricative (aspirated) sibilant (consonant) ॡ; s; श; श, a (long) fricative (aspirated) sibilant (consonant) ॠॡ; sô (long); शो (दीर्घ); शो (दीर्घ) will be formed.

- મૂલાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ॠ; ô; ओ; ओ, 'સ-કાર' વ્યંજન ॡ; s; શ; શ સાથે જોડવાર્થી દીર્ઘ 'સ-કાર' વ્યંજન ॠॡ; sô; શો; શો બને છે.

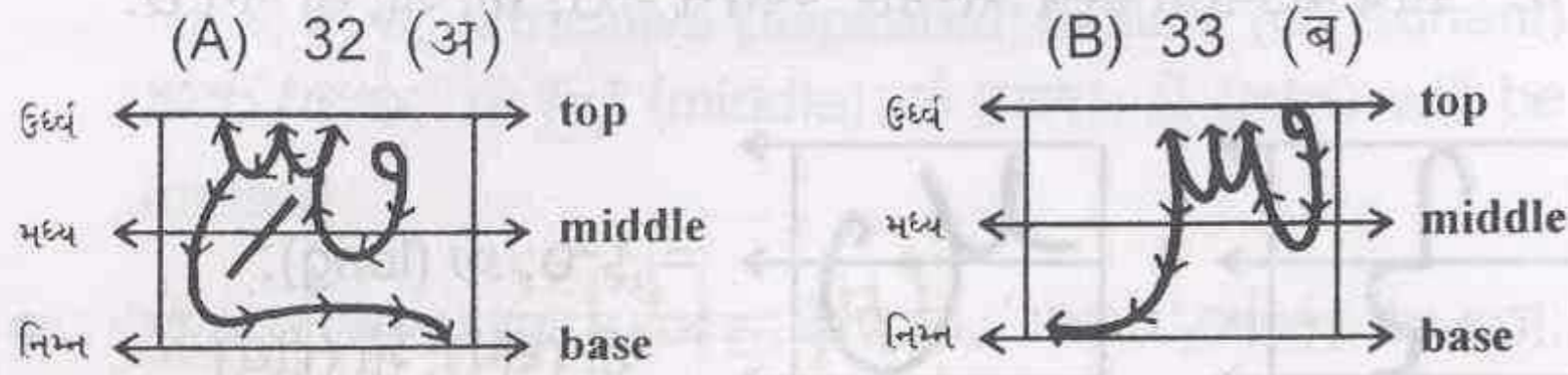
$$s\tilde{a} \text{ (nasal)} = \tilde{a} \text{ (nasal)} \leftarrow + \leftarrow s$$

- By joining the nasal vowel ॠ; ã (nasal); आँ (अनुनासिक); आँ (अनुनासिक) to the fricative (aspirated) sibilant (consonant) ॡ; s; श; श, a fricative (aspirated) sibilant (consonant) ॠॡ; sã (nasal); शाँ (अनुनासिक); शाँ (अनुनासिक) will be formed.

- મૂલાક્ષર (અનુનાસિક સ્વર) ॠ; ã; आँ; आँ, 'સ-કાર' વ્યંજન ॡ; s; શ; શ ને જોડવાર્થી 'સ-કાર' અનુનાસિક વ્યંજન ॠॡ; sã; शाँ; शाँ બને છે.

32nd/33rd Consonant

(Highly aspirated palato - lingual sibilant) (Fricative) (in षद्विपु)
(Pronounced like the Sanskrit 'ष' or 'ss' in the English word "passion")

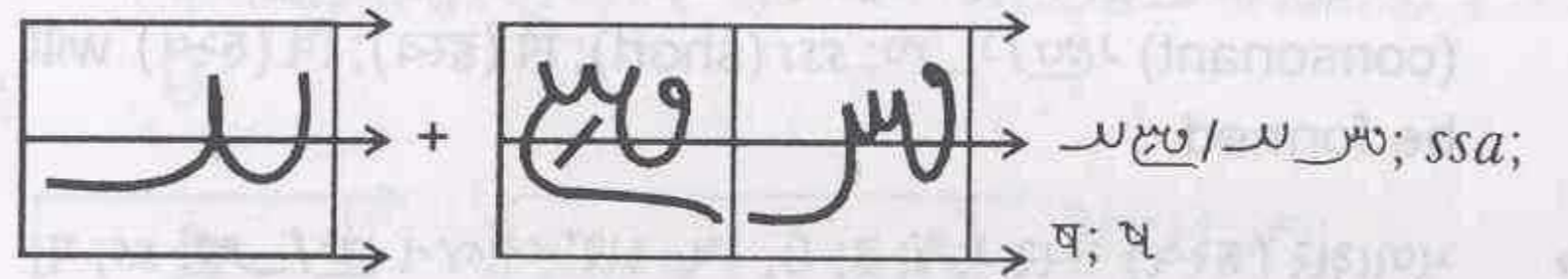
- The letter in (A) is (𑀓) which is in usage; and the letter in (B) is (𑀔) - a modified form of the letter in (A) i.e. (𑀓) (Ewad C.E. Kanga). According to Dr. Geldner the letter in (B) i.e. (𑀔) is generally seen used before 𑀧 (consonant 25 - y; य; य). Like in the word (in ahunavar) 𑀓𑀧𑀩𑀭𑀮𑀯𑀰𑀱 (Shyaothanānām)

Figure A - Letter (𑀓) in box (A) be drawn starting from top right going down to the left touching the middle forming a curve whilst making a bowl-like curve (𑀓) like this and then drawing two curves on the top like (𑀔) this; again coming down forming another curve like (𑀓) this. The complete figure takes a slanting line in between the space like this (𑀓). It is avestan letter (𑀓) ष, ss.

- આકૃતિ અ - મૂળાક્ષર વ્યંજન (𑀓), ષ, ષ્ યોરસ (અ) પ્રમાણે દોરવા માટે. ડાબેથી ઉર્ધ્વમાં (𑀓) આવો વલય બનાવીને જમણેથી જતાં બે નાના વલયો (આવા (𑀔)) આકારના બનાવીને દોરેલી આકૃતિ (𑀓) ને જોડો (𑀓) આ પ્રમાણેની આકૃતિ બને તે પછી તેને (𑀓) આવા વલયથી જોડો. ઉષ્માક્ષર ષ-કાર ઉચ્ચારણવાલી આ આકૃતિ આ પ્રમાણે દર્શ્યમાન થશે (𑀓) ડાબે અને જમણે દોરાયા પછી મધ્યમાં એક કાપો દોરીને આ આકૃતિને આમ (𑀓) પૂરી કરો. ચાલુ વપરાશમાં આ મૂળાક્ષર વધુ વપરાય છે.

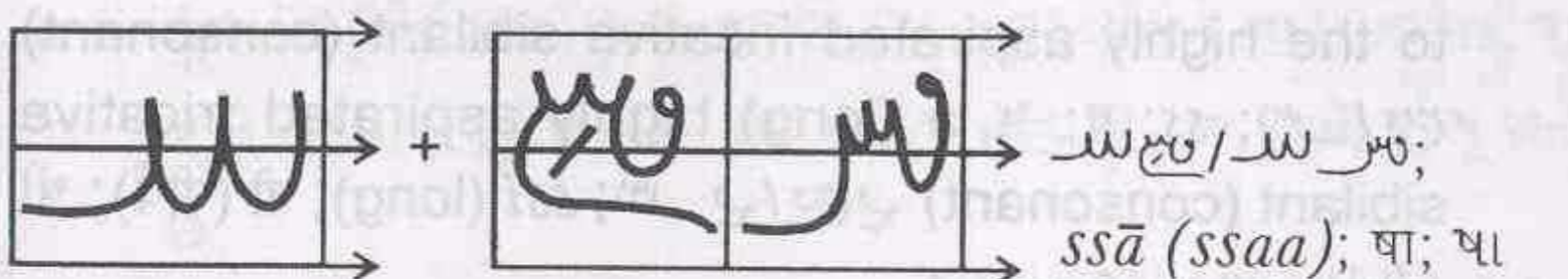
- Figure B** - Letter (𑀔) in box (B) is very easy to draw. The half-part be drawn from left to right like the figure in box (A). It will look like this (𑀓). Whilst coming down, a simple curve is to be drawn from the top to the base like (𑀓) this. This also is Avestan letter (𑀓) ષ, ss, ષ, ષ્.

- આકૃતિ બ - મૂળાક્ષર વ્યંજન (𑀓), ષ, ષ્ યોરસ (બ) પ્રમાણે દોરવા માટે યોરસ (અ) માં દોરેલી આકૃતિ (𑀓) આ પ્રમાણે અહીં સુધી દોરો ને ત્યારપછી ઉપરથી નીચે લઈ જઈને ગુજરાતી મૂળાક્ષર (ક) ને મળતી એક આકૃતિ જોડો. સંપૂર્ણ ષ ઉચ્ચારણવાળો અવેસ્તા મૂળાક્ષર (𑀓) બનશે.

ssa = a ← + ← ss / ss

- By joining the vowel (𑀧); a; અ; આ to the linguo-dental (fricative) consonant (𑀓/𑀔); ss; ષ; ષ્, a linguo-dental consonant (𑀓𑀧/𑀔𑀧); ssa; ષ; ષ્ will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) (𑀧); a; અ; આ, જિહ્વા-દંતસ્થ વ્યંજન (𑀓/𑀔); sh; ષ; ષ્ ને જોડવાથી પૂર્ણ જિહ્વા-દંતસ્થ વ્યંજન (𑀓𑀧/𑀔𑀧); ssa; ષ; ષ્ બને છે.

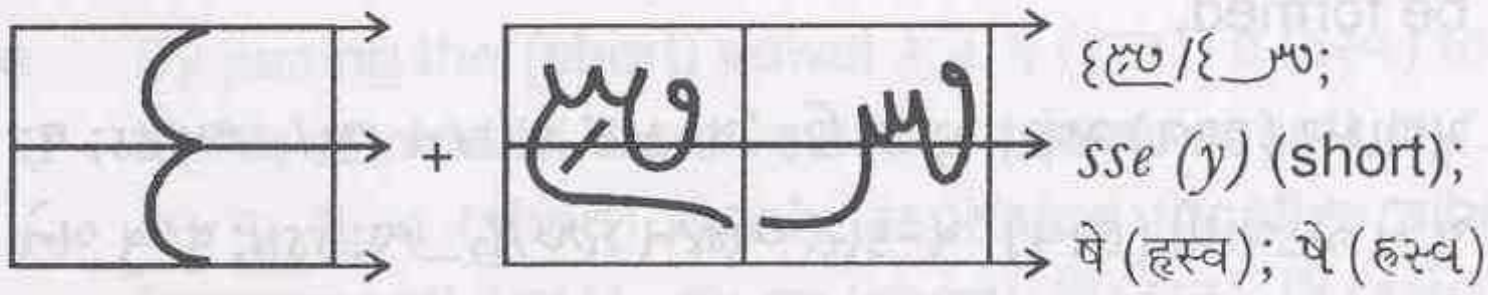
ssā (ssaa) = ā (aa) ← + ← ss / ss

- By joining the vowel (𑀧); ā (aa); આ; આ to the highly aspirated fricative sibilant (consonant) (𑀓/𑀔); ss; ષ; ષ્, a highly aspirated fricative sibilant (consonant) (𑀓𑀧/𑀔𑀧); ssā (ssaa); ષા; ષા will be formed.

- By joining the vowel ϵ (स. ऋ); $e're'$; अरे; अरे to the highly aspirated fricative sibilant (consonant) ss ; ss ; ss ; ss , a highly aspirated fricative sibilant (consonant) ss ; ss ; ss , ss will be formed.

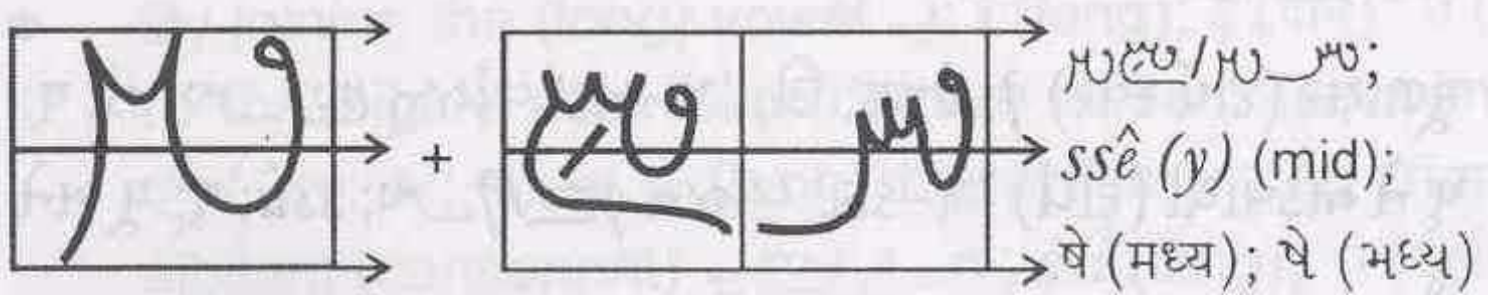
- मूलाक्षर (स्वर) ϵ ; $e're'$; अरे; अरे, 'ष-कार' व्यंजन ss ; ss ; ss ; ss ने जोड़वाची 'ष-कार' व्यंजन ss ; ss ; ss ; ss will be formed.

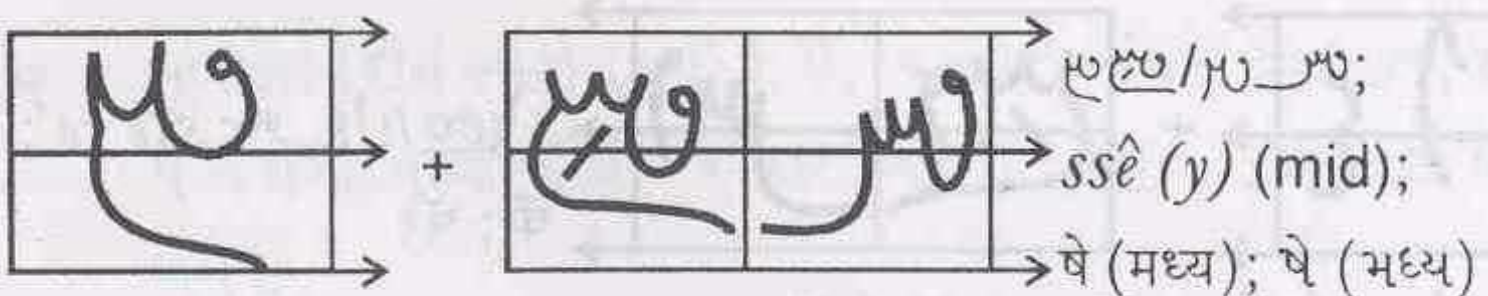
$\text{ss e (y) (short)} = e (y) (short) \leftarrow + \leftarrow \text{ss/ss}$

- By joining the vowel ϵ ; $e (y) (short)$; अे (ह्रस्व); अे (ह्रस्व) to the highly aspirated fricative sibilant (consonant) ss ; ss ; ss ; ss , a (short) highly aspirated fricative sibilant (consonant) ss e (y) (short) ; षे (ह्रस्व); षे (ह्रस्व) will be formed.

- मूलाक्षर (ह्रस्व स्वर) ϵ ; $e (y)$; अे; अे, 'ष-कार' व्यंजन ss ; ss ; ss ; ss ने जोड़वाची (ह्रस्व) 'ष-कार' व्यंजन ss e (y) ; षे; षे બને છે.

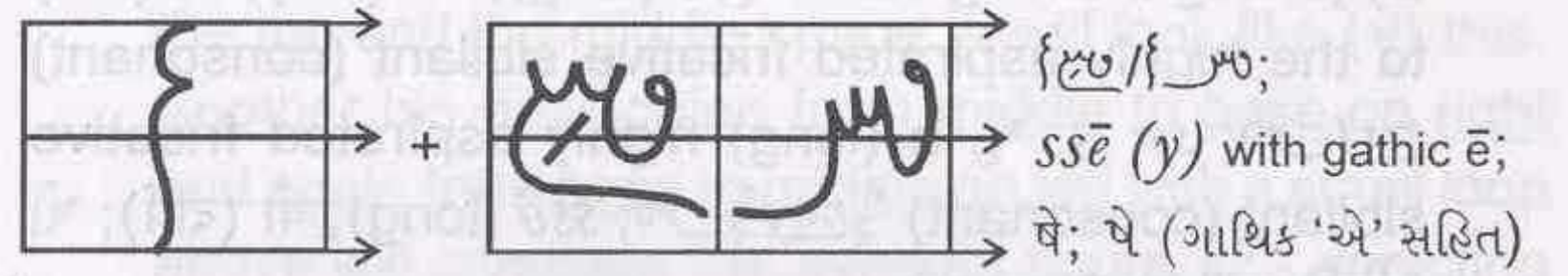
$\text{ss ê (y) (mid.)} = ê (y) (mid.) \leftarrow + \leftarrow \text{ss/ss}$ OR

$\text{ss ê (y) (mid.)} = ê (y) (mid.) \leftarrow + \leftarrow \text{ss/ss}$

- By joining the vowel y or e ; $\hat{e} (y)$ (middle); ए (मध्य); अे (मध्य) to the highly aspirated fricative sibilant (consonant) ss ; ss ; ss ; ss , a highly aspirated fricative sibilant (consonant) ss ê (y) (mid) ; षे (मध्य); षे (मध्य) will be formed.

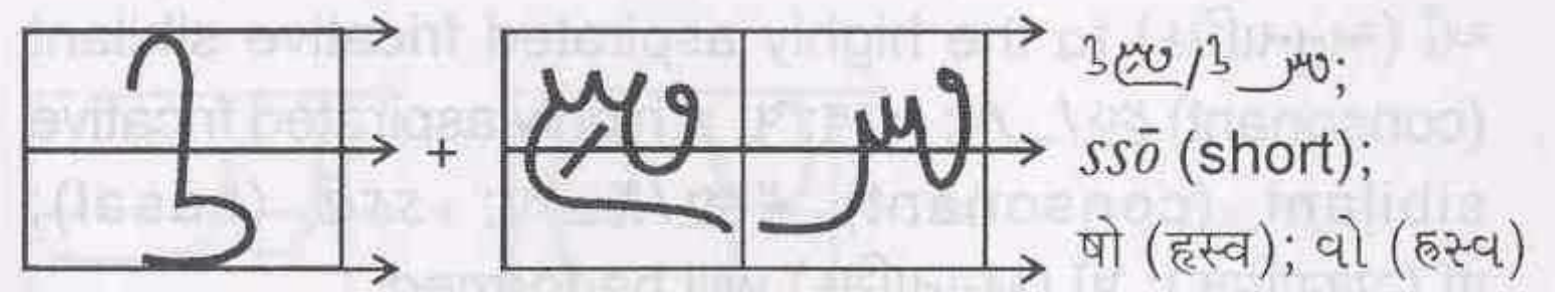
- मूलाक्षर (मध्य) स्वर y or e ; $\hat{e} (y)$; ए; अे, 'ष-कार' व्यंजन ss ; ss ; ss ; ss ने जोड़वाची 'ष-कार' व्यंजन ss ê (y) ; षे; षे બને છે.

$\text{ss ê (y) (gathic)} = ê (y) (gathic) \leftarrow + \leftarrow \text{ss/ss}$

- By joining the gathic vowel $\hat{e}$; $\hat{e} (y)$; अे; अे (गाथिक) to the highly aspirated fricative sibilant (consonant) ss ; ss ; ss ; ss , a highly aspirated fricative sibilant (consonant) with gathic $\hat{e}$, ss ê (y) (gathic) ; षे; षे (गाथिक 'अे' सहित) will be formed.

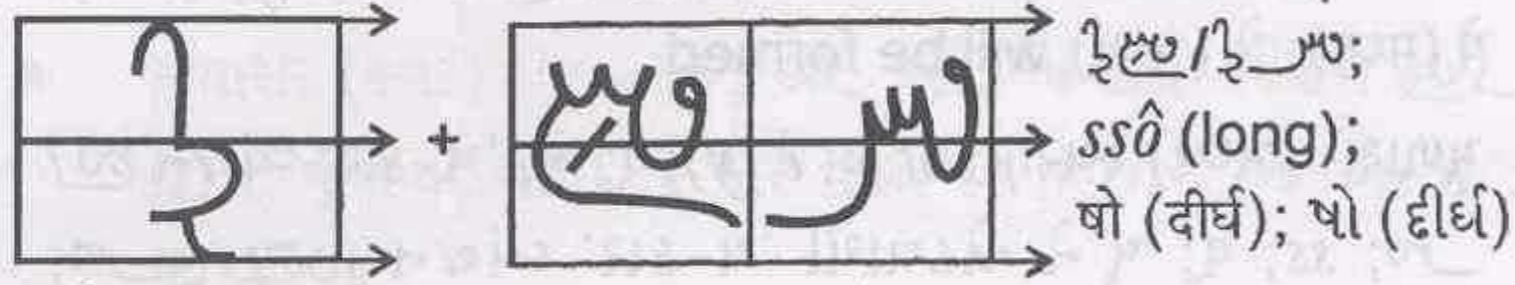
- मूलाक्षर स्वर (गाथिक) $\hat{e}$; $\hat{e} (y)$; अे; अे, 'ष-कार' व्यंजन ss ; ss ; ss ; ss ने जोड़वाची (गाथिक) 'ष-कार' व्यंजन ss ê (y) ; षे; षे બને છે.

$\text{ss ô (short)} = ô (short) \leftarrow + \leftarrow \text{ss/ss}$

- By joining the short vowel ô ; ô (short) ; ओ (ह्रस्व); ओ (ह्रस्व) to the highly aspirated fricative sibilant (consonant) ss ; ss ; ss ; ss , a highly aspirated fricative sibilant (consonant) ss ô (short) ; षो (ह्रस्व); वो (ह्रस्व) will be formed.

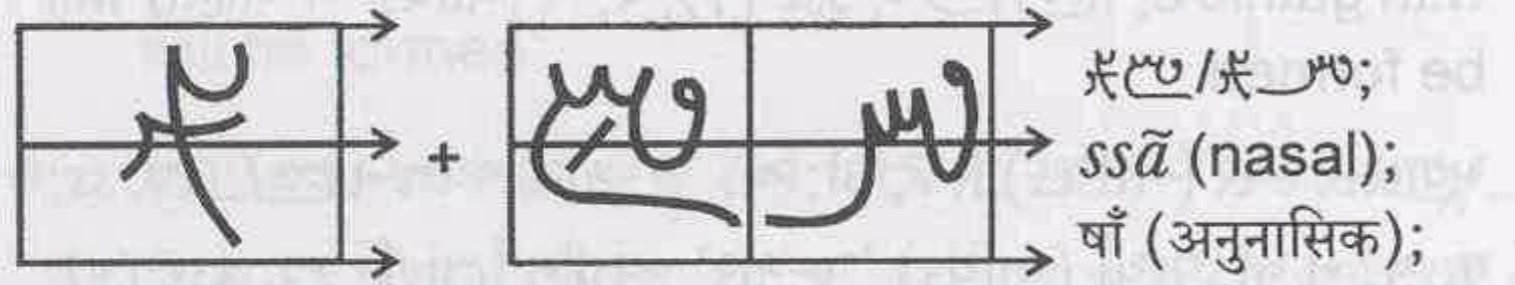
- મૂળાક્ષર (હસ્વ સ્વર) ્; ો; ઓ, ઓ, 'ષ-કાર' વ્યંજન ્/ૃ; ss; ષ; ષ સાથે જોડવાથી (હસ્વ) 'ષ-કાર' વ્યંજન ્/ૃ; ssો; ષો; ષો બને છે.

$ssô \text{ (long)} = ô \text{ (long)} \leftarrow + \leftarrow ss/ss$

- By joining the long vowel ્; ô (long); ઓ (દીર્ઘ); ઓ (દીર્ઘ) to the highly aspirated fricative sibilant (consonant) ્/ૃ; ss; ષ; ષ, a (long) highly aspirated fricative sibilant (consonant) ્/ૃ; ssô (long); ષો (દીર્ઘ); ષો (દીર્ઘ) will be formed.

- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) ્; ો; ઓ, ઓ, 'ષ-કાર' વ્યંજન ્/ૃ; ss; ષ; ષ સાથે જોડવાથી (દીર્ઘ) 'ષ-કાર' વ્યંજન ્/ૃ; ssો; ષો; ષો બને છે.

$ssã \text{ (nasal)} = ã \text{ (nasal)} \leftarrow + \leftarrow ss/ss$ ષાં (અનુનાસિક)

- By joining the nasal vowel ્; ã (nasal); ષાં (અનુનાસિક); ષાં (અનુનાસિક) to the highly aspirated fricative sibilant (consonant) ્/ૃ; ss; ષ; ષ, a highly aspirated fricative sibilant (consonant) ્/ૃ; ssã (nasal); ષાં (અનુનાસિક); ષાં (અનુનાસિક) will be formed.

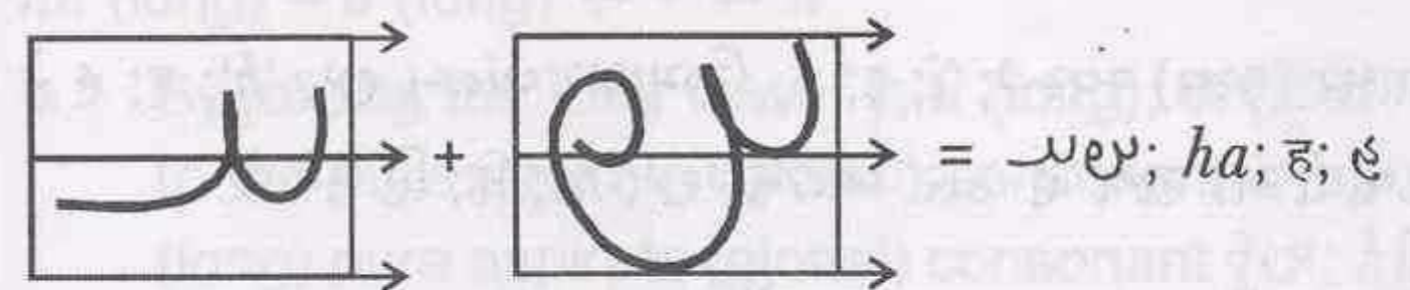
- મૂળાક્ષર (અનુનાસિક સ્વર) ્; ã; ષાં; ષાં, 'ષ-કાર' વ્યંજન ્/ૃ; ss; sh; ષ; ષ ને જોડવાથી 'ષ-કાર' (અનુનાસિક) વ્યંજન ્/ૃ; ssૃ; ષાં; ષાં બને છે.

34th Consonant

ઉર્ધ્વ	←	→	top	Pure Aspirated Glottal (Fricative)
મધ્ય	←	→	middle	
નિમ્ન	←	→	base	

Sound similar to : English letter : 'h' in hand, half.
Sanskrit letter - 'ह' in हस्त; हेम.

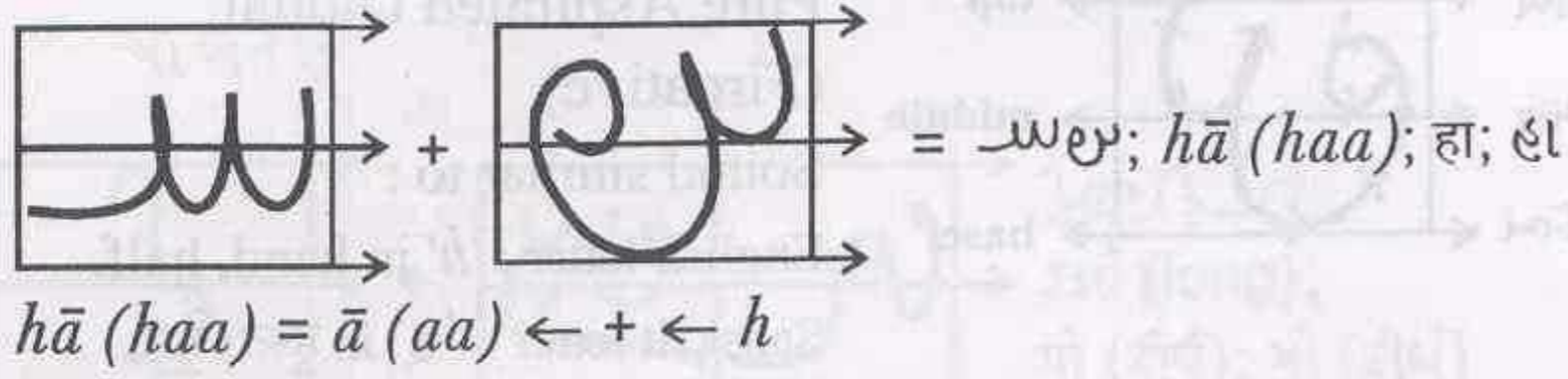
- The pure aspirate is very simple to draw in two bowls - both from right to left. One is a smaller bowl between the top and the middle space. It will look like (h) this. Another big bowl going from middle to base on right and again form base to middle on left with a small loop above will complete the avestan figure h - depicting the pure aspirate 'h' ह, હ. The sound of this letter is similar to that of "h" in English words hand, half etc.
- ગુજરાતી મૂળાક્ષર 'હ' નો ઉચ્ચાર ધરાવતી અવેસ્તા આકૃતિ માટે એક નાનો વલય જમણેથી ડાબે (h) ઉપરના કક્ષમાં તથા એક મોટો વલય ત્યાંથી જોડીને 'મધ્ય'થી નિમ્ન સુધી દોરીને તેને ફરી પાછો મધ્ય સુધી ઉપર લંબાવતાં આ પ્રમાણેનો 'હ' ઉચ્ચાર ધરાવતી અવેસ્તા આકૃતિ (h) બનેશે. આ મૂળાક્ષર સંસ્કૃત શબ્દ હસ્ત; હેમ માં આવતા 'હ' ઉચ્ચારનો ધ્વનિ ધરાવે છે.

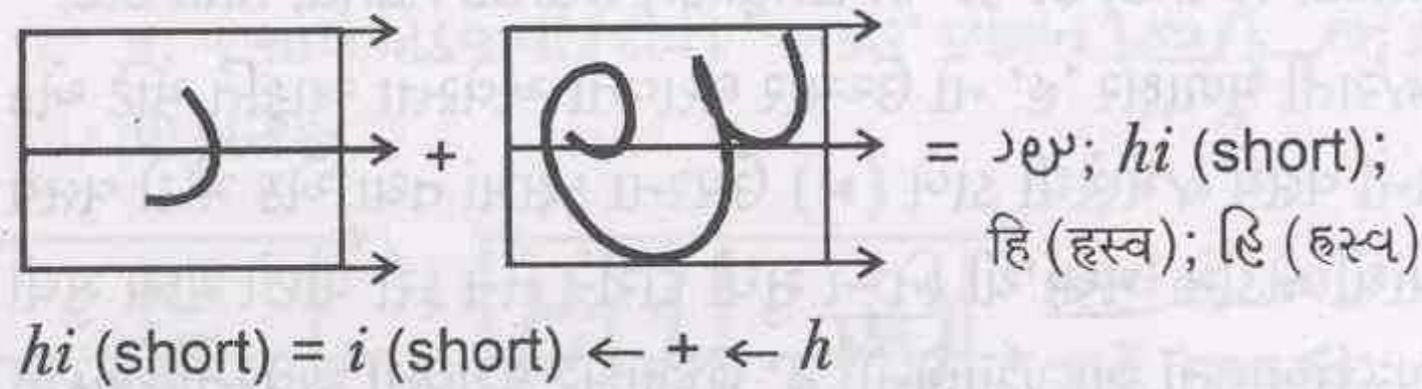
$ha = a \leftarrow + \leftarrow h$

- By joining the vowel ્; a; અ; અ to the pure aspirate (glottal) consonant h; હ; હ, a pure aspirate (glottal) consonant ha; હ; હ will be formed.

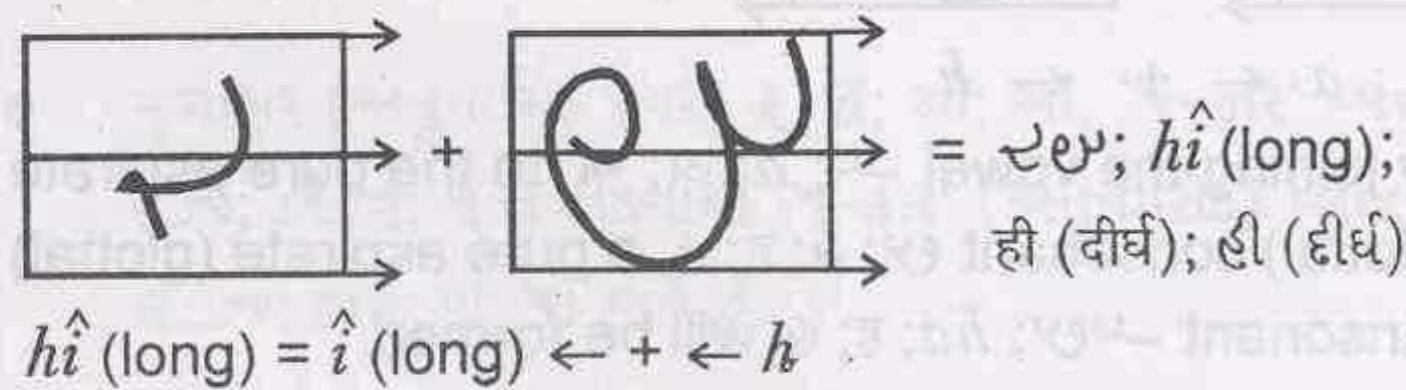
- મૂળાક્ષર (સ્વર) ω ; a ; અ; ઍ, ઉષ્માક્ષર વ્યંજન h ; h ; હ; હ ને જોડવાથી 'હ-કાર' વ્યંજન ωh ; ha ; હ; હ બને છે.

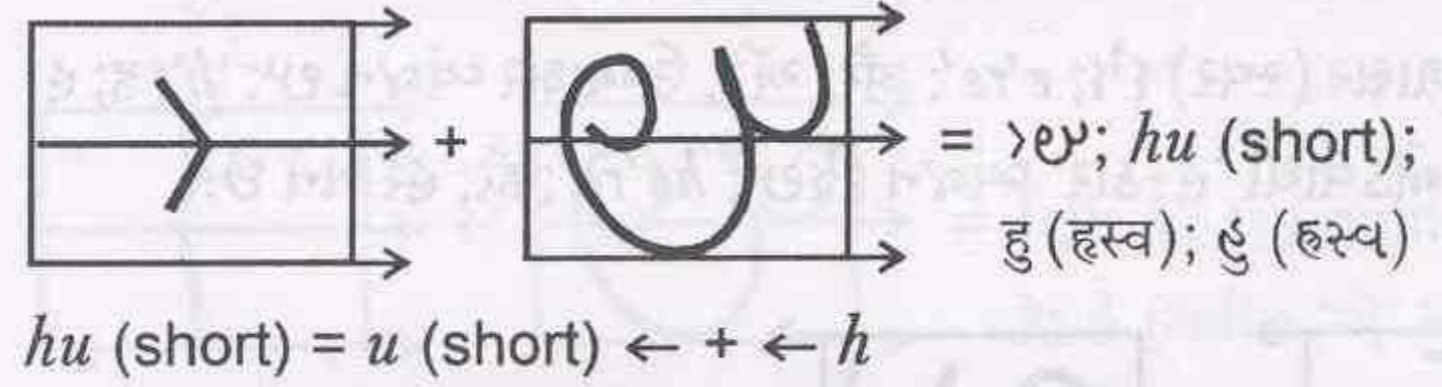
- By joining the vowel ω ; $\bar{a}$ (aa); આ; ઍ to the pure aspirate (glottal) consonant h ; h ; હ; હ, a pure aspirate (glottal) consonant ωh ; $hā$ (haa); હા; હા will be formed.
- મૂળાક્ષર (સ્વર) ω ; $\bar{a}$ (aa); આ; ઍ, ઉષ્માક્ષર વ્યંજન h ; 'h'; હ; હ ને જોડવાથી 'હ-કાર' વ્યંજન ωh ; $hā$ (haa); હા; હા બને છે.

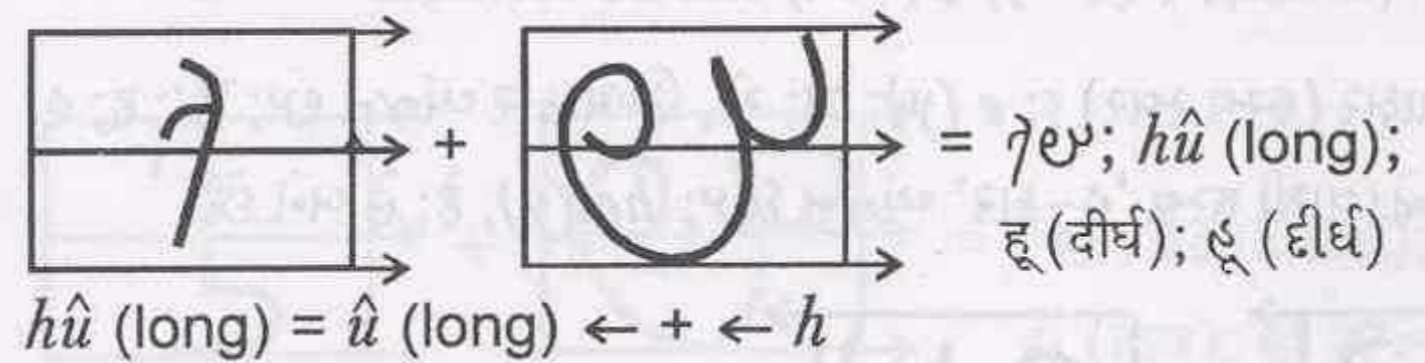
- By joining the (short) vowel $>$; i (short); ઙ (હસ્વ); ઇ (હસ્વ) to the pure aspirate (glottal) consonant h ; h ; હ; હ a (short) pure aspirate (glottal) consonant $> h$; hi (short); હિ (હસ્વ); હિ (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર $>$; i ; ઙ; ઇ, ઉષ્માક્ષર વ્યંજન h ; 'h'; હ; હ ને જોડવાથી એક હસ્વ 'હ-કાર' વ્યંજન $> h$; hi ; હિ; હિ બને છે.

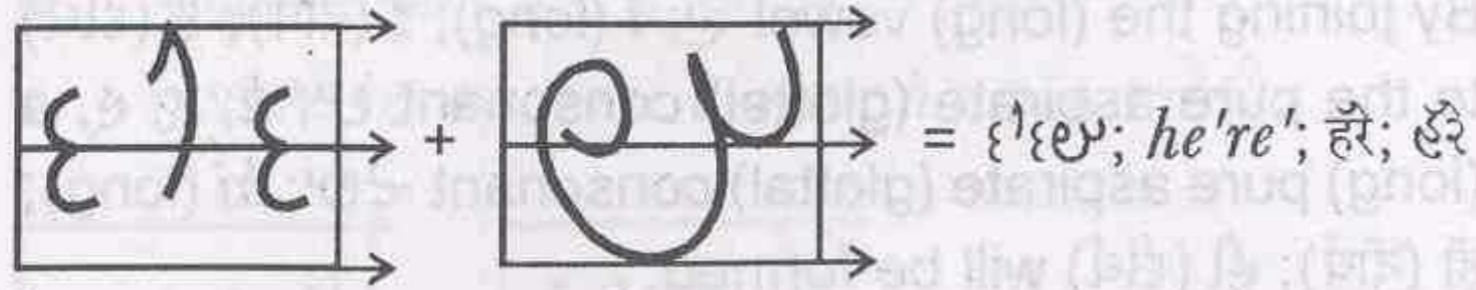
- By joining the (long) vowel $\hat{i}$; $\hat{i}$ (long); ઙ (દીર્ઘ); ઇ (દીર્ઘ) to the pure aspirate (glottal) consonant h ; h ; હ; હ, a (long) pure aspirate (glottal) consonant $\hat{i} h$; $hî$ (long); હી (દીર્ઘ); હી (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) $\hat{i}$; $\hat{i}$; ઙ; ઇ, ઉષ્માક્ષર વ્યંજન h ; h ; હ; હ ને જોડવાથી દીર્ઘ 'હ-કાર' વ્યંજન $\hat{i} h$; $hî$; હી; હી બને છે.

- By joining the short vowel $>$; u (short); ઙ (હસ્વ); ઇ (હસ્વ) to the pure aspirate (glottal) consonant h ; 'h'; હ; હ, a (short) pure aspirate (glottal) consonant $> h$; hu (short); હુ (હસ્વ); હુ (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ) સ્વર $>$; ઙ; ઇ, ઉષ્માક્ષર વ્યંજન h ; 'h'; હ; હ ને જોડવાથી હસ્વ 'હ-કાર' વ્યંજન $> h$; hu ; હુ; હુ બને છે.

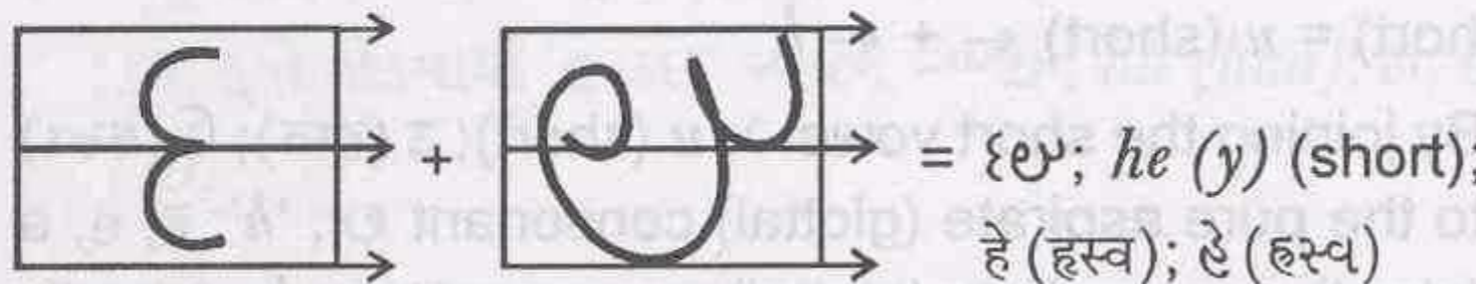

- By joining the long vowel $\hat{u}$; $\hat{u}$ (long); ઙ (દીર્ઘ); ઇ (દીર્ઘ) to the pure aspirate (glottal) consonant h ; 'h'; હ; હ, a (long) pure aspirate (glottal) consonant $\hat{u} h$; $hû$ (long); હૂ (દીર્ઘ); હૂ (દીર્ઘ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (દીર્ઘ સ્વર) $\hat{u}$; $\hat{u}$; ઙ; ઇ, ઉષ્માક્ષર વ્યંજન h ; 'h'; હ; હ ને જોડવાથી દીર્ઘ 'હ-કાર' વ્યંજન $\hat{u} h$; $hû$; હૂ; હૂ બને છે.

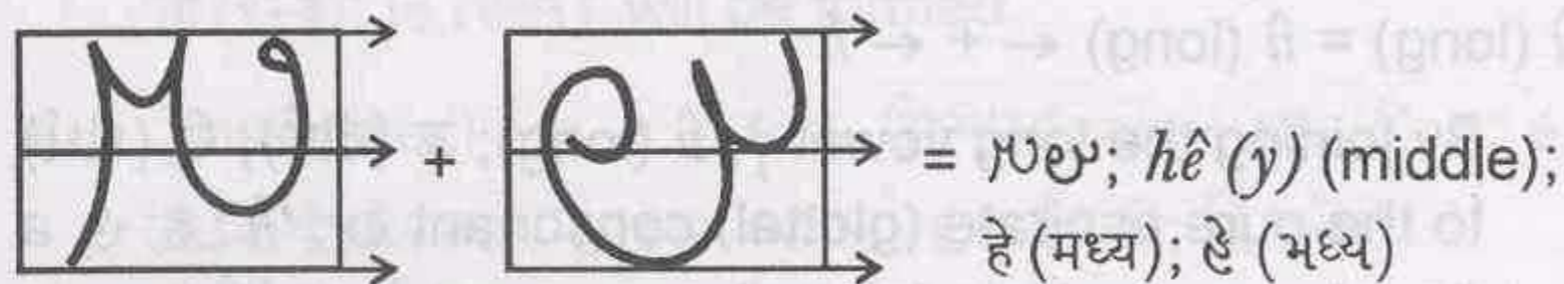
$he're' = e're' \leftarrow + \leftarrow h$

- By joining the vowel e (स. ऋ); $e're'$; अरे; अरे to the pure aspirate (glottal) consonant h ; 'h'; ह; ह, a pure aspirate (glottal) consonant $e'h$; $he're'$; हरे; हरे will be formed.
- मूणाक्षर (स्वर) e ; $e're'$; अरे; अरे, उच्चाक्षर व्यंजन h ; 'h'; ह; ह ने जोडवाथी 'ह-कार' व्यंजन $e'h$; $he're'$; हरे; हरे બને છે.

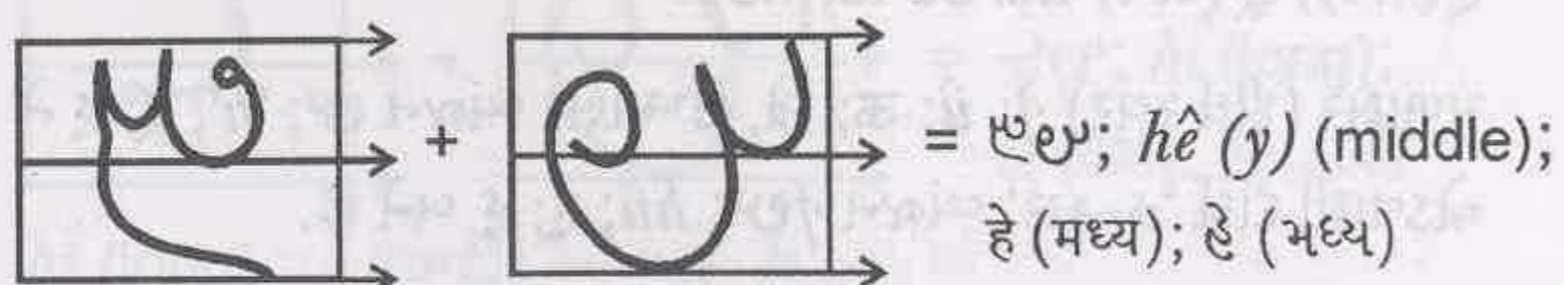

$he(y) \text{ (short)} = e(y) \text{ (short)} \leftarrow + \leftarrow h$

- By joining the short vowel e ; $e(y) \text{ (short)}$; એ (હસ્વ); એ (હસ્વ) to the pure aspirate (glottal) consonant h ; 'h'; હ; હ, a (short) pure aspirate (glottal) consonant $e'h$; $he(y) \text{ (short)}$; હે (હસ્વ); હે (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ સ્વર) e ; $e(y)$; એ; એ, ઉચ્ચાક્ષર વ્યંજન h ; 'h'; હ; હ ને જોડવાથી હસ્વ 'હ-કાર' વ્યંજન $e'h$; $he(y)$; હે; હે બને છે.

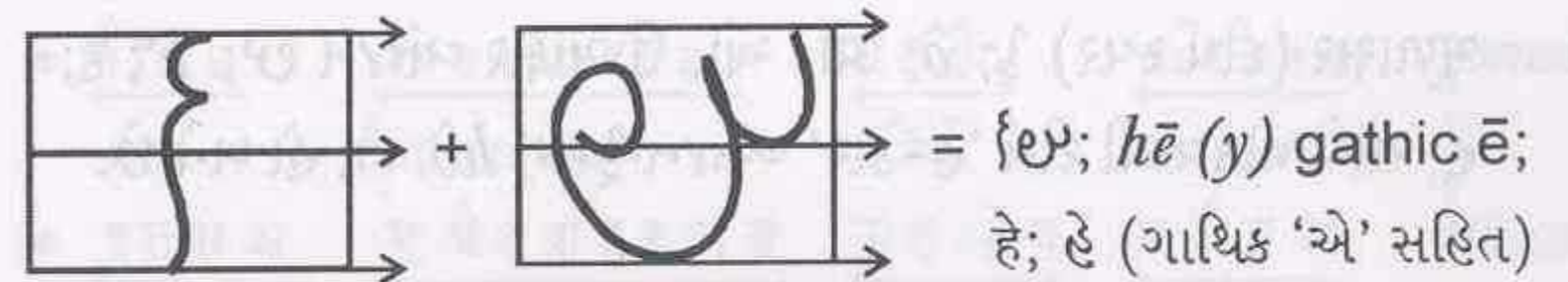
$h\hat{e}(y) \text{ (mid.)} = \hat{e}(y) \text{ (mid.)} \leftarrow + \leftarrow h$ OR

$h\hat{e}(y) \text{ (mid.)} = \hat{e}(y) \text{ (mid.)} \leftarrow + \leftarrow h$

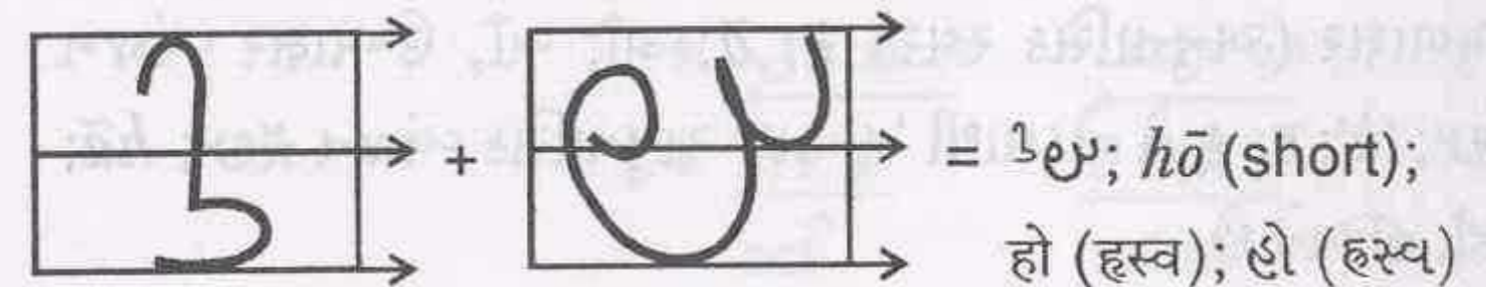
- By joining the vowel μ or ω ; $\hat{e}$ (middle); ए (मध्य); એ (મધ્ય) to the pure aspirate (glottal) consonant h ; 'h'; હ; હ, a pure aspirate (glottal) consonant μh / ωh ; $h\hat{e}(y)$ (middle); હે (મધ્ય); હે (મધ્ય) will be formed.

- મૂળાક્ષર (મધ્ય) સ્વર μ or ω ; $\hat{e}$; ए; એ, ઉચ્ચાક્ષર વ્યંજન h ; 'h'; હ; હ ને જોડવાથી મધ્ય 'હ-કાર' વ્યંજન μh / ωh ; $h\hat{e}(y)$; હે; હે બને છે.

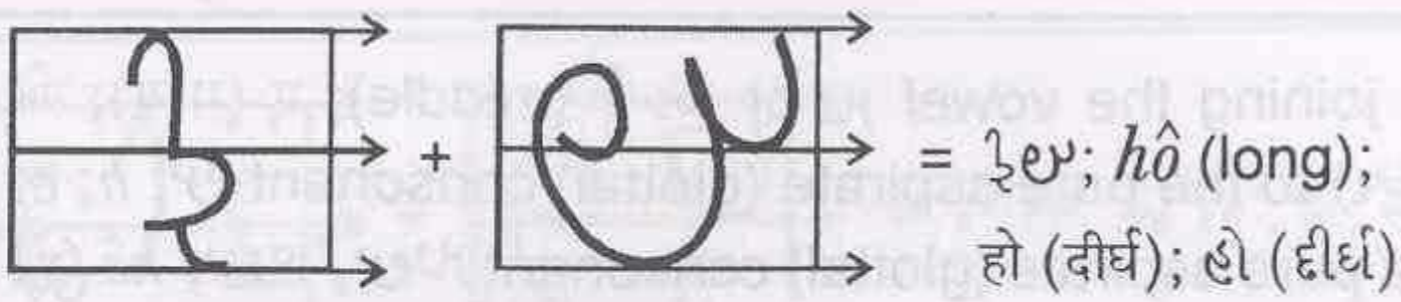
$h\bar{e}(y) \text{ (gathic)} = \bar{e}(y) \text{ (gathic)} \leftarrow + \leftarrow h$

- By joining the gathic vowel $\bar{e}$; $\bar{e}(y)$; એ; એ (ગાથિક) to the pure aspirate (glottal) consonant h ; 'h'; હ; હ, a pure aspirate (glottal) consonant with gathic $\bar{e}$, $\bar{e}h$; $h\bar{e}(y)$; હે; હે (ગાથિક 'એ' સહિત) will be formed.
- મૂળાક્ષર સ્વર (ગાથિક) $\bar{e}$; $\bar{e}(y)$; એ; એ, ઉચ્ચાક્ષર વ્યંજન h ; 'h'; હ; હ ને જોડવાથી ગાથિક 'હ-કાર' વ્યંજન $\bar{e}h$; $h\bar{e}(y)$; હે; હે બને છે.

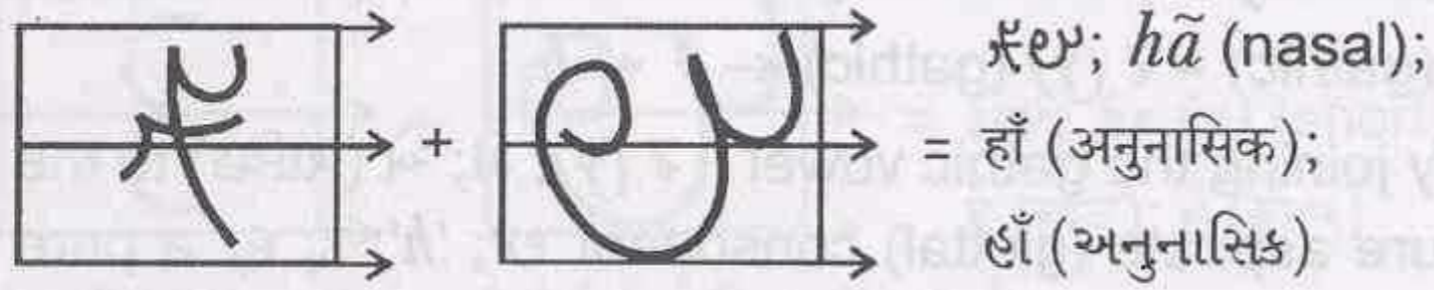
$h\bar{o} \text{ (short)} = \bar{o} \text{ (short)} \leftarrow + \leftarrow h$

- By joining the short vowel $\bar{o}$; $\bar{o} \text{ (short)}$; ઓ (હસ્વ); ઓ (હસ્વ) to the pure aspirate (glottal) consonant h ; 'h'; હ; હ, a (short) pure aspirate (glottal) consonant $\bar{o}h$; $h\bar{o} \text{ (short)}$; ઓ (હસ્વ); ઓ (હસ્વ) will be formed.
- મૂળાક્ષર (હસ્વ સ્વર) $\bar{o}$; ઓ; ઓ, ઉચ્ચાક્ષર વ્યંજન h ; 'h'; હ; હ સાથે જોડવાથી હસ્વ 'હ-કાર' વ્યંજન $\bar{o}h$; $h\bar{o}$; ઓ; ઓ બને છે.

$h\hat{o}$ (long) = $\hat{o}$ (long) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ h

- By joining the long vowel 𐬵; $\hat{o}$ (long); ओ (दीर्घ); ओ (दीर्घ) to the pure aspirate (glottal) consonant 𐬨; 'h'; ह; ६, a (long) pure aspirate (glottal) consonant 𐬵𐬨; $h\hat{o}$ (long); हो (दीर्घ); हो (दीर्घ) will be formed.
- मूलाक्षर (दीर्घ स्वर) 𐬵; $\hat{o}$; ओ; ओ, उच्चाक्षर व्यंजन 𐬨; 'h'; ह; ६ साथे ऋऌवाची दीर्घ 'ह-कार' व्यंजन 𐬵𐬨; $h\hat{o}$; हो; हो बने છે.

$h\tilde{a}$ (nasal) = $\tilde{a}$ (nasal) $\leftarrow$ + $\leftarrow$ h

- By joining the nasal vowel 𐬀; $\tilde{a}$ (nasal); आँ (अनुनासिक); आँ (अनुनासिक) to the pure aspirate (glottal) consonant 𐬨; 'h'; ह; ६, a pure aspirate (glottal) consonant 𐬀𐬨; $h\tilde{a}$ (nasal); हाँ (अनुनासिक); हाँ (अनुनासिक) will be formed.
- मूलाक्षर (अनुनासिक स्वर) 𐬀; $\tilde{a}$; आँ; आँ, उच्चाक्षर व्यंजन 𐬨; 'h'; ह; ६ ने ऋऌवाची 'ह-कार' अनुनासिक व्यंजन 𐬀𐬨; $h\tilde{a}$; हाँ; हाँ बने છે.

हेम् - हेन्

Lord Zarathushtra in his sacred songs Gathas (ahunavaiti gatha) uses some words with "Hem" (हेम्) and "He'n" (हेन) The Vedic Sanskrit equivalent is सं - Sam. The words are हेम-चष्मइनी (Ved - संचक्षाणो); हेन-ग्रबेम् (Ved - संगृभाय) etc. "Oh Lord (Mazda) I have apprehended Thee thoroughly in my eyes." Thus sings Prophet Zarathushtra in (yasna 31-8).

Let us now read in Avesta Script

The first three Cantos of the sacred songs of...
Prophet Zarathushtra viz. GATHAS

1st CANTO :

अषेम् वोहू $ashe'm\ voh\hat{u}$ 𐬀𐬨𐬵 𐬵𐬨𐬵 𐬀𐬨𐬵
(Remember - Avestan Script is written from right to left - like Persian)

- 𐬀𐬨𐬵 𐬵𐬨𐬵 𐬀𐬨𐬵 𐬵𐬨𐬵 Avesta
- $\hat{i}tca$ $metshihav$ $\hat{u}h\hat{o}v$ $mesha$ Roman
acti vahisstem vohu ashem
- इ त स अ म् अे त श् इ ह अ व ऊ ह ओ व म अे ष अ Nāgari
असती वहिश्तेम् वोहू अषेम्
- ઈ ત સ અ મ અે ત શ્ ઈ હ અ વ ઊ હ ઓ વ મ અે ષ અ Gujarati
અસ્તી વહિશ્તેમ્ વોહૂ અષેમ્

(Roman, Nāgari and Gujarati scripts are written from left to right)
Normal transliteration in the above three scripts.

<u>Roman</u>	ashem	Vohu	Vahisstem	acti
<u>Nāgari</u>	अषेम्	वोहू	वहिश्तेम्	असती
<u>Gujarati</u>	અષેમ્	વોહૂ	વહિશ્તેમ્	અસ્તી

- 𐬀𐬨𐬵 𐬵𐬨𐬵 Avesta
- $\hat{i}tca$ $\hat{a}tshu$ Roman
acti ushta
- ई त स अ आ त श् उ आ त श् उ Nāgari
असती उश्ता
- ઈ ત સ અ આ ત શ્ ઉ આ ત શ્ ઉ Gujarati
અસ્તી ઉશ્તા

(Normal transliteration)

<u>Roman</u>	: ushtā	acti
<u>Nāgari</u>	: उश्ता	असती
<u>Gujarati</u>	: ઉશ્તા	અસ્તી

- $\leftarrow$ $\leftarrow$ Avesta
- i ā m h a ā t s h u Roman
ahmāi ushtā
- इ आ म ह अ आ त श उ Nāgari
अहमाइ उश्ता
- ઈ આ મ હ અ આ ત શ ઉ Gujarati
અહમાઈ ઉશ્તા

(Normal transliteration)

Roman : ushtā ahmāi
Nāgari : उश्ता अहमाइ
Gujarati : ઉશ્તા અહમાઈ

- $\leftarrow$ $\leftarrow$ $\leftarrow$ $\leftarrow$ Avesta
- m e s h a i ā t s h i h a v i ā s h a t a y h Roman
ashem vahishtāi ashāi hyat
- म् ऐ ष अ इ आ त श इ ह अ व इ आ ष अ त् अ य ह Nāgari
अषेम् वहिश्ताइ अषाई ह्यत्
- મ્ એ ષ અ ઈ આ ત શ ઈ હ અ વ ઈ આ ષ અ ત્ અ ય હ Gujarati
અષેમ્ વહિશ્તાઈ અષાઈ હ્યત્

(Normal transliteration)

Roman : hyat ashāi vahishtāi ashem
Nāgari : ह्यत् अषाई वहिश्ताइ अषेम्
Gujarati : હ્યત્ અષાઈ વહિશ્તાઈ અષેમ્

2nd CANTO :

- अहुनवर ahunavar $\leftarrow$ $\leftarrow$ $\leftarrow$ $\leftarrow$ अहुनवर
- $\leftarrow$ $\leftarrow$ $\leftarrow$ $\leftarrow$ $\leftarrow$ Avesta
  - s h u t a r ā t h a ô y r i a v û h a ā t h a y Roman
ratush athā vairyô ahû yathā
  - श उ त अ र आ थ अ ओ य र इ अ व ऊ ह अ आ थ अ य Nāgari
रतुश अथा वइरयो अहू यथा
  - શ ઉ ત અ ર આ થ અ ઓ ય ર ઈ અ વ ઊ હ અ આ થ અ ય Gujarati
રતુશ અથા વઈરયો અહૂ યથા

(Normal transliteration)

Roman : yatha ahû vairyô athā ratush
Nāgari : यथा अहू वइरयो अथा रतुश
Gujarati : યથા અહૂ વઈરયો અથા રતુશ

- $\leftarrow$ $\leftarrow$ $\leftarrow$ $\leftarrow$ $\leftarrow$ Avesta
- $\leftarrow$ $\leftarrow$ $\leftarrow$ $\leftarrow$ $\leftarrow$ Roman
t i c h t ā s h a ashātchit
- ô h n g a n a m ā d z a d sh u ē h n g a v ā c h a h
mananghō dazdā vanghēush hachā
- त् ई च त् आ ष अ Nāgari
अषात्चीत्
- ओ ह ङ न अ म आ द झ अ द श उ ऐ ह ङ अ व आ च अ ह
मनङ्हो दझदा वङहेउश् हचा
- ઈ ઓ હ ઙ ન અ મ આ દ જ અ દ શ ઉ એ હ ઙ અ વ આ ચ અ હ
મનડહો દજ્જદા વડહેઉશ્ હચા
- ઈ ઓ હ ઙ ન અ મ આ દ જ્ઞ અ દ શ ઉ એ હ ઙ અ વ આ ચ અ હ
મનડહો દજ્જદા વડહેઉશ્ હચા

(Normal transliteration)

Roman : ashātchit hachā vanghēush dazdā mananghō
Nāgari : अषात्चीत् हचा वङहेउश् दझदा मनङ्हो
Gujarati : અષાત્ચીત્ હચા વડેહઉશ્ દજ્જદા મનડહો

- $\leftarrow$ $\leftarrow$ $\leftarrow$ $\leftarrow$ $\leftarrow$ Avesta
- i ā d z d a m s h u ē h n g a m ā n a n a t h o a y s h
mazdāi anghēush shyaothananām Roman
- इ आ द झ अ म श उ ऐ ह ङ अ म् आँ न अ न अ थ ओ अ य श् Nāgari
मझदाइ अङहेउश् श्यओथननाँम्
- ઈ આ દ જ્ઞ અ મ શ ઉ એ હ ઙ અ મ્ આં ન અ ન અ થ ઓ અ ય શ્ Gujarati
મજ્જદાઈ અડહેઉશ્ શ્યઅઓથનનાંમ્

(Normal transliteration)

Roman : shyaothananām anghēush mazdāi
Nāgari : श्यओथननांम् अङ्हेउश् मझदाइ
Gujarati : श्यअओथननांम् अङ्हेउश् मझदाई

● 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀 𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀 Avesta
● miy ā iāruha āchmerthashkh Roman
yim ā ahurāi khshathremchā
● म्इय आ इआरउहअ आचम्अेरथअशख Nāgari
यिम् आ अहुराइ क्षथ्रेम्चा
● म्ईय आ ईआरउहअ आचम्अेरथअशख Gujarati
यिम् आ अहुराई क्षथ्रेम्चा

(Normal transliteration)

Roman : khshthremchā ahurāi ā yim
Nāgari : क्षथ्रेम्चा अहुराइ आ यिम्
Gujarati : क्षथ्रेम्चा अहुराई आ यिम्

● 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀 Avesta
● merātsāv tadat ōybugerd Roman
vāstārem dadat dregubyō
● म्अेरआत्सआव त्अदअद ओयिबउगअेर्द् Nāgari
वास्तारेम् ददत् द्रेगुब्यो
● म्अेरआत्सआव त्अदअद ओयिबउगअेर्द् Gujarati
वास्तारेम् ददत् द्रेगुब्यो

(Normal transliteration)

Roman : dregubyō dadat vāstārem
Nāgari : द्रेगुब्यो ददत् वास्तारेम्
Gujarati : द्रेगुब्यो ददत् वास्तारेम्

3rd CANTO

येङ्हे हाताम् yēnghê hātām 𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀

● 𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀 Avesta
● ēncēy taā mātāh ēhgnēy Roman
yēcnê āat hātām yēnghê
● ऐनसूअेय त्अआ म्आँतआह ऐहङ्अेय Nāgari
येसने आअत् हाताम् येङ्हे
● ऐनसूअेय त्अआ म्आँतआह ऐहङ्अेय Gujarati
येसने आअत् हाताम् येङ्हे

(Normal transliteration)

Roman : yēnghê hātām āat yēcnê
Nāgari : येङ्हे हाताम् आअत् येसने
Gujarati : येङ्हे हाताम् आअत् येसने

● 𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀 Avesta
● ōruha ōādzam ōhgnav ītaiap Roman
ahurō mazdāō vanghō paiti
● ओरउहअ ओआदझअम ओहङ्अव ईतइअप Nāgari
अहुरो मझदाओ वङ्हो पइती
● ओरउहअ ओआदझअम ओहङ्अव ईतइअप Gujarati
अहुरो मझदाओ वङ्हो पइती

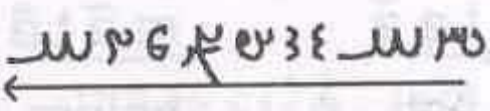
(Normal transliteration)

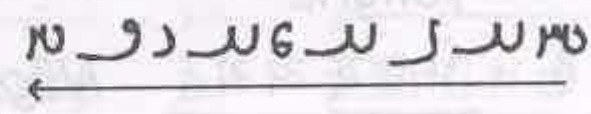
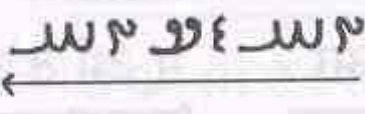

Roman : paiti vanghō mazdāō ahurō
Nāgari : पइती वङ्हो मझदाओ अहुरो
Gujarati : पइती वङ्हो मझदाओ अहुरो

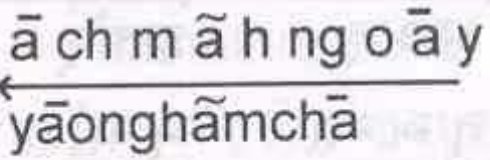
● 𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀 𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀 Avesta
● āchah tāsha ātheav Roman
hachā ashāt vaethā
● आचअह त्आषअ आथएअव Nāgari
हचा अषात् वअेथा
● आथअह त्आषअ आथअेअव Gujarati
हचा अषात् वअेथा

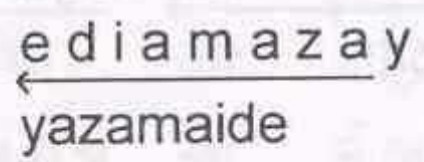
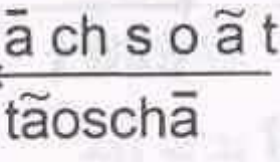
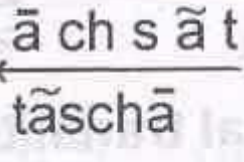
(Normal transliteration)

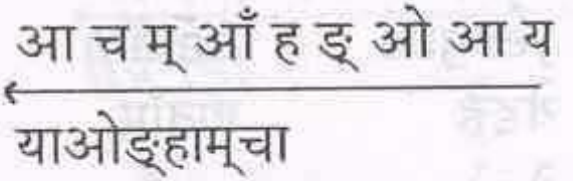
Roman : vaethā ashāt hachā
Nāgari : वअेथा अषात् हचा
Gujarati : વએથા અષાત્ હચા

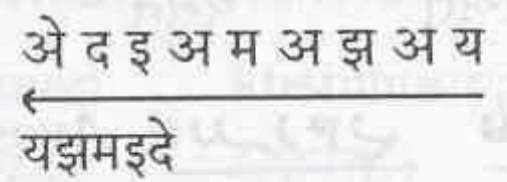
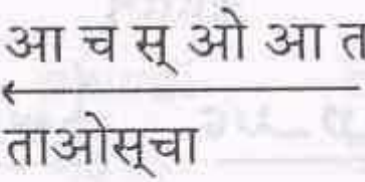
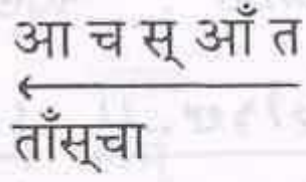
• Avesta

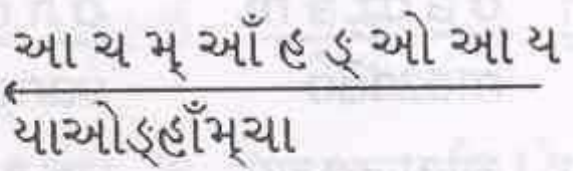

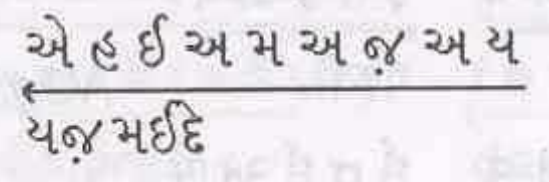
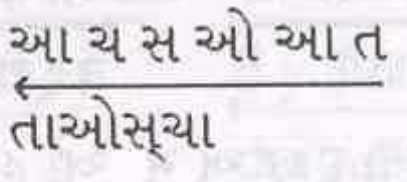
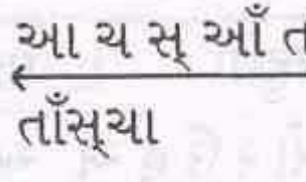
• Roman
ā ch m ā h ng o ā y
yāonghāmchā

 ediamazay
yazamaide ā ch s o ā t
tāoschā ā ch s ā t
tāschā

• Nāgari
आ च म् आँ ह इ ओ आ य
याओइहाम्चा

 अे द इ अ म अ झ अ य
यझमइदे आ च स् ओ आ त
ताओसुचा आ च स् आँ त
ताँसुचा

• Gujarati
આ ચ મ્ આँ હ ડ્ ઓ આ ય
યાઓહૈમ્ચા

 એ હ ઈ અ મ અ જ્ અ ય
યજ્મઈદે આ ચ સ્ ઓ આ ત
તાઓસુચા આ ચ સ્ આँ ત
તાँસુચા

(Normal transliteration)

Roman : yāonghāmchā tāschā tāoschā yazamaide
Nāgari : याओइहाम्चा ताँसुचा ताओसुचा यझमइदे
Gujarati : યાઓહૈમ્ચા તાँસુચા તાઓસુચા યજ્મઈદે

“Brother Bejon is a man of that true scholarship which blends knowledge with qualities of character and both with the spirit of reverence and devotion. His heart is a home of longing and love - longing for the Lord, the First and ONLY Fair, and love for all who suffer and are in pain.”

Dada Jashan P. Vaswani

“But this is not the case with Shri Bejon Desai. The little Liliput in his heart is very much alive and active. His voice is heard and his dictates are followed. In fact, the little saint in his heart reigns supreme. That is why when you are with Shri Desai, you feel a saintly aroma of all-prevading love and nobility.”

V. V. elias Tatyasaheb Shirwadkar-
KUSUMAGRAJ